

ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី

និង

សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ

សុត្តន្តបិដក

សម្បត្តនិកាយ ខន្ធហារត្ត
បណ្ឌិតភាគ

៣៣

រោងពុម្ពលើទី ២

ពុទ្ធសាសនាមណ្ឌល ភ្នំពេញ

ព.ស ២៥០៦

សុត្តនិបិដក

សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវិគ្គោ

បញ្ចមោ វារោ

ធមោ គស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ខុទ្ទកសំយុត្តំ

មូលបណ្ណាសកេ នកុលបិវតិវិគ្គោ

[១] ឯវខ្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកវំ កក្កេសុ
វិហរតិ សុំសុមារតិវេ កេសកណ្ណវិទេ មិគធាយេ ។ ថេ។
អដទោ នកុលបិវតា កហបតិ យេន ភកវំ កេនុបសង្កមិ
ទុបសង្កមិក្ខា ភកវន្តំ អភិវាទេក្ខា ឯកមន្តំ ជិសិទិ ។
ឯកមន្តំ ជិសិទ្ធា ទោ នកុលបិវតា កហបតិ ភកវន្តំ
ឯតនវោច អហមស្មិ កន្តេ ជិស្លោ វុឡោ មហាលូកោ

សុត្តនិបិដក

សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិគ្គ

បញ្ចមភាគ

សូមក្រាបថ្វាយបង្គំចំពោះព្រះមានព្រះភាគ

ជាអរោគ្កសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

ខុទ្ទកសំយុត្តំ

មូលបណ្ណាសកៈ នកុលបិវតិវិគ្គ

[១] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងគោកច្បារវៃ ជាទីឱ្យអ្នកអភ័យដល់សត្វម្រឹម
ជិតក្រុងសុំសុមារតិវៈ ក្នុងដែនកន្លះ ។ ថេ ។ គ្រានោះឯង ភហបតិ
ឈ្មោះនកុលបិវតា (ជាចំការលេសកុមារឈ្មោះនកុល) ចូលទៅដល់
ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះនកុលបិវតាភហបតិ អង្គុយក្នុងទីដ៏
សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បតិក្រព្រ
អង្គុដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គដកហើយ មានវ័យចម្រើនហើយ ចាស់ហើយ

អនុកតោ វយោអនុវ្យុត្តោ អាគុវកាយោ អភិក្ខុណា-
 តន្តោ អធិដ្ឋង្គស្សវី ខោ បនាហំ កន្តេ កកវតោ ម-
 រោការវិយោទញ ភិក្ខុជំ ឱវទតុ មំ កន្តេ កកវា អនុ-
 សាសតុ មំ កន្តេ កកវា យំ មម អស្ស ធីយវត្ថំ ហិតា-
 យ សុខាយតិ ។ វិវមេតិ កហមតិ វិវមេតិ កហមតិ
 អាគុរោ ហាយំ កហមតិ កាយោ អណ្ណក្ខតោ បរិ-
 យោទន្តោ យោ ហិ កហមតិ ឥមំ កាយំ បរិហរន្តោ
 មុហុត្ថិមំ អាណេក្យំ បដិជាធម្មេ តិមញ្ញត្រ ពាស្សា
 តស្មាតិហ តេ កហមតិ វិវិ សិក្ខិតត្វំ អាគុវកាយស្ស
 មេ សតោ ធិត្ថំ អនាគុវិ ភវិស្សតិ វិវិ ហិ តេ កហមតិ
 សិក្ខិតត្វំ ។

មានវ័យកន្លងហើយ ចូលក្នុងចម្លើយហើយ មានកាយរសាបរសល់
 មានជម្ងឺរឿយ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានឃើញព្រះ
 មានព្រះភាគ ចំណែកក្នុងរូងដល់ការចម្រើនខែចិត្ត អស់កាលជាខែចូរ
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគខ្លួនខ្ញុំព្រះអង្គ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគប្រៀបប្រដៅខ្ញុំព្រះអង្គ ដើម្បីជា
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ អស់កាលជាយូរអង្វែង ។
 ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ខ្ញាលធមាបតិ ការណ៍ខ្ញុំយ៉ាងហ្នឹងហើយ ខ្ញាល
 ធមាបតិ ការណ៍ខ្ញុំយ៉ាងហ្នឹងហើយ ខ្ញាលធមាបតិ ព្រោះថា កាយានេះ
 តែងរសាបរសល់ (មិនម៉ាំមួន) ដូចជាស៊ុតសត្វ គ្រាន់តែមានសម្បក
 កាស័ព្ទដុំវិញ ខ្ញាលធមាបតិ អ្នកណាដែលរក្សាកាយានេះ សំគាល់ថា
 គ្មានរោគ សូម្បីមួយរំពេច អ្នកនោះឯង មិនមានអ្វីក្រៅពីសេចក្តីល្ងង់ទេ
 ខ្ញាលធមាបតិ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកអ្នកសិក្សយ៉ាងនេះថា កាលបើមាន
 អញ មានកាយរសាបរសល់ ចិត្តនឹងមិនរសាបរសល់ទេ ខ្ញាលធមាបតិ
 អ្នកអ្នកសិក្ស យ៉ាងនេះចុះ ។

(២) អថ ទោ ទក្សត្រចិត្តំ កហមតិ កកវតោ កា-
សិគំ អភិទង្គិកា អនុមោទិតា ឧដ្ឋាយាសនា កកវង្គិ-
អភិវាទិតា បទក្ខិណំ កត្វា យេនាយស្នា សាវ-
បុត្តា ភេទុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តិ សា-
វិបុត្តំ អភិវាទិតា ឯកមន្តិ ធិសិទិ ។ ឯកមន្តិ
ធិសិទ្ធិ ទោ ទក្សត្រចិត្តំ កហមតិ អាយស្នា សា-
វិបុត្តា ឯកមន្តិ វិប្បសន្នាធិ ទោ តេ កហមតិ
ឥន្ទ្រិយាធិ បរិសុទ្ធា មុទរណ្ណា បរិយោទានោ អលតុ-
នោ អន្ត កកវតោ សម្មុទា ធម្មិ កថំ សវនាយាតិ ។
កក្កិ ទោ សិយា កន្ត ឥនាទាហំ កន្ត កកវតា
ធម្មិយា កថាយ អមតេន អភិសិទ្ធាតិ ។ យថាកថំ
បទ ភិ កហមតិ កកវតា ធម្មិយា កថាយ អមតេន
អភិសិទ្ធាតិ ។ ឥនាហំ កន្ត យេន កកវា ភេទុប-
សង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កកវង្គិ អភិវាទិតា ឯកមន្តិ
ធិសិទិ ។ ឯកមន្តិ ធិសិទ្ធា ទោហំ កន្ត កកវង្គិ
ឯកមន្តិ អហមស្មិ កន្ត ធិណ្ណា វុឡោ មហាល្យកោ

(២) សំដាប់នោះ ទក្សត្រចិត្តចិត្ត ក្រុមអរ កែរយ ចំពោះ
កាសិករបស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រោកចាកសនៈ ក្រាបថ្វាយបង្គំ
ព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណ ហើយចូលទៅក្រែងសោវិបុត្ត មាន
កាយ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះសោវិបុត្តមានកាយ ហើយ
អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះទក្សត្រចិត្តចិត្ត អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ
ហើយ ទើបព្រះសោវិបុត្តមានកាយ និយាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់កហមតិ
អន្ទ្រិយរបស់អ្នកស្រស់ស្រស់ សម្បូរមុខក៏ស្អាតជូរជង ទំនងជាបានស្តាប់
ធម្មិកថា ក្នុងទីចំពោះព្រះក្រែងរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងវិថូនហើយ
ទេជីវ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ប្តីក៏ខ្ញុំព្រះករុណាមិនបានស្តាប់ បពិត្រ
លោកដ៏ចម្រើន អម្បាញ់មិញ ព្រះមានព្រះភាគបានស្រោចស្រប់ទឹក
អម្រឹកធម្មិកថា ដល់ខ្ញុំព្រះករុណា ។ ម្ចាស់កហមតិ ចុះព្រះមាន
ព្រះភាគស្រោចស្រប់ទឹកអម្រឹកធម្មិកថាដល់អ្នក ដូចម្តេចខ្លះ ។ បពិត្រ
លោកដ៏ចម្រើន ក្នុងអម្បាញ់មិញនេះ ខ្ញុំព្រះករុណាបានចូលទៅតាល់
ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន លុះខ្ញុំអង្គុយក្នុងទី
ដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គដកហើយ មានវ័យចម្រើនហើយ ចាស់ហើយ

អនុគរតា វាយោអនុប្បត្តោ អាគុរកាយោ អភិក្កណា-
 តត្ថោ អនិទ្ធពស្សវិ ទោ មនាហំ កន្តេ កកវតោ មនោ-
 ការទីយោនេ កំក្កុទំ ឱវនតុ មំ កន្តេ កកវំ អនុសា-
 សតុ មំ កន្តេ កកវំ យំ មម អស្ស ទីយវត្ថំ ហិតាយ
 សុទាយាតិ ។ ឃីវិ វុត្តេ មំ កន្តេ កកវំ ឯតទេវេច
 ឯវមេតំ កហមតិ ឯវមេតំ កហមតិ អាគុរោ ហាយំ
 កហមតិ កាយោ អណ្ណាភូតោ មវិយោនន្ទោ យោ ហំ
 កហមតិ ឥមំ កាយំ មវិហវត្តោ មុហុត្ថិមិ អាភេត្យំ
 មជិជានេយ្យ កិមញ្ញត្រ ពាល្យ តស្មាតិហ តេ កហ-
 មតិ ឃីវិ សិក្កុតត្យំ អាគុរកាយស្ស មេ សតោ ចិត្តំ
 អនាគុរិ កវិស្សតិកិ ឃីវិ ហំ តេ កហមតិ សិក្កុតត្យន្តិ ។
 ឃីវិ ទ្វាហំ កន្តេ កកវតា ទម្មិយោ កថាយ អមតេន
 អភិសិក្កោតិ ។

មានវិយកម្មនិហិយ ចូលមកក្នុងបច្ចិមវិយហិយ មានកាយសោច់សេស
 មានជម្ងឺរឿយៗ ចកិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានឃើញព្រះ
 មានព្រះភាគ និងពួកកុត្តរដល់ការចម្រើននៃចិត្ត អស់កាលជាចំពូន
 ចកិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានខ្ញុំព្រះអង្គ ចកិក្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ប្រៀនប្រដៅខ្ញុំព្រះអង្គ ដើម្បី
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ អស់កាលជាយូរកន្លង ។
 ចកិក្រសោកដ៏ចម្រើន កាលថ្ងៃព្រះករុណា ក្រាបទូលយ៉ាងរនរហើយ
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ចំពោះខ្ញុំករុណា យ៉ាងរនរថា ម្ចាស់គហមតិ
 ការណ៍នុ៎ះយ៉ាងហ្នឹងហើយ ម្ចាស់គហមតិ ការណ៍នុ៎ះយ៉ាងហ្នឹងហើយ
 ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះថាកាយនេះ តែងរសោច់សេស (មិនមាំមួន) ដូចស៊ុត
 សត្វ មានសម្បកតាសក៏ដូច្នោះ ម្ចាស់គហមតិ អ្នកណាដែលរក្សាកាយ
 នេះ សំខាល់ថាគ្មានរោគ សូម្បីមួយពេល អ្នកនោះឯងមិនមានអ្វីក្រៅ
 ពីសេចក្តីល្ងង់ទេ ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកក្នុងសិក្សាយ៉ាង
 នេះថា កាលថ្ងៃអាភ័យព្រះមានកាយសោច់សេស តែចិត្តនឹងមិនរសោច់
 សេសទេ ម្ចាស់គហមតិ អ្នកក្នុងសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ចកិក្រសោក
 ដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ស្រាបស្របចំព្រះអង្គក៏ដូច្នោះ ដល់
 ខ្ញុំព្រះករុណា យ៉ាងរនរឯង ។

[៣] ទ ហ៍ ជន តំ គហមតិ បដិភាសិ កក្កវន្តិ
 ទុក្ខិ បដិប្បដិកុំ កក្កវន្តិ ទុ ទោ កន្ត អាតុរកាយោ
 ទេវ ហោតិ អាតុរចិត្តោ ច កក្កវន្តិ ច បទ អាតុរ-
 កាយោមិ ទោ ហោតិ ទោ ច អាតុរចិត្តោតិ ។ ទូរតោមិ
 ទោ មយំ កន្ត អាតុរចិត្តោ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស
 សន្តិកេ វតស្ស ភាសិតស្ស អត្តមញ្ញាតិ សាទុ វតា-
 យស្មន្តិយេវ សារីបុត្តិ បដិភាតុ វតស្ស ភាសិតស្ស
 អត្តោតិ ។ តេជហិ គហមតិ សុណាហិ សាទុតិ មទ-
 សិតេហិ ភាសិតស្សាមិ ។ វិ កន្តតិ ទោ ទកុល-
 ចិតា គហមតិ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស បទូស្សាសិ ។
 អាយស្មា សារីបុត្តោ វតទរោច

[៣] ម្ចាស់គហមតិ ចុះអ្នកមិនអាចស្នេហាព្រោះ
 ព្រះភាគរពេទៀតថា បដិប្បដិកុំចម្រើន បុគ្គលមានកាយសាមី
 សល់ផង មានចិត្តសាមីសល់ផង ដោយហេតុដូចម្តេចខ្លះ មួយទៀត
 បុគ្គលមានកាយសាមីសល់ តែមានចិត្តសាមីសល់ ដូចម្តេចខ្លះ
 ទេព ។ បដិប្បដិកុំចម្រើន យើងខ្ញុំមកពីចម្ងាយដើម្បីជំនះសេចក្តីនៃ
 ភាសិតនុះ ក្នុងសំណាក់ព្រះសារីបុត្តមានកាយ (ឯណោះវិញ) ខ្ញុំព្រះ
 ករុណាសូមអន្ទះ សូមព្រះសារីបុត្តមានកាយ បំភ្លឺសេចក្តីនៃភាសិតនេះ
 ឲ្យបាន ។ ម្ចាស់គហមតិ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកប្រុងស្តាប់ យកចិត្តទុកដាក់
 ឲ្យប្រៀបពុះ ភាគខ្ពង់សម្តែងផ្លូវ ។ ឧបទ្វីបកម្ពុជា ទទួលពាក្យ
 ព្រះសារីបុត្តមានកាយថា ព្រះករុណា លោកម្ចាស់ ។ ព្រះសារីបុត្ត
 មានកាយ សម្តែងយ៉ាងនោះ

[៤] ភតត្ថុ ភតបតិ អាតុត្ថោយោ ថេវ ហោតិ
 អាតុចិក្ខោ ធ ។ វេទ ភតបតិ អស្សុតក បុដ្ឋដ្ឋិតា
 អវិយាទំ អនស្សវី អវិយទឌ្ឍស្ស អតោវិទោ អវិយទឌ្ឍ
 អវិទីតោ សប្បុរិសាទំ អនស្សវី សប្បុរិសទឌ្ឍស្ស អ-
 តោវិទោ សប្បុរិសទឌ្ឍ អវិទីតោ រូបំ អត្តតោ សម-
 នុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តាទំ អត្តធំ វា រូបំ រូបស្មី
 វា អត្តាទំ អហំ រូបំ មម រូបន្តំ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយិ ហោតិ ។
 តស្ស អហំ រូបំ មម រូបន្តំ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយិទោ តំ រូបំ
 វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញថា កា-
 វា ឧប្បន្នន្តំ សោកមវិទេវទុក្ខោមនស្សុចាយាសា ។
 វេទទំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តាទំ
 អត្តធំ វា វេទទំ វេទនាយ វា អត្តាទំ អហំ វេទនា មម
 វេទនាតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយិ ហោតិ ។ តស្ស អហំ វេទនា
 មម វេទនាតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយិទោ សា វេទនា វិបរិណាមតិ

[៤] ម្នាលភហុបតិ បុគ្គលមានកាយសោបវសេសវេនី មានចិត្ត
 សោបវសេសវេនី កើដូចម្តេច ។ ម្នាលភហុបតិ បុដ្ឋដ្ឋិតុនិរោគនេះ
 ជាអ្នកមិនចេះដឹង ជាអ្នកមិនឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនល្ងាសវៃក្នុងធម៌
 ព្រះអរិយៈ មិនបានសិក្សាក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសប្បុ-
 រេស មិនល្ងាសវៃក្នុងធម៌សប្បុរេស មិនបានសិក្សាក្នុងធម៌របស់សប្បុរេស
 វេនីនិចារណារឃើញច្បាស់នូវរូបថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានរូបខ្លះ នូវរូបថា
 មានក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ វេនីប្រកាន់ថាប្រតិអញ រូបរបស់
 ភាគាអញ ។ កាលបើបុគ្គលនោះ មានចិត្តប្រកាន់ថាប្រតិអញ រូបរបស់
 ភាគាអញ លុះដល់រូបនោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោត សេចក្តី
 ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេនីកើត
 ឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែរូបប្រែប្រួល ប្លែកទៅ ។ បុគ្គលនោះ ពិ-
 ចារណារឃើញនូវវេទនាថាជាខ្លួន នូវខ្លួនថាមានវេទនាខ្លះ នូវវេទនាថាមាន
 ក្នុងខ្លួនខ្លះ នូវខ្លួនថាមានក្នុងវេទនាខ្លះ មានសេចក្តីប្រកាន់ថាវេទនាអញ
 វេទនារបស់ភាគាអញ ។ កាលបុគ្គលនោះ មានសេចក្តីប្រកាន់ថា វេទនា
 អញ វេទនារបស់ភាគាអញដូច្នោះ លុះដល់វេទនានោះប្រែប្រួលទៅ

វន្តសំយុង្គស្ស ចូលបណ្ណសារេ ឧបុលចិនវត្ត បរិយោ

អញ្ញាជា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណាមញ្ញាជា កាក
 ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមទស្សុវិយាសា ។
 សញ្ញំ អត្តនោ សមនុបស្សតិ សញ្ញាវន្តិ វា អត្តា-
 ទំ អត្តនំ វា សញ្ញំ សញ្ញាយ វា អត្តាទំ អហំ
 សញ្ញា មម សញ្ញាតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយិ ហោតិ ។ តស្ស
 អហំ សញ្ញា មម សញ្ញាតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយិនោ សា
 សញ្ញា វិបរិណាមតិ អញ្ញាជា ហោតិ តស្ស សញ្ញា-
 វិបរិណាមញ្ញាជា កាក ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោ-
 មទស្សុវិយាសា ។ សង្ខារេ អត្តនោ សមនុបស្សតិ
 សង្ខារវន្តិ វា អត្តាទំ អត្តនំ វា សង្ខារេ សង្ខារេសុ
 វា អត្តាទំ អហំ សង្ខារា មម សង្ខារតិ បរិ-
 យុដ្ឋដ្ឋាយិ ហោតិ ។ តស្ស អហំ សង្ខារា មម
 សង្ខារតិ បរិយុដ្ឋដ្ឋាយិនោ តេ សង្ខារា វិបរិណាមន្តិ
 អញ្ញាជា ហោតិ តស្ស សង្ខារាទំ វិបរិណាមញ្ញាជា កា-
 វា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខនោមទស្សុវិយាសា ។

វន្តសំយុង្គ ចូលបណ្ណសារេ ឧបុលចិនវត្ត ទំ ១

ប្រែក្រាវ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រឹក្សល ទុក្ខ ពោមស្ស និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តែងតែឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែវេទនាប្រែប្រួល
 ទៅ ប្រែក្រាវ ។ បុគ្គលពិបារណារយិញ ខ្ញុំសញ្ញាជាដំបូងខ្លះ ខ្ញុំខ្លួន
 ជាមានសញ្ញាខ្លះ ខ្ញុំសញ្ញាជាមានកង្កែបខ្លះ ខ្ញុំខ្លួនជាមានកង្កែបសញ្ញាខ្លះ
 ក៏ប្រកាន់ជាសញ្ញាគឺអញ សញ្ញារបស់ភាគាអញ ។ កាលបើបុគ្គលនោះ
 មានសេចក្តីប្រកាន់ជា សញ្ញាគឺអញ សញ្ញារបស់ភាគាអញ លុះដល់
 សញ្ញានោះប្រែប្រួលទៅ ប្រែក្រាវ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រឹក្សល ទុក្ខ
 ពោមស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តែងតែឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះតែសញ្ញាប្រែប្រួលទៅ ប្រែក្រាវ ។ បុគ្គលពិបារណារយិញខ្ញុំសង្ខារ
 ទាំងឡាយជាដំបូងខ្លះ ខ្ញុំខ្លួនជាមានសង្ខារខ្លះ ខ្ញុំសង្ខារទាំងឡាយជា
 មានកង្កែបខ្លះ ខ្ញុំខ្លួនជាមានកង្កែបសង្ខារទាំងឡាយខ្លះ តែងប្រកាន់ជាសង្ខារ
 ទាំងឡាយគឺអញ សង្ខារទាំងឡាយរបស់ភាគាអញ ។ កាលបុគ្គលនោះ
 មានសេចក្តីប្រកាន់ជា សង្ខារទាំងឡាយគឺអញ សង្ខារទាំងឡាយរបស់
 ភាគាអញ លុះដល់សង្ខារទាំងនោះប្រែប្រួលទៅ ប្រែក្រាវ សេចក្តីសោក
 សេចក្តីទ្រឹក្សល ទុក្ខ ពោមស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តែងតែ
 ឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសង្ខារទាំងឡាយប្រែប្រួលទៅ ប្រែក្រាវ ។

សុត្តន្តបិដក សម្មាសម្ពុទ្ធសម្មា ទទ្ធាវគ្គោ

វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានិ
 អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មិ វា អត្តានិ អហំ វិញ្ញាណំ
 មម វិញ្ញាណន្តំ បរិយុដ្ឋង្គាយិ ហោតិ ។ តស្ស អហំ
 វិញ្ញាណំ មម វិញ្ញាណន្តំ បរិយុដ្ឋង្គាយិ តោ តំ វិញ្ញាណំ
 វិបរិណមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណាវិបរិណា-
 មញ្ញថា កាវា ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខទោមទស្សនា-
 យាសា ។ វិវិ ទោ កហមតិ អភុកាយោ ទេវ ហោតិ
 អភុកាវិញ្ញា ច ។

[៥] កថត្ថូ កហមតិ អភុកាយោ បិ ទោ ហោ-
 តិ ទោ ច អភុកាវិញ្ញា ។ ៧១ កហមតិ សុត្តា អរិ-
 យស្សវិកោ អរិយានំ ទស្សវិ អរិយទត្ថស្ស កោវិទោ

សុត្តន្តបិដក សម្មាសម្ពុទ្ធសម្មា ទទ្ធាវគ្គោ

បុគ្គលភិបាណោឃើញ ខុវិញ្ញាណាថាថាខ្លួនខ្លះ ខុវិញ្ញាណាខ្លះ
 ខុវិញ្ញាណាថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ខុវិញ្ញាណាខ្លះ តែងប្រកាន់ថា
 វិញ្ញាណនីអញ វិញ្ញាណរបស់អញអញ ។ កាលបុគ្គលនោះ មានសេចក្តី
 ប្រកាន់ថា វិញ្ញាណនីអញ វិញ្ញាណរបស់អញអញ លុះដល់វិញ្ញាណ
 នោះប្រប្រលាម ប្រកាន់ថា សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខ ទុក្ខ ទោម-
 ទស្ស ទំនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត តែងក៏ក្រើនដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះ
 តែវិញ្ញាណប្រប្រលាម ប្រកាន់ថា ។ ម្ចាស់កហមតិ បុគ្គលមានកាយ
 សោចរសល់ផង មានចិត្តសោចរសល់ផង យ៉ាងនេះផង ។

[៥] ម្ចាស់កហមតិ ចុះបុគ្គលមានកាយសោចរសល់ តែចិត្ត
 ទំនិសោចរសល់ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កហមតិ អរិយសាវ័កក្នុងសោក
 នេះ ជាអ្នកចេះផង បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ល្អាសវ័ក្កនិមិត្តព្រះអរិយៈ

អរិយធម្មេ សុវិនិច្ឆ័យ សម្មាសម្ពុទ្ធិ ទស្សនាវិសម្មាស-
ធម្មស្ស កោវិទោ សម្មាសម្ពុទ្ធិ សុវិនិច្ឆ័យ ទ រូបំ
អត្តតោ សមុបស្សតិ ទ រូបវន្តំ វា អត្តានំ ទ
អត្តនំ វា រូបំ ទ រូបស្មី វា អត្តានំ អហំ រូបំ មម រូបន្តំ
ទ បរិយុដ្ឋង្គាយី ហោតិ ។ តស្ស អហំ រូបំ មម
រូបន្តំ អបរិយុដ្ឋង្គាយី ហោ តិ រូបំ វិបរិណាមតិ អញ្ញាជា
ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញាជាភាវា ទុប្បជ្ឈន្តិ សោ-
កាបរិទេវទុក្ខោមទស្សនាយាសា ។ ទ វេទនំ អត្តតោ
សមុបស្សតិ ទ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ ទ អត្តនំ
វា វេទនំ ទ វេទនាយ វា អត្តានំ អហំ វេទនា មម
វេទនាតិ ទ បរិយុដ្ឋង្គាយី ហោតិ ។ តស្ស អហំ
វេទនា មម វេទនាតិ អបរិយុដ្ឋង្គាយី ហោ សា វេទនា
វិបរិណាមតិ អញ្ញាជា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណា-
មញ្ញាជាភាវា ទុប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិទេវទុក្ខោមទស្ស-
នាយាសា ។ ទ សញ្ញំ អត្តតោ សមុបស្សតិ

បានសិក្សាប្រឹក្សាធម៌ព្រះអរិយៈ ឃើញពួកសម្មាស ឈ្លាសវៃក្នុងធម៌
សម្មាស បានសិក្សាប្រឹក្សាធម៌សម្មាស វេទនិមិទតំ ចារណាឃើញដូច្នោះ
ថាវាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញដូច្នោះថាមានប្រែខ្លះ មិនឃើញដូច្នោះថាមានក្នុងខ្លួន
ខ្លះ មិនឃើញដូច្នោះថាមានក្នុងប្រែខ្លះ មិនប្រកាន់ថាប្រតិក្ខេប ប្រែរបស់គាតា
អញ្ញោ ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់ថា ប្រតិក្ខេប ប្រែរបស់គាតាអញ្ញោ
ទេ លុះប្រែនោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រឹក្សឈ្នួល ទុក្ខ
គោមទស្ស ទិន្នសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏មិនបានរកឡើងដល់បុគ្គល
នោះ ព្រោះតែប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ មិនចំពោះឃើញដូច្នោះ
វេទនាថាវាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញដូច្នោះថាមានវេទនាខ្លះ មិនឃើញដូច្នោះវេទនា
ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញដូច្នោះថាមានក្នុងវេទនាខ្លះ មិនប្រកាន់ថាវេ-
ទនាតិក្ខេប វេទនារបស់គាតាអញ្ញោ ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់
ថា វេទនាតិក្ខេប វេទនារបស់គាតាអញ្ញោ លុះវេទនានោះប្រែប្រួលទៅ
ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រឹក្សឈ្នួល ទុក្ខ គោមទស្ស ទិន្ន
សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនរកឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែវេទនា
ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ មិនចំពោះឃើញដូច្នោះសញ្ញាថាវាខ្លួនខ្លះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១១៦

ន សញ្ញាវន្តំ វា អត្តាវន្តំ ន អត្តនំ វា សញ្ញំ ន សញ្ញា-
 យ វា អត្តាវន្តំ អហំ សញ្ញា មម សញ្ញាតិ ន បរិ-
 យុដ្ឋង្គាយំ ហោតិ ។ ឥស្ស អហំ សញ្ញា មម សញ្ញាតិ
 អបរិយុដ្ឋង្គាយំ នោ សា សញ្ញា វិបរិណាមតិ អញ្ញថា
 ហោតិ ឥស្ស សញ្ញាវិបរិណាមញ្ញថាភាវា ទុប្បជ្ឈន្តិ
 សោកាបរិទេវទុក្ខនោមនស្សុចាយាសា ។ ន សង្ការ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន សង្ការវន្តំ វា អត្តាវន្តំ ន
 អត្តនំ វា សង្ការេ ន សង្ការេសុ វា អត្តាវន្តំ អហំ
 សង្ការ មម សង្ការតិ ន បរិយុដ្ឋង្គាយំ ហោតិ ។
 ឥស្ស អហំ សង្ការ មម សង្ការតិ អបរិយុដ្ឋង្គាយំ-
 នោ តេ សង្ការ វិបរិណាមន្តិ អញ្ញថា ហោន្តិ ឥស្ស
 សង្ការវន្តំ វិបរិណាមញ្ញថាភាវា ទុប្បជ្ឈន្តិ សោកាបរិ-
 ទេវទុក្ខនោមនស្សុចាយាសា ។ ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ
 សមនុបស្សតិ ន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តាវន្តំ ន អត្តនំ
 វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណស្មី វា អត្តាវន្តំ អហំ វិញ្ញា-
 ណំ មម វិញ្ញាណន្តំ ន បរិយុដ្ឋង្គាយំ ហោតិ ។ ឥស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១១៦

មិនឃើញទុក្ខថាមានសញ្ញាទុះ មិនឃើញទុក្ខសញ្ញាថាមានក្នុងទុក្ខទុះ
 មិនឃើញទុក្ខទុក្ខថាមានក្នុងសញ្ញាទុះ មិនប្រកាន់ថាសញ្ញាគឺអញ្ញ សញ្ញា
 របស់ភាគអញ្ញេ ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់ថាសញ្ញាគឺអញ្ញ សញ្ញា
 របស់ភាគអញ្ញេ លុះសញ្ញានោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក
 សេចក្តីទ្រឹក្សល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏មិន
 កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសញ្ញាប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។
 មិនពិចារណាឃើញទុក្ខសង្ការទាំងឡាយថាជាទុក្ខទុះ មិនឃើញទុក្ខទុក្ខថា
 មានសង្ការទុះ មិនឃើញទុក្ខសង្ការទាំងឡាយថាមានក្នុងទុក្ខទុះ មិនឃើញ
 ទុក្ខទុក្ខថាមានក្នុងសង្ការទាំងឡាយទុះ មិនប្រកាន់ថាសង្ការទាំងឡាយគឺ
 អញ្ញសង្ការទាំងឡាយរបស់ភាគអញ្ញេ ។ កាលបុគ្គលនោះ មិនប្រកាន់ថា
 សង្ការទាំងឡាយគឺអញ្ញ សង្ការទាំងឡាយរបស់ភាគអញ្ញេ លុះសង្ការ
 ទាំងនោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រឹក្សល ទុក្ខ ទោ-
 មនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះ
 តែសង្ការទាំងឡាយប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ មិនពិចារណាឃើញ
 ទុក្ខវិញ្ញាណថាជាទុក្ខទុះ មិនឃើញទុក្ខទុក្ខថាមានវិញ្ញាណទុះ មិនឃើញទុក្ខ
 វិញ្ញាណថាមានក្នុងទុក្ខទុះ មិនឃើញទុក្ខទុក្ខថាមានក្នុងវិញ្ញាណទុះ មិនប្រា-
 ប្រកាន់ថាវិញ្ញាណគឺអញ្ញ វិញ្ញាណរបស់ភាគអញ្ញេ ។ កាលបុគ្គលនោះ

អហំ វិញ្ញាណំ មម វិញ្ញាណន្តំ អបរិយុដ្ឋង្គាយំ នោ . តំ
 វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណ-
 វិបរិណាមញ្ញថា កាកំ ទុប្បជ្ឈន្តំ សោកមរិទេវទុក្ខនោម-
 ទស្សនាយាសា ។ ឯវិ ទោ កហមតិ អកុរុកាយោមិ
 ទោ ហោតិ នោ ច អកុរុចិក្ខោតិ ។ ឥទមរោច អាយ-
 ស្មា សារីមុត្តោ អត្តមនោ ទក្កលចិកា កហមតិ អាយ-
 ស្មតោ សារីមុត្តស្ស កាសិកំ អគិទន្តិកំ ។

(៦) ឯវិវដ្ឋ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា សក្កេសុ
 វិហារតិ ទេវទហំ នាម សក្យានំ ចិត្តោ ។ អថទោ
 សម្ពុហុលា បច្ឆាភូមកាមិកា ភិក្ខុ យេន កកវា តេនុ-
 បសន្តមីសុ ឧបសន្តមិកា កកវន្តំ អភិវាទេនា ឯក-
 មន្តំ ចិសីទិសុ ។ ឯកមន្តំ ចិសិដ្ឋា ទោ តេ ភិក្ខុ
 កកវន្តំ ឯកទេវាទុំ ឥដ្ឋាម មយំ កន្តុ បច្ឆាភូមិ ជន-
 មទំ កន្តុ បច្ឆាភូមេ ជនបទេ ចិវាសំ កាយ្យត្តន្តំ ។

ធិនប្រកាទំ វិញ្ញាណនិក្ខេព្វ វិញ្ញាណរបស់ ភាគអញ្ញេ លុវ្យញ្ញាណ
 នោវប្រប្បលទៅ ប្រូកទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខទូល ទុក្ខ-
 ពោមស្ស ចិន្តិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏មិនភ័ក្ត្រឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះវិញ្ញាណប្រប្បលទៅ ប្រូកទៅឡើយ ។ ប្បលទៅហើយ បុគ្គល
 មានការសាប់សេស កែចិត្តមិនបានសាប់សេស យ៉ាងនេះឯង ។
 លុះព្រះសាវ័បុគ្គមានអាយុ បាននិយាយពាក្យនេះហើយ ឧបសម្ព័ន្ធនា-
 មហេតី ជាអ្នកមានសេចក្តីព្រេកអរ បានព្រេកអរនឹងការសំរេចរបស់ព្រះ
 សាវ័បុគ្គមានអាយុ ។

(៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ
 ច្រើននឹងនៅក្នុងនិមន្តនោះទៅទៀត របស់ពួកសក្យៈ ក្នុងវិវដ្ឋនក្ខៈ ។
 ព្រះមានឯង ពួកភិក្ខុច្រើនរូប ដែលមានដំណើរព្រះវិញ្ញាណក្ខម បាន
 ចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក្រាបបង្គំបង្គំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយ ក្នុងទីដីសមគួរ ។ លុះពួកភិក្ខុទាំង
 នោះ អង្គុយក្នុងទីដីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំប្រាថ្នាចង់ទៅកាន់ជនបទ
 ឈ្មោះបច្ឆាភូម ទីនិសម្រេចការនៅតាមស្រយ ក្នុងបច្ឆាភូមជនបទ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទទ្ធាវដ្តោ

អបលោកិកោ បទ វោ ភិក្ខុវេ សារីបុត្តោតិ ។ ទ ទោ
នោ ភន្តុ អបលោកិកោ អាយស្មា សារីបុត្តោតិ ។ អប-
លោកេឝ ភិក្ខុវេ សារីបុត្តិ សារីបុត្តោ ភិក្ខុវេ មណ្ឌិកោ
ភិក្ខុទិ អនុត្តាហាកោ សព្វាញ្ញចារីនន្តិ ។ ឯវិ ភន្តុតិ
ទោ តេ ភិក្ខុ ភកវតោ បទូស្សនស្សំ ។

[៧] តេទ ទោ បទ សមយេទ អាយស្មា សា-
រីបុត្តោ ភកវតោ អវិទូវេ អត្តាតវស្មិ ឯលកលាកុម្មេ
និសំប្លោ ហោតិ ។ អឝទោ តេ ភិក្ខុ ភកវតោ ភា-
សិតំ អភិទន្តិត្វា អនុមោទិត្វា ទុដ្ឋាយាសនា ភកវន្តិ
អភិវាទេត្វា បទត្តុណំ កត្វា យេនាយស្មា សារីបុត្តោ
តេទុបសន្តិមិសុ ទុបសន្តិមិត្វា អាយស្មតា សារីបុត្តេទ
សន្តិ សម្មោទិសុ សម្មោទនិយំ កមិ សាកណិយំ
វិតិសាវត្វា ឯកមន្តិ និសិទិសុ ។ ឯកមន្តិ និ-
សំប្លោ ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មន្តិ សារីបុត្តិ ឯតទភេទិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធាវដ្ត

ព្រះមានព្រះភាគ ជ្រងំគ្រាស់ថា ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ
បានលាសារីបុត្តហើយឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំមិនបានលា
ព្រះសារីបុត្តមានអាយុទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ
លាសារីបុត្តផង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ (ព្រោះ) សារីបុត្តជាបណ្ឌិត ជាអ្នក
អនុគ្រោះពួកភិក្ខុជាសព្វាញ្ញចារី ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកា
ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៧) សម័យនោះឯង ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ អង្គុយនៅក្បែរ
គ្រូម្នាក់ទឹកមួយ មិនឆ្ងាយអំពីព្រះមានព្រះភាគ ។ គ្រានោះឯង ភិក្ខុទាំង
នោះគ្រុកអរ រីករាយនឹងកាល់របស់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយព្រាក
ចាកកាសនៈ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេស្សិណហើយចូល
ទៅក្រព្រះសារីបុត្តមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីក
រាយជាមួយនឹងព្រះសារីបុត្ត មានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីក
រាយនឹងពាក្យដែលគួរព្យោកហើយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំង
នោះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះសារីបុត្ត មានអាយុ

ខន្តសំយក្កស្ស ប្រលចណ្ណសកៈ ឧបសម្ព័ន្ធនា ឃរិមា

ឥត្តាម មយំ អាវុសោ សារិបុត្ត ចច្ឆាភូមិ ជនបទំ កុន្តិ
 ចច្ឆាភូមេ ជនបទេ ចិវសំ កាប្បុត្តិ ។ អបលោកំតោ
 លោ សត្តាតិ ។ សន្តិ ហវុសោ យាធាវេជ្ជកតិ ភិក្កុ
 ចច្ឆា ចុច្ឆតារោ ខត្តិយបណ្ឌិតាបិ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតាបិ
 កមាបតិបណ្ឌិតាបិ សមណបណ្ឌិតាបិ បណ្ឌិតា ហវុ-
 សោ មទុស្ស វិមិសកា កំវនាយស្មត្តាជំ សត្តា កា-
 មត្តាយិតិ ។ កត្តិ វោ អាយស្មត្តាជំ ធម្មា សុស្សតា
 សុត្តហិតា សុមទុសិកតា សូបធាវតា សុប្បដិវិទ្ធា
 បញ្ញាយ យថា ព្យាការមាធា អាយស្មត្តោ វុត្តវាធិនោ
 ទេវ ភកវតោ អស្សជ ធន ច ភកវត្តំ អក្ខតេន អត្តា-
 ចិក្ខុយ្យាជ ធម្មស្ស ចានុជម្ពំ ព្យាការយ្យាជ ធន ច
 កោជំ សហជម្ពិកោ វាធានុចារិកា(១) ការយ្ហិ ហំជំ
 អាតច្ឆយ្យាតិ ។ ទូរតាបិ មោ មយំ អាវុសោ អា-
 តច្ឆយ្យាម អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស សន្តិកោ ឯតស្ស
 កាសិកស្ស អត្តមញ្ញកុំ សាធុ វតាយស្មត្តិយេវ សារិ-
 បុត្តំ បដិភាតុ ឯតស្ស កាសិកស្ស អត្តាតិ ។

១ វាតាវាតាវិចិ ចាវេ ។

ខន្តសំយក្ក ប្រលចណ្ណសកៈ ឧបសម្ព័ន្ធនា ទី ១

យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោសារិបុត្ត យើងប្រាថ្នាខឹងទៅកាន់បញ្ចក្ខម-
 ជនបទ ខឹងសម្រេចការនៅកស្រីយ ក្នុងបញ្ចក្ខមជនបទ ។ ពួកលោក
 បានលាព្រះសាស្ត្រាហើយឬ ។ ម្ចាស់អាវុសោ គង់បានពួកខត្តិយ-
 បណ្ឌិតខ្លះ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតខ្លះ គហថភិបណ្ឌិតខ្លះ សមណបណ្ឌិតខ្លះ
 ជាអ្នកស្ម័គ្រស្មោះចំពោះកិក្ខុដែលទៅក្នុងវិជនដទៃផ្សេងៗ ព្រោះថា ពួក
 មទុស្សជាបណ្ឌិត ជាអ្នកពិចារណាប្រយោជន៍ (តែងស្មោះថា) ព្រះ
 សាស្ត្ររបស់ពួកលោកមានកាយុនោះ កើតបានលទ្ធផលខ្ពង់ អប្រៀន
 ប្រដៅដូចខ្ពង់ ។ លោកមានកាយុទាំងឡាយ លោកបានស្តាប់ដោយ
 ប្រពៃ រឿនដោយប្រពៃ យកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃ បំប៉ាន់លាក់
 ចាក់ដូរដោយប្រពៃដោយប្រាថ្នា នូវចម្រើនទាំងឡាយដែរឬ ពួកលោក
 មានកាយុ កាលខឹងដោះស្រាយ យ៉ាងណា ដែលឆ្ការចង់សម្តែង
 នាមធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ហើយផង កុំពាលចង្អុលព្រះ
 មានព្រះភាគ ដោយពាក្យមិនពិតផង ព្យាករនូវធម៌សមគួរដល់ធម៌ផង
 សំភាន់នៃពាក្យចង្អុលបន្ត ដែលច្រកបដោយធម៌ មិនធម៌ដល់ខ្លះហេតុ
 ដែលគួរគំរាមផ្សេងផង ។ ម្ចាស់អាវុសោ ពួកយើងខ្ញុំមកកំពិទ្ធាយបច្ចុដ
 ឲ្យដឹងសេចក្តីនៃកាសិកានេះ ក្នុងសំណាក់ព្រះសារិបុត្តមានកាយុ សូម
 អភិរ សូមព្រះសារិបុត្តមានកាយុ ចំក្លិសេចក្តីនៃកាសិកនេះឲ្យចាត ។

(៨) តេធិហារុសោ សុណាម សាធុកំ មទសិក-
 រោម កាសិស្សាមីតិ ។ ឯវិហារុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខុ
 អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស មទុស្សាសុំ ។ អាយស្មា សា-
 វីបុត្តោ ឯតទេវេម សន្តិំ ហារុសោ នាណវេដ្ឋកតំ ភិក្ខុ
 បញ្ញំ បុច្ឆិកាភេ ទត្ថិយមណ្ឌិតាមិ ព្រាហ្មណមណ្ឌិតាមិ
 កហមតិមណ្ឌិតាមិ សមណមណ្ឌិតាមិ មណ្ឌិតា ហារុ-
 សោ មទុស្សា វិមិសកា កំវាយស្មញ្ញានំ សត្តា កិ-
 មត្តាយិកំ ។ ឯវិ បុដ្ឋា តុត្ថេ អារុសោ ឯវិ ព្យា កកេយ្យោម
 ធន្តកវិធមត្តាយិ ខោ នោ អារុសោ សត្តាតិ ។ ឯវិ
 ព្យា កតេមិ ខោ អារុសោ អស្ស្រុយវ ទត្តិ បញ្ញំ
 បុច្ឆិកាភេ ទត្ថិយមណ្ឌិតាមិ ព្រាហ្មណមណ្ឌិតាមិ កហ-
 មតិមណ្ឌិតាមិ សមណមណ្ឌិតាមិ មណ្ឌិតា ហារុសោ
 មទុស្សា វិមិសកា កំស្មី មាយស្មញ្ញានំ ធន្តកវិ-
 ធមត្តាយិ សត្តាតិ ។ ឯវិ បុដ្ឋា តុត្ថេ អារុសោ

(៨) ខ្នាលការុសោ បើដូច្នោះ ចូរលោកទាំងឡាយស្តាប់ ចូរ
 យកចិត្តទុកដាក់ឱ្យប្រពៃចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះក៏ទទួល
 ពាក្យព្រះសារីបុត្តមានកាយុថា កុណា ការុសោ ។ ព្រះសារីបុត្ត
 មានកាយុ បាននិយាយយ៉ាងនេះថា ខ្នាលការុសោ គង់មានពួកទត្ថិយ-
 មណ្ឌិតខ្លះ ព្រាហ្មណមណ្ឌិតខ្លះ កហមតិមណ្ឌិតខ្លះ សមណមណ្ឌិតខ្លះ
 ជាអ្នកសូត្រស្តាប់ពោរក្នុងវេលាទៅក្នុងវេលាដទៃផ្សេងៗ មិនទាន់ ខ្នាល
 ការុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាមណ្ឌិត ជាអ្នកពិចារណាគ្របយោជន៍
 (តែងសួរថា) ព្រះសាស្ត្រាចសំលោកមានកាយុនោះ តើមានទង្វើដូច
 ម្តេច ប្រដៅធម៌អ្វី ។ ខ្នាលការុសោ ពួកលោកគ្រូនៃសូយ៉ាងនេះ
 ហើយ គ្រូដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ខ្នាលការុសោ ព្រះសាស្ត្រាចសំ
 យេន៍ ជាអ្នកប្រដៅទុយកំចាត់បង្កើនទុក្ខ ។ ខ្នាលការុសោ កាល
 បើពួកលោកដោះស្រាយយ៉ាងនេះហើយ ពួកទត្ថិយមណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណ-
 មណ្ឌិតក្តី កហមតិមណ្ឌិតក្តី សមណមណ្ឌិតក្តី គង់នឹងសូត្រស្តា
 រកទៀត ខ្នាលការុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាមណ្ឌិត ជាអ្នកពិចារណា
 គ្របយោជន៍ (សមជាតិសួរថា) ព្រះសាស្ត្រាចសំលោកមានកាយុ
 ប្រដៅទុយកំចាត់បង្កើនទុក្ខ តើក្នុងវត្តអ្វី ។ ខ្នាលការុសោ

ឯវិ ព្យាករយោ ឬ មេ ទោ អាវុសោ ធន្តកវិទ-
 យក្ខាយី សត្តា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ហាវេស្យ ។
 វិញ្ញាណោ ធន្តកវិទយក្ខាយី សត្តាតិ ។ ឯវិ ព្យាករតមិ
 ទោ អាវុសោ អស្សយេវ ឧត្តរិ មញ្ញំ បុត្តិកាវោ ទត្តិយ-
 ចណ្ឌិតាមិ ក្រាហ្មណបណ្ឌិតាមិ កហមតិបណ្ឌិតាមិ ស-
 មណបណ្ឌិតាមិ បណ្ឌិតា ហាវុសោ ឧទុស្ស្រ វិមិសកា
 កំ ចនាយស្មុត្តានំ អាធិនំ ធិស្វា ឬមេ ធន្តកវិទ-
 យក្ខាយី សត្តា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ហា-
 វេស្យ ។ វិញ្ញាណោ ធន្តកវិទយក្ខាយី សត្តាតិ ។ ឯវិ
 បុត្តា តុត្ថោ អាវុសោ ឯវិ ព្យាករយោ ឬ មេ ទោ អាវុសោ

ពួកលោកគ្រូគេស្ម័យយ៉ាងនេះ គួរដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ខ្មាលភាវុសោ
 ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទុបាយកំចាត់ចង់ ខ្ញុំធន្តក(១) ក្នុងរូប ។ ក្នុង
 វេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ហាចាំទ្បាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់
 ប្រដៅទុបាយកំចាត់ចង់ខ្ញុំធន្តកក្នុងវិញ្ញាណ ។ ខ្មាលភាវុសោ កាល
 បើពួកលោកដោះស្រាយយ៉ាងនេះហើយ ពួកទត្តិយបណ្ឌិតក្តី ក្រាហ្មណ-
 បណ្ឌិតក្តី កហមតិបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី សមជាទីនឹងសូចន្តា
 តទៅទៀត ខ្មាលភាវុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាបណ្ឌិត តែគិតចារណា
 កប្រយោជន៍ (តែគិតសួរថា) ព្រះសាស្តាបេសលោកមានអាយុ ទ្រង់
 ឃើញទោសដូចម្តេច បានជាប្រដៅទុបាយកំចាត់ចង់ខ្ញុំធន្តកក្នុងរូប ។
 ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ហាចាំទ្បាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រ-
 ដៅទុបាយកំចាត់ចង់ខ្ញុំធន្តកក្នុងវិញ្ញាណ ។ ខ្មាលភាវុសោ ពួកលោក
 គ្រូគេស្ម័យយ៉ាងនេះហើយ គួរដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ខ្មាលភាវុសោ
 ។ សេចក្តីព្រាកព្រហ្មលក្ខ័រ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

អវិភវកស្ស អវិភវទ្ធកស្ស អវិភវ្យេមស្ស អវិភវិចាសស្ស
 អវិភវិធាហស្ស អវិភវតណ្ហាស្ស តស្ស រូបស្ស វិបវិណា-
 មញ្ញជាភាវ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាមវិទេវទុក្ខនោមទស្ស-
 ចាយាសា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ការេសុ
 អវិភវកស្ស ។ មេ ។ អវិភវតណ្ហាស្ស តេសិ សង្ការនិ
 វិបវិណាមញ្ញជាភាវ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាមវិទេវទុក្ខនោម-
 ទស្សចាយាសា ។ វិញ្ញាណោ អវិភវកស្ស អវិភវទ្ធកស្ស
 អវិភវ្យេមស្ស អវិភវិចាសស្ស អវិភវិធាហស្ស អ-
 វិភវតណ្ហាស្ស តស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបវិណាមញ្ញជាភា-
 វ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកាមវិទេវទុក្ខនោមទស្សចាយាសា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ពោមទស្ស ឱនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
 វេទនកើតឡើង ដល់បុគ្គលដែលមិនទាន់ប្រាសចាកកង្កៈ មិនទាន់ប្រាស
 ចាកធម្មៈ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាក
 សេចក្តីស្រេកស្រោម មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនទាន់
 ប្រាសចាកគណ្ហា ក្នុងរូប ព្រោះវេទនាពោល ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ ។
 ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ មិនទាន់ប្រាសចាកកង្កៈក្នុងសង្ការទាំង-
 ខ្យល់ ។ មេ ។ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ពោមទស្ស ឱនិសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេទនកើតឡើងដល់បុគ្គល ដែលមិនទាន់ប្រាសចាក
 គណ្ហា ព្រោះវេទនាពោលទាំងខ្យល់ពោល ប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ ។ សេចក្តី
 សោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ពោមទស្ស ឱនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេទន
 កើតឡើងដល់បុគ្គលដែលមិនទាន់ប្រាសចាកកង្កៈ មិនទាន់ប្រាសចាក
 ធម្មៈ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តី
 ស្រេកស្រោម មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនទាន់ប្រាសចាក
 គណ្ហាក្នុងវិញ្ញាណ ព្រោះវេទនាពោលពោលប្រែប្រួលទៅ ថ្ងៃក្រៅ ។

ឥទ្ធិ ទោ ចោ អាវុសោ អាទិទិវិ ទិស្វា រូបេ ទទ្ធ-
 ភវិទយេត្តាយិ សត្តា ។ វេទនាយេ ។ សញ្ញាយេ ។
 សង្ការេសុ ។ វិញ្ញាណោ ទទ្ធកវិទយេត្តាយិ សត្តាតិ ។
 ឃិវិ ព្យាករេតិ ទោ អាវុសោ អស្សយេវ ឧត្តវិ បញ្ញិ
 បុត្តិកា ទត្តិយបណ្ឌិតិ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតិ ក-
 ហេតិបណ្ឌិតិ សមណបណ្ឌិតិ បណ្ឌិតា ហាវុសោ
 មនុស្ស វិមិសកា កី បទាយស្មន្តាទិ អាទិសិសិ
 ទិស្វា រូបេ ទទ្ធកវិទយេត្តាយិ សត្តា ។ វេទនាយេ ។
 សញ្ញាយេ ។ សង្ការេសុ ។ វិញ្ញាណោ ទទ្ធកវិទយេត្តា-
 យិ សត្តាតិ ។ ឃិវិ បុត្តា តុម្ពេ អាវុសោ ឃិវិ
 ព្យាករេយ្យថ រូបេ ទោ អាវុសោ វិភកតស្សិ វិ-
 តទ្ធកស្ស វិកប្បមស្ស វិកមិហសស្ស វិកមិវិទ្យា-
 ហស្ស វិកតត្តស្ស តស្ស រូបស្ស វិមិវណាមញ្ញថាភា-
 វា ទុប្បជ្ឈន្តិ សោកាមិវេទនុក្កោនាមនស្សបាយាសា ។

ខ្នាលអាវុសោ ព្រះសាស្តាបេសំយេនិទាំងឡាយ ទ្រង់ឃើញថាសារនៈ
 ឯង បានជាទ្រង់ប្រដៅទុបាយកំចាត់បង្កើតទុកក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។
 ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ការទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទុបាយ
 កំចាត់បង្កើតទុកក្នុងវិញ្ញាណ ។ ខ្នាលអាវុសោ កាលបើពួកលោក
 ដោះស្រាយយ៉ាងនេះហើយ ពួកទុក្ខិយបណ្ឌិតិ ព្រាហ្មណបណ្ឌិតិ
 ភហេតិបណ្ឌិតិ សមណបណ្ឌិតិ សមជាស្មប្រសាតាទៀត ខ្នាល
 អាវុសោ ព្រោះពួកមនុស្សជាបណ្ឌិត តែងនិចារណាកម្រយោជន៍ (តែង
 សូចោ) ព្រះសាស្តាបេសំលោកខានកាយ ទ្រង់ឃើញអាទិសិសិដូចម្តេច
 បានជាប្រដៅទុបាយកំចាត់បង្កើតទុក ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុង
 សញ្ញា ។ ក្នុងសង្ការទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទុបាយកំចាត់
 បង្កើតទុកក្នុងវិញ្ញាណ ។ ខ្នាលអាវុសោ ពួកលោកគ្រូគេស្នេយ៉ាង
 នេះហើយ គួរព្យាករយ៉ាងនេះថា ខ្នាលអាវុសោ សេចក្តីសោត ទ្រុក-
 ទ្រូល ទុក្ខ ចោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេទនិមនៈកើតឡើង
 ដល់បុគ្គលដែលប្រាសចាកកតៈ ប្រាសចាកទទ្ធុ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រ-
 ឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាត់ ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ
 ប្រាសចាកកណ្តាក្នុងរូប ព្រោះតែប្រដៅប្រប្រលាទៅ ថ្ងៃក្រចៅ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទូរវិញ្ញា

វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសុវិភាគកស្សវិភង្គទុស្ស
 វិភយ្យមស្សវិភមិចាសស្សវិភមវិឡាហស្សវិភតណ្ហស្ស
 ភេសំ សង្ខារំ វិបវណាមញ្ញជាភាវំ ទុប្បជ្ឈន្តិ សោ-
 កមវិទេវទុក្ខោមនស្សហាយាសា ។ វិញ្ញាណ វិភា-
 កស្ស វិភង្គទុស្ស វិភយ្យមស្ស វិភមិចាសស្ស វិភ-
 មវិឡាហស្ស វិភតណ្ហស្ស កស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបវ-
 ណាមញ្ញជាភាវំ ទុប្បជ្ឈន្តិ សោកមវិទេវទុក្ខោមន-
 ស្សហាយាសា ។ ឥទំ ទោ ចោ អារុសោ អន្តិសិសំ
 ទិស្វា រូមេ ធន្តកកវិធយត្តាយិ សត្តា ។ វេទនាយ ។
 សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណ ធន្តកកវិធយត្តាយិ
 សត្តាភិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទូរវិញ្ញា

ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ សេចក្តីសោក ឡើងរួល ទុក្ខ ទោមនស្ស
 និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេមនិមន៍កើតឡើង ដល់បុគ្គលដែល
 ប្រាសចាកក្កៈ ប្រាសចាកទុក្ខៈ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាស
 ចាកសេចក្តីស្រឡាត់ ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រាសចាក
 កណ្ត ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ព្រោះតែសង្ខារទាំងឡាយនោះ ប្រែប្រួលទៅ
 ប្លែកទៅ ។ សេចក្តីសោក ឡើងរួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេមនិមន៍កើតឡើង ដល់បុគ្គលដែលប្រាសចាកក្កៈ
 ប្រាសចាកទុក្ខៈ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡា
 ត់ ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រាសចាកកណ្ត ក្នុងវិញ្ញាណ
 ព្រោះវិញ្ញាណនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។ មូលអារុសោ ព្រះ
 សាស្តាចសំយេនិទំ ទ្រង់ឃើញភានិសង្សនេះឯង បានជា
 ទ្រង់ប្រដៅទុបាយកំចាត់បង្គំឱ្យធន្តក ក្នុងច្រ ។ ក្នុងវេទនា ។
 ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រដៅទុបាយ
 កំចាត់បង្គំ ឱ្យធន្តក ក្នុងវិញ្ញាណ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស ប្បសច្ចាសកេ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតោ

(៧) អកុសលេ ចារុសោ ធម្មេ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតោ ធិដ្ឋេ ថេវ ធម្មេ សុត្តោ វិហារេ អភវិស្ស អវិយាតោ អនុបាយាសោ អបវិធាហោ កាយស្ស ច ភេតា បវំ មរណា សុត្តិ ចាដិកត្តា ច យំទំ ភកវា អកុសលានំ ធម្មានំ បហានំ វណ្ណយ្យ ។ យស្មា ច ទោ អារុសោ អកុសលេ ធម្មេ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតោ ធិដ្ឋេ ថេវ ធម្មេ ធុត្តោ វិហារេ សវិយាតោ សនុបាយាសោ សបវិធាហោ កាយស្ស ច ភេតា បវំ មរណា ធុត្តិ ចាដិកត្តា ធុត្តា ភកវា អកុសលានំ ធម្មានំ បហានំ វណ្ណតិ ។

(១០) កុសលេ ចារុសោ ធម្មេ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតោ ធិដ្ឋេ ថេវ ធម្មេ ធុត្តោ វិហារេ អភវិស្ស សវិយាតោ សនុបាយាសោ សបវិធាហោ កាយស្ស ច ភេតា បវំ មរណា ធុត្តិ ចាដិកត្តា ច យំទំ ភកវា កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បជ្ជំ វណ្ណយ្យ ។ យស្មា ច ទោ អារុសោ កុសលេ ធម្មេ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតោ ធិដ្ឋេ

ខន្ធសំយុត្ត ស្ស ប្បសច្ចាសកេ ឧបសម្បជ្ជំ ទំ ។

(៧) ខ្មាលភារុសោ មួយទៀត កាលបើបុគ្គលបានឲ្យអកុសលធម៌ ចាំឯខ្សោយហើយ ការនៅជាសុខ ឥតខ្ចួន មិនចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត មិនក្តៅក្រហាយក្នុងចម្រុះនឹងមានផង លុះចំលាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ត្រូវទៅកើតក្នុងឋានសុគតិជាប្រាកដផង សមជាព្រះមានព្រះភាគមិនសរសើរ កាលបើបង្ខំអកុសលធម៌នេះទេ ។ ខ្មាលភារុសោ ព្រោះហេតុតែបុគ្គល បានឲ្យអកុសលធម៌ចាំឯខ្សោយហើយ ការនៅជាខ្ចួន ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយក្នុងចម្រុះនឹងមានផង លុះចំលាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ត្រូវទៅកើតក្នុងខ្ពស់ជាប្រាកដផង បានជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សរសើរការលះបង់ឲ្យអកុសលធម៌ចាំឯខ្សោយ ។

(១០) ខ្មាលភារុសោ មួយទៀត កាលបើបុគ្គលបានឲ្យអកុសលធម៌ ចាំឯខ្សោយហើយ ការនៅជាខ្ចួន ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ក្នុងចម្រុះនឹងមានផង លុះចំលាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ត្រូវទៅកើតក្នុងខ្ពស់ជាប្រាកដផង សមជាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មិនសរសើរ ឲ្យការបំពេញកុសលធម៌ចាំឯខ្សោយនេះទេ ។ ខ្មាលភារុសោ ព្រោះហេតុតែបុគ្គលបាន ឲ្យអកុសលធម៌ចាំឯខ្សោយហើយ ការនៅជាសុខ ឥតខ្ចួន មិនចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ១១៦វិញ្ញា

អបរិទ្យាយោ កាយស្ស ច ភេតា បរិ មរណា សុកតំ
ចាដិកត្តំ តស្មា ភកវា កុសលាធំ ធម្មាធំ ឧបសម្មធំ
វណ្ណតិកំ ។ ឥនមរោច អាយស្មា សារីបុត្តោ ។ អត្ត-
មនា តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិ-
ទទុន្តំ ។

[១១] ឯវច្ឆេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ អាយស្មា
មហាកត្តាធា អវន្តិសុ វិហារតិ កុររយេ បមាតេ បត្ត-
តេ ។ អថទោ ហលិទ្ធិកាធំ កហមតិ យេនាយស្មា
មហាកត្តាធា តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិក្ខា អាយស្មន្តិ
មហាកត្តាធំ អភិវាទេក្ខា ឯកមន្តំ វិសិទិ ។ ឯកមន្តិ
វិសិទ្ធោ ទោ ហលិទ្ធិកាធំ កហមតិ អាយស្មន្តិ មហា-
កត្តាធំ ឯកនរោច វុត្តមិធំ កន្ត ភកវតា អដ្ឋកវក្ខិយេ
មាតណ្ណិយប្បញ្ញោ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១១៦វិញ្ញា

ឯនក្កក្រហាយ ក្នុងបច្ចុប្បន្នកិច្ចានផង លុះចំលាយកងកាយស្លាប់ទៅ
ក្រៅបានសុភកិច្ចាប្រាកដផង បានជាព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនសរសើរ
ឲ្យការបំពេញកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ព្រះសារីបុត្តមានកាយ សំដែង
ភាសិតនេះចប់ហើយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ជាអ្នកមានសេចក្តីក្រេកអរ
បានក្រេកអរ នឹងភាសិត របស់ព្រះសារីបុត្ត មានកាយ ។

[១១] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមហាកត្តានៈ
មានកាយ គង់នៅលើក្នុងមានជ្រោះ (ម្នាក់) ទៀបគ្រុនិណ្ឌុរកុររយេរ
ក្នុងអវន្តិផល ។ គ្រោះនោះឯង គហបតីណ្ឌុរហលិទ្ធិកាធំ បានចូល
ទៅក្រែងមហាកត្តានៈមានកាយ លុះចូលទៅដល់ ក្រាចថ្វាយបង្គំព្រះ
មហាកត្តានៈមានកាយ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះហលិទ្ធិកា-
ធំគហបតីអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏បាននិយាយនឹងព្រះមហាកត្តានៈ
មានកាយ យ៉ាងនេះថា បតីគ្រូណាកម្ពស់ដ៏ចម្រើន សុភាសិតនេះ
ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងទុក ក្នុងវាសន្តិយប្បញ្ញោ ដែលកប់
បញ្ចូលក្នុងអដ្ឋកវត្តថា

[១៣] កថាស្ស កថាបតិ អនោកសារី ហោតិ ។
 រូបនាគុយោ ទោ កថាបតិ យោ ឆន្ទោ យោ រកោ
 យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ ឧបាយុមាណា ចេ-
 តសោ អធិដ្ឋានាភិទិវេសានុសយោ តេ តថាគតស្ស
 បហំនា ឧច្ឆិទ្ធស្វលា តាលាវត្តកតា អនការ្ម័តា
 អាយតី អនុប្បនធម្មា តស្មា តថាគតោ អនោក-
 សារីតិ វុទ្ធតិ ។ វេទនានាគុយោ ទោ កថាបតិ ។
 សញ្ញានាគុយោ ទោ កថាបតិ ។ សង្ខារនាគុយោ
 ទោ កថាបតិ ។ វិញ្ញាណនាគុយោ ទោ កថាបតិ
 យោ ឆន្ទោ យោ រកោ យា នន្ទិ យា តណ្ហា យេ
 ឧបាយុមាណា ចេតសោ អធិដ្ឋានាភិទិវេសានុសយោ
 តេ តថាគតស្ស បហំនា ឧច្ឆិទ្ធស្វលា តាលាវត្តកតា
 អនការ្ម័តា អាយតី អនុប្បនធម្មា តស្មា តថាគតោ

[១៤] ម្ចាស់គហបតី ចុះព្រះគោតមមិនមានការអន្តោលទៅកេ-
 ដ្ឋុះ កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់គហបតី សេចក្តីប៉ុនប៉ង កម្រេក សេចក្តី
 រីករាយ សេចក្តីប្រាថ្នាណា ក្នុងរូបនាគុ មួយទៀត ឧបាយ^(១) និង
 ឧបាទាន^(២)ណា ដែលជាទីរាយ ជាទីអង្គុយ ជាទីដេក របស់
 អកុសលចិត្ត ធម៌ចាំងនោះ ព្រះគោតមបានលះបង់ហើយ បានភាស
 រំលឹកគល់គល់ហើយ បានធ្វើឲ្យសល់នៃទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមភ្នំ
 បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព ជាសភាពមិនរីករាយទៅ ព្រោះហេតុនោះ
 បានជានោះហៅថា ព្រះគោតម មិនមានការអន្តោលទៅកេដ្ឋុះ ។
 ម្ចាស់គហបតី ក្នុងវេទនានាគុ ។ ម្ចាស់គហបតី ក្នុងសញ្ញានាគុ ។
 ម្ចាស់គហបតី ក្នុងសង្ខារនាគុ ។ ម្ចាស់គហបតី សេចក្តីប៉ុនប៉ង
 កម្រេក សេចក្តីរីករាយ សេចក្តីប្រាថ្នាណា ក្នុងវិញ្ញាណនាគុ មួយ
 ទៀត ឧបាយ និងឧបាទានណា ដែលជាទីរាយ ជាទីអង្គុយ
 ជាទីដេក របស់អកុសលចិត្ត ធម៌ចាំងនោះ ព្រះគោតមបានលះ
 បង់ចោលហើយ បានភាសរំលឹកគល់គល់ហើយ បានធ្វើឲ្យសល់នៃទី
 នៅដូចជាទីនៅនៃដើមភ្នំ បានធ្វើឲ្យលែងមានបែបភាព ជាសភាព
 មិនរីករាយទៅ ព្រោះហេតុនោះ បានជានោះហៅថា ព្រះគោតម

១ ឧបាយវិធី ឥណ្ឌា ១ វិទ្ធិ ១ ។ ២ ឧបាទាន ៤ មានកម្មបាទានជាដើម (អដ្ឋកថា) ។

ទន្ទឹមយុទ្ធស្យ បួសចណ្ណសព ឧបុលចិវិដ្ឋ ចប់ហេ

អនោកសារីតិ វុទ្ធិតិ ។ ឃុំ ទោ កហមតិ អនោកសារី
ហោតិ ។

[១២] កថញ្ច កហមតិ ធិកេតសារី ហោតិ ។ រូច-
ធិមិត្តធិកេតវិសារវិធិតទ្វា ទោ កហមតិ ធិកេតសារីតិ
វុទ្ធិតិ ។ សទ្ធិមិត្ត ។ មេ ។ កទ្ធិមិត្ត ... រសធិមិត្ត...
ដោដ្ឋធិមិត្ត... ធម្មធិមិត្តធិកេតវិសារវិធិតទ្វា ទោ កហ-
មតិ ធិកេតសារីតិ វុទ្ធិតិ ។ ឃុំ ទោ កហមតិ ធិកេ-
តសារី ហោតិ ។

[១៥] កថញ្ច កហមតិ អធិកេតសារី ហោតិ ។
រូចធិមិត្តធិកេតវិសារវិធិតទ្វា ទោ កហមតិ តថាភកស្ស
មហីនា ឧទ្ទិដ្ឋមូលា កាលាវត្តកតា អធិកាវត្តតា

ទន្ទឹមយុទ្ធស្យ បួសចណ្ណសព ឧបុលចិវិដ្ឋ ទី ១

មិនមានការអនុលោមទៅកម្ម ។ ម្នាលគហបតី ព្រះភថាគមិនមាន
ការអនុលោមទៅកម្ម យ៉ាងនេះឯង ។

[១២] ម្នាលគហបតី ចុះបុគ្គលដែលមានការអនុលោមទៅកកទ្រង់
ស្នាក់(ភាស្តណ៍ចាំឯង) តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី បុគ្គលដែល
ហៅថាមានការអនុលោមទៅកកទ្រង់ស្នាក់ ព្រោះការផ្សាយទៅ និងការ
ជាប់ចំពាក់នៃកិលេសដែលកើតឡើងក្នុងក្រុងទ្រង់ស្នាក់ គឺច្រមុះមិត្ត ។ សទ្ធិ-
មិត្ត ។ មេ ។ ឧទ្ធិមិត្ត ... រសធិមិត្ត ... ដោដ្ឋធិមិត្ត ... ម្នាលគហបតី
បុគ្គលដែលហៅថា មានការអនុលោមទៅកកទ្រង់ស្នាក់ ព្រោះការផ្សាយ
ទៅ និងការជាប់ចំពាក់នៃកិលេសដែលកើតឡើងក្នុងក្រុងទ្រង់ស្នាក់ គឺច្រមុ-
មិត្ត ។ ម្នាលគហបតី បុគ្គលដែលមានការអនុលោមទៅកកទ្រង់ស្នាក់
យ៉ាងនេះឯង ។

[១៥] ម្នាលគហបតី ចុះព្រះភថាគដែលមិនមានការអនុលោមទៅ
កកទ្រង់ស្នាក់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី សេចក្តីផ្សាយទៅ និង
ការជាប់ចំពាក់នៃកិលេសដែលកើតឡើងក្នុងក្រុងទ្រង់ស្នាក់ គឺច្រមុះមិត្ត ព្រះ
ភថាគទុលរមនីពាលហើយ បានភាសវិលីធិស្រីសហើយ បានធ្វើ
ឲ្យសល់តែទំនាវដូចជាទំនាវនៃដើមរោង បានធ្វើឲ្យរលីងមានចមកា

អាយតី អនុប្បន្នធម្មា ភស្មា គតាគតោ អនិកោតសា-
 រឹតិ វុទ្ធតិ ។ សទ្ធិមិគ្គ ។ មេ ។ គទ្ធិមិគ្គ ... រស-
 ធិមិគ្គ ... ដោដ្ឋទ្ធិមិគ្គ ... ធម្មធិមិគ្គនិកោតវិសារវិធិពន្លា
 ទោ គហបតិ គតាគតស្ស មហិយា ទុច្ឆិទ្ធវលា កាលា-
 វត្តកតា អនការវត្តកា អាយតី អនុប្បន្នធម្មា ភស្មា
 គតាគតោ អនិកោតសារឹតិ វុទ្ធតិ ។ ឯវិ ទោ គហបតិ
 អនិកោតសារី ហោតិ ។

[១៦] កថេត្វ គហបតិ កាមេ សន្តវជាតោ
 ហោតិ ។ ៧៤ គហបតិ ឯកាដ្ឋោ កិហិយា សំសដ្ឋោ
 វិហារតិ សហន្តិ សហសោកី សុទិទេសុ សុទិទោ

ជាសភាពមិនកើតទៅ ព្រោះហេតុនោះ បានជាគេហៅថា ព្រះរាជា-
 ភក មិនមានការអន្តោលទៅរកកន្លែងស្នាក់ (ការម្សៅទាំង ៦) ។
 សទ្ធិមិគ្គ ។ មេ ។ គទ្ធិមិគ្គ ... រសធិមិគ្គ ... ដោដ្ឋទ្ធិមិគ្គ ... ម្ចាស់
 គហបតិ សេចក្តីផ្សាយទៅ និងការជាប់ពាក់ខែកំរើសសវដលកើតឡើង
 ក្នុងកន្លែងស្នាក់គឺធម្មធិមិគ្គ ព្រោះរាជានុបាតនេះចេញហើយ បាន
 គាស់រើលើគល់គល់ហើយ បានធ្វើឱ្យសល់តែទំនេរដូចជាទំនេរខែដើម
 ភោក បានធ្វើឱ្យរើលើមានវិបស្សនា ជាសភាពមិនកើតទៅ ព្រោះ
 ហេតុនោះ បានជាគេហៅថា ព្រះរាជភក មិនមានការអន្តោលទៅ
 រកកន្លែងស្នាក់ ។ ម្ចាស់គហបតិ ព្រោះរាជានុបាតនេះបានអន្តោលទៅ
 រកកន្លែងស្នាក់ យ៉ាងនេះដែរ ។

[១៦] ម្ចាស់គហបតិ ក៏កុំដែលមានសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលក្នុងស្រុក
 ដើម្បីចម្លង ។ ម្ចាស់គហបតិ ក៏កុំខ្វះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកច្រឡំក្រៃ-
 បង្អំដោយពួកគ្រហស្ថ មានសេចក្តីរីករាយជាមួយគ្នា មានសេចក្តីសោក
 ជាមួយគ្នា កាលបើពួកគ្រហស្ថបានសេចក្តីសុខ ក៏បានសេចក្តីសុខផង

វន្តសំយុង្គស្ស ទ្វលបណ្ណាសក ពុលចិវត្តោ បបេមេ

ទុក្ខិតេសុ ទុក្ខិតោ ឧប្បន្នេសុ កិច្ចការណីយេសុ អត្ត-
នា តេសុ យោកំ អាបជ្ជតិ ។ ឃី ទោ កហមតិ កាមេ
សន្តវជាតោ ហោតិ ។

[១៧] កដញ្ច កហមតិ កាមេ ន សន្តវជាតោ
ហោតិ ។ ៧៤ កហមតិ កិក្កុ កិហិហិ អសិសដ្ឋោ
វិហាតិ ន សហនន្តិ ន សហសោភី ន សុទិវេសុ
សុទិវោ ន ទុក្ខិតេសុ ទុក្ខិតោ ឧប្បន្នេសុ កិច្ចការ-
ណីយេសុ ន អត្តនា តេសុ យោកំ អាបជ្ជតិ ។ ឃី
ទោ កហមតិ កាមេ ន សន្តវជាតោ ហោតិ ។

វន្តសំយុង្គ ទ្វលបណ្ណាសក ពុលចិវត្ត ទី១

កាលបើពួកគ្រហស្ថបានសេចក្តីទុក្ខ ក៏បានសេចក្តីទុក្ខផង កាលបើពួក
គ្រហស្ថទាំងនោះ មានកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើកើតឡើង ដូចរូល់ព្រាយក្នុង
កិច្ចទាំងនោះវាយខ្លួនឯង ។ ម្នាលគហបតី ក៏កុំមានសេចក្តីសិទ្ធិស្មាល
ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះឯង ។

[១៧] ម្នាលគហបតី ចុះក៏កុំដែលមិនសិទ្ធិស្មាលក្នុងស្រុក ក៏
ដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតី ក៏កុំក្នុងសាសនានេះ មិនច្រឡំច្រឡំដោយ
ពួកគ្រហស្ថ មិនត្រេកអរជាមួយគ្នា មិនមានសេចក្តីសោកជាមួយគ្នា
កាលបើពួកគ្រហស្ថ បានសេចក្តីសុខ ក៏មិនបានសេចក្តីសុខជាមួយផង
កាលបើពួកគ្រហស្ថ បានសេចក្តីទុក្ខ ក៏មិនបានសេចក្តីទុក្ខជាមួយផង
កាលបើពួកគ្រហស្ថ មានកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើកើតឡើង ក៏មិនដូចរូល់
ព្រាយក្នុងកិច្ចការទាំងនោះវាយខ្លួនឯង ។ ម្នាលគហបតី ក៏កុំដែលមិន
សិទ្ធិស្មាលក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះឯង ។

[១៨] កាថញ្ច គហបតិ កាមេហំ ន វិញ្ញា ហោ-

តិ ។ ឥធម៌ គហបតិ ឯកាដោ កាមេសុ អវិភវតោ

ហោតិ អវិភវតោ អវិភវតោ អវិភវតោ អវិភវតោ

ឡាហោ អវិភវតោ ។ ឯវិ ទោ គហបតិ កាមេហំ ន

វិញ្ញា ហោតិ ។

[១៩] កាថញ្ច គហបតិ កាមេហំ វិញ្ញា ហោតិ ។

ឥធម៌ គហបតិ ឯកាដោ កាមេសុ វិភវតោ ហោតិ

វិភវតោ វិភវតោ វិភវតោ វិភវតោ វិភវតោ វិភវតោ

តោ វិភវតោ ។ ឯវិ ទោ គហបតិ កាមេហំ វិញ្ញា ហោតិ ។

[១៨] ខ្នាលគហបតិ បុរិកុវិសេស្វតំចាកកាម ភីដូច

ម្តេច ។ ខ្នាលគហបតិ ភិក្ខុខុក្កសាសនាខេ មិនទាន់ប្រាសចាក

កម្រេក មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប៉ុនប៉ង មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តី

ស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រែកឃ្លាន មិនទាន់ប្រាសចាក

សេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាមទាំងឡាយ

នៅឡើយ ។ ខ្នាលគហបតិ ភិក្ខុវិសេស្វតំចាកកាមទាំងឡាយ

យ៉ាងនេះដែរ ។

[១៩] ខ្នាលគហបតិ បុរិកុវិសេស្វតំចាកកាម ភីដូចម្តេច ។

ខ្នាលគហបតិ ភិក្ខុខុក្កសាសនាខេ ប្រាសចាកកម្រេក ប្រាសចាក

សេចក្តីប៉ុនប៉ង ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ប្រាសចាកសេចក្តីស្រែក

ឃ្លាន ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម

ទាំងឡាយ ។ ខ្នាលគហបតិ ភិក្ខុវិសេស្វតំចាកកាមទាំងឡាយ យ៉ាង

នេះដែរ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មូលចណ្ណសារ ឧបសម្ព័ន្ធនា ចប់ហេ

[២០] កថេត្វ កហេតិ បុរក្ករាទោ ហោតិ ។
នធិ កហេតិ ឯកទ្ធស្ស ឯ ឯវិ ហោតិ ឯវិរុទោ សិយំ
អនាគតមន្ទានំ ឯវិវេទោ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិ-
សញ្ញា សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិសង្ការេ សិយំ អ-
នាគតមន្ទានំ ឯវិវិញ្ញាណេ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិ ។
ឯវិ ទោ កហេតិ បុរក្ករាទោ ហោតិ ។

[២១] កថេត្វ កហេតិ អបុរក្ករាទោ ហោតិ ។
នធិ កហេតិ ឯកទ្ធស្ស ឯ ឯវិ ហោតិ ឯវិរុទោ សិយំ
អនាគតមន្ទានំ ឯវិវេទោ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិ-
សញ្ញា សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិសង្ការេ សិយំ អនា-
គតមន្ទានំ ឯវិវិញ្ញាណេ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិ ។ ឯវិ
ទោ កហេតិ អបុរក្ករាទោ ហោតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មូលចណ្ណសារៈ ឧបសម្ព័ន្ធនា ចំ

[២០] ម្ចាស់គហេតិ ចុះភិក្ខុជាអ្នកប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល
តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់គហេតិ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តី
ប្រាថ្នាយ៉ាងនេះថា សូមឱ្យភាគាភិក្ខុមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនា-
គត សូមឱ្យមានវេទាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យមានសញ្ញា
យ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យមានសង្ការយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល
ជាអនាគត សូមឱ្យមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។
ម្ចាស់គហេតិ ភិក្ខុជាអ្នកប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល យ៉ាងនេះឯង ។

[២១] ម្ចាស់គហេតិ ចុះភិក្ខុជាអ្នកមិនប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល
តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់គហេតិ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មិនមានសេចក្តី
ប្រាថ្នាយ៉ាងនេះ សូមឱ្យភាគាភិក្ខុមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអ-
នាគត សូមឱ្យមានវេទាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យមាន
សញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យមានសង្ការយ៉ាងនេះ ក្នុង
កាលជាអនាគត សូមឱ្យមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។
ម្ចាស់គហេតិ ភិក្ខុជាអ្នកមិនប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធកិរិយា

(២២) កាដត្តា កហាបតិ កាដិ វិក្កយ្ហ ជេនេន កត្តា

ហោតិ ។ វេន កហាបតិ ឯត្រា ឯវ្រុយ្ហិ កាដិ កត្តា

ហោតិ ន ភិំ វេន ធម្មវិទយំ អាជាតាសិ អហំ វេន

ធម្មវិទយំ អាជាតាមិ ភិំ ភិំ វេន ធម្មវិទយំ អាជាតិស្ស

សិ មិច្ឆាបដិបន្នោ ភូមសិ អហាមស្មិ សម្មាបដិបន្នោ

បុរេ វេនិយំ បន្នា អវេន បន្នា វេនិយំ បុរេ អវេន ស-

ហិតម្ម អសហិតន្តេ អធិបិណ្ណន្តេ វិបកវិភិំ អាហេមិទោ

តេ វាដោ ចរ វាធម្មមោត្រាយ ឯក្កហិតោសិ ឯត្រេធមហិ

វា សតេ បហោសិទិ ។ ឯវិ ទោ កហាបតិ កាដិ វិក្កយ្ហ

ជេនេន កត្តា ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកិរិយា

(២២) ហ្គាលគហបតិ ចុះភិក្កុធ្វើខ្ញុំពាក្យទាស់វែងជាមួយខ្ញុំនឹងជន

តើដូចម្តេច ។ ហ្គាលគហបតិ ភិក្កុចុះក្នុងសាសនានេះ និយាយពាក្យ

មានសភាពយ៉ាងនេះថា អ្នកមិនស្គាល់ច្បាស់នូវធម៌វិន័យនេះទេ ខ្ញុំរើប

ស្គាល់ច្បាស់ធម៌វិន័យនេះ អ្នកនឹងស្គាល់ធម៌វិន័យនេះដូចម្តេចបាន អ្នក

ជាអ្នកប្រតិបត្តិទុស ខ្ញុំរើប្រតិបត្តិក្រៅ ពាក្យដែលគេអនុម័តនិយាយមុន

អ្នកទៅជាខ្ញុំនិយាយក្រោយ ពាក្យដែលគេអនុម័តនិយាយក្រោយ អ្នកទៅ

ជាខ្ញុំនិយាយមុន ពាក្យរបស់ខ្ញុំរើបមានប្រយោជន៍ ពាក្យរបស់អ្នកប៉ានមាន

ប្រយោជន៍ទេ វត្តដែលអ្នកសន្យាមកយូរហើយ ដល់មកត្រូវសំដីខ្ញុំក៏

ហែតទៅ ខ្ញុំរើបតោសអ្នកហើយ ចូរអ្នកទៅកោះដោះទោស (ឲ្យរួចចុះ)

ខ្ញុំសន្តត់សន្តិទុកអ្នកហើយ បើអ្នកគ្រាន់បើ អ្នកដោះស្រាយមកចុះ ។

ហ្គាលគហបតិ ភិក្កុធ្វើខ្ញុំពាក្យទាស់វែងជាមួយខ្ញុំនឹងជន យ៉ាងនេះឯង ។

វត្ថុសំយុត្តស្ស ចូលចណ្តាសកេ ឡោយចិត្តោ យោមោ

[២៣] កាលញ្ច កហមតិ កមិំ ន វិក្កយ្ហ ជេនេន
 កត្តា ហោតិ ។ នេ កហមតិ ភិក្កុ ន ឯវរ្ភបិ កមិំ
 កត្តា ហោតិ ន ភិ ឥមិំ នម្មវិទយិំ អាជាតាសិ អហិំ
 ឥមិំ នម្មវិទយិំ អាជាតាមិ កិំ ភិ ឥមិំ នម្មវិទយិំ អា-
 ជាទិស្សសិ មិញ្ញាមជិបន្តោ ភូមសិ អហមស្មិ សម្មាប-
 ដិបន្តោ មុរេ វចនិយំ បច្ឆា អវច បច្ឆា វចនិយំ មុរេ
 អវច សហិតម្មេ អសហិតន្តេ អនិចិណ្ណន្តេ វិបកវត្តិ
 អាណមិភោ ភេ វ៉ាដោ ថវ វ៉ាទប្បមោត្តាយ ទិក្ខហិ-
 តាសិ និទ្វេនេហិ វ៉ា សេច បហោសីតិ ។ ឯវិ ទោ
 កហមតិ កមិំ ន វិក្កយ្ហ ជេនេន កត្តា ហោតិ ។

[២៤] ឥតិ ទោ កហមតិ យន្តិ វត្តិ អកវតា អជ្ជ-
 កវត្តិយេ មាគណ្ឌិប្បយតោ

វត្ថុសំយុត្ត ចូលចណ្តាសកេ ឡោយចិត្ត ទិំ ។

[២៥] ចុះភិក្កុមិនធ្វើឲ្យពាក្យទាស់ទែងជាមួយនិងផន គេដូច
 រដ្ឋ ។ ខ្មាលគហចក្តិ ភិក្កុនិសាសនានេះ មិននិយាយពាក្យមាន
 សភាពយ៉ាងនេះថា អ្នកមិនស្គាល់ច្បាស់ឲ្យធម៌វិនិយោនេះទេ ខ្ញុំទើបស្គាល់
 ច្បាស់ឲ្យធម៌វិនិយោនេះ អ្នកនឹងស្គាល់ធម៌វិនិយោនេះដូចម្តេចបាន អ្នកជា
 អ្នកប្រតិបត្តិទុស ខ្ញុំទើបប្រតិបត្តិក្រៅ ពាក្យដែលគេគួរនិយាយមុន អ្នក
 ទៅជាដំណើរក្រោយ ពាក្យដែលគេគួរនិយាយក្រោយ អ្នកទៅជា
 និយាយមុន ពាក្យរបស់ខ្ញុំទើបមានប្រយោជន៍ ពាក្យអ្នកមិនមានប្រ-
 យោជន៍ទេ វត្តដែលអ្នកសន្សំមកយូរហើយ ដល់មកត្រូវសំដីខ្ញុំក៏រឹបរឹត
 ទៅ ខ្ញុំរឹបរឹតទៅសក្តិហើយ ចូរអ្នកទៅរកដេរទោស (ឱ្យចុះ) ខ្ញុំសន្តតិ
 សន្តិឧប្បវេណីហើយ បើអ្នកគ្រាន់បើ អ្នកដេរស្រោយមកចុះ ។ ខ្មាល
 គហចក្តិ ភិក្កុមិនធ្វើឲ្យពាក្យទាស់ទែងជាមួយនិងផន យ៉ាងនេះឯង ។

[២៦] ខ្មាលគហចក្តិ ភាសិតដែលព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់
 ហើយ ក្នុងមាគណ្ឌិប្បយតោ ដែលកប់ចូលក្នុងអដ្ឋកថា

សុត្តនិបិដក សំយុត្តនិកាយ ទុវារិទ្ធា
 ឌុំ កំ មហាយ អនិកេតសារី
 តាមេ អកុត្តំ មុនិ សន្តវានិ
 តាមេហិ វិត្តោ អបុកុត្តវោ
 កដំ ន វិក្កយេ ជនេន កយិរតិ ។

ឥមស្ស ទោ កហមតិ កកវតា សន្តិវត្តេន ភាសិ-
 តស្ស វិវិវិត្តវេន អត្តា នដ្ឋប្បោតិ ។

[២៤] វិវាទេ សុតិ ។ វិកំ សមយំ អាយស្មា
 មហាកត្តាវោ អវន្តិសុ វិហរតិ កុរុយេ មហាតេ
 មត្តេ ។ អថទោ ហលិវិកាវិ កហមតិ យេនា-
 យស្មា មហាកត្តាវោ តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិកា
 អាយស្មន្តំ មហាកត្តាវិ អភិវាទេនា វិកមន្តំ ជិសិ-
 ទិ ។ វិកមន្តំ ជិសិវោ ទោ ហលិវិកាវិ កហ-
 មតិ អាយស្មន្តំ មហាកត្តាវិ វិកវេន វុត្តមិទំ
 កន្ត កកវតា សក្កច្បវោ យេ តេ សមណាប្រាហ្មណា

ព្រះភថាគ លះបង់ផ្ទះគឺបញ្ចុក្ខហើយ ជាអ្នកមិនមានការ
 អន្ទាលទៅរកខ្លួនស្នាក់ (គឺការដំណើរ ៦) ជាអ្នកប្រាជ្ញ
 មិនធ្វើសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលក្នុងស្រុក ជាអ្នកចំខេរោកតាមទាំង-
 ឡាយ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាទៅក្នុងអនាគតកាល មិនធម្មី
 ធ្វើឲ្យពាក្យទាស់ទែងជាមួយនឹងជន ដូច្នោះឯង ។

ម្ចាស់គហបតី សេចក្តីនៃព្រះពុទ្ធដីកា ដែលព្រះមានព្រះភាគ
 គ្រាស់ហើយ ដោយសង្ខេបនេះឯង អ្នកត្រូវយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ
 យ៉ាងនេះចុះ ។

[២៥] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមហាក្សត្រៈ
 មានកាយុ គង់នៅលើភ្នំដែលមានជ្រោះទាប ទៀបក្រុង ឈ្មោះកុរុ-
 យៈ ក្នុងដែនអវន្តិ ។ គ្រាមានឯង គហបតីឈ្មោះហលិវិកាវិ ចូល
 ទៅក្រុងមហាក្សត្រៈមានកាយុ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយចង្ហែព្រះ
 មហាក្សត្រៈមានកាយុ ហើយអង្គុយក្នុងទីជម្រក ។ លុះហលិវិកា-
 វិគហបតី អង្គុយក្នុងទីជម្រកហើយ ទើបនិយាយនឹងព្រះមហាក្សត្រៈ
 មានកាយុយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ បានគ្រាស់ខ្ញុំក្នុងសក្កច្បវោ ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ណា

វត្តសំយុង្គស្ស ធូលបណ្ណសកេ ឧកុលបិណ្ឌោ បរិមេ

តណ្ហាសង្កមវិមុត្តា តេ អន្ធន្តនិដ្ឋា អន្ធន្តាយាតក្សេ-
មិនោ អន្ធន្តច្រឡាវិនោ អន្ធន្តបរិយោសាតា សេដ្ឋា
នេវមនុស្សានន្តិ ។ ឥមស្ស ទុ ទោ កន្តេ កកវតា
សន្និក្ខេន កាសិកស្ស កដិ វិក្ការេន អន្តោ ធម្មត្រោតិ ។

(២៦) រូបនាគុយា ទោ កហបតិ យោ ធម្មោ
យោ កកោ យា នន្តិ យោ តណ្ហា យេ ឧបាយ្យ-
បាណាណ ធមតសោ អនិដ្ឋានាភិចិវេសានុសយោ តេសិ
ទយោ វិភកា ចិរោតា បាតា បដិចិស្សត្តា ចិត្តិ
សុវិមុត្តន្តិ វុត្តតិ ។ វេទនាគុយា ទោ កហបតិ
។ បេ ។ សញ្ញាគុយា ទោ កហបតិ ។ សង្ខារគុយា
ទោ កហបតិ ។ វិញ្ញាណគុយា ទោ យោ ធម្មោ
យោ កកោ យា នន្តិ យោ តណ្ហា យេ ឧបាយ្យ-

វត្តសំយុង្គ ធូលបណ្ណសកេ ឧកុលបិណ្ឌោ ទី ១

មានចិត្តរូបស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅនៃតណ្ហា ពួកសមណ-
ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ទើបពេញជាអ្នកមានកិច្ចការស្រេចហើយ ពេញ
ជាអ្នកមានធម៌ក្សេមចាកយោគៈ ពេញជាអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ពេញ
ជាអ្នកមានទីបំផុតដោយជុំវិញ ប្រសើរបំផុតជាងទេវតានិងមនុស្សទាំង
ពួក ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន សេចក្តីនៃធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគ
ព្រាស្រីហើយ ដោយសន្តិបរនះឯង តើត្រូវយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ
ដូចម្តេច ។

(២៦) ម្ចាស់គហបតិ សេចក្តីប៉ុនប៉ង កម្រេក រីករយ ប្រាថ្នា
ទុបាយ និងទុបាទាន ដែលជាទិលរ ជាទីអង្គុយ ជាទីដេក របស់
ចិត្តណា ក្នុងរូបនាគុ ចិត្តដែលហៅថារូបស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅ
ព្រោះគ្មានកម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះលះបង់ ព្រោះជម្រុះចាល
នូវសេចក្តីប៉ុនប៉ងជាដើមនោះ ។ ម្ចាស់គហបតិ ក្នុងវេទនាគុ ។ បេ ។
ម្ចាស់គហបតិ ក្នុងសញ្ញាគុ ។ ម្ចាស់គហបតិ ក្នុងសង្ខារគុ ។
ម្ចាស់គហបតិ សេចក្តីប៉ុនប៉ង កម្រេក រីករយ ប្រាថ្នា ទុបាយ

សុត្តន្តបិដក សំយដ្ឋនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

ចាធានា ចេតសោ អធិដ្ឋានាភិធិវេសាទុសយា តេសុ
 ឧយា វិភកា និរោធា បាតា បដិច្ចិស្សត្តា ចិត្តិ សុវិមុត្តន្តិ
 វុទ្ធាតិ ។ ឥតិ ទោ កហបតិ យទ្ធិ វុត្តិ កកវតា សក្កា-
 ប្បញ្ញោ យេ តេ សមណាប្រាហ្មណា ភណ្ណាសង្កយវិមុត្តា
 តេ អទុទ្ធិធិដ្ឋា អទុទ្ធិយោកក្ខេមិចោ អទុទ្ធិប្រាហ្មចារិចោ
 អទុទ្ធិបរិយោសាណា សេដ្ឋា នេវមទុស្សា នទ្ធិ ។ ឥមស្ស
 ទោ កហបតិ កកវតា សង្កិទ្ធិន ភាសិតស្ស ឯវិ វិគ្គា-
 វេន អត្តោ នដ្ឋោទាតិ ។

(២៧) ឯវិទ្ធិ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ កកវំ សា-
 វត្ថុយំ វិហាវតិ ទេតវេន អធាបចិណ្ឌិតស្ស អារាមេ ។
 តត្រ ទោ កកវំ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវេតិ ។
 កនន្តេតិ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បទុសេន្តសុំ ។ កកវំ

សុត្តន្តបិដក សំយដ្ឋនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

និទ្ទេទុបាទា និវេលជាទិយេ ជាទិក្កិយេ ជាទិដេក ចេសចិត្តណា ក្នុង
 វិញ្ញាណបាតុ ចិត្តិវេលហៅថាប្រស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅ ព្រោះ
 គ្មានតម្រេក ព្រោះលេង ព្រោះលះបង់ ព្រោះជម្រះចោល ឆ្ងល់សចក្តិ
 ប៉ុនប៉ងជាដើមនោះ ។ ម្នាលភហុបតី ពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ប្រាស្រ្តស្រឡាញ់ថា ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ណា ដែលមាន
 ចិត្តប្រស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅនៃកណ្តា ពួកសមណប្រាហ្មណ៍
 ចំនិនោះ ទើបពេញជាអ្នកមានកិច្ចការស្រេចហើយ ពេញជាអ្នកមាន
 សេចក្តីក្សេមក្សានុបព្វនិយោគៈ ពេញជាអ្នកប្រព្រឹត្តប្រាហ្មចារិយៈ ពេញ
 ជាអ្នកមានទិប្បដុតដោយជុំវិញ ប្រសើរចំផុតជាងទៅគាន់និមន្តស្រឡាត់
 ទ្រាយ ផ្សេងឯង ។ ម្នាលភហុបតី សេចក្តីនៃធម៌ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់ប្រាស្រ្តហើយ ដោយសង្ខេបនៃឯង អ្នកត្រូវយល់សេចក្តី
 ដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។

(២៧) ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់គន្លឹះទៅក្នុងក្រុងជកពន ចេសអនាថបិណ្ឌិតសេដ្ឋិ ទៀប
 ក្រុងសាវត្តិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ប្រាស្រ្តហៅពួកភិក្ខុថា
 ម្នាលភិក្ខុចាំទ្រាយ ។ ភិក្ខុចាំនោះ បានទទួលព្រះពុទ្ធជីការចេស
 ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ

ខ្មែរយុទ្ធសាស្ត្រ ប្រលងបញ្ញាសក្ការៈ ឧបាយកលវិទ្យា បឋមកថា

ឯគណៈកោសល សមាជី ភិក្ខុវេទ ភាវេជ ។ សមាហិតោ
ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ តិក្ខុ យថាភូតំ
បដាបាតិ ។ រូបស្ស សមុទយេត្ត អត្តង្គមត្ត វេទនាយ
សមុទយេត្ត អត្តង្គមត្ត សញ្ញាយ សមុទយេត្ត អត្តង្គ-
មត្ត សង្ខារំ សមុទយេត្ត អត្តង្គមត្ត វិញ្ញាណស្ស
សមុទយេត្ត អត្តង្គមត្ត ។

[២៨] កោ ច ភិក្ខុវេ រូបស្ស សមុទយោ កោ
វេទនាយ សមុទយោ កោ សញ្ញាយ សមុទយោ
កោ សង្ខារំ សមុទយោ កោ វិញ្ញាណស្ស សមុទ-
យោ ។ ឥទ ភិក្ខុវេ អភិទទុតិ អភិវទតិ អដ្ឋោសាយ
តិដ្ឋតិ ។ តិក្ខុ អភិទទុតិ អភិវទតិ អដ្ឋោសាយ
តិដ្ឋតិ ។ រូបំ អភិទទុតោ អភិវទតោ អដ្ឋោសាយ
តិដ្ឋតោ រូបំ អភិទទុតោ អភិវទតោ អដ្ឋោសាយ
តិដ្ឋតោ ឧប្បដ្ឋតិ ទង្គំ យា រូប ទង្គំ តទុមាទានំ

ខ្មែរយុទ្ធសាស្ត្រ ប្រលងបញ្ញាសក្ការៈ ឧបាយកលវិទ្យា ទី ១

ទ្រង់គ្រាស់យ៉ាងនេះថា ខ្មែរភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ចូរអ្នកចាំនិទ្យាយចម្រើន
ខ្មែរសមាជី ។ ខ្មែរភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ភិក្ខុមានចិត្តគិតលំហែរយើយ វេទន
ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ។ ចុះដឹងច្បាស់ខ្មែរអ្វី តាមសេចក្តីពិត ។ ដឹង
ច្បាស់ ខ្មែរការកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃរូប ខ្មែរការកើតឡើងនិង
សេចក្តីវិនាសនៃវេទនា ខ្មែរការកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាសនៃសញ្ញា ខ្មែ
រការកើតឡើងនិងសេចក្តីវិនាស នៃសង្ខារចាំនិទ្យាយ ខ្មែរការកើតឡើង
និងសេចក្តីវិនាសនៃវិញ្ញាណ ។

[២៨] ខ្មែរភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ចុះការកើតឡើងនៃរូប តើដូចម្តេច
ការកើតឡើងនៃវេទនា តើដូចម្តេច ការកើតឡើងនៃសញ្ញា តើដូចម្តេច
ការកើតឡើងនៃសង្ខារចាំនិទ្យាយ តើដូចម្តេច ការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ
តើដូចម្តេច ។ ខ្មែរភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ តែងត្រេកអរ
សរសើរ គ្រសោបគ្រសាយក ។ ចុះបុគ្គលនោះ តែងត្រេកអរ
សរសើរ គ្រសោបគ្រសាយកអ្វី ។ បុគ្គលនោះ តែងត្រេកអរ សរសើរ
គ្រសោបគ្រសាយកខ្មែររូប កាលបុគ្គលនោះ កំពុងត្រេកអរ សរសើរ
គ្រសោបគ្រសាយកខ្មែររូប សេចក្តីត្រេកអរតែងកើតឡើង សេចក្តីត្រេក
អរណាក្នុងរូប សេចក្តីត្រេកអរនោះ ហៅថាទុណ្ណាទិ (សេចក្តីប្រកាន់)

តស្សុហានាធម្មច្ចយា ករេ កវប្បច្ចយា ជាតិ ជា-
 តិប្បច្ចយា ជវមរណំ សោតមវិទេវទុក្ខនោមទស្សុហា-
 យាសា សម្ពុទ្ធិ ។ ឯវមេតស្សកេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស
 សមុទយោ ហោតិ ។ វេទនំ អភិទទ្ទតិ ។ មេ ។ សញ្ញំ
 អភិទទ្ទតិ ។ មេ ។ សង្ខារេ អភិទទ្ទតិ ។ មេ ។ វិញ្ញាណំ
 អភិទទ្ទតិ អភិវទតិ អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ តស្ស វិញ្ញាណំ
 អភិទទ្ទតោ អភិវទតោ អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ ឧប្បជ្ជតិ
 ទន្ធិ យា វិញ្ញាណោ ទន្ធិ តទុហានាធំ តស្សុហានា-
 ធម្មច្ចយា ករេ កវប្បច្ចយា ជាតិ ។ មេ ។ ឯវមេតស្ស
 កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។ អយំ
 ភិក្ខុវេ រូបស្ស សមុទយោ អយំ វេទនា សមុទយោ
 អយំ សញ្ញាយ សមុទយោ អយំ សង្ខារនំ សមុទយោ
 អយំ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ ។

កតាកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ខ្សែរូបនោះជាច្រើន ជាតិកើតឡើង
 ព្រោះភកជាច្រើន ជវមរណៈ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ចោម-
 ទស្ស ទិវសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត កើតឡើង ព្រោះជាតិជាច្រើន
 វេ ។ សេចក្តីកើតឡើងខែកងទុក្ខចាំអស់ខ្លះ យ៉ាងនេះឯង ។ ក្រេក-
 អទើងវេទនា ។ មេ ។ ក្រេកអទើងសញ្ញា ។ មេ ។ ក្រេកអទើងសង្ខារ
 ចាំទ្បាយ ។ មេ ។ ក្រេកអ សរសើរ ក្រសោបក្រសាយកន្លិវិញ្ញាណ
 កាលបើបុគ្គលនោះ កំពុងក្រេកអ សរសើរ ក្រសោបក្រសាយកន្លិ
 វិញ្ញាណ សេចក្តីក្រេកអរវេទនាកើតឡើង សេចក្តីក្រេកអណា ក្នុង
 វិញ្ញាណ សេចក្តីក្រេកអនោះ ហៅថាឧបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់) ភក
 កើតឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ខ្សែវិញ្ញាណនោះជាច្រើន ជាតិកើតឡើង
 ព្រោះភកជាច្រើន ។ មេ ។ សេចក្តីកើតឡើងខែកងទុក្ខចាំអស់ខ្លះ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំទ្បាយ នេះឈ្មោះថាហេតុឱ្យកើតរូប នេះឈ្មោះ
 ថាហេតុឱ្យកើតវេទនា នេះឈ្មោះថាហេតុឱ្យកើតសញ្ញា នេះឈ្មោះ
 ថាហេតុឱ្យកើតសង្ខារចាំទ្បាយ នេះឈ្មោះថាហេតុឱ្យកើតវិញ្ញាណ ។

ឧទ្ទេសន្តស្ស មូលបណ្ណសារ ឧកុលចិវង្កា ចហម

(២៧) កោ ធ ភិក្ខុវេ រូបស្ស អន្តន្តំ មោ ។ កោ
 វេទនាយ ។ កោ សញ្ញាយ ។ កោ សង្ខារំ ។ កោ
 វិញ្ញាណស្ស អន្តន្តំ មោ ។ ឥធ ភិក្ខុវេ ជាតិទន្ធនំ
 ជាភិវទនំ ជាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ។ ភិក្ខុ ជាតិទន្ធនំ
 ជាភិវទនំ ជាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ។ រូបំ ជាតិទន្ធនំ ជា-
 ភិវទនំ ជាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ភស្ស រូបំ អនិកិទន្ធតោ
 អនិកិវទន្តោ អនិដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ យា រូប ទន្ធិ សា
 ចិវុដ្ឋតិ ភស្ស ទន្ធិចិវេនា ឧបាទានចិវេនា ឧបាទា-
 នចិវេនា ភវចិវេនា ។ បេ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស ចិវេនា មោតិ ។ វេទនំ ជាតិទន្ធនំ ជា-
 ភិវទនំ ជាដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ ភស្ស វេទនំ អនិកិទន្ធតោ
 អនិកិវទន្តោ អនិដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតោ យា វេទនាយ
 ទន្ធិ សា ចិវុដ្ឋតិ ភស្ស ទន្ធិចិវេនា ឧបាទានចិវេនា

ឧទ្ទេសន្ត មូលបណ្ណសារ ឧកុលចិវង្ក ទី ១

(២៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីវិនិច្ឆ័យនៃរូប គឺ
 ដូចម្តេច ។ នៃវេទនា គឺដូចម្តេច ។ នៃសញ្ញា គឺដូចម្តេច ។ នៃ
 សង្ខារទាំងឡាយ គឺដូចម្តេច ។ សេចក្តីវិនិច្ឆ័យនៃវិញ្ញាណ គឺដូច
 ម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ មិនក្រេកអរ មិន
 សរសើរ មិនគ្រសោបគ្រសាវយក ។ ចុះបុគ្គលនោះ មិនក្រេកអរ
 មិនសរសើរ មិនគ្រសោបគ្រសាវយកអ្វី ។ មិនក្រេកអរ មិនសរសើរ
 មិនគ្រសោបគ្រសាវយកនូវរូប កាលបុគ្គលនោះ មិនក្រេកអរ មិន
 សរសើរ មិនគ្រសោបគ្រសាវយកនូវរូប សេចក្តីក្រេកអរណា ក្នុងរូប
 សេចក្តីក្រេកអរនោះ គឺលេងលេងបង្កំ ការលេងលេងទុក្ខានុ ព្រោះលេង
 សេចក្តីក្រេកអររបស់បុគ្គលនោះ ការលេងលេង ព្រោះលេងទុក្ខានុ
 ។ បេ ។ ការលេងលេងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ យ៉ាងនេះឯង ។ បុគ្គលនោះ
 មិនក្រេកអរ មិនសរសើរ មិនគ្រសោបគ្រសាវយកនូវវេទនា កាល
 បុគ្គលនោះ មិនក្រេកអរ មិនសរសើរ មិនគ្រសោបគ្រសាវយកនូវ
 វេទនាទេ សេចក្តីក្រេកអរណា ក្នុងវេទនា សេចក្តីក្រេកអរនោះ គឺលេង
 លេង ព្រោះលេងលេងសេចក្តីក្រេកអររបស់បុគ្គលនោះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វិញ្ញាណ

ឧបាទាននិរោធិ កវនិរោធិ កវនិរោធិ ជាតិនិរោធិ
 ។ បេ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ
 ហោតិ ។ សញ្ញំ ធាតុនន្តតិ ។ បេ ។ សង្ខារ ធាតុនន្តតិ
 ធាតុវនតិ ធាន្ន្យោ សាយ តិដ្ឋតិ តស្ស សង្ខារេ អន-
 ភិននន្តោ អនភិវនន្តោ អនន្ន្យោ សាយ តិដ្ឋតោ យា
 សង្ខារេសុ នន្តិ សា ធិវុជ្ឈតិ តស្ស នន្តិនិរោធិ ឧបា-
 ទាននិរោធិ ឧបាទាននិរោធិ កវនិរោធិ ។ បេ ។ ឯ-
 វមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ ហោតិ ។
 វិញ្ញាលំ ធាតុនន្តតិ ធាតុវនតិ ធាន្ន្យោ សាយ តិដ្ឋតិ តស្ស
 វិញ្ញាលំ អនភិនន្តោ អនភិវនន្តោ អនន្ន្យោ សាយ
 តិដ្ឋតោ យា វិញ្ញាលោ នន្តិ សា ធិវុជ្ឈតិ តស្ស នន្តិនិ-
 រោធិ ឧបាទាននិរោធិ ។ បេ ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធិ ហោតិ ។ អយំ ភិក្ខុវេ រូបស្ស
 អត្តន្តមោ អយំ វេទនាយ អត្តន្តមោ អយំ សញ្ញាយ
 អត្តន្តមោ អយំ សង្ខារាមិ អត្តន្តមោ អយំ វិញ្ញាណស្ស
 អត្តន្តមោតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វគ្គវដិក

ការលក្ខតា ព្រោះលក្ខទុបាទាម ការលក្ខតាតិ ព្រោះលក្ខតាតា
 ។ បេ ។ ការលក្ខតេវវិនិក្ខន្ធពុក្ខតាំងអស្មិវុះ យ៉ាងនេះឯង ។ មិនក្រេក-
 អរនិសញ្ញា ។ បេ ។ មិនក្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោចក្រសាវ
 យកម្លូសង្ខារទាំងឡាយ កាលបុគ្គលនោះ មិនក្រេកអរ មិនសរសើរ
 មិនក្រសោចក្រសាវយកម្លូសង្ខារទាំងឡាយទេ សេចក្តីក្រេកអរណាក្នុង
 សង្ខារទាំងឡាយ សេចក្តីក្រេកអរនារលក្ខតេវ ការលក្ខទុបាទាម
 ព្រោះលក្ខសេចក្តីក្រេកអរបស់បុគ្គលនោះ ការលក្ខតា ព្រោះលក្ខ
 ទុបាទាម ។ បេ ។ ការលក្ខតេវវិនិក្ខន្ធពុក្ខតាំងអស្មិវុះ យ៉ាងនេះឯង ។
 មិនក្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោចក្រសាវយកម្លូវិញ្ញាណ កាល
 បើបុគ្គលនោះ មិនក្រេកអរ មិនសរសើរ មិនក្រសោចក្រសាវយកម្លូ
 វិញ្ញាណទេ សេចក្តីក្រេកអរណា ក្នុងវិញ្ញាណ សេចក្តីក្រេកអរនោះ
 លក្ខតេវ ការលក្ខទុបាទាម ព្រោះលក្ខសេចក្តីក្រេកអរបស់បុគ្គល
 នោះ ។ បេ ។ ការលក្ខតេវវិនិក្ខន្ធពុក្ខតាំងអស្មិវុះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ។ នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ
 វេទនា នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យសញ្ញា នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ
 សង្ខារទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យវិញ្ញាណ ។

វទ្ធសំយុត្តស្ស មូលបណ្ណសារៈ ឧកុលបិណ្ឌិកោ បរមោ

[៣០] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ បដិសល្លាណោ
កិក្ខុវេ យោតមាបដ្ឋថ ។ បដិសល្លិយោ កិក្ខុវេ កិក្ខុ
យថាភូតំ បជាបាតិ ។ កិក្ខុ យថាភូតំ បជាបាតិ ។
រូបស្ស សមុទយញ្ច អន្តង្គមញ្ច វេទនាយេ សមុទយញ្ច
អន្តង្គមញ្ច សញ្ញាយ សមុទយញ្ច អន្តង្គមញ្ច សង្ខារាណិ
សមុទយញ្ច អន្តង្គមញ្ច វិញ្ញាណស្ស សមុទយញ្ច
អន្តង្គមញ្ច ។ (យថា បរមសុត្តេ វិគ្គារោ តថា វិគ្គា-
វេតថំ ។)

[៣១] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ ឧបាទាន-
បរិកស្សនញ្ច វោ កិក្ខុវេ ទេសិស្សនមិ អនុបាទា-
នបរិកស្សនញ្ច តំ សុណាម សាទុកំ មទសិករោម
កាសិស្សនមិ ។ ឃិវិ កន្តតិ ទោ តេ កិក្ខុ កកវតោ
បពូស្សនស្សំ ។ កកវ ឯតនកេប

វទ្ធសំយុត្ត មូលបណ្ណសារៈ ឧកុលបិណ្ឌិកោ ទី ១

[៣០] ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយប្រកបព្យាយាម ក្នុងការស្រប់ស្រាត់កាយ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលស្រប់ស្រាត់កាយ វេទន៍ដឹងច្បាស់ ភាម
សេចក្តីពិត ។ ចុះដឹងច្បាស់ខ្លួនអ្វី ភាមសេចក្តីពិត ។ ដឹងច្បាស់ខ្លួ
សេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីនាសនៃរូប ខ្លួនសេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តី
នាសនៃវេទនា ខ្លួនសេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីនាសនៃសញ្ញា ខ្លួ
សេចក្តីកើតឡើងនិងសេចក្តីនាសនៃសង្ខារទាំងឡាយ ខ្លួនសេចក្តីកើត
ឡើងនិងសេចក្តីនាសនៃវិញ្ញាណ ។ (សេចក្តីពិតស្តារក្នុងសូត្រទី ១ យ៉ាង
ណា បណ្ឌិតត្រូវធ្វើឲ្យពិស្តារយ៉ាងនោះចុះ ។)

[៣១] ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ គង់នៅនឹងសំដែងខ្លួនសេចក្តីកត់ស្តុកដែលកើតឡើង ព្រោះ
សេចក្តីប្រកាន់ផង ខ្លួនសេចក្តីមិនកត់ស្តុក ព្រោះសេចក្តីមិនប្រកាន់ផង
ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់ធម៌នោះចុះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
ឲ្យប្រពៃចុះ គង់នៅនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះ
ពុទ្ធដីតា នៃព្រះមាតាព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ព្រះមាតា
ព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាសយ៉ាងនេះថា

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយសូ ខន្ធហវគ្គោ

[៣២] កាថញ្ច ភិក្ខុវេ ឧបាទានបរិកស្សនា ហោតិ ។ វេទ ភិក្ខុវេ អស្សុតវា បុដ្ឋជ្ជោ អរិយោនិ អនិស្សាវី អរិយទម្មស្ស អកោវិទោ អរិយទម្ម អវិច្ឆិកោ សម្មវិសាទិ អនិស្សាវី សម្មវិសទម្មស្ស អកោវិទោ សម្មវិសទម្ម អវិច្ឆិកោ រូមិ អត្តតោ សមទុបស្សតិ រូមវន្តំ វា អត្តានិ អត្តនិ វា រូមិ រូមស្មិ វា អត្តានិ តស្ស តំ រូមិ វិបរិណាមតិ អញ្ញមា ហោតិ តស្ស រូមវិបរិណាមញ្ញមា ភាវំ រូមវិបរិណាមាទុបរិក្ខិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស រូមវិបរិណាមាទុបរិក្ខិមា បរិកស្សនា ទម្មសមុប្បនា ចិត្តំ បរិយោទាយ តិដ្ឋន្តិ ទេតសោ បរិយោទានា ឧត្តាសវា ច ហោតិ វិយាតវា ច អបេត្តវា ច ឧបាទាយ ច បរិកស្សតិ ។ វេទនិ អត្តតោ សមទុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តានិ អត្តនិ វា វេទនិ វេទនាយ វា អត្តានិ តស្ស សា វេទនា វិបរិណាមតិ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

[៣២] ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ សេចក្តីភក់ស្កុត ព្រោះសេចក្តី ប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បុដ្ឋជ្ជនក្នុងរណកនោ ជាអ្នកមិនចេះដឹង ជាអ្នកមិនឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឃ្លាសវៃក្នុងធម៌ ព្រះអរិយៈ មិនបានសិក្សាក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស មិនឃ្លាសវៃក្នុងធម៌សប្បុរស មិនបានខ្លួនខ្លួនក្នុងធម៌សប្បុរស រមែង ពិចារណាឃើញពួកសំ ខ្ញុំរូបជាខ្លួនខ្លួន ឃើញខ្ញុំខ្លួនជាមានរូបខ្លួន ឃើញខ្ញុំរូបជាមានក្នុងខ្លួនខ្លួន ឃើញខ្ញុំរូបជាមានក្នុងរូបខ្លួន លុះដល់រូប នោះវេទបុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ក្នុងវិញ្ញាណដែលវិលរាមការ ប្រែប្រួលទៅសំរូប រមែងមានដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែរូបប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីភក់ស្កុតនិងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពី ការវិលរាមខ្ញុំសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ក៏គ្របសង្កត់កុសលចិត្តរបស់បុគ្គល នោះ ព្រោះតែការគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបបុគ្គលនោះ មានសេចក្តីភក់ស្កុតផង មានសេចក្តីទុក្ខផង មានសេចក្តីភាឡោះកាល័យផង តែភិក្ខុភក់ស្កុត ព្រោះ ប្រកាន់ផង ។ ពិចារណាឃើញពួកសំខ្ញុំវេទនាជាខ្លួនខ្លួន ឃើញខ្ញុំ ខ្លួនជាមានវេទនាខ្លួន ឃើញខ្ញុំវេទនាជាមានក្នុងខ្លួនខ្លួន ឃើញខ្ញុំខ្លួនជា មានក្នុងវេទនាខ្លួន លុះដល់វេទនានោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ

វត្ថុសំយុត្តស្ស មូលចណ្ណសារា ឧបាសម្ពិទ្ធា បរិយោ

អញ្ញជា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណាមញ្ញជា ភាវំ វេទ-
 នាវិបរិណា មាណុបរិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិ-
 ណា មាណុបរិវត្តិជា បរិភស្សនាធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិ-
 យាទាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ បរិយោទានា ឧត្តាសវំ ច
 ហោតិ វិយាតវំ ច អបេក្ខវំ ច ឧបាទាយ ច បរិភស្ស-
 តិ ។ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ មេ ។ សង្ខារ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ សង្ខារន្តិ វំ អត្តានំ អត្តចំ វំ
 សង្ខារេ សង្ខារេសុ វំ អត្តានំ តស្សតេ សង្ខារា វិបរិណា-
 មន្តិ អញ្ញជា ហោន្តិ តស្ស សង្ខារនំ វិបរិណាមញ្ញជា-
 ភាវំ សង្ខារវិបរិណា មាណុបរិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស
 សង្ខារវិបរិណា មាណុបរិវត្តិជា បរិភស្សនាធម្មសមុប្បាទា
 ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ បរិយោទានា ឧត្តាសវំ
 ច ហោតិ វិយាតវំ ច អបេក្ខវំ ច ឧបាទាយ ច បរិ-
 ភស្សតិ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តិ
 វំ អត្តានំ អត្តចំ វំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី វំ អត្តានំ

វត្ថុសំយុត្ត មូលចណ្ណសារា ឧបាសម្ពិទ្ធា ទី ១

ប្រែកថា កម្មវិញ្ញាណាវដល់វិលាទៅតាមការប្រែប្រួលនៃវេទនា វេទន៍
 មានដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះវេទនាប្រែប្រួលទៅ ប្រែកថា សេចក្តី
 គក់ស្មុគនិងការកើតឡើង នៃអកុសលធម៌ ដែលកើតកំណើតវិលាតាម
 នូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវេទនា វេទន៍គ្របសង្កត់កុសលចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះវេទនាគ្របសង្កត់ចិត្ត បុគ្គលនោះមានសេចក្តីគក់ស្មុគផង មានសេ-
 ចក្តីទុក្ខផង មានសេចក្តីការឡោះកាលយផង តែងគក់ស្មុគ ព្រោះប្រកាន់
 ផង ។ ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវសញ្ញាជាដំបូង ។ ថេរ ។ ពិចារណា
 ឃើញច្បាស់នូវសង្ខារជាដំបូង ឃើញនូវខ្លួនជាមានសង្ខារខ្លះ ឃើញនូវ
 សង្ខារជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនជាមានក្នុងសង្ខារខ្លះ លុះដល់សង្ខារ
 នោះ ចេសបុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្រែកថា កម្មវិញ្ញាណាវដល់វិលាតាម
 ការប្រែប្រួលនៃសង្ខារ វេទន៍មានដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះវេទនាប្រែប្រួល
 ទៅ ប្រែកថា សេចក្តីគក់ស្មុគនិងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតកំ-
 ណើតវិលាតាមនូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃសង្ខារ វេទន៍គ្របសង្កត់ចិត្តបុគ្គលនោះ
 ព្រោះវេទនាគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបបុគ្គលនោះ វេទន៍គក់ស្មុគផង ប្រកបដោយ
 សេចក្តីទុក្ខផង មានសេចក្តីកាលយផង តែងគក់ស្មុគ ព្រោះប្រកាន់ផង ។ ពិ-
 ចារណាឃើញច្បាស់នូវវិញ្ញាណាជាដំបូងខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនជាមានវិញ្ញាណ
 ខ្លះ ឃើញនូវវិញ្ញាណជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញនូវខ្លួនជាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយស្ស ទខ្សវវិញ្ញា

តស្ស តំ វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស
វិញ្ញាណវិបរិណាមញ្ញថា ភាវំ វិញ្ញាណវិបរិណាមាទុបរិ-
វត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណវិបរិណាមាទុបរិវត្តិជា
បរិកស្សនាធម្មសមុប្បទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ
ទេតសោ បរិយាទាទា ឧត្តាសវំ ច ហោតិ វិយាតវំ ច
អបេក្ខវំ ច ឧបាទាយ ច បរិកស្សនតិ ។ ឯវិ ទោ កិក្ខវេ
ឧបាទានបរិកស្សនា ហោតិ ។

[៣៣] កថេត្វ កិក្ខវេ អនុបាទានអបរិកស្សនា
ហោតិ ។ ឥធិ កិក្ខវេ សុតវំ អរិយស្សវកោ អ-
រិយានំ ទស្សវិ អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយទម្មេ
សុវិជិតោ សប្បវិសានំ ទស្សវិ សប្បវិសធម្មស្ស
កោវិទោ សប្បវិសទម្មេ សុវិជិតោ ឧ រូបំ អត្តតោ
សមទុបស្សនតិ ឧ រូបវន្តំ វំ អត្តានំ ឧ អត្តនិ វំ
រូបំ ឧ រូបស្មី វំ អត្តានំ តស្ស តំ រូបំ វិបរិ-
ណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ តស្ស រូបវិបរិណាមញ្ញ-

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ទខ្សវវិញ្ញា

លុះដល់វិញ្ញាណនោះរបស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ កម្ម-
វិញ្ញាណដែលវិលតាមការប្រែប្រួលវិញ្ញាណ រមែងមានដល់បុគ្គលនោះ
ព្រោះវិញ្ញាណ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីគក់ស្មុគទ័ងការកើត
ឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាម ខួរសេចក្តីប្រែប្រួលនៃ
វិញ្ញាណ រមែងគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ព្រោះតែការគ្របសង្កត់
ទើបបុគ្គលនោះមានសេចក្តីគក់ស្មុគទ័ង មានសេចក្តីខ្វះខាត មានសេចក្តី
ការខ្សោះខាស៊ីយធីត តែងគក់ស្មុគ ព្រោះប្រកាន់ផង ។ ម្នាលភិក្ខុចាំវិ-
ទ្យាយ សេចក្តីគក់ស្មុគ ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៣] ម្នាលភិក្ខុចាំវិទ្យាយ ចុះសេចក្តីមិនគក់ស្មុគ ព្រោះការ
មិនប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុចាំវិទ្យាយ អរិយសាវកក្នុង
សាសនានេះ ជាអ្នកចេះដឹង ជាអ្នកឃើញពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នកល្ងាស
វិក្កន៍ធម៌ព្រះអរិយៈ បានសិក្សាខ្លួន ក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ ជាអ្នកឃើញពួក
សច្ចុរស ជាអ្នកល្ងាសវិក្កន៍ធម៌សច្ចុរស បានខ្លាចខ្លួនក្នុងធម៌សច្ចុរស
មិនពិបាកឃើញច្បាស់នូវរូបថាជាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានច្រវះ
មិនឃើញនូវរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងរូបខ្លះ លុះ
ដល់ប្រែរបស់អរិយសាវកនោះប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលតាម

ទន្ធសំយុត្តស្ស បូលចណ្ណសារក ឧបសម្ព័ន្ធវិញ្ញាណ បរិយោ

ជាភារកំ ឧ រូបវិបរិណាមាទុបវិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស
 ឧ រូបវិបរិណាមាទុបវិវត្តិជា បរិវតស្សនាធម្មសមុប្បាទា
 ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ អបរិយាទាទា ឧ ទេវ
 ទុត្តាសវំ ហោតិ ឧ វិយាតវំ ឧ អបេក្កវំ អនុបាទាយ
 ឧ ឧ បរិវតស្សតិ ។ ឧ វេទនំ អត្តតោ សវនុបស្សតិ
 ឧ វេទនាវន្តំ វំ អត្តាទំ ឧ អត្តចំ វំ វេទនំ ឧ
 វេទនាយ វំ អត្តាទំ តស្ស សា វេទនា វិបរិណា-
 មតិ អញ្ញជា ហោតិ តស្ស វេទនាវិបរិណាមញ្ញជាភារកំ
 ឧ វេទនាវិបរិណាមាទុបវិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស ឧ
 វេទនាវិបរិណាមាទុបវិវត្តិជា បរិវតស្សនាធម្មសមុប្បាទា
 ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ អបរិយាទាទា ឧ
 ទេវ ទុត្តាសវំ ហោតិ ឧ វិយាតវំ ឧ អបេក្កវំ

ទន្ធសំយុត្ត បូលចណ្ណសារក ឧបសម្ព័ន្ធវិញ្ញាណ បរិយោ

តាមការប្រែប្រួលនៃរូប វេទនាមិនមាន ផលអាយសារីកនោះ ព្រោះ
 តែប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅទេ សេចក្តីភក់ស្កុតនិងការកើតឡើង នៃ
 អកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិល តាមនូវសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូប ក៏
 មិនគ្របសង្កត់ចិត្តនៃអាយសារីកនោះទេ ព្រោះតែការមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត
 ទើបអាយសារីកនោះ មិនមានសេចក្តីភក់ស្កុតផង មិនមានសេចក្តីទុក្ខផង
 មិនមានសេចក្តីការឡោះអាស័យផង មិនភក់ស្កុតព្រោះមិនប្រកាន់ផង ។
 មិនពិបាកឃើញច្បាស់ នូវវេទនាជាដុំខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនជាមាន
 វេទនាខ្លះ មិនឃើញនូវវេទនាជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញនូវខ្លួនជាមាន
 ក្នុងវេទនាខ្លះ (លុះផល) វេទនានោះ ចេសអាយសារីកនោះ ប្រែប្រួលទៅ
 ប្លែកទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលតាមការប្រែប្រួលនៃវេទនា វេទនាមិនមាន
 ផលអាយសារីកនោះ ព្រោះតែវេទនាប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅទេ សេចក្តី
 ភក់ស្កុតនិងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាមសេចក្តី
 ប្រែប្រួលនៃវេទនា ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្ត នៃអាយសារីកនោះទេ ម្យ៉ាងឡើយ
 ព្រោះតែការមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបអាយសារីកនោះ មិនមានសេចក្តី
 ភក់ស្កុតផង មិនមានសេចក្តីទុក្ខផង មិនមានសេចក្តីការឡោះអាស័យផង

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

អនុបាទាយ ច ន បរិកស្សតិ ។ ន សញ្ញា ។ បេ ។ ន
 សង្ខារេ អត្តតោ សមទុបស្សតិ ន សង្ខារវដ្តិ វា អត្តានិ
 ន អត្តនិ វា សង្ខារេ ន សង្ខារេសុ វា អត្តានិ តស្ស
 តេ សង្ខារា វិបរិណាមន្តិ អញ្ញាថា ហោន្តិ តស្ស សង្ខារ-
 វិបរិណាមញ្ញាថាកាវា ន សង្ខារវិបរិណាមនុបរិវត្តិវិញ្ញា-
 ណំ ហោតិ តស្ស ន សង្ខារវិបរិណាមនុបរិវត្តិជា
 បរិកស្សនាធម្មសមុប្បាទា ចិន្តិ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ
 ចេតសោ អបរិយាដាទា ន ថេវ ឧត្តាសវា ហោតិ ន
 វិយាគវា ន អបេត្តវា អនុបាទាយ ច ន បរិកស្សតិ ។
 ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ ន វិញ្ញាណាវដ្តិ
 វា អត្តានិ ន អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណាស្មី
 វា អត្តានិ តស្ស តិ វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញាថា
 ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណាវិបរិណាមញ្ញាថាកាវា ន វិញ្ញាណ-
 វិបរិណាមនុបរិវត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិ តស្ស ន វិញ្ញា-
 ណាវិបរិណាមនុបរិវត្តិជា បរិកស្សនាធម្មសមុប្បាទា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

មិនកក់ស្តុកព្រោះមិនប្រកាន់ផង ។ មិនពិចារណាឃើញច្បាស់ខ្ញុំសញ្ញា
 ។ បេ ។ មិនពិចារណាឃើញច្បាស់ខ្ញុំសង្ខារទាំងឡាយថាជាខ្លួនខ្លះ មិន
 ឃើញខ្ញុំខ្លួនថាមានសង្ខារខ្លះ មិនឃើញខ្ញុំសង្ខារថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិន
 ឃើញខ្ញុំខ្លួនថាមានក្នុងសង្ខារខ្លះ លុះដល់សង្ខារនោះរបស់អរិយសាវ័កនោះ
 ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលតាមការប្រែប្រួលនៃសង្ខារ
 វែមន៍មិនមានដល់អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះសង្ខារប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅទេ
 សេចក្តីកក់ស្តុកនិងការកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាម
 សេចក្តីប្រែប្រួលនៃសង្ខារ ក៏មិនគ្របសង្កត់ចិត្តអរិយសាវ័កនោះឡើយ ព្រោះ
 តែការមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត ទើបអរិយសាវ័កនោះ មិនមានសេចក្តីកក់ស្តុកផង
 មិនមានសេចក្តីខ្ពស់ផង មិនមានសេចក្តីអារឡោះពាល័យផង មិនកក់ស្តុក
 ព្រោះមិនប្រកាន់ផង ។ មិនពិចារណាឃើញច្បាស់ខ្ញុំវិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លះ
 មិនឃើញខ្ញុំខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ មិនឃើញខ្ញុំវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន
 ខ្លះ មិនឃើញខ្ញុំខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ លុះដល់វិញ្ញាណនោះ របស់
 អរិយសាវ័កនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ កម្មវិញ្ញាណដែលវិលតាម
 ការប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ វែមន៍មិនមានដល់អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះវែក
 វិញ្ញាណ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅទេ សេចក្តីកក់ស្តុកនិងការកើតឡើង
 នៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការវិលតាម សេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ

ចិត្តិ បរិយាយាយ តិដ្ឋន្តិ ចេតសោ អបរិយាយាយ ទេសេ
ឧត្តាសវា ហោតិ ទវិយាតវា ទ អបេត្តវា អនុបាយាយ
ទ ទ បរិសស្សតិ ។ ឃី ទោ កិក្កវេ អនុបាយាយ អបរិ-
តស្សនា ហោតិ ទ ។

[៣២] សារត្តិយំ ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ ឧបាយា-
នបរិសស្សនញ វេ កិក្កវេ ទេសិស្សនមិ អនុបាយាយ អ-
បរិសស្សនញ តិ សុណាថ ។ បេ ។ កថញ កិក្កវេ
ឧបាយានបរិសស្សនា ហោតិ ។ ឥទ កិក្កវេ អស្សតវា
បុដ្ឋដោ រូមិ ឃី មម ឃិសោហមស្មិ ឃិសោ បេ
អត្តាតិ សមនុបស្សតិ តស្ស តិ រូមិ វិបរិណាមតិ
អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស រូមិវិបរិណាមញ្ញាថា ឧប្បដ្ឋន្តិ
សោកមរិទេវទុក្ខនោមទស្សនាយាសា ។ វេទទំ ឃី
មម ។ បេ ។ សញ្ញំ ឃី មម ។ បេ ។ សង្ការេ
ឃី មម ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ ឃី មម ឃិសោហមស្មិ

កិមិន្ទត្របស្កតិចិត្តិ វៃអរិយសារិកនោរឡើយ ព្រោះការមិនត្របស្កតិ
ចិត្ត ទើបអរិយសារិកនោរ មិនមានសេចក្តីកត់ស្តុកផង មិនមានសេចក្តី
ទុក្ខផង មិនមានសេចក្តីពារឡោះកាលយផង មិនកត់ស្តុក ព្រោះមិន
ប្រកាន់ផង ។ ម្នាលភិក្ខុបាំងឡាយ ការមិនកត់ស្តុក ព្រោះមិនប្រកាន់
យ៉ាងនេះឯង ។

[៣២] ទៀបត្រងសារត្តិ ។ កតិចិន្តាឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
បាំងឡាយ កថាភក្តីនៃសំដែងនូវសេចក្តីកត់ស្តុក ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់
ផង សេចក្តីមិនកត់ស្តុកព្រោះសេចក្តីមិនប្រកាន់ផង ដល់អ្នកបាំងឡាយ
ចូរអ្នកបាំងឡាយស្តាប់ធម៌នោះចុះ ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុបាំងឡាយ សេចក្តី
កត់ស្តុក ព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុបាំងឡាយ
ចូរផ្តល់ឧទាហរណ៍នេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង វេមនិពិចារណាឃើញនូវរូបថា
+ ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនរបស់អញ លុះដល់ច្រះនោះ របស់ចុក្កល
នោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោក ទ្រុកទ្រួល ទុក្ខ ទោម-
នស្ស ឱនសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត វេមនិពិចារណាឃើញដល់ចុក្កលនោះ ព្រោះ
តែប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ ។ នូវវេទនាថា ខ្ញុំរបស់អញ ។ បេ ។
នូវសញ្ញាថា ខ្ញុំរបស់អញ ។ បេ ។ នូវសង្ខារបាំងឡាយថា ខ្ញុំរបស់
អញ ។ បេ ។ ពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណថា ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ

ឯសោ មេ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ តស្ស តិ វិញ្ញាណំ
 វិបវិណាមតិ អត្តាថា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណវិបវិណា-
 មត្តាថា កាវ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកមវិទេវទុក្ខោនាមទស្ស-
 មាយាសា ។ ឯវិ ទោ ភិក្ខុវេ ឧបាទានមវិតស្សនា
 ហោតិ ។

[៣៩] កថេត្វ ភិក្ខុវេ អទុបាទានមវិតស្សនា
 ហោតិ ។ ឥទ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សវិកោ រូបំ
 ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ សម-
 ទុបស្សតិ តស្ស តិ រូបំ វិបវិណាមតិ អត្តាថា ហោតិ
 តស្ស រូបវិបវិណាមត្តាថា កាវ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកមវិ-
 ទេវទុក្ខោនាមទស្សមាយាសា ។ វេទចំ ទេតំ មម ។

† ខ្ញុំជាខ្លួនរបស់អញ លុះដល់វិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅ
 វ្យែកទៅ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ពោមទស្ស ឱនិសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អៀលចិត្ត វេទនិកើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ ព្រោះវិញ្ញាណប្រែ-
 ប្រួលទៅ វ្យែកទៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីគង់ស្ងួត ព្រោះ
 សេចក្តីប្រកាន់ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៩] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការមិនគង់ស្ងួតព្រោះសេចក្តីមិន
 ប្រកាន់ គឺដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវ័កក្នុងលោកនេះ ជា
 អ្នកចេះដឹង វេទនិកិចារណាឃើញខ្លាចប្រថុំ ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ លុះដល់ប្រែនោះ របស់អរិយសាវ័កនោះ
 ប្រែប្រួលទៅ វ្យែកទៅ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ពោមទស្ស ឱនិ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អៀលចិត្ត វេទនិមិនកើតឡើងដល់អរិយសាវ័កនោះ ព្រោះ
 តែប្រែប្រួលទៅ វ្យែកទៅឡើយ ។ ខ្លាចខ្លាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ។

សញ្ញា ទេតិ មម ។ សង្ការ ទេតិ មម ។ វិញ្ញាណំ ទេតិ
មម ទេសោ មាមស្មិ ទ អេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ
តស្ស តិ វិញ្ញាណំ វិចារិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស
វិញ្ញាណវិចារិណាមញ្ញាថា កាវា ទុប្បន្នន្តិ សោកបរិទេវ
ទុក្ខោមមស្សបាយាសា ។ ឯវិ ទោ កិក្កុវេ អទុបាធា-
ទអមវិតស្សនា ហោតិ ។

(៣៦) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ រូបំ កិក្កុវេ
អទិទ្ធិ អតីតាធាតតិ កោ បទ វាធា បទុប្បន្នស្ស ។
ឯវិ បស្សំ កិក្កុវេ សុតវា អរិយស្សវកោ អតីតស្មិ
រូបស្មិ អទបេក្កោ ហោតិ អធាតតិ រូបំ ចាភិទទ្ធតិ
បទុប្បន្នស្ស រូបស្ស ទិទ្ធិនាយ វិកតាយ ទិរោនាយ
បទិបន្នោ ហោតិ ។ វេទនា អទិទ្ធា ។ បេ ។ សញ្ញា
អទិទ្ធា ។ បេ ។ សង្ការ អទិទ្ធា អតីតាធាតតា កោ បទ

ខុសញ្ញាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ។ ខុសញ្ញាចាំនិទ្ធាយថា ខ្ញុំមិន
មែនរបស់អញ ។ ពិចារណាយើញខុវិញ្ញាណាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ
ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ លុះដល់វិញ្ញាណានោះ
របស់អរិយសាវកានោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅ សេចក្តីសោត ខ្សឹកខ្សួល
ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីបង្កើតចង្អុលចិត្ត វេទនាមិនកើតឡើងដល់
អរិយសាវកានោះ ព្រោះវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅ ប្លែកទៅឡើយ ។ ម្នាល
ភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ សេចក្តីមិនកស្មក ព្រោះការមិនប្រកាម យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៦) ទៀបត្រងសាវត្ថុ ។ កុត្តិទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ចាំនិទ្ធាយ រូបជាអតីត អនាគត មិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់និយាយ
ថ្វីដល់រូបជាបទុប្បន្ន ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ អរិយសាវក ជាអ្នកចេះ
ដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកអនាគតទោះអាល័យ កុត្តិរូបជា
អតីត មិនត្រូវអរិយព្រះរូបជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយណាយ
វិសាយ រែករែបជាបទុប្បន្ន ។ វេទនាមិនទៀង ។ បេ ។ សញ្ញាមិន
ទៀង ។ បេ ។ សង្ការជាអតីត អនាគត មិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់

សុត្តន្តបិដក សំយន្តនិកាយស្ស ទុក្ខវិញ្ញា

វាទោ បច្ចុប្បន្នានិ ។ ឃី បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តវា អរិយ-
 ស្សវកោ អតីតេសុ សង្ការេសុ អនាមគ្គោ ហោតិ
 អនាគតេ សង្ការេ ធាតិទទ្ធចតិ បច្ចុប្បន្នានិ សង្ការំ
 និព្វិនាយ វិភតាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ អតីតាចារតិ កោ បទ វាទោ
 បច្ចុប្បន្នស្ស ។ ឃី បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តវា អរិយស្សវ-
 កោ អតីតស្មី វិញ្ញាណស្មី អនាមគ្គោ ហោតិ អនាគតិ
 វិញ្ញាណំ ធាតិទទ្ធចតិ បច្ចុប្បន្នស្ស វិញ្ញាណស្ស និព្វិនាយ
 វិភតាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។

[៣៧] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
 ទុក្ខំ អតីតាចារតិ កោ បទ វាទោ បច្ចុប្បន្នស្ស ។
 ឃី បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តវា អរិយស្សវកោ អតីតស្មី
 រូបស្មី អនាមគ្គោ ហោតិ អនាគតិ រូបំ ធាតិទទ្ធចតិ
 បច្ចុប្បន្នស្ស រូបស្ស និព្វិនាយ វិភតាយ និរោធាយ
 បដិបន្នោ ហោតិ ។ វេទនា ទុក្ខា ។ សញ្ញា ទុក្ខា ។
 សង្ការ ទុក្ខា ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ អតីតាចារតិ

សុត្តន្តបិដក សំយន្តនិកាយ និទានស្ស

និយាយថ្វីដល់សង្ការជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទ្បាយ អរិយសាវក
 ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាចឲ្យខ្លាចស្រឡាញ់
 សង្ការជាអតីត មិនក្រេកអរចំពោះសង្ការ ជាអនាគត ប្រតិបត្តិដើម្បី
 ឡើយណាយ រំសាយ លែកសង្ការជាបច្ចុប្បន្ន ។ វិញ្ញាណជាអតីត
 អនាគត មិនទៀងទៅហើយ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទ្បាយ អរិយសាវក ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាង
 នេះ ជាអ្នកមិនអាចឲ្យខ្លាចស្រឡាញ់វិញ្ញាណជាអតីត មិនក្រេកអរចំពោះ
 វិញ្ញាណជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយណាយ រំសាយ លែក
 វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។

[៣៧] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទិវានោះឯង ។ បេ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុចាំទ្បាយ រូបជាអតីត និងអនាគត ជាទុក្ខទៅហើយ ចាំបាច់
 និយាយថ្វីដល់រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទ្បាយ អរិយសាវក
 ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនអាចឲ្យខ្លាចស្រឡាញ់រូប
 ជាអតីត មិនក្រេកអរចំពោះរូបជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយ-
 ណាយ រំសាយ លែករូបជាបច្ចុប្បន្ន ។ វេទនាជាទុក្ខ ។ សញ្ញាជា
 ទុក្ខ ។ សង្ការជាទុក្ខ ។ វិញ្ញាណជាអតីតនិងអនាគត ជាទុក្ខទៅហើយ

ឧទ្ទស្សន្ទស្ស ឧបសម្ព័ន្ធសក្ក ឧបសម្ព័ន្ធទំ ១

កោ បទ វិទោ បទុប្បន្ទស្ស ។ ឃិវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ
សុត្តវំ អរិយស្សវកោ អតីតស្មី វិញ្ញាណស្មី អនបេត្តោ
ហោតិ អនាគតំ វិញ្ញាណំ ធាតិទទ្ធតិ បទុប្បន្ទស្ស
វិញ្ញាណស្ស ចិត្តិធាយ វិកាយ ចិរោធាយ បដិបន្នោ
ហោតីតិ ។

[៣៨] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ចោ ។ បេ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
អនត្តា អតីតាធាតតិ កោ បទ វិទោ បទុប្បន្ទស្ស ។
ឃិវំ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តវំ អរិយស្សវកោ អតីតស្មី
រូបស្មី អនបេត្តោ ហោតិ អនាគតំ រូបំ ធាតិទទ្ធតិ
បទុប្បន្ទស្ស រូបស្ស ចិត្តិធាយ វិកាយ ចិរោធាយ
បដិបន្នោ ហោតិ ។ វេទនា អនត្តា ។ សញ្ញា អ-
នត្តា ។ សង្ខារ អនត្តា ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា អតីតា-
ធាតតិ កោ បទ វិទោ បទុប្បន្ទស្ស ។ ឃិវំ បស្សំ
ភិក្ខុវេ សុត្តវំ អរិយស្សវកោ អតីតស្មី វិញ្ញាណស្មី
អនបេត្តោ ហោតិ អនាគតំ វិញ្ញាណំ ធាតិទទ្ធតិ

ឧទ្ទស្សន្ទ ឧបសម្ព័ន្ធសក្ក ឧបសម្ព័ន្ធទំ ១

ចំបាចំនិយាយថ្វីវិញ្ញាណជាបទុប្បន្ទ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ អរិយ-
សាវក ជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនការខ្វះ
កាល័យក្នុងវិញ្ញាណ ជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះវិញ្ញាណជាអនាគត ជា
អ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយណាយ រំលាយ រំលត់វិញ្ញាណ ជាបទុប្បន្ទ ។

[៣៨] ទៀបត្រងសាវត្ថិ ។ ក្នុងចំនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាល

ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ រូបជាអតីតនិងអនាគត ជាអនត្តាទៅហើយ ចំបាចំ
និយាយថ្វីវិញ្ញាណជាបទុប្បន្ទ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ កាលបើអរិយ-
សាវកជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិនការខ្វះកាល័យក្នុងរូបជា
អតីត មិនត្រេកអរ ចំពោះរូបជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយ
ណាយ រំលាយ រំលត់រូបជាបទុប្បន្ទ ។ វេទនាជាអនត្តា ។ សញ្ញា
ជាអនត្តា ។ សង្ខារជាអនត្តា ។ វិញ្ញាណជាអតីតនិងអនាគត ជា
អនត្តាទៅហើយ ចំបាចំនិយាយថ្វីវិញ្ញាណជាបទុប្បន្ទ ។ ម្នាល
ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ អរិយសាវកជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ជា
អ្នកមិនការខ្វះកាល័យក្នុងវិញ្ញាណជាអតីត មិនត្រេកអរចំពោះវិញ្ញាណ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

បច្ចុប្បន្នស្ស វិញ្ញាណស្ស ខិត្តិយាយ វិភកាយ
និរោធិយ បដិមន្តោ មោគ៌តិ ។

នកុលបិដក បរិមេ ។

តស្សប្បាណំ

នកុលបិដក ទេវទហា
ទ្វេមិ ហាលិដ្ឋិកាណំ ឆ
សមាធិប្បដិសន្ធានំ
ឧបាសានបរិកស្សនា ទុវេ
អតីតាបាកបច្ចុប្បន្នា
វិញ្ញា ភេន បច្ចុប្បតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ជាអនាគត ជាអកប្រតិបត្តិដ៏ម្យ៉ាងណាម រសាយ រលេភិញ្ញាណ
ជាបច្ចុប្បន្ន ។

ចប់ នកុលបិដក ទី ១ ។

ទុក្ខានុសង្កេតនកុលបិដកនោះ គឺ

រឿងនកុលបិដកហេតុ ១ រឿងកុលទេវហនិគម ១ រឿង
ហលិដ្ឋិកានិគហេតុ ២ លើក រឿងសមាធិ ១ រឿងកាយ-
វិវេក ១ រឿងសេចក្តីកំសុគុំព្រោះសេចក្តីប្រកាន់ ២ លើក
រឿងខន្ធជាអតីត ១ អនាគត ១ បច្ចុប្បន្ន ១ ហេតុនោះ
បានជាចាត់ជា ១ វគ្គ ។

អនិច្ចរិត្តោ

[៣៧] ឃ្រៃ សុតិ ។ សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។
រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ វេទនា អនិច្ចា សញ្ញា អនិច្ចា
សង្ខារ អនិច្ចា វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ។ ឃីវ ចស្សី ភិក្ខុវេ
សុតវា អរិយស្សាវតោ រូបស្មិច្ចំ ធិត្វិទ្ធព៌ វេទនាយថ
ធិត្វិទ្ធព៌ សញ្ញាយថ ធិត្វិទ្ធព៌ សង្ខារសុច្ចំ ធិត្វិទ្ធព៌
វិញ្ញាណស្មិច្ចំ ធិត្វិទ្ធព៌ ធិត្វិទ្ធព៌ វិវដ្តិតិ វិណតា វិធម្មទ្ធព៌ ។
វិធម្មស្មិ វិធម្មមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ទីណា ជាតិ
វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ កាណិយំ ចាបរិ វត្តត្តា-
យាតិ ចជាចាតិ ។

[៤០] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
ទុក្ខំ វេទនា ទុក្ខា សញ្ញា ទុក្ខា សង្ខារ ទុក្ខា

អនិច្ចរិត្តោ

[៣៧] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។
ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនទៀង វេទនាមិនទៀង
សញ្ញាមិនទៀង សង្ខារមិនទៀង វិញ្ញាណមិនទៀង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវត្ថីជាអ្នកចេះដឹង ឃើញយ៉ាងនេះ វេទន
ទៀងណាយនឹងរូបផង ទៀងណាយនឹងវេទនាផង ទៀងណាយនឹង
សញ្ញាផង ទៀងណាយនឹងសង្ខារផង ទៀងណាយនឹងវិញ្ញាណផង
កាលបើទៀងណាយ ក៏វេទនស្តាប់ខ្លឹម ព្រោះវេទស្តាប់ខ្លឹម ទើបចិត្ត
រួចស្រឡះ (ចាកកិលេស) ។ កាលបើចិត្តរួចស្រឡះហើយ ញាណ
កំរើកទៀងថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ។ អរិយសាវត្ថីនោះ វេទនដឹង
ច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈអាគារាញបានរលាយហើយ
សោធនសក្ខីភាពអាគារាញបានធ្វើរលាយ មគ្គការវាចចិត្តផ្សេង ប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីសោធនសក្ខីភាពនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[៤០] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ រូបជាទុក្ខ វេទនាជាទុក្ខ សញ្ញាជាទុក្ខ សង្ខារជាទុក្ខ

វិញ្ញាណំ ធុត្តំ ។ ឯវិ បស្សំ ។ បេ ។ ធាបរិ ឥត្តត្តា-
យាតិ បដាធាតីតិ ។

(៤០) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទេ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អ-
នត្តា វេទនា អនត្តា សញ្ញា អនត្តា សង្ខារ អនត្តា
វិញ្ញាណំ អនត្តា ។ ឯវិ បស្សំ ភិក្ខុវេ សុត្តវា អរិយ-
ស្សវកោ រូបស្មីចំ ឯត្ថំទ្ធិតិ វេទនាយចំ ឯត្ថំទ្ធិតិ សញ្ញា-
យចំ ឯត្ថំទ្ធិតិ សង្ខារសុចំ ឯត្ថំទ្ធិតិ វិញ្ញាណស្មីចំ ឯត្ថំទ្ធិ-
តិ ឯត្ថំទ្ធិ វិរដ្ឋតិ វិវាតា វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ
ញាណំ ហោតិ ។ ចំណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្មធរិយំ
កតំ ករណីយំ ធាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បដាធាតីតិ ។

វិញ្ញាណជាត្ត ។ កាលបើអរិយសាវក ឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
វេមនីដីនិច្ចស្តថា មន្តការវាតាតិច្ចដៀង ប្រព្រឹត្តិវេដីម្យិសោឡសកិច្ចះនេះ
ទៀត មិនមានឡើយ ។

(៤១) ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងចំនោមឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ
ចាំឱ្យយ ប្រដាអនត្តា វេទនាជាអនត្តា សញ្ញាជាអនត្តា សង្ខារជា
អនត្តា វិញ្ញាណជាអនត្តា ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឱ្យយ កាលបើអរិយសាវក
ជាអ្នកចេះដឹងឃើញយ៉ាងនេះ វេមនីឡើយ ណាយនឹងប្រផង ឡើយ ណាយ
នឹងវេទនាផង ឡើយ ណាយនឹងសញ្ញាផង ឡើយ ណាយនឹងសង្ខារផង
ឡើយ ណាយនឹងវិញ្ញាណផង កាលបើឡើយ ណាយ ក៏វេមនីស្តចំខ្លឹម
ព្រោះវេតស្តចំខ្លឹម បើចំខ្លួនប្រឡោះ ។ កាលបើកិច្ចផុតប្រឡោះហើយ
ញាណ វេមនីកើតឡើងថា ចិត្តប្រឡោះហើយ ។ វេមនីដីនិច្ចស្តថា
ជាតិអស់ហើយ មន្តព្រហ្មចារិយៈភាគាគព្យបុនេវចុះហើយ សោឡស-
កិច្ចភាគាគព្យបុនេវចុះហើយ មន្តការវាតាតិច្ចដៀង ប្រព្រឹត្តិវេដីម្យិ
សោឡសកិច្ចះនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

វគ្គសំយក្កស្ស ប្លង់បណ្ណាសារ អង្គប្រាំបួន ទុកិយោ

[៤២] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អង្គិទ្ធំ
 យទង្គិទ្ធំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យទទត្តា តំ ទេតិ
 មម ទេសោ ហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតិ យថា-
 ក្ខតិ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ ទដ្ឋត្ថំ ។ វេទនា អង្គិទ្ធា យទង្គិទ្ធំ
 តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យទទត្តា តំ ទេតិ មម
 ទេសោ ហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតិ យថាក្ខតិ
 សឌ្ឍប្បញ្ញាយ ទដ្ឋត្ថំ ។ សញ្ញា អង្គិទ្ធា ។ មេ ។ សង្ការ
 អង្គិទ្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណំ អង្គិទ្ធំ យទង្គិទ្ធំ តំ ទុក្ខំ
 យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យទទត្តា តំ ទេតិ មម ទេសោ-
 ហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតិ យថាក្ខតិ សឌ្ឍ-
 ប្បញ្ញាយ ទដ្ឋត្ថំ ។ វិវិ បស្សំ ។ មេ ។ ធារិ ឥត្តត្តាយាតិ
 ចដា ធាតិ ។

វគ្គសំយក្ក ប្លង់បណ្ណាសារ អង្គប្រាំបួន ទី ២

[៥២] ទៀប្រក្រដសាវត្ថិ ។ ក្ខន្ធិទិវនាឯក ។ ញាណិកុចំ
 ញាយ ប្រមិនទៀត របស់ណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណា
 ជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិត
 ត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាជំនាញ យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិន
 មែនរបស់អញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។
 វេទនាមិនទៀត របស់ណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ
 របស់នោះជាអនត្តា របស់ណា ជាអនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវយល់
 តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាជំនាញយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ
 ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ សញ្ញាមិនទៀត
 ។ មេ ។ សង្ការមិនទៀត ។ មេ ។ វិញ្ញាណមិនទៀត របស់ណាមិនទៀត
 របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជា
 អនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាជំនាញ
 យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ កំដឹងច្បាស់ថា មគ្គ-
 ភាវនាកិច្ចដ៏ទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោត្រូវសតិច្ចរេនទៀត មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទទ្ធវារវគ្គ

(២៣) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ ទុក្ខំ
 យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យទទត្តា តំ ទេតំ មម ទេសោ-
 ហមស្មំ ឯ ទេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សឌ្ឍ-
 ប្បញ្ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។ វេទនា ទុក្ខា ។ សញ្ញា ទុក្ខា ។
 សង្ខារ ទុក្ខា ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា
 យទទត្តា តំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ ឯ ទេសោ
 អត្តាតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។ ឯវិ
 បស្សំ ។ មេ ។ ចាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ ចជាទាតីតិ ។

(២៤) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អទត្តា
 តំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ ឯ ទេសោ អត្តាតិ ឯវមេតំ
 យថាភូតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។ មេ ។ ឯវិ បស្សំ
 ភិក្ខុវេ ។ មេ ។ ចាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ ចជាទាតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធវារវគ្គ

(២៣) ទៀបត្រុត្តិសាវត្ថិ ។ កុត្តិទិវោធលក ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំវ-
 ឡាយ ប្រជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជា
 អនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រកែក
 យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាខ្លួនអញទេ ។ វេទនាជាទុក្ខ ។ សញ្ញាជាទុក្ខ ។ សង្ខារជាទុក្ខ ។
 វិញ្ញាណជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជា
 អនត្តា របស់នោះបណ្ឌិតត្រូវយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រកែក
 យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាខ្លួនអញទេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ កំដីនិច្ចាសំថា មគ្គ-
 ការណ៍គិតចូលទៅប្រត្រិត្តិទៅដើម្បីសោត្តសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(២៤) ទៀបត្រុត្តិសាវត្ថិ ។ កុត្តិទិវោធលក ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចាំវឡាយ ប្រជាអនត្តា (ឥតភិក្ខុសារ) ប្រែនោះបណ្ឌិតត្រូវយល់តាម
 សេចក្តីពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រកែកយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ
 ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ មេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំវ
 ឡាយ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ កំដីនិច្ចាសំថា មគ្គការណ៍គិត
 ចូលទៅ ប្រត្រិត្តិទៅដើម្បីសោត្តសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[៤៥] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ហោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ
 យោមិ ហេតុ យោមិ បច្ចុយោ ឧបស្ស ឧប្បាធាយ
 សោមិ អនិច្ចោ ។ អនិច្ចសម្ពុតំ ភិក្ខុវេ រូបំ កុតោ ធិត្តំ
 ភវិស្សតិ ។ វេទនា អនិច្ចោ យោមិ ហេតុ យោមិ បច្ចុយោ
 វេទនាយ ឧប្បាធាយ សោមិ អនិច្ចោ ។ អនិច្ចសម្ពុតា
 ភិក្ខុវេ វេទនា កុតោ ធិត្តំ ភវិស្សតិ ។ សញ្ញា
 អនិច្ចោ ។ សង្ខារ អនិច្ចោ យោមិ ហេតុ យោមិ
 បច្ចុយោ សង្ខារំ ឧប្បាធាយ សោមិ អនិច្ចោ ។
 អនិច្ចសម្ពុតា ភិក្ខុវេ សង្ខារ កុតោ ធិត្តំ ភវិស្សតិ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យោមិ ហេតុ យោមិ បច្ចុយោ វិញ្ញា-
 ណស្ស ឧប្បាធាយ សោមិ អនិច្ចោ ។ អនិច្ចសម្ពុតំ
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ កុតោ ធិត្តំ ភវិស្សតិ ។ ឃរិ បស្សិ
 ។ បេ ។ ធាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បដាធាតិ ។

[៤៥] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងវិទ្យាសាស្ត្រ ។ មូលភិក្ខុ
 ចាំនិច្ចាយ រូបមិនទៀន ហេតុណក្ខិ បច្ចុយណក្ខិ ដែលនាំរូប
 ឲ្យកើតឡើង ហេតុប្បច្ចុយនោះក៏មិនទៀនដែរ ។ មូលភិក្ខុចាំនិច្ចាយ
 រូបដែលកើតអំពីហេតុប្បច្ចុយ មិនទៀនទៅហើយ កើនីនិច្ចទៀនពាក់
 មកពីណា ។ វេទនាមិនទៀន ហេតុណក្ខិ បច្ចុយណក្ខិ ដែល
 នាំឲ្យវេទនាកើតឡើង ហេតុប្បច្ចុយនោះក៏មិនទៀនដែរ ។ មូលភិក្ខុ
 ចាំនិច្ចាយ វេទនាដែលកើតអំពីហេតុប្បច្ចុយមិនទៀនទៅហើយ កើនីនិ
 ច្ចទៀនពាក់មកពីណា ។ សញ្ញាមិនទៀន ។ សង្ខារមិនទៀន ហេតុ
 ណក្ខិ បច្ចុយណក្ខិ ដែលនាំឲ្យសង្ខារកើតឡើង ហេតុប្បច្ចុយនោះ
 ក៏មិនទៀនដែរ ។ មូលភិក្ខុចាំនិច្ចាយ សង្ខារដែលកើតអំពីហេតុ-
 ប្បច្ចុយមិនទៀនហើយ កើនីនិច្ចទៀនពាក់មកពីណា ។ វិញ្ញាណ
 មិនទៀន ហេតុណក្ខិ បច្ចុយណក្ខិ ដែលនាំឲ្យវិញ្ញាណកើតឡើង
 ហេតុប្បច្ចុយនោះក៏មិនទៀនដែរ ។ មូលភិក្ខុចាំនិច្ចាយ វិញ្ញាណកើត
 អំពីហេតុប្បច្ចុយមិនទៀនទៅហើយ កើនីនិច្ចទៀនពាក់មកពីណា ។
 កាលបើយើងឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មន្តការវាចាចូលទៅ
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោត្តសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(៤៦) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ ទុក្ខំ
 យោមិ ហេតុ យោមិ ចច្ចយោ រូចស្ស ឧច្សានាយ សោមិ
 ទុក្ខា ។ ទុក្ខសម្ព័តិ ភិក្ខុវេ រូបំ កុរុតោ សុទ្ធំ កវិស្សតិ
 វេទនា ទុក្ខា សញ្ញា ទុក្ខា ។ សង្ខារ ទុក្ខា ។ វិញ្ញាណំ
 ទុក្ខំ យោមិ ហេតុ យោមិ ចច្ចយោ វិញ្ញាណស្ស
 ឧច្សានាយ សោមិ ទុក្ខា ។ ទុក្ខសម្ព័តិ ភិក្ខុវេ
 វិញ្ញាណំ កុរុតោ សុទ្ធំ កវិស្សតិ ។ ឃរំ បស្សំ ។ មេ ។
 ធាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ មជាធាតីតិ ។

(៤៧) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនត្តា
 យោមិ ហេតុ យោមិ ចច្ចយោ រូចស្ស ឧច្សានាយ
 សោមិ អនត្តា ។ អនត្តសម្ព័តិ ភិក្ខុវេ រូបំ កុរុតោ អត្តា
 កវិស្សតិ ។ វេទនា អនត្តា ។ សញ្ញា អនត្តា ។ សង្ខារ

(៤៦) ទៀបត្រងសាវត្ថី ។ ភ្នងទីនារង្ក ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ប្រដាទុក្ខ ហេតុណាភ្នី ចម្លើយណាភ្នី ដែលទាំឲ្យប្រ
 កើតឡើង ហេតុប្បដ្ឋយនោះក៏ជាទុក្ខដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រ
 ដែលកើតអំពីហេតុប្បដ្ឋយជាទុក្ខ កើតឯងបានសុខមកពីណា ។ វេទនា
 ជាទុក្ខ ។ សញ្ញាជាទុក្ខ ។ សង្ខារជាទុក្ខ ។ វិញ្ញាណជាទុក្ខ
 ហេតុណាភ្នី ចម្លើយណាភ្នី ដែលទាំឲ្យវិញ្ញាណ កើតឡើង ហេតុ
 ប្បដ្ឋយនោះក៏ជាទុក្ខដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណដែលកើត
 អំពីហេតុប្បដ្ឋយជាទុក្ខ កើតឯងបានសុខមកពីណា ។ កាលបើឃើញ
 យ៉ាងនេះ ។ មេ ។ វេមនដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនិច្ឆ័យ ដែលប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោត្រសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(៤៧) ទៀបត្រងសាវត្ថី ។ ភ្នងទីនារង្ក ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ប្រដាអនត្តា ហេតុណាភ្នី ចម្លើយណាភ្នី ដែលទាំឲ្យ
 ប្រកើតឡើង ហេតុប្បដ្ឋយនោះក៏ជាអនត្តាដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ប្រដែលកើតអំពីហេតុប្បដ្ឋយជាអនត្តា កើតឯងជាអត្តា (មានខ្លឹមសារ)
 មកពីណា ។ វេទនាជាអនត្តា ។ សញ្ញាជាអនត្តា ។ សង្ខារ

អនត្តា ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា យោបិ ហេតុ យោបិ បច្ចុ-
យោ វិញ្ញាណស្ម ឧប្បាទាយ សោបិ អនត្តា ។ អនត្ត-
សម្ពុតំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ កុរោតា អត្តា វាស្សតិ ។ ឯវំ
បស្សិ ។ មេ ។ ធាបវំ ឥត្តត្តាយាតិ បដាទាតិ ។

(៤៨) សាវត្ថុយំ ។ អាវមេ ។ អថេទោ អាយស្មា

អនន្តោ យេន ភកវំ កេនុបសង្កម្មំ ឧបសង្កម្មិត្វា ភក-
វន្តំ អភិវំទេត្វា ឯកមន្តំ ឯសិទិ ។ ឯកមន្តំ ឯសិទ្ធា
ទោ អាយស្មា អនន្តោ ភកវន្តំ ឯកនរោច ឯកេ-
នោ ឯកេនោតិ កន្តេ វុច្ឆតិ កតមេសាទំ ទោ កន្តេ
ធម្មាទំ ឯកេនោ ឯកេនោតិ វុច្ឆតិ ។ វុច្ឆិ ទោ
អនន្ត អធិទ្ធិ សម្ពុតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ទយធម្មំ វេយ-
ធម្មំ វិរាមធម្មំ ឯកេនធម្មំ តស្ស ឯកេនោ ឯកេនោតិ
វុច្ឆតិ ។ វេទនា អធិទ្ធា សម្ពុតា បដិច្ចសមុប្បន្តា

ជាអនត្តា ។ វិញ្ញាណ ជាអនត្តា ហេតុណាភ្នំ បច្ច័យណាភ្នំ
ដែលទាំងឡាយវិញ្ញាណកើតឡើង ហេតុប្បច្ច័យនោះ ក៏ជាអនត្តាដែរ ។
ម្ចាស់កិច្ចព័ន្ធក្នុង វិញ្ញាណដែលកើតអំពីហេតុប្បច្ច័យ ជាអនត្តា ក៏
ខ្ពង់បានជាអនត្តាមកដល់វា ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹង
ច្បាស់ថា មន្តការនាគិច្ចដទៃ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីហេតុសកិច្ច
នេះទៀត មិនមានឡើយ ។

(៤៨) ទៀបគ្រឿងសាវត្ថុ ។ កុណិក្ខ ។ ក្រាតានេន ព្រះ

កានន្ត មានកាយ បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
ដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។
លុះព្រះកានន្តមានកាយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូល
ព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាក្យដែល
ហៅថា សេចក្តីលេង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក៏សេចក្តីលេងក៏ដណា
បានពោះហៅថាលេង ។ ម្ចាស់កានន្ត ប្រមិនទៀង ជាចេសដែល
បច្ច័យកាក់តែងហើយ ដែលកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យហេតុប្បច្ច័យ មាន
កិរិយាអស់ទៅ សូន្យទៅ ប្រាសទៅ លេងទៅ ជាធម្មតា សេចក្តី
លេងនៃប្រធាន ហៅថាលេង ។ វេទនាមិនទៀង ជាធម្មជាតិដែល
បច្ច័យកាក់តែងហើយ ដែលកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យហេតុប្បច្ច័យ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយសូ ខុទ្ទកវគ្គ

ទយេន្ទ្រា វយេន្ទ្រា វិភកេន្ទ្រា ចំរោជេន្ទ្រា តស្សា
 ចំរោជោ ចំរោជោតិ វុទ្ធតិ ។ សញ្ញា អនិច្ចា ។ សង្ការ
 អនិច្ចា សង្កតា បដិទ្ធសមុប្បន្នា ទយេន្ទ្រា វយេន្ទ្រា
 វិភកេន្ទ្រា ចំរោជេន្ទ្រា តេសំ ចំរោជោ ចំរោជោតិ វុទ្ធតិ
 ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ សង្កតំ បដិទ្ធសមុប្បន្នំ ទយេន្ទ្រំ
 វយេន្ទ្រំ វិភកេន្ទ្រំ ចំរោជេន្ទ្រំ តស្ស ចំរោជោ ចំរោជោតិ
 វុទ្ធតិ ។ ឥមេសំ ខោ អាទន្ទ ទយេន្ទ្រំ ចំរោជោ ចំរោជោតិ
 វុទ្ធតិ ។

អនិច្ចវគ្គោ ទុតិយោ ។

តត្រ្រ្រ្រ្រ្រ្រ

អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា
 យទុនិច្ចារមរ តយោ
 ហេតុនាមិ តយោ វុត្តា
 អាទន្ទេន ច តេ ទិសាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

មានកិរិយាអស់ទៅ សូន្យទៅ ប្រាសទៅ លេត់ទៅ ជាធម្មតា សេចក្តី
 លេត់ខែដេនាឆោ ហៅថាលេត់ ។ សញ្ញាមិនទៀង ។ សង្ការមិន
 ទៀង ជាសភាវៈដែលចម្លើយភាគកែតម្រូវហើយ ដែលកើតឡើង ព្រោះ
 កាស្រ័យហេតុប្បដ្ឋូយ មានកិរិយាអស់ទៅ សូន្យទៅ ប្រាសទៅ
 លេត់ទៅ ជាធម្មតា សេចក្តីលេត់ខែសង្ការចំរើនឆោ ហៅថាលេត់ ។
 វិញ្ញាណមិនទៀង ជាធម្មជាតិដែលចម្លើយភាគកែតម្រូវហើយ ដែលកើត
 ឡើង ព្រោះកាស្រ័យហេតុប្បដ្ឋូយ មានកិរិយាអស់ទៅ សូន្យទៅ
 ប្រាសទៅ លេត់ទៅ ជាធម្មតា សេចក្តីលេត់ខែវិញ្ញាណឆោ ហៅថា
 លេត់ ។ ម្នាលភានុទុ សេចក្តីលេត់ខែធម៌ចំរើននេះឯង ហៅថាលេត់ ។

ចប់ អនិច្ចវគ្គទី ២ ។

ទុក្ខានុក្កដអនិច្ចវគ្គនោះ គឺ

ទុក្ខមិនទៀង ។ ជាទុក្ខ ។ ជាអនត្តា ។ ចំរើនទុក្ខមិនទៀង
 ដទៃទៀត ។ ចំរើនទុក្ខ ។ ទ្រង់ត្រាស់ដោយហេតុផល ជា
 តំរប់ ។ ចំរើនឡើងព្រោះភានុទុ ។

ការវិគ្គ

[៤៧] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ការញ វេ កិក្ខុវេ
នេសិស្សមិ ការហារញ ការនានញ ការនិស្សេបនញ
តិ សុណាម ។ បេ ។ ឯតនេវេន កតមោ ច កិក្ខុវេ
ការេ ។ បញ្ចនានញតិស្ស វចនីយំ ។ កត-
មេ បញ្ច ។ (១) វុច្ឆនានញតិស្ស វេនុចានញតិស្ស
សញ្ញនានញតិស្ស សង្ខវុចានញតិស្ស វិញ្ញាណុចា-
នានញតិស្ស ។ អយំ វុច្ឆតិ កិក្ខុវេ ការេ ។

[៥០] កតមោ ច កិក្ខុវេ ការហារេ ។ បុគ្គលោ-
តិស្ស វចនីយំ ។ ស្វាយំ អាយស្ស ឯវិចារេ ឯវិ-
តោត្តោ ។ អយំ វុច្ឆតិ កិក្ខុវេ ការហារេ ។

១ ច្បាប់ ពេលវេលា យេឃ្យចិ ។

ការវិគ្គ

[៤៧] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ គឺជាគតនិក្ខិសំដែននូវការ៖(១)ដែន នូវអ្នកដែលនាំការ៖ផង នូវការ
ប្រកាន់នាំនូវការ៖ផង នូវការដាក់ចុះនូវការ៖ផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ
អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់នូវធម៌នោះចុះ ។ បេ ។ ទើបមានព្រះបន្ទូលសួរ
ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាការ៖ ។ គប្បីឆ្លើយ
ថា ទេពានក្នុងទាំង ៥ ។ ចុះទេពានក្នុងទាំង ៥ តើដូចម្តេចចុះ ។
តិប្បុប្បាទានក្នុង ១ វេទនុប្បាទានក្នុង ១ សញ្ញប្បាទានក្នុង ១ សង្ខវុចា-
នក្នុង ១ វិញ្ញាណុប្បាទានក្នុង ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅ
ថាការ៖ ។

[៥០] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាអ្នកនាំនូវការ៖ ។
គប្បីឆ្លើយថា បុគ្គល ។ គឺអ្នកមានអាយុនោះ មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ
មានអាយុយ៉ាងនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះឈ្មោះថាអ្នកនាំនូវការ៖ ។

១ ប្រែថា គ្រប់គ្រង គឺលំដាប់នៃការ មានឲ្យដើរ អង្គុយ ដើរ ទូត ប្រដាប់ ស៊ី ដឹង ជាដើម
(តន្ត្រីកថា) ។

[៨០] កតមញ្ច កិក្ខុវេ ភារាណាមិ ។ យោ

គណ្ណា ទោចោត្តវិកា ធន្តិកសហគតា តត្រតត្រា-

កិធន្តិមិ ។ សយ្យមិធនិ ។ កាមគណ្ណា ភវគណ្ណា វិកវ-

គណ្ណា ។ ឥនិ វុទ្ធតិ កិក្ខុវេ ភារាណាមិ ។

[៨២] កតមញ្ច កិក្ខុវេ ភារាណិក្ខេបមិ ។ យោ

តស្ស យេវ គណ្ណាយ អសេសវិរាគនិរោធា ចាកោ

បដិទិស្សត្តោ មុត្តិ អបាលយោ ។ ឥនិ វុទ្ធតិ កិក្ខុវេ

ភារាណិក្ខេបធន្តិ ។ ឥនមភោច ភកកា ឥនិ វុទ្ធន សុកតោ

អជាបរិ ឯតនភោច សត្តា

[៨១] ម្នាលភិក្ខុចាំឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាការប្រកាន់ចាំ

នូវការៈ ។ គណ្ណាដែលចាំឱ្យកើតក្នុងភពមី ប្រកបដោយការប្រក ដោយ

អំណាចនៃសេចក្តីត្រេកត្រាល មានកិរិយាវិកលក្នុងការម្នាក់នោះ ។

ជាប្រក្រតី ។ គណ្ណានោះ ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺកាមគណ្ណា ១ ភវគណ្ណា ១

វិកវគណ្ណា ១ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឡាយ នេះហៅថាការប្រកាន់ចាំនូវការៈ ។

[៨២] ម្នាលភិក្ខុចាំឡាយ ចុះដូចម្តេច ឈ្មោះថាការដាក់ចុះ

នូវការៈ ។ សេចក្តីនាសនិងសេចក្តីរលត់ ចំនងនាសសសល់ កិរិយា

លះចង់ កិរិយាលាស់ចោល កិរិយាច្របូចចល់ ការមិនមានកាល័យ

ក្នុងគណ្ណានោះ ឯណា ម្នាលភិក្ខុចាំឡាយ នេះ ហៅថាការដាក់ចុះ

នូវការៈ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ច្រង់គ្រាស់នូវព្រះពុទ្ធវិការនេះហើយ

លុះព្រះសុគត គ្រាស់នូវព្រះពុទ្ធវិការនេះហើយ បន្ទាប់ពីនោះមក

ព្រះសាស្តាច្រង់គ្រាស់នូវព្រះភាគនេះថា

[៥៣] ភាវា ហវេ បញ្ចក្កុញ្ចា

ភាវហារោ ច បុគ្គលោ

ភាវនាធិ ទុក្ខំ លោកេ

ភាវនិក្ខេបធិ សុខំ

និក្ខេបិគ្គា កុវុ ភាវិ

អញ្ញំ ភាវិ អនាធិយ

សម្មុលំ ភណ្ណំ អនុយ្ហ

និទ្ធាតោ បរិនិព្វតោតិ ។

[៥៤] សាវត្ថុយំ ។ តត្រទោ ។ បរិញ្ញាយ្យ ច ភិក្ខុ-

វេ ធម្មេ ទេសេស្សនំ បរិញ្ញត្តិ កំ សុណាថ ។ តតមេ

ច ភិក្ខុវេ បរិញ្ញាយ្យា ធម្មា ។ រូបំ ភិក្ខុវេ បរិញ្ញាយ្យា

ធម្មា វេទនា បរិញ្ញាយ្យា ធម្មា សញ្ញា បរិញ្ញាយ្យា

ធម្មា សង្ការ បរិញ្ញាយ្យា ធម្មា វិញ្ញាណំ បរិញ្ញា-

យ្យា ធម្មា ។ វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ បរិញ្ញាយ្យា ធម្មា ។

[៥៧] បញ្ចក្កុញ្ចា របស់ ជូន ដោយ ពិត បុគ្គល អ្នក ទាំង ខ្លះ

ការ គឺ បញ្ចក្កុញ្ចា ការ ប្រកាន់ ទាំង ខ្លះ ការ គឺ បញ្ចក្កុញ្ចា កែង

ទាំង មក ខ្លះ ខ្លះ ក៏ លោក ការ ដាក់ ចុះ ខ្លះ ការ ជា ហេតុ ទាំង មក ខ្លះ

សុខ លុះ តែ បុគ្គល ដាក់ ចុះ ខ្លះ ការ ដើម្បី គឺ បញ្ចក្កុញ្ចា ចេញ មិន

ក្នុង កាន់ ខ្លះ ការ ដទៃ ទៀត បាន ដក ឡើង ខ្លះ ក៏ ល្អ ព្រម ទាំង

បុស ទើប ជា អ្នក មិន មាន លេច ក្តី ប្រាថ្នា ហើយ បរិនិព្វាន ។

[៥៨] ក្នុង ក្រុង សាវត្ថិ ។ ក្នុង ទី ខាង ឯង ។ ម្ចាស់ ភិក្ខុ ទាំង ឡាយ

ក៏ ជា ភក្តី ដ៏ ល្អ ខ្លះ ជា មិ ដែល ត្រូវ កំណត់ ដឹង ផង ខ្លះ ក៏ យក កំណត់

ដឹង ផង អ្នក ទាំង ឡាយ ចូរ ស្តាប់ ខ្លះ ជា មិ ខាង ចុះ ។ ម្ចាស់ ភិក្ខុ ទាំង ឡាយ

ចុះ ដូច ម្តេច ហៅ ជា មិ ដែល ត្រូវ កំណត់ ដឹង ។ ម្ចាស់ ភិក្ខុ ទាំង ឡាយ រូប

ជា មិ ដែល ត្រូវ កំណត់ ដឹង វេទនា ជា មិ ដែល ត្រូវ កំណត់ ដឹង សញ្ញា

ជា មិ ដែល ត្រូវ កំណត់ ដឹង សង្ការ ជា មិ ដែល ត្រូវ កំណត់ ដឹង វិញ្ញាណ

ជា មិ ដែល ត្រូវ កំណត់ ដឹង ។ ម្ចាស់ ភិក្ខុ ទាំង ឡាយ នេះ ហៅ ជា មិ

ដែល ត្រូវ កំណត់ ដឹង ។

[៥៥] ភក្កុយោ ច ភិក្ខុវេ បរិញ្ញា ។ យោ ភិក្ខុវេ

ភក្កុយោ យោ សក្កុយោ មោហក្កុយោ ។ អយំ វុច្ចតិ

ភិក្ខុវេ បរិញ្ញាតិ ។

[៥៦] សាវត្ថិយំ ។ ភក្កុយោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អន-

ភិជាទំ អបរិជាទំ អវិកជយំ អប្បជហំ អកញ្ចេ ទុក្កុ-

ក្កុយាយ វេទនំ អនភិជាទំ អបរិជាទំ អវិកជយំ អប-

ជហំ អកញ្ចេ ទុក្កុក្កុយាយ សញ្ញំ អនភិជាទំ ។ ចេ ។

សត្វាវេ អនភិជាទំ អបរិជាទំ អវិកជយំ អប្បជហំ

អកញ្ចេ ទុក្កុក្កុយាយ វិញ្ញាណំ អនភិជាទំ អបរិជាទំ

អវិកជយំ អប្បជហំ អកញ្ចេ ទុក្កុក្កុយាយ ។

[៥៧] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំន៍ឡាយ ចុះដូចម្តេចហៅថាការកំណត់ដឹង ។

ម្ចាស់ភិក្ខុចាំន៍ឡាយ កិរិយាអស់ពនៈ កិរិយាអស់ទោសៈ កិរិយាអស់

ទោហៈណា ម្ចាស់ភិក្ខុចាំន៍ឡាយ នេះហៅថាការកំណត់ដឹង ។

[៥៨] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំន៍

ឡាយ ចុះកាលមិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនឡើយណាយ

មិនលះបង់ខ្ញុំវិញ មិនគួរដើម្បីអស់ទុក្ខបានទេ ចុះកាលមិនដឹងច្បាស់

មិនកំណត់ដឹង មិនឡើយណាយ មិនលះបង់ខ្ញុំវិញនា មិនគួរដើម្បី

អស់ទុក្ខបានទេ ចុះកាលមិនដឹងច្បាស់ ។ ចេ ។ ខ្ញុំសញ្ញា ចុះកាល

មិនដឹងច្បាស់ មិនកំណត់ដឹង មិនឡើយណាយ មិនលះបង់ខ្ញុំ

សញ្ញា មិនគួរដើម្បីអស់ទុក្ខបានទេ ចុះកាលមិនដឹងច្បាស់ មិន

កំណត់ដឹង មិនឡើយណាយ មិនលះបង់ខ្ញុំវិញណា មិនគួរដើម្បីអស់

ទុក្ខបានទេ ។

(៥៧) រូបញ្ច ទោ ភិក្ខុវេ អភិជាតំ ចរិជាតំ វិរាជ-
យំ បដហំ ភព្វោ ទុក្ខក្កយាយ ។ វេទនំ អភិជាតំ ។
សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អភិជាតំ ចរិជាតំ វិរាជ-
យំ បដហំ ភព្វោ ទុក្ខក្កយោ វេទនំ ។

(៥៨) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ យោ ភិក្ខុវេ
រូបស្មី ធន្តរកោ តំ បដហថ ឃិវិ តំ រូបំ បហំតិ
កវិស្សតិ ទុច្ឆិទ្ធម្មលំ កាលាវត្ថុកតិ អនការ្កតិ អា-
យតិ អនុប្បនធម្មំ ។ យោ វេទនាយ ធន្តរកោ តំ
បដហថ ឃិវិ សា វេទនា ចហំនា កវិស្សតិ ទុច្ឆិទ្ធម្ម-
លា កាលាវត្ថុកតា អនការ្កតា អាយតិ អនុប្ប-
នធម្មា ។ យោ សញ្ញាយ ធន្តរកោ តំ បដហថ ឃិវិ
សា សញ្ញា ចហំនា កវិស្សតិ ទុច្ឆិទ្ធម្មលា កាលាវត្ថុ-

(៥៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លុះតែបុគ្គលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង
នឿយណាយ លរេចនំ ឡូវរូប ទើបគួរដើម្បីអស់ទុក្ខបាន ។ បុគ្គល
កាលដឹងច្បាស់ខ្សែវេទនា ។ ខ្សែសញ្ញា ។ ខ្សែសង្ខារ ។ លុះតែបុគ្គល
ដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង នឿយណាយ លរេចនំ ឡូវវិញ្ញាណ ទើបគួរ
ដើម្បីអស់ទុក្ខបាន ។

(៥៨) ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ធន្តរកណា មានក្នុងរូប អ្នកទាំងឡាយចូលរេចនំខ្សែធន្តរកនោះចេញ
កាលថយាំងនេះ រូបនោះឯង នឹងរេចនោះអ្នកទាំងឡាយបានលរេចនំ
វេទនា ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាភ្នាក់បុគ្គល ធ្វើឲ្យរាំងនៅ
មិនបាន មិនឲ្យកើតឡើងទៅទៀតជាធម្មតា ។ ធន្តរកណា មានក្នុង
វេទនា អ្នកទាំងឡាយចូលរេចនំខ្សែធន្តរកនោះចេញ កាលថយាំងនោះ
វេទនានោះឯង នឹងរេចនោះអ្នកទាំងឡាយបានលរេចនំ វេទនា ធ្វើមិនឲ្យមាន
ទីកើតដូចជាភ្នាក់បុគ្គល ធ្វើឲ្យរាំងនៅមិនបាន មិនឲ្យ
កើតឡើងទៅទៀតជាធម្មតា ។ ធន្តរកណា មានក្នុងសញ្ញា អ្នកទាំង-
ឡាយចូលរេចនំខ្សែធន្តរកនោះចេញ កាលថយាំងនេះ សញ្ញានោះឯង
នឹងរេចនោះអ្នកទាំងឡាយបានលរេចនំ វេទនា ធ្វើមិនឲ្យមាន

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ១ទូរវគ្គោ

កតា អនកាវុត្តតា អាយតី អនុប្បននធម្មា ។ យោ សង្ការេសុ ធនុកតោ ភំ បដហថ ឃិវិ តេ សង្ការ បហីនា កវិស្សន្តំ ឧច្ឆិទ្ធម្មលំ តាលាវត្ថុកតា អន- កាវុត្តតា អាយតី អនុប្បននធម្មា ។ យោ វិញ្ញាណស្មី ធនុកតោ ភំ បដហថ ឃិវិ តំ វិញ្ញាណំ បហីនំ ក- វិស្សតិ ឧច្ឆិទ្ធម្មលំ តាលាវត្ថុកតំ អនកាវុត្តតំ អាយតី អនុប្បននធម្មន្តំ ។

[៥៧] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ធុទ្រេវ មេ ភិក្ខុវេ សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស កោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតនបោសិ កោ ទុ ទោ រូបស្ស អស្សនោ កោ អាទីនវេ កី ធិស្សវណំ ។ កោ វេទនាយ អស្សនោ កោ អាទីនវេ កី ធិស្សវណំ ។ កោ សញ្ញាយ អស្សនោ កោ អាទីនវេ កី ធិស្សវណំ ។ កោ សង្ការំ អស្សនោ កោ អាទីនវេ កី ធិស្សវណំ ។ កោ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ កោ អាទីនវេ កី ធិស្សវណន្តំ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុវេ ឯតនបោសិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទូរវគ្គោ

ទិភិកដូចជាភ្នាក់កំបុក ធ្វើឱ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឱ្យកើតឡើងករពៅ ទៀតជាធម្មតា ។ ធនុកតណា មានក្នុងសង្ការ អ្នកទាំងឡាយចូលរលក ខ្លះធនុកតនោះចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ សង្ការទាំងនោះឯង នឹងឈ្នោះ ជាអ្នកទាំងឡាយបានលក់ រលើងចូលគល់ ធ្វើមិនឱ្យមានទិភិកដូច ជាភ្នាក់កំបុក ធ្វើឱ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឱ្យកើតឡើងករពៅទៀតជា ធម្មតា ។ ធនុកតណា មានក្នុងវិញ្ញាណ អ្នកទាំងឡាយចូលរលក ខ្លះ ធនុកតនោះចេញ កាលបើយ៉ាងនេះ វិញ្ញាណនោះឯង នឹងឈ្នោះជាអ្នក ទាំងឡាយបានលក់ រលើងចូលគល់ ធ្វើមិនឱ្យមានទិភិកដូចជាភ្នាក់ កំបុក ធ្វើឱ្យតាំងនៅមិនបាន មិនឱ្យកើតឡើងករពៅទៀតជាធម្មតា ។

[៥៨] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលគេថាគេនៅជាភោជិសត្វមិនទាន់ប្រាសដឹង មុនអំពីសម្ពោធិញ្ញាណ នៅឡើយ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា អ្វីហ្ន៎ជាភោជិសត្វ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាការលាស់ចេញ ខែរូប ។ អ្វីជាភោជិសត្វ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាការ លាស់ចេញ ខែវេទនា ។ អ្វីជាភោជិសត្វ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាការលាស់ ចេញ ខែសញ្ញា ។ អ្វីជាភោជិសត្វ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាការលាស់ ចេញ ខែសង្ការ ។ អ្វីជាភោជិសត្វ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាការលាស់ ចេញ ខែវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគេមានសេចក្តីត្រិះរិះ

ខន្ធសំយង្គស្ស ប្បលបណ្ណាសព ភារវេនា ភតិយោ

យំ ទោ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ
 រូបស្ស អស្សាទោ យំ រូបំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណា-
 មធម្មំ អយំ រូបស្ស អាទីនេវេ យោ រូបស្មី ធន្តរកវិ-
 នយោ ធន្តរកប្បហានំ ឥទំ រូបស្ស និស្សរណំ ។
 យំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ វេ-
 ទនាយ អស្សាទោ យោ វេទនា អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណា-
 មធម្មំ អយំ វេទនាយ អាទីនេវេ យោ វេទនាយ
 ធន្តរកវិនយោ ធន្តរកប្បហានំ ឥទំ វេទនាយ និស្សរ-
 ណំ ។ យំ សញ្ញំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ។ យំ សង្ខារេ
 បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ សង្ខារាទំ
 អស្សាទោ យេ សង្ខារ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ
 អយំ សង្ខារាទំ អាទីនេវេ យោ សង្ខារេសុ ធន្តរកវិ-
 នយោ ធន្តរកប្បហានំ ឥទំ សង្ខារាទំ និស្សរណំ ។
 យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ

ខន្ធសំយង្គ ប្បលបណ្ណាសពៈ ភារវេន ទី ៣

ដូច្នោះជា សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យរូប
 នេះជាភានិសង្សរបស់រូប ច្រណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយា
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាពាសរបស់រូប ការបញ្ចេញខ្លួនធន្តរក ការ
 លះបង់ខ្លួនធន្តរកណា ក្នុងរូប នេះជាការលាស់ចេញ ខ្លួនរូប ។ សេចក្តី
 សុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យវេទនា នេះជា
 ភានិសង្សរបស់វេទនា វេទនាណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយាប្រ-
 ែប្រួលជាធម្មតា នេះជាពាសរបស់វេទនា ការបញ្ចេញខ្លួនធន្តរក ការ
 លះបង់ខ្លួនធន្តរកណា ក្នុងវេទនា នេះជាការលាស់ចេញខ្លួនវេទនា ។
 សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យសញ្ញា ។
 សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យសង្ខារ នេះ
 ជាភានិសង្សរបស់សង្ខារ សង្ខារណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានកិរិយា
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះជាពាសរបស់សង្ខារ ការបញ្ចេញខ្លួនធន្តរក
 ការលះបង់ ខ្លួនធន្តរកណា ក្នុងសង្ខារ នេះជាការលាស់ចេញ ខ្លួន
 សង្ខារ ។ សេចក្តីសុខ សោមនស្សណា កើតឡើងព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណ

សុត្តនិកាយ សំយុត្តនិកាយ ១១១ វិញ្ញាណ

អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ យំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ
នុត្តំ វិបរិណាមធម្មំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អាទិទេវេ
យោ វិញ្ញាណស្មី ធនុកកវិទយោ ធនុកកច្បហានំ ឥទ្ធ
វិញ្ញាណស្ស ធិស្សនណំ ។

[៦០] យាវតីវញ្ញាហំ កិក្កុវេ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ
ឧបាទានត្ថុន្ទានំ ឃីវិ អស្សនេត្ថ អស្សនេតោ អាទិទេ-
វេត្ថ អាទិទេវេតោ ធិស្សនណេត្ថ ធិស្សនណេតោ យថាភូតិ
ធនុកកញ្ញាសី ទេវេ តាវហំ កិក្កុវេ សទេវេតោ លោកេ
សមាវេតោ សទ្រញ្ញេតោ សស្សមណាព្រាហ្មណិយោ ប-
ដាយ សទេវេចុស្សយ អនុត្តំ សម្មាសម្ពោទិ អ-
ភិសម្ពុទ្ធា^(១) បទ្ធកញ្ញាសី ។ យេតោ ធនុកកេហំ កិក្កុវេ
ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឧបាទានត្ថុន្ទានំ ឃីវិ អស្សនេត្ថ
អស្សនេតោ អាទិទេវេត្ថ អាទិទេវេតោ ធិស្សនណេត្ថ
ធិស្សនណេតោ យថាភូតិ អនុកញ្ញាសី អថាហំ កិក្កុវេ

១ ឧ. ម. អភិសម្ពុទ្ធាតិ ។

សុត្តនិកាយ សំយុត្តនិកាយ ១១១ វិញ្ញាណ

ខេជាគានិសង្ករបេសិញ្ញាណ វិញ្ញាណណា មិនខៀង ជាទុក្ខ មាន
កិរិយាប្រប្រួលជាធម្មតា ខេជាពោសេសិញ្ញាណ ការបេស្តាបន៍នូវ
ធនុកក ការលេបន៍នូវធនុកកណា ក្នុងវិញ្ញាណ ខេជាការលេស
ចេញ នូវវិញ្ញាណ ។

[៦០] ខ្នាលកិក្កុវេចុស្សយ ភថាគភិមិនទានំធិស្សនណំភាមពិត
នូវគានិសង្ករេជាគានិសង្ករេផង នូវពោសេសិញ្ញាណ ការលេស
ចេញថាជាការលេសចេញផង របស់ទុក្ខខន្ធចំនឹង ៥ ខេ អស់
កាលត្រឹមណា ខ្នាលកិក្កុវេចុស្សយ ភថាគភិមិនទានំប្តេជ្ញាខន្ធចំនឹង
អនុកញ្ញាសីធិស្សនណេត្ថ ជាគុណជាគម្ពីប្រាសិវ ក្នុងលោក
ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពល្លសត្វព្រមទាំង
សមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស
អស់កាលត្រឹមនោះដែរ ។ ខ្នាលកិក្កុវេចុស្សយ លុះភថាគភិមិនទានំ
ច្បាស់ភាមពិត នូវគានិសង្ករេជាគានិសង្ករេផង នូវពោសេសិញ្ញាណ
ផង នូវការលេសចេញថាជាការលេសចេញផង របស់ទុក្ខខន្ធចំនឹង
៥ ខេ ក្នុងកាលណា ខ្នាលកិក្កុវេចុស្សយ ភថាគភិមិនទានំប្តេជ្ញាខន្ធចំនឹង

វត្ថុសំយុង្គ មូលចក្ខុសព្វ ការព្រ ធីយោ

សនេវតេ លោកេ សនាវតេ សព្វាញតេ សស្សម-
ណាព្រាញណិយា បដាយ សនេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ
សម្មាសម្ពុទ្ធិ អភិសម្មុទ្ធា បច្ចុញ្ញាសី ។ ញាណត្ថ
បទ មេ ធស្សនំ ឧទហនិ អកុប្បា មេ វិមុត្តិ អយ-
មន្តិមា ជាតិ ធនិធានិ បុណ្ណវេតិ ។

[៦០] សាវត្ថុយំ ។ ភត្រ ទោ ។ រូបស្សបំ
ភិក្ខុវេ អស្សនបរិយេសនំ អចរិ យោ រូបស្ស អស្ស-
នោ គនជ្ឈកមិ យាវតា រូបស្ស អស្សនោ បញ្ញាយ
មេ សោ សុទិដ្ឋោ ។ រូបស្សបំ ភិក្ខុវេ អនិច-
បរិយេសនំ អចរិ យោ រូបស្ស អនិចវេ គនជ្ឈ-

វត្ថុសំយុង្គ មូលចក្ខុសព្វ ការព្រ ទី ៣

ជាដក្ខត្រាស់ដឹង ខ្យល់សម្មាសម្ពុទ្ធិ ជាគុណជាគង្គីប្រសើរក្នុង
លោក ព្រមទាំងទៅលោក ខាងលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ
ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្ស
ដ៏សេស ក្នុងកាលនោះឯង ។ ការដឹងច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ក៏ភ័ក
ឡើងហើយដល់គឺជាភក្កៈច្រះថា សេចក្តីរួចស្រឡះ (បាតកាសាវៈ)
របស់គឺជាភក្កមិនមែនប្រើកុប្បាឡើយ ជាភិរនៈ ជាទីបំផុតគ្រឹមនេះហើយ
ដទៃទៀតនេះ ភក្កថ្មី គឺការត្រឡប់កើតទៅទៀត មិនមានឡើយ ។

[៦១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ
គឺជាភក្កបានប្រព្រឹត្តសូន្យស្វរិកេ ខ្យល់អាទិសិទ្ធិរបស់រូប អាទិសិទ្ធិរបស់
រូបណា គឺជាភក្កកំបានជួបច្រទះខ្យល់អាទិសិទ្ធិនោះហើយ អាទិសិទ្ធិ
របស់រូបទាំងបីខ្លួន អាទិសិទ្ធិនោះគឺជាភក្កបានឃើញច្បាស់ដោយបញ្ញា
ហើយ ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ គឺជាភក្កបានប្រព្រឹត្តសូន្យស្វរិកេខ្យល់
ទោសរបស់រូប ទោសរបស់រូបណា គឺជាភក្កកំបានជួបច្រទះខ្យល់ទោស

វត្ថុសំយុង្គ មូលចក្ខុវិស័យ ភាវវិញ្ញាណ គតិយោ

សនេវតេ លោកេ សនាវតេ សព្វាញ្ញតេ សស្សម-
ណាព្រាហ្មណិយា បដាយ សនេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ
សម្មាសម្ពុទ្ធិ អភិសម្មុទ្ធា បច្ចុញ្ញាសី ។ ញាណត្ថ
បទ មេ ធន្សនំ ឧទហានិ អកុប្បា មេ វិមុត្តិ អយ-
មន្តិមា ជាតិ ធន្តិណនិ បុណ្ណវេតិ ។

[៦០] សាវត្ថុយំ ។ ភត្រ ទោ ។ រូបស្ស្វហំ
ភិក្ខុវេ អស្សនបរិយេសនំ អចរិ យោ រូបស្ស្វ អស្ស្វ-
នោ គនជ្ឈកមិ យាវតា រូបស្ស្វ អស្ស្វនោ បញ្ញាយ
មេ សោ សុទិដ្ឋោ ។ រូបស្ស្វហំ ភិក្ខុវេ អនិច-
បរិយេសនំ អចរិ យោ រូបស្ស្វ អនិចវេ គនជ្ឈ-

វត្ថុសំយុង្គ មូលចក្ខុវិស័យ ភាវវិញ្ញាណ ទី ៣

ជាដក្ខត្រាស់ដឹង ខ្យល់សម្មាសម្ពុទ្ធិ ជាគុណជាគង្គិយ្យស្រីក្នុង
លោក ព្រមទាំងទៅលោក ខាងលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ
ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្ស
ដ៏សេស ក្នុងកាលនោះឯង ។ ការដឹងច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ក៏ភ័ក
ឡើងហើយដល់គឺជាគត្យុច្ឆេថា សេចក្តីរួចស្រឡះ (ពាក្យភាសាៈ)
របស់គឺជាគតិមិកម្រឹកបានឡើយ ជាគិរនះ ជាទីបំផុតគ្រឹមនេះហើយ
ដទៃនេះ ភព្វី គឺការត្រឡប់កើតទៅទៀត មិនមានឡើយ ។

[៦១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ
គឺជាគតិបានប្រព្រឹត្តសូន្យស្វរិកេ ខ្យល់អាមិសិវ្យុរបស់រូប អាមិសិវ្យុរបស់
រូបណា គឺជាគតិបានជួបប្រទះខ្យល់អាមិសិវ្យុនោះហើយ អាមិសិវ្យុ
របស់រូបទាំងបីខ្លួន អាមិសិវ្យុនោះគឺជាគតិបានឃើញច្បាស់ដោយបញ្ញា
ហើយ ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ គឺជាគតិបានប្រព្រឹត្តសូន្យស្វរិកេខ្យល់
ទោសរបស់រូប ទោសរបស់រូបណា គឺជាគតិបានជួបប្រទះខ្យល់ទោស

ខន្តសំយុត្ត ប្រលចន្តសព្វ ភាវិត្តា តតិយោ

វិញ្ញាណស្ស ហិ ភិក្ខុវេ វិស្សាណា បរិយេសនំ អនេ យំ
 វិញ្ញាណស្ស វិស្សាណំ តទដ្ឋតមំ យាវតា វិញ្ញាណស្ស
 វិស្សាណំ បញ្ញាយ មេ តំ សុទិដ្ឋិ ។ យាវតាវញ្ញាហំ
 ភិក្ខុវេ វេសេសំ បញ្ញាដ្ឋំ ឧបាទានត្តន្តាទិ អស្សនត្ត
 អស្សនតោ អនិទេវត្ត អនិទេវតោ វិស្សាណត្ត វិស្ស-
 រណតោ យដាព្វតំ ន អត្តញ្ញាសី ។ មេ ។ បច្ចញ្ញាសី ។
 ញ្ញាណត្ត បទ មេ នស្សនិ ឧបាទានិ អកុច្ឆា មេ
 វិមុត្តិ^(១) អយមនិទា ជាតិ នត្តិ ទាទិ បុណ្ណវោតិ ។

១ ១. ខ. យេវេវុត្តិ ។

ខន្តសំយុត្ត ប្រលចន្តសព្វ ភាវិត្ត ទី ៣

ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ ភថាគតបាទប្រច្រ័ត្តស្មះវស្សនិភកាវលាសំចេញ
 ខ្លឹមញ្ញាណ ការលាសំចេញខ្លឹមញ្ញាណណា ភថាគតបាទដ្ឋប្រទេ
 ខ្លឹមការលាសំចេញខ្លឹមញ្ញាណនោះហើយ ការលាសំចេញខ្លឹមញ្ញាណ
 ចាំនិទ្ធាន ការលាសំចេញខ្លឹមញ្ញាណនោះ ភថាគតបាទឃើញច្បាស់
 ដោយបញ្ញាហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ ភថាគតមិនចាន់ដឹងច្បាស់
 ភាមតិគ ខ្លឹមនិសង្សថាជាភានិសង្សផង ខ្លឹមទោសថាជាទោសផង
 ខ្លឹមការលាសំចេញថាជាការលាសំចេញផង របស់ទេពាទានក្នុងចាំនិទ្ធា
 នេះ អស់កាលក្រឹមណា ។ មេ ។ ក៏មិនបាទប្រដាខ្លួន ។ និការដឹង
 ច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ក៏គិតឡើងហើយដល់ភថាគតដូច្នោះថា សេចក្តី
 រួចស្រឡះ (បាតភាសវៈ) របស់ភថាគតមិនកម្រើកឡើយ ជាតិ
 នេះ ជាទីបំផុតក្រឹមនេះហើយ វស្សនះ ភពថ្មី និការត្រឡប់ក៏គ
 ទៀត មិនមានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិទ្ទេ

[៦២] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខោ ។ ឆោ ចេទំ ភិក្ខុវេ
 រូបស្ស អស្សនោ អភវិស្ស ធម៌ទំ សត្តា រូបស្សី សា-
 រដ្ឋេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ រូបស្ស អស្សនោ
 តស្មា រូបស្សី សារដ្ឋន្តំ ។ ឆោ ចេទំ ភិក្ខុវេ រូបស្ស
 អាទីនេវ អភវិស្ស ធម៌ទំ សត្តា រូបស្សី និព្វិន្ទេយ្យំ ។
 យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ រូបស្ស អាទីនេវ តស្មា
 សត្តា រូបស្សី និព្វិន្ទតិ ។ ឆោ ចេទំ ភិក្ខុវេ រូបស្ស និស្ស-
 រណំ អភវិស្ស ធម៌ទំ សត្តា រូបស្មា និស្សរយ្យំ ។
 យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ រូបស្ស និស្សរណំ តស្មា
 សត្តា រូបស្មា និស្សន្តំ ។ ឆោ ចេទំ ភិក្ខុវេ វេទនាយ
 អស្សនោ អភវិស្ស ។ បេ ។ ឆោ ចេទំ ភិក្ខុវេ សញ្ញា-
 យ ។ ឆោ ចេទំ ភិក្ខុវេ សង្ការនំ អស្សនោ អភវិស្ស
 ធម៌ទំ សត្តា សង្ការេសុ សារដ្ឋេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ
 ភិក្ខុវេ អត្ថំ សង្ការនំ អស្សនោ តស្មា សត្តា សង្កា-
 រេសុ សារដ្ឋន្តំ ។ ឆោ ចេទំ ភិក្ខុវេ សង្ការនំ អាទីនេវ
 អភវិស្ស ធម៌ទំ សត្តា សង្ការេសុ និព្វិន្ទេយ្យំ ។ យស្មា
 ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ សង្ការនំ អាទីនេវ តស្មា សត្តា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិទ្ទេ

[៦២] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះនឹង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ បើអាទិសង្ស្រេមសំបូរមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិនក្រេកអរ
 ក្នុងប្រឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អាទិសង្ស្រេមសំបូរមិន បានជា
 សត្វទាំងឡាយក្រេកអរក្នុងប្រ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើគោសរបស់
 ប្រមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយនោះ ក៏មិនឡើយណាយក្នុងប្រឡើយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គោសរបស់ប្រមិន បានជាសត្វទាំងឡាយកែង
 ឡើយណាយ ក្នុងប្រ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើការលាស់ចេញ
 ខ្សែប្រមិនមានទេ សត្វទាំងឡាយ ក៏មិនលាស់ចេញចក្រប្រឡើយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការលាស់ចេញខ្សែប្រមិន បានជាសត្វទាំង
 ឡាយ កែងលាស់ចេញចក្រប្រ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើអាទិសង្ស្រេ
 របស់ទេមិនមានទេ ។ បេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើ(អាទិសង្ស្រេ)
 របស់សញ្ញា មិនមានទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើអាទិសង្ស្រេ
 របស់សង្ការ មិនមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិនក្រេកអរក្នុងសង្ការឡើយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អាទិសង្ស្រេរបស់សង្ការមាន បានជាសត្វទាំងឡាយ
 ក្រេកអរ ក្នុងសង្ការ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើគោសរបស់សង្ការ
 មិនមានទេ សត្វទាំងឡាយក៏មិនឡើយណាយ ក្នុងសង្ការឡើយ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គោសរបស់សង្ការមាន បានជាសត្វទាំងឡាយ

សង្ការេស្ស ធិត្តិន្ទន្តិ ។ ខោ ចេទំ ភិក្ខុវេ សង្ការនិ ធិស្ស-
 រណំ អភវិស្ស ឧ យំទំ សត្តា សង្ការេហិ ធិស្សរេយ្យំ ។
 យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ សង្ការនិ ធិស្សរណំ ភស្មា
 សត្តា សង្ការេហិ ធិស្សន្តិ ។ ខោ ចេទំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញា-
 ណស្ស អស្សនោ អភវិស្ស ឧ យំទំ សត្តា វិញ្ញាណស្មី
 សារដ្ឋេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ វិញ្ញាណស្ស
 អស្សនោ ភស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មី សារដ្ឋន្តិ ។ ខោ
 ចេទំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណស្ស អាទិទរោ អភវិស្ស ឧ យំទំ
 សត្តា វិញ្ញាណស្មី ធិត្តិន្ទេយ្យំ ។ យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ
 អត្ថំ វិញ្ញាណស្ស អាទិទរោ ភស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មី
 ធិត្តិន្ទន្តិ ។ ខោ ចេទំ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណស្ស ធិស្សរណំ
 អភវិស្ស ឧ យំទំ សត្តា វិញ្ញាណស្មា ធិស្សរេយ្យំ ។
 យស្មា ច ខោ ភិក្ខុវេ អត្ថំ វិញ្ញាណស្ស ធិស្សរណំ
 ភស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មា ធិស្សន្តិ ។

វគ្គនឿយណាយក្ខន្ធសង្ការ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនឿយ បើការលាស់
 ចេញខ្មួសង្ការនេះមិនមានទេ សត្វចាំនឿយនេះ ក៏មិនលាស់ចេញចាក
 សង្ការឡើយ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនឿយ ការលាស់ចេញខ្មួសង្ការមាន
 បានជាសត្វចាំនឿយវគ្គនឿយលាស់ចេញចាកសង្ការ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំន-
 ឿយ បើគាត់សង្ស័យសិញ្ញាណនេះមិនមានទេ សត្វចាំនឿយក៏មិន
 ក្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណឡើយ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនឿយ គាត់សង្ស័យលាស់
 វិញ្ញាណមាន បានជាសត្វចាំនឿយក្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណ ។ ខ្មាល
 ភិក្ខុចាំនឿយ បើគោសរលាស់វិញ្ញាណមិនមានទេ សត្វចាំនឿយក៏មិន
 ឡើយណាយក្ខន្ធវិញ្ញាណឡើយ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនឿយ គោសរលាស់
 វិញ្ញាណមាន បានជាសត្វចាំនឿយវគ្គនឿយណាយក្ខន្ធវិញ្ញាណ ។
 ខ្មាលភិក្ខុចាំនឿយ បើការលាស់ចេញខ្មួសវិញ្ញាណមិនមានទេ សត្វ
 ចាំនឿយ ក៏មិនលាស់ចេញចាកវិញ្ញាណឡើយ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំន
 ឿយ ការលាស់ចេញ ខ្មួសវិញ្ញាណមាន បានជាសត្វចាំនឿយវគ្គ
 លាស់ចេញចាកវិញ្ញាណ ។

[៦៣] យាវក្កវត្ថុ ភិក្ខុវេ សត្តា ឥមេសំ បញ្ចន្តិ
 ឧបាទានត្ថុទ្ធានំ អស្សាទេញ អស្សាទតោ អាទិទវត្ថុ
 អាទិទវតោ វិស្សរណាញ វិស្សរណតោ យថាភូតំ ធន
 អត្តញ្ញីសុ លេវ តាវ ភិក្ខុវេ សត្តា សទេវកេ(១) លោកេ
 សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណាប្រាហ្មណិយា ប-
 ដាយ សទេវមនុស្សាយ វិស្សដា វិសញ្ញត្តា វិប្បមុត្តា
 វិមរិយានិកកេតេ ចេតសា វិហរីសុ ។ យេតោ ច ទោ
 ភិក្ខុវេ សត្តា ឥមេសំ បញ្ចន្តិ ឧបាទានត្ថុទ្ធានំ អស្សា-
 ទេញ អស្សាទតោ អាទិទវត្ថុ អាទិទវតោ វិស្សរណាញ
 វិស្សរណតោ យថាភូតំ អត្តញ្ញីសុ អថ ភិក្ខុវេ សត្តា
 សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សម-
 ណាប្រាហ្មណិយា បដាយ សទេវមនុស្សាយ វិស្សដា
 វិសញ្ញត្តា វិប្បមុត្តា វិមរិយានិកកេតេ ចេតសា វិហរីសុតិ ។

១ ឧ. ឃ. សទេវក លោក សមារក សព្រហ្មក វិ យាវ ។

[៦៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយមិនបានដឹងច្បាស់
 ភាវិត ខ្ញុំអាទិសង្ស្រាវជាអាទិសង្ស្រាវផង ខ្ញុំវោសថាវោសផង
 ខ្ញុំការរលាស់ចេញថាវោសរលាស់ចេញផង របស់ទុបាទក្នុងទាំង៩
 នេះ អស់កាលត្រឹមណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយក្នុងលោក
 ព្រមទាំងវេរលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រម
 ទាំងសមណប្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្បតិ៍ទេព និងមនុស្សដ៏
 សេស វេទនិមនលាស់ចេញ មិនបានប្រាសចេញ មិនបានចូលស្រឡះ
 មានចិត្តមិនបានធ្វើឲ្យប្រាសចាកវេទន គឺកិលេសនិងវដ្តៈ អស់កាលត្រឹម
 ណោះវេទន ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សុខវេទនសត្វទាំងឡាយដឹងច្បាស់
 ភាវិត ខ្ញុំអាទិសង្ស្រាវជាអាទិសង្ស្រាវផង ខ្ញុំវោសថាវោសផង
 ខ្ញុំការរលាស់ចេញថាវោសរលាស់ចេញផង របស់ទុបាទក្នុងទាំង៩
 នេះ ក្នុងកាលណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយ ក្នុងលោក
 ព្រមទាំងវេរលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វ ព្រម
 ទាំងសមណប្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្បតិ៍ទេព និងមនុស្សដ៏
 សេស ទើបបានលាស់ចេញ ប្រាសចេញ ចូលស្រឡះ មានចិត្តធ្វើឲ្យ
 ប្រាសចាកវេទន គឺកិលេសនិងវដ្តៈ ក្នុងកាលនោះ ។

[៦៤] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ យោ ភិក្ខុវេ រូបំ
 អភិទទ្ធតិ ទុក្ខំ សោ អភិទទ្ធតិ យោ ទុក្ខំ អភិទទ្ធតិ
 អថវិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វនាមិ ។ យោ វេទនំ អភិ-
 ទទ្ធតិ ។ យោ សញ្ញំ អភិទទ្ធតិ ។ យោ សង្ខារ អភិ-
 ទទ្ធតិ ។ យោ វិញ្ញាណំ អភិទទ្ធតិ ទុក្ខំ សោ អភិ-
 ទទ្ធតិ យោ ទុក្ខំ អភិទទ្ធតិ អថវិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ
 វនាមិ ។

[៦៥] យោ ច ទោ ភិក្ខុវេ រូបំ នាភិទទ្ធតិ ទុក្ខំ
 សោ នាភិទទ្ធតិ យោ ទុក្ខំ នាភិទទ្ធតិ ថវិមុត្តោ សោ
 ទុក្ខស្មាតិ វនាមិ ។ យោ វេទនំ នាភិទទ្ធតិ ។ យោ
 សញ្ញំ នាភិទទ្ធតិ ។ យោ សង្ខារ នាភិទទ្ធតិ ។ យោ
 វិញ្ញាណំ នាភិទទ្ធតិ ទុក្ខំ សោ នាភិទទ្ធតិ យោ ទុក្ខំ
 នាភិទទ្ធតិ ថវិមុត្តោ សោ ទុក្ខស្មាតិ វនាមិ ។

[៦៤] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 បុគ្គលណា ក្រែកអរនឹងរូប បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាក្រែកអរនឹងទុក្ខ
 បុគ្គលណា ក្រែកអរនឹងទុក្ខ ភយភតហៅថា បុគ្គលនោះ មិនច្រប្រឡោះ
 ចាកវដ្តទុក្ខបានឡើយ ។ បុគ្គលណា ក្រែកអរនឹងវេទនា ។ បុគ្គលណា
 ក្រែកអរនឹងសញ្ញា ។ បុគ្គលណា ក្រែកអរនឹងសង្ខារទាំងឡាយ ។
 បុគ្គលណា ក្រែកអរនឹងវិញ្ញាណ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាក្រែកអរនឹងទុក្ខ
 បុគ្គលណា ក្រែកអរនឹងទុក្ខ ភយភតហៅថា បុគ្គលនោះ មិនច្រ
 ប្រឡោះចាកវដ្តទុក្ខបានឡើយ ។

[៦៥] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណា មិនក្រែកអរនឹងរូប
 បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនក្រែកអរនឹងទុក្ខ បុគ្គលណា មិនក្រែកអរនឹងទុក្ខ
 ភយភតហៅថា បុគ្គលនោះ ច្រប្រឡោះចាកវដ្តទុក្ខបាន ។ បុគ្គលណា
 មិនក្រែកអរនឹងវេទនា ។ បុគ្គលណា មិនក្រែកអរនឹងសញ្ញា ។ បុគ្គល
 ណា មិនក្រែកអរនឹងសង្ខារទាំងឡាយ ។ បុគ្គលណា មិនក្រែកអរនឹង
 វិញ្ញាណ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាមិនក្រែកអរនឹងទុក្ខ បុគ្គលណាមិនក្រែក
 អរនឹងទុក្ខ ភយភតហៅថា បុគ្គលនោះ ច្រប្រឡោះចាកវដ្តទុក្ខបាន ។

[៦៦] សាវត្ថិយំ ។ នត្រ ទោ ។ យោ ភិក្ខុវេ
 រូបស្ស ឧប្បាទោ មិតិ អភិធិត្ថត្ថិ ចាតុការោ ទុក្ខស្សេ-
 សោ ឧប្បាទោ រោគានិ មិតិ ជរាមរណស្ស ចាតុការោ ។
 យោ វេទនាយ ។ យោ សញ្ញាយ ។ យោ សង្ខារនិ ។
 យោ វិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោ មិតិ អភិធិត្ថត្ថិ ចាតុការោ
 ទុក្ខស្សេសោ ឧប្បាទោ រោគានិ មិតិ ជរាមរណស្ស
 ចាតុការោ ។

[៦៧] យោ ច ភិក្ខុវេ រូបស្ស និរោជោ រូបសមោ
 អត្តន្តមោ ទុក្ខស្សេសោ និរោជោ រោគានិ រូបសមោ
 ជរាមរណស្ស អត្តន្តមោ ។ យោ វេទនាយ ។ យោ
 សញ្ញាយ ។ យោ សង្ខារនិ ។ យោ វិញ្ញាណស្ស និ-
 រោជោ រូបសមោ អត្តន្តមោ ទុក្ខស្សេសោ និរោជោ
 រោគានិ រូបសមោ ជរាមរណស្ស អត្តន្តមោតិ ។

[៦៦] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ
 ការកើតឡើង ការតាំងនៅ ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាជ្ញ ណា
 ខែរួច ខ្ញុំឯង ឈ្មោះថាការកើតឡើងខែទុក្ខ ការតាំងនៅខែរោគ ការ
 កើតប្រាជ្ញ ខែជរាមរណៈ ។ ការកើតឡើង ណា ខែវេទនា ។ ខែ
 សញ្ញា ។ ខែសង្ខារចាំនិទ្យាយ ។ ការកើតឡើង ការតាំងនៅ ការកើត
 ចំពោះ ការកើតប្រាជ្ញ ណា ខែវិញ្ញាណ ខ្ញុំឯង ឈ្មោះថាការកើតឡើង
 ខែទុក្ខ ការតាំងនៅខែរោគ ការកើតប្រាជ្ញ ខែជរាមរណៈ ។

[៦៧] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ សេចក្តីរលត់ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់
 សេចក្តីវិនាស ណា ខែរួច ខ្ញុំឯង ឈ្មោះថាសេចក្តីរលត់ខែទុក្ខ សេចក្តី
 ស្ងប់រម្ងាប់ខែរោគ សេចក្តីវិនាសខែជរាមរណៈ ។ សេចក្តីរលត់ ណា ខែ
 វេទនា ។ ខែសញ្ញា ។ ខែសង្ខារចាំនិទ្យាយ ។ សេចក្តីរលត់ សេចក្តី
 ស្ងប់រម្ងាប់ សេចក្តីវិនាស ណា ខែវិញ្ញាណ ខ្ញុំឯង ឈ្មោះថា សេចក្តី
 រលត់ខែទុក្ខ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ខែរោគ សេចក្តីវិនាសខែជរាមរណៈ ។

ឧទ្ទេសយុត្តស្ស បួសចណ្ណាសកៈ ភាវវិញ្ញា ឥតិយោ

[៦៨] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ អយេត្ត វេ ភិក្ខុវេ
ទោសស្សាមិ អយម្បលត្ត តំ សុណាថ ។ កតមេត្ត
ភិក្ខុវេ អយំ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អយំ វេទនា អយំ សញ្ញា
អយំ សង្ខារ អយំ វិញ្ញាណំ អយំ ។ ឥទំ វុទ្ធតិ ភិក្ខុវេ
អយំ ។

[៦៩] កតមេត្ត ភិក្ខុវេ អយម្បលំ ។ យាយំ តណ្ហា
ទោទោត្តវិកា ទដ្ឋិកសហគតា តត្រតត្រាភិទដ្ឋិជំ ។
សេយ្យដីទំ ។ កាមតណ្ហា កវតណ្ហា វិភវតណ្ហា ។
ឥទំ វុទ្ធតិ ភិក្ខុវេ អយម្បលទ្ធិ ។

[៧០] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ បកដ្ឋត្ត ភិក្ខុវេ
ទោសស្សាមិ អប្បកដ្ឋត្ត តំ សុណាថ ។ តិញ្ញ ភិក្ខុវេ
ចកដ្ឋ តី អប្បកដ្ឋ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ បកដ្ឋ យោ
តស្ស ចិរោទោ វុបសមោ អត្តដ្ឋនោ ឥទំ អប្បកដ្ឋ ។

ឧទ្ទេសយុត្ត បួសចណ្ណាសកៈ ភាវវិញ្ញ ៣

[៦៨] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ
គថាគតនឹងសំដែងឲ្យទុក្ខផង ឲ្យបួសគល់នៃទុក្ខផង ដល់អ្នកចាំឡាយ
ចូរអ្នកចាំឡាយស្តាប់ឲ្យឆ្ងល់នោះចុះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ ចុះដូចម្តេច
ខ្លះ ហៅថា ទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ ប្រដាប់ទុក្ខ វេទនាជាទុក្ខ
សញ្ញាជាទុក្ខ សង្ខារចាំឡាយជាទុក្ខ វិញ្ញាណជាទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំ
ឡាយ នេះ ហៅថា ទុក្ខ ។

[៦៩] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ ចុះដូចម្តេច ហៅថា បួសគល់នៃទុក្ខ ។
តណ្ហា ណា ដែលនាំឲ្យកើតក្នុងភពដ៏ ប្រកបដោយការម្រក ដោយ
អំណាចនៃសេចក្តីត្រេកត្រសាល មានកិរិយាវិកលយក្នុងការម្តងរំនោះ ។
ជាប្រក្រតី ។ ចុះតណ្ហានោះ ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺកាមតណ្ហា កវតណ្ហា
វិភវតណ្ហា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ នេះហៅថា បួសគល់នៃទុក្ខ ។

[៧០] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ
គថាគត នឹងសំដែង ឲ្យរបស់ចែកគ្នាយផង ឲ្យរបស់មិនចែកគ្នាយ
ផង (ដល់អ្នកចាំឡាយ) ចូរអ្នកចាំឡាយស្តាប់ឲ្យឆ្ងល់នោះចុះ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ ចុះអ្វីជារបស់ចែកគ្នាយ អ្វីជារបស់មិនចែកគ្នាយ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ ប្រដាប់របស់ចែកគ្នាយ សេចក្តីលេក សេចក្តីស្ងប់
ម្លប់ សេចក្តីវិនាស ណា នៃប្រទេសនោះ នេះ ជារបស់មិនចែកគ្នាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយស្ស ខន្ធករញ្ចោ

វេទនា បកដ្ឋ យោ តស្ស ធិរោជោ វូបសមោ អន្តដ្ឋ-
មោ ឥទិ អប្បកដ្ឋ ។ សញ្ញា បកដ្ឋ ។ សង្ខារ បកដ្ឋ
យោ ភេសិ ធិរោជោ វូបសមោ អន្តដ្ឋមោ ឥទិ អប្ប-
កដ្ឋ ។ វិញ្ញាណំ បកដ្ឋ យោ តស្ស ធិរោជោ វូបស-
មោ អន្តដ្ឋមោ ឥទិ អប្បកដ្ឋតិ ។

ការវិញ្ញាណនិយម ។

ធម្មត្រ្យាណំ

ការិ បរិញ្ញំ បរិជាជិ
ធន្តកំ ចតុត្តកំ
អស្សាទា ច តយោ វុត្តា
អភិទទ្ធនមដ្ឋមិ
ឧប្បាទំ អយម្មលំ ច
ឯកាទសមោ បកដ្ឋតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ខន្ធករញ្ចោ

វេទនាជាបសិបេកញ្ចយ សេចក្តីលត់ សេចក្តីស្ងប់ស្ងប់ សេចក្តី
វិភាស ណា វៃវេទនានោះ នេះ ជាបសិមិនបេកញ្ចយ ។ សញ្ញាជាបសិ
បេកញ្ចយ ។ សង្ខារចាំទ្បយជាបសិបេកញ្ចយ សេចក្តីលត់ សេចក្តី
ស្ងប់ស្ងប់ សេចក្តីវិភាស ណា វៃសង្ខារចាំទ្បនោះ នេះ ជាបសិមិន
បេកញ្ចយ ។ វិញ្ញាណជាបសិបេកញ្ចយ សេចក្តីលត់ សេចក្តីស្ងប់ស្ងប់
សេចក្តីវិភាស ណា វៃវិញ្ញាណនោះ នេះ ជាបសិមិនបេកញ្ចយ ។

ចប់ ការវិញ្ញាណ ។

ទុក្ខានុក្ខានិកាយវិញ្ញាណនិយម គឺ

និយាយអំពីរបស់ធ្ងម់ ១ ការកំណត់ដីនី ១ ភិក្ខុកាលដីនី ១
លះបង់ធម្មភាគ ១ ជាតំរប់ ៤ អំពីអាទិសនិរ្យត លើក សេចក្តី
ក្រេកអរ ១ ជាតំរប់ ៨ អំពីការកើត ១ បូសគល់វៃឧត្តក ១
បេសិបេកញ្ចយ ១ ជាតំរប់ ១១ ។

នត្តម្យាវិគ្គ

[៧១] សាវត្ថយំ ។ គក្រចោ ។ យំ ភិក្ខុវេ ឯ

តុម្ពាភំ តំ បដហដ តំ វោ បហំចំ ហិតាយ សុខាយ

ភវិស្សតិ ។ គិញ្ច ភិក្ខុវេ ឯ តុម្ពាភំ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ

ឯ តុម្ពាភំ តំ បដហដ តំ វោ បហំចំ ហិតាយ សុ-

ខាយ ភវិស្សតិ ។ វេទនា ឯ តុម្ពាភំ តំ បដហដ សា

វោ បហំចា ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ ។ សញ្ញា

ឯ តុម្ពាភំ ។ សង្ខារ ឯ តុម្ពាភំ តេ បដហដ

នត្តម្យាវិគ្គ

[៧១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

របស់ពា មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូលរួម

ចង់របស់នេះចេញ របស់នោះ បើអ្នកទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹង

ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

ចូររបស់ដូចម្តេច ដែលមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង

ឡាយ ប្រមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូលរួម

ខ្ញុំប្រយោជន៍ចេញ ប្រយោជន៍ បើអ្នកទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្ត

ទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វេទនាមិនមែនរបស់អ្នក

ទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូលរួមវេទនានោះចេញ វេទនានោះ

បើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បី

សេចក្តីសុខ ។ សញ្ញាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ សញ្ញាទាំងឡាយ

មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូលរួមសញ្ញានោះចេញ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

តេ វេ បហិណ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សន្តិ ។
វិញ្ញាណំ ន កុម្មានិ តំ បដហេជ តំ វេ បហិណ
ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សនិ ។

[៧២] សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ យំ ឥមស្មី ជេតវនេ
ភិណកេដ្ឋសាខាបណសំ តំ ជនោ ហវេយ្យ វា ឧហេយ្យ
វា យជាបច្ចយំ វា កវេយ្យ អមិ ទុ កុម្មានិ ឯវាស្ស
អម្ម ជនោ ហវតិ វា ឧហតិ វា យជាបច្ចយំ វា
កវេតិ ។ នោ ហេតិ កន្ថេ ។ តិ កិស្ស ហេតុ ។ ន
ហំ នោ ឯតិ កន្ថេ អត្តា វា អត្តនិយំ វាតិ ។ ឯវាមវ
ោ ភិក្ខុវេ រូបំ ន កុម្មានិ តំ បដហេជ វេ បហិណ
ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សនិ ។ វេនោ ន កុម្មានិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

សង្ខារតាំងនោះ បើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
ប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ
ទេ អ្នកទាំងឡាយចូលលះបង់វិញ្ញាណនោះចេញ វិញ្ញាណនោះ បើអ្នក
ទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បី
សេចក្តីសុខ ។

[៧២] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចស្មៅចូលរំលែក មែករលើ នឹងស្លឹក
រលើណា ក្នុងវត្តជេតវននេះ អ្នកផងនាំយកចេញ ឬដុតចោល ឬក៏ ធ្វើ
ឲ្យសមគួរដល់ហេតុ ឲ្យរលាយ មែករលើ នឹងស្លឹករលើនោះ ចុះ
អ្នកទាំងឡាយនឹងមានសេចក្តីត្រូវរយ៉ាងនេះថា អ្នកផងឆ្ពោះចាំនាំយក
ចេញ ឬដុតចោល ឬក៏ ធ្វើឲ្យសមគួរដល់ហេតុ ឲ្យរលាយទាំងឡាយដែរ
ឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនដូច្នោះទេ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះ
ហេតុដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះវត្តនោះ មិនមែនជាខ្លួន
ផង មិនមែនជារបស់កាស្រីយនៅក្នុងខ្លួនផង នៃយើងទាំងឡាយទេ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ
ចូលលះបង់រូបនោះចេញ រូបនោះបើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹង
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វេនាមិនមែនរបស់

ខុសយុត្តស្ន មូលបណ្ណសារ ឧត្តរាវត្ត ចុះ

តំ បដហដ សា រោ បហិណ ហិកាយ សុខាយ កវិស្សត្តិ-
តិ ។ សញ្ញា ឧ តុញ្ញតំ ។ សង្ខារ ឧ តុញ្ញតំ ។ វិញ្ញា-
ណំ ឧ តុញ្ញតំ តំ បដហដ តំ រោ បហិណ ហិកាយ
សុខាយ កវិស្សត្តិ ។

(៧៣) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ យំ ភិក្ខុវេ ឧ
តុញ្ញតំ តំ បដហដ តំ រោ បហិណ ហិកាយ សុខាយ
កវិស្សត្តិ ។ តិញ្ច ភិក្ខុវេ ឧ តុញ្ញតំ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
ឧ តុញ្ញតំ តំ បដហដ តំ រោ បហិណ ហិកាយ សុ-
ខាយ កវិស្សត្តិ ។ វេទនា ឧ តុញ្ញតំ ។ សញ្ញា ឧ
តុញ្ញតំ ។ សង្ខារ ឧ តុញ្ញតំ ។ វិញ្ញាណំ ឧ តុញ្ញតំ

ខុសយុត្ត មូលបណ្ណសារ ឧត្តរាវត្ត ទំ ៤

អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់ នូវវេទនាដោយចេញ វេទ-
នាដោះ បើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ សញ្ញាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ សង្ខារ
ទាំងឡាយមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នក
ទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់ នូវវិញ្ញាណដោយចេញ វិញ្ញាណ
ដោះបើអ្នកទាំងឡាយ លះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
ដើម្បីសេចក្តីសុខ ក៏មានចរមេឃ្យយ៉ាងនោះឯង ។

(៧៣) ក្នុងគ្រងសាវត្ថិ ។ ក្នុងចំនោមឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
ឡាយ របស់ពរមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះ
បង់របស់នោះចេញ របស់នោះ បើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹង
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
ចូរលះបង់ដូចម្តេច ដែលមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
ឡាយ ប្រមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នូវ
ច្រពោះចេញ ច្រពោះបើអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។ វេទនាមិនមែនរបស់អ្នកទាំង
ឡាយទេ ។ សញ្ញាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ សង្ខារទាំងឡាយ
មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ ។ វិញ្ញាណមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តស្ស ខុទ្ទកនិទាន

តំ បដហេថ តំ វេ បហំនិ ហំតាយ សុទាយ ភវិស្ស-
 តិ ។ យំ ភិក្ខុវេ ទ គុម្មាភំ តំ បដហេថ តំ វេ ប-
 ហំនិ ហំតាយ សុទាយ ភវិស្សតិ តំ ។

(៧៤) សាវត្ថិយំ ។ អថាទា អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន

ភកា ភេទុបសន្តមិ ឧបសន្តមិត្វា ភកាវន្តិ អភិវាទេត្វា
 ឯកមន្តិ ឯសីនិ ។ ឯកមន្តិ ឯសីនោ ទោ សោ ភិក្ខុ
 ភកាវន្តិ ឯតទេវេន សាទុ មេ កេន ភកា សន្តិភ្នេន
 ធម្មំទេសេតុ យមហំ ភកាវោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ វុប-
 កេដ្ឋា អប្បមត្តោ អាតាបិ បហិតត្តោ វិហារយ្យន្តិ ។
 យំ ទោ ភិក្ខុ អនុសេតិ ភេន សន្តិ កច្ចតិ យំ នាទុសេតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិទាន

អ្នកទាំងឡាយចូលរួមបង្កើន ឱវិញ្ញាណនោះចេញ វិញ្ញាណនោះ បើអ្នក
 ទាំងឡាយលះលង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តី
 សុខ ។ ខ្លួនភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ
 អ្នកទាំងឡាយចូលរួមបង្កើនរបស់នោះចេញ របស់នោះ បើអ្នកទាំងឡាយ
 លះលង់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ។

(៧៤) កុត្តិក្រុនសាវត្ថិ ។ ត្រាតានឯង ភិក្ខុមួយរូប ចូល

ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្នុងបន្តិចព្រះមានព្រះភាគ
 ហើយអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ
 ហើយ ទើបត្រាចចង្អុលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះថា ចតិក្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌ណា របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ ឆប្បិ
 ជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ចៀសចេញចាកគ្នា មិនប្រមាទ មានព្យាយាមជា
 គ្រឿងផុតកំដៅខ្ញុំកិលេស មានចិត្តបញ្ចូលទៅកាន់ព្រះចំពូន សូមព្រះ
 មានព្រះភាគសម្រេចចំពោះ ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឱ្យបាន ។
 ព្រះអង្គត្រាស់ថា ខ្លួនភិក្ខុ បុគ្គលអ្នកផ្តិតផ្តង់អនុស័យណា វែមង
 ដល់ខ្ញុំការរាប់ដោយអនុស័យនោះ បុគ្គលមិនផ្តិតផ្តង់អនុស័យណា

ខន្ធសុត្តន្ត មូលបទដ្ឋកថា ឧទ្ទិសវិញ្ញាណ បទព្រា

ន គេន សន្និ កច្ចតិ ។ អញ្ញាតំ កកវា អញ្ញាតិ សុក-
 ភាតិ ។ យជាភទិ បន ភំ ភិក្កុ មយា សន្និក្កន
 ភាសិតស្ស វិញ្ញាណេ អន្តំ អាជាធាមីតិ ។ រូបញ្ច កន្ត
 អនុសេតិ គេន សន្និ កច្ចតិ ។ វេននញ្ច អនុសេតិ ។
 សញ្ញញ្ច អនុសេតិ ។ សង្ខារ ចេ អនុសេតិ ។
 វិញ្ញាណញ្ច អនុសេតិ គេន សន្និ កច្ចតិ ។ រូបញ្ច
 កន្ត ធានុសេតិ ន គេន សន្និ កច្ចតិ ។ វេននញ្ច
 ធានុសេតិ ន គេន សន្និ កច្ចតិ ។ សញ្ញញ្ច ។ សង្ខារ
 ចេ ។ វិញ្ញាណញ្ច ធានុសេតិ ន គេន សន្និ កច្ចតិ ។
 ឥមស្ស ទ្វាហំ កន្ត កកវតា សន្និក្កន ភាសិតស្ស
 ឃីវ វិញ្ញាណេ អន្តំ អាជាធាមីតិ ។

ខន្ធសុត្តន្ត មូលបទដ្ឋកថា ឧទ្ទិសវិញ្ញាណ ទី ៤

វេមិមិដលំខុការាបំដោយអនុសីយនោះ ។ បពិត្រព្រះនាមព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុភត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។
 មាលភិក្កុ ចុះពាក្យដែលគេសំដែងសន្លឹប អ្នកយល់សេចក្តីដោយ
 ពិស្តារបាន តើដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលផ្អែកផ្អិត
 នឹងរូប វេមិមិដលំខុការាបំ (ថាជាអ្នកក្រកអរ អ្នកប្រឡូស អ្នកវង្វើង)
 ដោយការផ្អែកផ្អិតនោះ ។ បើបុគ្គលផ្អែកផ្អិតនឹងវេទនា ។ បើបុគ្គល
 ផ្អែកផ្អិតនឹងសញ្ញា ។ បើបុគ្គលផ្អែកផ្អិតនឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គលផ្អែកផ្អិត
 នឹងវិញ្ញាណ វេមិមិដលំខុការាបំដោយការផ្អែកផ្អិតនោះ ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន បើបុគ្គលផ្អែកផ្អិតនឹងរូប វេមិមិដលំខុការាបំ (ថាជា
 អ្នកក្រកអរ អ្នកប្រឡូស អ្នកវង្វើង) ដោយការផ្អែកផ្អិតនោះ ។ បើបុគ្គល
 មិនផ្អែកផ្អិតនឹងវេទនា វេមិមិដលំខុការាបំដោយការផ្អែកផ្អិតនោះ ។
 បើបុគ្គល (មិនផ្អែកផ្អិត) នឹងសញ្ញា ។ នឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គលមិន
 ផ្អែកផ្អិតនឹងវិញ្ញាណ វេមិមិដលំខុការាបំដោយការផ្អែកផ្អិតនោះ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះកុខដ៏កាដែលព្រះនាមព្រះភាគសំដែងសន្លឹប
 នេះ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះឯង ។

[៧៥] សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ទោ ភិក្ខុ មយា
 សន្និទ្ធន កាសិវស្ស វិគ្គារោ អភំ អាជាធាសិ ។
 រូបញ្ច ភិក្ខុ អនុសេតិ ភេទ សន្និ កច្ចតិ ។ វេទនញ្ច ។
 សញ្ញញ្ច ។ សង្ខារ ចេ ។ វិញ្ញាណញ្ច អនុសេតិ
 ភេទ សន្និ កច្ចតិ ។ រូបញ្ច ភិក្ខុ ធានុសេតិ ន ភេទ
 សន្និ កច្ចតិ ។ វេទនញ្ច ។ សញ្ញញ្ច ។ សង្ខារ ចេ ។
 វិញ្ញាណញ្ច ធានុសេតិ ន ភេទ សន្និ កច្ចតិ ។ ឥមស្ស
 ទោ ភិក្ខុ មយា សន្និទ្ធន កាសិវស្ស ឯវិ វិគ្គារោ
 អន្តោ ធម្មញ្ញតិ ។

[៧៦] អថទោ សោ ភិក្ខុ ភកវតោ កាសិវំ អភិ-
 ទន្តិគ្វា អនុមោទិគ្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភកវន្តិ អភិវទេត្វា
 បទត្តិណំ កត្វា បញ្ញាមិ ។ អថទោ សោ ភិក្ខុ ឯកោ
 រូបកដ្ឋោ អប្បមន្តោ អាតាមិ បយិតត្តោ វិហារត្តោ

[៧៥] ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រូហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ពាក្យដែលគេថាគេ
 សំដែងសន្ធិច អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ទេវតាការប្រពៃ
 ណាស់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ បើបុគ្គលផ្អែកផ្អិតនឹងរូប វេទនដល់ខ្ញុំការរាប់
 (ថាជាអ្នកគ្រុកអរ អ្នកច្រឡំស្ត អ្នកវង្វែង) ដោយការផ្អែកផ្អិតនោះ ។
 បើបុគ្គលផ្អែកផ្អិតនឹងវេទនា ។ នឹងសញ្ញា ។ នឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គល
 ផ្អែកផ្អិតនឹងវិញ្ញាណ វេទនដល់ខ្ញុំការរាប់ដោយការផ្អែកផ្អិតនោះ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ បើបុគ្គលមិនផ្អែកផ្អិតនឹងរូប មិនដល់ខ្ញុំការរាប់ដោយការផ្អែកផ្អិត
 នោះ ។ បើបុគ្គលមិនផ្អែកផ្អិតនឹងវេទនា ។ នឹងសញ្ញា ។ នឹងសង្ខារ ។
 បើបុគ្គលមិនផ្អែកផ្អិតនឹងវិញ្ញាណ វេទនមិនដល់ខ្ញុំការរាប់ដោយការផ្អែក
 ផ្អិតនោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ពាក្យដែលគេថាគេសំដែងសន្ធិចទេវតា បណ្ឌិត
 គប្បីយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងទេវតា ។

[៧៦] ព្រាហ្មណ៍ ភិក្ខុនោះ គ្រុកអរ រីករាយ នឹងភាសិត
 ចេសំព្រះមានព្រះភាគហើយ គ្រោកចាកភាសនៈ គ្រាបង្វាយបង្គំណា
 ព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេស្យណ រួចចៀសចេញទៅ ។ លំដាប់នោះ
 ភិក្ខុនោះ ជាបុគ្គលតែម្នាក់ឯង ចៀសចេញ (ចាកពួក) ជាអ្នកមិនប្រ-
 មាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅខ្ញុំកិលេស មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់

និរទេស្យ យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មនេវ អការស្មា
 អនតារិយំ បព្វជន្នំ តទទុក្ខំ ព្រហ្មចរិយ បរិយោសានំ
 និដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា ឧបសម្មន្ធន្ធ
 វិហាសំ ទំណា ជាតិ វុសំតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីយំ
 ចាបរិ វគ្គត្ថាយាតិ អត្តញ្ញាសំ ។ អញ្ញតរោ ច បទ សោ
 កិក្ខុ អរហតិ អហោសីតិ ។

[៧៧] សាវត្ថិយំ ។ អនេវា អញ្ញតរោ កិក្ខុ យេន
 កតា ។ បេ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធា ទោ សោ កិក្ខុ
 កតវន្តំ ឯកនរោច សាទុ មេ កន្តេ កតា សន្តិក្ខេន
 ធម្មំ ទេសេតុ យមហំ កតវតោ ធម្មំ សុត្វា ឯកោ
 វុបកេដ្ឋា អប្បមត្តោ អាតាបិ បហិតត្តោ វិហរេយ្យន្តំ ។

ព្រះនិព្វាន កុលបុត្តទាំងឡាយចេញចាកផ្ទះ ចូលទៅកាន់ផ្នួសដោយ
 ប្រពៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់គុណវិសេសណា មិនយូរចំនួន ក៏បានធ្វើ
 ឲ្យដាក់ច្បាប់ផ្លូវគុណវិសេសដ៏ប្រសើរ ជាទីចម្រើនព្រហ្មចរិយធម៌នោះ
 ដោយបញ្ញាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដោយខ្លួនឯង ក្នុងចម្បង ហើយសម្រាន្តទៅ ក៏
 បានដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយធម៌ កាតាក្សត្រ
 បានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច កាតាក្សត្របានធ្វើស្រេច
 ហើយ មគ្គការវិនិច្ឆ័យច្រើនទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិន
 បានឡើយ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ក៏នោះបានជាព្រះអរហន្ត
 មួយកងដែរ ។

[៧៧] ក្នុងព្រឹកសាវត្ថិ ។ គ្រានោះ ក៏កុម្មយរូប ចូលទៅ
 គាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះកុម្មនោះក្នុងយ ក្នុងទិសមគ្គ
 ហើយ ក៏គ្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បតិគ្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌ណា បេសព្រះមានព្រះភាគហើយ គប្បីជាបុគ្គល
 ខ្នាតឯង ទៀសចេញ (ចាកពួក) ជាអ្នកមិនប្រមាទ មានព្យាយាមជា
 គ្រឿងដុតកំដៅកិលេស បានចំក្នុងព្រះកាន់ព្រះនិព្វាន សូមព្រះ
 មានព្រះភាគសំដែងធម៌នោះ ដោយសន្តិច ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យបាន ។

យំ ទោ ភិក្ខុ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុបិយ្យតិ
 តេន សង្ខំ កច្ចតិ យំ នានុសេតិ ន តំ អនុមិយ្យតិ
 យំ នានុមិយ្យតិ ន តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ អញ្ញាតំ
 ភគវា អញ្ញាតំ សុភតាតិ ។ យជាគមំ បទ ត្វិ ភិក្ខុ
 មយា សង្ខំតេន ភាសិតស្ស វិញ្ញាទេន អត្ថំ អាជាបាសិ-
 តិ ។ រូបញ្ចេ កន្តេ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុ-
 មិយ្យតិ តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ វេទនញ្ចេ អនុសេតិ ។
 សញ្ញញ្ចេ អនុសេតិ ។ សង្ខារេ ទេ អនុសេតិ ។ វិញ្ញា-
 ណញ្ចេ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុមិយ្យតិ
 តេន សង្ខំ កច្ចតិ ។ រូបញ្ចេ កន្តេ នានុសេតិ

ព្រះអង្គត្រាស់ថា ខ្ញុំលក្ខណៈ បុគ្គលផ្នែកផ្នែកនឹងអនុស័យណា រមែង
 ស្លាប់នឹងអនុស័យនោះ បុគ្គលស្លាប់នឹងអនុស័យណា រមែងផល់ខ្ញុំ
 កិរិយារាប់ដោយអនុស័យនោះ បុគ្គលមិនផ្នែកផ្នែកនឹងអនុស័យណា រមែង
 មិនស្លាប់នឹងអនុស័យនោះ បុគ្គលមិនស្លាប់នឹងអនុស័យណា រមែង
 មិនផល់ខ្ញុំការរាប់ ដោយអនុស័យនោះ ។ បពិត្រព្រះខានព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុភត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។
 ខ្ញុំលក្ខណៈ បុរោហិត្យដែលគេថាគតសំដែងដោយសន្តិប អ្នកយល់សេចក្តី
 ដោយពិស្តារបាទ តើដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើមិន បើបុគ្គលផ្នែក-
 ផ្នែកនឹងរូប រមែងស្លាប់នឹងរូបនោះ បុគ្គលស្លាប់នឹងរូបណា រមែងផល់
 ខ្ញុំការរាប់ (ថាជាអ្នកត្រេកអរ អ្នកប្រឡូស អ្នកវង្វើង) ដោយរូបនោះ ។
 បើបុគ្គលផ្នែកផ្នែកនឹងវេទនា ។ បើបុគ្គលផ្នែកផ្នែកនឹងសញ្ញា ។ បើបុគ្គល
 ផ្នែកផ្នែកនឹងសង្ខារ ។ បើបុគ្គលផ្នែកផ្នែកនឹងវិញ្ញាណ រមែងស្លាប់នឹង
 វិញ្ញាណនោះ បុគ្គលស្លាប់នឹងវិញ្ញាណណា រមែងផល់ខ្ញុំការរាប់ដោយ
 វិញ្ញាណនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏បម្រើមិន បើបុគ្គលមិនផ្នែកផ្នែកនឹងរូប

ខន្ធសំយុត្តស្ស ប្តូលចណ្ណសារ ឧត្តរាវត្តោ ចក្កោ

ន តំ អនុមិយ្យតិ យំ ចានុមិយ្យតិ ន ភេន សង្កំ
កច្ចតិ ។ វេទនេក្ខេ ចានុសេតិ ។ សញ្ញក្ខេ ចានុ-
សេតិ ។ សង្ការេ យេ ចានុសេតិ ។ វិញ្ញាណក្ខេ ចានុ-
សេតិ ន តំ អនុមិយ្យតិ យំ ចានុមិយ្យតិ ន ភេន
សង្កំ កច្ចតិ ។ វេទនេ ខ្វាហំ កន្តេ កកវតា សង្កំត្រៃ
ភាសិតស្ស ឯវំ វិញ្ញាណេ អត្ថំ អាជាធាមីតិ ។

(៧៨) សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ខោ ភ្នំ ភិក្ខុ មយោ
សង្កំត្រៃ ភាសិតស្ស វិញ្ញាណេ អត្ថំ អាជាធាសិ ។
ប្តូលក្ខេ ភិក្ខុ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុមិយ្យតិ
ភេន សង្កំ កច្ចតិ ។ វេទនេក្ខេ ។ សញ្ញក្ខេ ។ សង្ការេ
យេ ។ វិញ្ញាណក្ខេ អនុសេតិ តំ អនុមិយ្យតិ យំ អនុ-
មិយ្យតិ ភេន សង្កំ កច្ចតិ ។ ប្តូលក្ខេ ភិក្ខុ ចានុ-

ខន្ធសំយុត្តស្ស ប្តូលចណ្ណសារ ឧត្តរាវត្តោ ទី ៤

វេទនិមិទស្វាប័និទិប្បនាខេ បុគ្គលមិទស្វាប័និទិប្បណា វេទនិមិទផល
នូវការរាប់ដោយប្បនាខេ ។ បើបុគ្គលមិទផ្កកផ្កិតនិទិវេទនា ។ បើបុគ្គល
មិទផ្កកផ្កិតនិទិសញ្ញា ។ បើបុគ្គលមិទផ្កកផ្កិតនិទិសង្ការ ។ បើបុគ្គល
មិទផ្កកផ្កិតនិទិវិញ្ញាណ វេទនិមិទស្វាប័និទិវិញ្ញាណនាខេ បុគ្គលមិទ
ស្វាប័និទិវិញ្ញាណណា វេទនិមិទផលនូវការរាប់ដោយវិញ្ញាណនាខេ ។
ចក្កិក្រព្រះកន្តិដិចម្រៀម ព្រះពុទ្ធដីកាដែលព្រះមាតាព្រះភាគ សំដែងដោយ
សង្ខេបនេះឯង ខ្ញុំព្រះកន្តិយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះឯង ។

(៧៨) ម្នាលភិក្ខុ ត្រូវហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ពាក្យដែលគង្គត
សំដែងដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ជាការប្រពៃ
ណាស់ ។ ម្នាលភិក្ខុ បើបុគ្គលផ្កកផ្កិតនិទិវេទ វេទនិស្វាប័និទិប្បនាខេ
បុគ្គលស្វាប័និទិប្បណា វេទនិផលនូវការរាប់ដោយប្បនាខេ ។ បើបុគ្គល
ផ្កកផ្កិតនិទិវេទនា ។ និទិសញ្ញា ។ និទិសង្ការ ។ បើបុគ្គលផ្កកផ្កិតនិទិ
វិញ្ញាណ វេទនិស្វាប័និទិវិញ្ញាណនាខេ បុគ្គលស្វាប័និទិវិញ្ញាណណា
វេទនិផលនូវការរាប់ ដោយវិញ្ញាណនាខេ ។ ម្នាលភិក្ខុ បើបុគ្គលមិទ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ១ទ្វារវគ្គ

សេតិ ន តំ អនុមិយ្យតិ យំ ឆានុមិយ្យតំ ន ភេទ សង្ខំ
 កច្ចតិ ។ វេទនាញ ឆានុសេតិ ។ សញ្ញាញ ឆានុសេតិ ។
 សង្ខារេ ច ឆានុសេតិ ។ វិញ្ញាណាញ ឆានុសេតិ ន
 តំ អនុមិយ្យតិ យំ ឆានុមិយ្យតំ ន ភេទ សង្ខំ កច្ចតិ ។
 ឥមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវិ
 វិញ្ញាវេន អត្តោ នដ្ឋព្វោតិ ។ បេ ។ អញ្ញតរោ ច បទ
 សោ ភិក្ខុ អរហតិ អហោសិតិ ។

[៧៧] សាវត្ថិយំ ។ អថទោ អាយស្មា អាណត្តោ

សាយស្តាសមយំ ធិសល្លាធា វុដ្ឋិភោ យេន កកវា
 ភេទុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តិ
 ចិសិទិ ។ ឯកមន្តិ ចិសិទិ ទោ អាយស្មន្តិ អាណន្តិ
 កកវា ឯតទរោច សរេ តំ អាណន្ត ឯវិ មុន្នយ្យិ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ១ទ្វារវគ្គ

ផ្កេកង្កិកនិទ្ទេរ វេមនិមិនស្លាបនិទ្ទេរោនា បុគ្គលមិនស្លាបនិទ្ទេរបណា
 វេមនិមិនដល់នូវការរាប់វាយប្រទាន ។ បើបុគ្គលមិនផ្កេកង្កិកនិទ្ទេរោនា
 បើបុគ្គលមិនផ្កេកង្កិកនិទ្ទេរសញ្ញា ។ បើបុគ្គលមិនផ្កេកង្កិកនិទ្ទេរសញ្ញា ។
 បើបុគ្គលមិនផ្កេកង្កិកនិទ្ទេរវិញ្ញាណ វេមនិមិនស្លាបនិទ្ទេរវិញ្ញាណនោះ បុគ្គល
 មិនស្លាបនិទ្ទេរវិញ្ញាណណា វេមនិមិនដល់នូវការរាប់វាយវិញ្ញាណនោះ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុ ពាក្យដែលគេថាគតសំដែង ដោយសង្ខេបនេះឯង បណ្ឌិត
 គួរយល់សេចក្តី ដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បណ្ឌិតព្រះអរហន្ត
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះបានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[៧៨] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ គ្រាពោះ ព្រះភោទន្តមានអាយុ

ចេញពាក់ទំពួនសម្បុំ ក្នុងសាយស្តាសម័យ ចូលទៅគាល់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
 អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះភោទន្តមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរ
 ហើយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គ្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់មានន្ត បើគេសួរអ្នក

ឧទ្ទេសយុត្តស្ស ចូលចណ្ណាសារេ ឧត្តរាវិគ្គោ ចតុត្តោ

កកមេសំ អាវុសោ អាទទ្ធ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ
 វាយោ បញ្ញាយតិ មិគានំ អញ្ញាដន្តំ បញ្ញាយតិ ។ ឯវិ
 បុដ្ឋោ ភិំ អាទទ្ធ កន្តិ ក្យកកេយ្យសីតិ ។ សេច មិ
 កន្ត ឯវិ បុដ្ឋេយ្យំ កកមេសំ អាវុសោ អាទទ្ធ ធម្មានំ
 ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វាយោ បញ្ញាយតិ មិគានំ អញ្ញាដន្តំ
 បញ្ញាយតិ ។ ឯវិ បុដ្ឋោ អហំ កន្ត ឯវិ ក្យកកេយ្យ
 វុបស្ស ទោ អាវុសោ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វាយោ បញ្ញា-
 យតិ មិគស្ស អញ្ញាដន្តំ បញ្ញាយតិ ។ វេទនាយ ។
 សញ្ញាយ ។ សង្ការំ ។ វិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញា-
 យតិ វាយោ បញ្ញាយតិ មិគស្ស អញ្ញាដន្តំ បញ្ញាយតិ ។
 កមេសំ ទោ អាវុសោ ធម្មានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ
 វាយោ បញ្ញាយតិ មិគានំ អញ្ញាដន្តំ បញ្ញាយតិ ។
 ឯវិ បុដ្ឋោ អហំ កន្ត ឯវិ ក្យកកេយ្យន្តិ ។

ឧទ្ទេសយុត្ត ចូលចណ្ណាសារេ ឧត្តរាវិគ្គ ទំ ៤

យ៉ាងនេះថា ខែកានន្តមានកាយ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេចខ្លះ ដែល
 កើតប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ កាលគាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ^(*)
 ក៏ប្រាកដ ។ ម្ចាស់កានន្ត កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ កើតកតប្បិដោះ
 ស្រាយដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើគេសួរខ្ញុំព្រះអង្គយ៉ាងនេះ
 ថា ខែកានន្តមានកាយ ធម៌ទាំងឡាយដូចម្តេចខ្លះ ដែលកើតប្រាកដ
 វិនាសទៅប្រាកដ កាលគាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏ប្រាកដ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើគេសួរយ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គកតប្បិដោះ
 ស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ ល្អវែមក៏ប្រាកដ វិនាសទៅ
 ប្រាកដ កាលគាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណវែមក៏ប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ
 កាលគាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ធម៌
 ទាំងនេះឯង វែមក៏ប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ កាលគាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើគេសួរ
 យ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គកតប្បិដោះស្រាយ យ៉ាងនេះឯង ។

* សំដៅយកម៉ម ភិរុប, វេទនា, សញ្ញា, វិញ្ញាណ របស់ស្ស ព័ណ្ណសីលោ ហើយ
 ចាស់ត្រូវគ្នា (អន្តិកា) ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវដ្ឋ

(៨០) សាធុ សាធុ អាទន្ទ រូបស្ស ទោ អាទន្ទ
 ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ វិតស្ស អញ្ញ-
 ដត្តិ បញ្ញាយតិ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខា-
 រាជំ ។ វិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញា-
 យតិ វិតស្ស អញ្ញដត្តិ បញ្ញាយតិ ។ ឥមេសំ ទោ
 អាទន្ទ ធម្មាជំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ
 វិគាជំ អញ្ញដត្តិ បញ្ញាយតិ ។ ឯវិ ចុដ្ឋោ នំ អាទន្ទ
 ឯវិ ព្យាការយ្យសីតិ ។

(៨១) សាវត្ថយំ ។ ឯកមន្តំ ជិសិទ្ធិ ទោ អា-
 យស្មន្តិ អាទន្តិ កកវា ឯតទេវេច សទេ តំ អាទន្ទ ឯវិ
 ចុដ្ឋយ្យំ កកមេសំ អាវុសោ អាទន្ទ ធម្មាជំ ឧប្បាទោ
 បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ វិគាជំ អញ្ញដត្តិ បញ្ញា-
 យតិ ។ កកមេសំ ធម្មាជំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយស្ស-
 តិ វយោ បញ្ញាយស្សតិ វិគាជំ អញ្ញដត្តិ បញ្ញា-
 យស្សតិ ។ កកមេសំ ធម្មាជំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ
 វយោ បញ្ញាយតិ វិគាជំ អញ្ញដត្តិ បញ្ញាយតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវដ្ឋ

(៨០) ម្ចាស់កានន្ទ ត្រូវហើយ ។ ម្ចាស់កានន្ទ ប្រពិតជាភើត
 ប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅ ហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏ប្រាកដ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណពិតជាភើត
 ប្រាកដ វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏
 ប្រាកដ ។ ម្ចាស់កានន្ទ ធម៌ចាំទ្បយនេះឯង វែមកើតប្រាកដ វិនាស
 ទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ ក៏ប្រាកដ ។ ម្ចាស់
 កានន្ទ កាលបើសេសយ៉ាងនេះ អ្នកប្បវេណ្យស្រាយយ៉ាងនេះចុះ ។

(៨១) ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ លុះព្រះកានន្ទមានកាយ អង្គុយ
 ក្នុងវិសមគ្គហើយ ព្រះមានព្រះភាគច្រើនស្រស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់កានន្ទ
 បើសេសយ៉ាងនេះ វិនាសន្តមានកាយ ធម៌ចាំទ្បយដូចម្តេចខ្លះ
 ដែលកើតប្រាកដហើយ វិនាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។ ធម៌ចាំទ្បយដូចម្តេចខ្លះ ដឹងកើត
 ប្រាកដ ដឹងវិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏ដឹងប្រាកដ ។ ធម៌ចាំទ្បយដូចម្តេចខ្លះ កំពុងកើតប្រាកដ កំពុង
 វិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។

ខន្ទស័យក្កស្ស មូលបណ្ណាសកេ ឧត្តរាវត្តោ បក្កតោ

ឯវិ បុដ្ឋោ ភិំ អាទន្ទ កិំ ភិំ ព្យាភវយ្យសីតិ ។ សេ
 មំ កន្ត ឯវិ បុច្ឆេយ្យំ កក្កេសំ អាវុសោ អាទន្ទ ធម្មានិ
 ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ បញ្ញាយិត្ត មិគានិ អញ្ញេត្តិ
 បញ្ញាយិត្ត ។ កក្កេសំ ធម្មានិ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិស្ស-
 តិ វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ មិគានិ អញ្ញេត្តិ បញ្ញាយិស្ស-
 តិ ។ កក្កេសំ ធម្មានិ ឧប្បាទោ បញ្ញាយិតិ វាយោ
 បញ្ញាយិតិ មិគានិ អញ្ញេត្តិ បញ្ញាយិតិ ។ ឯវិ បុដ្ឋោ
 អហំ កន្ត ឯវិ ព្យាភវយ្យ យំ ទោ អាវុសោ ភិំ
 អតិភិំ ធិរុទ្ធិ វិចរិណាតិ តស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយិត្ត
 វាយោ បញ្ញាយិត្ត មិគស្ស អញ្ញេត្តិ បញ្ញាយិត្ត ។
 យោ វេទនា អតិភា ធិរុទ្ធា វិចរិណាតា តស្ស ឧប្បា-
 ទោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ បញ្ញាយិត្ត មិគាយោ អញ្ញេត្តិ
 បញ្ញាយិត្ត ។ យោ សញ្ញា ។ យោ សញ្ញា ។ អតិភា

ខន្ទស័យក្ក មូលបណ្ណាសកេ ឧត្តរាវត្ត ទី ២

ម្ចាស់អាទន្ទ កាលបើភស្តុយោងនេះ កើតឡើងដោះស្រាយដូចម្តេច ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើភស្តុខ្ញុំព្រះអង្គយោងនេះថា ខែអាទន្ទមាន
 កាយ ធម៌ចាំឱ្យយដូចម្តេចខ្លះ ដែលកើតប្រាកដហើយ វិទាសទៅ
 ប្រាកដហើយ កាលកាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។
 ធម៌ចាំឱ្យយដូចម្តេចខ្លះ មិនកើតប្រាកដ មិនវិទាសទៅប្រាកដ កាល
 កាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏មិនប្រាកដ ។ ធម៌ចាំឱ្យយដូចម្តេច
 ខ្លះ កំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិទាសទៅប្រាកដ កំពុងកាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើភស្តុយោង
 នេះ ខ្ញុំព្រះអង្គឡើងដោះស្រាយយោងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោចាំឱ្យយ
 ប្រណា ដែលកន្ទិសទៅហើយ លេត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ ចូរនោះ
 ឈ្មោះថាកើតប្រាកដហើយ វិទាសទៅប្រាកដហើយ កាលកាំងនៅ
 ហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។ វេទនាណា ដែលកន្ទិសទៅ
 ហើយ លេត់ហើយ ប្រែប្រួលហើយ វេទនានោះ ឈ្មោះថាកើតប្រាកដ
 ហើយ វិទាសទៅប្រាកដហើយ កាលកាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏
 ប្រាកដហើយ ។ សញ្ញាណា ។ សញ្ញាណា ដែលកន្ទិសទៅហើយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គ

និរុទ្ធា វិបវិណាតា ភេសិ ឧប្បាដោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ
 បញ្ញាយិត្ត វិភានិ អញ្ញដន្តិ បញ្ញាយិត្ត ។ យំ វិញ្ញាណំ
 អតីតំ និរុទ្ធិ វិបវិណាតិ ភស្ម ឧប្បាដោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ
 បញ្ញាយិត្ត វិភស្ម អញ្ញដន្តិ បញ្ញាយិត្ត ។ វិមេសិ
 ទោ អាវុសោ ធម្មាចំ ឧប្បាដោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ
 បញ្ញាយិត្ត វិភានិ អញ្ញដន្តិ បញ្ញាយិត្ត ។ យំ ទោ
 អាវុសោ រូបំ អជាតិ អប្បត្តត្ថនិ ភស្ម ឧប្បាដោ បញ្ញា-
 យិស្សតិ វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិភស្ម អញ្ញដន្តិ បញ្ញា-
 យិស្សតិ ។ យា វេទនា អជាតា អប្បត្តត្ថនា ភស្ម
 ឧប្បាដោ បញ្ញាយិស្សតិ វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិភាយ
 អញ្ញដន្តិ បញ្ញាយិស្សតិ ។ យា សញ្ញា ។ យេ សន្តាន
 អជាតា អប្បត្តត្ថនា ភេសិ ឧប្បាដោ បញ្ញាយិស្សតិ
 វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ វិភានិ អញ្ញដន្តិ បញ្ញាយិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

លេតំហើយ ប្រែប្រួលហើយ សង្ខារតាំងនោះ ឈ្មោះថាភើតប្រាកដ
 ហើយ វិនាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏ប្រាកដហើយ ។ វិញ្ញាណណា ដែលកន្លងទៅហើយ លេតំហើយ
 ប្រែប្រួលហើយ វិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថាភើតប្រាកដហើយ វិនាសទៅ
 ប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។
 ខ្នាលភាវុសាតាំងឡាយ ធម៌តាំងនេះឯង ដែលភើតប្រាកដហើយ
 វិនាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ
 ហើយ ។ ខ្នាលភាវុសាតាំងឡាយ រូបណា ដែលមិនទាន់ភើត មិន
 ទាន់មានប្រាកដ ចូរនោះ ឈ្មោះថាមិនភើតប្រាកដ មិនវិនាសទៅប្រា-
 កដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏មិនប្រាកដ ។ វេទនាណា
 ដែលមិនទាន់ភើត មិនទាន់មានប្រាកដ វេទនានោះ ឈ្មោះថាមិនភើត
 ប្រាកដ មិនវិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏មិនប្រាកដ ។ សញ្ញាណ ។ សង្ខារណា ដែលមិនទាន់ភើត
 មិនទាន់មានប្រាកដ សង្ខារតាំងនោះ ឈ្មោះថាមិនភើតប្រាកដ មិន
 វិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏មិនប្រាកដ ។

ខន្តស័យុត្តស្ស ប្តូលបណ្ណាសកេ នេត្តោវិញ្ញា ចតុត្ថោ

យំ វិញ្ញាណំ អជាតំ អប្បាតុក្កតំ ភស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញា-
 យិស្សតិ វយោ បញ្ញាយិស្សតិ បិភស្ស អញ្ញាថត្តំ បញ្ញា-
 យិស្សតិ ។ ឥមេសំ ទោ អារុសោ ធម្មាជំ ឧប្បាទោ
 បញ្ញាយិស្សតិ វយោ បញ្ញាយិស្សតិ បិភាជំ អញ្ញាថត្តំ
 បញ្ញាយិស្សតិ ។ យំ ទោ អារុសោ រូបំ ជាតំ ចា-
 តុក្កតំ ភស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ
 បិភស្ស អញ្ញាថត្តំ បញ្ញាយតិ ។ យោ វេទនា ជាតា
 ចាតុក្កតា ។ មេ ។ យោ សញ្ញា ។ យេ សង្ការ ជាតា
 ចាតុក្កតា តេសំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញា-
 យតិ បិភាជំ អញ្ញាថត្តំ បញ្ញាយតិ ។ យំ វិញ្ញាណំ ជាតំ
 ចាតុក្កតំ ភស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ
 បិភស្ស អញ្ញាថត្តំ បញ្ញាយតិ ។ ឥមេសំ ទោ អារុសោ
 ធម្មាជំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ វយោ បញ្ញាយតិ បិភាជំ
 អញ្ញាថត្តំ បញ្ញាយតិ ។ ឯវិ បុដ្ឋា អហំ កន្តេ ឯវិ
 ព្យាករេយ្យន្តំ ។

ខន្តស័យុត្ត ប្តូលបណ្ណាសកេ នេត្តោវិញ្ញា ទី ២

វិញ្ញាណោ ដែលមិនទាន់កើត មិនទាន់មានប្រាកដ វិញ្ញាណនោះ
 ឈ្មោះថាមិនកើតប្រាកដ មិនវិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏មិនប្រាកដ ។ ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ធម៌ទាំង
 ខេងឯង មិនកើតប្រាកដ មិនវិនាសទៅប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
 ប្រែប្រួលទៅវិញក៏មិនប្រាកដ ។ ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ច្រណា
 ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ ច្រនោះ ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ
 កំពុងវិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។
 វេទនាណា ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ ។ មេ ។ សញ្ញា
 ណា ។ សង្ការណា ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ សង្ការ
 ទាំងនោះ ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសទៅប្រាកដ កំពុង
 តាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។ វិញ្ញាណណា ដែលកំពុង
 កើត កំពុងមានប្រាកដ វិញ្ញាណនោះ ឈ្មោះថាកំពុងកើតប្រាកដ
 កំពុងវិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។
 ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ធម៌ទាំងខេងឯង ដែលកំពុងកើតប្រាកដ កំពុង
 វិនាសទៅប្រាកដ កំពុងតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញប្រាកដ ។
 ចក្រគ្រុះកន្តឹងចម្រើន កាលបើគេសួរ យ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះកន្តឹងប្ប
 ដៅស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវិគ្គោ

[៥២] សាធុ សាធុ អាទន្ទ យំ ទោ អាទន្ទ រូបិ
 អតីតំ និរុទ្ធិ វិបវណាតំ ភស្ស ឧប្បរោទោ បញ្ញាយិត្ត
 វាយោ បញ្ញាយិត្ត មិតស្ស អញ្ញាដត្តំ បញ្ញាយិត្ត យា
 វេទនា ។ យោ សញ្ញា ។ យេ សង្ខារ ។ យំ វិញ្ញាណំ
 អតីតំ និរុទ្ធិ វិបវណាតំ ភស្ស ឧប្បរោទោ បញ្ញាយិត្ត ។
 វាយោ បញ្ញាយិត្ត មិតស្ស អញ្ញាដត្តំ បញ្ញាយិត្ត ។ ឥរេ-
 សំ ទោ អាទន្ទ ធម្មានំ ឧប្បរោទោ បញ្ញាយិត្ត វាយោ
 បញ្ញាយិត្ត មិតានំ អញ្ញាដត្តំ បញ្ញាយិត្ត ។ យំ ទោ
 អាទន្ទ រូបំ អដាតំ អច្យុត្តក្ខតំ ភស្ស ឧប្បរោទោ បញ្ញា-
 យិស្សតិ វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ មិតស្ស អញ្ញាដត្តំ
 បញ្ញាយិស្សតិ ។ យា វេទនា ។ យោ សញ្ញា ។ យេ
 សង្ខារ ។ យំ វិញ្ញាណំ អដាតំ អច្យុត្តក្ខតំ ភស្ស
 ឧប្បរោទោ បញ្ញាយិស្សតិ វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ មិតស្ស
 អញ្ញាដត្តំ បញ្ញាយិស្សតិ ។ ឥរេសំ ទោ អាទន្ទ ធម្មានំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិគ្គោ

[៥២] ម្នាលភានន្ត ត្រូវហើយ ។ ម្នាលភានន្ត ប្រណា កន្លង
 ទៅហើយ លេងហើយ ប្រែប្រួលហើយ ប្រទោះ ឈ្មោះថាភិក្ខុប្រាកដ
 ហើយ វិទាសប្រាកដហើយ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏ប្រាកដហើយ ។ វេទនាណា ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ។
 វិញ្ញាណណា កន្លងទៅហើយ លេងហើយ ប្រែប្រួលហើយ វិញ្ញាណ
 នោះ ឈ្មោះថាភិក្ខុប្រាកដហើយ វិទាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំង
 នៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។ ម្នាលភានន្ត ធម៌ទាំង
 នេះឯង ដែលភិក្ខុប្រាកដហើយ វិទាសទៅប្រាកដហើយ កាលតាំង
 នៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដហើយ ។ ម្នាលភានន្ត ប្រណា
 ដែលមិនទាន់ភិក្ខុ មិនទាន់មានប្រាកដទេ ប្រទោះ ឈ្មោះថាភិក្ខុ
 ភិក្ខុប្រាកដ ភិក្ខុវិទាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញ
 ក៏មិនប្រាកដ ។ វេទនាណា ។ សញ្ញាណា ។ សង្ខារណា ។
 វិញ្ញាណណា ដែលមិនទាន់ភិក្ខុ មិនទាន់មានប្រាកដទេ វិញ្ញាណ
 នោះ ឈ្មោះថាភិក្ខុភិក្ខុប្រាកដ ភិក្ខុវិទាសប្រាកដ កាលតាំងនៅ
 ហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏មិនប្រាកដ ។ ម្នាលភានន្ត ធម៌ទាំងនេះឯង

វត្ថុសំយោគ ឬសមណ្ឌសារា ឧទ្ធរណ៍ក្នុង ចតុត្ថោ

ឧប្បនេត្តោ បញ្ញាយិស្សតិ វាយោ បញ្ញាយិស្សតិ មិគាធិ
អញ្ញាដត្តិ បញ្ញាយិស្សតិ ។ យំ ទោ អាទទ្ធិ រូមិ ជាតិ
ចាតុក្កតិ ភស្ស ឧប្បនេត្តោ បញ្ញាយតិ វាយោ បញ្ញាយតិ
មិគស្ស អញ្ញាដត្តិ បញ្ញាយតិ ។ យា វេទនា ជាតា
ចាតុក្កតា ។ មេ ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ការ ។
យំ វិញ្ញាណំ ជាតិ ចាតុក្កតិ ភស្ស ឧប្បនេត្តោ បញ្ញាយតិ
វាយោ បញ្ញាយតិ មិគស្ស អញ្ញាដត្តិ បញ្ញាយតិ ។ វេទនំ
ទោ អាទទ្ធិ ធម្មាធិ ឧប្បនេត្តោ បញ្ញាយតិ វាយោ បញ្ញា-
យតិ មិគាធិ អញ្ញាដត្តិ បញ្ញាយតិ ។ វិវិ ធុដ្ឋា ត្រិ
អាទទ្ធិ វិវិ ត្យាការយ្យសីតិ ។

(៨៣) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ ធម្មាទុទ្ធិច្បដិ-
ចន្ទស្ស ភិក្ខុវេ ភិក្ខុវោ អយេមទុទ្ធិ ហោតិ យំ
រូមេ ធិត្តិណាតហុលា^(១) វិហារេយ្យ វេទនាយ ធិត្តិណាត-
ហុលា វិហារេយ្យ សញ្ញាយ ធិត្តិណាតហុលា វិហារេយ្យ

១. ឧ. ម. ធិត្តិណាតហុលំ ។

វត្ថុសំយោគ ឬសមណ្ឌសារា ឧទ្ធរណ៍ក្នុង ទី ៤

ដែលខឹងកើតប្រាកដ ខឹងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួល
ទៅវិញក៏ខឹងប្រាកដ ។ ម្នាលអាទទ្ធិ ប្រណ ដែលកំពុងកើត កំពុង
មានប្រាកដ រូបនោះ ឈ្នះថាតំពុនកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសប្រាកដ
កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ វេទនាណា ដែល
កំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ ។ មេ ។ សញ្ញាណា ។ សង្ការណា ។
វិញ្ញាណណា ដែលកំពុងកើត កំពុងមានប្រាកដ វិញ្ញាណនោះ
ឈ្នះថាតំពុនកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយ
ប្រែប្រួលទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ ម្នាលអាទទ្ធិ ធម៌ទាំងនេះឯង ដែល
កំពុងកើតប្រាកដ កំពុងវិនាសប្រាកដ កាលតាំងនៅហើយប្រែប្រួល
ទៅវិញក៏ប្រាកដ ។ ម្នាលអាទទ្ធិ កាលបើភស្តុយោងនេះ ក្នុងធម៌
ដោះស្រាយយោងនេះចុះ ។

(៨៤) ក្នុងក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
គ្រប់ ភិក្ខុអ្នកប្រតិបត្តិធម៌សមគ្រូរស់ធម៌ វេទនាមានអនុធម៌នេះ គឺ
ជាអ្នកច្រើនដោយសេចក្តីឡើយណាយ ក្នុងរូប ច្រើនដោយសេចក្តី
ឡើយណាយ ក្នុងវេទនា ច្រើនដោយសេចក្តីឡើយណាយ ក្នុងសញ្ញា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធាវគ្គ

សង្ខារេសុ និព្វិនាតហុលោ វិហារេយ្យ វិញ្ញាណោ និព្វិ-
 នាតហុលោ វិហារេយ្យ ។ សោ រូបេ និព្វិនាតហុលោ
 វិហារេន្តោ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសុ ។
 វិញ្ញាណោ និព្វិនាតហុលោ វិហារេន្តោ រូបំ បរិជាតាតិ ។
 វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ បរិជាតាតិ ។
 សោ រូបំ បរិជាតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។
 វិញ្ញាណំ បរិជាតិ បរិមុត្តតិ រូបម្ហា បរិមុត្តតិ វេទនាយ
 បរិមុត្តតិ សញ្ញាយ បរិមុត្តតិ សង្ខារេហិ បរិមុត្តតិ វិញ្ញា-
 ណម្ហា បរិមុត្តតិ ជាតិយា ជរាយ មរណោន សោ-
 កេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាទា-
 សេហិ បរិមុត្តតិ ទុក្ខស្មាតិ វេទនីតិ ។

(៨៤) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ធម្មាទុធម្មប្បដិ-
 បទ្ធស្ស ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ អយេមទុធម្មោ ហោតិ យំ រូបេ
 អនិក្ខាទុមស្សី វិហារេយ្យ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធាវគ្គ

ប្រើនដោយសេចក្តីឡើយណាយ ក្នុងសង្ខារ ប្រើនដោយសេចក្តី
 ឡើយណាយ ក្នុងវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ ប្រើនដោយសេចក្តី
 ឡើយណាយ ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារ ។
 កាលបើភិក្ខុនោះ ប្រើនដោយសេចក្តីឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណ ក៏វែម
 កំណត់ដឹងខ្ញុំរូប ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ខារ ។ វែម
 កំណត់ដឹងខ្ញុំវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ កំណត់ដឹងខ្ញុំរូប ។ ខ្ញុំ
 វេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ខារ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ កំណត់ដឹង
 ខ្ញុំវិញ្ញាណ វែមនិរូបស្រឡះចាករូប រូបស្រឡះចាកវេទនា រូបស្រឡះ
 ចាកសញ្ញា រូបស្រឡះចាកសង្ខារ រូបស្រឡះចាកវិញ្ញាណ រូបស្រឡះ
 ចាកជតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រុកទ្រួល សេចក្តី
 ទុក្ខ ទោមនស្ស នឹងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ភពាគរោការថា
 ចុក្កលនោះ រូបស្រឡះចាកវដ្តទុក្ខ ។

(៨៤) ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុអកប្រតិបត្តិធម៌សមគួរដល់ធម៌ វែមមានអនុធម៌នេះ នឹងអ្នក
 ពិចារណាយើញថាមិនទៀង ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។

វត្ថុសំយោគ បុណ្យសក្ការៈ ឧបាសម្ព័ន្ធ ចក្ខុវិស័យ

សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណេ អនិច្ចាទុបស្សី វិហារេយ្យេ ។
 សោ រូបេ អនិច្ចាទុបស្សី វិហារេត្តា ។ វេទនាយេ ។ សញ្ញាយ
 ។ សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណេ អនិច្ចាទុបស្សី វិហារេត្តា
 រូបំ បរិជាតាតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 បរិជាតាតិ ។ សោ រូបំ បរិជាតំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ បរិជាតំ បរិមុត្តតិ រូបម្ពា បរិមុត្តតិ
 វេទនាយ បរិមុត្តតិ សញ្ញាយ បរិមុត្តតិ សង្ខារេហិ
 បរិមុត្តតិ វិញ្ញាណម្ពា បរិមុត្តតិ ជាតិយា វេទនាយ មរ-
 ណោន សោតេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ធាមនស្សេហិ
 ឧបាយាសេហិ បរិមុត្តតិ ទុក្ខស្មាតិ វេទនាមីតិ ។

[៨៥] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ធម្មាទុទធម្មប្បដិ-
 ចន្ទស្ស ភិក្ខុវេ ភិក្ខុវោ អយមទុទធម្មោ ហោតិ យំ រូបេ
 ទុក្ខាទុបស្សី វិហារេយ្យេ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ខារេសុ ។ វិញ្ញាណេ ទុក្ខាទុបស្សី វិហារេយ្យេ ។ សោ
 រូបេ ទុក្ខាទុបស្សី វិហារេត្តា ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។

វត្ថុសំយោគ បុណ្យសក្ការៈ ឧបាសម្ព័ន្ធ ទី ២

គង្គសង្ខារេ ។ ជាអ្នកពិចារណាយើញថាមិនទៀង ក្នុងវិញ្ញាណ ។ កាល
 បើភិក្ខុនោះ ពិចារណាយើញថាមិនទៀង ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។
 ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារេ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ ពិចារណាយើញថាមិន
 ទៀងក្នុងវិញ្ញាណ ក៏វែងកំណត់ដឹងខ្លួនរូប ។ ខ្លួនវេទនា ។ ខ្លួនសញ្ញា ។
 ខ្លួនសង្ខារេ ។ វែងកំណត់ដឹងខ្លួនវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ កំណត់
 ដឹងខ្លួនរូប ។ ខ្លួនវេទនា ។ ខ្លួនសញ្ញា ។ ខ្លួនសង្ខារេ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ
 កំណត់ដឹងខ្លួនវិញ្ញាណ វែងរូបស្រឡះចាករូប រូបស្រឡះចាកវេទនា
 រូបស្រឡះចាកសញ្ញា រូបស្រឡះចាកសង្ខារេ រូបស្រឡះចាកវិញ្ញាណ
 រូបស្រឡះចាកជាតិ វេទ មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រាំទ្ររូប
 សេចក្តីទុក្ខ ចោមនស្ស ទំនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គឺជាគតិភាពថា
 ច្បងលនោះរូបស្រឡះចាកវេទនា ។

[៨៦] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ វែងខានកម្មទុក្ខនោះ គឺជាអ្នក
 ពិចារណាយើញថាជាទុក្ខកង្វែរ ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុង
 សង្ខារេ ។ ជាអ្នកពិចារណាយើញថាជាទុក្ខកង្វែរវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុ
 នោះ ពិចារណាយើញថាជាទុក្ខកង្វែរ ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។

សង្ការេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនត្តានុបស្សី វិហារន្តោ រូបំ បរិ-
 ជាធាតុំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ
 បរិជាធាតុំ ។ សោ រូបំ បរិជាតំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ បរិជាតំ បរិមុត្តតិ រូបន្តា បរិមុត្តតិ
 វេទនាយ បរិមុត្តតិ សញ្ញាយ បរិមុត្តតិ សង្ការេហិ ប-
 រិមុត្តតិ វិញ្ញាណន្តា បរិមុត្តតិ ជាតិយា ជរាយ មរណោ
 សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ទទា-
 យាសេហិ បរិមុត្តតិ ទុក្ខស្មាតំ វិនាសិតំ ។

(៨៦) សាវត្ថុយំ ។ កក្រ ទោ ។ ធម្មាទុទធម្មច្ឆដិ-
 ចន្តស្ស កិក្ខុវេ កិក្ខុវោ អយមទុទធម្មា ហោតិ យំ រូប
 អនត្តានុបស្សី វិហារេយ្យ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ការេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនត្តានុបស្សី វិហារេយ្យ ។ សោ
 រូបេ អនត្តានុបស្សី វិហារន្តោ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញា-
 យ ។ សង្ការេសុ ។ វិញ្ញាណោ អនត្តានុបស្សី វិហារន្តោ
 រូបំ បរិជាធាតុំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។

ក្នុងសង្ការេ ។ ពិចារណាយេញ្ញថាដាខុក្កក្នុងវិញ្ញាណ វេមតំកំណត់ដឹង
 ច្បាស់ខ្ញុំរូប ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ការេ ។ វេមតំ
 កំណត់ដឹងច្បាស់ខ្ញុំវិញ្ញាណ ។ កាលបើកិក្ខុនោះ កំណត់ដឹងច្បាស់
 ខ្ញុំរូប ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ការេ ។ កំណត់
 ដឹងច្បាស់ខ្ញុំវិញ្ញាណ វេមតិចស្រឡះចាករូប រូបស្រឡះចាកវេទនា
 រូបស្រឡះចាកសញ្ញា រូបស្រឡះចាកសង្ការេ រូបស្រឡះចាកវិញ្ញាណ
 រូបស្រឡះចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រឹក្សិក្សល
 សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស ទីវិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គុហនិពាលថា
 ច្បាស់នោះរូបស្រឡះចាកវេទនា ។

(៨៦) ក្នុងក្រសួងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំដំឡាយ
 កិក្ខុក្របដំបូងដំបូងដំបូងដំបូង វេមតិទានអនុបមិទេ គឺជាអ្នក
 ពិចារណាយេញ្ញថាមិនមែនជាបស់ខ្លួន ក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុង
 សញ្ញា ។ ក្នុងសង្ការេ ។ ជាអ្នកពិចារណាយេញ្ញថាមិនមែនជាបស់ខ្លួន
 ក្នុងវិញ្ញាណ ។ កាលបើកិក្ខុនោះ ពិចារណាយេញ្ញថាមិនមែនជាបស់
 ខ្លួនក្នុងរូប ។ ក្នុងវេទនា ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ការេ ។ កាល
 បើកិក្ខុនោះ ពិចារណាយេញ្ញថាមិនមែនជាបស់ខ្លួនក្នុងវិញ្ញាណ វេមតិ
 កំណត់ដឹងច្បាស់ខ្ញុំរូប ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ការេ ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស ប្អូលចល្ហាសារ ឧត្តរាវត្តោ បទុតោ

វិញ្ញាណំ បរិជាតាតិ ។ សោ រូបំ បរិជាតំ ។ វេទនំ ។
សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ បរិជាតំ បរិមុត្តតិ រូបនា
បរិមុត្តតិ វេទនាយ បរិមុត្តតិ សញ្ញាយ បរិមុត្តតិ សង្ខា-
រេហំ បរិមុត្តតិ វិញ្ញាណានា បរិមុត្តតិ ជាតិយា ជរាយ
មរណេន សោកេហំ បរិទេវេហំ ទុក្ខេហំ ទោមនសេវ-
ហំ ទុហយេសេហំ បរិមុត្តតិ ទុក្ខស្មាតិ វនាមីតិ ។

ឧត្តរាវត្តោ បទុតោ ។

តត្រ្រ្រ្រ្រ្រ្រ

ឧត្តរាវត្តោ ១១ វត្តា
កំកូហំ អបរេ ទុរេ
អាទទ្ធន ៨ ១១ វត្តា
អទុទ្ធនេហំ ១១ ទុក្ខាតិ ។

ខន្ធសំយុត្ត ប្អូលចល្ហាសារ ឧត្តរាវត្ត ទី ៤

កំណត់ដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ ។ កាលបើភិក្ខុនោះ កំណត់ដឹងច្បាស់
នូវរូបំ ។ នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារ ។ កាលបើភិក្ខុ
នោះ កំណត់ដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណ វែមន៍ប្រស្រឡះចាករូប រូបប្រស្រឡះ
ចាកវេទនា រូបប្រស្រឡះចាកសញ្ញា រូបប្រស្រឡះចាកសង្ខារ រូបប្រស្រឡះ
ចាកវិញ្ញាណ រូបប្រស្រឡះចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក
សេចក្តីទុក្ខស្មាតិ សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស និន្ទាសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
គយគន្ធកាលថា បុគ្គលនោះរូបប្រស្រឡះចាកវេទនា ។

ចប់ ឧត្តរាវត្ត ទី ៤ ។

ឧទ្ធានក្នុងតម្រាវវិញ្ញាណៈ គឺ

និយាយអំពីចម្លើយដែលព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនសំដែងថា មិន
មែនជាបេសកកម្មចាំបាច់ទេ មានពីរលើក អំពីអញ្ញាភិក្ខុ
ចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ សូមឲ្យព្រះគង្គសំដែងចម្លើយ
ដោយសន្តិប មានពីរលើក អំពីព្រះមានព្រះភាគក្រាស់
សូមចម្លើយព្រះភាគឧត្ត មានពីរលើក អំពីព្រះមានព្រះ
ភាគសំដែងចម្លើយ ប្រមាណពីរៗ មានពីរលើក ។

អត្ថទីបីវិញ

[៨៧] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ អត្ថដំណា កិក្ខុវេ

វិហាវេ អត្ថសាវណា អនញ្ញសាវណា ធម្មទីហា ធម្មសាវណា អនញ្ញសាវណា ។ អត្ថដំណា កិក្ខុវេ វិហាវតំ អត្ថសាវណា អនញ្ញសាវណា ធម្មទីហា ធម្មសាវណា អនញ្ញសាវណា យោនិសោ ។ ឧបថវិក្ខុតត្រោ កីជាតិកា សោតថវិទេវ ទុក្ខនោមទស្សនា យោសា កីបហោតិកា ។ កីជាតិកា ធិ កិក្ខុវេ សោតថវិទេវ ទុក្ខនោមទស្សនា យោសា កីបហោតិកា ។ ឆធិ កិក្ខុវេ អស្សុកា បុដ្ឋជ្ជោ អវិយោនំ អនស្សវិ អវិយេធម្មស្ស អកោវិទោ អវិយេធម្ម អវិទីតោ សប្បវិសានំ អនស្សវិ

អត្ថទីបីវិញ

[៨៧] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទ្បាយ

អ្នកចាំទ្បាយបួយកន្លែងជាទីពឹង យកកន្លែងទីពឹង កុំយករបស់ដទៃ ជាទីពឹងទីពឹងឡើយ បួយកន្លែងជាទីពឹង យកកន្លែងទីពឹង កុំយក របស់ដទៃជាទីពឹងទីពឹងឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទ្បាយ បុគ្គលកាល បើយកកន្លែងជាទីពឹង យកកន្លែងទីពឹង មិនយករបស់ដទៃជាទីពឹងទីពឹង យកកន្លែងជាទីពឹង យកកន្លែងទីពឹង មិនយករបស់ដទៃជាទីពឹងទីពឹង ហើយ ឧប្បវិទារណាគេហោតុជាយោបល់ថា សេចក្តីសោក សេចក្តី ទ្បឹកទ្បួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស ទំនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត កើត មកអំពីអ្វី មានមកអំពីអ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទ្បាយ ចុះសេចក្តីសោក សេចក្តីទ្បឹកទ្បួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស ទំនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត កើតមកអំពីអ្វី មានមកអំពីអ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទ្បាយ បុគ្គលកាល លោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឃ្លាន វិក្កន៍អរិយធម៌ មិនសិក្សាក្នុងអរិយធម៌ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស

សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិទីតោ
 រូមំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា
 រូមំ រូបស្មី វា អត្តានំ តស្ស តំ រូមំ វិបរិណាមតិ
 អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស រូមវិបរិណាមញ្ញាថាភាវំ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ សោកមវិទេវទុក្ខោមនស្សថាយាសា ។ វេទនំ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា
 វេទនំ វេទនាយ វា អត្តានំ តស្ស សា វេទនា វិបរិណា-
 មតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស វេទនា វិបរិណាមញ្ញាថាភាវំ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកមវិទេវទុក្ខោមនស្សថាយាសា ។
 សញ្ញំ ។ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ តស្ស តំ
 វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ តស្ស វិញ្ញាណវិ-
 បរិណាមញ្ញាថាភាវំ ឧប្បជ្ឈន្តិ សោកមវិទេវទុក្ខោម-
 នស្សថាយាសា ។

មិនយ្យាសវេ ក្នុងសប្បុរិសធម៌ មិនសិក្សាក្នុងសប្បុរិសធម៌ វេទនីតិចា-
 ណោឃើញខ្លួនរូបជាខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនខ្លួនជាមានរូបខ្លះ ឃើញខ្លួនរូប
 ជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនខ្លួនជាមានក្នុងរូបខ្លះ លុះរូបនោះ របស់បុគ្គល
 នោះប្រែប្រួលវិបត្តិផ្សេងៗ ទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រុកទ្រួល សេច
 ក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះរូបប្រែប្រួល វិបត្តិទៅផ្សេងៗ ។ បុគ្គលនោះក៏ចារណាឃើញខ្លួន
 វេទនាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនខ្លួនជាមានវេទនាខ្លះ ឃើញខ្លួនវេទនាជាមាន
 ក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនខ្លួនជាមានក្នុងវេទនាខ្លះ លុះវេទនានោះ របស់បុគ្គល
 នោះប្រែប្រួលវិបត្តិផ្សេងៗ ទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រុកទ្រួល សេចក្តី
 ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះវេទនាប្រែប្រួលវិបត្តិទៅផ្សេងៗ ។ ឃើញខ្លួនសញ្ញា ។ កិចារណា
 ឃើញខ្លួនសង្ខារជាខ្លួន ។ មេ ។ កិចារណាឃើញខ្លួនវិញ្ញាណជាខ្លួន
 ខ្លះ ឃើញខ្លួនខ្លួនជាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញខ្លួនវិញ្ញាណជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ
 ឃើញខ្លួនខ្លួនជាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ លុះវិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ
 ប្រែប្រួលវិបត្តិផ្សេងៗ ទៅ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រុកទ្រួល សេចក្តីទុក្ខ
 ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ក៏កើតឡើងដល់បុគ្គលនោះ
 ព្រោះវិញ្ញាណប្រែប្រួលវិបត្តិទៅផ្សេងៗ ។

[៧៧] រូបស្ស ភ្នែក កិច្ចាវេ អធិទ្ធតំ វិធិត្វា វិចារិ-
 ណាមិ វិរាគំ ធិរោជំ បុព្វេ ទេវ រូមំ ឯតរហិ ច សត្វំ
 រូមំ អធិទ្ធិ ធុត្តុំ វិចារិណាមធម្មន្តំ ឯវមេតំ យថាភូតំ
 សធម្មញ្ញាយ ចស្សតោ យេ សោកមវិទេវធុត្តុទោម-
 ធស្សនាយាសា តេ បហំយ្យន្តំ តេសំ បហាណា ធម ចរិ-
 តស្សតិ អចរិតស្សំ សុទំ វិហរតំ សុទវហារិ(១) កិច្ច-
 តធម្មនិព្វតោតិ វុត្តតិ ។ វេទនាយ ភ្នែក កិច្ចាវេ អធិទ្ធតំ
 វិធិត្វា វិចារិណាមិ វិរាគំ ធិរោជំ បុព្វេ ទេវ វេទនា ឯត-
 រហិ ច សត្វា វេទនា អធិទ្ធិ ធុត្តុំ វិចារិណាម-
 ធម្មតិ ឯវមេតំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ ចស្សតោ
 យេ សោកមវិទេវធុត្តុទោមធស្សនាយាសា តេ ប-
 ហំយ្យន្តំ តេសំ បហាណា ធម ចរិតស្សតិ អចរិតស្សំ

១ ឧ. សុវំ វិហរិ ។

[៧៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុដឹងច្បាស់ ម្លូវសេចក្តីមិន
 ទៀង សេចក្តីប្រែប្រួល សេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីលេងខ្លោយ ហើយ
 ឃើញច្បាស់តាមពិតដោយប្រាជ្ញាជីវិត ម្លូវប្រែប្រួលយ៉ាងនេះ ប្រក្រតី
 កាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី រូបទាំងអស់ មិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ភិក្ខុនោះ គំលះបង់សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រឹក-
 ទ្រួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តចេញបាទ
 កាលបើភិក្ខុនោះ លះបង់ម្លូវសេចក្តីសោកជាដើមទាំងនោះចេញហើយ
 វេទនាមិនកកស្ទះ កាលបើមិនកកស្ទះហើយ វេទនាទៅជាសុខ ភិក្ខុ
 អ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងទៅជាសុខ ហៅថា អ្នករំលត់កិលេសដោយអង្គិនៃ
 វិបស្សនានោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុដឹងច្បាស់ ម្លូវ
 សេចក្តីមិនទៀង សេចក្តីប្រែប្រួល សេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីលេងខ្លោយ
 វេទនា ហើយឃើញច្បាស់តាមពិតដោយប្រាជ្ញាជីវិត ម្លូវវេទនាខ្លះ
 យ៉ាងនេះ វេទនាក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី វេទនាទាំងអស់
 មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ភិក្ខុនោះ គំលះបង់
 សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រឹកទ្រួល សេចក្តីទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ចិត្តចេញបាទ កាលបើភិក្ខុនោះ លះបង់សេចក្តីសោកជា
 ដើមទាំងនោះចេញហើយ វេទនាមិនកកស្ទះ កាលបើមិនកកស្ទះហើយ

វគ្គសំយោគ បុណ្យសក អន្តរិយោ បញ្ចេ

សុទ្ធំ វិហារតិ សុទ្ធំវិហារិ ភិក្ខុ គន្ធន្តិទិព្វតោតិ វុទ្ធតិ ។
 សញ្ញាយ ។ សង្ខារនិ ត្រូវ ភិក្ខុវេ អនិទ្ធតំ វិទិត្យា
 វិបរិណាមិ វិភតំ និរោជំ បុព្វេ ថេវ សង្ខារ ឯតវហំ ឆ
 សព្វេ សង្ខារ អនិទ្ធា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មាតិ ឯវមេតំ
 យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ យេ សោកាចរិ-
 រេវទុក្ខោមធស្សតាយាសា តេ បហំយុវន្តំ តេសិ
 បហាថា ឆ បរិភស្សតិ អបរិភស្សិ សុទ្ធំ វិហារតិ សុទ្ធ-
 វិហារិ ភិក្ខុ គន្ធន្តិទិព្វតោតិ វុទ្ធតិ ។ វិញ្ញាណស្ស ត្រូវ
 ភិក្ខុវេ អនិទ្ធតំ វិទិត្យា វិបរិណាមិ វិភតំ និរោជំ បុព្វេ
 ថេវ វិញ្ញាណំ ឯតវហំ ឆ សង្ខំ វិញ្ញាណំ អនិទ្ធា

វគ្គសំយោគ បុណ្យសក អន្តរិយោ ទី ៥

វេទនាវេទនាសុទ្ធំ ភិក្ខុអកមាធមមិជាគ្រឿងវេទនាសុទ្ធំ ហៅថាអករលកំ
 កិលេសដោយអន្តរិយោស្សនាខានេ ។ (កាលបើកិក្ខុដឹងច្បាស់ ឲ្យ
 សេចក្តីមិនទៀង) ខែសញ្ញា ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឯងឲ្យយ កាលបើកិក្ខុដឹង
 ច្បាស់ ឲ្យសេចក្តីមិនទៀង សេចក្តីប្រែប្រួល សេចក្តីវិនាស និង
 សេចក្តីលេងខ្លាំងសង្ខារហើយ បានឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏
 ប្រវែក ឲ្យសង្ខារនុ៎ះយ៉ាងនេះថា សង្ខារក្នុងកាលមុនក្តី សង្ខារក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះក្តី សង្ខារចាំឯងអស់ មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា ភិក្ខុខានេ កិលេសដ៏សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រាំទ្រស្រួល សេចក្តី
 ទុក្ខ ពោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តពេញបាន កាលបើកិក្ខុ
 ខានេ លេបដ៏សេចក្តីសោកជាដើមចាំឯងខានេចេញហើយ វេទនិមិនកក់ស្លុត
 កាលបើមិនកក់ស្លុតហើយ វេទនាវេទនាសុទ្ធំ ភិក្ខុអកមាធមមិជាគ្រឿង
 វេទនាសុទ្ធំ ហៅថាអករលកំកិលេសដោយអន្តរិយោស្សនាខានេ ។
 ម្នាលភិក្ខុចាំឯងឲ្យយ កាលបើកិក្ខុដឹងច្បាស់ ឲ្យសេចក្តីមិនទៀង សេចក្តី
 ប្រែប្រួល សេចក្តីវិនាស និងសេចក្តីលេងខ្លាំងវិញ្ញាណហើយ បាន
 ឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវែក ឲ្យវិញ្ញាណនុ៎ះយ៉ាងនេះថា
 វិញ្ញាណក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី វិញ្ញាណចាំឯងអស់មិនទៀង

ទុក្ខំ វិហារិណាមធម្មន្តំ វិវាទេតំ យេវា ក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 មស្សតោ យេ សោកាមិណេវទុក្ខោនាមធម្មស្សនាយោសា
 តេ បហិយ្យន្តំ តេសំ បហាណា ន បរិកស្សតិ អបរិ-
 កស្សំ សុទំ វិហារិកំ សុទិវហារី ភិក្ខុ កនផ្តង្គិញតោតិ
 វុច្ឆតិ ។

[៨៧] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ សក្កាយសមុទ-
 យកាមិណិញ វោ ភិក្ខុវេ បដិបទំ ទេសេស្សាមិ សក្កា-
 យនិរោធកាមិណិញ បដិបទំ តំ សុណាថ ។ កកខា ច
 ភិក្ខុវេ សក្កាយសមុទយកាមិណិ បដិបទា ។ ៧៨
 ភិក្ខុវេ អស្សតវា បុព្វជ្ជនោ អវិយាទំ អនស្សវី អវិយ-
 ធម្មស្ស អកោវិទោ អវិយទម្មេ អវិទិតោ សច្ចុវិសាទំ
 អនស្សវី សច្ចុវិសធម្មស្ស អកោវិទោ សច្ចុវិសទម្មេ
 អវិទិតោ វុច្ឆំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ វុច្ឆន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនំ វា វុច្ឆំ វុច្ឆស្មំ វា អត្តានំ វេទនំ អត្តតោ ។ បេ ។

ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ភិក្ខុនោះ គឺលេបនីសេចក្តីសោក
 សេចក្តីទ្រុកទ្រុល សេចក្តីទុក្ខ ខោមទស្ស ទិវសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
 ចេញបាទ កាលបើភិក្ខុនោះ លេបនីសេចក្តីសោកជាដើមទាំងនោះចេញ
 ហើយ វេទនិមិត្តកស្មត កាលបើមិនកស្មតហើយ វេទនិទៅជាសុខ
 ភិក្ខុអ្នកមានធម៌ជាគ្រឿងទៅជាសុខ ហៅជាអ្នករលត់ភិលេសដោយអង្គ
 វៃវិចស្សនានោះ ។

[៨៨] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 គឺជាអតិថិជនសំដែង ខ្ញុំបដិបទាជាដំណើរកើតឡើងនៃសក្កាយផង ខ្ញុំ
 បដិបទាជាដំណើរលក់នៃសក្កាយផង ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ ចូរស្តាប់
 ខ្ញុំធម៌នោះចុះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះបដិបទាជាដំណើរកើតឡើង
 នៃសក្កាយ គឺដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុព្វជ្ជនក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកមិនវេជ្ជនឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្នាសវិក្កុនអរិយ-
 ធម៌ មិនបានសំក្រក្កនអរិយធម៌ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស មិន
 ឈ្នាសវិក្កុនសប្បុរសធម៌ មិនបានសំក្រក្កនសប្បុរសធម៌ វេទនិកិចារណា
 ឃើញខ្ញុំរូបជាខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្ញុំរូបជាមានរូបខ្លះ ឃើញខ្ញុំរូបជាមាន
 ក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្ញុំរូបជាមានក្នុងរូបខ្លះ ឃើញខ្ញុំវេទនាជាខ្លួន ។ បេ ។

សញ្ញា ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អន្តតោ សមនុបស្សតិ
 វិញ្ញាណាវន្តំ វា អន្តានិ អន្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី
 វា អន្តានិ ។ អយំ វុទ្ធិតិ ភិក្ខុវេ សក្កាយសមុទយ-
 កាមិទិ បដិបទាតិ ។ ឥតិ ហិទិ ភិក្ខុវេ វុទ្ធិតិ ធុក្ខុស-
 មុទយកាមិទិ សមនុបស្សនាតិ អយមេវេតុ អន្តោ ។

[៧០] កតមា ច ភិក្ខុវេ សក្កាយនិរោធកាមិទិ
 បដិបទា ។ ឥទ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សវតោ អរិយានិ
 ទស្សវិ អរិយទម្មស្ស តោវិទោ អរិយទម្ម សុវិទីតោ
 សម្មវិសានិ ទស្សវិ សម្មវិសទម្មស្ស តោវិទោ សម្ម-
 វិសទម្ម សុវិទីតោ ច វូបិ អន្តតោ សមនុបស្សតិ ច
 វូបវន្តំ វា អន្តានិ ច អន្តនិ វា វូបិ ច វូបស្មី វា អន្តានិ ច
 វេទនំ អន្តតោ ។ ច សញ្ញា ។ ច សង្ខារេ ។ ច វិញ្ញាណំ
 អន្តតោ សមនុបស្សតិ ច វិញ្ញាណាវន្តំ វា អន្តានិ ច

ឃើញនូវសញ្ញា ។ ឃើញនូវសង្ខារ ។ ពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណ
 ថាជាខ្លួនខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លួន ឃើញនូវវិញ្ញាណថាមាន
 ក្នុងខ្លួនខ្លួន ឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លួន ។ ម្ចាស់កិច្ចព្រមព្រៀង
 នេះហៅថាបដិបទាជាដំណើរកើតឡើងនៃសក្កាយ ។ ម្ចាស់កិច្ចព្រមព្រៀង
 នេះឯងហៅថាការយល់ឃើញ ជាដំណើរនាំឲ្យកើតឡើងនៃទុក្ខ នេះជា
 សេចក្តីអធិប្បាយក្នុងចម្លើយ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។

[៧០] ម្ចាស់កិច្ចព្រមព្រៀង ចុះបដិបទាជាដំណើរលក្ខន្តនៃសក្កាយ
 តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កិច្ចព្រមព្រៀង អរិយសាវ័កក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
 ចេះដឹង បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ល្អាសវ័ក្កនិយមមិ បានសិក្សា
 ដោយល្អក្នុងនិយមមិ បានឃើញពួកសប្បុរស ល្អាសវ័ក្កនិយមសប្បុរស-
 ធម៌ បានសិក្សាដោយល្អក្នុងសប្បុរសធម៌ វេទនិមិទនិចារណាឃើញនូវប្រ-
 ថាជាខ្លួនខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានប្រថុះ មិនឃើញនូវប្រថុះថាមានក្នុងខ្លួន
 ខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានក្នុងប្រថុះ មិនឃើញនូវវេទនាថាជាខ្លួន ។ មិន
 ឃើញនូវសញ្ញា ។ មិនឃើញនូវសង្ខារ ។ មិនពិចារណាឃើញនូវ
 វិញ្ញាណថាជាខ្លួនខ្លួន មិនឃើញនូវខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លួន មិនឃើញ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ ឲ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តនិ ។ អយំ វុទ្ធតិ ភិក្ខុវេ សក្កាយនិរោធតាមិទំ បដិមនាតិ ។ ឥតិ ហិទំ ភិក្ខុវេ វុទ្ធតិ ទុក្ខនិរោធតាមិទំ សមទុបស្សនាតិ អយមេវេតុ អត្តោតិ ។

[៤០] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ អនិច្ចយននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យននត្តា តំ ទេតំ មម នេសាហមស្មិ ឲ មេសោ អត្តោតិ វិវមេតិ យថាក្ខតំ សធម្មញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។ វិវមេតិ យថាក្ខតំ សធម្មញ្ញាយ បស្សតោ ចិត្តំ វិវដ្ឋតិ វិធម្មតិ អនុបាទាយ អាសវេហិ ។ វេទនា អនិច្ចា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យននត្តា តំ ទេតំ មម នេសាហមស្មិ ឲ មេសោ អត្តោតិ វិវមេតិ យថាក្ខតំ សធម្មញ្ញាយ នដ្ឋតំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ឧវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ ខ្ញុំលក្ខណ៍ទាំងឡាយ នេះហៅថា បដិមទាជាដំណើរលក្ខន្តិកសក្កាយ ។ ខ្ញុំលក្ខណ៍ទាំងឡាយ នេះឯងហៅថាការយល់ឃើញ ជាដំណើរគាំទ្រលក្ខន្តិកខ្លួន ខេត្តសេចក្តីអធិប្បាយក្នុងចម្លើយ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

[៤១] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ខ្ញុំលក្ខណ៍ទាំងឡាយ ប្រមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះមិនមែនជារបស់ខ្លួនទេ របស់ណាមិនមែនជារបស់ខ្លួន របស់នោះគួរយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ដូច្នោះថា ខ្ញុំមិនមែនជារបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ កាលបើយល់ឃើញតាមពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ ខ្ញុំរបស់ខ្ញុំយ៉ាងនេះហើយ ចិត្តក៏រមែងឡើយណាយ រមែងរួស្រឡះចាកកាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់ចំ ។ វេទនា មិនទៀង ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះមិនមែនជារបស់ខ្លួនទេ របស់ណាមិនមែនជារបស់ខ្លួន របស់នោះគួរយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ដូច្នោះថា ខ្ញុំមិនមែនជារបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។

ខ្ពស់យុទ្ធស្យ ទូលចណ្ណសរេ អន្តរិយោ បញ្ចោ

ឯវមេតំ យជាត្វតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ មស្សតោ ចិន្ទំ វិវដ្តតំ

វិមុត្តតំ អនុបាទាយ អាសវេហំ ។ ។

(៧៦) រូបនាគុយា ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ចិន្ទំ វិវត្តំ

វិមុត្តំ ហោតិ អនុបាទាយ អាសវេហំ ។ វេទនាគុយា

ទេ ។ សញ្ញាគុយា ទេ ។ សង្ខារគុយា ទេ ។

វិញ្ញាណគុយា ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ចិន្ទំ វិវត្តំ វិមុត្តំ

ហោតិ អនុបាទាយ អាសវេហំ ។ វិមុត្តត្តា មិគិ មិគត្តា

សន្តុសំតំ សន្តុសំតត្តា ទ បរិវតស្សតិ អបរិវតស្សំ

បច្ឆត្តញ្ញាវ បរិវិច្ឆាយតិ ។ ទីណា ជាតិ វុសំតំ ច្រហូច-

វិយំ កតំ ករណីយំ បាបំ ឥត្តត្តាយាតិ បជាតាតិ ។

ខ្ពស់យុទ្ធ ទូលចណ្ណសរេ អន្តរិយោ បញ្ចោ

កាលបើយល់ឃើញ តាមគំនិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃនា ខ្លួនរបស់ខ្ញុំយ៉ាង
នេះហើយ ចិត្តក៏រមែងឡើយណាយ រមែងច្របូបច្រាបចាកអាសវៈទាំង
ឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។

(៧៦) មូលភិក្ខុទាំងឡាយ បើចិត្តរបស់ភិក្ខុ បានឡើយណាយ
ក្នុងរូបនាគុ បានច្របូបច្រាបចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់
មាំហើយ ។ ក្នុងវេទនាគុ ។ ក្នុងសញ្ញាគុ ។ ក្នុងសង្ខារនាគុ ។
មូលភិក្ខុទាំងឡាយ បើចិត្តរបស់ភិក្ខុ បានឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណនាគុ
បានច្របូបច្រាបចាកអាសវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ ។
ព្រោះហេតុតែច្របូបច្រាបចាកអាសវៈ ចិត្តក៏តាំងនៅនឹង ព្រោះហេតុ
តែតាំងនៅនឹង ចិត្តក៏រីករាយ ព្រោះហេតុតែរីករាយ បុគ្គលរមែងមិន
កត់ស្មុក បុគ្គលដែលមិនកត់ស្មុក រមែងរលត់លិសលបំពោះខ្លួនឯង ។
បុគ្គលនោះរមែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មន្ត្រីហ្មឺនវិយមមិត្ត
អញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេច
ហើយ មន្ត្រីអាត្មាចូរទៅប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិន
មានឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយោគនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

[៧៣] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ។ វា ។ រូបំ កិក្ខុវេ
 អនិច្ចំ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យននត្តា
 តំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ ទ មេសោ អត្តាតិ ឯវាមេ-
 តំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ វេទនា អនិច្ចា ។
 សញ្ញា អនិច្ចា ។ សង្ខារ អនិច្ចា ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ
 យននិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យននត្តា តំ
 ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ ទ មេសោ អត្តាតិ ឯវាមេតំ
 យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ ឯវាមេតំ យថាភូតំ
 សធម្មញ្ញាយ ចស្សតោ បុព្វត្ថានុទិដ្ឋិយោ ទ ហោតិ
 បុព្វត្ថានុទិដ្ឋិ អសតិ អបរត្ថានុទិដ្ឋិយោ ទ ហោតិ
 អបរត្ថានុទិដ្ឋិ អសតិ ជាមសា^(១) បរាមាសោ ទ
 ហោតិ ។ ជាមសា បរាមាសោ អសតិ រូបស្មំ វេទនាយ

១ ជាមសោ បរាមាសោតិ ទិដ្ឋិជាមសោ យេ ទិដ្ឋិបរាមាសោ ហិ អន្តិកថាយំ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយោគនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

[៧៣] ក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ប្រមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់
 ណាជាទុក្ខ របស់នោះមិនមែនជារបស់ខ្លួនទេ របស់ណាមិនមែនជា
 របស់ខ្លួន របស់នោះគួរយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍
 ថា ខ្លះមិនមែនជារបស់អញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់
 អញ ។ វេទនាមិនទៀង ។ សញ្ញាមិនទៀង ។ សង្ខារមិនទៀង ។
 វិញ្ញាណមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណា
 ជាទុក្ខ របស់នោះមិនមែនជារបស់ខ្លួន របស់ណាមិនមែនជារបស់ខ្លួន
 របស់នោះគួរយល់ឃើញ តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ថា ខ្លះមិន
 មែនជារបស់អញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។
 កាលចើយល់ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ ខ្លួនរបស់ខ្លះយ៉ាងនេះ
 ហើយ បុព្វត្ថានុទិដ្ឋិ^(១) វែងមិនមាន កាលចើយបុព្វត្ថានុទិដ្ឋិមិនមានហើយ
 អបរត្ថានុទិដ្ឋិ^(២) ក៏មិនមាន កាលចើយអបរត្ថានុទិដ្ឋិមិនមានហើយ ការស្តាប់
 អវិជ្ជាលដោយកំច្បាំងទិដ្ឋិក៏មិនមាន ។ កាលចើយការស្តាប់អវិជ្ជាលដោយ
 កំច្បាំងទិដ្ឋិមិនមានហើយ ចិត្តក៏វែងឡើយណាយ ក្នុងរូប ក្នុងវេទនា

១ ប្រែថា ការយល់ឃើញនូវខុទ្ទកនិកាយ ទិដ្ឋិនេះមាន ១៧ ។ ២ ប្រែថា ការយល់
 ឃើញនូវខុទ្ទកនិកាយអនាគតកាល ទិដ្ឋិនេះមាន ៤៤ ។ ទិដ្ឋិទាំង ៦ យ៉ាងនេះ ចូរមើលក្នុងក្រុម
 ពិលស្សត្រ ទីយនិកាយ សីលទុក្ខវដ្ត ។

ឧទ្ទេសយុត្តស្ស ប្តូលបណ្ណសកេ អន្តរិយវិញ្ញា បញ្ចមោ

សត្វាយ សង្ការេសុ វិញ្ញាណស្មី ចិត្តំ វិវដ្តិតិ វិមុច្ចតិ
អនុបាទាយ អាសវេហំ ។ វិមុត្តត្តា វិភិ វិភត្តា សន្តិ-
សិតំ សន្តិសិតត្តា ន បរិកស្សតិ អបរិកស្សំ បទ្កត្តញ្ញា
បរិវេញាយតិ ។ ទំណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ កតិ
ករណិយំ ធាបរិ ឥត្តយាតិ បដិបាតិ ។

(៧៤) សារត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ យេ ហិ កេចិ
ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អនេកវិហិតិ អត្តានិ
សមនុបស្សមាទា សមនុបស្សន្តិ សាទ្វេ ភេ បញ្ចបាទា-
នក្ខទ្វេ សមនុបស្សន្តិ ឯតេសិ វា អញ្ញាតិ ។ កតមេ
បញ្ច ។ ឥន ភិក្ខុវេ អស្សតវា បុជ្ជដ្ឋិយោ អវិយាទំ អ-
នស្សវិ ។ មេ ។ សប្បវិសនម្មេ អវិទិកោ រូបំ អត្តតោ
សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានិ អត្តនិ វា រូបំ

ឧទ្ទេសយុត្ត ប្តូលបណ្ណសកេ អន្តរិយវិញ្ញា ទី ២

ក្នុងសញ្ញា ក្នុងសង្ការ ក្នុងវិញ្ញាណ វេទន៍រូបស្រឡះចាកអាសវៈចាំង-
ឡាយ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ ព្រោះហេតុគ្រូស្រឡះចាកអាសវៈ
ចិត្តកំតាំងនៅនឹង ព្រោះហេតុតែតាំងនៅនឹង ចិត្តក៏រករាយ ព្រោះ
ហេតុតែរករាយ បុគ្គលវេទន៍មិនកត់ស្ងួត បុគ្គលវេទន៍មិនកត់ស្ងួត វេទន៍
រលក់គិលេសចំពោះខ្លួនឯង ។ បុគ្គលវេទន៍វេទន៍ដឹងច្បាស់ថា ជាតិ
អស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយធម៌ អាត្មាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ
សោឡសកិច្ចអាត្មាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មគ្គការវាទិច្ចដទៃប្រព្រឹត្ត
ទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចខេនៀត មិនមានឡើយ ។

(៧៤) ក្នុងក្រុងសាវតី ។ ក្នុងវិទ្យានេនឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំង
ឡាយ ពួកសមណៈបុត្រាហ្មណ៍ណាមួយ កាលយល់ឃើញ តែង
យល់ឃើញ ឡូខ្លួនជាច្រើនប្រការ សមណៈបុត្រាហ្មណ៍ចាំងអស់នោះ
វេទន៍យល់ឃើញឡូ បុព្វបុគ្គចាំង ៥ បុព្វបុគ្គចាំង ៥ ខ្លះ
ទុកបុព្វបុគ្គណាមួយ ។ ចុះទុកបុព្វបុគ្គចាំង ៥ តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ចាំងឡាយ បុជ្ជដ្ឋនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួក
ព្រះអរិយៈ ។ របេ ។ មិនបានសំរាកក្នុងសប្បវិសនធម៌ វេទន៍ពិចារណាឃើញ
ឡូប្រថាជាខ្លួនខ្លះ ឃើញឡូខ្លួនជាមានច្រក្លះ ឃើញឡូប្រថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវេក

រូបស្មី វា អត្តានំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុបស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ ឥតិ អយញ្ញេវ សមុបស្សនា អស្មិតិ ធម្មា អធិកតិ ហោតិ ។ អស្មិតិ ហោ ចន ភិក្ខុវេ អធិកតេ អថ មក្ខន្ធិ វស្មិយានិ អវត្តន្តំ ហោតិ ធម្មត្រ្រិយស្ស សោតិ ត្រ្រិយស្ស យាមិ ត្រ្រិយស្ស ជីវិត្រ្រិយស្ស កាយិត្រ្រិយស្ស ។ អត្តំ ភិក្ខុវេ មនោ អត្តំ ធម្មា អត្តំ អវិជ្ជាធាតុ ។ អវិជ្ជាសម្មស្ស វេទន ភិក្ខុវេ វេទយិ ភេទ ធុដ្ឋស្ស អស្សតវតោ បុព្វជ្ជធម្ម ធម្មា អស្មិតិមិស្ស ហោតិ អយមហមស្មិតិមិស្ស ហោតិ កវិស្សន្តិមិស្ស ហោតិ ឧ កវិស្សន្តិមិស្ស ហោតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវេក

ឃើញខ្ញុំខ្លួនជាមានក្នុងខ្លួន ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ខារ ។ ភិចារណាឃើញខ្ញុំវិញ្ញាណជាខ្ញុំខ្លួន ឃើញខ្ញុំខ្លួនជាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញខ្ញុំវិញ្ញាណជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្ញុំខ្លួនជាមានវិញ្ញាណខ្លះ ។ យ៉ាងនេះឯង ហៅថាកាយលំយើញ (ដោយទិដ្ឋិ) មួយទៀត បុគ្គលនោះ វេសន៍បាននូវសចក្តីប្រកាន់ថាភាគាអញមាន^(១) ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ កាលបើបុគ្គលនោះ បាននូវសចក្តីប្រកាន់ថាភាគាអញមានដូច្នោះហើយ ចង្កាប់អំពីនោះមក វស្មិយតាំង៨គឺ ចក្កវស្មិយ ១ សោតិវស្មិយ ១ យានិវស្មិយ ១ ជីវិត្រ្រិយ ១ កាយិត្រ្រិយ ១ វេសន៍កើតឡើងបាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ចិត្តក៏មាន ធម្មាមណ៍ក៏មាន អវិជ្ជាធាតុក៏មាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ បុគ្គលជាបុព្វជ្ជធម៌នោះជឿ កាលបើវេទនាវេសន៍ កើតអំពីអវិជ្ជាសម្មស្សតាមត្រូវហើយ តែងយល់ឃើញថា ភាគាអញ មានដូច្នោះ យល់ឃើញថានេះភាគាអញដូច្នោះ យល់ឃើញថា ភាគាអញនឹងមានដូច្នោះ យល់ឃើញថាភាគាអញនឹងមិនមានដូច្នោះ

១ អត្តិកថាធម្មវិថា ប្រកាន់ដោយចេតនាមិ ៣ យ៉ាងគឺ ភក្តិកា មាន ទិដ្ឋិ ។

ខ្ពស់យុត្តស្ស គូលចណ្ណសក អន្តរិច្ឆោ ចក្ខុហោ

រូបី កវិស្សន្តិចិស្ស ហោតិ អរូបី កវិស្សន្តិចិស្ស ហោតិ
 សញ្ញា កវិស្សន្តិចិស្ស ហោតិ អសញ្ញា កវិស្សន្តិចិស្ស
 ហោតិ ទេវសញ្ញាសញ្ញា កវិស្សន្តិចិស្ស ហោតិ ។
 តិដ្ឋន្តិ ទោ ឆទ ភិក្ខុវេ តត្ថោ បញ្ចុទ្ធិយាមិ អថេត្ត
 សុត្តវតោ អរិយស្សវកស្ស អវិជ្ជា បហិយតិ វិជ្ជា
 ឧប្បជ្ជតិ តស្ស អវិជ្ជាវិភា វិជ្ជប្បដា អស្មិតិចិស្ស ឧ
 ហោតិ អយមហមស្មិតិចិស្ស ឧ ហោតិ កវិស្សន្តិចិស្ស
 ឧ ហោតិ ឧ កវិស្សន្តិចិស្ស ឧ ហោតិ រូបី កវិស្សន្តិ-
 ចិស្ស ឧ ហោតិ អរូបី កវិស្សន្តិចិស្ស ឧ ហោតិ សញ្ញា
 កវិស្សន្តិចិស្ស ឧ ហោតិ អសញ្ញា កវិស្សន្តិចិស្ស ឧ
 ហោតិ ទេវសញ្ញាសញ្ញា កវិស្សន្តិចិស្ស ឧ ហោតិ ។

ខ្ពស់យុត្ត គូលចណ្ណសក អន្តរិច្ឆោ ទី ៨

យល់ឃើញថាភក្កាអញនឹងមានរូបដូច្នោះខ្លះ យល់ឃើញថាភក្កាអញ
 នឹងមិនមានរូបដូច្នោះខ្លះ យល់ឃើញថាភក្កាអញនឹងមានសញ្ញាដូច្នោះខ្លះ
 យល់ឃើញថាភក្កាអញនឹងមិនមានសញ្ញាដូច្នោះខ្លះ យល់ឃើញថាភក្កា
 អញនឹងមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនដូច្នោះខ្លះ ។ ខ្នាល
 ភិក្ខុចំណង ក៏ដ្រែយចំណង គែងបិទនៅក្នុងបុគ្គលនោះ ១ ឯង ទុក
 ជាដ្រែយចំណងនោះបិទនៅដោយប្រការដូច្នោះ ចំណែកអរិយសាវ័កអ្នក
 ចេះដឹង វាមែនលះចង់អវិជ្ជាចេញបាន វិជ្ជាកំភើបឡើង ព្រោះវិទាស
 អវិជ្ជា ព្រោះកំភើបឡើងវិជ្ជា អរិយសាវ័កនោះក៏មិនបានយល់ឃើញថា
 ភក្កាអញមានដូច្នោះផង មិនយល់ឃើញថានេះភក្កាអញដូច្នោះផង មិន
 យល់ឃើញថាភក្កាអញនឹងមានដូច្នោះផង មិនយល់ឃើញថាភក្កាអញ
 នឹងមិនមានដូច្នោះផង មិនយល់ឃើញថាភក្កាអញនឹងមានរូបដូច្នោះផង
 មិនយល់ឃើញថាភក្កាអញនឹងមិនមានរូបដូច្នោះផង មិនយល់ឃើញថា
 ភក្កាអញនឹងមានសញ្ញាដូច្នោះផង មិនយល់ឃើញថាភក្កាអញនឹងមិន
 មានសញ្ញាដូច្នោះផង មិនយល់ឃើញថាភក្កាអញនឹងមានសញ្ញាក៏មិន
 មែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនដូច្នោះផង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គ

(៧៥) សាវត្ថិយេ ។ គត្រ ទោ ។ បញ្ច ច ភិក្ខុវេ
 ខន្ធនេសេស្សាបិ បញ្ចហានាទក្ខន្ធនេ ច នំ សុណាដ ។
 កតមេ ច ភិក្ខុវេ បញ្ចក្ខន្ធា ។ យំ កេត្យំ ភិក្ខុវេ រូបំ
 អតីតាទាតតប្បុប្បន្នំ អជ្ឈន្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱណ្ណវិកា
 វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទ្វារេ សន្តិកេ វា ។
 អយំ វុទ្ធតិ រូបក្ខន្ធា ។ យា កាចិ វេទនា ។ យា
 កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារា អតីតាទាត-
 តប្បុប្បន្នា អជ្ឈន្តា^(១) វា ពហិទ្ធា វា ឱណ្ណវិកា វា
 សុខុមា វា ហីនា វា បណីតា វា យេ ទ្វារេ សន្តិកេ
 វា ។ អយំ វុទ្ធតិ សង្ខារក្ខន្ធា ។ យំ កេត្យំ វិញ្ញាណំ
 អតីតាទាតតប្បុប្បន្នំ អជ្ឈន្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱណ្ណវិកា
 វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទ្វារេ សន្តិកេ
 វា ។ អយំ វុទ្ធតិ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ ឥមេ វុទ្ធនិ
 ភិក្ខុវេ បញ្ចក្ខន្ធា ។

១ ខ. ឆ. អជ្ឈន្តំ វា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

(៧៥) ក្រុំក្រុំសាវត្ថិ ។ ក្រុំនិទានឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ខ្យាយ គេថាគេនឹងសំដែងនូវខ្លួនទាំង៥ ឥត នូវឧបាទានក្នុងទាំង៥ឥត
 ចូរអ្នកទាំងខ្យាយ ប្រសិនបើស្តាប់នូវនោះចុះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងខ្យាយ
 ខ្លួនទាំង៥ តើដូចម្តេចចុះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងខ្យាយ ប្រណាមួយ ជា
 អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្រុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោកគ្រោកក្តី
 ល្អិតក្តី ដោកចាបក្តី ទុក្ខមក្តី បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ។
 នេះហៅថា ប្រក្ខន្ធ ។ វេទនាណាមួយ ។ សញ្ញាណាមួយ ។
 សង្ខារណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្រុងក្តី ខាង
 ក្រៅក្តី គ្រោកគ្រោកក្តី ល្អិតក្តី ដោកចាបក្តី ទុក្ខមក្តី បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយ
 ក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ។ នេះហៅថា សង្ខារក្ខន្ធ ។ វិញ្ញាណាណាមួយ
 ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្រុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោកគ្រោកក្តី
 ល្អិតក្តី ដោកចាបក្តី ទុក្ខមក្តី បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ។ នេះ
 ហៅថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងខ្យាយ នេះឯងហៅថា ខ្លួន ។

វត្ថុសំយោគ ឬសមណ្ឌាសកៈ អន្តរិយោ ចក្ខុមោ

[៧៦] កកមេ ច ភិក្ខុវេ ចក្ខុមោ ចក្ខុមោ ។ យំ
 កិញ្ចំ ភិក្ខុវេ រូបំ អតីតាណាតតប្បុរុប្បន្នំ អដ្ឋង្គំ វា
 តហិទ្ធា វា ឱន្នារិកិ វា សុទ្ធមំ វា ហិណំ វា បណីតំ
 វា យំ ទ្វេវ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយំ ។ អយំ
 វុទ្ធិតិ វុទ្ធិមោណាណក្ខន្ធា ។ យោ កាចិ វេទនា ។ បេ ។
 យោ ទ្វេវ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយោ ។ អយំ
 វុទ្ធិតិ វេទនុណាណក្ខន្ធា ។ យោ កាចិ សញ្ញា ។ បេ ។
 យោ ទ្វេវ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយោ(១) ។ អយំ-
 វុទ្ធិតិ សញ្ញាណាណក្ខន្ធា ។ យេ កេចិ សង្ខារ ។ បេ ។
 សាសវំ ឧបាទានិយោ ។ អយំ វុទ្ធិតិ សង្ខារុណាណ-
 ក្ខន្ធា ។ យំ កិញ្ចំ វិញ្ញាណំ អតីតាណាតតប្បុរុប្បន្នំ
 ។ បេ ។ យំ ទ្វេវ សន្តិកេ វា សាសវំ ឧបាទានិយំ ។
 អយំ វុទ្ធិតិ វិញ្ញាណុណាណក្ខន្ធា ។ ឥមេ វុទ្ធិតិ ភិក្ខុវេ
 ចក្ខុមោណាណក្ខន្ធាតិ ។

១ ឧបាទានិយោ ។

វត្ថុសំយោគ ឬសមណ្ឌាសកៈ អន្តរិយោ ទី ៥

[៧៦] ខ្មោលភិក្ខុចំរំឡាយ ចុះ ចុះ ចុះ ចុះ ចំរំ ៨ ភើដូចម្តេច ។
 ខ្មោលភិក្ខុចំរំឡាយ ប្រណាមម្តេ ជាអតីត អនាគត ចប្បប្បន្ន ជា
 ភាសិត្តិ ភាសិត្តិ ប្រោគប្រោគិត្តិ ល្អិត្តិ ថោកថាបត្តិ ឧត្តមត្តិ
 បិតតោក្ខន្ធិត្ថយត្តិ ក្ខន្ធិជិតត្តិ ប្រកបដោយភាសវៈជាបច្ច័យនៃចុះ-
 ចាន ។ នេះហៅថា ច្រូចចានក្នុង ។ វេទនាណាមម្តេ ។ បេ ។
 បិតតោក្ខន្ធិត្ថយត្តិ ក្ខន្ធិជិតត្តិ ប្រកបដោយភាសវៈជាបច្ច័យនៃចុះ-
 ចាន ។ នេះហៅថា វេទនុចានក្នុង ។ សញ្ញាណាមម្តេ ។ បេ ។
 បិតតោក្ខន្ធិត្ថយត្តិ ក្ខន្ធិជិតត្តិ ប្រកបដោយភាសវៈជាបច្ច័យនៃចុះ-
 ចាន ។ នេះហៅថា សញ្ញាចានក្នុង ។ សង្ខារណាមម្តេ ។ បេ ។
 ប្រកបដោយភាសវៈជាបច្ច័យនៃចុះចាន ។ នេះហៅថា សង្ខារុចា-
 នក្នុង ។ វិញ្ញាណាមម្តេ ជាអតីត អនាគត ចប្បប្បន្ន ។ បេ ។
 បិតតោក្ខន្ធិត្ថយត្តិ ក្ខន្ធិជិតត្តិ ប្រកបដោយភាសវៈជាបច្ច័យនៃចុះ-
 ចាន ។ នេះហៅថា វិញ្ញាណុចានក្នុង ។ ខ្មោលភិក្ខុចំរំឡាយ
 នេះហៅថា ចុះចានក្នុង ៨ ។

(៧៧) ឯវគ្គេ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ កកវា វេទ-
 កវហា វិហារតិ វេទ្កុវានេ កាលន្តកងិវាបេ ។ អដោ
 សោណោ កហមតិបុត្តោ យេន កកវា តេនុបស្សន្តិមិ
 ទុបស្សន្តិមិត្តា ។ បេ ។ ឯកមន្តិ ឯសិទ្ធិ ទោ សោណំ
 កហមតិបុត្តំ កកវា ឯកទេវាទ យេ ហិ កេចិ សោណា
 សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អនិច្ឆេន រូបេន ទុក្ខេន
 វិចារណាមទម្មេន សេយ្យោហមស្មិតិ វា សមទុបស្សន្តិ
 សនិសោហមស្មិតិ វា សមទុបស្សន្តិ ហិលោហមស្មិតិ
 វា សមទុបស្សន្តិ កំមញ្ញត្រ^(១) យជាភូតស្ស អនស្ស-
 ទា ។ អនិច្ឆាយ វេទនាយ ទុក្ខាយ វិចារណាមទម្មាយ
 សេយ្យោហមស្មិតិ វា សមទុបស្សន្តិ សនិសោហមស្មិតិ
 វា សមទុបស្សន្តិ ហិលោហមស្មិតិ វា សមទុបស្សន្តិ
 កំមញ្ញត្រ យជាភូតស្ស អនស្សទា ។ អនិច្ឆាយ
 សញ្ញាយ ។ អនិច្ឆេហិ សង្ខារេហិ ទុក្ខេហិ វិចារណាម-
 ទម្មេហិ សេយ្យោហមស្មិតិ វា សមទុបស្សន្តិ សនិសោ-

១ ឧ. កំមញ្ញត្រ ។

(៧៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះបាទ
 ព្រះភោគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តច្បារៀន ជាភលទ្ធកមិវាបស្ថាន ជិតក្រុង
 រាជគ្រឹះ ។ គ្រាទោះ គហមតិបុត្តរណ្ណះសោណា ចូលទៅគាល់ព្រះ
 មានព្រះភោគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ។ បេ ។ លុះគហមតិបុត្តរណ្ណះ
 សោណា អង្គុយក្នុងវិសមន្តរហើយ ព្រះមានព្រះភោគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះ
 ថា ខ្លួនសោណា ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ មានរូបមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា តែយល់ឃើញថា កាត្ម
 កញ្ញាស្រីជាឯកត្តិ យល់ឃើញថា កាត្មកញ្ញាស្រីនឹងគត្តិ យល់
 ឃើញថា កាត្មកញ្ញាថា កថាជាឯកត្តិ (ឯការយល់ឃើញបែបនេះ) មិន
 មែនមកអំពីហេតុអ្វីទេឡើយ គឺមកអំពីការមិនឃើញនូវសេចក្តីពិត ។
 សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ មានវេទនាមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា តែយល់ឃើញថា កាត្មកញ្ញាស្រីជាឯក
 ត្តិ យល់ឃើញថា កាត្មកញ្ញាស្រីនឹងគត្តិ យល់ឃើញថា កាត្មកញ្ញា
 ថា កថាជាឯកត្តិ (ឯការយល់ឃើញបែបនេះ) មិនមែនមកអំពីហេតុអ្វី
 ទេឡើយ គឺមកអំពីការមិនឃើញនូវសេចក្តីពិត ។ មានសញ្ញាមិន
 ទៀង ។ មានសង្ខារមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា
 តែយល់ឃើញថា កាត្មកញ្ញាស្រីជាឯកត្តិ យល់ឃើញថា កាត្មកញ្ញា

ឧត្តមយុទ្ធសាស្ត្រ មូលបណ្ណសារ អង្គទីបី ចក្ខុវិស័យ

ហេតុស្ម័គ្រ ក៏ សមនុបស្សន្តិ ហិណេហេតុស្ម័គ្រ ក៏ សមនុបស្សន្តិ ក៏មត្តាត្រ យថាភូតស្ស អនុស្សា ។ អនិច្ចេន វិញ្ញាណោ នុក្ខេន វិបរិណាមនេន រសយោហេតុស្ម័គ្រ ក៏ សមនុបស្សន្តិ សនិសោហេតុស្ម័គ្រ ក៏ សមនុបស្សន្តិ ហិណេហេតុស្ម័គ្រ ក៏ សមនុបស្សន្តិ ក៏មត្តាត្រ យថាភូតស្ស អនុស្សា ។

(៧៨) យេ ច ទោ កេចិ សោណ សមណា ក ប្រាហ្មណា ក អនិច្ចេន រូបេន នុក្ខេន វិបរិណាមនេន រសយោហេតុស្ម័គ្រិ ធន សមនុបស្សន្តិ សនិសោហេតុស្ម័គ្រិ ធន សមនុបស្សន្តិ ហិណេហេតុស្ម័គ្រិ ធន សមនុបស្សន្តិ ក៏មត្តាត្រ យថាភូតស្ស អនុស្សា ។ អនិច្ចាយ វេទនាយ ។ អនិច្ចាយ សញ្ញាយ ។ អនិច្ចេហិ សង្ខារេហិ ។ អនិច្ចេន វិញ្ញាណោ នុក្ខេន វិបរិណាមនេន រសយោហេតុស្ម័គ្រិ ធន សមនុបស្សន្តិ

ឧត្តមយុទ្ធសាស្ត្រ មូលបណ្ណសារ អង្គទីបី ៧៨

ស្ម័គ្រិ ធន យលំយេញថា ភក្ខាអញ្ញោថាភាពដានិភក្តិ (ឯការយលំយេញវិបរមេន) មិនមែនមកអំពីហេតុអ្វីផ្សេងទៀត គឺមកអំពីការមិនយេញឱ្យសេចក្តីពិត ។ មានវិញ្ញាណមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែយលំយេញថា ភក្ខាអញ្ញោប្រសើរដានិភក្តិ យលំយេញថា ភក្ខាអញ្ញោស្ម័គ្រិ ធន យលំយេញថា ភក្ខាអញ្ញោថាភាពដានិភក្តិ (ឯការយលំយេញវិបរមេន) មិនមែនមកអំពីហេតុអ្វីផ្សេងទៀត គឺមកអំពីការមិនយេញឱ្យសេចក្តីពិត ។

(៧៨) ម្ចាស់សោណៈ ពួកសមណៈ ឬ ប្រាហ្មណ៍ណា មួយ មានប្រមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មិនយលំយេញថា ភក្ខាអញ្ញោប្រសើរដានិភក្តិ មិនយលំយេញថា ភក្ខាអញ្ញោស្ម័គ្រិ ធន មិនយលំយេញថា ភក្ខាអញ្ញោថាភាពដានិភក្តិ (ឯការមិនយលំយេញវិបរមេន) មិនមែនមកអំពីហេតុអ្វីផ្សេងទៀត គឺមកអំពីការយេញឱ្យសេចក្តីពិត ។ មានវិទ្យាមិនទៀត ។ មានសញ្ញាមិនទៀត ។ មានសង្ខារមិនទៀត ។ មានវិញ្ញាណមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មិនយលំយេញថា ភក្ខាអញ្ញោប្រសើរដានិភក្តិ

សាធិសោហមស្មីតិមិ ឧ សមនុបស្សន្តិ ហិលោហមស្មីតិមិ
ឧ សមនុបស្សន្តិ តិវត្តាគ្រ យដាភ្នុតស្ស ឧស្សនា ។

(៧៧) តិ តិ មញ្ញសំ រសាលា រូមិ ធិត្ថិ វា អធិត្ថិ
វាតិ ។ អធិត្ថិ កន្តេ ។ យំ បទាធិត្ថិ ធុត្ថិ វា តំ សុទំ
វាតិ ។ ធុត្ថិ កន្តេ ។ យំ បទាធិត្ថិ ធុត្ថិ វិបវណា-
មធម្មិ កល្យំ ធុ តំ សមនុបស្សិតិ ឯតំ មម ឯសោ-
ហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ហោ ហេតិ កន្តេ ។ វេទនា
ធិត្ថា វា អធិត្ថា វាតិ ។ អធិត្ថា កន្តេ ។ សញ្ញា ។
សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ធិត្ថិ វា អធិត្ថិ វាតិ ។ អធិត្ថិ
កន្តេ ។ យំ បទាធិត្ថិ ធុត្ថិ វា តំ សុទំ វាតិ ។ ធុត្ថិ
កន្តេ ។ យំ បទាធិត្ថិ ធុត្ថិ វិបវណាមធម្មិ កល្យំ ធុ
តំ សមនុបស្សិតិ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
អត្តាតិ ។ ហោ ហេតិ កន្តេ ។

មិនយល់ឃើញថា ភក្តាអញស្មើនឹងភក្តី មិនយល់ឃើញថាភក្តាអញ
ជាតាបជាងភក្តី (ឯការមិនយល់ឃើញបែបនេះ) មិនមែនមកកំពី
ហេតុអ្វីដទៃឡើយ គឺមកកំពីការឃើញខុសសេចក្តីពិត ។

(៧៧) ម្ចាស់សោណៈ អ្នកយល់សេចក្តីនោះជាដូចម្តេច ច្រឡើង
ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង
របស់នោះ ជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា មិន
ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញខុស
របស់នោះថា មុខរបស់អញ មុខជាអញ មុខជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នោះឬ ។
មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនាទៀង ឬមិនទៀង ។
មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀង
ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់
នោះជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង
ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញខុសរបស់នោះ
ថា មុខរបស់អញ មុខជាអញ មុខជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នោះឬ ។ មិនគួរ
នឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ព្រះអង្គ ។

ខន្ធសំយុត្ត គូលចណ្ណសក្ក អន្តរិយោត្តោ បញ្ចោ

(១០០) ឥស្មានិហ សោណ យំ កំព្វំ រូបំ អតិ-
 តាបាភកប្បទុប្បន្នំ អជ្ឈន្តំ វា ពហំទ្វា វា ឱឡារិកំ វា
 សុទ្ធាមំ វា ហិំ វា ចណិំ វា យំ ទ្វារ សន្និកោ វា
 សត្វំ រូបំ ទេតិ មម ទេសោហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ
 ឯវាមេនំ យេថាភូតំ សម្មញ្ញញ្ញាយ ទដ្ឋន្តំ ។ យា កាចិ
 វេទនា ។ យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ការា ។
 យំ កំព្វំ វិញ្ញាណំ អតិតាបាភកប្បទុប្បន្នំ អជ្ឈន្តំ វា
 ពហំទ្វា វា ឱឡារិកំ វា សុទ្ធាមំ វា ហិំ វា ចណិំ
 វា យំ ទ្វារ សន្និកោ វា សត្វំ វិញ្ញាណំ ទេតិ មម
 ទេសោហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ ឯវាមេនំ យេថាភូតំ
 សម្មញ្ញញ្ញាយ ទដ្ឋន្តំ ។ ឯវំ មស្សំ សោណ សុតាវា
 អរិយស្សាវកោ រូបស្មិមិ ទិព្វំទុតិ វេទនាយមិ ទិព្វំទុតិ
 សញ្ញាយមិ ទិព្វំទុតិ សង្ការេសុមិ ទិព្វំទុតិ វិញ្ញាណ-
 ស្មិមិ ទិព្វំទុតិ ទិព្វំទុតិ វិជ្ជតិ វិភកា វិមុត្តតិ វិមុត្តស្មិ

ខន្ធសំយុត្ត គូលចណ្ណសក្ក អន្តរិយោត្ត ទី ៥

(១០០) ម្ចាស់សោណៈ ព្រោះហេតុនោះ រូបណានិមួយ
 ជាអតីត អនាគត ចប្បប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី,
 ល្អិតក្តី ថោកថាបក្តី ទុក្ខមក្តី បិកទៅក្នុងទិញ្ញាយក្តី ក្នុងទិជិតក្តី រូប
 ទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែជាប្រេ (ប៉ុណ្ណោះឯង) បុគ្គលគួរយល់ឃើញថា
 ប្រេនោះ ដោយប្រាជ្ញាជំនុំប្រែវាភាសិតយ៉ាងនេះថា គុំមិនមែនរបស់អញ
 គុំមិនមែនជាអញ គុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ វេទនាណាមួយ ។
 សញ្ញាណាមួយ ។ សង្ការទាំងឡាយណាមួយ ។ វិញ្ញាណា
 មួយ ជាអតីត អនាគត ចប្បប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោត
 គ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកថាបក្តី ទុក្ខមក្តី បិកទៅក្នុងទិញ្ញាយក្តី ក្នុងទិជិតក្តី
 វិញ្ញាណទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែជាវិញ្ញាណ (ប៉ុណ្ណោះឯង) គួរយល់ឃើញ
 ថាវិញ្ញាណគុំ ដោយប្រាជ្ញាជំនុំប្រែវាភាសិតយ៉ាងនេះថា គុំមិនមែន
 របស់អញ គុំមិនមែនជាអញ គុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ ។ ម្ចាស់
 សោណៈ អរិយសាវកជាអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ វេទន
 ឡើយណាយក្នុងរូបផង ឡើយណាយក្នុងវេទនាផង ឡើយណាយក្នុង
 សញ្ញាផង ឡើយណាយក្នុងសង្ការទាំងឡាយផង ឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណ
 ផង កាលបើឡើយណាម (យ៉ាងនេះហើយ) វេទនិប្រាសចាកគម្រោក
 ព្រោះប្រាសចាកគម្រោក ចិត្តក៏ដុះស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) កាលបើចិត្តដុះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

វិបុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ចំណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្ម-
ចរិយំ កតំ ករណីយំ ឆាបរិ ឥត្តត្តាយោតិ បដា-
នាតិទិ ។

[១០១] ឯវេយ្យ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ ភក្កវា
រាជគហោ វិហារតិ វេជ្ជវារេ កាលទ្ធកងិវាថេ ។ អដិទោ
សោណោ តហមតិបុត្តោ យេន ភក្កវា ភេទុមសង្កមិ
ទុបសង្កមិត្វា ភក្កវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ ឯសីទិ ។
ឯកមន្តំ ឯសីទិ ទោ សោណំ តហមតិបុត្តំ ក-
តវា ឯភទរោច យេ ហិ កោចិ សោណា សមណា វា
ក្រាហ្មណា វា វុមិ ឧប្បជាទន្តិ រូបសមុទយំ ឧប្បជាទន្តិ
រូបនិរោទំ ឧប្បជាទន្តិ រូបនិរោទកាមិទិបដិបទិ ឧប្បជា-
ទន្តិ ។ វេទនិ ឧប្បជាទន្តិ វេទនាសមុទយំ ឧប្បជាទន្តិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គោ

ស្រឡះហើយ ការជីវិតកើតឡើងថា ភក្កាអញ្ញច្រស្រឡះហើយ ។
អរិយសាវកនោះមែនដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មន្តព្រហ្មចរិយធម៌
ភក្កាអញ្ញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោឡសកិច្ច ភក្កាអញ្ញបានធ្វើ
ស្រឡះហើយ មន្តការនាគិច្ចផ្សេងៗប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះ
ទៀត មិនមានឡើយ ។

[១០១] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ប្រជុំគង់នៅក្នុងវត្តឡើយ ជាពលទូកនិកថស្ថាន ជិតក្រុង
រាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះឯង សោណាភហមភិបុត្តចូលទៅកាលព្រះមាន
ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក៏ក្រាបបូជ័យចង្អុលព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
អង្គុយក្នុងទីដីសមគួរ ។ លុះសោណាភហមភិបុត្តអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ
ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ខ្នាលសោណា ពួកសមណៈ
ឬ ព្រាហ្មណ៍ណាមួយ មិនស្គាល់រូប មិនស្គាល់ហេតុ ជាទីកើត
ឡើងវិទូប មិនស្គាល់ទីលក់រូប មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរ
ទៅកាន់ទីលក់រូប ។ មិនស្គាល់វេទនា មិនស្គាល់ហេតុជាទីកើត

ខ្ពស់យុត្ត បូលចណ្ណាសារ អត្តទំព័រ ១៣២

វេទនាធិរោជំ ឧប្បជាទន្តំ វេទនាធិរោជកាមិធិបដិបទំ
 ឧប្បជាទន្តំ ។ សញ្ញំ ឧប្បជាទន្តំ ។ មេ ។ សង្ការ
 ឧប្បជាទន្តំ សង្ការសមុទយំ ឧប្បជាទន្តំ សង្ការធិរោជំ
 ឧប្បជាទន្តំ សង្ការធិរោជកាមិធិបដិបទំ ឧប្បជាទន្តំ ។
 វិញ្ញាណំ ឧប្បជាទន្តំ វិញ្ញាណសមុទយំ ឧប្បជាទន្តំ
 វិញ្ញាណធិរោជំ ឧប្បជាទន្តំ វិញ្ញាណធិរោជកាមិធិបដិប-
 ទំ ឧប្បជាទន្តំ ។ នគេតេ សោណា សមណា វា ព្រាហ្ម-
 ណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេ-
 សុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា ន ច បទ តេ អាយស្មន្តោ
 សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋវ ទេឌ្ឍ សយំ
 អភិញ្ញា សន្និកាទ្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហារន្តំ ។

ខ្ពស់យុត្ត បូលចណ្ណាសារ អត្តទំព័រ ១១៥

ឡើងខែវេទនា មិនស្គាល់ទិលក៏វេទនា មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ជាដំណើរទៅកាន់ទិលក៏វេទនា ។ មិនស្គាល់សញ្ញា ។ ចេ ។ មិន
 ស្គាល់សង្ការ មិនស្គាល់ហេតុជាទីកើតឡើងនៃសង្ការ មិនស្គាល់ទិ
 លក៏វេទនា មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់ទិលក៏វេ
 សង្ការ ។ មិនស្គាល់វិញ្ញាណ មិនស្គាល់ហេតុជាទីកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ
 មិនស្គាល់ទិលក៏វេទនា មិនស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់
 ទិលក៏វេទនា ។ ខ្នាលសោណៈ សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ទាំងនេះ
 មិនរាប់ថាជាសមណៈក្នុងពួកសមណៈផង មិនរាប់ថាជាព្រាហ្មណ៍ក្នុងពួក
 ព្រាហ្មណ៍ផង មិនរាប់ថាជាសមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 ឯង វែមនិមិទបាទឡើយដាក់ច្បាស់ សម្រេច ខ្ពស់សមញ្ញផលឬព្រហ្ម-
 ញ្ញផល ដោយប្រាជ្ញាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះបាទឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វត្តវេរុញ្ញ

[១០៦] យេ ច ទោ កេចិ សោណា សមណា វា
 ត្រាហ្មណា វា រូបំ បដានន្តិ រូបសមុទយំ បដានន្តិ
 រូចនំភេទំ បដានន្តិ រូចនិរោទកាមំទិបដិបទំ បដានន្តិ ។
 វេទនំ បដានន្តិ ។ បេ ។ សញ្ញំ បដានន្តិ ។ សង្ការ
 បដានន្តិ ។ វិញ្ញាណំ បដានន្តិ វិញ្ញាណសមុទយំ
 បដានន្តិ វិញ្ញាណនិរោទំ បដានន្តិ វិញ្ញាណនិរោទកាមំ
 ទិបដិបទំ បដានន្តិ ។ កេ ទោមេ សោណា សមណា
 វា ត្រាហ្មណា វា សមណោសុ ទេវ សមណសម្មតា
 ត្រាហ្មណោសុ ច ត្រាហ្មណសម្មតា កេ ច បទាយ-
 សុទ្ធោ សាមញ្ញត្តញ្ច ត្រាហ្មញ្ញត្តញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចំកត្វា ឧបសម្បជ្ឈំ វិហារន្តិទិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វត្តវេរុញ្ញ

[១០៦] ខ្នាលសោណាៈ សុវេកក្កសមណាៈ ឬត្រាហ្មណំណា
 ឌីមួយ ស្គាល់រូប ស្គាល់ហេតុជាទិកេត្តិទ្រីនៃរូប ស្គាល់ទិលក៏នៃរូប
 ស្គាល់សេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅកាន់ទិលក៏នៃរូប ។ ស្គាល់វេទនា
 ។ បេ ។ ស្គាល់សញ្ញា ។ ស្គាល់សង្ការទាំងឡាយ ។ ស្គាល់វិញ្ញា ស្គាល់
 ហេតុជាទិកេត្តិទ្រីនៃវិញ្ញាណ ស្គាល់សេចក្តីលក៏នៃវិញ្ញាណ ស្គាល់
 សេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅកាន់ទិលក៏នៃវិញ្ញាណ ។ ខ្នាលសោណាៈ
 សមណាៈ ឬត្រាហ្មណំទាំងនោះឯង ទើបកប់ជាសមណៈក្នុងក្កសមណាៈ
 ផង កប់ជាត្រាហ្មណំក្នុងក្កត្រាហ្មណំផង មិនតែប៉ុណ្ណោះ សមណាៈ
 ឬត្រាហ្មណំមានអាយុទាំងនោះ វាមិនបានធ្វើឱ្យកំចាត់សំ សម្រេច
 ខ្ញុំសាមញ្ញផលផង ខ្ញុំត្រាហ្មញ្ញផលផង ដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្អែកមេចសំខ្លួន
 ឯង ក្នុងចក្ខុញ្ញនោះ ។

(១០៣) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ខោ ។ មេ ។ ឯតទេវេន
 អនិច្ចញ្ញាវ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ រូបំ អនិច្ចន្តិ បស្សតិ សាស្ស(១)
 ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា ចស្សំ និព្វិន្ទតិ ។ ទន្ធិត្តយោ
 ភកត្តយោ ភកត្តយោ ទន្ធិត្តយោ ទន្ធិភកត្តយោ ចិត្តំ
 វិមុត្តំ សុវិមុត្តនិ វុទ្ធាតិ ។ អនិច្ចញ្ញាវ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វេទនិ
 អនិច្ចាតិ បស្សតិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា
 ចស្សំ និព្វិន្ទតិ ។ ទន្ធិត្តយោ ភកត្តយោ ភកត្តយោ
 ទន្ធិត្តយោ ទន្ធិភកត្តយោ ចិត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តនិ វុទ្ធាតិ ។
 អនិច្ចញ្ញាវ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សញ្ញំ អនិច្ចាតិ បស្សតិ
 ។ មេ ។ អនិច្ចេយវ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សង្ការេ អនិច្ចាតិ
 បស្សតិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា ចស្សំ

១ ឧ. ឆ. យាយិ យោតិ ។

(១០៣) ក្នុងក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ មេ ។ ព្រះមាន
 ព្រះភក្រ្តជ្រងំត្រាស់ដូច្នោះថា ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញរូបដែល
 មិនទៀងពិតជាមិនទៀង ភិក្ខុនោះឈ្មោះថាមានសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ
 កាលបើភិក្ខុយល់ឃើញត្រូវហើយ វេទនាឡើយណាមេ ។ ការអស់ទៅ
 នៃកម្រេក ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តីកកយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីកក-
 យ ព្រោះការអស់ទៅនៃកម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះ
 អស់ទៅនៃសេចក្តីកកយនិងកម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយច្រៀង ។
 ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញវេទនាដែលមិនទៀងពិតជាមិនទៀង ភិក្ខុ
 នោះឈ្មោះថាមានសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ កាលបើភិក្ខុយល់ឃើញត្រូវ
 ហើយ វេទនាឡើយណាមេ ។ ការអស់ទៅនៃកម្រេក ព្រោះអស់
 ទៅនៃសេចក្តីកកយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីកកយ ព្រោះអស់ទៅនៃ
 កម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីកក-
 យនិងកម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយច្រៀង ។ ខ្មាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញសញ្ញាដែលមិនទៀងពិតជាមិនទៀង ។ មេ ។ ខ្មាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុឃើញសង្ការដែលមិនទៀងពិតជាមិនទៀង ភិក្ខុនោះ
 ឈ្មោះថាមានសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ កាលបើភិក្ខុយល់ឃើញត្រូវហើយ

និព្វិន្ទតិ ។ នន្ទិក្ខយា រាគក្កយោ រាគក្កយោ នន្ទិក្ខ-
 យោ នន្ទិរាគក្កយោ នន្ទិ វិមុត្តិ សុវិមុត្តនិ វុទ្ធពិ ។
 អនិទ្ធពោវ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ អនិទ្ធពិ បស្សតិ
 សាស្ស ហោតិ សន្មានិដ្ឋិ សន្មា បស្សំ និព្វិន្ទតិ ។
 នន្ទិក្ខយោ រាគក្កយោ រាគក្កយោ នន្ទិក្ខយោ នន្ទិ-
 រាគក្កយោ នន្ទិ វិមុត្តិ សុវិមុត្តនិ វុទ្ធពិ ។

[១១៤] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ ឯតនាវាធិ

វុទ្ធិ ភិក្ខុវេ យោនិសោ មនសិករោធិ វុទ្ធានិព្វតព្វ
 យថាភូតិ សមទុបស្សថ ។ វុទ្ធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ យោ-
 និសោ មនសិករោធិ វុទ្ធានិព្វតព្វ យថាភូតិ សមទុ-

វេមនិឡើយណាយ ។ ការអស់ទៅនៃកម្រេក ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តី
 រីករាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់ទៅនៃកម្រេក ចិត្ត
 ដែលចូលស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយនិងកម្រេក
 ហៅថាចូលស្រឡះដោយប្រពៃ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ ភិក្ខុឃើញ
 វិញ្ញាណដែលមិនទៀងពិតជាមិនទៀង ភិក្ខុចោះឈ្មោះថាមានសេចក្តី
 យល់ឃើញត្រូវ កាលបើភិក្ខុយល់ឃើញត្រូវហើយ វេមនិឡើយ
 ណាយ ។ ការអស់ទៅនៃកម្រេក ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ
 ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះអស់ទៅនៃកម្រេក ចិត្តដែលចូល
 ស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយនិងកម្រេក ហៅថា
 ចូលស្រឡះដោយប្រពៃ ។

[១១៥] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ព្រមទាន
 ព្រះភាគច្រើនគ្រាន់ដូច្នោះថា ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ អ្នកចាំនិទ្ធាយចូរធ្វើ
 ទុកក្នុងចិត្តចំពោះម្តេចដោយទុយផន ចូរពិចារណា កាមពិតខ្លាំងបំផុតមាន
 សេចក្តីមិនទៀងផង ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
 ចំពោះម្តេចដោយទុយផន ពិចារណាឃើញកាមពិតខ្លាំងបំផុតមានសេចក្តី

វត្ថុសំយក្ខន្ធស្ស ធូលចណ្ណសារ អន្តរិចារិញ្ញា ចារ្យមោ

បស្សន្តោ រូបស្មី ធិត្តិទ្ធគិ ។ ធិត្តិក្កយោ រាគក្ក-
 យោ រាគក្កយោ ធិត្តិក្កយោ ធិត្តិរាគក្កយោ ធិត្តិ វិមុត្តិ
 សុវិមុត្តិ វុទ្ធគិ ។ វេទនិ កិក្កវេ យោនិសោ មនសិ-
 ករោថ វេទនាធិត្តិក្ក យដាភ្នតំ សមនុបស្សថ ។
 វេទនិ កិក្កវេ កិក្ក យោនិសោ មនសិករោន្តោ វេ-
 ទនាធិត្តិក្ក យដាភ្នតំ សមនុបស្សន្តោ វេទនាយ
 ធិត្តិទ្ធគិ ។ ធិត្តិក្កយោ រាគក្កយោ រាគក្កយោ ធិត្តិ-
 យោ ធិត្តិរាគក្កយោ ធិត្តិ វិមុត្តិ សុវិមុត្តិ វុទ្ធគិ ។
 សញ្ញំ កិក្កវេ ។ សង្ខារេ កិក្កវេ យោនិសោ មន-
 សិករោថ សង្ខារធិត្តិក្ក យដាភ្នតំ សមនុបស្ស-
 ថ ។ សង្ខារេ កិក្កវេ កិក្ក យោនិសោ មនសិក-
 រោន្តោ សង្ខារធិត្តិក្ក យដាភ្នតំ សមនុបស្សន្តោ

វត្ថុសំយក្ខន្ធស្ស ធូលចណ្ណសារ អន្តរិចារិញ្ញា ច ៨

មិនទៀងផងហើយ វេមនឡើយណាយក្កស្ស ។ ការអស់ទៅនៃ
 គម្រោក ព្រោះអស់ទៅនៃសេចក្តីកេរយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីកេរយ
 ព្រោះអស់ទៅនៃគម្រោក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះអស់ទៅនៃ
 សេចក្តីកេរយនិងគម្រោក ហៅថារួចស្រឡះដោយច្រៀត ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរធ្វើទុក្ខនិងចិត្ត ចំពោះវេទនាដោយទុបាយ
 ផង ចូរពិចារណាភាមពិតនូវវេទនាថាមានសេចក្តីមិនទៀងផង ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុធ្វើទុក្ខនិងចិត្ត ចំពោះវេទនាដោយទុបាយ
 ពិចារណាភាមពិតនូវវេទនាថាមានសេចក្តីមិនទៀងហើយ វេមនឡើយ-
 ណាយក្កវេទនា ។ ការអស់ទៅនៃគម្រោក ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តី
 កេរយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីកេរយ ព្រោះការអស់ទៅនៃគម្រោក ចិត្ត
 ដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីកេរយ និងគម្រោក
 ហៅថារួចស្រឡះដោយច្រៀត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរធ្វើទុក្ខនិងចិត្ត) ចំពោះសញ្ញា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំង-
 ឡាយចូរធ្វើទុក្ខនិងចិត្ត ចំពោះសង្ខារដោយទុបាយផង ចូរពិចារណា
 ភាមពិត នូវសង្ខារថាមានសេចក្តីមិនទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបើភិក្ខុធ្វើទុក្ខនិងចិត្ត ចំពោះសង្ខារដោយទុបាយ ពិចារណាភាមពិត
 នូវសង្ខារថាមានសេចក្តីមិនទៀងហើយ វេមនឡើយណាយក្កសង្ខារ ។

សុត្តនិបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាទ

សង្ការេសុ ធិត្តិទ្ធព៌ ។ ធិត្តិក្កយោ ភកក្កយោ ភកក្កយោ
 ធិត្តិក្កយោ ធិត្តិភកក្កយោ ធិត្តិ វិមុត្តិ សុវិមុត្តនិ វុត្តតិ ។
 វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ យោធិសោ មនសិករោជ វិញ្ញាណា-
 និច្ចតត្វ យដាក្ខតំ សមទុបស្សដ ។ វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ យោធិសោ មនសិករោន្តោ វិញ្ញាណានិច្ចតត្វ
 យដាក្ខតំ សមទុបស្សន្តោ វិញ្ញាណាស្មី ធិត្តិទ្ធព៌ ។
 ធិត្តិក្កយោ ភកក្កយោ ភកក្កយោ ធិត្តិក្កយោ ធិត្តិ-
 ភកក្កយោ ធិត្តិ វិមុត្តិ សុវិមុត្តនិ វុត្តតិ ។

អន្តរិយវិវាទ បញ្ចមោ ។

សុត្តនិបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវាទ

ការអស់ទៅនៃកម្រេក ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់ទៅនៃ
 សេចក្តីរីករាយ ព្រោះការអស់ទៅនៃកម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ
 ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយនិងកម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយ
 ប្រពៃ ។ ម្នាលភិក្ខុព័ន្ធភាយ អ្នកព័ន្ធភាយចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តចំពោះ
 វិញ្ញាណដោយឧបាយដង ចូរពិចារណាតាមភិក្ខុវិញ្ញាណថាមានសេចក្តី
 ទំនាទៀងផង ។ ម្នាលភិក្ខុព័ន្ធភាយ ការលើកកម្ពុធ្វើទុកក្នុងចិត្តចំពោះ
 វិញ្ញាណដោយឧបាយ ពិចារណាតាមភិក្ខុវិញ្ញាណថា មានសេចក្តីទំនា
 ទៀងហើយ វាមិនឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណ ។ ការអស់ទៅនៃកម្រេក
 ព្រោះការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ការអស់ទៅនៃសេចក្តីរីករាយ ព្រោះ
 ការអស់ទៅនៃកម្រេក ចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃ
 សេចក្តីរីករាយនិងកម្រេក ហៅថារួចស្រឡះដោយប្រពៃ ។

ចប់អន្តរិយវិវាទ ៥ ។

វត្តសំយត្តស្ស មូលបណ្ណាល័យ អង្គទី៧ ខ្មែរ បញ្ចមោ

ធិស្សន្ទានំ

អត្តនិមា បដិមនា

ទ្វេ ធិ ហេតុនិ អនិច្ចតា

សមនុបស្សនា ទត្វា

ទ្វេ សោណា ទ្វេ នន្ទិក្ខុយេន នាតិ ។

មូលបណ្ណាល័យ សមគ្គំ ។

ធិស្ស មូលបណ្ណាល័យកិច្ចស្សន្ទានំ

នកុលបិតា អនិច្ចោ ធិ

ភារេន នត្តមាតេន ធិ

អត្តនិមេន មណ្ណាសោ

បមោ តេន វុទ្ធិតិ ។

វត្តសំយត្ត មូលបណ្ណាល័យ អង្គទី៧ ទី ៥

ទុក្ខានៃអត្តទីបរិក្ខនោះ គឺ

និយាយអំពីការយកខ្លួនជាទីពឹង អំពីបដិចតា អំពីសេចក្តីមិន

ទៀងមានពីរលើក អំពីការចំពោះណាមើញ អំពីខន្ធ អំពី

សោណាភហុបតិបុគ្គមានពីរលើក អំពីការអស់ទៅនៃសេចក្តី

វិភវយមានពីរលើក ។

ចប់ មូលបណ្ណាល័យ ។

ទុក្ខានៃមូលបណ្ណាល័យកិច្ចនោះ គឺ

នកុលបិកវុត្ត ១ អនិច្ចវុត្ត ១ ភារវុត្ត ១ នត្តមាវុត្ត ១ អត្ត-

ទីបរិក្ខ ១ ដែលរលាកចាត់ដោយបដិមមណ្ណសតៈ ។

ឧបាយវិគ្គោ

[១០៤] សាវត្ថុយំ ។ គម្រោ ។ មេ ។ ឯតនភោន

ឧបាយោ ភិក្ខុវេ អវិមុត្តោ អនុបាយោ វិមុត្តោ ។
រូបមាយំ វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាទំ តិដ្ឋេយ្យ រូបា-
រាឌណំ រូបម្បតិដ្ឋំ ទទ្ធិបសេវទំ វុឡិ វិរុឡិ វេចុលំ អា-
ចដ្ឋេយ្យ ។ មេ ។ សង្ខារមាយំ វា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋ-
មាទំ តិដ្ឋេយ្យ សង្ខារាឌណំ សង្ខារម្បតិដ្ឋំ ទទ្ធិបសេវទំ
វុឡិ វិរុឡិ វេចុលំ អាចដ្ឋេយ្យ ។ យោ ភិក្ខុវេ ឯវិវទេយ្យ
អហំ អញ្ញត្រ រូបា អញ្ញត្រ វេទនាយ អញ្ញត្រ សញ្ញាយ
អញ្ញត្រ សង្ខារេហំ វិញ្ញាណស្ស អាគតិំ វា គតិំ វា ទុតិំ

ឧបាយវិគ្គោ

[១០៥] ក្នុងក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ មេ ។ ព្រះ
មានព្រះភាគបានក្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សភាវៈដែល
ប្រកាន់មាំ (ខ្ញុំទទួល ៥ ដោយអំណាច ភណ្ណ មាន៖ ចំដួំ) វេមន
មិនរួចផុតស្រឡះឡើយ សភាវៈដែលមិនបានប្រកាន់មាំ (ខ្ញុំទទួល ៥
ដោយអំណាច ភណ្ណ មាន៖ ចំដួំ) ទើបរួចផុតស្រឡះបាន ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានរូបជាហេតុ កាលនឹងបិទនៅ ក៏បិទ
នៅបាន ប្រាម្មណ៍មានរូបជាទីកាំង មានកិរិយាចូលទៅជិតសេព
សេចក្តីរករាយ ដល់ខ្ញុំសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើង ។ មេ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កាលបិទនៅ ក៏បិទ
នៅបាន សង្ខារម្មណ៍មានសង្ខារជាទីកាំង មានកិរិយាចូលទៅជិតសេព
ខ្ញុំសេចក្តីរករាយ ដល់ខ្ញុំសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើង ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណា និយាយយ៉ាងនេះថា កាក្កតញ្ញបើ
ទុកជាវៀរចាករូប វៀរចាកវេទនា វៀរចាកសញ្ញា វៀរចាកសង្ខារ
ទាំងឡាយហើយ ក៏គង់តែដឹងខ្ញុំដំណើរមក ឬ ដំណើរទៅ ការប្រោក

ខន្ធសំយុត្តស្ស មន្ទិមបណ្ណាសរក ខោយវន្តា បរិមោ

វា ឧបមន្តិ វា វុត្តិ វា វិវុត្តិ វា វេយ្យុល្លិ វា បញ្ញា-
 បេស្សាមីតិ ទេតិ ហំ វិជ្ជតិ ។ រូបនាគុយា ទេ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ ។ វេទនានាគុយា ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ។
 សញ្ញានាគុយា ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ។ សង្ខារនាគុយា
 ទេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ។ វិញ្ញាណនាគុយា ទេ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុនោ វាគោ បដិដោ ហោតិ វាគស្ស បហានា
 វេទ្ធិជ្ជនាម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ទ ហោតិ ត-
 ទយ្យតិដ្ឋតំ វិញ្ញាណំ អវិវុត្តិ អទភិសង្កត្ត វិមុត្តិ វិមុត្តក្កា
 បិតិ បិគត្តា សន្តសិកំ សន្តសិកត្តា ទ បរិគស្សតិ
 អបរិគស្សិ បច្ចុត្តញ្ញាវ បរិទិព្វាយតិ ។ ទីណា ជាតិ
 វុសិកំ ប្រាជ្ញាវេយំ កតិ ការណីយំ នាបរិ វត្តក្កា-
 យាតិ បដានាតិកំ ។

ខន្ធសំយុត្ត មន្ទិមបណ្ណាសរក ខោយវន្ត ទី ១

បូកាវកិក ការបម្រើម បូកាវដុដោល ធិទូលាយ របេសវិញ្ញាណ បាន ពាក្យ
 នេះមិនសមហេតុឡើយ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ
 ក្នុងបូជាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវេទនាពាក្យ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។ ខ្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរក្នុងសញ្ញាពាក្យ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ
 ហើយ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងសង្ខារពាក្យ
 ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 វិញ្ញាណពាក្យ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ ព្រោះបានលះបង់ខ្លះសេចក្តី
 ត្រេកអរ ការម្នាក់ក៏ដាច់ចេញ ការទីពីររបេសវិញ្ញាណ ក៏មិនមាន
 វិញ្ញាណនោះបើមិនមានទីពីរហើយ ក៏មិនដុដោលឡើយបានឡើយ សីនី
 ផុតស្រឡះ ព្រោះមិនបានពាក់ភែនឡូបដិសន្ធិទៀត ព្រោះផុតស្រឡះ
 ហើយ ក៏វេចនិកម្តល់ទៅ ព្រោះតម្តល់ទៅហើយ ក៏វេចនិកត្រេកអរ
 ព្រោះត្រេកអរហើយ ក៏វេចនិកមិនកត់ស្តុក កាលបើមិនកត់ស្តុកហើយ
 វេចនិកបរិព្វានដោយខ្លួនឯង ។ ភិក្ខុនោះដឹងច្បាស់ថា ជាភិក្ខុសេហើយ
 មន្តក្រហូចវែះ គាតាអញក៏បាននៅច្រើនហើយ សោឡសកិច្ចគាតាអញ
 បានធ្វើស្រេចហើយ មន្តការនាកិច្ចវែះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ច
 នេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[១០៦] សាវត្ថិយំ ។ តត្រទោ ។ បញ្ចមាធិ ភិក្ខុវេ
 តីដជាតាធិ ។ កតមាធិ បញ្ច ។ មូលតិដំ ទន្ធាតិដំ
 ធម្មតិដំ អក្កតិដំ តីដភីដញ្ញាវ បញ្ចមំ ។ ឥមាធិ ធម្មស្ស
 ភិក្ខុវេ បញ្ច តីដជាតាធិ អក្កណ្ណាធិ អម្ពតិកាធិ អ-
 វាតាតបប្បហតាធិ^(១) សារាធាធិ សុទសយំតាធិ ចមវិ
 ច ឆាស្ស អាថោ ច ឆាស្ស ។ អចំ ទុមាធិ ភិក្ខុវេ
 បញ្ច តីដជាតាធិ វុឡិ វុឡិ វេបុលំ អាចជ្ជយ្យន្តិ ។
 វោ ហេតិ ករុ ។ ឥមាធិ ធម្មស្ស ភិក្ខុវេ បញ្ច តីដជា-
 តាធិ អក្កណ្ណាធិ ។ ចេ ។ សុទសយំតាធិ ចមវិ ច
 អស្ស អាថោ ច អស្ស ។ អចំ ទុមាធិ ភិក្ខុវេ បញ្ច
 តីដជាតាធិ វុឡិ វុឡិ វេបុលំ អាចជ្ជយ្យន្តិ ។ ឯវិ
 ករុ ។

១ ឧ. ម. អវាតាតបហតាធិ ។

[១០៦] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំតាំង-
 ខ្យាយ ពូជចាំតាំងខ្យាយនេះ មាន៥ប្រការ ។ ពូជ៥ប្រការ តើអ្វីខ្លះ ។
 គឺពូជកើតពីមើម១ ពូជកើតពីដើម១ ពូជកើតពីផ្លែ១ ពូជកើត
 ពីគ្រួយ ១ និងពូជកើតពីគ្រាប់ ១ ជាគម្រប់៥ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំតាំងខ្យាយ
 ចុះបើពូជចាំតាំង៥ប្រការនេះ មិនបាក់ មិនស្អុយ មិនវិនាស ដោយខ្យល់
 និងកំដៅវិជ្ជុ គួរកាន់យកម្លូវិម ទៅជាសុខ តែដឹកគ្នា ទឹកកំដៅ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំតាំងខ្យាយ (កាលបើដូច្នោះ) ពូជចាំតាំង៥ប្រការនេះ តើគួរនឹង
 ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ដែរឬ ។ មិនបាន
 ទេ ព្រះអង្គ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំតាំងខ្យាយ ចុះបើពូជចាំតាំង៥ប្រការនេះ មិន
 បាក់ របេរ ទៅជាសុខ ចាំដឹកមាន ទឹកកំដៅ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំតាំង
 ខ្យាយ (កាលបើដូច្នោះ) ពូជចាំតាំង៥នេះ តើគួរនឹងដល់នូវសេចក្តីចម្រើន
 ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ដែរឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១០៧] សេយ្យជាថិ ភិក្ខុវេ បបវីធាតុ ឃី ធនស្សា
 វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ ទដ្ឋត្វា ។ សេយ្យជាថិ ភិក្ខុវេ អាមោ-
 ធាតុ ឃី ទន្ធិកកោ ទដ្ឋត្វា ។ សេយ្យជាថិ ភិក្ខុវេ បញ្ច
 តីដជាតាធិ ឃី វិញ្ញាណំ សាហារំ ទដ្ឋត្វំ ។ រដ្ឋចាយំ ក
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាធិ តិដ្ឋេយ្យ រដ្ឋាវម្មណំ រដ្ឋប្បតិដ្ឋិ
 ទន្ធបសេវំ វុឡិ វិរុឡិ វេមុល្លំ អាចជ្ជេយ្យ ។ វេទន្ធបាយំ
 ក ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាធិ តិដ្ឋេយ្យ ។ មេ ។ ទន្ធប-
 សេវំ វុឡិ វិរុឡិ វេមុល្លំ អាចជ្ជេយ្យ ។ សញ្ញចាយំ
 ក ។ មេ ។ សង្ការចាយំ ក ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមាធិ
 តិដ្ឋេយ្យ សង្ការម្មណំ សង្ការប្បតិដ្ឋិ ទន្ធបសេវំ វុឡិ
 វិរុឡិ វេមុល្លំ អាចជ្ជេយ្យ ។ យោ ភិក្ខុវេ ឃី វិរុឡេយ្យ
 អហំ អញ្ញាត្រ រដ្ឋា អញ្ញាត្រ វេទនាយ អញ្ញាត្រ សញ្ញាយ

[១០៧] ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ បបវីធាតុ យ៉ាងណា វិញ្ញាណ-
 ដ្ឋិតិ(ធិតម្តងនៅវិញ្ញាណ) ទាំង៤ អ្នកទាំងឡាយក៏គប្បីឃើញ យ៉ាង
 នោះដែរ ។ ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការបាធាតុយ៉ាងណា សេចក្តីរក
 រាយទំនិសេចក្តីក្រេកអរ អ្នកទាំងឡាយក៏គប្បីឃើញ យ៉ាងនោះដែរ ។
 ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកទាំង ៨ ប្រការ យ៉ាងណា វិញ្ញាណដែល
 ប្រកបដោយអាហារ អ្នកទាំងឡាយក៏គប្បីឃើញ យ៉ាងនោះដែរ ។
 ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានប្រដាប់ហេតុ កាលដែលបិតានៅ ក៏បិត
 នៅបាន ប្រាម្មណ៍មានប្រដាប់ទំតាំង មានកិរិយាចូលទៅជិតសេពនូវ
 សេចក្តីរករាយ ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ។
 ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណមានវេទនាជាហេតុ កាលបិតានៅ ក៏បិត
 នៅបាន ។ មេ ។ មានកិរិយាចូលទៅជិតសេពនូវសេចក្តីរករាយ ដល់
 នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ។ មានសញ្ញា ជា
 ហេតុ ។ មេ ។ ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណ មានសង្ការជាហេតុ
 កាលបិតានៅ ក៏បិតនៅបាន សង្ការម្មណ៍មានសង្ការជាទំតាំង មាន
 កិរិយាចូលទៅជិតសេពនូវសេចក្តីរករាយ ដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល
 ធំទូលាយឡើងបាន ។ ខ្មាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណាទិយាយយ៉ាង
 នេះថា អាត្មាអញ្ចូនចម្រើនចេញចុះ រឿចេញវេទនា រឿចេញសញ្ញា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធហវគ្គ

អញ្ញត្រសង្ខារេហំ វិញ្ញាណស្ស អាគតិំ វា គតិំ វា ទុតិំ
 វា ឧបបត្តិំ វា វុឡិំ វា វិរុឡិំ វា វេទុស្សិំ វា បញ្ញា
 បេស្សមីតិំ ទេតិំ ហំ ទំ វិជ្ជតិំ ។ រូបជាតុយា ទេ កិក្ខុវេ
 កិក្ខុវេ រាគោ បហំនោ ហោតិ រាគស្ស បហាទា
 រោច្ឆិដ្ឋតារម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ទ ហោតិ ។
 វេទនាជាតុយា ទេ ។ សញ្ញាជាតុយា ទេ ។ សង្ខារ-
 ជាតុយា ទេ ។ វិញ្ញាណជាតុយា ទេ កិក្ខុវេ កិក្ខុវេ
 រាគោ បហំនោ ហោតិ រាគស្ស បហាទា រោច្ឆិដ្ឋតា-
 រម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ទ ហោតិ ។ គធម្មតិដ្ឋិតិំ
 វិញ្ញាណំ អវិរុឡិំ អធម្មសង្ខត្តិំ វិមុត្តិំ វិមុត្តត្តា មិតិ
 មិតត្តា សទ្ធសិតិំ សទ្ធសិតត្តា ទ បរិកស្សតិំ អបរិកស្សិំ
 បទុត្តញ្ញាវ បរិទិញ្វាយតិ ។ ទីណា ជាតិ ។ បេ ។ ធាបរិ
 ឥត្តត្តាយាតិ បជាទាតិ ។

១៩. ៩. អណិសង្ខារញ្ច ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធហវគ្គ

វៀរោកសង្ខារចាំឡាយ ក៏គង់វិភង្គិយ៍ដំណើរមក ឬដំណើរទៅ ការ
 យូក ឬ ការកើត ការចម្រើន ឬ ការផុះផាល ធំទូលាយ វៃវិញ្ញាណបាន
 រាគ្យនេះមិនសមហេតុឡើយ ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរ
 ក្នុងច្រណាត ក៏ក្នុងលេបេងហើយ ព្រោះលេបេងខ្លះសេចក្តីត្រេកអរហើយ
 អាម្មណក៏ដាច់ចេញ ការទីតាំងរបស់វិញ្ញាណក៏មិនមាន ។ បើសេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងវេទនាធាតុ ។ ក្នុងសញ្ញាធាតុ ។ ក្នុងសង្ខារធាតុ ។ ម្ចាស់
 កិក្ខុចាំឡាយ បើសេចក្តីត្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណធាតុ ក៏ក្នុងលេបេង
 ហើយ ព្រោះលេបេងខ្លះសេចក្តីត្រេកអរហើយ អាម្មណក៏ដាច់ចេញ
 ការទីតាំងរបស់វិញ្ញាណក៏មិនមាន ។ វិញ្ញាណនោះ បើវាមានទីតាំង
 ហើយ ក៏មិនផុះផាលឡើយបានឡើយ សីដីផុតស្រឡះ ព្រោះមិន
 គាត់តែងខ្យល់សន្លឹមៀត ព្រោះផុតស្រឡះហើយ ក៏វែមនិកម្តល់នៅ
 ព្រោះគេម្តល់នៅហើយ ក៏វែមនិកត្រេកអរ ព្រោះត្រេកអរហើយ ក៏វែមនិ
 មិនគត់ស្តុក កាលបើមិនគត់ស្តុកហើយ ទើបបរិទិញ្វារងាយខ្លួនឯង ។
 កិក្ខុនោះក៏ដឹងច្បាស់ថា ជាគិតសំហើយ ។ បេ ។ មត្តកាវនាកិច្ចផវៃ
 ប្រព្រឹត្តទៅវេជ្ជិសាទ្យសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

ទទួលយក មជ្ឈិមបណ្ណាល័យ ១៣៧៧ បរមោ

[១០៥] សាវត្ថុយី ។ តត្រ ទោ ។ កកវា ឧទានិ
ឧទានេសិ ទោ ទស្ស ទោ ទ មេ សិយា ទ កវិស្សតិ
ទ មេ កវិស្សតិ ឯ ឯវិ វិធម្មទោ(១) កិក្ក ទិទ្ធកយ្យ
ឱរម្ពាតិយាទិ សញ្ញាជនាទិ ។

[១០៧] ឯវិ វុត្ត អញ្ញតរោ កិក្ក កកវិទ្ធិ ឯតទរោ-
ទ យថាកដិ ចទ កទ្ក ទោ ទស្ស ទោ ទ មេ សិយា
ទ កវិស្សតិ ទ មេ កវិស្សតិ ឯ ឯវិ វិធម្មទោ កិក្ក
ទិទ្ធកយ្យ ឱរម្ពាតិយាទិ សញ្ញាជនាទិ ។ ឯទ កិក្ក
អស្សកវិ បុដ្ឋទោ អវិយាទិ អទស្សវិ ។ មេ ។
សប្បវិសទម្ម អវិទិតោ វុបិ អត្តោ សមទុបស្សតិ

១ អធិប្បទោ ។

ទទួលយក មជ្ឈិមបណ្ណាល័យ ១៣៧៧ ទី ១

[១០៨] ក្នុងក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីពារេង ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ចម្លើយទានថា កិក្កកាលចុះចិត្តសិប្បយ៉ាងនេះថា បើអាក្ខរាញ
នឹងមិនមានទេ (បរិក្ខារ) របស់អាក្ខរាញក៏នឹងមិនមាន (បើការកសាង
នូវកម្មទុកទៅក្នុងអនាគត) នឹងមិនមានទេ (បដិសន្ធិ) របស់អាក្ខរាញ
(ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមាន ដូច្នេះហើយ ទើបគួរកាត់នូវសញ្ញាជនៈ
ដែលជាចំណែកខាងក្រោមបាន ។

[១០៩] កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
បានកិក្កមួយរូប ក្រាបទូលសួរព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បរិក្រព្រអង្គ
ដ៏ចម្រើន ចុះកិក្កកាលចុះចិត្តសិប្បយ៉ាងនេះថា បើអាក្ខរាញនឹងមិនមានទេ
(បរិក្ខារ) របស់អាក្ខរាញក៏នឹងមិនមាន (បើការកសាងនូវកម្មទុកទៅក្នុង
អនាគត) នឹងមិនមានទេ (បដិសន្ធិ) របស់អាក្ខរាញ (ក្នុងអនាគត)
ក៏នឹងមិនមានដែរ ដូច្នេះហើយ ទើបគួរកាត់នូវសញ្ញាជនៈ ជាចំណែក
ខាងក្រោមបាន តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កិក្ក កិក្កក្នុងសាសនានេះមិនបានចេះ
ដឹង នៅជាបុដ្ឋទេ មិនបានឃើញព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ។ បេ ។ មិនបាន
ទូន្មានខ្លួនក្នុងសញ្ញាសមហើយ ក៏រមែងពិចារណាឃើញរូបជាទូន្មាន

រូបវដ្តំ វា អត្តាទំ អត្តទំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តាទំ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុបស្សតិ
 វិញ្ញាណវដ្តំ វា អត្តាទំ អត្តទំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី
 វា អត្តាទំ ។ សោ អនិច្ចំ រូបំ អនិច្ចំ រូបន្តំ យថាក្កតិ
 ឧប្បជាតិ អនិច្ចំ វេទនំ អនិច្ចា វេទនាតិ យថាក្កតិ
 ឧប្បជាតិ អនិច្ចំ សញ្ញំ អនិច្ចា សញ្ញាតិ យថាក្កតិ
 ឧប្បជាតិ អនិច្ចេ សង្ការេ អនិច្ចា សង្ការតិ យ-
 ថាក្កតិ ឧប្បជាតិ អនិច្ចំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិញ្ញាណន្តំ
 យថាក្កតិ ឧប្បជាតិ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ រូបន្តំ យថា-
 ក្កតិ ឧប្បជាតិ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ សញ្ញំ ។ ទុក្ខេ
 សង្ការេ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ វិញ្ញាណន្តំ យថាក្កតិ
 ឧប្បជាតិ ។ អនត្តំ រូបំ អនត្តំ រូបន្តំ យថាក្កតិ
 ឧប្បជាតិ ។ អនត្តំ វេទនំ ។ អនត្តំ សញ្ញំ ។

ឃើញខ្លួនជាមានរូបខ្លះ ឃើញរូបជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនជាមានក្នុង
 រូបខ្លះ ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ការចាំឡើយ ។ ឃើញខ្ញុំ
 វិញ្ញាណជាខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្ញុំខ្លួនជាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណជា
 មានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្ញុំខ្លួនជាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ កុរុនោះ មិនដឹង
 ច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំប្រមិនទៀង ជាប្រមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំ
 វេទនាមិនទៀង ជាវេទនាមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំសញ្ញា
 មិនទៀង ជាសញ្ញាមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំសង្ការចាំ-
 ឡើយមិនទៀងជា សង្ការចាំឡើយមិនទៀង មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំ
 វិញ្ញាណមិនទៀង ជាវិញ្ញាណមិនទៀង ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំ
 រូបជាទុក្ខ ជាប្រជាទុក្ខ ។ ខ្ញុំវេទនាជាទុក្ខ ។ ខ្ញុំសញ្ញាជាទុក្ខ ។
 ខ្ញុំសង្ការចាំឡើយជាទុក្ខ ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណជាទុក្ខ
 ជាវិញ្ញាណជាទុក្ខ ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំរូបជាអនត្ត ជាប្រជា
 អនត្ត ។ ខ្ញុំវេទនា ជាអនត្ត ។ ខ្ញុំសញ្ញា ជាអនត្ត ។

វត្ថុសំយោគ ធម្មិមបណ្ណសារៈ ឧបាយវិទ្យា បរិមោ

អនត្តេ សង្ខារេ ។ អនត្តំ វិញ្ញាណំ អនត្តំ វិញ្ញាណន្តិ
យជាភ្នតំ ឧប្បជាបាតិ ។ សង្កតំ រូបំ សង្កតំ រូបន្តិ យ-
ជាភ្នតំ ឧប្បជាបាតិ ។ សង្កតំ វេទនំ ។ សង្កតំ សញ្ញំ ។
សង្កតេ សង្ខារេ ។ សង្កតំ វិញ្ញាណំ សង្កតំ វិញ្ញាណន្តិ
យជាភ្នតំ ឧប្បជាបាតិ ។ រូបិមិ កវិស្សតិទិ យជាភ្នតំ
ឧប្បជាបាតិ ។ វេទនាមិ កវិស្សតិ ។ សញ្ញាមិ ក-
វិស្សតិ ។ សង្ខារមិ កវិស្សន្តិ ។ វិញ្ញាណមិ កវិស្សតិទិ
យជាភ្នតំ ឧប្បជាបាតិ ។

[១១០] សុត្តកំ ឧបាយ កិក្កុ(១) អរិយស្សវិកោ អរិ-
យានំ ធស្សវិ អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្មេ សុវិ-
ទំតោ សម្មវិសាទំ ធស្សវិ សម្មវិសធម្មស្ស កោ-
វិទោ សម្មវិសធម្មេ សុវិទំតោ ឧ រូបំ អត្តតោ សមុ-
បស្សតិ ។ បេ ។ ឧ វេទនំ ។ ឧ សញ្ញំ ។ ឧ សង្ខារេ ។

• កិក្កុ ។

វត្ថុសំយោគ ធម្មិមបណ្ណសារៈ ឧបាយវិទ្យា ទី ១

នូវសង្ខារទាំងឡាយជាអនត្តា ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត នូវវិញ្ញាណជា
អនត្តា ជាវិញ្ញាណជាអនត្តា ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ឲ្យរូបដែលមាន
បច្ច័យប្រជុំគ្នាក៏តែង ថារូបមានបច្ច័យប្រជុំគ្នាក៏តែង ។ នូវវេទនាដែល
មានបច្ច័យប្រជុំគ្នាក៏តែង ។ នូវសញ្ញាដែលមានបច្ច័យប្រជុំគ្នាក៏តែង ។
នូវសង្ខារទាំងឡាយ ដែលមានបច្ច័យប្រជុំគ្នាក៏តែង ។ មិនដឹងច្បាស់
តាមពិត នូវវិញ្ញាណដែលមានបច្ច័យប្រជុំគ្នាក៏តែង ជាវិញ្ញាណមាន
បច្ច័យប្រជុំគ្នាក៏តែង ។ មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ថារូបនឹងមាន ។ ថា
វេទនានឹងមាន ។ ថាសញ្ញានឹងមាន ។ ថាសង្ខារទាំងឡាយនឹងមាន ។
មិនដឹងច្បាស់តាមពិត ជាវិញ្ញាណនឹងមាន ដូច្នេះឡើយ ។

[១១០] ម្ចាស់កិក្កុ អរិយសាវ័កជាអ្នកចេះដឹង បានឃើញឲ្យច្រះ
អរិយៈទាំងឡាយ អ្នកល្ងាសវៃក្នុងអរិយធម៌ បានទូន្មានទូនក្នុងអរិយធម៌
ឃើញឲ្យសប្បុរសទាំងឡាយ អ្នកល្ងាសវៃក្នុងសប្បុរសធម៌ បានទូន្មាន
ទូនក្នុងសប្បុរសធម៌ ក៏វែងមិនពិបាកឃើញរូបថាជាទូនខ្លះ ។ បេ ។
មិនឃើញវេទនា ។ មិនឃើញសញ្ញា ។ មិនឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ។

ន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ ។ សោ អនិច្ចំ
 រូបំ អនិច្ចំ រូបន្តំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ អនិច្ចំ វេទ-
 នំ ។ អនិច្ចំ សញ្ញំ ។ អនិច្ចំ សង្ការេ ។ អនិច្ចំ វិញ្ញា-
 ណំ អនិច្ចំ វិញ្ញាណន្តំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ ទុក្ខំ
 រូបំ ។ បេ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ។ អនត្តំ រូបំ ។ បេ ។
 អនត្តំ វិញ្ញាណំ ។ សង្កតំ រូបំ ។ បេ ។ សង្កតំ វិញ្ញា-
 ណំ សង្កតំ វិញ្ញាណន្តំ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ រូបំបិ
 កវិស្សតីតិ យថាភូតំ បដាបាតិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ការ ។ វិញ្ញាណម្បិ កវិស្សតីតិ យថាភូតំ បដាបាតិ ។
 សោ រូបស្ស វិកវំ វេទនាយ វិកវំ សញ្ញាយ វិកវំ
 សង្ការនំ វិកវំ វិញ្ញាណស្ស វិកវំ ។ ឃិ វិ ចោ ភិក្ខុ
 ទោ ចស្សំ ទោ ច មេ សិយា ន កវិស្សតិ ន មេ
 កវិស្សតីតិ ឃិ វិ មុច្ចុមាទោ ភិក្ខុ ចិទ្ទេយ្យ ឡិវត្តាភិយានិ
 សញ្ញាជនាទីតិ ។

មិនឃើញវិញ្ញាណជាដូច្នោះ ។ ភិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំប្រ-
 មិនទៀត ថារូបមិនទៀត ។ ខ្ញុំវេទនាមិនទៀត ។ ខ្ញុំសញ្ញាមិន
 ទៀត ។ ខ្ញុំសង្ការទាំងឡាយមិនទៀត ។ ដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំ
 វិញ្ញាណមិនទៀត ថាវិញ្ញាណមិនទៀត ។ ខ្ញុំប្រជាទុក្ខ ។ បេ ។ ខ្ញុំ
 វិញ្ញាណជាទុក្ខ ។ ខ្ញុំប្រជាអនត្តា ។ បេ ។ ខ្ញុំវិញ្ញាណជាអនត្តា ។ ខ្ញុំ
 ប្រដែលមានចម្លើយប្រជុំភាគីភិក្ខុ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់តាមពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណ
 ដែលមានចម្លើយប្រជុំភាគីភិក្ខុ ថាវិញ្ញាណមានចម្លើយប្រជុំភាគីភិក្ខុ ។
 ដឹងច្បាស់តាមពិត ថាប្រទីតិមាន ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ
 ទាំងឡាយ ។ ដឹងច្បាស់តាមពិត ថាវិញ្ញាណនឹងមាន ។ ភិក្ខុនោះ
 ទើបឆ្ពោះថាប្រាសចាកប្រ ប្រាសចាកវេទនា ប្រាសចាកសញ្ញា ប្រាស
 ចាកសង្ការទាំងឡាយ ប្រាសចាកវិញ្ញាណ ។ ភិក្ខុ កាលចុះចិត្តសិប្ប
 យ៉ាងនេះថា បើភាគអញនឹងមិនមាន (គ្រឿងបរិក្ខារ) របស់ភាគអញ
 ក៏នឹងមិនមាន (បើការកសាងខ្ញុំកម្មទុក ក្នុងអនាគត) នឹងមិនមាន
 (បដិសន្ធិ) របស់ភាគអញ (ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមានដែរ ដូច្នោះហើយ
 ទើបគួរកាត់ខ្ញុំសញ្ញាដទៃដាច់ណែកខាងក្រោមបាន យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបដិកាយិកា ខោយវិញ្ញា ចបមោ

[១១១] បិវិ វិមុត្តមាណោ កន្តោ ភិក្ខុ ធិដ្ឋេយ្យ
 ឱវម្ពាភិយានិ សញ្ញាជនានិ ។ កាមី បទ កន្តោ ជាទតោ
 កាមី បស្សតោ អនន្តរា អាសវាទំ ទយោ ហោតីតិ ។
 ឥធិ ភិក្ខុ អស្សុតវា បុប្ផជំនោ ។ មេ ។ អតសីតាយេ
 មាទេ តាសិ អាបជ្ជិតិ ។ តាសោ ហោសោ ភិក្ខុ អស្សុ-
 តវតោ បុប្ផជំនស្ស ទោ ចស្សំ ទោ ច មេ សិយា ទ ក-
 វិស្សតិ ទ មេ ភវិស្សតីតិ ។ សុតវា ទ ទោ ភិក្ខុ អវិយ-
 ស្សវតោ ។ មេ ។ អតសីតាយេ មាទេ ទ តាសិ អាប-
 ជ្ជិតិ ។ ទ ហោសោ ភិក្ខុ តាសោ សុតវតោ អវិយស្ស-
 វតស្ស ទោ ចស្សំ ទោ ច មេ សិយា ទ ភវិស្សតិ
 ទ មេ ភវិស្សតីតិ ។ រុច្ចមាយំ វា ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ
 តិដ្ឋមាទំ តិដ្ឋេយ្យ រុច្ចារម្មណំ រុច្ចប្បតិដ្ឋំ ទន្ធបសេវទំ

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបដិកាយិកា ខោយវិញ្ញា ទី ១

[១១១] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុកាលចុះចិត្តសិប្ប យ៉ាង
 នេះហើយ ទើបគួរកាត់នូវសញ្ញាជនៈ ជាប់វិលាភខាងក្រោមទៅ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះភិក្ខុកាលដឹងដូចម្តេច កាលឃើញដូចម្តេច
 ទើបអស់អាសវៈក្នុងលំដាប់បាទ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជា
 អ្នកមិនចេះដឹង ជាបុប្ផជំន ។ មេ ។ តែងដល់នូវសេចក្តីកត់ស្តុកក្នុងហេតុ
 ដែលមិនគួរកត់ស្តុក ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះថា ភិក្ខុជាបុប្ផជំន ជាអ្នកមិនចេះដឹង
 តែងមានសេចក្តីកត់ស្តុកនេះថា បើពាក្យអញនឹងមិនមាន (បរិពារ) របស់
 ពាក្យអញក៏នឹងមិនមាន ។ (បើពាក្យសាងនូវកម្មទុកក្នុងអនាគត) នឹងមិន
 មាន (បដិសន្ធិ) របស់ពាក្យអញ (ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ឯអវិយសាវក ជាអ្នកចេះដឹង ។ មេ ។ តែងមិនដល់នូវសេចក្តីកត់ស្តុកក្នុង
 ហេតុដែលមិនគួរកត់ស្តុកឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះថា អវិយសាវកជា
 អ្នកចេះដឹង តែងមិនមានសេចក្តីកត់ស្តុកនេះថា បើពាក្យអញនឹងមិនមាន
 (បរិពារ) របស់ពាក្យអញក៏នឹងមិនមាន (ពាក្យសាងនូវកម្មទុកក្នុងអនាគត)
 ក៏នឹងមិនមាន (បដិសន្ធិ) របស់ពាក្យអញ (ក្នុងអនាគត) ក៏នឹងមិនមានដូច
 ឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ វិញ្ញាណមានប្រជាហេតុ កាលដែលបិតាទៅ ក៏បិតាទៅ
 បាទ ប្រាម្មណ៍មានប្រជាទីតាំង មានកិរិយាចូលទៅជិតសេពនូវសេចក្តី

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវលោ

វុទ្ធិវិវុទ្ធិ វេបុល្លំ អាចរដ្ឋយ្យ ។ វេទទូហាយំ វា ភិក្ខុ ។
 សំញាហាយំ វា ភិក្ខុ ។ សង្ការុកាយំ វា ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ
 តិដ្ឋមាទំ តិរដ្ឋយ្យ សង្ការាវុទ្ធិណំ សង្ការប្បវត្តិដ្ឋំ នន្ទប-
 សេវទំ វុទ្ធិវិវុទ្ធិ វេបុល្លំ អាចរដ្ឋយ្យ ។ សោ ភិក្ខុ
 ឃំវំ វេយ្យ អមាមញ្ញាត្រ រូបា អញ្ញាត្រ វេទនាយ
 អញ្ញាត្រ សញ្ញាយ អញ្ញាត្រ សង្ការេហំ វិញ្ញាណស្ស
 អាភតិ វា ភតិ វា ទុតិ វា ឧបបត្តិ វា វុទ្ធិ វា
 វិវុទ្ធិ វា វេបុល្លំ វា បញ្ញាបេស្សមីតិ ទេតំ មាទំ
 វិជ្ជតិ ។ រូបនាគុយា ទេ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោ វាគោ
 បមីនោ ហោតិ វាគស្ស បហាទា វេទ្ធិដ្ឋការុទ្ធិណំ
 បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ន ហោតិ ។ វេទនាគុយា
 ទេ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោ ។ សញ្ញាគុយា ទេ ភិក្ខុ
 ភិក្ខុនោ ។ សង្ការគុយា ទេ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវលោ

វិកោយ គួរដល់សេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើងបាន ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ វិញ្ញាណ មានវេទនាជាហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុ វិញ្ញាណមានសញ្ញាជា
 ហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុ វិញ្ញាណមានសង្ការជាហេតុ កាលដែលថវានៅ
 កំប៉ិកនៅបាន សង្ការច្បាប់មានសង្ការជាទីដឹង មានភិរិយាចូលទៅ
 ជិតសេពនូវសេចក្តីវិកោយ គួរដល់សេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយ
 ឡើងបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលនោះនិយាយយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ
 ទោះបីវៀរចាករូប វៀរចាកវេទនា វៀរចាកសញ្ញា វៀរចាកសង្ការ
 ទាំងឡាយហើយ ក៏គង់ដឹងដំណើរអក្ខរណ៍ដំណើរទៅ ការឃ្លានឬការកើត
 ឡើង ឬសេចក្តីចម្រើន ដុះដាល ធំទូលាយឡើង របស់វិញ្ញាណ
 បាន ពាក្យដូច្នោះនេះ មិនសមហេតុឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ បើសេចក្តី
 ប្រាកដ ក្នុងរូបនាគុយាបានលះបង់ហើយ ព្រោះវេទនាបង់នូវសេចក្តី
 ប្រាកដ ការច្បាប់កំផាច់ចេញ ការទំនើងវិញ្ញាណក៏មិនមាន ។
 ម្នាលភិក្ខុ បើសេចក្តីប្រាកដ ក្នុងវេទនាគុយាបានលះបង់ហើយ ។
 ម្នាលភិក្ខុ បើសេចក្តីប្រាកដ ក្នុងសញ្ញាគុយា បានលះបង់ហើយ ។
 ម្នាលភិក្ខុ បើសេចក្តីប្រាកដ ក្នុងសង្ការគុយា បានលះបង់ហើយ ។

១៣៣

វស្សុយ្យស្ស ច្បវចន្តស្ស ឧបាយិកា បរិយោ

វិញ្ញាណាបាតុយា ចេ ភិក្ខុ ភិក្ខុនោ ភកោ បហិទោ
ហោតិ ភកស្ស បហាថា វេច្ឆិទ្ធិការម្មណំ បតិដ្ឋា វិញ្ញា-
ណស្ស ទ ហោតិ ។ ឥធម្មតិដ្ឋិតំ វិញ្ញាណំ អវិវុទ្ធិ
អនភិសង្កត្ត វិមុត្តិ វិមុត្តក្កា បិកំ បិក្កា សទ្ធិសិកិ
សទ្ធិសិក្កា ទ បរិវតស្សតិ អបរិវតស្សំ បទ្ធកត្តោ
បរិវិញ្ញាយតិ ។ ចំណា ជាតិ ។ ចេ ។ ធាបរិ ឥត្តក្កាយាតិ
បដាទាតិ ។ ឃិវំ ទោ ភិក្ខុ ជាទតោ ឃិវំ បស្សតោ
អនន្តរា អាសវាទំ ទយោ ហោតិ ។

[១១៦] សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ បត្តិទេ ភិក្ខុវេ
ទតាទានក្កា ។ កតាម បញ្ច ។ សេយ្យដិទំ ។
វុត្តទានក្កា វេទន្តទានក្កា សញ្ញាទាន-

វស្សុយ្យស្ស ច្បវចន្តស្ស ឧបាយិកា បរិយោ

ម្ចាស់ភិក្ខុ បើសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងវិញ្ញាណាបាតុ ភិក្ខុបានលះបង់ហើយ
ប្រោសតែបានលះបង់នូវសេចក្តីត្រេកអរ កាឃ្មណ៍ក៏ដាច់ចេញ ការទីតាំង
វៃវិញ្ញាណ ក៏មិនមាន ។ វិញ្ញាណដែលមិនមានទីតាំងហើយនោះ ក៏
មិនដុះដាល សឹងផុតស្រឡះ ប្រោះមិនកាក់កែងនូវបដិសន្ធិកៅរៀក
ប្រោសតែផុតស្រឡះ ក៏កំលប់ទៅទីតាំង ប្រោះកំលប់ទៅទីតាំងហើយ ក៏ប្រេក
អរ ប្រោសតែត្រេកអរ ក៏មិនកក់ស្លុត កាលបើមិនកក់ស្លុត ទើបបរិវិញ្ញា
ចំពោះខ្លួនឯង ។ ដឹងច្បាស់ថា ជាភិក្ខុស្រស់ហើយ ។ បេ ។ មន្តការតា-
កិច្ចវេទប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោត្រសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុ អរិយសាវ័ក កាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះ ទើបអស់
អាសវៈក្នុងលំដាប់បាន ។

[១១៦] ក្នុងក្រដាសាត្ថំ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
តាំងឡាយ ទុកបានក្នុងនេះ មាន ៨ ប្រការ ។ ទុកបានក្នុង
គេដូចម្តេច ។ គឺប្រែប្រួលបានក្នុង ១ វេទន្តប្រែបានក្នុង ១ សញ្ញាប្រែបាន-

នក្ខត្តោ សង្ការុចារាននក្ខត្តោ វិញ្ញាណុចារាននក្ខត្តោ ។
 យាវកីវត្តាហំ ភិក្ខុវេ ឥមេ ចត្តុចារាននក្ខត្តោ ច-
 តុច្ឆវិវដ្តិ យថាភូតំ ន អន្តញ្ញាសី លេ តាវហិ ភិក្ខុវេ
 សនេវកេ លោកេ សនាវកេ សព្រហ្មកេ សស្សបណ-
 ព្រាហ្មណីយោ ចដាយ សនេវចនុស្សាយ អនុត្តវិ សខ្ម-
 សខ្មោធិ អភិសម្មត្តោ^(១) ចត្តញ្ញាសី ។ យតោ ច ទ្វាហិ
 ភិក្ខុវេ ឥមេ ចត្តុចារាននក្ខត្តោ ចតុច្ឆវិវដ្តិ យថាភូតំ
 អន្តញ្ញាសី អដាហិ ភិក្ខុវេ សនេវកេ ។ ចេ ។ សនេវច-
 នុស្សាយ អនុត្តវិ សខ្មសខ្មោធិ អភិសម្មត្តោ ចត្តញ្ញា-
 សី ។ កងំ ចតុច្ឆវិវដ្តិ ។ រូបំ អន្តញ្ញាសី រូបសមុទយំ
 អន្តញ្ញាសី រូបនិរោធំ អន្តញ្ញាសី រូបនិរោធតាមិធិប-
 ដិចធំ អន្តញ្ញាសី ។ វេទនំ អន្តញ្ញាសី ។ សញ្ញំ ។

១ ឧ. ឧ. ភិវិធាត្តនំ ។

ឧក្ខន្ធសង្ការុចារាននក្ខន្ធវិញ្ញាណុចារាននក្ខន្ធវ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំដ-
 ឡាយ ភថភកមិនទានំដីនិច្ឆាសំភាមពិក ឡុវុចាចានក្ខន្ធា^(១)ចាំដ ៥ នេះ
 ដែលមានបរិវដ្តៈច្នួន ។ ត្រឹមណា ម្ចាស់ភិក្ខុចាំដឡាយ ភថភកមិនទានំ
 ចេញខ្លួន ថាជាអ្នកគ្រាស់ដីនិច្ឆាសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ក្នុងលោក
 ព្រមទាំងទៅលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងក្នុងសត្វព្រមទាំង
 សមណព្រាហ្មណី ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេស ត្រឹម
 នោះដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំដឡាយ កាលណា ភថភកបានដីនិច្ឆាសំ
 ភាមពិក ឡុវុចាចានក្ខន្ធាចាំដ ៥ នេះ ដែលមានបរិវដ្តៈច្នួន ។ ហើយ
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំដឡាយ កាលនោះ ទើបភថភកចេញខ្លួនថាជាអ្នកគ្រាស់ដីនិ
 ច្ឆាសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណដ៏ប្រសើរ ក្នុងលោកព្រមទាំងទៅលោក ។ បេ ។
 ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនិងមនុស្សដ៏សេសបាន ។ វុចាចានក្ខន្ធា
 ដែលមានបរិវដ្តៈច្នួន ។ ដូចម្តេច ។ គឺភថភកដីនិច្ឆាសំឡុវុច ដីនិច្ឆាសំ
 ឡុវុចារកិកឡើងវិលចូល ដីនិច្ឆាសំឡុវុចារកិកឡុវុច ដីនិច្ឆាសំឡុវុចសេចក្តី
 ប្រកិបត្តិទៅកាន់ទិវលកវិលចូល ។ ដីនិច្ឆាសំឡុវុចេតា ។ ឡុវុចញ្ញា ។

១ ក្នុងខុទ្ទកវិញ្ញា ១១១៧ ។ មានបរិវដ្តៈច្នួន ១ (ក្នុងកថា) ។

ខន្ធសុទ្ធស្ស មជ្ឈិមចណ្ណសម្ព ទោយវិញ្ញោ បរវេ

សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អត្តញ្ញាសី វិញ្ញាណសមុទយំ
អត្តញ្ញាសី វិញ្ញាណនិរោធំ អត្តញ្ញាសី វិញ្ញាណនិរោធ-
តាមិនិបដិបទំ អត្តញ្ញាសី ។

[១០៣] កតមញ្ច ភិក្ខុវេ រូបំ ។ ចត្តារោ ច
មហាកូតា ចតុទ្ធកញ្ច មហាកូតានំ ទុលានាយរូបំ ។ ឥទំ
វុទ្ធកិ ភិក្ខុវេ រូបំ ។ អាហារសមុទយោ រូបសមុទយោ
អាហារនិរោទា រូបនិរោទោ អយទៅ អវិយោ អដ្ឋង្គិកោ
មត្តោ រូបនិរោទតាមិនិបដិបទា ។ សេយ្យមីទំ ។ សម្មា-
និដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។ យេ ហិ កោចិ ភិក្ខុវេ
សមណា វិ ព្រាហ្មណា វិ ឯវិ រូបំ អភិញ្ញាយ ឯវិ
រូបសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបនិរោធំ អភិញ្ញា-
យ ឯវិ រូបនិរោទតាមិនិបដិបទំ អភិញ្ញាយ រូបស្ស
និព្វិនាយ វិកតាយ និរោទាយ ចដិបទ្ធា កេ សុម្មនិ-

ខន្ធសុទ្ធស្ស មជ្ឈិមចណ្ណសម្ព ទោយវិញ្ញោ ទី ១

ន្ត្រសន្តិទាំងឡាយ ។ កថាភកដីនិច្ចាសន្តិញ្ញាណ ដីនិច្ចាសន្តិការ
កើតឡើងនៃញ្ញាណ ដីនិច្ចាសន្តិការលេកនៃញ្ញាណ ដីនិច្ចាសន្តិ
សេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់សេចក្តីលេកនៃញ្ញាណ ។

[១១៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះរួច តើដូចម្តេច ។ មហា-
កូតរូប ២ និងទុបាធាយរូប (២២នៃលក្ខស្រីយ) និងមហាកូតរូប ២ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា រូប ។ ការកើតឡើងនៃរូប ព្រោះ
កើតឡើងនៃកាហារ ការលេកទៅនៃរូប ព្រោះលេកទៅនៃកាហារ មគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាដូច្នោះប្រតិបត្តិទៅកាន់សេចក្តីលេក
នៃរូប ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនោះ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺ សម្មា-
និដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតជា
ពួកសមណៈបុព្វាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់នូវរូបយ៉ាងនេះ ដឹង
ច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃរូប យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីលេកនៃរូប
យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់សេចក្តីលេកនៃរូប យ៉ាង
នេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីឡើយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកកម្រេក
ដើម្បីសេចក្តីលេកនៃរូប សមណៈបុព្វាហ្មណ៍ទាំងនោះ រល្អោះថាបាន

បន្ទា យេ សុប្បដិបន្ទា ភេ ឥមស្មី ធម្មវិទយេ កាធន្តិ ។
 យេ ច ទោ កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា
 វា ឯវិ រូបំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបសមុទយំ អភិញ្ញាយ
 ឯវិ រូបនិរោធិ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបនិរោធកាមិធិបដិបទំ
 អភិញ្ញាយ រូបស្ស និព្វិទា វិរាគា និរោធា អនុបាទា
 វិមុត្តា ភេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា ភេ កេតលីនោ
 យេ កេតលីនោ វុទ្ធិ ភេសំ នត្តិ ចញ្ញាបនាយ ។

[១១២] កតមា ច ភិក្ខុវេ វេទនា ។ ធម៌មេ

ភិក្ខុវេ វេទនាកាយា ចក្កុសម្មស្សជា វេទនា សោត-

ច្រតិចក្កិវោយល្អ សមណៈឬព្រាហ្មណំណា បានច្រតិចក្កិល្អ សមណៈឬ
 ព្រាហ្មណំទាំងនោះ ឈ្មោះថាទាំងនៅក្នុងធម្មវិទយានេះ ។ គ្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ចំណែកពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណំ ណាខ្លះមួយ បានដឹង
 ច្បាស់នូវរូបយ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃរូប យ៉ាងនេះ ដឹង
 ច្បាស់នូវសេចក្តីរលត់នៃរូប យ៉ាងនេះ ដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីច្រតិចក្កិទៅ
 កាន់សេចក្តីរលត់នៃរូបយ៉ាងនេះហើយ ក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះឡើយណាយ
 ព្រោះព្រាសចាកកម្រេក ព្រោះលេត់ ព្រោះមិនបានប្រកាន់យកនូវរូប
 សមណៈឬព្រាហ្មណំទាំងនោះ ឈ្មោះថាផុតស្រឡះវោយល្អ សមណៈ
 ឬព្រាហ្មណំណា ផុតស្រឡះវោយល្អហើយ សមណៈឬព្រាហ្មណំទាំង
 នោះ ឈ្មោះថាមានកិច្ចបានធ្វើហើយ សមណៈឬព្រាហ្មណំទាំងឡាយ
 ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វត្តុៈរបស់សមណៈនិងព្រាហ្មណំទាំងនោះ
 ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១១២] គ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះវេទនា កើដូចម្តេច ។ គ្នាលភិក្ខុ

ទាំងឡាយ ពួកវេទនានេះមាន៦ យ៉ាង គឺ ចក្កុសម្មស្សជាវេទនា ១ សោត-

ខន្តសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដិក្កាសកោ ខយាវិក្ខា បរមោ

សម្មស្សជា វេទនា យោសម្មស្សជា វេទនា ជីក្ខុ-
 សម្មស្សជា វេទនា កាយសម្មស្សជា វេទនា មនោ-
 សម្មស្សជា វេទនា ។ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ វេទនា ។
 ជស្សសមុទយោ វេទនាសមុទយោ ជស្សនិរោធា វេ-
 ទនានិរោធា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មាត្រា
 វេទនានិរោធាតាមិទិបដិបទា ។ សេយ្យដីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ
 ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។ យេ ហិ កោចិ ភិក្ខុវេ ស-
 មណា វា ប្រាហ្មណា វា ឃីវ វេទនិ អភិញ្ញាយ ឃីវ
 វេទនាសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឃីវ វេទនានិរោធំ អភិញ្ញា-
 យ ឃីវ វេទនានិរោធាតាមិទិបដិបទំ អភិញ្ញាយ វេទនា-
 យ និព្វិនាយ វិកាយ និរោធាយ បដិបទ្ធា តេ
 សុប្បដិបទ្ធា យេ សុប្បដិបទ្ធា តេ ឥមស្មី ទម្មវិទយេ
 កាទន្តិ ។ យេ វ ទោ កោចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា
 ប្រាហ្មណា វា ឃីវ វេទនិ អភិញ្ញាយ ឃីវ វេទនា-
 សមុទយំ អភិញ្ញាយ ឃីវ វេទនានិរោធំ អភិញ្ញាយ

ខន្តសំយុត្ត មជ្ឈិមបដិក្កាសកោ ខយាវិក្ខ ទី ១

សម្មស្សជាវេទនា ១ យោសម្មស្សជាវេទនា ១ ជីក្ខុសម្មស្សជាវេទនា ១
 កាយសម្មស្សជាវេទនា ១ មនោសម្មស្សជាវេទនា ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ នេះហៅថា វេទនា ។ ការកើតឡើងនៃវេទនា ព្រោះកើត
 ឡើងនៃផស្សៈ ការលេតនៃវេទនា ព្រោះលេតនៃផស្សៈ មន្តប្រកប
 ដោយអង្គ៨ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដើម្បីដល់នូវការលេត
 នៃវេទនា ។ មន្តប្រកបដោយអង្គ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ១
 ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា
 ពួកសមណៈប្រាហ្មណ៍ ណាមួយ បានដឹងច្បាស់នូវវេទនាយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការ
 លេតនៃវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលេត
 នៃវេទនាយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីឡើយណាយ ដើម្បី
 ប្រាសចាកអម្រេត ដើម្បីសេចក្តីលេតនៃវេទនា ពួកសមណៈ ប្រាហ្មណ៍
 នោះ ឈ្មោះថាប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈប្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិ
 ល្អ ពួកសមណៈប្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ ឈ្មោះថា បិតាវិក្ខុ
 ធម្មវិន័យនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសមណៈ ប្រាហ្មណ៍ណា
 មួយ បានដឹងច្បាស់នូវវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការកើត
 ឡើងនៃវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការលេត នៃវេទនាយ៉ាងនេះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយសូ ។ ខុរាវគ្គ

ឯវិ វេទនាចិរេនកាមិទិបដិបទំ អភិញ្ញាយ ។ មេ ។ វដ្តិ
ភេសំ ទត្តិ បញ្ញាបនាយ ។

(១០៩) កតមា ច ភិក្ខុវេ សញ្ញា ។ ធម៌មេ
ភិក្ខុវេ សញ្ញាកាយា រូបសញ្ញា សន្តសញ្ញា កន្ធ-
សញ្ញា រសសញ្ញា ដោជ្ជសញ្ញា ធម្មសញ្ញា ។ អយំ
វដ្តិភិក្ខុវេ សញ្ញា ។ ធម្មសមុទយា សញ្ញាស-
មុទយោ ធម្មនិរោទា សញ្ញានិរោទា អយមេវ អភិ-
យោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ សញ្ញាចិរេនកាមិទិបដិបទា ។
សេយ្យដីទំ ។ សន្មានិដ្ឋិ ។ មេ ។ សន្មាសមាទិ ។ យេ
ហិ ភេទិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ សញ្ញំ
អភិញ្ញាយ ។ មេ ។ វដ្តិ ភេសំ ទត្តិ បញ្ញាបនាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ។ ខុរាវគ្គ

បានដឹងច្បាស់ ខ្ញុំសេចក្តីប្រតិបត្តិកៅកាន់ទីលេខនៃវេទនា យ៉ាងនេះ
ហើយ ។ មេ ។ វដ្តិរបស់ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍នោះ ក៏មិនមាន
ជាប្រាកដ ។

(១១០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះសញ្ញា តើដូចម្តេចខ្លះ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសញ្ញានេះ មាន ៦ យ៉ាងគឺ រូបសញ្ញា ១ សន្ត-
សញ្ញា ១ ធម្មសញ្ញា ១ សេសញ្ញា ១ ដោជ្ជសញ្ញា ១ ធម្មសញ្ញា ១ ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សញ្ញា ។ ការកើតឡើងនៃសញ្ញា
ព្រោះកើតឡើងនៃធម្មៈ ការលេតនៃសញ្ញា ព្រោះលេតនៃធម្មៈ មគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ដើម្បីដល់
ខ្ញុំការលេតនៃសញ្ញា ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺ
សញ្ញាទិដ្ឋិទ ។ មេ ។ សញ្ញាសមាទិទ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តី
ពិតថា ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ណានិមួយ បានដឹងច្បាស់ខ្ញុំសញ្ញា
យ៉ាងនេះ ។ មេ ។ វដ្តិរបស់សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិន
មានជាប្រាកដ ។

[១០៦] កតមេ ច កិក្កវេ សង្ខារ ។ ធម៌មេ
 កិក្កវេ ចេតនា កាយា រូបសញ្ញា កាយា សន្តសញ្ញា កាយា
 កទ្ធសញ្ញា កាយា រសសញ្ញា កាយា ដោជ្ជសញ្ញា កាយា ធម្ម-
 សញ្ញា កាយា ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ កិក្កវេ សង្ខារ ។ ធម្ម-
 សមុទយោ សង្ខារសមុទយោ ធម្មវិញ្ញា កាយា សង្ខារវិ-
 ញ្ញា ធម្មវេ អវិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ សង្ខារវិញ្ញា-
 ណាមិធម៌ដិបបទា ។ សេយ្យថីនំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ថេ ។
 សម្មាសមាទិ ។ យេ ហិ កេចិ កិក្កវេ សមណា វា
 ព្រាហ្មណា វា ឯវិ សង្ខារេ អកិញ្ញាយ ឯវិ សង្ខារ-
 សមុទយំ អកិញ្ញាយ ឯវិ សង្ខារវិញ្ញាណំ អកិញ្ញាយ ឯវិ
 សង្ខារវិញ្ញាណាមិធម៌ដិបបទំ អកិញ្ញាយ សង្ខារាទំ ចិត្ត-
 ធាយ វិកាយ វិញ្ញាយ ថដិបបទា តេ សុច្ឆដិបបទា
 យេ សុច្ឆដិបបទា តេ ឥមស្មី ធម្មវិញ្ញាយ កាធន្តិ ។

[១១៦] ម្ចាស់កិក្កវេចំខ្យាយ ចុះសង្ខារចំខ្យាយ តើដូចម្តេច
 ខ្លះ ។ ម្ចាស់កិក្កវេចំខ្យាយ ពួករចនានោះ មាន៦ប្រការ គឺ រូប-
 សញ្ញា ១ សទ្ធសញ្ញា ១ កទ្ធសញ្ញា ១ រសសញ្ញា ១
 ដោជ្ជសញ្ញា ១ ធម្មសញ្ញា ១ ។ ម្ចាស់កិក្កវេចំខ្យាយ នេះ
 ហៅថា សង្ខារ ។ ការកើតឡើងនៃសង្ខារ ព្រោះកើតឡើងនៃធម្មវិញ្ញា-
 ណាមិធម៌ដិបបទា ព្រោះលក្ខណៈនៃធម្មវិញ្ញាណាមិធម៌ដិបបទា មក្កប្រកបដោយអង្គ ៨
 ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសច្ចៈប្រតិបត្តិ ដើម្បីដល់នូវការលក្ខណៈនៃសង្ខារ ។
 មក្កប្រកបដោយអង្គ ៨ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺ សមាទិដ្ឋិ ១ វិបេ ។ សមា-
 សមាទិ ១ ។ ម្ចាស់កិក្កវេចំខ្យាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈឬ
 ព្រាហ្មណ៍ ណាមួយ បានដឹងច្បាស់ នូវសង្ខារចំខ្យាយយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនៃសង្ខារយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ នូវការ
 លក្ខណៈនៃសង្ខារយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលក្ខណៈ
 នៃសង្ខារយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីឡើយណាយ ដើម្បី
 ប្រាសចាកកម្រក ដើម្បីសេចក្តីលក្ខណៈនៃសង្ខារ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍
 នោះឈ្មោះថា បានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា ប្រតិបត្តិល្អ
 ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា បិកោកុណ្ឌធម្មវិញ្ញាយនេះ ។

យេ ច ទោ ភេតិ ភិក្ខុវេ សមណោ វា ព្រាហ្មណា
 វា ឃិវិ សង្ការេ អភិញ្ញាយ ឃិវិ សង្ការសមុទយំ អ-
 ភិញ្ញាយ ឃិវិ សង្ការនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឃិវិ សង្ការនិរោធ-
 ភាមិធិបដិបទំ អភិញ្ញាយ សង្ការាទំ និព្វិទា វិរាគា
 និរោទា អនុបាទា វិមុត្តា ភេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា
 ភេ ភេតលំចោ យេ ភេតលំចោ វដ្ឋំ ភេសំ នត្តិ
 ចញ្ញាបទាយ ។

[១១៧] កាតមញ្ច ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ ។ ធរិយេ

ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណកាយា ចក្កវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ
 យានវិញ្ញាណំ ជិវិតវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញា-
 ណំ ។ ឥទំ វុទ្ធតិ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ ។ ឆាមរូបសមុទយា
 វិញ្ញាណសមុទយោ ឆាមរូបនិរោទា វិញ្ញាណនិរោទោ

ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់
 ខ្លួនសង្ការចាំនិទ្យាយ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ខ្លួនការកើតឡើង នៃ
 សង្ការយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ខ្លួនទីលេកនៃសង្ការយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់ខ្លួនសច្ច័ប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលេកនៃសង្ការ យ៉ាងនេះ ហើយផុត
 ស្រឡះ ព្រោះឡើយណាយ ព្រោះទ្រុសចាកកម្រេក ព្រោះលក់
 ព្រោះមិនប្រកាន់យកខ្លួនសង្ការចាំនិទ្យាយ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ចាំនិ-
 ទោន ឈ្មោះថា ផុតស្រឡះដោយល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា
 ផុតស្រឡះល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមានកិច្ចបានធ្វើ
 ហើយ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្ឋៈរបស់
 សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ចាំនិទោន ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១១៧] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ចុវិញ្ញាណ ភើដូចម្តេចខ្លះ ។

ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ពួកវិញ្ញាណនេះ មាន ៦ យ៉ាង គឺ ចក្កវិញ្ញាណ ១
 សោតវិញ្ញាណ ១ យានវិញ្ញាណ ១ ជិវិតវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១
 មនោវិញ្ញាណ ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ នេះហៅថា វិញ្ញាណ ។
 ការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណ ព្រោះកើតឡើងនៃនាមនិងរូ ការលក់ទៅនៃ

វត្ថុសំយក្ក ចម្បីបណ្ណសារ ពោធិវគ្គ បរិយាយ

អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ វិញ្ញាណនិរោធាតិ-
 និបដិបទា ។ សេយ្យច័ន្ទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ចេ ។ សម្មា-
 សមាទិ ។ យេ ហំ កោចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា
 វា ឯវិ វិញ្ញាណំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណសមុទយំ អភិ-
 ញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណនិរោ-
 ធាតិ និបដិបទំ អភិញ្ញាយ វិញ្ញាណស្ស និព្វិទាយ វិកា-
 តាយ និរោធាយ ចដិបទ្ធា ភេ សុប្បដិបទ្ធា យេ សុប្ប-
 ដិបទ្ធា ភេ ឥសស្មំ ធម្មវិទយេ កាធន្តំ ។ យេ ច ទោ
 កោចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ វិញ្ញាណំ
 អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវិ
 វិញ្ញាណនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វិញ្ញាណនិរោធាតិ និប-
 ដិបទំ អភិញ្ញាយ វិញ្ញាណស្ស និព្វិទា វិកា ចិរោធា

វត្ថុសំយក្ក ចម្បីបណ្ណសារ ពោធិវគ្គ ទី ១

វិញ្ញាណ ព្រោះលក់ទៅខាងខាងចុះ មន្តប្រកបដោយអង្គ៨ដ៏ប្រ-
 សើរខ្លះៗ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលក់ នៃវិញ្ញាណ ។ មន្ត
 ប្រកបដោយអង្គ៨ ភើក្តុះ ។ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ចេ ។ សម្មាសមា-
 ទិ ។ ខ្នាសក្តុចាំទ្បាយ សេចក្តីភិតថា ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍
 ណាមួយ បានដឹងច្បាស់នូវវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការ
 កើតឡើងនៃវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការលក់នៃវិញ្ញាណ
 យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលក់នៃវិញ្ញាណយ៉ាង
 នេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីឡើយណាយ ដើម្បីប្រាសចាកកម្រេក
 ដើម្បីលក់នៃវិញ្ញាណ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាបាន
 ប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិល្អ
 សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថា បិកនៅក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។
 ខ្នាសក្តុចាំទ្បាយ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់
 នូវវិញ្ញាណ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង នៃវិញ្ញាណ
 យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការលក់ នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលក់នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ហើយផុត
 ស្រឡះ ព្រោះឡើយណាយ ព្រោះប្រាសចាកកម្រេក ព្រោះលក់

សុត្តនិបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទង្វារវគ្គោ

អនុបាទា វិមុត្តា ភេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា ភេ ភេ-
តលំបោ យេ ភេតលំបោ វដ្តំ ភេសំ ទត្តិ ចញ្ញាបទា-
យោតិ ។

[១១៨] ឯវម្មេ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ ភកវា សា-
វត្តិយំ វិហរតិ ជេតវិទេ អនាថបិណ្ឌិកេស្ស អារាមេ ។
តត្រ ខោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសំ ភិក្ខុភេតិ ។ ភ-
ទន្តេតិ ភេ ភិក្ខុ ភកវតោ បទូស្សោសំ ។ ភកវា ឯ-
តទរោច សន្តដ្ឋានកុសលោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិវិទូប-
បរិក្ខំ ឥមស្មី ធម្មវិទយេ ភេតលំ វុសិតវា ទុក្ខមប្បិ-
សោតិ វុត្តិ ។ កាថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សន្តដ្ឋានកុស-
លោ ហោតិ ។ ឥទ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ រូបំ បជាបាតិ រូប-
សមុទយំ បជាបាតិ រូបនិរោធំ បជាបាតិ រូបនិរោធ-

សុត្តនិបិដក សំយុត្តនិកាយ ទង្វារវគ្គ

ព្រោះមិនប្រកាន់យកខ្លួនវិញ្ញាណ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះ
ថាបានផុតស្រឡះដោយសេដ្ឋ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា បានផុតស្រឡះ
ស្តី សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ
ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្តៈរបស់សមណៈ
និងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១១៨] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគច្រើននឹងនៅ ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកេស្មី ទៀច
ក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះនឹង ព្រះមានព្រះភាគ គ្រាស់ហៅភិក្ខុទាំង-
ឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះកូ-
ដីកា ខែព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះឥន្ទ ។ ព្រះមានព្រះ
ភាគ គ្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកឈ្លាសវៃ
ក្នុងហេតុ វេ ប្រការ ជាអ្នកនិពន្ធនូវលក្ខណៈព្យាប្រការ ភវាគក
ពោលថា ជាបុរសទុក្ខម មានកិច្ចបានធ្វើអស់ហើយ មានព្រហ្មច-
រិយធម៌នៅរួចហើយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
ជាអ្នកឈ្លាសវៃ ក្នុងហេតុ វេ ប្រការ កើប្តូរម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់ខ្លួនរួច ដឹងច្បាស់ខ្លួនការកើត
ទៀតវិទូរួច ដឹងច្បាស់ខ្លួនការលេងវិទូរួច ដឹងច្បាស់ខ្លួនសច្ច្តក្រិយៈភិក្ខុ

វត្ថុសំយក្កស្ស ធម្មិមបណ្ណសារេ ពោយវិទ្ធោ បរិមេ

កាមិធិបដិបទំ បជាបាតិ ។ រូបស្ស អស្សាទំ បជា-
បាតិ រូបស្ស អាទិទំ បជាបាតិ រូបស្ស ទិស្សវណំ
បជាបាតិ ។ វេទិ បជាបាតិ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។
វិញ្ញាណំ បជាបាតិ វិញ្ញាណសមុទយំ បជាបាតិ វិញ្ញា-
ណនិរោធំ បជាបាតិ វិញ្ញាណនិរោធកាមិធិបដិបទំ ប-
ជាបាតិ ។ វិញ្ញាណស្ស អស្សាទំ បជាបាតិ វិញ្ញា-
ណស្ស អាទិទំ បជាបាតិ វិញ្ញាណស្ស ទិស្សវណំ
បជាបាតិ ។

[១១៧] កតមេត្វ កិក្កវេ រូបំ ។ ចត្តារោ ច
មហាក្ខតា ចតុទ្ធកេត្វ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយរូបំ ។ ឥទំ
វុទ្ធកិ កិក្កវេ រូបំ ។ អាហារសមុទយោ រូបសមុទយោ
អាហារនិរោធា រូបនិរោធា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
ឧត្តោ រូបនិរោធកាមិធិបដិបទា ។ សេយ្យដិទំ ។ សម្មា-
និដ្ឋិ ។ វេ ។ សម្មាសមាទិ ។ យំ រូបំ ចដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
សុទំ សោមទស្សិ អយំ រូបស្ស អស្សាទោ យំ រូបំ
អនិច្ចំ ធុក្កំ វិចារណាមទម្មំ អយំ រូបស្ស អាទិទរោ

វត្ថុសំយក្ក ធម្មិមបណ្ណសារេ ពោយវិទ្ធ ទី ១

ទៅកាន់ទីលក់ខ្មែរ ។ ដឹងច្បាស់ខ្លួនអាទិសង្សរបស់ខ្លួន ដឹងច្បាស់ខ្លួន
ពោសរបស់ខ្លួន ដឹងច្បាស់ខ្លួនការណាស់ចេញខ្លួនខ្លួន ។ ដឹងច្បាស់ខ្លួន
វេទនា ។ ខ្លួនសញ្ញា ។ ខ្លួនសង្ការទាំងឡាយ ។ ដឹងច្បាស់ខ្លួនវិញ្ញាណ
ដឹងច្បាស់ខ្លួនការកើតឡើងវិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់ខ្លួនការលក់វិញ្ញាណ
ដឹងច្បាស់ខ្លួនសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលក់វិញ្ញាណ ។ ដឹងច្បាស់ខ្លួន
អាទិសង្សរបស់វិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់ខ្លួនពោសរបស់វិញ្ញាណ ដឹងច្បាស់
ខ្លួនការណាស់ចេញខ្លួនវិញ្ញាណ ។

[១១៧] ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ ចុះរូប កើដូចម្តេច ។ មហា-
ក្ខត្រូប ៤ និង ១ ពុទ្ធាយរូប (២២) ដែលកាស្រ័យនឹងមហាក្ខត្រូប ៤ ។
ម្នាលកិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា រូប ។ ការកើតឡើងវិញ្ញាណ ព្រោះការ
កើតឡើងវិញ្ញាណ ការលក់ទៅវិញ្ញាណ ព្រោះការលក់ទៅវិញ្ញាណ
មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទី
លក់ខ្មែរ ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ កើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ
។ វេ ។ សម្មាសមាទិ ។ សេចក្តីសុខនិងសោមទស្សណា កើត
ឡើងព្រោះកាស្រ័យខ្លួន ។ នេះឈ្មោះថាអាទិសង្សរបស់ខ្លួន រូបណាមិន
ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះឈ្មោះថាពោសរបស់ខ្លួន

យោ រូបស្មី ធនុភកវិទយោ ធនុភកច្បហានំ ឥទ្ធំ រូបស្ស
 ធិរស្សណំ ។ យេ ហំ កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា វា
 ព្រាហ្មណា វា ឯវិ រូបំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបសមុទយំ
 អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបនិរោធកា-
 មិទ្ធិមទិមទំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបស្ស អស្សាទំ អភិញ្ញាយ
 ឯវិ រូបស្ស ភានិទំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបស្ស ធិស្ស-
 រណំ អភិញ្ញាយ រូបស្ស ធិត្វិជាយ វិភាយ ធិរោជាយ
 ចដិច្ចា តេ សុប្បដិច្ចា យេ សុប្បដិច្ចា តេ ឥមស្មី
 ធម្មវិទយេ កាធន្តិ ។ យេ ច ទោ កេចិ ភិក្ខុវេ សមណា
 វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ រូបំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបសមុទយំ
 អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបនិរោធំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបនិរោធកា-
 មិទ្ធិមទិមទំ អភិញ្ញាយ ឯវិ រូបស្ស អស្សាទំ អភិញ្ញាយ

ការបរម្មាបន្តិទ្ធកុក ការលះបន្តិទ្ធកុក ណា ឈ្មោះថា ការ
 លាស់ចេញខ្យល់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈ
 ឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់ខ្យល់យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់
 ខ្យល់ការកើតឡើងខ្យល់ យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ខ្យល់ការលាស់ខ្យល់យ៉ាង
 នេះ បានដឹងច្បាស់ខ្យល់សេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលានខ្យល់យ៉ាងនេះ បាន
 ដឹងច្បាស់ខ្យល់កាន់សិរ្ស លេស់ខ្យល់យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ខ្យល់ពាសលេស់
 ខ្យល់យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ខ្យល់ការលាស់ចេញខ្យល់យ៉ាងនេះ ហើយ
 ប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីឡើយណាយ ដើម្បីការប្រាសចាកសម្រេក ដើម្បី
 សេចក្តីលាស់ខ្យល់ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាបានប្រតិបត្តិ
 ដោយល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណា ប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈឬ
 ព្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថា បិតនៅក្នុងធម្មវិន័យនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់
 ខ្យល់យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ខ្យល់ការកើតឡើងខ្យល់យ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់ខ្យល់ការលាស់ខ្យល់យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ខ្យល់សេចក្តីប្រតិបត្តិទៅ
 កាន់ទីលានខ្យល់យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ខ្យល់កាន់សិរ្សលេស់ខ្យល់យ៉ាងនេះ

ទ្រង់យុត្តស្ស ឧដ្ឋិមបណ្ណាសក ឆោយវត្តោ បរមោ

ឋវិ រូបស្ស អាទិទវំ អភិញ្ញាយ ឋវិ រូបស្ស ធិស្សវណិ

អភិញ្ញាយ រូបស្ស ធិត្វិជា វិភតា ធិរោតា អនុបាតា

វិមុត្តា ភេ សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា ភេ ភោតលំដោ យេ

ភោតលំដោ វដ្ឋិ ភេសិ នត្តិ បញ្ញាបនាយ ។

[១២០] កកមា ៦ ភិក្ខុវេ វេទនា ។ ឆយិមេ

ភិក្ខុវេ វេទនាកាយា ធកុសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។

មនោសម្មស្សជា វេទនា ។ អយំ វុទ្ធិ ភិក្ខុវេ វេទ-

នា ។ ធស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោ ធស ធិរោតា

វេទនាធិរោតា អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ

ទ្រង់យុត្ត ឧដ្ឋិមបណ្ណាសក ឆោយវត្ត ទំ ១

បានដឹងច្បាស់នូវពោសរបស់រូបយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់នូវការរលាស់

ចេញនូវរូបយ៉ាងនេះហើយ ក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះនឿយណាយ ច្រាស

ធាតុមេក ព្រោះលក់ ព្រោះមិនច្រកាន់យកនូវរូប ពួកសមណៈឬ

ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឈ្មោះថាបានផុតស្រឡះដោយល្អ ពួកសមណៈ

ឬព្រាហ្មណ៍ណា បានផុតស្រឡះដោយល្អ ពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍នោះ

ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានកិច្ចបានធ្វើហើយ ពួកសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ណា

មានកិច្ចបានធ្វើហើយ វដ្ឋិ របស់សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ក៏

មិនមានជាប្រាកដ ។

[១២០] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះវេទនាតើដូចម្តេចចុះ ។ ម្ចាស់

ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកវេទនានេះមាន ៦ យ៉ាងគឺ ចកុសម្មស្សជាវេទនា ១

។ បេ ។ មនោសម្មស្សជាវេទនា ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា

វេទនា ។ ការកើតឡើងវិទេវេទនា ព្រោះការកើតឡើងវិទេវស្សៈ ការ

លេតិវិទេវេទនា ព្រោះការលេតិវិទេវស្សៈ មន្តប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកិរិយា

វេទនាចិរោទតាមិច្ចិមជិមតា ។ សេយ្យដីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ
 ។ មេ ។ សម្មាសមាទិ ។ យំ វេទនិ មជិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
 សុខំ សោមនស្សំ អយំ វេទនាយ អស្សាទោ យា
 វេទនា អនិច្ចា ទុក្ខា វិបវិណាមទម្មា អយំ វេទនាយ
 អាទិនវេ យោ វេទនាយ ធន្តកកវិទយោ ធន្តកកម្ស-
 ហានំ ឥទំ វេទនាយ និស្សរណំ ។ យេ ហិ កេចិ
 កិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឯវិ វេទនិ
 អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនាសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវិ វេ-
 ទនាចិរោទិ អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនាចិរោទតាមិច្ចិមជិមទិ
 អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនាយ អស្សាទំ អភិញ្ញាយ ឯវិ
 វេទនាយ អាទិនវិ អភិញ្ញាយ ឯវិ វេទនាយ និស្សរណំ
 អភិញ្ញាយ វេទនាយ និព្វិទាយ វិរាមាយ និរោទាយ
 មជិមត្តា ភេ សុប្បជិមត្តា យេ សុប្បជិមត្តា ភេ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកិរិយា

នេះឯង ជាផ្លូវទៅកាន់ចិរោទិវេទនា ។ មន្តប្រកបដោយអង្គ ៨
 កើតឡើង ។ ភិសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ មេ ។ សម្មាសមាទិ ១ ។ សេចក្តីសុខ
 នឹងសោមនស្សណា កើតឡើង ព្រោះការស្រ័យឡូវវេទនា នេះឈ្មោះថា
 អាទិនវេសវេទនា វេទនាណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសភាព
 ប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា នេះឈ្មោះថាទោសរបស់វេទនា ការបោះបង្គោលឡូ
 ធន្តក ការលះបង់ឡូធន្តករបស់វេទនា ណា នេះឈ្មោះថាការលាស់
 ចេញឡូវវេទនា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ សេចក្តីពិតថា ពួកសមណៈ
 ប្រាហ្មណ៍ណាមួយ បានដឹងច្បាស់ ឡូវវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់ ឡូវការកើតឡើងវិទេវវេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឡូវការលេច
 វិទេវវេទនា យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ឡូវសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ចិរោទិវេទនា
 វេទនាយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ឡូវអាទិនវេសវេទនាយ៉ាងនេះ បាន
 ដឹងច្បាស់ឡូវទោសរបស់វេទនា យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ឡូវការលាស់
 ចេញឡូវវេទនាយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តីឡើយណាយ
 ដើម្បីការប្រាសចាកកម្រេក ដើម្បីសេចក្តីលេចវិទេវវេទនា ពួកសមណៈប្រា
 ហ្មណ៍ចាំឯនោះ ឈ្មោះថា បានប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈប្រា
 ហ្មណ៍ណា បានប្រតិបត្តិដោយល្អ ពួកសមណៈប្រាហ្មណ៍ ចាំឯនោះ

វទ្ធសំយុត្តស្ស ចម្បីចបណ្ណសក ឧបាយត្ថោ បរិមេ

សមស្មី ធម្មវិទាយ កាធន្តិ ។ យេ ច ខេ កេ ចិ កិក្កុវេ
សមណាវា ព្រាហ្មណាវា ឃិវិ វេធនំ អភិញ្ញាយ ។ មេ ។
វដ្ឋិ ភេសំ ធន្តិ បញ្ញាបនាយ ។

[១២០] កកមា ច កិក្កុវេ សញ្ញា ។ ធម៌ខេ
កិក្កុវេ សញ្ញាកាយា វុបសញ្ញា សន្តសញ្ញា តទ្ធសញ្ញា
វសសញ្ញា វោជ្ជសញ្ញា ធម្មសញ្ញា ។ អយំ វុទ្ធកិ
កិក្កុវេ សញ្ញា ។ ធម្មសុខយោ សញ្ញាសុខយោ
ធម្មនិរោធិ សញ្ញានិរោធិ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិ-
កោ មត្តោ សញ្ញានិរោធិកាមិវិបដិបតា ។ សេយ្យ-
ដីនំ ។ សម្មានិដ្ឋិ ។ មេ ។ សម្មាសមាធិ ។ មេ ។ វដ្ឋិ
ភេសំ ធន្តិ បញ្ញាបនាយ ។

វទ្ធសំយុត្ត ចម្បីចបណ្ណសក ឧបាយត្ថ វិ ១

ឈ្មោះជាប៉ែតនៅក្នុងធម្មវិទ្យានេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ កំឯពួកសម-
ណៈប្រាហ្មណ៍ណា ធីមួយ បានជីវិតច្បាស់ខ្យល់ខ្យាយ៉ាងនេះ ។ មេ ។
វដ្ឋៈ របស់សមណៈនិងប្រាហ្មណ៍ចាំឯនោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

[១២១] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឡាយ ចុះសញ្ញា កើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុចាំឡាយ ពួកសញ្ញានេះមាន ៦ យ៉ាងគឺ ប្រសញ្ញា ១ សទ្ធសញ្ញា ១
នន្តសញ្ញា ១ សេសញ្ញា ១ វោជ្ជសញ្ញា ១ ធម្មសញ្ញា ១ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុចាំឡាយ នេះហៅថា សញ្ញា ។ ការកើតឡើងនៃសញ្ញា ព្រោះ
ការកើតឡើងនៃផស្សៈ ការលេចនៃសញ្ញា ព្រោះការលេចនៃផស្សៈ មគ្គ
ប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរនេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ចំលាក់
នៃសញ្ញា ។ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ កើតខ្លះ ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ មេ ។
សម្មាសមាធិ ១ ។ មេ ។ វដ្ឋៈ របស់សមណៈនិងប្រាហ្មណ៍ចាំឯនោះ ក៏មិន
មានជាប្រាកដ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស វគ្គវគ្គោ

[១២២] កតមេ ច ភិក្ខុវេ សង្ខារ ។ ធម៌
 យិមេ ភិក្ខុវេ ធម្មតាគាយាយា រូបសញ្ញាតនា ។ បេ ។
 ធម្មសញ្ញាតនា ។ ឥមេ វុត្តន្តំ ភិក្ខុវេ សង្ខារ ។
 ធម្មសមុធយោ សង្ខារសមុធយោ ធម្មនិរោធិ សង្ខា-
 រនិរោធិ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ សង្ខា-
 រនិរោធិកាមិទិបដិមនា ។ សេយ្យនិទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ
 ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។ យិ សង្ខារេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជ-
 តិ សុទំ សោមចស្សំ អយំ សង្ខារនំ អស្សាដោ
 យេ សង្ខារ អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា អយំ
 សង្ខារនំ អនិច្ចេកំ យោ សង្ខារេសុ ធន្តរកវិ-
 យោ ធន្តរកម្យហានំ ឥនំ សង្ខារនំ វិស្សរណំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វគ្គវគ្គោ

[១២២] ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ចុះសង្ខារតាំងឡាយ កើដូចម្តេច
 ខ្លះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ពួកចេតនាខេមាន ៦ ប្រការ គឺ រូបសញ្ញាត-
 នា ១ ។ បេ ។ ធម្មសញ្ញាតនា ១ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ នេះហៅថា
 សង្ខារ ។ ការកើតឡើងនៃសង្ខារ ព្រោះការកើតឡើងនៃផស្សៈ ការ
 លេតនៃសង្ខារ ព្រោះការលេតនៃផស្សៈ មន្ត្រប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ
 នេះឯង ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលេតនៃសង្ខារ ។ មន្ត្រប្រកបដោយ
 អង្គ ៨ កើដូចម្តេចខ្លះ ។ ភិសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ១ ។ សេច-
 ក្តីសុខនិរិសាមនស្សណា រកឡើង ព្រោះការស្រវឹងសង្ខារតាំងឡាយ
 នេះឈ្មោះថា កាមិសង្ស្របេសសង្ខារតាំងឡាយ សង្ខារតាំងឡាយណាមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសភាពប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះឈ្មោះថា តាសបេស
 សង្ខារតាំងឡាយ ការបញ្ចេញផលនៃទុក្ខ ការលេតនៃផលនៃទុក្ខ ក្នុងសង្ខារ
 តាំងឡាយណា នេះឈ្មោះថា ការលេតនៃចេញផលសង្ខារតាំងឡាយ ។

វន្តសំយត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្គកាលកៈ ខាយវិញ្ញា បរមោ

យេ ហិ កេចិ កិក្កុវេ សមណោ វិ ប្រាហ្មណោ វិ ឯវិ
 សង្ការេ អភិញ្ញាយ ឯវិ សង្ការសមុទយេ អភិញ្ញាយ
 ឯវិ សង្ការនិរោធិ អភិញ្ញាយ ឯវិ សង្ការនិរោធតា-
 មិទិចដិចទិ អភិញ្ញាយ ។ មេ ។ សង្ការនិ ទិទ្ធិនាយ
 វិវកាយ និរោចាយ បដិមន្តា ភេ សុច្ឆដិចន្តា យេ
 សុច្ឆដិចន្តា ភេ ភមស្មី ធម្មវិទយេ តាទន្តិ ។ មេ ។
 វដ្តិ ភេសំ នត្ថំ បញ្ញាបបាយ ។

(១២៣) កកមត្តា កិក្កុវេ វិញ្ញាណំ ។ ធម៌មេ

កិក្កុវេ វិញ្ញាណកាយា ធម្មវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ
 យានវិញ្ញាណំ ជីវ្ហវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មចោ-

វន្តសំយត្ត មជ្ឈិមបទ្គកាលកៈ ខាយវិញ្ញ ទី ១

ខ្នាលភិក្ខុចាំន្សាយ សេចក្តីកិក្កុវេ ក្នុងសមណៈ ឬ ប្រាហ្មណ៍ណា
 គឺមួយ បានដឹងច្បាស់ ឲ្យសង្ការចាំន្សាយយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់
 ឲ្យការកើតឡើងនៃសង្ការយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឲ្យការរលត់នៃសង្ការ
 យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ឲ្យសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីរលត់នៃសង្ការចាំន្សាយ
 យ៉ាងនេះ ។ មេ ។ ហើយប្រតិបត្តិដើម្បីសេចក្តីឡើយណាយ ដើម្បី
 ការប្រាសចាកកម្រោក ដើម្បីសេចក្តីរលត់នៃសង្ការចាំន្សាយ ក្នុង
 សមណៈ ឬ ប្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាបានប្រតិបត្តិដោយស្ត្រ ក្នុងសមណៈ
 ឬ ប្រាហ្មណ៍ណាបានប្រតិបត្តិស្ត្រ ក្នុងសមណៈ ឬ ប្រាហ្មណ៍នោះ ឈ្មោះ
 ថាបិកនេភ្នំធម្មវិទយនេះ ។ មេ ។ វដ្តៈ របស់ក្នុងសមណៈនិងប្រាហ្មណ៍
 ចាំន្សានោះ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។

(១២៣) ខ្នាលភិក្ខុចាំន្សាយ វិញ្ញាណ ភិក្ខុចម្ពុច្ឆុះ ។ ខ្នាល

ភិក្ខុចាំន្សាយ ក្នុងវិញ្ញាណនេះមាន ៦ យ៉ាងគឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ១ សោត-
 វិញ្ញាណ ១ យានវិញ្ញាណ ១ ជីវ្ហវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១ មចោ-

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គ

វិញ្ញាណំ ។ វិនិច្ឆ័យំ វិញ្ញាណំ ។ ធាតុរូបសមុទយោ
 វិញ្ញាណសមុទយោ ធាតុរូបនិរោធិ វិញ្ញាណនិរោធិ
 អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មន្តោ វិញ្ញាណនិរោធិកា-
 មិទ្ធិមជ្ជិមតា ។ សេយ្យមីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មា-
 សមាទិ ។ យំ វិញ្ញាណំ មជ្ជិមតំ ឧប្បជ្ឈិតំ សុទ្ធំ សោម-
 ទស្សំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ យំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ
 ទុក្ខំ វិចារណមទម្មំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អាទិទេវ យោ
 វិញ្ញាណស្មំ ធន្តរាគវិទយោ ធន្តរាគរោ ហានំ វិនិច្ឆ-
 ណស្ស ទិស្សនាំ ។ យេ ហិ កេចិ កិក្កុវេ សមណា
 វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ វិញ្ញាណំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញា-
 ណសមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណនិរោធិ អភិញ្ញា-
 យ ឯវំ វិញ្ញាណនិរោធិកាមិទ្ធិមជ្ជិមតំ អភិញ្ញាយ ឯវំ
 វិញ្ញាណស្ស អស្សនំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណស្ស
 អាទិទំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណស្ស ទិស្សនាំ អ-
 ភិញ្ញាយ វិញ្ញាណស្ស ទិទ្ធិនាយ វិវកាយ ទិរោចាយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

វិញ្ញាណ ។ វ ម្ចាស់ភិក្ខុព័ន្ធាយ នេះហៅថា វិញ្ញាណ ។ ការ
 កើតឡើងវិញ្ញាណ ព្រោះការកើតឡើងវិទនាមនិវ្រុប ការរលត់វិទ-
 វិញ្ញាណ ព្រោះការរលត់វិទនាមនិវ្រុប មន្តប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ
 នេះឯង ដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទិវលក្ខន្តវិញ្ញាណ ។ មន្តប្រកប
 ដោយអង្គ ៨ កើតឡើង ។ គឺសម្មាទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ១ ។
 សេចក្តីសុខនិរសោមមស្សណា កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណនេះ
 ឈ្នះថា កាន់សិទ្ធិរបស់វិញ្ញាណ វិញ្ញាណណា មិនទៀង ជាទុក្ខមាន
 សភាពប្រែប្រួលជាធម្មតា នេះឈ្នះថា ទោសរបស់វិញ្ញាណ ការបោះឆ្នោ
 ចង់ឡើងឧទ្ធក ការលះបង់ឡើងឧទ្ធក ក្នុងវិញ្ញាណណា នេះឈ្នះថា
 ការលាស់ចេញឡើងវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុព័ន្ធាយ សេចក្តីគិតថា
 ក្នុងសមណៈបូព្រាហ្មណ៍ណា មួយ បានដឹងច្បាស់ ឡើងវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់ ឡើងវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឡើង
 ការរលត់វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឡើងសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់
 ទិវលក្ខន្តវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ឡើងកាន់សិទ្ធិរបស់វិញ្ញាណ
 យ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ឡើងទោសរបស់វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់
 ឡើងការលាស់ចេញឡើងវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីសេចក្តី
 ឡើងណាយ ដើម្បីការប្រាសចាកគម្រោក ដើម្បីសេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ

បដិបទ្ធា តេ សុប្បដិបទ្ធា យេ សុប្បដិបទ្ធា តេ ភមស្មី
 ធម្មវិទយេ កាធន្តិ ។ យេ ច ខោ កេតិ ភិក្ខុវេ សមណា
 វា ព្រាហ្មណា វា ឯវំ វិញ្ញាណំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណា-
 សមុទយំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណាចិរេតិ អភិញ្ញាយ
 ឯវំ វិញ្ញាណាចិរេតតាមិចិបដិបទំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញា-
 ណាស្ស អស្សាទំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណាស្ស អាទិ-
 ទំ អភិញ្ញាយ ឯវំ វិញ្ញាណាស្ស ទិស្សវណំ អភិញ្ញាយ
 វិញ្ញាណាស្ស ចិព្វិទា វិវាតា ចិរេតា អនុវាទា វិមុត្តា តេ
 សុវិមុត្តា យេ សុវិមុត្តា តេ កេតលិទោ យេ កេត-
 លិទោ វន្តិ តេសំ ទត្តិ ចញ្ញាមនាយ ។ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ សាវ្ហ្ហាទកុសលោ ហោតិ ។

សមណៈឬព្រាហ្មណំ ចាំនិទានេ រេឃ្លានេ ថា បានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈ
 ឬ ព្រាហ្មណំ ណា បានប្រតិបត្តិល្អ ពួកសមណៈ ឬ ព្រាហ្មណំ នោះ
 រេឃ្លានេ ថា បិក្ខុវេ ទ្រុឌធម្មវិទយេ នេះ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ភិក្ខុសមណៈ
 ឬព្រាហ្មណំ ណា មួយ បានដឹងច្បាស់ ខ្ញុំវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹង
 ច្បាស់ ខ្ញុំការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ខ្ញុំការលេត
 នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ខ្ញុំសេចក្តីប្រតិបត្តិទៅកាន់ទីលេត
 នៃវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ខ្ញុំភាគិសន្សិរេសវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ
 បានដឹងច្បាស់ ខ្ញុំទោសរបស់វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ បានដឹងច្បាស់ ខ្ញុំការ
 រលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ហើយក៏ផុតស្រឡះ ព្រោះសេចក្តី
 ឡើយណាយ ព្រោះប្រាសចាកកម្រិត ព្រោះលេត ព្រោះមិនប្រកាន់
 យកនូវវិញ្ញាណ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណំ នោះ រេឃ្លានេ ថា ផុតស្រឡះ
 ដោយល្អ ពួកសមណៈឬព្រាហ្មណំ ណា បានផុតស្រឡះល្អ ពួក
 សមណៈឬព្រាហ្មណំ នោះ រេឃ្លានេ ថា ជាអ្នកមានកិច្ចបានធ្វើហើយ ពួក
 សមណៈឬព្រាហ្មណំ ណា មានកិច្ចបានធ្វើហើយ ផ្អែរេសសមណៈ
 ចំនីព្រាហ្មណំ ចាំនិទានេ ក៏មិនមានជាប្រាកដ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ
 ភិក្ខុជាអ្នកល្អាសវៃក្នុងហេតុ ពីប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។

(១២២) កថញ្ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិវិទូបបរិក្ខី ហោតិ ។
 ឥន ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ធាតុសោ ឧបបរិក្ខតិ អាយតន-
 សោ ឧបបរិក្ខតិ បដិទូសមុប្បាទសោ ឧបបរិក្ខតិ ។
 ឃវំ ទោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិវិទូបបរិក្ខី ហោតិ ។ សត្តដ្ឋា-
 នកុសលោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ តិវិទូបបរិក្ខី ឥមស្មី ធម្ម-
 វិធមយេ កោណលី វុសិតវា ឧត្តមបុរិសោតិ វុទ្ធពិគិ ។

(១២៥) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ តថាគតោ
 ភិក្ខុវេ អវហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា រូបស្ស ចិច្ចិទា វិណា
 ចិរោទា អទុបាទា វិមុត្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ វុទ្ធពិ-
 តិ ។ ភិក្ខុចិ ភិក្ខុវេ បញ្ញាវិមុត្តោ រូបស្ស ចិច្ចិទា

(១២២) ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ចុះភិក្ខុជាអ្នកពិចារណា ខ្លួនលក្ខណៈ
 ពប្រការ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនា
 នេះ ពិចារណាភាមធាតុ ពិចារណាភាមកាយនេះ ពិចារណាភាម
 បដិទូសមុប្បាទ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ភិក្ខុជាអ្នកពិចារណា ខ្លួន
 លក្ខណៈពប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ភិក្ខុជាអ្នក
 ល្បួសក្នុងហេតុ ពប្រការ ជាអ្នកពិចារណាខ្លួនលក្ខណៈពប្រការ
 គថាគតោហៅថាជាវត្តមបុរិស មានកិច្ចបោះចោលហើយ មានព្រហ្មចរិយ-
 ធម៌នៅចោលហើយ ក្នុងធម៌និយនេះ ។

(១២៥) ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ខ្នាលភិក្ខុ
 ចាំនិទ្យាយ ព្រះគថាគត ជាអហោន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ដុតស្រឡះហើយ
 ព្រោះឡើយណាយ ព្រោះប្រាសចាកកម្រេក ព្រោះរលត់ ព្រោះមិន
 ប្រកាន់យកនូវរូប បានជាហៅថាសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ
 ចំណែកមានភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ដុតស្រឡះហើយ ព្រោះឡើយណាយ

វត្ថុសំយុត្តស្ស ឧទ្ទិសបណ្ណសារៈ ធាយវិទ្ធិ បរិមា

វិភាគ ជំរេនា អនុបាទា វិមុត្តានិ បញ្ញាវិមុត្តានិ
វុទ្ធិនិ ។ តថាគតោ ភិក្ខុវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា វេន-
ធាយ ជិវិត្តនា វិភាគ ជំរេនា អនុបាទា វិមុត្តា សម្មា-
សម្ពុទ្ធានិ វុទ្ធិនិ ។ ភិក្ខុបិ ភិក្ខុវេ បញ្ញាវិមុត្តា វេន-
ធាយ ជិវិត្តនា ។ បេ ។ បញ្ញាវិមុត្តានិ វុទ្ធិនិ ។ តថា-
គតោ ភិក្ខុវេ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា សញ្ញាយ ។
សង្ខារំ ។ វិញ្ញាណស្ស ជិវិត្តនា វិភាគ ជំរេនា
អនុបាទា វិមុត្តា សម្មាសម្ពុទ្ធានិ វុទ្ធិនិ ។ ភិក្ខុបិ
ភិក្ខុវេ បញ្ញាវិមុត្តា វិញ្ញាណស្ស ជិវិត្តនា វិភាគ ជំរេ-
នា អនុបាទា វិមុត្តា បញ្ញាវិមុត្តានិ វុទ្ធិនិ ។

[១២៦] គគ្រ(១) ភិក្ខុវេ កោ វិសេសោ កោ
អនិប្បយសោ កំ បាណគរណំ តថាគតស្ស អ-
រហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បញ្ញាវិមុត្តេន ភិក្ខុនាតិ ។

១១. ឆ. ព្រ. ៣ ។

វត្ថុសំយុត្ត ឧទ្ទិសបណ្ណសារៈ ធាយវិទ្ធិ ទី ១

ព្រោះប្រាសចាកកម្រេក ព្រោះលេតំ ព្រោះមិនប្រកាន់យកខ្លូបេ ហៅ
ថាបញ្ញាវិមុត្ត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ
ផុតស្រឡះហើយ ព្រោះឡើយណាយ ព្រោះប្រាសចាកកម្រេក ព្រោះ
លេតំ ព្រោះមិនប្រកាន់យកខ្លូរវេនា បានជាហៅថាសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ចំណែកខាងភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ព្រោះឡើយណាយ
ចាកវេនា ។ បេ ។ ហៅថាបញ្ញាវិមុត្ត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ព្រះ
តថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ផុតស្រឡះហើយ ព្រោះឡើយណាយ
ព្រោះប្រាសចាកកម្រេក ព្រោះលេតំ ព្រោះមិនប្រកាន់យកខ្លូសញ្ញា ។
ខ្លូសង្ខារចាំនិទ្យាយ ។ ខ្លូវិញ្ញាណ បានជាហៅថាសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ចំណែកខាងភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ផុតស្រឡះហើយ
ព្រោះឡើយណាយ ព្រោះប្រាសចាកកម្រេក ព្រោះលេតំ ព្រោះមិន
ប្រកាន់យកខ្លូវិញ្ញាណ ហៅថាបញ្ញាវិមុត្ត ។

[១២៦] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បណ្ណភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ព្រះតថាគត
ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ មានគុណវិសេសដូចម្តេច មានព្យាយាមលើស-
លុចដូចម្តេច មានហេតុផ្សេងដូចម្តេច អំពីភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ។

កតវិម្ពលតា នោ កន្តេ ធម្មា កតវិនេត្តិកា កតវិ-
 ចដិសវណា សាទុ វត កន្តេ កតវន្តញ្ញាវ មដិភាតុ
 ឯតស្ស កាសិទស្ស អត្តោ កតវតោ សុត្វា ភិក្ខុ
 ធាវេស្សន្តិកិ ។ តេធម៌ ភិក្ខុវេ សុណាថ សាទុកិ
 មនសិករេថ កាសិស្សមិភិ ។ ឯវិ កន្តេតិ ទោ តេ
 ភិក្ខុ កតវតោ បទូស្សោសិ ។ កតវា ឯតទរេថ
 តថាតោ ភិក្ខុវេ អរហិ សម្មាសម្ពុទ្ធា អនុប្បន្នស្ស
 មក្ខស្ស ឧប្បាទេតា អសញ្ញាតស្ស មក្ខស្ស សញ្ញា-
 ទេតា អនក្ខាតស្ស មក្ខស្ស អក្ខាតា មក្ខញ្ញ មក្ខវិទូ
 មក្ខកោវិទោ ។ មក្ខទុកា ថ ភិក្ខុវេ ឯតរហិ សាវកា
 វិហារន្តិ បដ្ឋា សមម្នាតតា ។ អយំ ទោ ភិក្ខុវេ
 វិសេសោ អយំ អធិច្បាយសោ វដិ ធានាករណំ ត-
 ថាកតស្ស អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បញ្ញាវិមុត្តេន
 ភិក្ខុធាតិ ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធម៌ទាំងឡាយរបស់យើងន្ទំ មានព្រះមានព្រះ
 ភាគជាប្រធាន មានព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកណែនាំ មានព្រះមាន
 ព្រះភាគជាទីពឹង បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
 ព្រះមេត្តាប្រោស បំភ្លឺសច្ចតិរៃកាសិករេនេឲ្យបាន ភិក្ខុទាំងឡាយបាន
 ស្តាប់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងចាំទុក ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ថើ
 អ្វីបោះ អ្នកទាំងឡាយចូរស្តាប់ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ គឺជាគតនឹង
 សំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធជីកា ខែព្រះមានព្រះភាគ
 ថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះ
 ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះគឺជាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាអ្នក
 ញ៉ាំងមក្ខវិសេសចាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ពន្យល់មក្ខវិសេសចាន់ដឹង
 ច្បាស់ឲ្យដឹងច្បាស់ បញ្ញិញមក្ខវិសេសចាន់បញ្ញិញ ទ្រង់ដឹងមក្ខ ទ្រង់
 ជ្រាបមក្ខ ឆ្ងាសវិក្កនមក្ខ (នឹងមិនមែនមក្ខ) ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ក្នុងកាលឥឡូវនេះ មានក្មេកសាវ័កអ្នកដើរតាមមក្ខ បានប្រកបតាមថា
 ភាគក្រាយហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ គឺជាគតជាអរហន្តសម្មា-
 សម្ពុទ្ធ មានគុណវិសេសនេះឯង មានព្យាយាមលើសលុបនេះឯង មាន
 ហេតុផ្សេងគ្នានេះឯង អំពីភិក្ខុជាបញ្ញាវិមុត្ត ។

(១២៧) ឯកំ សមយំ កកវា ពាកណសំយំ វិហារតិ
 ឥសិបតទេ មិកាយេ ។ តត្រ ទោ កកវា ចញ្ចវត្តិយេ
 ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ។ មេ ។ ឯតទកេន រូបំ កិក្ខុវេ អ-
 នត្តា ។ រូបញ្ច ហិទិ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស ទ យិទិ រូបំ
 អាពាធាយ សិវត្តេយ្យ លត្តេន ទ រូបេ ឃិវំ មេ រូបំ
 ហោតុ ឃិវំ មេ រូបំ មា អហោសីតិ ។ យស្មា ទ
 ទោ ភិក្ខុវេ រូបំ អនត្តា តស្មា រូបំ អាពាធាយ សិវត្ត-
 តិ ទ ទ លត្តតិ រូបេ ឃិវំ មេ រូបំ ហោតុ ឃិវំ មេ រូបំ
 មា អហោសីតិ ។ វេទនា ភិក្ខុវេ^(១) អនត្តា ។ វេទនា
 ទ ហិទិ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស ទ យិទិ វេទនា
 អាពាធាយ សិវត្តេយ្យ លត្តេន ទ វេទនាយ ឃិវំ មេ
 វេទនា ហោតុ ឃិវំ មេ វេទនា មា អហោសីតិ ។

១ ឧ. ម. ភិក្ខុវេ យាវា ទ វិស្សតិ ។

(១២៧) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុង
 ឥសិបគនមិកាយេន ទៀបក្រុងពាកណសិ ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ក្រាស់ហៅពួកចញ្ចវត្តិយភិក្ខុ ។ មេ ។ ទ្រង់ក្រាស់ដូច្នោះ
 ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនជាបេសំខ្លួនទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បើប្រទេស ជាបេសំខ្លួន ប្រទេសនឹងមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី
 អាពាធឡើយ បុគ្គលគប្បីបាន (នូវអំណាច) ក្នុងរូបថា រូបបេសំ
 ភាគាអញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ រូបបេសំភាគាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះ
 ឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនជាបេសំខ្លួន ព្រោះហេតុ
 ណា ព្រោះហេតុនោះ បានជាប្រទេសនៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាពាធបុគ្គល
 មិនបាន (នូវអំណាច) ក្នុងរូបថា រូបបេសំភាគាអញ ចូរជាយ៉ាង
 នេះចុះ រូបបេសំភាគាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ វេទនាមិនមែនជាបេសំខ្លួនទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើ
 វេទនានេះជាបេសំខ្លួន វេទនានេះ នឹងមិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាពាធឡើយ
 បុគ្គលគប្បីបាន (នូវអំណាច) ក្នុងវេទនាថា វេទនាបេសំភាគាអញ
 ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ វេទនាបេសំភាគាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។

យស្មា ទ ទោ កិក្ខុវេ វេទនា អនត្តា ភស្មា វេទនា អា-
 កាតាយ សិវត្តតិ ទ ទ លត្តតិ វេទនាយ ឃិវិ មេ វេទនា
 ហោតុ ឃិវិ មេ វេទនា មា អហោសីតិ ។ សញ្ញា កិក្ខុវេ
 អនត្តា ។ សង្ខារ កិក្ខុវេ អនត្តា ។ សង្ខារ ទ យំទំ
 កិក្ខុវេ អត្តា អភិស្សិស្ស ទ យំទំ សង្ខារ អាតាធាយ
 សិវត្តយ្យំ លត្តេជ ទ សង្ខារេសុ ឃិវិ មេ សង្ខារ ហោន្តិ
 ឃិវិ មេ សង្ខារ មា អហោស្សន្តិ ។ យស្មា ទ ទោ កិក្ខុវេ
 សង្ខារ អនត្តា ភស្មា សង្ខារ អាតាធាយ សិវត្តន្តិ
 ទ ទ លត្តតិ សង្ខារេសុ ឃិវិ មេ សង្ខារ ហោន្តិ ឃិវិ
 មេ សង្ខារ មា អហោស្សន្តិ ។ វិញ្ញាណំ កិក្ខុវេ អនត្តា ។

ខ្នាលកិក្ខុវេ វេទនា មិនមែនជា របស់ខ្លួន ព្រោះហេតុណា
 ព្រោះហេតុនោះ បានជាវេទនា ចេះក្រប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាតាធ បុគ្គល
 មិនបាន (ខ្ញុំអំណាច) ក្នុងវេទនា ថា វេទនារបស់អាត្មាអញ ចូរជាយ៉ាង
 នេះចុះ វេទនារបស់អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ ខ្នាលកិក្ខុវេ
 ខ្យាយ សញ្ញាមិនមែនជា របស់ខ្លួនទេ ។ ខ្នាលកិក្ខុវេ ខ្យាយ សង្ខារ
 ចំណង់ខ្យាយមិនមែនជា របស់ខ្លួនទេ ។ ខ្នាលកិក្ខុវេ ខ្យាយ បើសង្ខារ
 នេះជា របស់ខ្លួន សង្ខារនេះ គឺនឹងមិនក្រប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាតាធឡើយ
 បុគ្គលធម៌បាន (ខ្ញុំអំណាច) ក្នុងសង្ខារចំណង់ខ្យាយ ថា សង្ខារចំណង់
 ខ្យាយ របស់អាត្មាអញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ សង្ខារចំណង់ខ្យាយរបស់
 អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ ខ្នាលកិក្ខុវេ ខ្យាយ សង្ខារ
 ចំណង់ខ្យាយ មិនមែនជា របស់ខ្លួន ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ
 បានជាសង្ខារចំណង់ខ្យាយ ចេះក្រប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអាតាធ បុគ្គលមិនបាន
 (ខ្ញុំអំណាច) ក្នុងសង្ខារចំណង់ខ្យាយ ថា សង្ខារចំណង់ខ្យាយរបស់អាត្មាអញ
 ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ សង្ខារចំណង់ខ្យាយរបស់អាត្មាអញ កុំទៅជាយ៉ាង
 នេះឡើយ ។ ខ្នាលកិក្ខុវេ ខ្យាយ វិញ្ញាណមិនមែនជា របស់ខ្លួនទេ ។

វត្ថុសំយុត្តស្ស មន្ទិមចណ្ណសារា ឧបាយវិទ្យា បរិមា

វិញ្ញាណញ ហំទំ ភិក្ខុវេ អត្តា អភវិស្ស ទ យំទំ
 វិញ្ញាណំ អាតាបាយ សំវត្ថុយេ លក្ខេថ ទ វិញ្ញាណ
 ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ ហោតុ ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ មា អហោ-
 សីតិ ។ យស្មា ទ ទោ ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ អទត្តា ភស្មា
 វិញ្ញាណំ អាតាបាយ សំវត្ថុតិ ទ ទ លក្ខតិ វិញ្ញាណ
 ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ ហោតុ ឯវំ មេ វិញ្ញាណំ មា អហោ-
 សីតិ ។

[១៦៨] ភិ ភី មញ្ញថ ភិក្ខុវេ រូបំ ទិដ្ឋំ វា អទិដ្ឋំ
 វាតិ ។ អទិដ្ឋំ កន្តេ ។ យំ បទាទិដ្ឋំ ទុក្ខំ វា ភិ សុទិ
 វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យំ បទាទិដ្ឋំ ទុក្ខំ វិបវិណាមទម្មំ
 កល្យំ ទុ ភិ សមនុបស្សិកំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តតិ ។ ទោ ហេតិ កន្តេ ។ វេទនា ។

វត្ថុសំយុត្ត មន្ទិមចណ្ណសារា ឧបាយវិទ្យា ទំ ។

ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើវិញ្ញាណនេះ ជាបស់ខ្លួន វិញ្ញាណនេះនឹង
 មិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីការពារឡើយ ចុះគ្មានឬទេ (នូវកំណាច)
 ភក្តិវិញ្ញាណថា វិញ្ញាណរបស់ភក្តិអញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ វិញ្ញាណ
 របស់ភក្តិអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណ
 មិនមែនជាបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ បានជាវិញ្ញាណ
 ចេះតែប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីការពារ ចុះគ្មានមិនបាន (នូវកំណាច) ភក្តិ
 វិញ្ញាណថា វិញ្ញាណរបស់ភក្តិអញ ចូរជាយ៉ាងនេះចុះ វិញ្ញាណរបស់
 ភក្តិអញ កុំទៅជាយ៉ាងនេះឡើយ ។

[១៦៨] ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់ហេតុនោះ
 ដូចម្តេច ច្រឡំ ឬមិនច្រឡំ ។ មិនច្រឡំទេ ព្រោះអង្គ ។ ចុះប្រណា
 មិនច្រឡំ ឬនោះជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រោះអង្គ ។ ចុះប្រណា
 មិនច្រឡំ ជាទុក្ខ ទានសេចក្តីប្រប្រលាមក អ្នកទាំងឡាយ គួរ
 យល់ឃើញនូវប្រាថ្នាថា ខ្ញុំរបស់ភក្តិអញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនរបស់
 ភក្តិអញដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ ព្រោះអង្គ ។ វេទនា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គ

សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។
 អធិត្ថំ កន្ថេ ។ យំ បទាធិត្ថំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។
 ទុក្ខំ កន្ថេ ។ យំ បទាធិត្ថំ ទុក្ខំ វិបរិណាមទម្មំ កល្យាណំ
 ទុ តំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មំ ឯសោ
 មេ អត្តា ។ ទោ ហេតិ កន្ថេ ។

(១២៧) តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ យំ កិញ្ចំ រូបំ អ-
 តីតាណាតតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតិ វា ទហិត្វា វា ទិឡាវិ-
 កំ វា សុខុមំ វា ហិំ វា បណីតិ វា យំ ទ្វារេ សន្តិ-
 កេ វា សង្ខំ រូបំ ទេតិ មម ឯសោហមស្មំ ន មេ-
 សោ អត្តាតិ ឯវមេតិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាណេ ទដ្ឋតំ ។
 យា កាធិ វេទនា អតីតាណាតតប្បច្ចប្បន្នា ។ មេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀត ឬមិនទៀត ។ មិន
 ទៀតទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះវិញ្ញាណណា មិនទៀត វិញ្ញាណនោះជា
 ទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។ ចុះវិញ្ញាណណា ដែលមិនទៀត
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីច្របូលជាធម្មតា អ្នកទាំងឡាយតួយល់ឃើញ
 នូវវិញ្ញាណនោះថា ខ្ញុំរបស់ភក្តាអញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនរបស់
 ភក្តាអញដែរ ។ មិនតួយល់ឃើញយ៉ាងនេះទេ ព្រះអង្គ ។

(១២៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ រូបណា
 និមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាទាំងក្នុងក្តី ទាំងក្រៅក្តី គ្រោត-
 គ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ហេតុជាប់ក្តី ទុក្ខមកក្តី ឬបេណា ដែលមានក្នុងវិជ្ជាយ
 ក្តី មានក្នុងវិជ្ជិតក្តី រូបទាំងអស់នោះ គ្រាន់តែជាប្រប្បិណ្ណោះ ឬតូល
 តួយឃើញនូវខ្លួនខ្ញុំ ដោយបញ្ញាជ្រៅកែតាមពិតយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែន
 របស់ភក្តាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់ភក្តាអញ
 ឡើយ ។ វេទនាណា និមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ មេ ។

រទ្ធសំយង្គ មជ្ឈិមបដ្ឋានសព ហោយវន្តា បរិហ

យា ទ្វារ សន្តិកេត វា សត្វា វេទនា ទេតិ មម ទេសោ-
 ហាមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតិ យជាភូតិ សម្មច្ប-
 ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។ យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ
 សង្ខារ អតីតាបាតតប្បទុច្ចន្តា ។ ថេ ។ យេ ទ្វារ
 សន្តិកេត វា សត្វា សង្ខារ ទេតិ មម ទេសោហាមស្មិ
 ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតិ យជាភូតិ សម្មច្បញ្ញាយ
 ទដ្ឋង្គំ ។ យំ កំព្វំ វិញ្ញាណំ អតីតាបាតតប្បទុច្ចន្តំ
 អដ្ឋង្គំ វា ពហំទ្វារ វា ទិឡារិកំ វា សុទ្ធីសំ វា ហិទំ វា
 ចណំតំ វា យំ ទ្វារ សន្តិកេត វា សត្វំ វិញ្ញាណំ
 ទេតិ មម ទេសោហាមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតិ
 យជាភូតិ សម្មច្បញ្ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។

រទ្ធសំយង្គ មជ្ឈិមបដ្ឋានសព ហោយវន្តា ទី ១

ប្រវេណាណមួយ ដែលមានក្នុងច្បាយក្តី មានក្នុងជីវិតក្តី វេទនាទាំងអស់
 ទោះ គ្រាន់តែជាវេទនាប៉ុណ្ណោះ ឬក្តីលក្ខណៈឃើញខ្លះវេទនាខ្លះដោយបញ្ញា
 ដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនរបស់ភាគាអញ ខ្លះមិនមែនជា
 អញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់ភាគាអញឡើយ ។ សញ្ញាណនីមួយ ។
 សង្ខារទាំងឡាយណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។
 ដែលមានក្នុងច្បាយក្តី មានក្នុងជីវិតក្តី សង្ខារទាំងអស់ទោះ គ្រាន់តែ
 ជាសង្ខារប៉ុណ្ណោះ ឬក្តីលក្ខណៈឃើញខ្លះសង្ខារខ្លះដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាម
 ពិតយ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនរបស់ភាគាអញ ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិន
 មែនជាខ្លួនរបស់ភាគាអញឡើយ ។ វិញ្ញាណណាមួយ ជាអតីត អនា-
 គត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ក្រាតក្រាតក្តី ល្អិតក្តី ថោក
 ចាចក្តី ទុកមកក្តី ដែលមានក្នុងច្បាយក្តី មានក្នុងជីវិតក្តី វិញ្ញាណ
 ទាំងអស់ទោះ គ្រាន់តែជាវិញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ ឬក្តីលក្ខណៈឃើញខ្លះវិញ្ញាណ
 ខ្លះ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃតាមពិតយ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនរបស់ភាគាអញ
 ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់ភាគាអញឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(១៣០) ឯវិ បស្សី ភិក្ខុវេ សុត្តវា អរិយស្សវតោ
 រូបស្មីចំ ចំព្វំនុតំ វេទនាយចំ ចំព្វំនុតំ សញ្ញាយចំ
 ចំព្វំនុតំ សង្ខារេសុចំ ចំព្វំនុតំ វិញ្ញាណស្មីចំ ចំព្វំនុតំ
 ចំព្វំនុតំ វិជ្ជាតំ វិភកា វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតំ ញាណំ
 ហោតិ ។ មីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មជវយំ កាតំ កា-
 ណីយំ ឆាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ បដាឆាតិ ។ ឥន្ទរោច
 កកវា ។ អត្តមចា បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខុ កកវតោ កាសិទ្ធំ
 អភិទន្ធិ ។ ឥមស្មីញ បទ វេយ្យាករណស្មី កញ្ញមាទ
 បញ្ចវគ្គិយាចំ ភិក្ខុចំ អនុបាឆាយ អាសវេហំ ចំត្តាចំ
 វិមុត្តិសូតិ ។

(១៣១) ឯកំ សមយំ កកវា វេសាលីយំ វិហា-
 រតំ មហាវទេ ក្សត្រាភាសាលាយំ ។ អនេហោ មហាលី
 លីច្ឆរិ យេន កកវា តេនុបសន្តមិ ។ បេ ។ ឯក-
 មន្តំ ចំសិទ្ធា ហោ មហាលី លីច្ឆរិ កកវន្តំ ឯតទរោច

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(១៣០) ខ្មោលក៏ត្រូវចាំខ្យល់ អរិយសាវ័កជាអ្នកបេះជើង កាល
 បើបានឃើញយ៉ាងនេះ វេមន៍ខ្សឹមណាយក្នុងរូបផង ខ្សឹមណាយ
 ក្នុងវេទនាផង ខ្សឹមណាយក្នុងសញ្ញាផង ខ្សឹមណាយក្នុងសង្ខារចាំន-
 ខ្យល់ផង ខ្សឹមណាយក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើខ្សឹមណាយ វេមន៍
 ប្រាសចាកគម្រោក តែងផុតស្រឡះ ព្រោះប្រាសចាកគម្រោក ។ កាល
 បើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ប្រាជ្ញាគំរិតខ្សឹមណាយ ចិត្តផុតស្រឡះហើយ ។
 ព្រះអរិយសាវ័កនោះជើងច្បាស់ថា ជាគិតសំហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌ អាក្រក
 អញ្ញបាននៅច្រើនហើយ សោធន៍សក្ខីក៏ចាកអញ្ញបានច្រើនហើយ មគ្គ-
 ការណ៍ក៏ចូលដៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោធន៍សក្ខីក៏ចូលទៀត មិនមានខ្សឹមណាយ
 លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់កាសិទេហើយ ។ ពួកបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ
 ក៏ទេញចិត្ត ត្រេកអរចំពោះកាសិទ ខែព្រះមានព្រះភាគ ។ កាលដែល
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់វេយ្យាករណ៍នេះហើយ ចិត្តរបស់បញ្ច-
 វគ្គិយភិក្ខុ ក៏ផុតស្រឡះចោកភាសាវ័ចាំខ្យល់ ព្រោះមិនប្រកាន់ ។

(១៣១) សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នង្គើនៅក្នុង
 ក្សត្រាភាសាលា នាមហាវទេ ខៀបត្រង់វេសាលី ។ គ្រានោះឯង
 ស្តេចលីច្ឆរិឈ្មោះមហាលី ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ លុះ
 មហាលីលីច្ឆរិ គង់ក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបក្រាចចូលព្រះមានព្រះភាគ

វត្ថុសំយុត្ត ច្បាប់បណ្ណសិក្សា ពេញវិញ្ញាណ បរិមាណ

ប្រណេយ កាណ្ណ កស្សបោ ឃុំសោយ ឆត្តិ ហេតុ ឆត្តិ
 បច្ឆាយោ សក្កានំ សង្កិលសាយ អហេតុ អប្បច្ឆាយា
 សក្កានំ សង្កិលស្សន្តិ ឆត្តិ ហេតុ ឆត្តិ បច្ឆាយោ សក្កានំ
 វិសុទ្ធិយា អហេតុ អប្បច្ឆាយា សក្កានំ វិសុទ្ធិន្តិកំ ឥធន
 កកក កំមាហាតិ ។ អត្ថំ មហាលិ ហេតុ អត្ថំ បច្ឆាយោ
 សក្កានំ សង្កិលសាយ សហេតុ សប្បច្ឆាយា សក្កានំ
 សង្កិលស្សន្តិ អត្ថំ មហាលិ ហេតុ អត្ថំ បច្ឆាយោ សក្កានំ
 វិសុទ្ធិយា សហេតុ សប្បច្ឆាយា សក្កានំ វិសុទ្ធិន្តិកំ ។
 កកកោ បទ កាណ្ណ ហេតុ កកកោ បច្ឆាយោ សក្កានំ
 សង្កិលសាយ កកំ សហេតុ សប្បច្ឆាយា សក្កានំ
 សង្កិលស្សន្តិ ។ រូបញ្ច ហិដំ មហាលិ ឯកទ្ធីត្ថំ
 អកវិស្ស ទុក្ខាទុបតំ ទុក្ខាវក្កន្តិ អនវក្កន្តិ សុខេន

វត្ថុសំយុត្ត ច្បាប់បណ្ណសិក្សា ពេញវិញ្ញាណ បរិមាណ

យ៉ាងនេះថា បរិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ត្រូវឆ្ពោះប្រណេយបុរាណស្សបុរាណ
 ភាគយ៉ាងនេះថា ហេតុបច្ច័យ ដែលនាំឱ្យសត្វតាំងឡាយសៅហ្មង
 មិនមានឡើយ សត្វតាំងឡាយមិនមានហេតុ មិនមានបច្ច័យ នាំឱ្យសៅ
 ហ្មងទេ តាំងហេតុបច្ច័យ ដែលនាំឱ្យសត្វតាំងឡាយបរិសុទ្ធ ក៏មិន
 មាន សត្វតាំងឡាយមិនមានហេតុ មិនមានបច្ច័យ នាំឱ្យបរិសុទ្ធឡើយ
 ចុះក្នុងរឿងនេះ ព្រះមានព្រះកោត ទ្រង់ក្រាស់ដូចម្តេច ។ ម្ចាស់មហាលិ
 ហេតុ បច្ច័យដែលនាំឱ្យសត្វតាំងឡាយសៅហ្មងតែងមាន សត្វតាំង
 ឡាយ សុទ្ធតែមានហេតុមានបច្ច័យនាំឱ្យសៅហ្មង ម្ចាស់មហាលិ ហេតុប
 ច្ច័យ ដែលនាំសត្វតាំងឡាយឱ្យបរិសុទ្ធបាន សត្វតាំងឡាយមានហេតុ
 មានបច្ច័យនាំឱ្យបរិសុទ្ធស្តារបាន ។ បរិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះហេតុ
 ដូចម្តេច បច្ច័យដូចម្តេច ដែលនាំឱ្យសត្វតាំងឡាយសៅហ្មង ចុះសត្វ
 តាំងឡាយ មានហេតុ មានបច្ច័យ នាំឱ្យសៅហ្មង ដោយប្រការដូច
 ម្តេច ។ ម្ចាស់មហាលិ ព្រះនេះ មានទុក្ខកម្សាន្ត មានទុក្ខជាប់រាម
 មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់បានសេចក្តីសុខ មកគ្របដណ្តប់ទៅឡើយ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ខុទ្ទកនិទ្ទេ

ច យំទំ សត្តា រូបស្មី សារជ្ជយ្យំ ។ យស្មា ច ទោ
 មហលិ រូបំ សុទ្ធំ សុខាទុបតិទំ សុខាវក្កន្តិ អនវក្កន្តិ
 ទុក្ខេន កស្មា សត្តា រូបស្មី សារជ្ជន្តិ សារកា សញ្ញជ្ជន្តិ
 សញ្ញាកា សន្តិលីស្សន្តិ ។ អយំមិ ទោ មហលិ ហេតុ
 អយំ បច្ចយោ សត្តានំ សន្តិលេសាយ ។ ឯវិចិ សហេតុ
 សប្បទូយា សត្តា សន្តិលីស្សន្តិ ។ វេទនា ច ហិទំ ម-
 ហលិ ឯកទ្គទុក្ខា អភវិស្ស ទុក្ខាទុបតិទា ទុក្ខាវក្កន្តា
 អនវក្កន្តា សុខេន ច យំទំ សត្តា វេទនាយ សា-
 រជ្ជយ្យំ ។ យស្មា ច ទោ មហលិ វេទនា សុខា សុខា-
 ទុបតិទា សុខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា ទុក្ខេន កស្មា សត្តា
 វេទនាយ សារជ្ជន្តិ សារកា សញ្ញជ្ជន្តិ សញ្ញាកា សន្តិ-
 លីស្សន្តិ ។ អយំមិ ទោ មហលិ ហេតុ អយំ បច្ចយោ
 សត្តានំ សន្តិលេសាយ ។ ឯវិចិ សហេតុ សប្បទូយា
 សត្តា សន្តិលីស្សន្តិ ។ សញ្ញា ច ហិទំ មហលិ ។
 សង្ការ ច ហិទំ មហលិ ឯកទ្គទុក្ខា អភវិស្សសុ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ខុទ្ទកនិទ្ទេ

ជាប្រវេសន៍សត្វមិនគួរត្រេកអរទេ ។ ម្ចាស់មហលិ តែប្រទេសជាសុខ
 មានសុខជាប់ភាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខគ្របសង្កត់នៅ
 ឡើយ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ ពួកសត្វវែមន៍ត្រេកអរ ក្នុង
 រូប ព្រោះវាមានសេចក្តីត្រេកអរ បានជាជាប់ចំពាក់ ព្រោះមានការជាប់
 ចំពាក់ បានជាសៅហ្មង ។ ម្ចាស់មហលិ នេះឯងជាហេតុ នេះឯង
 ជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង ។ សត្វទាំងឡាយមាន
 ហេតុ មានបច្ច័យនាំឲ្យសៅហ្មង យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់មហលិ វេទនា
 នេះ មានទុក្ខតែម្យ៉ាង មានទុក្ខជាប់ភាម មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិន
 ទាន់មានសុខគ្របដណ្តប់នៅឡើយ ជាវេទនាដែលសត្វទាំងឡាយមិនគួរ
 ត្រេកអរទេ ។ ម្ចាស់មហលិ តែវេទនានេះជាសុខ មានសុខជាប់
 ភាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខគ្របសង្កត់នៅឡើយ
 ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ សត្វទាំងឡាយវែមន៍ត្រេកអរក្នុង
 វេទនា ព្រោះវាមានសេចក្តីត្រេកអរ បានជាជាប់ចំពាក់ ព្រោះមានការជាប់
 ចំពាក់បានជាសៅហ្មង ។ ម្ចាស់មហលិ នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជា
 បច្ច័យដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង ។ សត្វទាំងឡាយមានហេតុ
 មានបច្ច័យនាំឲ្យសៅហ្មង យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់មហលិ សញ្ញា
 នេះ ។ ម្ចាស់មហលិ សង្ការទាំងឡាយនេះ មានទុក្ខតែម្យ៉ាង

វត្ថុសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្កិកសព្វំ ឧបាយវិញ្ញា ចហមេ

ទុក្ខានុបតិកា ទុក្ខាវក្កន្តា អនវក្កន្តា សុខេន ន
 យំទំ សត្តា សង្ខារេសុ សារដ្ឋេយ្យំ ។ យស្មា ច ទោ
 មហាលិ សង្ខារំ សុខា សុខានុបតិកា សុខាវក្កន្តា
 អនវក្កន្តា ទុក្ខេន ភស្មា សត្តា សង្ខារេសុ សារដ្ឋន្តិ
 សារកា សត្តដ្ឋន្តិ សញ្ញាតា សត្តិលិស្សន្តិ ។ អ-
 យំមិ ទោ មហាលិ ហេតុ អយំ បទ្ធកយោ សត្តានិ
 សត្តិលេសាយ ។ ឯវិមិ សហេតុ សប្បទ្ធកយោ សត្តា
 សត្តិលិស្សន្តិ ។ វិញ្ញាណាញ ហិទំ មហាលិ ឯកទ្គ-
 ទុក្ខំ អភវិស្ស ទុក្ខានុបតិកំ ទុក្ខាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ
 សុខេន ន យំទំ សត្តា វិញ្ញាណស្មី សារដ្ឋេយ្យំ ។
 យស្មា ច ទោ មហាលិ វិញ្ញាណំ សុខំ សុខា-
 នុបតិកំ សុខាវក្កន្តំ អនវក្កន្តំ ទុក្ខេន ភស្មា

វត្ថុសំយុត្ត មជ្ឈិមបទ្កិកសព្វំ ឧបាយវិញ្ញ ទី ១

មានទុក្ខជាប់រាម មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់មានសេចក្តីសុខមកគ្រប
 ដណ្តប់នៅឡើយ ជាសង្ខារដែលសត្វទាំងឡាយ មិនគួរត្រេកអរទេ ។
 ម្ចាស់មហាលិ តែសង្ខារទាំងឡាយនេះ ជាសុខ មានសុខជាប់រាម
 មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់នៅឡើយ ព្រោះ
 ហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ សត្វទាំងឡាយ តែងត្រេកអរក្នុងសង្ខារ
 ទាំងឡាយ ព្រោះតែមានសេចក្តីត្រេកអរ បានជាជាប់ចំពាក់ ព្រោះ
 មានការជាប់ចំពាក់ បានជាសៅហ្មង ។ ម្ចាស់មហាលិ នេះឯងជា
 ហេតុ នេះឯងជាច្រើន ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយសៅហ្មង ។ សត្វ
 ទាំងឡាយ មានហេតុ មានច្រើននាំឲ្យសៅហ្មង យ៉ាងនេះឯង ។
 ម្ចាស់មហាលិ វិញ្ញាណនេះ មានទុក្ខតែម្យ៉ាង មានទុក្ខជាប់រាម មាន
 ទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់មានសេចក្តីសុខមកគ្របដណ្តប់នៅឡើយ ជា
 វិញ្ញាណដែលសត្វទាំងឡាយមិនគួរត្រេកអរទេ ។ ម្ចាស់មហាលិ តែ
 វិញ្ញាណនេះជាសុខ មានសុខជាប់រាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិន
 ទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់នៅឡើយ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទួរវិញ្ញា

សត្តា វិញ្ញាណស្មី សាវដ្ឋន្តិ សាវកា សញ្ញដ្ឋន្តិ សញ្ញា-
កា សន្តិលីស្សន្តិ ។ អយិចិ ទោ មហាលិ ហេតុ អយិ
បច្ចយោ សត្តានិ សន្តិលសាយ ។ ឯវិចិ សហេតុ
សច្ចដ្ឋយា សត្តា សន្តិលីស្សន្តិ ។

[១៣២] កកមោ បទ កន្តេ ហេតុ កកមោ
បច្ចយោ សត្តានិ វិសុដ្ឋិយា កកមិ សហេតុ សច្ចដ្ឋយា
សត្តា វិសុដ្ឋន្តិ ។ រូបញ្ច ហិទិ មហាលិ ឯកន្តសុទិ
អភវិស្ស សុខាទុបតិកំ សុខាវក្កន្តិ អនវក្កន្តិ ទុក្ខទ
ន យិទិ សត្តា រូបស្មី ចិត្តិទ្ធឺយ្យំ ។ យស្មា ទ ទោ
មហាលិ រូបំ ទុក្ខំ ទុក្ខាទុបតិកំ ទុក្ខាវក្កន្តិ អនវក្កន្តិ
សុខេន តស្មា សត្តា រូបស្មី ចិត្តិទ្ធឺន្តិ ចិត្តិទ្ធឺ វិដ្ឋន្តិ
វិរាតា វិសុដ្ឋន្តិ ។ អយិចិ ទោ មហាលិ ហេតុ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទួរវិញ្ញា

សត្វតាំងឡាយ វេមន៍ត្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណ ព្រោះតែមានសេចក្តីត្រេក-
អរ បានជាដប់បំពាក់ ព្រោះមានការដប់បំពាក់ បានជាសៅហ្មង ។
ម្ចាស់មហាលិ នេះឯងជាហេតុ នេះឯងជាច្ច័យ ដែលនាំឲ្យសត្វតាំង
ឡាយសៅហ្មង ។ សត្វតាំងឡាយ មានហេតុមានច្ច័យ នាំឲ្យសៅហ្មង
យ៉ាងនេះឯង ។

[១៣២] បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះហេតុដូចម្តេច ច្ច័យដូច
ម្តេច ដែលនាំឲ្យសត្វតាំងឡាយបរិសុទ្ធ ចុះសត្វតាំងឡាយមានហេតុ
មានច្ច័យនាំឲ្យបរិសុទ្ធ ដោយប្រការដូចម្តេច ។ ម្ចាស់មហាលិ រូប
នេះ មានសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាង មានសុខជាប់ភាម មានសុខគ្រប
ដណ្តប់ មិនទាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់នៅឡើយ ជាប្រយោជន៍សត្វតាំង
ឡាយ មិនគួរឲ្យឈឺឈាយទេ ។ ម្ចាស់មហាលិ តែចុះនេះជាទុក្ខ មាន
ទុក្ខជាប់ភាម មានទុក្ខគ្របសង្កត់ មិនទាន់មានសុខមកគ្របដណ្តប់នៅ
ឡើយ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ សត្វតាំងឡាយវេមន៍ឡើយ
ណាយ ក្នុងរូប កាលបើឡើយណាយហើយ ព័ទ្ធជាសព្វគ្រប
ព្រោះព្រាសព្វគ្រប ទើបបរិសុទ្ធ ។ ម្ចាស់មហាលិ នេះជាហេតុ

ទន្ធសំយង្ក ធម្មិមចណ្ណសារៈ ហោយវិញ្ញា បរិមា

អយំ ចច្ចយោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា ។ ឯវិមិ សហេតុ
 សប្បច្ចយោ សត្តា វិសុទ្ធិន្តិ ។ វេទនា ច ហិទិ មហលិ
 ឯកន្តសុទា អភវិស្ស ។ មេ ។ សញ្ញា ច ហិទិ មហ-
 លិ ។ សង្ការ ច ហិទិ មហលិ ឯកន្តសុទា អភវិស្ស-
 សុ ។ វិញ្ញាណញ្ច ហិទិ មហលិ ឯកន្តសុទំ អភវិស្ស
 សុទាទុបតិទំ សុទាវក្កន្តំ អទវក្កន្តំ ទុក្ខេ ច ន យិទិ
 សត្តា វិញ្ញាណស្មី ចិត្តិទ្ធកយ្យំ ។ យស្មា ច ទោ មហ-
 លិ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ ទុក្ខាទុបតិទំ ទុក្ខាវក្កន្តំ អទវក្កន្តំ
 សុទេ កស្មា សត្តា វិញ្ញាណស្មី ចិត្តិទ្ធកិ ចិត្តិទ្ធកិ
 វិទ្ធិន្តិ វិភកា វិសុទ្ធិន្តិ ។ អយិមិ ទោ មហលិ ហេតុ
 អយំ ចច្ចយោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា ។ ឯវិមិ សហេតុ
 សប្បច្ចយោ សត្តា វិសុទ្ធិន្តិ ។

ទន្ធសំយង្ក ធម្មិមចណ្ណសារៈ ហោយវិញ្ញា ទី ១

នេះជាច្រើន ដែលនាំឲ្យសត្វទាំងឡាយបរិសុទ្ធ ។ សត្វទាំងឡាយ
 មានហេតុ មានបច្ច័យនាំឲ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់មហលិ
 វេទនានេះ មានសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាង ។ មេ ។ ចតិក្រមហលិ សញ្ញា
 នេះ ។ ម្ចាស់មហលិ សង្ការទាំងឡាយនេះ មានសេចក្តីសុខ
 តែម្យ៉ាង ។ ម្ចាស់មហលិ វិញ្ញាណនេះ មានសេចក្តីសុខតែម្យ៉ាង
 មានសុខជាប់រាម មានសុខគ្របដណ្តប់ មិនខាន់មានទុក្ខមកគ្របសង្កត់
 នៅឡើយ ជាវិញ្ញាណដែលសត្វទាំងឡាយមិនគួរឲ្យឃើញនោះ ។ ម្ចាស់
 មហលិ តែវិញ្ញាណនេះ ជាទុក្ខ មានទុក្ខជាប់រាម មានទុក្ខគ្រប
 សង្កត់ មិនខាន់មានសុខមកគ្របដណ្តប់នៅឡើយ ព្រោះហេតុណា
 ព្រោះហេតុនោះ សត្វទាំងឡាយទើបឡើយណាមកវិញ្ញាណ កាល
 បើឡើយណាមកហើយ ក៏ប្រាសចាកគម្រោក ព្រោះប្រាសចាកគម្រោក
 ទើបបរិសុទ្ធ ។ ម្ចាស់មហលិ នេះជាហេតុ នេះជាច្រើន ដែលនាំ
 ឲ្យសត្វទាំងឡាយបរិសុទ្ធ ។ ពួកសត្វមានហេតុ មានបច្ច័យនាំឲ្យ
 បរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះឯង ។

[១៣៣] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
 អាទិភ្នំ វេទនា អាទិភ្នា សញ្ញា អាទិភ្នា សង្ខារ
 អាទិភ្នា វិញ្ញាណំ អាទិភ្នំ ។ ឋវំ ចស ភិក្ខុវេ
 សុត្តា អរិយស្សវគោ រូបស្មិមំ ចិច្ចំទុតិ វេទនាយមិ ។
 សញ្ញាយមិ ។ សង្ខារេស្មិមំ ។ វិញ្ញាណស្មិមំ ចិច្ចំទុតិ
 ចិច្ចំទុំ វិវដ្តតិ ។ មេ ។ នាមវំ ឥត្តត្តាយាតិ មជាជាតីតិ ។

[១៣៤] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ តយោមេ
 ភិក្ខុវេ និរុត្តិមជា អនិវចនមជា បញ្ចត្តិមជា អសន្តិណ្ណា
 អសន្តិណ្ណាបុត្តា ន សន្តិយន្តិ ន សន្តិយិស្សន្តិ អប្បដិ-
 កុដ្ឋា សមណោហិ ព្រាហ្មណោហិ វិញ្ញាហិ ។ កត-
 មេ តយោ ។ យំ(*) ភិក្ខុវេ រូបំ អតីតំ និរុត្តិ វិបវណាតំ

១៩. យំហិ ។

[១៣៣] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចាំនិទ្យាយ ប្រកៅ វេទនាកៅ សញ្ញាកៅ សង្ខារកៅ វិញ្ញាណ
 កៅ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ កាលបើអរិយសាវក ជាអ្នកចេះដឹង
 ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនាឡើយណាយ ក្នុងប្រដង ក្នុងវេទនាផង ។ ក្នុង
 សញ្ញាផង ។ ក្នុងសង្ខារចាំនិទ្យាយផង ។ ឡើយណាយ ក្នុងវិញ្ញាណ
 ផង កាលបើឡើយណាយ ក៏ប្រាសចាកកម្រេក ។ មេ ។ វេទនាដឹង
 ច្បាស់ថា មគ្គការខាតចូលទៅប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោឡសកិច្ចខេងទៀត
 មិនខានឡើយ ។

[១៣៤] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិ-
 ទ្យាយ សភាវៈចាំនិ ព្យ យ៉ាងនេះ គឺ គន្លងភាព្យ ១ គន្លងវិញ្ញាណ ១
 គន្លងបញ្ចក្ខិ ១ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកប្រាជ្ញ មិនដែលលះបង់
 មិនប្រាប់លះបង់ មិនទំលាក់ចោល មិនដែលទំលាក់ចោល ចាំនិមិនបាទ
 ចាំនិយាត់ឡើយ ។ សភាវៈចាំនិ ព្យ យ៉ាង គឺដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចាំនិទ្យាយ ប្រណា ដែលគន្លងទៅ លេត់ទៅ ប្រែប្រួលទៅហើយ

ខន្ធសំយុត្ត មង្គ មច្ឆាសាទ ខោយក្ខេ បរិយោ

អហោសីតិ ភស្ស សង្ខា អហោសីតិ ភស្ស ស-
 មញ្ញា អហោសីតិ ភស្ស បញ្ញត្តិ ឯ ភស្ស សង្ខា អត្ថីតិ
 ឯ ភស្ស សង្ខា ភវិស្សត្តិ ។ យោ វេទនា អតីតា
 ចិន្ទ្រា វិចារណា អហោសីតិ ភស្ស សង្ខា អហោ-
 សីតិ ភស្ស សមញ្ញា អហោសីតិ ភស្ស បញ្ញត្តិ ឯ
 ភស្ស សង្ខា អត្ថីតិ ឯ ភស្ស សង្ខា ភវិស្សត្តិ ។
 យោ សញ្ញា ។ បេ ។ យេ សង្ខារ អតីតា ចិន្ទ្រា
 វិចារណា អហោសុទ្ធិ ភេសិ សង្ខា អហោសុទ្ធិ ភេសិ
 សមញ្ញា អហោសុទ្ធិ ភេសិ បញ្ញត្តិ ឯ ភេសិ សង្ខា
 អត្ថីតិ ឯ ភេសិ សង្ខា ភវិស្សត្តិ ។ យំ វិញ្ញាណំ

ខន្ធសំយុត្ត មង្គីមច្ឆាសាទ ខោយក្ខេ ទី ១

ការពិចារណាខ្លួនរូបនោះ ថា កើតមានរូបហើយ ឈ្មោះរបស់រូបនោះ ថា
 កើតមានរូបហើយ បញ្ចក្ខិរបស់រូបនោះ ថា កើតមានរូបហើយ តែការ
 ពិចារណាខ្លួនរូបនោះ ថា គ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណាខ្លួនរូបនោះ
 ថា គ្មាននៅក្នុងអនាគតទេ ។ វេទនាណា ដែលកន្លងទៅ រលត់ទៅ
 ច្រើនច្រើនទៅហើយ ការពិចារណាខ្លួនវេទនានោះ ថា កើតមានរូបហើយ
 ឈ្មោះរបស់វេទនានោះ ថា កើតមានរូបហើយ បញ្ចក្ខិរបស់វេទនានោះ
 ថា កើតមានរូបហើយ តែការពិចារណាខ្លួនវេទនានោះ ថា គ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ន
 នេះទេ ការពិចារណាខ្លួនវេទនានោះ ថា គ្មាននៅក្នុងអនាគតទេ ។ សញ្ញា
 ណា ។ បេ ។ សង្ខារទាំងឡាយណា ដែលកន្លងទៅ រលត់ទៅ
 ច្រើនច្រើនទៅហើយ ការពិចារណាខ្លួនសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា កើត
 មានរូបហើយ ឈ្មោះរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា កើតមានរូបហើយ
 បញ្ចក្ខិរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា កើតមានរូបហើយ តែការពិចារ-
 ណាខ្លួនសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា គ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណា
 ខ្លួនសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា គ្មាននៅក្នុងអនាគតទេ ។ វិញ្ញាណណា

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយស្ស ខន្ធវារិញ្ច

អតីតិ និរុទ្ធិ វិបវណាតិ អហោសីតិ តស្ស សង្កា
 អហោសីតិ តស្ស សមញ្ញា អហោសីតិ តស្ស បញ្ញត្តិ
 ន តស្ស សង្កា អត្ថិតិ ន តស្ស សង្កា កវិស្សតីតិ ។
 (១៣៥) យំ ភិក្ខុវេទ្ធិ អជាតិ អប្បគុក្ខតិ កវិស្សតីតិ
 តស្ស សង្កា កវិស្សតីតិ តស្ស សមញ្ញា កវិស្សតីតិ
 តស្ស បញ្ញត្តិ ន តស្ស សង្កា អត្ថិតិ ន តស្ស សង្កា
 អហោសីតិ ។ យា វេទនា អជាតា អប្បគុក្ខតា កវិស្ស-
 តីតិ តស្ស សង្កា កវិស្សតីតិ តស្ស សមញ្ញា កវិស្ស-
 តីតិ តស្ស បញ្ញត្តិ ន តស្ស សង្កា អត្ថិតិ ន តស្ស
 សង្កា អហោសីតិ ។ យា សញ្ញា ។ យេ សង្ការា អជាតា

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ខន្ធវារិញ្ច

ដែលកន្លងទៅ រលត់ទៅ ប្រែប្រួលទៅហើយ ការពិចារណានូវវិញ្ញាណ
 នោះ ថាភើតមានរូបហើយ ឈ្មោះរបស់វិញ្ញាណនោះ ថាភើតមាន
 រូបហើយ បញ្ញត្តិរបស់វិញ្ញាណនោះ ថាភើតមានរូបហើយ តែការ
 ពិចារណានូវវិញ្ញាណនោះ ថាគ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្នទេ ការពិចារណានូវ
 វិញ្ញាណនោះ ថាគ្មានទៅក្នុងអនាគតទេ ។
 (១៣៥) ខ្មាលភិក្ខុចាំទ្បាយ បូណា មិនចាន់ភើតហើយ
 មិនចាន់ភើតប្រាកដហើយ ការពិចារណានូវរូបនោះ ថាខឹងភើតមានទៅ
 ក្នុងអនាគត ឈ្មោះរបស់រូបនោះ ថាខឹងភើតមានទៅក្នុងអនាគត បញ្ញត្តិ
 របស់រូបនោះ ថាខឹងភើតមានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណានូវរូបនោះ
 ថាគ្មានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណានូវរូបនោះ ថាគ្មានពីអតីតកាល
 មកទេ ។ វេទនាណា មិនចាន់ភើតហើយ មិនចាន់ភើតប្រាកដហើយ
 ការពិចារណានូវវេទនានោះ ថាខឹងភើតមានទៅក្នុងអនាគត ឈ្មោះ
 របស់វេទនានោះ ថាខឹងភើតមានទៅក្នុងអនាគត បញ្ញត្តិរបស់វេទនានោះ
 ថាខឹងភើតមានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណានូវវេទនានោះ ថាគ្មាន
 ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ការពិចារណានូវវេទនានោះ ថាគ្មានពីអតីតកាល
 មកទេ ។ សញ្ញាណា ។ សង្ការចាំទ្បាយណា មិនចាន់ភើតហើយ

ខន្ធស្បុរស្ស មនី មច្ឆណាសរោ ពោយវេន្តោ បរិមា

អប្បាតុក្កតា ភវិស្សន្តិភិ តេសិ សង្ខា ភវិស្សន្តិភិ តេ-

សិ សមញ្ញា ភវិស្សន្តិភិ តេសិ បញ្ញត្តិ ឯ តេសិ

សង្ខារ អត្ថិភិ ឯ តេសិ សង្ខា អហោសុន្តិ ។ យំ

វិញ្ញាណំ អដាតំ អប្បាតុក្កតិ ភវិស្សន្តិភិ តស្ស សង្ខា

ភវិស្សន្តិភិ តស្ស សមញ្ញា ភវិស្សន្តិភិ តស្ស បញ្ញត្តិ

ឯ តស្ស សង្ខា អត្ថិភិ ឯ តស្ស សង្ខា អហោសិភិ ។

ខន្ធស្បុរស្ស មនីមច្ឆណាសរោ ពោយវេន្តោ ទី ១

មិនទាន់កើតប្រាកដហើយ ការពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថា

ទីនឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត បញ្ចតិរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាទីនឹង

កើតមានទៅក្នុងអនាគត ឈ្មោះរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាទីនឹងកើត

មានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាគ្មាន

ក្នុងចក្ខុវិស័យនេះទេ ការពិចារណានូវសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាគ្មានភិ

គតិកាលមកទេ ។ វិញ្ញាណោ មិនទាន់កើតហើយ មិនទាន់កើត

ប្រាកដហើយ ការពិចារណានូវវិញ្ញាណនោះ ថាទីនឹងកើតមានទៅក្នុង

អនាគត ឈ្មោះរបស់វិញ្ញាណនោះ ថាទីនឹងកើតមានទៅ ក្នុងអនាគត

បញ្ចតិរបស់វិញ្ញាណនោះ ថាទីនឹងកើតមានទៅក្នុងអនាគត តែការពិចារណា

នូវវិញ្ញាណនោះ ថាគ្មានក្នុងចក្ខុវិស័យនេះទេ ការពិចារណានូវវិញ្ញាណ

នោះ ថាគ្មានភិគតិកាលមកទេ ។

(១៣៦) យំ ភិក្ខុវេ រូបំ ជាតំ ចាតុក្កតំ អត្ថិតិ
 តស្ស សង្ខា អត្ថិតិ តស្ស សមញ្ញា អត្ថិតិ តស្ស
 ចញ្ញត្តិ ឧ តស្ស សង្ខា អហោសីតិ ឧ តស្ស សង្ខា
 ភវិស្សតីតិ ។ យា វេទចា ជាតា ចាតុក្កតា ។ បេ ។
 អត្ថិតិ តស្ស ចញ្ញត្តិ ឧ តស្ស សង្ខា អហោសីតិ
 ឧ តស្ស សង្ខា ភវិស្សតីតិ ។ យា សញ្ញា ។
 យេ សង្ខារា ជាតា ចាតុក្កតា អត្ថិតិ តេសំ សង្ខា
 អត្ថិតិ តេសំ សមញ្ញា អត្ថិតិ តេសំ ចញ្ញត្តិ ឧ
 តេសំ សង្ខា អហោសុទ្ធិ ឧ តេសំ សង្ខា ភវិស្សន្តីតិ ។
 យំ វិញ្ញាណំ ជាតំ ចាតុក្កតំ អត្ថិតិ តស្ស សង្ខា

(១៣៦) ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបណា ដែលកើតហើយ កើត
 ប្រាកដហើយ ការពិចារណា ខ្លួនចេះនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ ឈ្មោះរបស់
 ចេះនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ ចញ្ញតិរបស់ចេះនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ
 នៃការពិចារណា ខ្លួនចេះនោះ ថាមានពីអតីតកាលមកទេ ការពិចារណា
 ខ្លួនចេះនោះ ថាផតមានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ វេទណា ដែលកើត
 ហើយ កើតប្រាកដហើយ ។ បេ ។ ចញ្ញតិរបស់វេទនានោះ ថាមាន
 ក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ នៃការពិចារណា ខ្លួនវេទនានោះ ថាមានពីអតីតកាលមកទេ
 ការពិចារណា ខ្លួនវេទនានោះ ថាផតមានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ សញ្ញា
 ណា ។ សង្ខារទាំងឡាយណា ដែលកើតហើយ កើតប្រាកដហើយ
 ការពិចារណា ខ្លួនសង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ ឈ្មោះ
 របស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ ចញ្ញតិរបស់សង្ខារទាំង
 ឡាយនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ នៃការពិចារណា ខ្លួនសង្ខារទាំងឡាយ
 នោះ ថាមានពីអតីតកាលមកទេ ការពិចារណា ខ្លួនសង្ខារទាំងឡាយ
 នោះ ថាផតមានទៅក្នុងអនាគតទេ ។ វិញ្ញាណណា ដែលកើតហើយ
 កើតប្រាកដហើយ ការពិចារណា ខ្លួនវិញ្ញាណនោះ ថាមានក្នុងចន្ទប្បដិសន្ធិ

ឧទ្ទស្សន្ត ចង្រ្កិបបណ្ណសិក្ខា បាយ័ន្ត បរិយោ

អត្ថិកិ ភស្ស សមញ្ញា អត្ថិកិ ភស្ស បញ្ញត្តិ ន ភស្ស
សង្ខា អហោសិកិ ន ភស្ស សង្ខា ករិស្សតិកិ ។ ដំបេ
ទោ កិក្ករេ ភយោ ធិរុត្តិបថា អធិវចនបថា បញ្ញត្តិបថា
អសន្តិណា អសន្តិណាបញ្ញា ន សន្តិយន្តិ ន សន្តិ-
យិស្សន្តិ អច្យជិក្កដា សមណោហិ ព្រាហ្មណោហិ
វិញ្ញាហិ ។

[១៣៧] យេមិ ភេ កិក្ករេ អហោសិ ឧត្តណ
វស្សកញ្ញា អហោតុកវាណា អភិវិយវាណា នត្ថិកវាណា
ភេមិមេ ភយោ ធិរុត្តិបថេ អធិវចនបថេ បញ្ញត្តិបថេ
ន ករហិតត្ថំ ន បដិក្កោសិតត្ថំ អមញ្ញិសុ ។ កិ
កិស្ស ហេតុ ។ និទ្ធាព្យារោសឧហារម្ពកយាតិ ។

ឧទ្ទស្សន្ត ចង្រ្កិបបណ្ណសិក្ខា បាយ័ន្ត ទី ១

ឈ្មោះបសិវិញ្ញាណនោះ ថាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន បញ្ញតិបសិវិញ្ញាណ
នោះ ថាមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន កែការពិចារណាឱ្យវិញ្ញាណនោះ ថាគ្មាន
ពីអតីតកាលមកទេ ការពិចារណាឱ្យវិញ្ញាណនោះ ថាអតីតកាលមាន
អនាគតទេ ។ ខ្នាលកិក្កតាំងឡាយ សភាវៈ ព្យ យ៉ាងនេះឯង គឺ គន្ធន
ពាក្យ ១ គន្ធនឈ្មោះ ១ គន្ធនបញ្ញតិ ១ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នក
ប្រាជ្ញ មិនដែលលះបង់ មិនធ្លាប់លះបង់ មិនទម្លាក់ចោល មិនដែល
ទម្លាក់ចោល មិនធ្លាប់ទាំងឡាយទេ ។

[១៣៧] ខ្នាលកិក្កតាំងឡាយ ពួកសមណ អ្នកនៅក្នុងក្រុម-
ជនបទ ជាអ្នកកាលនូវភ្លឺន ជាសហគុករទ ជាអភិវិយវាណ ជាអត្ថិ-
កវាណ ជនទាំងនោះ បានសំគាល់ឱ្យសភាវៈទាំង ព្យ នេះគឺ គន្ធនពាក្យ ១
គន្ធនឈ្មោះ ១ គន្ធនបញ្ញតិ ១ ថាជាបសិមិនគួរតិរវៀល មិនគួរហាម
ឃាត់ឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះខ្លាចសេចក្តី
និទ្ធា ការលើកចោល និងសេចក្តីប្រណាំងប្រវែង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធហវដ្ឋោ

ឥស្សីទ្ធានិ

ទុច្ចារយោ(១) ពិជំ ទុច្ចាធានិ

ចរិវដ្ឋិ សុត្តដ្ឋានក្ស

កុរុទ្ធា ចក្កវត្តិ មហេសី

អាទិភ្នា និរុត្តិបថេន ចាតិ ។

១ ឧ. ឧ. ទុច្ចារយោ ពិជំ ទុច្ចានំ ចរិវដ្ឋិ សុត្តដ្ឋានំ ឬ សុត្តទ្ធរោ ចក្កវត្តិមហេសី
អាទិភ្នា វិទ្ធា និរុត្តិបថេន ចាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធហវដ្ឋោ

ទុក្ខាននៃទុច្ចារយវគ្គនោះគឺ

និយាយអំពីទុច្ចារយ ១ កូដ ១ ទុច្ចាធាន ១ ចរិវដ្ឋិ ១

ហេតុ ៧ ប្រការ ១ ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ១ ចក្កវត្តិយ-

ភិក្ខុ ១ មហេសីលីច្ឆវិរាជ ១ ប្រវេណីភ្នំនេះទ្រង់រៀនជាដើម ១

សភាវៈ ៣ យ៉ាង មានគុណភាពជាដើម ។

អរហន្តវិគ្គា

[១៣៨] ឯវង្ខេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
សាវត្ថិយំ វិហារតិ ជេតវានេ អនាថបិណ្ឌិកាស្ស ភាវាមេ ។
អដទោ អញ្ញាភោ ភិក្ខុ យេន កកវា តេនុវសន្តិមិ
ឧបសន្តិមិត្វា កកវន្តិ អភិវាទេត្វា ឯកបន្តិ ចិសិទិ ។
ឯកបន្តិ ចិសិទ្ធា ទោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តិ ឯតទេវាទ
សាទុ មេ កន្ត កកវា សន្តិក្ខេន ទម្មំ ទេសេតុ
យមហំ កកវាតោ ទម្មំ សុត្វា ឯកោ វុបកដ្ឋោ អច្ស-
មត្តោ អាតាបិ បហិតត្តោ វិហារយេន្តិ ។ ឧបាទិយមា-
នោ ទោ ភិក្ខុ តទ្ធោ មាវស្ស អនុបាទិយមាទោ មុត្តោ
ហាបិមតោតិ ។ អញ្ញាតំ កកវា អញ្ញាតំ សុកតាតិ ។

អរហន្តវិគ្គ

[១៣៨] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជិតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកាសេដ្ឋី ទៀប
ក្រុងសាវត្ថិ ។ ត្រាថាវេន ក៏កុម្មុយប្រចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ
លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុង
ទីដីសមគួរ ។ លុះក៏កុំនោះអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើបក្រាបចូល
ព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះ
ភាគ ទ្រង់ព្រមព្រាប្រោសសំដែងធម៌ ដោយសន្តិប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំ
ព្រះអង្គបានស្តាប់ធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគ នឹងចៀសចេញទៅក្បែរ
ឯង មិនប្រទាន មានតែសេចក្តីព្យាយាម មានចិត្តបញ្ចូលទៅកាន់ព្រះ
និព្វាន ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ខ្លាលភិក្ខុ បុគ្គលដែលប្រកាន់
យក ដោយអំណាចកណ្តាមាននិងទិដ្ឋិ រឿងដាច់ (ក្នុងអន្ទាក់)
របស់មារ (ថ្មី) មិនបានប្រកាន់យកទេ រឿងដាច់ជុំគ្រប់ស្រទ្រះកំពី
(អន្ទាក់) របស់មារមានចិត្តបាច ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំ
ព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

យនាភតិ យន ភិក្ខុ មយោ សន្និទ្ធនោ ភាសិតស្ស
 វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាតាសីតិ ។ រូបំ ទោ កន្ត ឧបាទិ-
 យមាតោ ភន្ទោ មារស្ស អនុបាទិយមាតោ មុត្តោ
 ហិមិមតោ ។ វេទនំ ឧបាទិយមាតោ ភន្ទោ មារស្ស
 អនុបាទិយមាតោ មុត្តោ ហិមិមតោ ។ សញ្ញំ ។
 សម្ពារេ ។ វិញ្ញាណំ ឧបាទិយមាតោ ភន្ទោ មារស្ស
 អនុបាទិយមាតោ មុត្តោ ហិមិមតោ ។ ឥន្ទស្ស ទ្វាហំ
 កន្ត កកវតា សន្និទ្ធនោ ភាសិតស្ស ឯវិ វិគ្គារេន អត្ថំ
 អាជាតាសីតិ ។ សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ទោ ភិក្ខុ
 មយោ សន្និទ្ធនោ ភាសិតស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាតា-
 សិ ។ រូបំ ទោ ភិក្ខុ ឧបាទិយមាតោ ភន្ទោ មារស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ម្នាលភិក្ខុ អ្នកយល់ខ្ញុំអត្ថនៃភាសិត ដែលគេថាគតសំដែងសន្តិបដោយ
 ពិស្តារបាន តើយ៉ាងណា ។ ចពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុក្កលប្រកាន់យក
 ខ្ញុំរួច ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនប្រកាន់យកទេ
 ឈ្មោះថាប្រដុកស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារ មានចិត្តបាប ។ ចុក្កល
 ប្រកាន់យកខ្ញុំវិទនា ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនប្រកាន់
 យកទេ ឈ្មោះថាប្រដុកស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារមានចិត្តបាប ។
 ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសម្ពារទាំងឡាយ ។ ចុក្កលប្រកាន់យកខ្ញុំវិញ្ញាណ
 ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនប្រកាន់យកទេ ឈ្មោះថា
 ប្រដុកស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារចិត្តបាប ។ ចពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ខ្ញុំអត្ថ នៃភាសិតសន្តិប ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង
 ដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ត្រូវពិតណាស់ហើយ ត្រង់ដែលអ្នកបានយល់ច្បាស់ខ្ញុំអត្ថ នៃ
 ភាសិត ដែលគេថាគតសំដែងសន្តិប ដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ចុក្កលប្រកាន់យកខ្ញុំរួច ឈ្មោះថាជាប់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ)

វត្តសំយាស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសារ អាហន្តវិគ្គា ទុតិយោ

អនុបាទិយមាណោ មុត្តា ចាចិមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។

សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ ទុបាទិយមាណោ ពន្លោ មារស្ស

អនុបាទិយមាណោ មុត្តា ចាចិមតោ ។ ឥមស្ស ទោ

ភិក្ខុ មយោ សង្ខត្តេន កាសិកស្ស ឃីវិ វិញ្ញាវេន អត្តោ

នដ្ឋត្វោតិ ។

[១៣៧] អដទោ សោ ភិក្ខុ ភកវតោ កាសិកំ

អភិនដ្ឋិត្តា អនុមាទិត្តា ទុដ្ឋាយាសថា ភកវន្តិ អភិកំ

នេត្តា ធនត្វិណំ កត្តា បត្តាមិ ។ អដទោ សោ

វត្តសំយាស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសារ: អាហន្តវិគ្គ ទី២

មិនប្រកាន់យកទេ រឿងរ៉ាវរូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មា

មានចិត្តបាច ។ ឆ្ងវេទនា ។ ឆ្ងវសញ្ញា ។ ឆ្ងវសង្ខារទាំងឡាយ ។

ចក្កល ប្រកាន់យកឆ្ងវិញ្ញាណ រឿងរ៉ាវដាច់ (អន្ទាក់) របស់មា

(រឺ) មិនប្រកាន់យកទេ រឿងរ៉ាវរូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់

មាមានចិត្តបាច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ អត្តវិទកាសិកានេះ ដែលគេថាគ

សំដែងដោយសារន្តប អ្នកធម្មិយលំរើញដោយតិស្តា យ៉ាងនេះឯង ។

[១៣៧] ត្រាវនាឯង ភិក្ខុនោះ គ្រេកអររីករាយ ចំពោះកា

សិក របស់ព្រះបាទព្រះភានហើយ ត្រាតអំពីភាសនៈ ថ្វាយចង្គំព្រះ

បានព្រះភោគ ធ្វើប្រទក្សិណចៀសចេញទៅ ។ វេលាដែលភិក្ខុនោះ

ភិក្ខុ ឯកោ វុបកាដ្ឋា អប្បមាត្តា អាតាបិ ចហិតត្តោ
 វិហារោ នចិរស្សវ យស្សត្តាយ កុលបុត្តា សម្មុទេវ-
 ការស្នា អនការិយំ បព្វជន្និ គនទុត្តិ ព្រហ្មចរិយចរិ-
 យោសាទំ និដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សន្និកាទា ឧប-
 សម្មជ្ជិ វិហារតិ ។ ចិណ្ណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ
 កតំ ការណីយំ ធាចរិ វត្តត្តាយាតិ អក្កញ្ញាសិ ។
 អញ្ញាគរោ ច បទ សោ ភិក្ខុ អវហតំ អហោសិតិ ។

[១៦០] សាវត្ថុយំ ។ អាណមេ ។ ឯកមន្តំ និសិដ្ឋោ
 ទោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯកទេវេច សាទុ មេ កន្តេ ក-
 កវំ សន្និក្កេន ធម្មំ ទេសេតុ ។ មេ ។ អាតាបិ ចហិត-
 ត្តោ វិហារេយ្យន្តិ ។ មញ្ញាណោ ទោ ភិក្ខុ ទេវោ មាស្ស

ចៀសចេញទៅ កែម្នាក់ឯង មិនមានសេចក្តីប្រទាន មានគោសេចក្តី
 ព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស មានចិត្តចក្ខុទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ក្នុងកុល-
 បុត្តចេញពាក្យដូច្នោះ ចូលទៅកាន់ផ្នួសដោយប្រវែង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
 អនុត្តរធម៌ណា មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ បានសម្រេច
 ដោយចក្ខុវិស័យ ដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ខ្ញុំអនុត្តរធម៌នោះ ដែល
 ជាចីបដុតកែត្រហូចរយៈ សម្រាន្តទៅដោយវិធានបឋមំ ៤ ។ ភិក្ខុនោះ
 បានដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ ព្រហ្មចរិយធម៌កាត្តាអញ្ញាបាននៅរួច
 ហើយ សោឡុសកិច្ចកាត្តាអញ្ញាបានធ្វើហើយ មន្តការិតាតិច្ចវិទេប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោឡុសកិច្ចខន្ធៀត មិនមានឡើយ ។ បណ្តាព្រះអរហន្ត
 តាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ក៏បានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៦០] ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងវត្ត ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយ
 ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបទូលព្រះបាទព្រះរាគ ដូច្នោះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះបាទព្រះរាគសំដែងធម៌ដោយសន្តិច ដល់ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គ ។ មេ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនមានសេចក្តីព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស
 មានចិត្តចក្ខុទៅកាន់ព្រះនិព្វាន សម្រាន្តទៅដោយវិធានបឋមំ ៤ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គលកាលសំគាល់ ឈ្មោះថាជាប់ (អន្តរកំ) របស់ទារ

វន្តសំយោគ មជ្ឈិមបណ្ណសក អរហន្តវិញ្ញា ទុតិយោ

អមត្តមាណោ មុត្តោ ចាបិមតោតិ ។ អញ្ញាតំ កត្តា
 មយោ អញ្ញាតំ សុតតាតិ ។ យថាភវិ មន ភិ ភិក្ខុ
 សង្ខត្តេន កាសិកស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថំ អាជាណសីតិ ។
 រូបំ ទោ កន្តេ មត្តមាណោ ទន្ធា មារស្ស អមត្តមាណោ
 មុត្តោ ចាបិមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ មត្តមាណោ ទន្ធា មារស្ស អមត្តមាណោ
 មុត្តោ ចាបិមតោ ។ ឥមស្ស ទ្វាបំ កន្តេ កត្តតា
 សង្ខត្តេន កាសិកស្ស ឃីវិ វិញ្ញាវេន អត្ថំ អាជា-
 ណសីតិ ។ សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ទោ ភិ ភិក្ខុ មយោ
 សង្ខត្តេន កាសិកស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថំ អាជាណសិ ។ រូបំ
 ទោ ភិក្ខុ មត្តមាណោ ទន្ធា មារស្ស អមត្តមាណោ

វន្តសំយោគ មជ្ឈិមបណ្ណសក អរហន្តវិញ្ញា ទី ២

(បើ) មិនសំគាល់ទេ ឈ្មោះថាប្រដុកស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារ
 មានចិត្តបាប ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភោគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុភក ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ អ្នកយល់ខ្ញុំអត្ថនៃកាសិក
 ដែលគេថាគេសំដែងសង្ខេបដោយពិស្តារបាន ភើយ៉ាងណា ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បុគ្គលកាលសំគាល់ខ្ញុំរួច ឈ្មោះថាដាច់(អន្ទាក់) របស់
 មារ (បើ) មិនសំគាល់ទេ ឈ្មោះថាប្រដុកស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់
 មារមានចិត្តបាប ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ខារតាំងឡើយ ។
 បុគ្គលកាលសំគាល់ខ្ញុំវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ)
 មិនសំគាល់ទេ ឈ្មោះថាប្រដុកស្រឡះអំពី (អន្ទាក់) របស់មារមានចិត្ត
 បាប ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ខ្ញុំអត្ថនៃកាសិកនេះ ដែល
 ព្រះមានព្រះភោគ ត្រង់សំដែងសង្ខេបដោយពិស្តារបាន យ៉ាងនេះ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ពិរោះហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ត្រូវមែនហើយ ត្រង់ដែលអ្នកយល់ខ្ញុំអត្ថនៃ
 កាសិក ដែលគេថាគេសំដែងសង្ខេបដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គល
 កាលសំគាល់ខ្ញុំរួច ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់) របស់មារ (បើ) មិនសំគាល់

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិវាទ

មុត្តោ ហិមមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។
 វិញ្ញាណំ មញ្ញមាទោ ពន្លោ មារស្ស អមញ្ញមាទោ
 មុត្តោ ហិមមតោ ។ ឥមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយោ សង្ខិក្កោ
 ភាសិតស្ស ឃំ វិគ្គារេន អត្តោ ទដ្ឋព្វោតិ ។ បេ ។
 អញ្ញតរោ ច បទ សោ ភិក្ខុ អរហតិ អហោសីតិ ។

[១៤១] សារត្តិយំ ។ តត្រ ទោ ។ ឯកមន្តំ ទិសំដ្ឋោ
 ទោ សោ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯតទរោច សាទុ មេ កន្ត
 ភកវា សង្ខិក្កោន ធម្មំ ទេសេតុ ។ បេ ។ បហិតត្តោ
 វិហរេយ្យន្តំ ។ អភិទទ្ធមាទោ ទោ ភិក្ខុ ពន្លោ មារស្ស
 អនភិទទ្ធមាទោ មុត្តោ ហិមមតោតិ ។ អញ្ញតំ ភកវា
 អញ្ញតំ សុគតាតិ ។ យថាតាមិ បទ ភ្នំ ភិក្ខុ មយោ
 សង្ខិក្កោន ភាសិតស្ស វិគ្គារេន អត្តំ អាជាហសីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវាទ

១១ ឈ្មោះថា រូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាត់) របស់ទារមានចិត្តបាប ។
 នូវវេទនា ។ នូវសញ្ញា ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បុគ្គល កាល
 សំគាល់នូវវិញ្ញាណ ឈ្មោះថា ដាច់ (អន្ទាត់) របស់ទារ (បើ) មិន
 សំគាល់ទេ ឈ្មោះថា រូបផុតស្រឡះអំពី (អន្ទាត់) របស់ទារមានចិត្ត
 បាប ។ ម្នាលភិក្ខុ អត្តនៃភាសិតនេះឯង ដែលគេថា គតសំដែងដោយ
 សន្តិច អ្នកគប្បីយល់ឃើញដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ មណ្ឌ
 ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ក៏បានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៤១] ទៀបក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ
 អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបចង្ហែងទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះ
 ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ដោយ
 សន្តិចដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះ
 ទិត្តាន សម្រាន្តទៅដោយអំយោបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុកាលត្រេកអរ ឈ្មោះថា
 ដាច់ (អន្ទាត់) ទារ កាលភិក្ខុមិនត្រេកអរ ឈ្មោះថា រូបចាត (អន្ទាត់) ទារ
 មានចិត្តបាប ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះភាសិតដែលគេថា គត
 សំដែងដោយសន្តិច តើអ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារដូចម្តេចទៅ ។

ទន្ទសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមចក្កសារេ អរហន្តវិញ្ញា ទុតិយោ

រូបំ ទោ កន្តេ អភិទទ្ធិមាដោ ពទ្ធា មារស្ស អនភិ-
 ទទ្ធិមាដោ មុត្តោ ហិមិមតោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ អភិទទ្ធិមាដោ ពទ្ធា មារស្ស
 អនភិទទ្ធិមាដោ មុត្តោ ហិមិមតោ ។ ឥមស្ស ទ្វាហំ
 កន្តេ កកវតា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវិ វិញ្ញាវេន អត្ថំ
 អាជាយាមីតិ ។ សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ទោ ភិក្ខុ
 ភិក្ខុ មយា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថំ
 អាជាយាសិ ។ រូបំ ទោ ភិក្ខុ អភិទទ្ធិមាដោ ពទ្ធា
 មារស្ស អនភិទទ្ធិមាដោ មុត្តោ ហិមិមតោ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ អភិទទ្ធិមាដោ ពទ្ធា
 មារស្ស អនភិទទ្ធិមាដោ មុត្តោ ហិមិមតោ ។ ឥមស្ស
 ទោ ភិក្ខុ មយា សង្ខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវិ វិញ្ញាវេន
 អត្ថំ ធម្មតោតិ ។ មេ ។ អញ្ញតរោ ច បទ សោ
 ភិក្ខុ អរហតំ អហោសីតិ ។

ទន្ទសំយុត្ត មជ្ឈិមចក្កសារេ អរហន្តវិញ្ញា ទី ២

ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុកាលត្រេកអរខ្ញុំរូប ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់)
 មារ កាលបើមិនត្រេកអរទេ ឈ្មោះថារួចចាក (អន្ទាក់) មារមានចិត្ត
 បាច ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ការទាំងឡាយ ។ កាល
 បើភិក្ខុត្រេកអរខ្ញុំវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់) មារ កាលបើមិន
 ត្រេកអរទេ ឈ្មោះថារួចចាក (អន្ទាក់) មារមានចិត្តបាច ។ ចតិក្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ភាសិតនេះ ដែលព្រះមាតាព្រះភាគ ជ្រងំសំដែងហើយ
 ដោយសង្ខេប ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ត្រូវណាស់ហើយ គ្រងភាសិតដែលកថា-
 ធម៌សំដែងដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 កាលបើភិក្ខុត្រេកអរខ្ញុំរូប ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់) មារ កាលបើមិនត្រេក
 អរទេ ឈ្មោះថារួចចាក (អន្ទាក់) មារមានចិត្តបាច ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំ
 សញ្ញា ។ ខ្ញុំសង្ការទាំងឡាយ ។ កាលបើភិក្ខុត្រេកអរ ខ្ញុំវិញ្ញាណ
 ឈ្មោះថាដាច់ (អន្ទាក់) មារ កាលបើមិនត្រេកអរទេ ឈ្មោះថារួចចាក
 (អន្ទាក់) មារមានចិត្តបាច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ភាសិតនេះ ដែលកថាធម៌សំដែង
 ហើយដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង
 ។ ចេ ។ ចណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១២២] សាវត្ថុយំ ។ អាណមេ ។ ឯតតម្ពំ ចិ-
 សិន្នា ទោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតតតោច សាធុ
 មេ កន្តេ កកវា សន្និគ្គេន ធម្មំ ធនេសេតុ ។ មេ ។
 វិហារយ្យន្តិ ។ យំ ទោ ភិក្ខុ អនិច្ចំ តត្រ តេ ធនោ
 បហាតព្វោតិ ។ អញ្ញាតិ កកវា អញ្ញាតិ សុគតាតិ ។
 យថាកដំ មន ភ្នំ ភិក្ខុ មយា សន្និគ្គេន កាសិ-
 តស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាតាសិ ។ រូបំ ទោ កន្តេ
 អនិច្ចំ តត្រ មេ ធនោ បហាតព្វោ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ តត្រ មេ
 ធនោ បហាតព្វោ ។ ឥមស្ស ទ្វាហំ កន្តេ កកវតា
 សន្និគ្គេន កាសិតស្ស ឯវិ វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាតាមិ-
 តិ ។ សាធុ សាធុ ភិក្ខុ សាធុ ទោ ភ្នំ ភិក្ខុ មយា
 សន្និគ្គេន កាសិតស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អាជាតាសិ ។

១២២ ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ កកវន្ត ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុងទី
 ដ៏សបន្តរហើយ ក៏គ្រាបចង្អុលព្រះមានព្រះភាគ យំនិរទេថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមស្រង់ច្រវេចមន្ត្រាស សូមព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់
 សំដែនធម៌នាយសេចក្តីសន្និគ្គេនដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ លេ ។ ធម្មំសម្រាន្តទិវា
 ម្នាលភិក្ខុ លេសំណាមិនទៀង អស្រ្តវល្លិយេនំសេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរបស់នោះ
 ចេញ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះធម៌ដែលគេសំដែនហើយដោយ
 សេចក្តីសន្និគ្គេន តើអ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ ដូចម្តេចទេ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រមិនទៀង ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលេបនឹងសេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរូប
 នោះចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារនាំនិរ្យាយ ។ វិញ្ញាណមិន
 ទៀង ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលេបនឹងសេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាសិតដែលព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ហើយ ដោយ
 សន្និគ្គេន ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ប្រពៃហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ត្រង់កាសិតដែល
 គេសំដែនហើយដោយសន្និគ្គេន អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។

រូបំ ទោ ភិក្ខុ អធិដ្ឋំ តត្រ តេ ធម្មោ បហាតត្វោ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការំ ។ វិញ្ញាណំ អធិដ្ឋំ តត្រ
 តេ ធម្មោ បហាតត្វោ ។ ឥមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយោ
 សង្ខត្តេន កាសិកស្ស ឯវិ វិត្តាវេន អត្តោ ធម្មត្វោតិ
 ។ មេ ។ អញ្ញាតវោ ច ថន សោ ភិក្ខុ អវហតំ អ-
 ហោសិទិ ។

[១៤៣] សាវត្ថិយំ ។ ឯកមន្តំ ចិសិទ្ធា ទោ
 សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតទេវេច សាធុ មេ កន្ត កកវ
 សង្ខត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ ។ មេ ។ វិហវេយ្យន្តំ ។ យំ ទោ
 ភិក្ខុ ទុក្ខំ តត្រ តេ ធម្មោ បហាតត្វោតិ ។ អញ្ញាតិ
 កកវ អញ្ញាតិ សុតតាតិ ។ យថាកមំ ថន ភិក្ខុ
 មយោ សង្ខត្តេន កាសិកស្ស វិត្តាវេន អត្តំ អាជាបាសិ-
 តិ ។ រូបំ ទោ កន្ត ទុក្ខំ តត្រ មេ ធម្មោ បហាតត្វោ ។

ខ្នាលភិក្ខុ រូបមិនទៀង អ្នកត្រូវលះចង់សេចក្តីមុនចង់ ក្នុងរូបនោះ
 ទេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការចាំឡើយ ។ វិញ្ញាណមិន
 ទៀង អ្នកត្រូវលះចង់សេចក្តីមុនចង់ ក្នុងវិញ្ញាណនោះទេញ ។ ខ្នាល
 ភិក្ខុ កាសិកនេះ ដែលកថាគត សំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នក
 ត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ មេ ។ ចណ្ណាព្រះ
 អហន្តចាំឡើយ ភិក្ខុនោះ ក៏ជាព្រះអហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៤៤] ទៀបត្រងសាភី ។ លុះភិក្ខុនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សម-
 គួរហើយ ក៏ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា ចត្តត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន សូមប្រជុំព្រះមគ្គាប្រាស សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងធម៌
 ដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ មេ ។ ធម្មិសម្រាណនោ ។ ខ្នាលភិក្ខុ
 របស់ណាជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះចង់ខ្លាសេចក្តីមុនចង់ក្នុងរបស់នោះទេញ ។
 ចត្តត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ចត្តត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះ
 អង្គយល់ហើយ ។ ខ្នាលភិក្ខុ ចុះកាសិកដែលកថាគតសំដែងដោយសង្ខេប
 តើអ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារដូចម្តេច ។ ចត្តត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូប
 យ៉ាងឯងជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះចង់សេចក្តីមុនចង់ ក្នុងរូបនោះទេញ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ តត្រ
 មេ ធនោ បហាតព្វោ ។ ឥមស្ស ខ្លាហំ កន្ត កកវតា
 សង្ខត្តេន កាសិកស្ស ឃិវិ វិត្តារេន អត្ថំ អាជាបាមិតិ ។
 សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ទោ ភិក្ខុ មយា សង្ខ-
 ត្តេន កាសិកស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អាជាបាសិ ។ រូបំ
 ទោ ភិក្ខុ ទុក្ខំ តត្រ ភេ ធនោ បហាតព្វោ ។ វេទ-
 នា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ តត្រ
 ភេ ធនោ បហាតព្វោ ។ ឥមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយា
 សង្ខត្តេន កាសិកស្ស ឃិវិ វិត្តារេន អត្ថោ ធម្មព្វោតិ
 ។ បេ ។ អញ្ញតរោ ច បន សោ ភិក្ខុ អរហតំ អរហា-
 សិតិ ។

[១៤៤] សាវត្ថិយំ ។ អារមេ ។ ឯកមន្តិ និសិទ្ធា
 ទោ សោ ភិក្ខុ កកវន្តំ ឯតនរោច សាទុ មេ កន្ត
 កកវា សង្ខត្តេន ធម្មំ ទេសេតុ ។ បេ ។ វិហរេយ្យន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ចតិព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន កាសិកនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយដោយសង្ខេប
 ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃ
 ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ត្រង់កាសិកដែលតថាគត
 សាវត្ថិយហើយដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ ប្រហឹងឯងជាទុក្ខ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងចន្លោះចេញ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាទុក្ខ អ្នកត្រូវ
 លះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្នាលភិក្ខុ កាសិក
 នេះ គឺជាគតសំដែងហើយដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តី
 ដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុ
 នោះ គឺជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៤៥] ខៀបត្រងសាវត្ថិ ។ ក្នុងវិញ្ញា ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុង
 ទីដ៏សមស្របហើយ ទើបក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា ចតិព្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
 សំដែងចម្លើយដោយសង្ខេប ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ បេ ។ ធម្មសម្រាណ្តោ ។

វន្តសំយុត្តស្ស ចង្ហិមចណ្ណសាសន អរហន្តវិញ្ញា ទុតិយោ

យោ ទោ ភិក្ខុ អនត្តា គត្រ មេ នន្ទោ បហាតព្វោតិ ។
 អញ្ញាតិ ភកវា អញ្ញាតិ សុភតាតិ ។ យជាតតិ បទ
 តិ ភិក្ខុ មយោ សង្ខិក្កេន ភាសិតស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថិ
 អាជាបាសិ ។ រូបំ ទោ ភន្តេ អនត្តា គត្រ មេ
 នន្ទោ បហាតព្វោ ។ វេននា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនត្តា គត្រ មេ នន្ទោ បហាតព្វោ ។
 ភមស្ស ទ្វាហំ ភន្តេ ភកវតា សង្ខិក្កេន ភាសិ-
 តស្ស ឃិវំ វិញ្ញាវេន អត្ថិ អាជាបាសិ ។ សាទុ សាទុ
 ភិក្ខុ សាទុ ទោ តិ ភិក្ខុ មយោ សង្ខិក្កេន ភា-
 សិតស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថិ អាជាបាសិ ។ រូបំ ទោ ភិក្ខុ

វន្តសំយុត្ត ចង្ហិមចណ្ណសាសន អរហន្តវិញ្ញា ទី ២

ម្នាលភិក្ខុ សភាវណា ជាអនត្តា អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីចុះចំណុចសភាវៈ
 នោះចេញ ។ បពិត្រព្រះមហាព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុភត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះភាសិត ដែល
 កថាភក សំដែងហើយដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ ដូច
 ម្តេចទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបហ្នឹងឯងជាអនត្តា ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ត្រូវលះបង់សេចក្តីចុះចំណុច ក្នុងរូបនោះចេញ ។ វេននា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះបង់សេចក្តី
 ចុះចំណុចវិញ្ញាណនោះចេញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភាសិតនេះ
 ដែលព្រះមហាព្រះភាគ សំដែងហើយ ដោយសង្ខេប ខ្ញុំព្រះអង្គយល់
 លេចក្តីដោយពិស្តារយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃមែនហើយ ។
 ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ត្រង់ភាសិតដែលកថាភក សំដែងហើយ
 ដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារទុច ។ ម្នាលភិក្ខុ រូបហ្នឹងឯង

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយស្ស ខន្ធវិវាទ

អនត្តា តត្រ តេ ធនោ បហាតព្វោ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ការា ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា តត្រ តេ ធនោ
បហាតព្វោ ។ ឥមស្ស ទោ ភិក្ខុ មយា សង្កិន្តេន
កាសិកស្ស ឯវិ វិត្តាវេន អន្តោ ធម្មព្វោតិ ។ មេ ។
អញ្ញតរេ ច បទ សោ ភិក្ខុ អរហតិ អហោសិទិ ។

(១៤៥) សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ ឯកមន្តិ ចិ-
សិន្នោ ទោ សោ ភិក្ខុ ភកវន្តិ ឯតទរោច សាទុ មេ
កន្តេ ភកវា សង្កិន្តេន ធម្មំ ទេសេតុ ។ មេ ។ វិហ-
រេយ្យន្តិ ។ យំ ទោ ភិក្ខុ អនត្តនិយំ តត្រ តេ ធនោ
បហាតព្វោតិ ។ អញ្ញតំ ភកវា អញ្ញតំ សុកតាតិ ។
យថាកថំ បទ ភិក្ខុ មយា សង្កិន្តេន កាសិ-
កស្ស វិត្តាវេន អត្ថំ អាជាយសិទិ ។ រូបំ ទោ កន្តេ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ខន្ធវិវាទ

ជាអនត្តា អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងរូបនោះចេញ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ការទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា អ្នកត្រូវលះបង់
សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាសិកនេះ ដែល
គថាគតសំដែងហើយ ដោយសន្តិច អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយ
ពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ មេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ
ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

(១៤៥) ទៀបគ្រឿងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ
អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបចង្អុលទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះថា
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះ
ភាគ ទ្រង់សំដែងដំរើដោយសន្តិចដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ មេ ។ ធម្មិសុត្តាន្ត
នោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ របស់ណា មិនគួរជាចសំខ្លួន អ្នកត្រូវលះបង់
សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងរូបនោះចេញ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះ
អង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុភក ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុ ចុះកាសិកដែលគថាគតសំដែងហើយ ដោយសន្តិច អ្នកយល់
សេចក្តីដោយពិស្តារដូចម្តេចទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រហ័សិឯង

ខន្តុយន្តស្ស មន្ត្រីបណ្ឌិតសក អរហន្តវិទ្ធោ ខុតិយោ

អនត្តធីយំ តត្រ មេ ធម្មោ បហាតត្វោ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តធីយំ តត្រ មេ
 ធម្មោ បហាតត្វោ ។ ឥមស្ស ខ្លាហំ កន្តុ កកវតា
 សង្កត្តេន កាសិទស្ស ឃិវិ វិគ្គារេន អត្តំ អាជាយាមិតំ ។
 សាទុ សាទុ កិក្កុ សាទុ ទោ ភិក្កុ មយោ
 សង្កត្តេន កាសិទស្ស វិគ្គារេន អត្តំ អាជាយាសិ ។ រូបំ
 ទោ កិក្កុ អនត្តធីយំ តត្រ តេ ធម្មោ បហាតត្វោ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តធីយំ
 តត្រ តេ ធម្មោ បហាតត្វោ ។ ឥមស្ស ទោ កិក្កុ មយោ
 សង្កត្តេន កាសិទស្ស ឃិវិ វិគ្គារេន អត្តោ ធម្មតោតិ
 ។ មេ ។ អញ្ញតកេ ច មន សោ កិក្កុ អរហន្តិ
 អរហាសិតិ ។

ខន្តុយន្ត មន្ត្រីបណ្ឌិតសក អរហន្តវិទ្ធ ទី ២

មិនគួរជាចេស្តខន្តោ ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះចង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងរូបនោះ
 ចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិន
 គួរជាចេស្តខន្តោ ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះចង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះ
 ចេញ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាសិទនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ
 សំដែងហើយដោយសង្ខេប ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ម្នាលភិក្កុ ប្រពៃមែនហើយ ។ ម្នាលភិក្កុ ប្រពៃណាស់ហើយ
 ត្រង់កាសិទដែលកថាភកសំដែងហើយ ដោយសង្ខេប អ្នកយល់សេចក្តី
 ដោយពិស្តារបាន ។ ម្នាលភិក្កុ ប្រព្រឹត្តឯង មិនគួរជាចេស្តខន្តោ អ្នក
 ត្រូវលះចង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងរូបនោះចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនគួរជាចេស្តខន្តោ អ្នកត្រូវលះចង់
 សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្នាលភិក្កុ កាសិទនេះ ដែល
 កថាភក សំដែងហើយដោយសង្ខេប អ្នកត្រូវយល់ឃើញសេចក្តីដោយ
 ពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ មេ ។ ចណ្ណាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ភិក្កុនោះ
 ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

[១៤២] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ ឯកមន្តិ
 ធិសិខ្នោ ទោ សោ ភិក្ខុ ភកវន្តិ ឯតទរោច សាទុ មេ
 កន្ត ភកវា សន្តិក្កេន ធម្មំ នេសេតុ យមហំ ភកវតោ
 ធម្មំ សុត្វា ។ មេ ។ វិហរេយ្យន្តិ ។ យំ ទោ ភិក្ខុ
 រជនីយសណ្ឌិតំ តត្រ តេ ធនោ មហាតព្វោតិ ។
 អញ្ញាតំ ភកវា អញ្ញាតំ សុភតាតិ ។ យជាតមិ
 បទ ភំ ភិក្ខុ មយា សន្តិក្កេន កាសិកស្ស វិគ្គារេន អត្ថិ
 អាជាជាមីតិ ។ រូមំ ទោ កន្ត រជនីយសណ្ឌិតំ តត្រ
 មេ ធនោ មហាតព្វោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ រជនីយសណ្ឌិតំ តត្រ មេ
 ធនោ មហាតព្វោ ។ ឥមស្ស ទ្វាហំ កន្ត ភកវតា
 សន្តិក្កេន កាសិកស្ស ឯវិ វិគ្គារេន អាជាជាមីតិ ។

[១៤៤] ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ
 អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រង់ព្រះមហាក្រាស សូមព្រះមានព្រះ
 ភាគព្រង់សំដែងធម៌ ដោយសន្តិច ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ធម៌
 ចេសំព្រះមានព្រះភាគហើយ ។ បេ ។ ធម្មិសម្រាណុនោ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចេសំណា កាំងនៅដោយអាការៈដែលបុគ្គលធម្មិក្រេតអរ អ្នកត្រូវលះបង់
 សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងចេសំនោះចេញ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គយល់ហើយ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គយល់ហើយ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ចុះកាសិកដែលគថាគតសំដែងហើយ ដោយសន្តិច តើអ្នកយល់
 សេចក្តីដោយពិស្តារ ដូចម្តេចទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រហ៊ឹង
 ឯង កាំងនៅដោយអាការៈដែលបុគ្គលធម្មិក្រេតអរ ខ្ញុំព្រះអង្គត្រូវលះបង់
 សេចក្តីប៉ិនប៉ងក្នុងចេសំនោះចេញ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការចាំង
 ឡាយ ។ វិញ្ញាណកាំងនៅដោយអាការៈដែលបុគ្គលធម្មិក្រេតអរ ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ិនប៉ង ក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន កាសិកនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ដោយ
 សន្តិច ខ្ញុំព្រះអង្គយល់សេចក្តី ដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។

វទ្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្កោសកេ អរហន្តវគ្គោ ទុតិយោ

សាទុ សាទុ ភិក្ខុ សាទុ ។ ទា ភិក្ខុ មយា សង្កេត្តេន
កាសិកស្ស វិគ្គារេន អត្ថិ អាជាបាសិ ។ រូបំ ទោ
ភិក្ខុ រជនិយសណ្ឌិតំ តត្រ តេ ធនោ បហានព្វោ ។
វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ រជនិយ-
សណ្ឌិតំ តត្រ តេ ធនោ បហានព្វោ ។ ឥមស្ស ទោ
ភិក្ខុ មយា សង្កេត្តេន កាសិកស្ស ឃិវំ វិគ្គារេន អត្ថោ
ធម្មត្ថោតិ ។ បេ ។ អញ្ញតរោ ធម បន សោ ភិក្ខុ អរហន្តិ
អរហសិតិ ។

(១៤៧) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ អយស្មា វាជា
យេន កកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា កកវទ្ធិ(១)
ឯតនវេន កកំ ទុ ទោ កន្ត ជាធាតោ កកំ
បស្សតោ ឥមស្មិត្វា សវិញ្ញាណកេ កាយេ តហំធា
ច សព្វនិមិត្តសុ អហត្តារមមត្តារមាទានុសយា ន
ហោទ្ធិតិ ។ យំ កិញ្ចំ វាធម រូបំ អតិណាតា-
តប្បុទ្ធប្បដ្ឋិ អជ្ឈតិ វា តហំធា វា ឱឡារិកំ វា
សុទ្ធមិ វា ហិំនំ វា បណីតិ វា យំ ធូរេ សង្កិកេ វា

១ ១. ឯតន្តរេ អារិវាទោ ឯតមន្តំ និសិទិ ឯតមន្តំ និសិទ្ធា វោ អយស្មា វាជា
រាជន្តំ ឯតទេហនិ ទិស្សន្តិ ។

វទ្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបទ្កោសកេ អរហន្តវគ្គ ទី ២

ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃមែនហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រពៃណាស់ហើយ ត្រង់កាសិក
ដែលគេថាគគស់ដែនហើយ ដោយសង្កេត អ្នកយល់សេចក្តីដោយពិស្តារ
បាន ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រហ័សិឯង តាំងនៅដោយអាការ ដែលច្បុក្ត្របញ្ជី
ក្រេកអរ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ង ក្នុងប្រទេសនោះចេញ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណតាំងនៅដោយសាការដែលច្បុក្ត្រ
បញ្ជីក្រេកអរ អ្នកត្រូវលះបង់សេចក្តីប៉ុនប៉ងក្នុងវិញ្ញាណនោះចេញ ។ ម្នាល
ភិក្ខុ កាសិកនេះ ដែលគេថាគគស់ដែនហើយ ដោយសង្កេត អ្នកត្រូវ
យល់ឃើញសេចក្តីដោយពិស្តារ យ៉ាងនេះឯង ។ បេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្ត
ទាំងឡាយ ភិក្ខុនោះ ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

(១៤៧) ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ព្រះរាជៈមាន
កាយ បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើប
ក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
បុគ្គលដ៏ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច អហត្តារមាទានុសយ និវមមត្តារ
មាទានុសយ ចំនោរកាយ ដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ចំពោះ
និមិត្តទាំងឡាយជាខាងក្រៅផងមិនមាន ។ ម្នាលរាជៈ ប្រណាតិមួយ
ជាអតីត អនាគត ចប្បប្បន្ត ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី
លើកក្តី ជោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី ប្រណា បិតាទៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ទីដីកក្តី

សុត្តនិបិទ សំយដ្ឋនិកាយស្ស វន្តវិភាគ

សព្វំ រូបំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ
 វិវាទេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ ។ យា កាចិ
 វេទនា ។ យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ ភេតិ សង្ខារ ។ យំ
 កំញុំ វិញ្ញាណំ អតីតាជាតតប្បច្ចុប្បន្នំ ។ មេ ។ យំ ទ្វារ
 សន្តិកេ វា សព្វំ វិញ្ញាណំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ
 ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាទេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 បស្សតិ ។ វិវាទេតំ ជាទតោ វិវិ បស្សតោ ឥម-
 ស្មិញ សិញ្ញាណោក កាយេ ពហិទ្ធា ទ សព្វនិមិត្ត-
 សុ អហត្តរមមត្តរមាទានុសយា ទ ហោន្តិតិ ។ មេ ។
 អញ្ញតរេ ទ បទាយស្មា រាជា អវហតំ អហោសីតិ ។

សុត្តនិបិទ សំយដ្ឋនិកាយ វន្តវិភាគ

បុគ្គលត្រីតិចារណាឃើញខ្ញុំរូបទាំងអស់ខ្ញុំ កាមតិក ដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនអញ ខ្ញុំមិន
 មែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ វេទនាណនិមួយ ។ សញ្ញាណនិមួយ ។
 សង្ខារទាំងឡាយណនិមួយ ។ វិញ្ញាណណនិមួយ ជាអតីត
 អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ មេ ។ វិញ្ញាណណ បំភាន់ក្នុងទិព្វយក្កិ ក្នុងទិដ្ឋិកក្កិ
 បុគ្គលត្រីតិចារណាឃើញវិញ្ញាណទាំងអស់ខ្ញុំ កាមតិក ដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនអញ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាខ្លួនរបស់អញទេ ។ ម្នាលរាជៈ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
 យ៉ាងនេះ អហត្តរមាទានុស័យ និងមមត្តរមាទានុស័យ ចំពោះកាយ
 ដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ចំពោះនិមិត្តទាំងក្នុងជាទាំងក្រៅផង
 មិនមាន ។ មេ ។ បណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ព្រះរាជៈមានកាយ
 ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

(១៤១) សារត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ កាយស្មា សុរាគោ
 កក្កុដ្ឋំ ឯតនភោច កាចំ ទុ ទោ កន្តេ ជាទនោ កាចិ
 បស្សនោ វមស្មិត្តុ សុវិញ្ញាណកោ កាយេ តហិដ្ឋា
 ច សត្វចិមិត្តុសុ អហត្តារមមត្តារមាធាបតតិ មាទសិ
 ហោតិ វិទា សមតិក្កុដ្ឋំ សុដ្ឋំ សុវិមុត្តុដ្ឋំ ។ យំ កត្តុ
 សុរាជ រូបំ អតីតាធាតុតប្បទុប្បដ្ឋំ ។ បេ ។ យំ ទូរ
 កេតិកោ វា សត្វំ រូបំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ ឧ
 មេសោ អត្តាតិ វិវមេតំ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 ទិស្វា អទុបាធា វិមុត្តោ ហោតិ ។ យា កាចិ វេទនា ។
 យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារ ។ យំ
 កត្តុ វិញ្ញាណំ អតីតាធាតុតប្បទុប្បដ្ឋំ ។ បេ ។ យំ
 ទូរ សត្វិកោ វា សត្វំ វិញ្ញាណំ ទេតំ មម ទេ
 សោហមស្មិ ឧ មេសោ អត្តាតិ វិវមេតំ យថាក្ខតំ
 សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា អទុបាធា វិមុត្តោ ហោតិ ។

(១៤៨) ទៀបក្រុស្រាវត្តិ ។ ក្នុងចំនោមឯក ។ គ្រូសុរាជៈ
 មានកាយុំ បានគ្រាចូលគ្រូមានគ្រូភាគ យ៉ាងនេះថា ចក្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ចុះកាលបុគ្គលដ៏ដ៏ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ចិត្ត ដែល
 ប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហត្តារ មមត្តារ ចំពោះកាយ ប្រកបដោយ
 វិញ្ញាណនរេផង ចំពោះនិមិត្តចាំដ៏ត្រូវ ជាខាងក្រៅផង ទើបដាច់ចិត្ត
 កន្លងចង់ ស្រប់ទៀប រួចស្រឡះចាកវិធី (នេះបាន) ។ ម្ចាស់សុរាជៈ
 ចូលណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន រូបេវ រូបណា ឋិត
 នៅក្នុងវិជ្ជាយុក្តិ ចិដិកក្តិ បុគ្គលឃើញរូបចាំដ៏អស្មិដ្ឋុ តាមពិត
 ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនអញ
 ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ដូច្នេះហើយ វេទន៍ច្រឡំច្រឡះ ព្រោះ
 ការមិនប្រកាន់ ។ វេទនាណាមួយ ។ សញ្ញាណាមួយ ។
 សង្ខារចាំដ៏ទ្បាយណាមួយ ។ វិញ្ញាណណាមួយ ជាអតីត
 អនាគត បច្ចុប្បន្ន រូបេវ វិញ្ញាណណា ឋិតនៅក្នុងវិជ្ជាយុក្តិ ចិដិកក្តិ
 បុគ្គលឃើញវិញ្ញាណចាំដ៏អស្មិដ្ឋុ តាមពិត ដោយប្រាថ្នា ដ៏ប្រពៃ
 យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួន
 របស់អញទេ ដូច្នេះហើយ វេទន៍ច្រឡំច្រឡះ ព្រោះការមិនប្រកាន់ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវដ្តោ

ឃីវំ ខោ សុរាជ ជាទតោ ឃីវំ បស្សតោ ឥមស្មិញ្ច
សវិញ្ញាណតោ កាយេ តហិដ្ឋា ច សវុទិមិត្តសុ
អហត្តារមមដ្ឋារមាជាបគតំ មាទសំ ហោតិ វិជា សម-
តិក្កន្តិ សន្តិ សុវិមុត្តន្តិ ។ បេ ។ អញ្ញតរោ ច បជា-
យស្មា សុរាជោ អរហតំ អហោសីតិ ។

អរហន្តវិញ្ញោ ទុតិយោ ។

តត្រដ្ឋានំ

ឧបាទិយមញ្ញមាជា
អថាភិទទ្ធមាទោ ច
អធិប្បំ ធុក្កំ អទត្តា ច
អទត្តធិយំ រជជិយសណ្ឌិតំ
រាជសុរាជេន តេ នសាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវដ្តោ

ម្ចាស់សុរាជៈ កាលបុគ្គលជីវិយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះឯង ក្នុងចិត្ត
ដែលប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហត្តារ មមដ្ឋារ ចំពោះកាយ ប្រកប
ដោយវិញ្ញាណនេះផង ចំពោះនិមិត្តចំណង់ជាវាងក្រៅផង ទើបជាចិត្ត
កន្លងបង់ ស្ងប់រម្ងាប់ រួចស្រឡះចាកវិធី (នេះបាទ) ។ បេ ។ បណ្តាព្រះ
អរហន្តចំណង់ឡាយ ព្រះសុរាជៈមានភាយ ជាព្រះអរហន្តមួយអង្គដែរ ។

ចប់ អរហន្តវគ្គ ទី ២ ។

ឧទ្ធានក្នុងអរហន្តវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីភិក្ខុប្រការទំ ភិក្ខុសំគាល់ ទំ ភិក្ខុត្រេកអរ ទំ
ឧម្មិមនៈទៀង ទំ ជាទុក្ខ ទំ ជាអនត្តា ទំ មិនគួរជាបេសំខ្លួន ទំ
កាំងនៅដោយអាការ ដែលបុគ្គលត្រេកអរ ទំ ព្រះរាជៈ ទំ
ព្រះសុរាជៈ ទំ (ចំណងសំ) នោះ ត្រូវជា ទំ ។

ទង្វើយវិគ្គ

[១២៧] សាវត្ថិយំ ។ តក្រ ទោ ។ អស្សុតវា
ភិក្ខុវេ បុធុជ្ជោ រូបស្ស អស្សាទត្វ អាទីនវត្ត
និស្សរណាត្វ យេវាភូតំ ឧប្បជាតាតិ ។ វេទនាយ ។
សញ្ញាយ ។ សង្ខារនិ ។ វិញ្ញាណស្ស អស្សាទត្វ
អាទីនវត្ត និស្សរណាត្វ យេវាភូតំ ឧប្បជាតាតិ ។
សុតវា ច ទោ ភិក្ខុវេ អវិយស្សវតោ រូបស្ស អស្សា-
ទត្វ អាទីនវត្ត និស្សរណាត្វ យេវាភូតំ បជាតាតិ ។
វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារនិ ។ វិញ្ញាណស្ស
អស្សាទត្វ អាទីនវត្ត និស្សរណាត្វ យេវាភូតំ ប-
ជាតាតិ ។

[១២៨] សាវត្ថិយំ ។ តក្រ ទោ ។ អស្សុតវា
ភិក្ខុវេ បុធុជ្ជោ រូបស្ស សមុទយេត្វ អត្តន្តមត្ត
អស្សាទត្វ អាទីនវត្ត និស្សរណាត្វ យេវាភូតំ ឧប្ប-
ជាតាតិ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារនិ ។

ទង្វើយវិគ្គ

[១២៧] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ បុធុជ្ជម្តងមុខចេះដឹង វេទនាដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ឲ្យ
កាន់សិរ្ស ឲ្យរោស និងការរលាស់ចោល ខែរូប ។ ខែវេទនា ។
ខែសញ្ញា ។ ខែសង្ខារទាំងឡាយ ។ វេទនាដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
ឲ្យកាន់សិរ្ស ឲ្យរោស និងការរលាស់ចោល ខែវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ឯអវិយសាវត្តមុខចេះដឹង វេទនាដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
ឲ្យកាន់សិរ្ស ឲ្យរោស និងការរលាស់ចោល ខែរូប ។ ខែវេទនា ។
ខែសញ្ញា ។ ខែសង្ខារទាំងឡាយ ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ឲ្យ
កាន់សិរ្ស ឲ្យរោស និងការរលាស់ចោល ខែវិញ្ញាណ ។

[១២៨] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ បុធុជ្ជម្តងមុខចេះដឹង វេទនាដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ឲ្យការ
កើត ឲ្យសេចក្តីរោស ឲ្យកាន់សិរ្ស ឲ្យរោស និងការរលាស់ចោល
ខែរូប ។ ខែវេទនា ។ ខែសញ្ញា ។ ខែសង្ខារទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ។ ទូរវគ្គ

វិញ្ញាណស្ស សមុទយេត្ត អនុត្តមេត្ត អស្សនេត្ត
អាទិទេវេត្ត ទិស្សវណេត្ត យេជាភូតំ ធម្មជាតិ ។
សុតវា ច ខេ ភិក្ខុវេ អរិយស្សវកោ រូបស្ស សមុទ-
យេត្ត អនុត្តមេត្ត អស្សនេត្ត អាទិទេវេត្ត ទិស្សវណេត្ត
យេជាភូតំ មជាតិ ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
សង្ខារទំ ។ វិញ្ញាណស្ស សមុទយេត្ត អនុត្តមេត្ត
អស្សនេត្ត អាទិទេវេត្ត ទិស្សវណេត្ត យេជាភូតំ មជា-
តិ ។

(១៥១) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ខេ ។ សុតវា ភិក្ខុវេ
អរិយស្សវកោ រូបស្ស សមុទយេត្ត អនុត្តមេត្ត អស្ស-
នេត្ត អាទិទេវេត្ត ទិស្សវណេត្ត យេជាភូតំ មជាតិ ។
វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។ សង្ខារទំ ។ វិញ្ញាណស្ស-
សមុទយេត្ត អនុត្តមេត្ត អស្សនេត្ត អាទិទេវេត្ត ទិស្ស-
វណេត្ត យេជាភូតំ មជាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ។ ទូរវគ្គ

មិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំការកើត ខ្ញុំសេចក្តីវិនាស ខ្ញុំអាទិសង្ស
ខ្ញុំចោស និងការលាស់ចោល ខែវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឯងឡាយ
អរិយសាវកអ្នកចេះដឹង វែមដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំការកើត ខ្ញុំ
សេចក្តីវិនាស ខ្ញុំអាទិសង្ស ខ្ញុំចោស និងការលាស់ចោល ខែរូប ។
ខែវេទនា ។ ខែសញ្ញា ។ ខែសង្ខារចាំឯងឡាយ ។ ដឹងច្បាស់តាម
សេចក្តីពិត ខ្ញុំការកើត ខ្ញុំសេចក្តីវិនាស ខ្ញុំអាទិសង្ស ខ្ញុំចោស និង
ការលាស់ចោល ខែវិញ្ញាណ ។

(១៥១) ខៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ភ្នំទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ចាំឯងឡាយ អរិយសាវកអ្នកចេះដឹង វែមដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំ
ការកើត ខ្ញុំសេចក្តីវិនាស ខ្ញុំអាទិសង្ស ខ្ញុំចោស និងការលាស់
ចោល ខែរូប ។ ខែវេទនា ។ ខែសញ្ញា ។ ខែសង្ខារចាំឯងឡាយ ។
ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំការកើត ខ្ញុំសេចក្តីវិនាស ខ្ញុំអាទិសង្ស
ខ្ញុំចោស និងការលាស់ចោល ខែវិញ្ញាណ ។

[១៥២] សាវត្ថុយំ ។ តត្រ ទោ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ
អនិច្ចំ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តទទត្តា យទទត្តា
តំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវមេតំ
យជាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ យំ
ទុក្ខំ តទទត្តា យទទត្តា តំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ
ទ មេសោ អត្តាតិ វិវមេតំ យជាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
ទដ្ឋតំ ។ វិវមេតំ មស្សំ ភិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សវាកោ
រូបស្មិច្ចំ ចិត្តទុតិ វេទនាយចិ ។ សញ្ញាយចិ ។
សង្ខារេស្មិច្ចំ ។ វិញ្ញាណស្មិច្ចំ ចិត្តទុតិ ចិត្តទុតិ វិដ្ឋតិ

[១៥២] ទៀបក្រុងសាវត្ថុ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំដំ
ឡាយ ប្រមិនទៀង របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណា
ជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្តា របស់ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវ
ឃើញភាវសេចក្តីពិតដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា មុនមិនមែនរបស់
អញទេ មុនមិនមែនជាអញទេ មុនមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារចាំដំឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀងទេ របស់ណាមិន
ទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណាជាទុក្ខ របស់នោះ ជាអនត្តា របស់
ណាជាអនត្តា របស់នោះ បណ្ឌិតត្រូវឃើញភាវសេចក្តីពិតដោយប្រាជ្ញា
ដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា មុនមិនមែនរបស់អញទេ មុនមិនមែនជាអញទេ មុន
មិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំដំឡាយ អរិយសាវកអ្នកចេះដឹង
កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ វែងឆៀយណាយក្នុងរូបផង ក្នុងវេទនាផង ។
ក្នុងសញ្ញាផង ។ ក្នុងសង្ខារចាំដំឡាយផង ។ វែងឆៀយណាយ
ក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើឆៀយណាយហើយ វែងប្រាសចាកកម្រិត

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធាវដ្ឋ

វិរាតា វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។
ចំណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មធរិយំ កតំ ករណីយំ ចាបរិ
សត្តត្តាយាតិ បជាចាតិ ។ យាវតា កិក្ខុវេ សត្តាវសា
យាវតា កវក្កំ ឯតេ អត្តា ឯតេ សេដ្ឋា លោកស្មី
យធិទំ អរហន្តោតិ ។ ឥន្ទមរោច កកវា ឥទំ វត្វាធន
សុកតោ អជាបរិ ឯតនរោច សត្តា

(១៨៣) សុទិដោ វត អរហន្តោ
តណ្ហា ភេសំ ធន វិជ្ជតិ
អស្មិមាដោ សមុច្ឆិដ្ឋោ
មោហជាលំ បនាសិតំ ។
អនេជន្តេ អនុប្បត្តា
ចិត្តំ ភេសំ អនាវិលំ
លោកេ អនុបលីត្តា ភេ
ព្រហ្មក្ខតា អនាសវា ។
បញ្ចក្កន្ធភិ បរិញ្ញាយ
សត្តសទ្ធម្មតោ ធារ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវដ្ឋ

ព្រោះតម្រាសចាកអម្រក ទើបចិត្តរួចស្រឡះ ។ កាលបើចិត្តរួច
ស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ភក្ខាអញរួចស្រឡះហើយ ។
ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មន្តព្រហ្មចរិយៈភក្ខាអញបានទៅរួចហើយ
សោឡសកិច្ច ភក្ខាអញបានធ្វើស្រេចហើយ មន្តការងារកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្ត
ទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្ចាស់កិច្ចទាំងឡាយ
លំនៅរបស់សត្វទាំងប៉ុន្មាន គេដឹងប្រសើរទាំងប៉ុន្មាន មានតែពួកអរហន្ត
ទេ ដែលជាបុគ្គលទ្រង់ទ្រាយ ប្រសើរបំផុត ក្នុងលោក ។ ព្រោះមានព្រះ
ភាគត្រាស់សួរគ្រាន់ប៉ុន្តែហើយ លុះព្រះសុភកជាសាស្តា ត្រាស់សួរគ្រាន់
ប៉ុន្តែហើយ ទើបត្រាស់តាមនេះ គេទៅទៀតថា

(១៨៤) ពួកអរហន្តមានសេចក្តីសុខណាស់ ពួកអរហន្ត
ទាំងនោះមិនមានតណ្ហាទេ អស្មិមាន លោកផ្តាច់បង្គំហើយ
បណ្តាញតិមោហៈ លោកទម្ងាយចោលហើយ ។ លោក
មិនដល់ខ្លួនការញាប់ញ័រ ដោយតណ្ហានិងចំដើម្បី ចិត្តរបស់
អរហន្តទាំងនោះ មិនល្អក៏ទេ អរហន្តទាំងនោះជាអ្នកប្រសើរ
មិនមានកាសវៈ មិនជាប់នៅក្នុងលោក ។ លោកមានព្រះ
សទ្ធម្មទាំង៧^(១) ជាការម្នាក់ ព្រោះកំណត់ដឹងខ្លួនទូទាំង៨

១ ព្រះសទ្ធម្មទាំង៧ នោះ បាននិយមសទ្ធា ហិរិ ទុក្ខញ្ញៈ ពាហុសច្ឆៈ វិរិយៈ ចុប្បិកស្ស-
តិ ចំណែក ។ អន្តរា ។

ខន្ធសំយន្ត មជ្ឈិមបណ្ណាល័យ ខន្ធនិយមវិញ្ញា គតិយោ

បសំសិយា សម្បុរសា

មុត្តា ឡុន្ទស្ស ឱរសា ។

សត្តរកទសម្បដ្ឋា

តិសុ សិក្ខាសុ សិក្ខុតា

អនុវិចារន្តិ មហារិក

មហំនកយកេរវា ។

នសហន្តំហិ សម្បដ្ឋា

មហាពាតា សមាហិតា

ឯតេ ទោ សេដ្ឋា លោកស្មី

តណ្ហា ភេសិ នវិដ្ឋតិ ។

អសេត្តញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ

អន្តិមោយំ(១) សុត្តស្សយោ

យោ សារោ ព្រហ្មចរិយស្ស

តស្មី អថរបទ្ធកយោ ។

១ ឆ. អន្តិមស្ស សុត្តស្សយោ ។

ខន្ធសំយន្ត មជ្ឈិមបណ្ណាល័យ ខន្ធនិយមវិញ្ញា ទំ ៣

ពួកសប្បុរសវគ្គសរសើរចំពោះពួកអរហន្តជាបុត្រជាទុរស

របស់ព្រះគុដ្ឋ ។ ពួកអរហន្តចម្រើនដោយកែវិការដ្ឋន្ត

ពាំង ៧ ប្រការ បានសិក្សាចំពោះសិក្ខាពាំង ៣ មានព្យា-

យាមច្រើន បានលះបង់នូវភ័យនិងសេចក្តីខ្លាចជំនឿកហើយ

ប្រព្រឹត្តនៅ ។ ពួកអរហន្តជាមហានាគ ប្រកបដោយអង្គជា

អសេក្ខៈពាំង ១០ មានចិត្តនឹងជីវិត (ដោយទមពារនិងអប្បនា

ពាំងខ្យាយ) អរហន្តពាំងនេះប្រសើរដ៏ផុតក្នុងលោក អរហន្ត

ពាំងនោះមិនមានកណ្តារទេ ។ ញាណរបស់អសេក្ខបុគ្គល

កើតឡើងហើយ នេះជាទីបំផុតនៃអក្ខរកាម ផលណារបស់

មគ្គព្រហ្មចារ្យ លោកបានចាក់ចុះ ក្នុងផលនោះហើយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

វិហាសុ ន វិកាម្បន្តិ

វិប្បមុត្តា បុណ្ណា

នន្តក្ខមី អនុប្បត្តា

ភេ លោកេ វិជីភាវិហោ ។

ឧទ្ធិ ភិរិយំ អចាចិចិ

នទ្ធិ ភេសំ ន វិជ្ជតិ

នន្តិ^(១) ភេ សីហនាទិ

ទុក្ខា លោកេ អនុត្តរាភិ ។

[១៧៤] សាវត្ថិយំ ។ ភក្រ ទោ ។ រូបំ កិក្ខុវេ
អនិច្ចំ យនិច្ចំ ភិ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តននត្តា យន-
នត្តា ភិ នេតិ មម លេសោហមស្មំ ន មេសោ
អត្តាភិ ឯវមេតំ យជាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ នន្តិ
។ បេ ។ ឯវិ បស្សំ កិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សវកោ

២ ១. នន្តិ ពេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

ពួកអហោនមិនញាប់ញ័រ ចំពោះមានជ័យ ។ អហោនទាំង

នោះ មានចិត្តផុតស្រឡះចាកភព្វិទៀត បានសម្រេចអហោន

បានឃ្លះ (ខ្ញុំកិលេសមានកងជាដើម) ក្នុងលោកហើយ

វែមនមិនញាប់ញ័រចំពោះមានជ័យ ។ អហោនទាំងនោះ

មិនមានសេចក្តីក្រេកអរ ចំពោះទេវលោក មនុស្សលោក

និងអបាយលោកឡើយ អហោនទាំងនោះ បានចាក់ពុះខ្លួន

អរិយសប្បទាំង៤ ជាច្បុក្តិប្រសើរបំផុតក្នុងលោក ហើយ

បដិវត្តសីហនាទ ។

[១៧៤] ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងចំនោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង-
ឡាយ រូបមិនទៀងទេ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ របស់ណា
ជាទុក្ខ របស់នោះជាអនត្ត របស់ណាជាអនត្ត របស់នោះ បណ្ឌិតក្រូត
ឃើញកាមសេចក្តីភិតដោយប្រាជ្ញាប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់
អញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ បេ ។ ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ អរិយសាវកអ្នកចេះដឹង កាលបើឃើញយ៉ាងនេះហើយ

ទន្សំយុត្ត មជ្ឈិមបទ្គោល៣ ទន្សំយវត្តា គតិយោ

រូបស្ម័គ្រំ ធិត្តិទ្ធីតិ វេទនាបេមិ ។ សញ្ញាបេមិ ។ សង្កា-
 រេស្មមិ ។ វិញ្ញាណស្ម័គ្រំ ធិត្តិទ្ធីតិ ធិត្តិទ្ធី វិវដ្ឋតិ វិរាគ
 វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្ម័គ្រំ វិមុត្តមិតិ ញាណំ ហោតិ ។ ចំណា
 ជាតិ វុសតំ ព្រហ្មជរិយំ កតំ កាណិយំ នាមរំ
 ឥត្តត្តាយាតិ បជាបាតិ ។ យាវតា ភិក្ខុវេ សត្តាវសា
 យាវតា ភវត្តំ ឯតេ អត្តា ឯតេ សេដ្ឋា លោកស្ម័គ្រំ
 យធិទំ អរហន្តោតិ ។

(១៧៥) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ សីហោ

ភិក្ខុវេ មិកកជា សាយណ្ណសមយំ អសយា ធិក្ខមតិ

ទន្សំយុត្ត មជ្ឈិមបទ្គោល៣ ទន្សំយវត្ត ទី ៣

វេមនំឡើយណាយក្នុងចេផន ក្នុងវេចនាផន ។ ក្នុងសញ្ញាផន ។
 ក្នុងសង្ការទាំងឡាយផន ។ វេមនំឡើយណាយក្នុងវិញ្ញាណផន កាល
 មើឡើយណាយ វេមនំប្រាសចាកគម្រោក គ្រោកប្រាសចាកគម្រោក
 ទើបចិត្តរូបស្រឡះបាន ។ កាលមើចិត្តរូបស្រឡះហើយ ញាណកិកើត
 ឡើងថា គន្ធាត្តិរូបស្រឡះហើយ ។ ដឹងច្បាស់ថា ជាតិសរសើរហើយ
 មន្តព្រហ្មចារ្យ គន្ធាត្តិរូបស្រឡះហើយ សោទ្យសកិច្ច គន្ធាត្តិរូបស្រឡះ
 ស្រឡះហើយ មន្តកាវចាកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោទ្យសកិច្ចនេះទៀត
 មិនមានឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ លំនៅរបស់ពួកសត្វទាំងប៉ុន្មាន
 ករដ៏ប្រសើរទាំងប៉ុន្មាន មានវត្តអរហន្ត ជាបុគ្គលទ្រង់ទ្រាយ ប្រសើរចំផុត
 ក្នុងលោកនេះ ។

(១៧៥) ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីវត្តនាផន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង

ឡាយ សត្វសីហៈជាស្តេចម្រឹក ចេញកំពស់នៅក្នុងសម័យវិជ្ជាសៀវ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

អាសយា និក្ខមិត្តា វិជម្ពតិ វិជម្ពិត្តា សមន្តា ចតុទ្ធិសា
 អនុវិលោកេតិ សមន្តា ចតុទ្ធិសា អនុវិលោកេត្តា
 តិក្ខុត្តំ សីហនាទំ ទទតិ តិក្ខុត្តំ សីហនាទំ ទទិត្តា
 គោធរាយ បក្កមតិ ។ យេ ហំ កេចិ កិក្ខុវេ តិវច្ឆាន-
 កតា ហណា សីហស្ស មិកវញ្ញោ ទទតោ សន្និ-
 សុណន្តិ យេកុយ្យេន សំវេតំ សន្តាសំ អាបជ្ឈន្តិ តិលំ
 តិលាសយា បរិសន្និ ទតំ ទកាសយា បរិសន្និ វជិ
 វទាសយា បរិសន្និ អាណាសំ បត្តិទោ កជន្តិ ។
 យេចិ តេ កិក្ខុវេ វញ្ញោ ធាតា តាមទិកមរាជនាទិសុ
 ទន្ស៊ីហំ^(១) វាត្តេហំ ទន្ធខេហំ ទន្ធា តេមិ តាទិ
 ទន្ធាទិ សន្និទ្ធិត្តា សម្បទាលេត្តា ភីតា មុត្តកវិសំ
 ទទនាទា^(២) យេន វា តេន វា បលាយន្តិ ។ ឯវិម-
 ហំទ្ធិកោ ទោ កិក្ខុវេ សីហោ មិកវាជា តិវច្ឆានកតាទិ
 ចាលាទំ ឯវិមហេសត្តោ ឯវិមហាទុកាវេ ។

• ឧ.ប. ខុទ្ទកវិញ្ញា ១២ មោឃ្ហា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

លុះចេញអំពីលំនៅហើយ វេមនីមីតពត់ (កាយ) លុះមីតពត់ហើយ ទើប
 ក្រវាញកមើលទិសទាំង ៤ ជុំវិញ លុះក្រវាញកមើលទិសទាំង ៤ ជុំវិញ
 ហើយ ក៏ចម្លើយសីហនាទអស់វាៈ ព្យ ជន លុះចម្លើយសីហនាទ ព្យ ជន
 ហើយ ទើបក្រាច់ចរទៅកេចំណី ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វ
 តិក្ខុនាមនិមួយ ពូសំទ្រងសត្វសីហាៈជាមិកវាជ កំពុងចម្លើ (ឡូសីហ-
 នាទ) ហើយ ច្រើនតែដល់ខ្លាសេចក្តីកិតក៏យ ភត់ស្តុក ញ្ញំចំប្រប់
 ពួកសត្វនៅផ្តែរវែមនីចូលទៅត្រូវវិញ ពួកសត្វទឹកចូលទៅក្នុងទឹកវិញ ពួក
 សត្វព្រៃចូលទៅក្រៅព្រៃវិញ ពួកបក្សីក៏ហើរទៅកោកាសវិញ ។ ម្ចាស់
 កិក្ខុទាំងឡាយ ពួកដីវណាជាបេសំព្រះរាជា ដែលគេចង់វាយចំណង
 គឺប្រៀបដំបំ ក្នុងស្រុកនិងមនិវរាជនាមី ដីវាំងនោះក៏វែមនីផ្តាច់ទម្ងាយ
 ចំណងទាំងនោះ ក៏ក៏យាលទម្រងនិងកិសហើយ ទោលទៅផ្តេស
 ផ្តាស ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ សត្វសីហាៈជាមិកវាជ មានចម្លើច្រើន
 យ៉ាងនេះ មានសិក្ខិតយ៉ាងនេះ មានកាតុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ជាង
 សត្វតិក្ខុនាមទាំងឡាយ ។

[១៥៦] ឃីវេវ ទោ ភិក្ខុវេ យេនា តថាគតោ
 លោកេ ឧប្បជ្ឈតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា វិញ្ញាណ-
 សម្មាញ្ញា សុភតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បរិសេនដ្ឋ-
 លាវចិ សត្តា ទេវមនុស្សាចិ កុដ្ឋោ កកវា សោ ធម្មំ
 ទេសេតិ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ
 រូបស្ស អនុត្តរោ ឥតិ វេទនា ។ ឥតិ សញ្ញា ។
 ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណ-
 ស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អនុត្តរោតិ ។
 យេបិ តេ ភិក្ខុវេ ទេវា ធិបរាយុកា វណ្ណវត្តោ
 សុទេហុលា ឧទេសុ វិហានេសុ ចិវដ្ឋិតិកា តេបិ
 តថាគតស្ស ធម្មទេសចិ សុត្តា យេកុយេវេ កយំ
 សំវេតំ សញ្ញាសំ អាមជ្ឈន្តិ អធិប្បា ។ កំវ ភោ
 មយំ សមាទា ចិវដ្ឋិតិ អមញ្ញម្ហ អនុវា ។ កំវ ភោ
 មយំ សមាទា ធុវដ្ឋិតិ អមញ្ញម្ហ អសស្សតា ។ កំវ
 ភោ មយំ សមាទា សស្សតម្ហតិ អមញ្ញម្ហ មយំបិ
 កំវ ភោ អធិប្បា អនុវា អសស្សតា សញ្ញាយចិ-
 យាបដ្ឋិតិ ។ ឃីវេវ ទោ ភិក្ខុវេ តថាគតោ

[១៥៦] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំន្សយ កាលណា ព្រះអថាគត ជា
 ព្រះអហោន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ចម្រើនដោយវិជ្ជាចិន្តាណា ជាព្រះសុភក
 គ្រប់ច្បាស់ប្រក្រតិណា ទ្រង់ប្រសើរចម្រុះ ជាសារថិទ្ធាន្តប្រសើរ
 ជាសាស្តាចារ្យនៃព្រះទេវតាចិន្តាចុស្ស គ្រាសំដឹងឲ្យចក្កវាយសព្វ លែង
 ក្រឡប់មកគាន់កងច្រើន ទ្រង់កើតឡើងក្នុងលោក ព្រះអង្គតែងសម្តែង
 ជា រូបដូច្នោះ ការកើតនៃរូបដូច្នោះ សេចក្តីវិចារនៃរូបដូច្នោះ វេទនា
 ដូច្នោះ ។ សញ្ញាដូច្នោះ ។ សង្ខារចាំន្សយដូច្នោះ ។ វិញ្ញាណដូច្នោះ
 ការកើតនៃវិញ្ញាណដូច្នោះ សេចក្តីវិចារនៃវិញ្ញាណដូច្នោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចាំន្សយ ពួកទេវតាពួក ដែលមានអាយុវែង មានធិណៈសម្បូរ
 ច្រើនដោយសេចក្តីសុខ បិតានៅលើវិមានដ៏ខ្ពស់ អស់កាលយូរ ពួក
 ទេវតានោះ បានស្តាប់ធម៌ទេសនាចប់ព្រះអថាគតហើយ ច្រើនតែដល់
 ឲ្យសេចក្តីគិតគំរើយ គត់ស្ងួត ញឹកច្របំ ដោយគិតថា អើហ្ន៎ យើង
 ចាំន្សយមិនទៀងទេតើ ប៉ុន្តែយើងសំគាល់ថាទៀង អើហ្ន៎ យើង
 ចាំន្សយមិនបិតថេរទេតើ ប៉ុន្តែយើងសំគាល់ថាបិតថេរ អើហ្ន៎ យើង
 ចាំន្សយមិនកំណត់ទេតើ ប៉ុន្តែយើងសំគាល់ថាកំណត់ អើហ្ន៎ យើង
 ចាំន្សយមិនទៀង មិនបិតថេរ មិនកំណត់ទេ ប៉ុន្តែយើងរាប់ការព្រោះ
 សក្តាយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំន្សយ ព្រះអថាគត មានច្បងច្រើនយ៉ាងទេ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធកវណ្ណ

សនេវតាស្ស លោកស្ស ឯវិមហោសតោ ឯវិមហា-
ទុការោតិ ។ ឥទិមភោច ភកវា ឥទិ វគ្គាន សុតតោ
អថាបរិ ឯតទភោច សត្វា

[១៥៧] យទា តុន្ទោ អភិញ្ញាយ

ធម្មចក្កំ បវត្ថយំ

សនេវតាស្ស លោកស្ស

សត្វា អប្បដិប្បត្តលោ ។

សញ្ញាយស្ស ទំរោធា

សញ្ញាយស្ស ច សម្ពុំ

អរិយដ្ឋង្គិកំ^(១) មក្កំ

ទុក្ខបសមតាមិទំ ។

យេមិ ទិយាយុកា ទេវា

វណ្ណាវន្តោ យសស្សិទោ

ភីតា សត្តាសមាទាទុំ

១ ឧ. ប. អរិយពុទ្ធិកំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកវណ្ណ

មានសិក្ខិយ៍យ៉ាងនេះ មានកានុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ ជាងមនុស្សលោក
ព្រមទាំងទេវលោក ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះមានព្រះភាគបានគ្រាស់
ភាសិតនេះចប់ហើយ លុះព្រះសុត្តន្តជាសេស គ្រាស់ភាសិតនេះចប់
ហើយ ទើបគ្រាស់តាងនេះទៅទៀតថា

[១៥៧] កាលណា ព្រះពុទ្ធបានគ្រាស់ដឹងឡើង សំដែង

ធម្មចក្រហើយ ព្រះអង្គជាគ្រូរបស់មនុស្សលោក ព្រមទាំង

ទេវលោក ឥតមានបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹមបាន ។ (ទ្រង់សំដែង)

ខ្ញុំការរំលត់នៃសក្កាយផង ខ្ញុំហេតុកើតនៃសក្កាយផង ខ្ញុំ

មគ្គដ៏ប្រសើរ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ជាផ្លូវសម្រាប់ទៅកាន់ទី

រំលត់ទុក្ខផង ។ ពួកទេវតាណា មានអាយុវែង មានព័ណិ

សម្បូរ មានយស ជាអ្នកទ្រាំ ជាអ្នកដល់ខ្ញុំសេចក្តីគត់ស្លុត

ខន្ធសុយ្យស្ស មជ្ឈិមបដ្ឋកាលកៈ ខន្ធដិយវត្តោ គនិយោ

សីហាស្សវិភារេ មិតោ ។

អវិកវត្តោ សញ្ញាយំ

អនិទ្ធា កកិវ កោ មយំ

សុត្វា អរហតោ វកក្សំ

វិប្បមុត្តស្ស កាធិនោតិ ។

(១៥៤) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ យេ ហិ កោធិ
កិក្ខុវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា អានកវិហិតិ បុត្វ-
និវាសំ អនុស្សវមាទា អនុស្សវន្តំ សទ្ធេ តេ បញ្ច-
នាធានក្កន្ធព អនុស្សវន្តំ ឯតេសំ វា អញ្ញតិវិ ។ កកមេ
បញ្ច ។ ឯវិវុទោ អហោសិ អតីតមន្ទានន្តំ ឥតិ វា ហិ
កិក្ខុវេ អនុស្សវមាទា រូបញ្ញាវ អនុស្សវតិ ។ ឯវិវុទោ
អហោសិ អតីតមន្ទានន្តំ ឥតិ វា ហិ កិក្ខុវេ អនុស្ស-
វមាទា វេទនញ្ញាវ អនុស្សវតិ ។ ឯវិសញ្ញា(១) អហោសិ
អតីតមន្ទានន្តំ ។ ឯវិសន្ទារោ អហោសិ អតីតមន្ទា-
នន្តំ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ អហោសិ អតីតមន្ទានន្តំ ឥតិ វា
ហិ កិក្ខុវេ អនុស្សវមាទា វិញ្ញាណញ្ញាវ អនុស្សវតិ ។

១. វិសញ្ញំ ។

ខន្ធសុយ្យស្ស មជ្ឈិមបដ្ឋកាលកៈ ខន្ធដិយវត្តោ ទី ៣

ដូចជាព្យុត្តិប្រឹក្សាចសីហាៈ ។ សត្វតាំងឡាយ មិនទាន់លះ
បង់នូវសក្កាយ បានស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ
មានចិត្តផុតស្រឡះ ប្រកបដោយភាទិគុណថា អើយ្ហំ យេនិ
តាំងឡាយមិនទៀងទេ ដូច្នោះ ។

(១៥៥) ទៀបក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះនឹង ។ ម្នាលកិក្ខុតាំង-
ឡាយ កាលបើពួកសមណៈប្រាហ្មណ៍ណាមួយ រក្សាយើង វេទន
រក្សាយើងនូវបុព្វនិវាស មានប្រការផ្សេងៗ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍តាំង-
អស់នោះ វេទនរក្សាយើងនូវទុពានក្នុងទំនំ ២ ឬចណ្តាទុពានក្នុង
ទំនំ ៤ ខ្លះ រក្សាយើងនូវទុពានក្នុងណាមួយ ។ ទុពានក្នុងទំនំ ៤
តើដូចម្តេច ។ ម្នាលកិក្ខុតាំងឡាយ កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍ រក្ស
យើង វេទនរក្សាយើងនូវរូប ដូច្នោះថា ភាគអញមានរូបយ៉ាងនេះ
ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្នាលកិក្ខុតាំងឡាយ កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍
រក្សាយើង វេទនរក្សាយើងនូវវេទនា ដូច្នោះថា ភាគអញមានវេទនា
យ៉ាងនេះក្នុងកាលជាអតីត ។ ភាគអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះក្នុងកាលជា
អតីត ។ ភាគអញមានសន្តិយ៉ាងនេះក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្នាលកិក្ខុ
តាំងឡាយ កាលបើសមណព្រាហ្មណ៍រក្សាយើង វេទនរក្សាយើងនូវ
វិញ្ញាណដូច្នោះថា ភាគអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះក្នុងកាលជាអតីត ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិទ្ទេ

[១៨៧] កិញ្ច កិក្ខុវេ រូបំ វេទេ ។ រុប្បតិគិ
 ទោ កិក្ខុវេ ភស្មា រូបន្តំ វុទ្ធតិ ។ កោន រុប្បតិ ។
 សីតេនបិ រុប្បតិ ទុណ្ណេនបិ រុប្បតិ ជិយដ្ឋាយបិ
 រុប្បតិ មិចាសាយបិ រុប្បតិ ធិសមកសវតាតប-
 សិវីសចសម្មសេន្តបិ រុប្បតិ ។ រុប្បតិគិ ទោ កិក្ខុវេ
 ភស្មា រូបន្តំ វុទ្ធតិ ។ កិញ្ច កិក្ខុវេ វេទនំ វេទេ ។
 វេទយតិទិ ទោ កិក្ខុវេ ភស្មា វេទនាតិ វុទ្ធតិ ។ កិញ្ច
 វេទយតិ ។ សុទំបិ វេទយតិ ទុក្ខំបិ វេទយតិ អទុក្ខម-
 សុទំបិ វេទយតិ ។ វេទយតិទិ ទោ កិក្ខុវេ ភស្មា វេទ-
 នាតិ វុទ្ធតិ ។ កិញ្ច កិក្ខុវេ សញ្ញំ វេទេ ។ សញ្ញា-
 នាតិទិ ទោ កិក្ខុវេ ភស្មា សញ្ញាតិ វុទ្ធតិ ។ កិញ្ច
 សញ្ញាទាតិ ។ ដិលំបិ សញ្ញាទាតិ មីតកំបិ សញ្ញាទាតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិទ្ទេ

[១៨៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយហៅថាប្រេ កើដូច
 ម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាវិទាស របស់នោះហៅថាប្រេ ។
 ចុះវិទាសដោយអ្វី ។ វិទាសដោយគ្រូជាក់កំមាន វិទាសដោយក្តៅកំ
 មាន វិទាសដោយគំលានកំមាន វិទាសដោយសម្រុកកំមាន វិទាស
 ដោយសម្ព័ស្សនៃពោធិម្មស ខ្យល់កំដៅវិជ្ជាពោធិពោធិកំមាន ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាវិទាស របស់នោះហៅថាប្រេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ចុះអ្នកទាំងឡាយ ហៅថាវេទនា កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ធម្មជាតិណាវេទនាម្ចាស់ ធម្មជាតិនោះ ហៅថាវេទនា ។
 ចុះធម្មជាតិនោះ វេទន្តិវុះ ។ វេទន្តិវុះកំមាន វេទន្តិវុះកំមាន វេ
 ទន្តិវុះកំមាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតិណា វេទន្តិ
 វុះកំមាន ធម្មជាតិនោះ ហៅថាវេទនា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ចុះអ្នកទាំងឡាយ ហៅថាសញ្ញា កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ធម្មជាតិណាចំណាំ (ខ្ញុំការម្ចាស់) ធម្មជាតិនោះ ហៅថាសញ្ញា ។
 ចុះចំណាំខ្ញុំអ្វី ។ ចំណាំតំណិវេទនា ចំណាំតំណិស្សីកំមាន

ខ្ញុំសំយុង្គ មជ្ឈិមបណ្ណសក ខ្ញុំនិយមន្ត្រី ភកិយោ

លោហិតកម្មី សញ្ញាធាតុ ឱនាតិមី សញ្ញាធាតុ ។
 សញ្ញាធាតុតិ ទោ ភិក្ខុវេ តស្មា សញ្ញាតិ វុទ្ធិតិ ។
 កិញ្ច ភិក្ខុវេ សង្ខារ វទេដ ។ សង្ខតំ អភិសង្ខ-
 រោទ្ធិតិ ទោ ភិក្ខុវេ តស្មា សង្ខារតិ វុទ្ធិតិ ។ កិញ្ច
 សង្ខតំ អភិសង្ខរោទ្ធិ ។ រូបំ រូបត្ថាយ សង្ខតំ អភិ-
 សង្ខរោទ្ធិ វេទនំ វេទនត្ថាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោទ្ធិ
 សញ្ញំ សញ្ញត្ថាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោទ្ធិ សង្ខារ
 សង្ខារត្ថាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោទ្ធិ វិញ្ញាណំ វិញ្ញា-
 ណត្ថាយ សង្ខតំ អភិសង្ខរោទ្ធិ ។ សង្ខតំ អភិសង្ខ-
 រោទ្ធិតិ ទោ ភិក្ខុវេ តស្មា សង្ខារតិ វុទ្ធិតិ ។ កិញ្ច
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណំ វទេដ ។ វិជាធាតុតិ ទោ ភិក្ខុវេ តស្មា
 វិញ្ញាណទ្ធិ វុទ្ធិតិ ។ កិញ្ច វិជាទ្ធិ(១) ។ អដ្ឋលិបិ
 វិជាធាតុ តិក្កកម្មី វិជាធាតុ កដ្ឋកម្មី វិជាធាតុ

១ ឧ. ម. ពិញ្ញវិជ្ជាធាតុ ។

ខ្ញុំសំយុង្គ មជ្ឈិមបណ្ណសក ខ្ញុំនិយមន្ត្រី វិ ៣

ចំណក់និយមន្ត្រីក្រហមកិមាម ចំណក់និយមន្ត្រីសកិមាម ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិ-
 ឡាយ ធម្មជាតិណាចំណក់ (ខ្ញុំការម្នាល) ធម្មជាតិខាងហៅថាសញ្ញា ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិឡាយ ចុះអ្នកចាំនិឡាយហៅថាសង្ខារចាំនិឡាយ តើដូច
 ម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិឡាយ សភាវៈចាំនិឡាយណា ភាគកែនខ្ញុំ
 សង្ខតធម៌ សភាវៈចាំនិឡាយខាង ហៅថាសង្ខារ ។ សភាវៈចាំនិ-
 ឡាយភាគកែនខ្ញុំសង្ខតធម៌ តើដូចម្តេច ។ ភាគកែនខ្ញុំសង្ខតធម៌គឺរូប
 ភាមសភាពវិមាស ។ ភាគកែនខ្ញុំសង្ខតធម៌គឺវិទេសា ភាមសភាពវិមាស
 ការម្នាល ភាគកែនខ្ញុំសង្ខតធម៌គឺសញ្ញា ភាមសភាពចំណក់ខ្ញុំការម្នាល
 ភាគកែនខ្ញុំសង្ខតធម៌គឺសង្ខារចាំនិឡាយ ភាមសភាពភាគកែន ភាគកែន
 ខ្ញុំសង្ខតធម៌គឺវិញ្ញាណ ភាមសភាពដីនិច្ចស ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិឡាយ
 សភាវៈចាំនិឡាយណា ភាគកែនខ្ញុំសង្ខតធម៌ សភាវៈចាំនិឡាយខាង
 ហៅថាសង្ខារ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិឡាយ ចុះអ្នកចាំនិឡាយហៅថាវិញ្ញាណ
 តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិឡាយ ធម្មជាតិណាដីនិច្ចស (ខ្ញុំវេស)
 ធម្មជាតិខាង ហៅថាវិញ្ញាណ ។ ចុះដីនិច្ចសខ្ញុំអ្វី ។ ដីនិច្ចសខ្ញុំ
 លេដ្ឋកិមាម ដីនិច្ចសខ្ញុំវេសល្អិតិមាម ដីនិច្ចសខ្ញុំវេសហិកិមាម

សុត្តន្តបិដក សម្មន្តនិកាយសូ ខន្ធហវគ្គោ

មនុស្សំ វិជានាតិ ទាវតំ វិជានាតិ អទាវតំ វិជានាតិ លោណំ វិជានាតិ អលោណំ វិជានាតិ ។
វិជានាតិ ទោ កិក្ខុវេ ភស្មា វិញ្ញាណន្តំ វុត្តតិ ។

[១២០] គម្រុ កិក្ខុវេ សុត្តវា អរិយសន្ធាវគោ ឥតិ
បដិសត្តុក្ខតិ អហំ ទោ ឯតវហំ រូបេន ទដ្ឋាមិ
អតីតិទាហំ អន្ធានំ ឯវមេវ រូបេន ទដ្ឋិ សេយ្យ-
ជាមិ ឯតវហំ បទុប្បន្នេន រូបេន ទដ្ឋាមិ អហត្ថោ
ទោ បទ អនាគតិ រូបំ អភិទន្ថេយ្យំ អនាគតិទាហំ
អន្ធានំ ឯវមេវ រូបេន ទដ្ឋេយ្យំ សេយ្យជាមិ
ឯតវហំ បទុប្បន្នេន រូបេន ទដ្ឋាមិ ។ សោ ឥតិ
បដិសង្ខាយ អតីតស្មី រូបស្មី អនបេត្តោ ហោតិ
អនាគតិ រូបំ ទាភិទន្តតិ បទុប្បន្នស្ស រូបស្ស
និក្ខំនាយ វិកកាយ និរោនាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។
អហំ ទោ ឯតវហំ វេទនាយ ទដ្ឋាមិ អតីតិទាហំ

សុត្តន្តបិដក សម្មន្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គោ

ដីនិច្ឆានំ វិជានាតិ ទាវតំ វិជានាតិ អទាវតំ វិជានាតិ លោណំ វិជានាតិ អលោណំ វិជានាតិ ។
វិជានាតិ ទោ កិក្ខុវេ ភស្មា វិញ្ញាណន្តំ វុត្តតិ ។

[១២០] ខ្មលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសេចក្តីនោះ អរិយសាវកអ្នក
ចេះដឹង វេទនិចារណាឃើញដូច្នោះថា ភាគអញ្ចប់ពាស៊ីដោយសាររូប
ក្នុងកាលឥឡូវនេះ បើដូច្នោះ ទាន់ភាគអញ្ចប់ពាស៊ីដោយសាររូប
ក្នុងអតីតកាលយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាភាគអញ្ចប់ពាស៊ីដោយសាររូបជា
បទុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ បើភាគអញ្ចប់ពាស៊ីដោយសាររូបជា
ហើយ ភាគអញ្ចប់ពាស៊ីដោយសាររូប ក្នុងអនាគតកាលយ៉ាងនេះ
ដូចជាភាគអញ្ចប់ពាស៊ីដោយសាររូបជាបទុប្បន្ន ក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ ។
អរិយសាវកនោះកាលបើចំពោះឃើញដូច្នោះហើយ មិនការឡោះកាលយ
ក្នុងរូបជាអតីត មិនក្រេកអរនឹងរូបជាអនាគត ជាអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីឲ្យរឿយ
ណាយ ប្រាសចាកក្រេក ដើម្បីរលត់រូបជាបទុប្បន្ន ។ ភាគអញ្ចប់ពា
ស៊ីដោយសារវេទនាក្នុងកាលឥឡូវនេះ បើដូច្នោះទាន់ភាគអញ្ចប់ពាស៊ីដោយសាររូប

ខន្ធសុយ្យាស្ស មន្ទិមបណ្ណាសក ខន្ធនិយមន្តោ ភតិយោ

អន្ទានំ ឯវាមេវ វេទនាយ ខន្ធនិ សេយ្យជាមិ ឯវាមេវ
 បទុច្ច្យន្ទាយ វេទនាយ ខន្ធនិ មហាញោ ទោ បទ អនា-
 កតំ វេទនំ អភិទន្ទេយ្យំ អនាកតំ មាហំ អន្ទានំ ឯវាមេវ
 វេទនាយ ខន្ធនិ សេយ្យជាមិ ឯវាមេវ បទុច្ច្យន្ទាយ
 វេទនាយ ខន្ធនិ ។ សោ ភតិ បដិសង្កាយ អតិសាយ
 វេទនាយ អនបេត្តោ ហោតិ អនាកតំ វេទនំ មាភិទន្ទតិ
 បទុច្ច្យន្ទាយ វេទនាយ ខន្ធនិ វិភាយ វិភាយ វិភាយ
 បដិបន្ទា ហោតិ ។ អហំ ទោ ឯវាមេវ សញ្ញាយ
 ខន្ធនិ ។ អហំ ទោ ឯវាមេវ សង្ការេហិ ខន្ធនិ អតិ-
 តំ មាហំ អន្ទានំ ឯវាមេវ សង្ការេហិ ខន្ធនិ សេយ្យជាមិ
 ឯវាមេវ បទុច្ច្យន្ទេហិ សង្ការេហិ ខន្ធនិ មហាញោ
 ទោ បទ អនាកតេ សង្ការេ អភិទន្ទេយ្យំ អ-
 នាកតំ មាហំ អន្ទានំ ឯវាមេវ សង្ការេហិ ខន្ធនិ
 សេយ្យជាមិ ឯវាមេវ បទុច្ច្យន្ទេហិ សង្ការេហិ ខន្ធនិ
 មិ ។ សោ ភតិ បដិសង្កាយ អតិសេសុ សង្ការេសុ
 អនបេត្តោ ហោតិ អនាកតេ សង្ការេ មាភិទន្ទតិ

ខន្ធសុយ្យាស្ស មន្ទិមបណ្ណាសក ខន្ធនិយមន្តោ ទី ៣

ខំ ពាស្តិដោយសារវេទនាជាអនាកកាលយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាភក្កាអញ
 ខំ ពាស្តិដោយសារវេទនាជាបទុច្ច្យន្ទកាលវេទនាវេទនា បើភក្កាអញ
 ក្រេកអរ ខំ វេទនាជាអនាកកាល ភក្កាអញ ក៏ខំ ពាស្តិដោយសារ
 វេទនាជាអនាកកាលយ៉ាងនេះទៀត ដូចជាភក្កាអញខំ ពាស្តិដោយសារ
 វេទនាជាបទុច្ច្យន្ទ ក្នុងកាលវេទនាវេទនា ។ អរិយសាវ័កនោះ កាល
 បើពិចារណាយើងដូច្នេះហើយ មិនការព្រោះកាលយក្នុងវេទនាជាអនាក
 ខំ ក្រេកអរខំ វេទនាជាអនាក ជាអកប្រតិបត្តិ ដើម្បីឱ្យយល់យ
 ប្រាសចាកក្រេក ដើម្បីរស់វេទនាជាបទុច្ច្យន្ទ ភក្កាអញខំ ពាស្តិ
 ដោយសារសញ្ញា ក្នុងកាលវេទនាវេទនា ។ ភក្កាអញខំ ពាស្តិដោយសារ
 សង្ការ ក្នុងកាលវេទនាវេទនា បើដូច្នោះ មានភក្កាអញបានខំ ពាស្តិដោយ
 សារសង្ការ ក្នុងកាលជាអនាកយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាភក្កាអញខំ ពាស្តិ
 ដោយសារសង្ការជាបទុច្ច្យន្ទ ក្នុងកាលវេទនាវេទនា បើភក្កាអញក្រេក-
 អរខំ សង្ការ ជាអនាកកាល ភក្កាអញ ក៏ខំ ពាស្តិដោយសារសង្ការ
 ក្នុងកាលជាអនាក យ៉ាងនេះទៀត ដូចជាភក្កាអញខំ ពាស្តិ ដោយ
 សារសង្ការជាបទុច្ច្យន្ទ ក្នុងកាលវេទនាវេទនា ។ កាលបើអរិយសាវ័ក
 នោះ ពិចារណាយើងដូច្នេះហើយ វែមមិនការព្រោះកាលយក្នុង
 សង្ការទាំងឡាយជាអនាក មិនក្រេកអរខំ សង្ការទាំងឡាយ ជាអនាក

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធាវដ្ឋោ

បទុប្បន្នានំ ។ សន្ធាវដ្ឋោ ធិត្ថិយាយ វិភកាយ ធិរោគាយ
 បដិបន្នោ ហោតិ ។ អហំ ទោ ឯតវហំ វិញ្ញាណោ
 ទដ្ឋាមិ អតីតំហហំ អន្ធានំ ឯវមេវ វិញ្ញាណោ ទដ្ឋិ
 សេយ្យដាមិ ឯតវហំ បទុប្បន្នោ វិញ្ញាណោ ទដ្ឋាមិ
 អហត្ថោ ទោ បទ អនាគតំ វិញ្ញាណំ អភិទទ្ទេយ្យំ
 អនាគតំហហំ អន្ធានំ ឯវមេវ វិញ្ញាណោ ទដ្ឋេយ្យំ
 សេយ្យដាមិ ឯតវហំ បទុប្បន្នោ វិញ្ញាណោ ទដ្ឋា-
 មីតិ ។ សោ ឥតិ បដិសង្កាយ អតីតស្មិមិ វិញ្ញាណស្មិ
 អនបេត្តោ ហោតិ អនាគតំ វិញ្ញាណំ ចាភិទទ្ទតិ
 បទុប្បន្នស្ស វិញ្ញាណស្ស ធិត្ថិយាយ វិភកាយ ធិរោ-
 គាយ បដិបន្នោ ហោតិ ។

(១៦០) តំ កី មញ្ញដ កិក្កុវេ រូមិ ធិត្ថិ វា
 អធិត្ថិ វាតិ ។ អធិត្ថិ កន្ត ។ យំ បនាធិត្ថិ ធុត្ថិ
 វា តំ សុទំ វាតិ ។ ធុត្ថិ កន្ត ។ យំ បនាធិត្ថិ
 ធុត្ថិ វិបវណាមទដ្ឋំ កល្យំ ទុ តំ សមទុបស្សិកំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធាវដ្ឋោ

ហើយប្រតិបត្តិដើម្បីឡើយណាយ ប្រាសចាកកម្រេក ដើម្បីរលក់សង្ហា
 ទាំងឡាយជាបទុប្បន្ន ។ កត្តាអញ្ចង់ពាស៊ីដោយសារវិញ្ញាណក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះ បើដូច្នោះនោះតែកត្តាអញ្ចង់ពាស៊ីដោយសារវិញ្ញាណក្នុង
 អតីតកាលយ៉ាងនេះហើយ ដូចជាកត្តាអញ្ចង់ពាស៊ីដោយសារវិញ្ញាណជា
 បទុប្បន្នក្នុងកាលឥឡូវនេះដែរ បើកត្តាអញ្ចង់ពាស៊ីដោយវិញ្ញាណជាអនា-
 គត កត្តាអញ្ចង់ពាស៊ីដោយសារវិញ្ញាណក្នុងកាលជាអនាគតយ៉ាង
 នេះទៀត ដូចជាកត្តាអញ្ចង់ពាស៊ីដោយសារវិញ្ញាណជាបទុប្បន្នក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះដែរ ។ កាលបើអរិយសាវ័កនោះ ពិចារណាឃើញដូច្នោះហើយ
 តែងមិនអាឡោះរាល់យ ក្នុងវិញ្ញាណជាអតីតឡើយ មិនក្រេកអរនឹង
 វិញ្ញាណជាអនាគត ហើយប្រតិបត្តិ ដើម្បីឡើយណាយ ប្រាសចាក
 កម្រេក ដើម្បីរលក់ វិញ្ញាណជាបទុប្បន្ន ។

(១៦១) ខ្នាលកិក្កុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ជាដូចម្តេច ប្រទៀត ឬមិនទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ទៀតទេ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន របស់នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀត
 ជាទុក្ខ នានាសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា កើត្តរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា

ខន្ធសយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសក ខន្ធនិយមន្ត ធីតិយោ

ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ចោ
 ហោតំ កន្តេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តេ ។
 យំ បចានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ទុក្ខំ កន្តេ ។
 យំ បចានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កាល្យំ ទុ តំ
 សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ ។ ចោ ហោតំ កន្តេ ។

[១៦៦] តស្មាតិហា ភិក្ខុវេ យំ តិញ្ចំ រូបំ អតីតា-
 បាតតប្បប្បដ្ឋិ អជ្ឈិតុំ វា តហិទ្ធា វា និទ្ធហិតិ វា
 សុខុមំ វា ហិមំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា សត្វិ
 រូបំ ទេតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ អត្តាតិ ឯវេមតំ
 យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ធម្មតំ ។ យោ កាចំ វេទនា ។

ខន្ធសយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសក ខន្ធនិយមន្ត ទី ៣

ខុំជាបេសអញ ខុំជាអញ ខុំជាខ្លួនអញដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដីចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងខុំទេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
 ចាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដីចម្រើន មិន
 ទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដីចម្រើន របស់នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តើគួរយល់ឃើញខ្លះរបស់នោះជា
 ខុំជាបេសអញ ខុំជាអញ ខុំជាខ្លួនអញដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដីចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[១៦៦] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងលោកនេះ
 ប្រណាសិមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី
 គ្រោកគ្រោកក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ទុក្ខមក្តី ឬ ប្រណា បិកនេក្នុង
 ទីពឹងក្តី ទីជិកក្តី ប្រទាំងខុំ អ្នកគ្រូយល់ឃើញ តាមសេចក្តី
 ពិត ដោយប្រាជ្ញាដីប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខុំមិនមែនបេសអញទេ ខុំ
 មិនមែនជាអញទេ ខុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ វេទនាណាសិមួយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ១ភ្នំវិញ្ញាណ

យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កោចិ សង្ការ ។ យំ កកំញុ
វិញ្ញាណំ អតីតាបាភកប្បុក្កប្បុទ្ធិ ។ យេ ។ យំ ទ្វារេ សន្តិ-
កេ វា សព្វំ វិញ្ញាណំ ទេតិ មម ទេសោហមស្មិ ទ
មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ យថាភូតិ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ
ទដ្ឋញ្ញំ ។ អយំ វុទ្ធិតិ កិក្ខុវេ អរិយស្សវកោ អបចិបាតិ
ទោ អាចិបាតិ បដហតិ ទ ឧបាទិយតិ វិសិទេតិ(១) ទ
ឧស្សិទេតិ វិទ្ធាបេតិ ទ សទ្ធាបេតិ ។

(១៦២) កកំញុ អបចិបាតិ ទោ អាចិបាតិ ។ រូបំ
អបចិបាតិ ទោ អាចិបាតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្កា-
រេ ។ វិញ្ញាណំ អបចិបាតិ ទោ អាចិបាតិ ។ កកំញុ បដ-
ហតិ ទ ឧបាទិយតិ ។ រូបំ បដហតិ ទ ឧបាទិយតិ ។
វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ បដហតិ ទ
ឧបាទិយតិ ។ កកំញុ វិសិទេតិ ទ ឧស្សិទេតិ ។ រូបំ
វិសិទេតិ ទ ឧស្សិទេតិ ។ កកំញុ វិទ្ធាបេតិ ទ សទ្ធាបេតិ ។
រូបំ វិទ្ធាបេតិ ទ សទ្ធាបេតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។

១១. វិសេតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ភ្នំវិញ្ញាណ

សញ្ញាណនិមួយ ។ សង្ការចាំនិទ្បាយ ណានិមួយ ។ វិញ្ញាណណា
និមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ យេ ។ វិញ្ញាណណា បិតនៅក្នុង
ទីឆ្ងាយក្តី ទីជិតក្តី វិញ្ញាណចាំនិទ្បាយនេះ ត្រូវអ្នកយល់ឃើញតាមសេចក្តី
ពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍នេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញទេ ខ្ញុំមិន
មែនជាអញទេ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្បាយ នេះ
ហៅថាអាយសារិក ញ៉ាំងវដ្តៈឱ្យវិនាស មិនសន្សំ (វដ្តៈ) លះបង់ មិន
ប្រកាន់ បាចសាចរោល មិនប្រមូល រលក់ មិនបង្កាត់ឱ្យរន្ធដេ ។

(១៦៣) ចុះអាយសារិក ធ្វើឱ្យវិនាស មិនសន្សំឱ្យអ្វី ។ អាយ-
សារិក ធ្វើឱ្យវិនាស មិនសន្សំឱ្យរូប ។ ឱ្យវេទនា ។ ឱ្យសញ្ញា ។
ឱ្យសង្ការចាំនិទ្បាយ ។ ធ្វើឱ្យវិនាស មិនសន្សំឱ្យវិញ្ញាណ ។ ចុះអាយ-
សារិក លះបង់មិនប្រកាន់ឱ្យអ្វី ។ អាយសារិក លះបង់ មិនប្រ-
កាន់ឱ្យរូប ។ ឱ្យវេទនា ។ ឱ្យសញ្ញា ។ ឱ្យសង្ការចាំនិទ្បាយ ។
អាយសារិក លះបង់ មិនប្រកាន់ឱ្យវិញ្ញាណ ។ ចុះអាយសារិក
បាចសាចរោល មិនប្រមូលឱ្យអ្វី ។ អាយសារិក បាចសាចរោល
មិនប្រមូលឱ្យរូប ។ ចុះអាយសារិក រលក់រោល មិនបង្កាត់ឱ្យអ្វី ។
អាយសារិក រលក់រោល មិនបង្កាត់ឱ្យរន្ធដេឱ្យរូប ។ ឱ្យវេទនា ។
ឱ្យសញ្ញា ។ ឱ្យសង្ការចាំនិទ្បាយ ។

ខ្ញុំសំយុង្គស្ស ចម្បីចបណ្ណសារ ខ្ញុំនិយមិត្ត ភតិយោ

វិញ្ញាណំ វិទ្ធាយេតិ ឧ សទ្ធាយេតិ ។ ឯវំ មស្សិ ភិក្ខុវេ
 សុត្តា អរិយសព្វវគោ រូបស្មីមិ ធិត្ថំទ្ធតិ ។ វេទនា-
 យមិ ។ សញ្ញាយមិ ។ សង្ខារេសុមិ ។ វិញ្ញាណស្មីមិ
 ធិត្ថំទ្ធតិ ធិត្ថំទ្ធតិ វិជ្ជតិ វិភកា វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតិ
 ញាណំ ហោតិ ។ ចីណា ជាតិ វុសិតិ ព្រហ្មចរិយំ
 កតិ ករណីយំ ចាបរំ ឥត្តកាយាតិ ចជាមាតិ ។
 អយំ វុទ្ធតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ទេវ អាចិមាតិ ឧ អមចិមាតិ
 អមចិមិត្តា មិគោ ទេវ មជហតិ ឧ ឧចាទិយតិ មជ-
 ហិត្តា មិគោ ទេវ វិសិទេតិ ឧ ឧស្សទេតិ វិសិទេត្តា
 មិគោ ទេវ វិទ្ធាយេតិ ឧ សទ្ធាយេតិ វិទ្ធាយេត្តា មិគោ ។

ខ្ញុំសំយុង្គ ចម្បីចបណ្ណសារ: ខ្ញុំនិយមិត្ត ទី ៣

អរិយសាវ័ក រលតំចោល មិនបង្កាត់ឲ្យឆេះឲ្យវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង បានឃើញយ៉ាងនេះ
 វែមនឿយណាស់ ក្នុងរូបផង ។ ក្នុងវេទនាផង ។ ក្នុងសញ្ញាផង ។
 ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយផង ។ ឡើយណាស់ ក្នុងវិញ្ញាណផង កាលបើ
 ឡើយណាស់ វែមនឿយណាស់ ព្រោះវិញ្ញាណចាកកម្រិត
 ចិត្តវែមនឿយណាស់ ។ កាលបើចិត្តវែមនឿយណាស់ ញាណក៏កើត
 ឡើងថា ចិត្តវែមនឿយណាស់ ។ អរិយសាវ័ក វែមន
 ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មគ្គព្រហ្មចរិយៈក៏កើតឡើងហើយ
 សោឡសកិច្ចក៏កើតឡើងហើយ មគ្គការវិភាគក៏កើតឡើងហើយ
 ដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះ
 គឺជាគោលដៅ ភិក្ខុមិនសន្សំ មិនធ្វើឲ្យវិវាទ គេឃ្លោះថាអ្នកធ្វើឲ្យ
 វិវាទ ភិក្ខុមិនបែង មិនប្រកាន់ទេ គេឃ្លោះថាអ្នកលបេង ភិក្ខុមិន
 បាចសាចចោល មិនប្រមូលទេ គេឃ្លោះថា អ្នកបាចសាចចោល
 ភិក្ខុមិនរលតំចោល មិនបង្កាត់ទេ គេឃ្លោះថា អ្នករលតំចោល ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកនិកាយ

(១២២) កំព្វ ទេវ អាចិយាតិ ន អបចិយាតិ
អបចិយត្វា មិគោ ។ រូបំ ទេវ អាចិយាតិ ន អបចិយាតិ
អបចិយត្វា មិគោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។
វិញ្ញាណំ ទេវ អាចិយាតិ ន អបចិយាតិ អបចិយត្វា
មិគោ ។ កំព្វ ទេវ បដហាតិ ន ឧបាទិយតិ បដហិត្វា
មិគោ ។ រូបំ ទេវ បដហាតិ ន ឧបាទិយតិ បដហិត្វា
មិគោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ ទេវ
បដហាតិ ន ឧបាទិយតិ បដហិត្វា មិគោ ។ កំព្វ ទេវ
វិសិទេតិ ន ឧស្សិទេតិ វិសិទេត្វា មិគោ ។ រូបំ ទេវ
វិសិទេតិ ន ឧស្សិទេតិ វិសិទេត្វា មិគោ ។ វេទនំ ។
សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ ទេវ វិសិទេតិ ន
ឧស្សិទេតិ វិសិទេត្វា មិគោ ។ កំព្វ ទេវ វិទូចេតិ ន
សទ្ធាចេតិ វិទូចេត្វា មិគោ ។ រូបំ ទេវ វិទូចេតិ ន
សទ្ធាចេតិ វិទូចេត្វា មិគោ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

(១២២) ចុះភិក្ខុមិនសខ្ស មិនធ្វើឱ្យវិនាសខ្សអ្វី ដែលឈ្មោះថា
អ្នកធ្វើឱ្យវិនាស ។ ភិក្ខុមិនសខ្ស មិនធ្វើឱ្យវិនាសខ្សរូប ឈ្មោះថាអ្នកធ្វើ
ឱ្យវិនាស ។ ភិក្ខុមិនសខ្ស មិនធ្វើឱ្យវិនាស ខ្សវេទនា ។ ខ្សសញ្ញា ។
ខ្សសង្ការចាំងឡាយ ។ ខ្សវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាអ្នកធ្វើឱ្យវិនាស ។
ភិក្ខុមិនលរបង មិនប្រកាន់ខ្សអ្វី ដែលឈ្មោះថាអ្នកលរបង ។ ភិក្ខុមិន
លរបង មិនប្រកាន់ខ្សរូប ឈ្មោះថាអ្នកលរបង ។ ភិក្ខុមិនលរបង
មិនប្រកាន់ខ្សវេទនា ។ ខ្សសញ្ញា ។ ខ្សសង្ការចាំងឡាយ ។
ខ្សវិញ្ញាណ ឈ្មោះថាអ្នកលរបង ។ ចុះភិក្ខុមិនបាចសាចបោល មិនប្រ-
មូលខ្សអ្វី ដែលឈ្មោះថាអ្នកបាចសាច ។ ភិក្ខុមិនបាចសាចបោល មិន
ប្រមូលខ្សរូប ឈ្មោះថាអ្នកបាចសាច ។ ភិក្ខុមិនបាចសាចបោល មិន
ប្រមូលខ្សវេទនា ។ ខ្សសញ្ញា ។ ខ្សសង្ការចាំងឡាយ ។ ខ្សវិញ្ញាណ
ឈ្មោះថាអ្នកបាចសាចបោល ។ ចុះភិក្ខុមិនរលក មិនបញ្ជាក់ខ្សអ្វី ដែល
ឈ្មោះថាអ្នករលកបោល ។ ភិក្ខុមិនរលក មិនបញ្ជាក់ខ្សរូប ឈ្មោះថា
អ្នករលកបោល ។ ភិក្ខុមិនរលកមិនបញ្ជាក់ខ្សវេទនា ។ ខ្សសញ្ញា ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបទ្គយានិកា ខន្ធនិយាយិកា គតិយោ

សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ ទេវវិទូមេតិ ន សទ្ធិមេតិ វិទូមេត្តា
ម៉ែតោ ។ ឯវំ វិមុត្តចិត្តំ ទោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុំ សឥន្ទា
នេវ សព្វហ្មតោ សមជាមតិកា អារតោ ។ មមស្សន្និ

ធមោ ភេ បុរិសាជញ្ញ

ធមោ ភេ បុរិសុត្តម

មេស្ស ភេ ធាភិជាធាម

យម្បំ និស្សាយ ឈាយសីតិ ។

[១៦៥] ឯកំ សមយំ ភកវំ សក្កេសុ វិហារិ
កមិលវត្ថុស្មី ជំគ្រាធារមេ ។ អថទោ ភកវំ កិស្មិត្តុ-
ទេវ បករណោ ភិក្ខុសង្ឃំ បណាមេត្តា បុព្វត្ថាសមយំ
និវាសេត្តា បន្តទីវមាធាយ កមិលវត្ថុំ បិណ្ណាយ មាវិសិ
កមិលវត្ថុស្មី បិណ្ណាយ ទវត្តា បន្ទាកន្តំ បិណ្ណាមាតប្ប-
ជិក្កេន្ទោ យេន មហាវទំ ភេទុបសង្កមិ និវិហារាយ ម-
ហាវទំ អដ្ឋោតមេត្តា វេលុវលដ្ឋិកាយ មូលេ និវិហារិ
និសីទិ ។ អថទោ ភកវតោ រហោតតស្ស បដិសន្ធិ-

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបទ្គយានិកា ខន្ធនិយាយិកា គតិយោ

ខ្សឹសង្ខារតាំងខ្សាយ ។ ខ្សឹវិញ្ញាណ ឈ្មោះជាអ្នករំលត់របាល ។
មាលភិក្ខុតាំងខ្សាយ ទេវតាតាំងខ្សាយ ព្រមតាំងអង្រុ ព្រមតាំងព្រហ្ម
ព្រមតាំងបដាបតិទេវពជ ភែនិមស្ការភិក្ខុ ដែលមានចក្ខុប្រសព្វៈ
យ៉ាងនេះ អំពីចម្ងាយថា

បពិត្របុរសអាជារមេយ្យ យើងខ្ញុំ សូមក្រាបថ្វាយបង្គំលោក

បពិត្របុរសជំទុក្ខម យើងខ្ញុំ សូមក្រាបថ្វាយបង្គំលោក

លោកអ៊ុកចង់ (ភិលេស) ព្រោះអាស្រ័យធម៌ណា ពួកយើង

មិនដឹង (ធម៌នោះ) របស់លោកទេ ។

[១៦៥] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅ ក្នុង
និគ្រាធារម ទៀបគ្រុងកមិលវត្ថុ ក្នុងវ័ជនសក្កៈ ។ ព្រោះនោះនឹង
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បណ្តាញភិក្ខុសង្ឃ ព្រោះតែហេតុណាមួយ ហើយ
ប្រដាប់បាត្រនិងបិវក្កុសបុព្វសម័យ ទ្រង់ចូលទៅកាន់គ្រុងកមិលវត្ថុ
ដើម្បីបិណ្ណបាត លុះត្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ណបាត ក្នុងគ្រុងកមិលវត្ថុ គ្រ-
ឡប់អំពីបិណ្ណបាត (បានធ្វើកត្តាច្នៃប្រឌាយហើយ) ជាទាត្រយនៃកត្ត
ស្តេចចូលរំលត់ទៅកេមហារីន ដើម្បីសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ លុះចូល
ទៅកាន់មហារីនហើយ ក៏គង់សម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ទៀបគល់ដៅ ។
លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ គង់នៅក្នុងទីស្ងាត់ ពួនសម្បុរទៅក្នុង

ឧស្ស ឯវិ ចេតសោ បរិវិតតោ ឧទនាទិ មយោ វោ
 ភិក្ខុសង្ឃោ បពាទ្ឋោ^(១) សន្តត្ត ភិក្ខុ ទវា អចិ-
 រហ្ម្យធិតា អនុនាគតា ឥមំ ធម្មវិទយំ តេសិ មមំ អ-
 បស្សន្តានិ សិយា អញ្ញដន្តិ សិយា វិបវណាមោ សេយ្យ-
 ជាមិ នាម វច្ឆស្ស តុណាស្ស មាតវំ អបស្សន្តស្ស
 សិយា អញ្ញដន្តិ សិយា វិបវណាមោ ឯវាមេវ សន្តត្ត
 ភិក្ខុ ទវា អចិរហ្ម្យធិតា អនុនាគតា ឥមំ ធម្មវិទយំ
 តេសិ មមំ អបស្សន្តានិ សិយា អញ្ញដន្តិ សិយា វិប-
 ណាមោ សេយ្យជាមិ នាម តិជាទិ តុណានិ ឧទតំ
 អលកន្តានិ សិយា អញ្ញដន្តិ សិយា វិបវណាមោ
 ឯវាមេវ សន្តត្ត ភិក្ខុ ទវា អចិរហ្ម្យធិតា អនុនាគតា
 ឥមំ ធម្មវិទយំ តេសិ មមំ អលកន្តានិ ឧស្សបាយ
 សិយា អញ្ញដន្តិ សិយា វិបវណាមោ យទ្ឋចាហិ យដេវ
 មយោ មុទ្ធិ ភិក្ខុសង្ឃោ អនុត្តហិតោ ឯវាមេវ ឯតវហិ
 អនុត្តណ្ណយ្យិ ភិក្ខុសង្ឃនិ ។

• បពាទ្ឋោ ច បាយ បពាហិតោ អញ្ញោ អន្តិកាយំ វិស្សនិ ។

វេលសមាបត្តិ កំខានសេចក្តីគ្រិះរិះ កើតឡើងក្នុងព្រះទ័យ យ៉ាងនេះជា
 ភិក្ខុសង្ឃវេលកថាគតបានបរណាញ្ញៈពាលហើយ ក្នុងទីនេះ មានពួកភិក្ខុម្តី
 ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិទីយានេះ កាលបើពួក
 ភិក្ខុនោះ មិនឃើញកថាគត មុនជាទីនឹងមានចិត្តក្រយមាយ មានចិត្តប្រ-
 ប្រួលផ្សេងៗ ដូចជាកូនគោក្នុង កាលបើមិនឃើញមេក មុនជាទីនឹងមាន
 ចិត្តក្រយមាយ មានចិត្តប្រប្រួលទៅផ្សេងៗ យ៉ាងណាមិញ ក្នុងទីនេះ
 មានពួកភិក្ខុម្តី ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិទីយ-
 នេះ កាលបើភិក្ខុទាំងនោះ មិនឃើញកថាគត មុនជាទីនឹងមានចិត្តក្រយ-
 មាយ មានចិត្តប្រប្រួលទៅផ្សេងៗ ក៏យ៉ាងនោះដែរ មួយទៀត ដូច
 ក្នុងម្តី កាលបើមិនមានទឹក វេលកថាគត ខ្លាត់ខ្លាយទៅផ្សេងៗ យ៉ាង
 ណាមិញ ក្នុងទីនេះ មានពួកភិក្ខុម្តី ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើប
 នឹងមកកាន់ធម្មវិទីយានេះ កាលបើពួកភិក្ខុទាំងនោះមិនទាន់ឃើញកថាគត
 វេលកថាគតចិត្តក្រយមាយ ប្រប្រួលទៅផ្សេងៗ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បើ
 ដូច្នោះ គួរកថាគត អនុត្តោភិក្ខុសង្ឃ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ក្នុងន័យ
 ដែលកថាគត អនុត្តោភិក្ខុសង្ឃ ក្នុងកាលមុនមកហើយ ។

[១៦៦] អថេតោ ព្រហ្មា សហម្សតិ ភគវនោ ទេត-
 សា ទេតាបរិវត្តិមញ្ញាយ សេយ្យថាមិ ធាម ត-
 លវា បុរិសោ សម្មិញ្ញំ វា តាហំ បសាវេយ្យ បសាវិតិ
 វា តាហំ សម្មិញ្ញេយ្យ វា វេទេវ ព្រហ្មាលោកេ អន្តរហិតោ
 ភគវនោ បុរោ ហតុវហោសិ ។ អថេតោ ព្រហ្មា ស-
 ហម្សតិ ឯកំសំ ឧត្តរសន្តំ កកិកា យេន ភគវា តេ-
 នញ្ញាសំម្បណាមេត្វា ភគវន្តំ ឯតទោច វា វេទេតិ ភគវា
 ឯវា វេទេតិ សុកត ភគវនោ កន្ត កិក្ខុសាជ្ឈោ បតាន្តោ
 សន្តេត្ត កិក្ខុ ទវា អចិរេវ្យត្រដិតា អនុធាតតា ឥមិ
 ធម្មវិទយំ តេសំ ភគវន្តំ អមស្សន្តានំ សិយា អញ្ញាដន្តិ
 សិយា វិចារិណាមោ សេយ្យថាមិ ធាម វន្តស្ស តុរុណាស្ស
 មាតវំ អមស្សន្តស្ស សិយា អញ្ញាដន្តិ សិយា វិចារិណា-
 មោ ឯវា វេទេវ សន្តេត្ត កិក្ខុ ទវា អចិរេវ្យត្រដិតា អនុធា-
 តតា ឥមិ ធម្មវិទយំ តេសំ ភគវន្តំ អមស្សន្តានំ សិយា

[១៦៦] ត្រាពោធិង ភហម្សតិព្រហ្មដ៏និម្ភវសេចក្តីគ្រិះរិះ ក្នុង
 ព្រះទ័យភាមព្រះទ័យ របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ ក៏បាត់អំពីព្រហ្ម-
 លោក មកប្រាកដក្នុងទីចំពោះព្រះក្រ្ត ខៃព្រះមានព្រះភាគ ដូច
 ជាបុរសមានកម្លាំងលាវែដែរខ្លួនចត់ ឬចត់ដែដែរខ្លួនលាដូច្នោះឯង ។
 លំដាប់ពោធិង ភហម្សតិព្រហ្ម ធ្វើសំពត់ទុក្ខកសន្តិៈច្រៀងស្តេច
 ប្រណម្យអញ្ជាសី ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ប្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគ
 យ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ អំណើវនុ៎យ៉ាងនេះមែនហើយ បពិត្រ
 ព្រះសុភត អំណើវនុ៎យ៉ាងនេះមែនហើយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កិក្ខុ-
 សន្ធិវដែរព្រះមានព្រះភាគ បណ្តេញចោលហើយ (ព្រោះ) ក្នុងទីនេះ
 មានពួកកិក្ខុថ្មី ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិន័យនេះ
 កាលបើពួកកិក្ខុនោះ មិនឃើញព្រះមានព្រះភាគ វែមនឹងមានចិត្តក្រយោយ
 មានចិត្តប្រែប្រួលទៅផ្សេង ។ ដូចជាកូនតាតូច កាលបើមិនឃើញមាតា
 វែមនឹងមានចិត្តក្រយោយ ប្រែប្រួលទៅផ្សេង ។ យ៉ាងណាមិញ ក្នុង
 ទីនេះ មានពួកកិក្ខុថ្មី ដែលបួសមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់
 ធម្មវិន័យនេះ កាលបើពួកកិក្ខុនោះ មិនឃើញព្រះមានព្រះភាគ

អញ្ញាថត្តិ សិយា វិបវិណាមោ សេយ្យោចាមិ ធាអ
 តិជានំ តុណ្ណានំ ឧទតំ អលកត្តានំ សិយា អញ្ញាថត្តិ
 សិយា វិបវិណាមោ ឯវមេវ សន្តេត្ត ភិក្ខុ ឯវា អចិ-
 រច្យត្វជិតា អនុបាតតា ឥមំ ធម្មវិទយំ ភេសំ កកវន្តិ
 អលកត្តានំ ធន្យនាយ សិយា អញ្ញាថត្តិ សិយា វិប-
 វិណាមោ អភិទទ្ធតុ កន្តេ កកវា ភិក្ខុសង្ឃំ អភិវធតុ
 កន្តេ កកវា ភិក្ខុសង្ឃំ យថេវ កកវតា មុទ្ធវេ ភិក្ខុ-
 សង្ឃោ អនុក្កហិតោ ឯវមេវ ឯវមេវ អនុក្កណាតុ
 ភិក្ខុសង្ឃន្តិ ។ អធិវាសេសិ កកវា តុណ្ណិកាវេទ ។
 អថេវា ព្រហ្មា សហម្បតិ កកវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា
 កកវន្តិ អភិវាទេត្វា បធន្តិណំ កត្វា តត្តវន្តវាយិ ។

មុខជានឹងមានចិត្តក្រយមាយ មានចិត្តប្រែប្រួលទៅផ្សេងៗ យ៉ាងនោះ
 ដែរ មួយទៀត ដូចក្នុងដី កាលមិនបានទឹក មុខជាក្រយមាយ ខ្លាត់ខ្លាយ
 ទៅផ្សេងៗ យ៉ាងណា ក្នុងទីនេះ មានក្នុងភិក្ខុដ៏ ដែលបួសមិនទាន់យូរ
 ប៉ុន្មាន ទើបនឹងមកកាន់ធម្មវិន័យនេះ កាលបើក្នុងភិក្ខុទាំងនោះ មិនបាន
 ឃើញព្រះមានព្រះភាគ មុខជានឹងក្រយមាយ ប្រែប្រួលទៅផ្សេងៗ
 ក៏យ៉ាងនោះដែរ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគតែក្រយ
 នឹងភិក្ខុសង្ឃ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ស្រកយនឹង
 ភិក្ខុសង្ឃ ព្រះមានព្រះភាគ អនុគ្រោះភិក្ខុសង្ឃក្នុងកាលមុន យ៉ាងណា
 សូមព្រះមានព្រះភាគ អនុគ្រោះភិក្ខុសង្ឃ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ យ៉ាងនោះ
 ឱ្យបាន ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលនិមន្តដោយតុណ្ណិកាវា ។
 គ្រានោះ សហម្បតិព្រហ្ម ដ៏និព្វានសំខ្វែកទទួលនិមន្តរបស់ព្រះមានព្រះ
 ភាគហើយ ក៏ប៉ាយបង្ខំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេស្យណហើយ ក៏បាត់
 ក្នុងទីនោះទៅ ។

[១៦៧] អដទោ ភក្កវា សាយណ្ណសមយំ បដិ-
 សន្តាណា វុដ្ឋិតោ យេន ធិក្រោធាវាហោ ភេទុបសន្តមិ
 ឧបសន្តមិត្វា បញ្ញត្តោ អាសនេ ចិសិដិ ។ ចិសន្ត ទោ
 ភក្កវា ភតាវចំ ឥន្ទាភិសន្តាវិ អភិសន្តាវេសិ(១) យថា
 ភេ ភិក្ខុ ឯកម្ពិយិកាយ សារជ្ជមាណុ(២) យេន(៣)
 ភក្កវា ភេទុបសន្តមិសុ ឧបសន្តមិត្វា ភក្កវន្តិ អភិវា-
 ទេត្វា ឯកមន្តិ ចិសិដិសុ ។ ឯកមន្តិ ចិសិទ្ធលោ ទោ
 ភេ ភិក្ខុ ភក្កវា ឯកនិកោត អន្តមិដិ ភិក្ខុវេ ជីវិកាជំ
 យទិដិ ចិណ្ណោល្យំ ។ អភិសាមោយំ(៤) ភិក្ខុវេ លោ-
 កស្មិ ចិណ្ណោលោ វិចារសិ បត្តោណិ ។ ឧត្ត ទោ
 ឯកំ(៥) ភិក្ខុវេ កុលបុត្តា ឧបេន្តិ អត្តវសិកា អត្ត-
 វសិ បដិទ្ធុ ទេវ វាជាភិមិតា ន ទោភិមិតា ន
 ឥណ្ឌា ន កយដ្ឋា ន អាជីវិកាបក្កតា អមិច ទោ
 ឧត្តិណ្ណាម្ម ជាតិយា ជវាយ មរណេន សេវិកេហិ

១ ឧ. អភិសន្តាយំ ។ ឧ. អភិសន្តាលិ ។ ២ ឧ. សារជ្ជាយ មាណុ ។ ៣ ឧ.
 យេតាហិ ភេទុបសន្តមេយ្យំ ។ ភេ ភិក្ខុ ឯកវិហារាយ សារជ្ជាយ មាណុនិ ចាហិ វិស្សន្តិ ។
 ៤ កត្តចំ អភិសាមោយន្តិ វា អភិសាមោយន្តិ វា ចាហិ ។ ៥ ឧ. ឧ. ដិ ។

[១៦៧] ត្រាវោ ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនចេញអំពីទិសមុំ
 ក្នុងសាយណ្ណសមយ ចូលទៅឯខ្សែក្រាបព្រះ លុះចូលទៅដល់ហើយ
 ក៏គង់លើអាសនៈ ដែលគ្រាលង្វាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ គង់
 ហើយ ក៏ភាគរំកិលនូវឥន្ទាភិសន្តាវាមានសភាពដូច្នោះ ទើបពួកភិក្ខុទាំង
 នោះភក្កវា ចូលមកព្រះមានព្រះភាគ មួយម្តង ពីរបួស លុះ
 ចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបង្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុង
 ទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះអង្គុយ ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបព្រះ
 មានព្រះភាគច្រើនត្រាស់ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការក្រាប
 ទៅកេដ្ឋុបាយ ដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិតនេះ ជាការថោកថាបំផុត យ៉ាងការ
 ចិញ្ចឹមជីវិតទាំងឡាយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការក្រាបទៅកេដ្ឋុ
 បាយ (ដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត) នេះ គេតែងផ្តាសា ក្នុងលោកថា លោកជា
 អ្នកមានបាត្រក្នុងវិជ្ជាចំពោះ (បំណុល) ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ពួកកុលបុត្ត ដែលប្រកបដោយកម្លាំងប្រយោជន៍ កាស្រ័យនូវកម្លាំង
 ប្រយោជន៍ ជាអ្នកដែលស្តេចមិនរឹបដាន់ ចោរមិនរឹបដាន់ មិនចំពាក់
 បំណុល មិនប្រកបដោយភ័យ មិនលុះក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិត រមែងចូល
 ចិញ្ចឹមការក្រាបទៅ ដើម្បីដុំបាយនោះឯង ដោយគិតថា ពួកយើងជា
 អ្នកធ្លាក់ចុះ (ក្នុងអំណាច) ខែជាតិ ជក មរណៈ សេចក្តីសោក

បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ឆោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ
 ទុក្ខោតិល្លា ទុក្ខបវេតា អប្បវេទនា ឥមស្ស កោ-
 លស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេជាតិ ។
 ឃិ បទ្ធវេតោ បាយំ កិក្ខវេ កុលបុត្តោ សោ ច
 ហោតិ អភិជ្ឈាលូ កាមេសុ តិព្វសារាតោ ឡាបន្ត-
 ចិត្តោ បទុដ្ឋមនសន្តិប្បោ មុដ្ឋស្សតិ អសម្បជានោ
 អសមាហិតោ វិន្តន្តចិត្តោ បាតាតិទ្រិយោ ។ សេយ្យ-
 បាបិ កិក្ខវេ ឆរណាតិ ឧកោ បទិដ្ឋំ មជ្ឈេ ក្ខេតតិ
 ទេវ កាមេ កដ្ឋន្តំ វេតិ ឆារញ្ញោ កដ្ឋន្តំ វេតិ ។
 តដ្ឋមមាហំ កិក្ខវេ ឥមំ បុត្តលំ វេតនិ តិហិតោតា
 ច បរិហិតោ សាមញ្ញន្តំ ច ឧ បរិបុវេតិ ។

សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ គោមនស្ស ឧបាយាស ព្រាត់ចុក្កិសេចក្តីទុក្ខ
 ត្រូវទុក្ខបៀតបៀន ដូចម្តេចហ្ន៎ ដឹងឆ្លើយដល់ចិបដុកខែកន្តីទុក្ខទាំងអស់
 នេះ ឱ្យប្រាកដបាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កុលបុត្តនេះ ដែលបួស
 យ៉ាងនេះហើយ ក៏កុលបុត្តនោះ ជាអ្នកច្រើនដោយអភិជ្ឈា មានការម្រេក
 ដំក្លៅវិញ ក្នុងកាមទាំងឡាយ មានចិត្តព្យាបាទ មានសេចក្តីត្រិះរិះក្នុង
 ចិត្តដ៏ត្រក់ រក្សស្មារតី មិនមានសម្បជញ្ញៈ មានចិត្តមិនដឹងដឹង មាន
 ចិត្តរើរកយ មានផ្ត្រំយេនៅជាប្រក្រតី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូច
 អង្គីតំទសដែលគេដុតខ្នាចស្រស់ ក្លើរនេះទាំងសងខាង ត្រង់កណ្តាល
 ប្រឡាក់ដោយគូថ (ភាចម៍) មិនផ្សាយទៅដើម្បីជាទសក្នុងស្រុក មិន
 ផ្សាយទៅដើម្បីជាទសក្នុងព្រៃឡើយ មានទមមាយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ភព័ន្ធកហៅបុត្តលនេះ ថាជាអ្នកសាចស្មឱ្យបាតាភាគៈ
 របស់គ្រហស្ថផង មិនចាំពេញច្រយោជន៍របស់សមណៈផង មានទម-
 មេយ្យដូចយ៉ាងអង្គីតំទស ដូច្នោះឯង ។

ឧទ្ទស្សន្ត បញ្ជីបណ្ណាល័យ ឧទ្ទិសយោ គតិយោ

[១៦៥] គយោមេ កិក្ខុវេ អកុសលវិគត្តោ កា-
មវិគត្តោ ព្យាបាទវិគត្តោ វិហិសាវិគត្តោ ។ ឥមេ ច
ទោ កិក្ខុវេ គយោ អកុសលវិគត្តោ តិ(១)អបរិសេសោ
និរុជ្ឈន្តិ ចតុស្ក វា សតិប្បដ្ឋានេសុ សុប្បតិដ្ឋិតិក្ខុស្ស
វិហារតោ អនិមិត្តំ វា សមាទិ ភាវយតោ ។ យាវត្ថុទិ
កិក្ខុវេ អលមេវ អនិមិត្តោ សមាទិ ភាវេតិ ។ អនិមិត្តោ
កិក្ខុវេ សមាទិ ភាវិតោ ពហុលីកតោ មហាប្បាល
ហោតិ មហានិសំសោ ។

[១៦៧] ទ្វេមា កិក្ខុវេ ទិដ្ឋិយោ ភវទិដ្ឋិ ច វិកវ-
ទិដ្ឋិ ច ។ តត្រ កិក្ខុវេ សុតវា អរិយស្សាវតោ
ឥតិ ចដិសត្ថុក្ខតិ អត្ថំ ទុ ទោ តិ កិក្ខុ លោកស្មី
យមហំ ឧបាទិយមាតោ ទ វជ្ជវា អស្សន្តិ ។ សោ
ឃី ចដាទាតិ ទត្ថំ ទុ ទោ តិ កិក្ខុ លោកស្មី
យមហំ ឧបាទិយមាតោ ទ វជ្ជវា អស្សន្តិ ។ សោ ឃី
ចដាទាតិ អហត្ថ រូបញ្ញាវ ឧបាទិយមាតោ ឧបា-
ទិយេយ្យំ វេទនញ្ញាវ ឧបាទិយមាតោ ឧបាទិយេយ្យំ

១. ឧ. កុ. បណ្ណាល័យ ។

ឧទ្ទស្សន្ត បញ្ជីបណ្ណាល័យ ឧទ្ទិសយោ ទី ៣

[១៦៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អកុសលវិគត្តៈនេះ មាន ៣
យ៉ាង គឺ កាមវិគត្តៈ ១ ព្យាបាទវិគត្តៈ ១ វិហិសាវិគត្តៈ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ បុគ្គលមានចិត្តកាំងស្រប់ក្នុងសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ចូលម្រើមគួរ
អនិមិត្តសមាទិ អកុសលវិគត្តៈទាំង ៣ យ៉ាងនេះ វេទនិយមក៏ចៅអកមាទ
សេសសល់ឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អនិមិត្តសមាទិនេះ បុគ្គល
គួរចម្រើមគួរច្រើនក្រៃលែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (ព្រោះថា) អនិមិត្ត-
សមាទិ ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយ ធ្វើឱ្យច្រើនហើយ វេទនិយមផល
ច្រើន មានភាវិសន្ធិច្រើន ។

[១៦៩] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទិដ្ឋិនេះមានពីរប្រការ គឺភវទិដ្ឋិ ១
វិកវទិដ្ឋិ ១ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទិដ្ឋិទាំងពីរនោះ អរិយសាវ័កអ្នក
ចេះដឹង វេទនិយមវណ្ណដូច្នោះថា កាលបើភាគអញ្ញប្រកាន់របស់ណា
ដែលមិនមានរោគ របស់នោះគង់មានភិច្ចក្ខុក្នុងលោក វេទន្ធ ។
អរិយសាវ័កនោះ វេទនិយមយ៉ាងនេះថា កាលបើភាគអញ្ញប្រកាន់របស់
ណា ដែលមិនមានរោគ របស់នោះ វេទនិយមមានភិច្ចក្ខុ ក្នុង
លោកខ ។ អរិយសាវ័កនោះ ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា កាលបើភាគ
អញ្ញប្រកាន់ ដឹងប្រកាន់រូប កាលបើប្រកាន់ ដឹងប្រកាន់វេទនា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ១ទ្ធវដង្ក

សញ្ញាញា ឧបាទិយមាដោ ឧបាទិយេយ្យំ សង្ការេយេវ
 ឧបាទិយមាដោ ឧបាទិយេយ្យំ វិញ្ញាណញា ឧបាទិ-
 យមាដោ ឧបាទិយេយ្យំ តស្ស មេ អស្ស ឧបាទា-
 ទប្បទ្ធយា កវេ កវប្បទ្ធយា ជាតិ ជាតិប្បទ្ធយា ជក-
 មវណិ សោកចរិទេវទុក្ខនោមទស្សនាយាសា សម្ព-
 វេយ្យំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ
 អស្ស ។ ភិ ភី មញ្ញថ ភិក្ខុវេ រូមំ ធិធ្មំ វា អធិធ្មំ
 វាតិ ។ អធិធ្មំ កន្តេ ។ យំ បទាធិធ្មំ ទុក្ខំ វា
 ភិ សុទំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យំ បទាធិធ្មំ ទុក្ខំ
 វិបវណាមទម្មំ កល្យំ ទុ ភិ សមទុបស្សិតុំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ទោ ហេតិ
 កន្តេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ
 ធិធ្មំ ។ បេ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ ។ បេ ។ ឯវិ បស្សំ
 ។ បេ ។ ចាបរិ ឥត្តន្តាយាតិ បដាណតិភិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទ្ធវដង្ក

កាលបើប្រកាន់ នឹងប្រកាន់សញ្ញា កាលបើប្រកាន់ នឹងប្រកាន់សង្ការ
 ចាំនិទ្យាយ កាលបើប្រកាន់ នឹងប្រកាន់វិញ្ញាណ គតរបស់ភាគាភព្វនោះ
 នឹងកើតមាន ព្រោះទុក្ខទានជាច្រើន ជាតិកើតមាន ព្រោះភពជាច្រើន
 ជក មរណៈ សេចក្តីសោក ទ្រៀមទ្រួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អៀសចិត្ត កើតមាន ព្រោះជាតិជាច្រើន ហេតុដែលឲ្យកើតកងទុក្ខចាំន
 អស់ខ្ញុំ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ អ្នកចាំនិទ្យាយសំគាល់ឲ្យ
 សេចក្តីនោះដូចម្តេច ប្រទៀនប្រមិនទៀន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ទៀនទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀន របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន របស់នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀន ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា ក្នុងយល់ឃើញរបស់នោះជា ខ្ញុំរបស់អញ
 ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនរបស់ភាគាភព្វ ដូច្នេះដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនក្នុងយល់ឃើញដូច្នោះទេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការចាំនិទ្យាយ ។
 វិញ្ញាណទៀនឬ ។ បេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសា-
 សនានោះ ។ បេ ។ កាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មន្ត-
 ការវាតិច្ចដ៏ទ្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[១៧០] ឯកំ សមយំ ភក្កវា កោសង្ក័យំ វិហារំតិ
 យោសិតាភមេ ។ អថេចា ភក្កវា បុព្វល្អាសមយំ ឯកំ-
 សេត្វា បត្តចីវរមាធាយ កោសង្ក័យំ មិណ្ហាយ ចារិសំ
 កោសង្ក័យំ មិណ្ហាយ ចារិត្វា បច្ឆាកត្តិ មិណ្ហោភាគប្ប-
 ដិក្កន្តោ សាមំ សេនាសនំ សំសារមេត្វា បត្តចីវ-
 មាធាយ អនាមន្តេត្វា ឧបដ្ឋាកេ អនបលោកេត្វា
 ភិក្ខុសង្ឃំ ឯកោ អនុតិយោ ចារិកំ បក្កាមិ ។

[១៧១] អថេចា អញ្ញតារា ភិក្ខុ អចិវប្បក្កន្តស្ស
 ភក្កវតោ យេនាយស្មា អាណន្តោ តេនុបសង្កមិ ឧប-
 សង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អាណន្តំ ឯតនេវេច ឯហារុសោ
 អាណន្ត ភក្កវា សាមំ សេនាសនំ សំសារមេត្វា បត្ត-
 ចីវរមាធាយ អនាមន្តេត្វា ឧបដ្ឋាកេ អនបលោកេត្វា
 ភិក្ខុសង្ឃំ ឯកោ អនុតិយោ ចារិកំ បក្កន្តោ-
 តិ ។ យស្មី អាវុសោ សមយេ ភក្កវា សាមំ
 សេនាសនំ សំសារមេត្វា បត្តចីវរមាធាយ អនាមន្ត-
 ត្វា ឧបដ្ឋាកេ អនបលោកេត្វា ភិក្ខុសង្ឃំ ឯកោ

[១៧០] សមយម្ពយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅ ក្នុង
 យោសិតាភមេ ទៀបគ្រុន្តកោសង្កី ។ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ស្សង់ ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ ក្នុងបុព្វល្អាសមយ ទ្រង់ចូលទៅកាន់
 គ្រុន្តកោសង្កី ដើម្បីចំណូលទុក លុះគ្រាប់ទៅចំណូលទុកក្នុងគ្រុន្តកោសង្កី
 ហើយ ត្រឡប់មកពីចំណូលទុក (ធ្វើកត្តាចុះស្រចះហើយ) ក្នុងពេលជាគាត់
 ក្រោយកត្ត ទ្រង់រៀបចំទុកដាក់សេនាសនៈដោយព្រះអង្គឯង ប្រដាប់
 បាត្រនិងចីវរ មិនបានប្រាប់ពួកឧបដ្ឋាក មិនបានលាភិក្ខុសង្ឃ តែមួយ
 ព្រះអង្គឯង ឥតមានបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ ទៀសចេញទៅកាន់ចារិក ។

[១៧១] គ្រានោះឯង ភិក្ខុមួយច្រើន កាលព្រះមានព្រះភាគទៀស
 ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ចូលទៅក្រែកខ្លាចខ្លាចអាយុ លុះចូល
 ទៅដល់ហើយ ដំបាយនិងព្រះភាគខ្លាចអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
 អាវុសាភានន្ត ចូរអ្នកមកអាយុ ព្រះមានព្រះភាគ រៀបចំទុកដាក់
 សេនាសនៈដោយព្រះអង្គឯង ប្រដាប់បាត្រនិងចីវរ មិនបានប្រាប់ពួក
 ឧបដ្ឋាក មិនបានលាភិក្ខុសង្ឃ តែមួយព្រះអង្គឯង ឥតមានបុគ្គល
 ជាគម្រប់ពីរ ស្តេចទៅកាន់ចារិកហើយ ។ ម្ចាស់អាវុសា ព្រះមាន
 ព្រះភាគរៀបចំទុកដាក់សេនាសនៈ ដោយព្រះអង្គឯង ប្រដាប់បាត្រនិង
 ចីវរ មិនបានប្រាប់ពួកឧបដ្ឋាក មិនបានលាភិក្ខុសង្ឃ តែមួយព្រះអង្គ

អនុតិយោ ចារឹកំ បក្កមតិ ឯកោ ។ កកវា តស្មី សមយេ វិហរិតុកាមោ ហោតិ ទ កកវា តស្មី សមយេ កេនចិ អនុតទ្ធិតោ ហោតិ ។

[១៧៦] អថទោ កកវា អនុច្ចេន ចារឹកំ ទ រមាថោ យេន ចាលិលេយ្យកំ^(១) តទវសវិ ។ តក្រសុទ្ធិ កកវា ចាលិលេយ្យកេ វិហរិតិ កន្ទសាលម្ភលេ ។ អថទោ សម្ពុហុលា ភិក្ខុ យេនាយស្នា អាណត្តោ តេនុបសង្កម្មិសុ ឧបសង្កម្មិត្វា អាយស្នតា អាណន្តេន សន្តិ សម្មោទិសុ សម្មោទិយំ កាចិ សារាណិយំ វិភិសារេត្វា ឯកមន្តិ ចិសិទិសុ ។ ឯកមន្តិ ចិសិទ្ធា ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្នន្តិ អាណន្តិ ឯកទេវេទិ ចិសុវុតា^(២) ទោ ថោ អារុសោ អាណន្ត កកវតោ សម្មុទា ធម្មិកាថា ឥន្ទាម មយំ អារុសោ អាណន្ត កកវតោ សម្មុទា ធម្មិ កាចិ សោត្តន្តិ ។ អថទោ អាយស្នា អាណត្តោ តេហិ ភិក្ខុហិ សន្តិ យេន ចាលិលេយ្យកំ កន្ទសាលម្ភលំ យេន កកវា តេនុបសង្កម្មិ ឧបសង្កម្មិត្វា

១ ចារិលយ្យកន្តិយ្យន្តិ ។ ២ ឧ. ម. ចិស្សិ សុតា ទោ ។

ឥតមានបុគ្គលជាគម្រប់ពីរ ស្តេចទៅកាន់ចារឹក ក្នុងសម័យណា ព្រះមានព្រះភាគ ចង់ទៅកម្មយព្រះអង្គឯង ក្នុងសម័យនោះ ព្រះមានព្រះភាគ មិនឱ្យបុគ្គលណាមួយទៅកាចព្រះអង្គ ក្នុងសម័យនោះ ។

[១៧៦] ត្រាភានេឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ចារឹកកាលដំបូង បានដល់ទៅក្រុងបាលិលេយ្យកៈ ។ ក្នុងទីនោះឯង បានក្លាង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្បែរគល់សាលព្រឹក្សដ៏ច្រើនសិរី ជិតក្រុងបាលិលេយ្យកៈ ។ ត្រាភានេឯង ពួកភិក្ខុមានប្រមាណច្រើនបូ បានចូលទៅក្រុងកានន្ទ មានកាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ កំរក់ទាក់ទៅក្រុងកានន្ទ មានកាយុ លុះចាប់ពាក្យក្នុងពាក់ទាក់ ទិញពាក្យក្នុងពួកហើយ ទើបអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏និយាយទិញព្រះភាគន្ទ មានកាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អារុសោកានន្ទ ពួកយើងបានស្តាប់ធម្មិកថា ក្នុងទីចំរោះព្រះក្រុងព្រះមានព្រះភាគយូរហើយ ម្ចាស់អារុសោកានន្ទ ឥឡូវនេះ យើងចង់ស្តាប់ធម្មិកថា ក្នុងទីចំរោះព្រះក្រុងព្រះមានព្រះភាគ ។ ទើបព្រះភាគន្ទ មានកាយុ ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ទៀបគល់សាលព្រឹក្សដ៏ច្រើនសិរី ជិតក្រុងបាលិលេយ្យកៈ ជាមួយទំនឹកកុំចាំនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ

ទន្ទស័យុន្តស្ស មន្ត្រិមបណ្ណាសកេ ទន្ទិយវេន្តោ ឥតិយោ

កកវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ ធិសីធិ ។ ឯកមន្តំ ធិ-
សិទ្ធន្តោ ទោ ភេ ភិក្ខុ កកវា ធិធិយោ កេដាយ សន្តុស្ស-
សិ សមាធិបេសិ សមុត្តោធិសិ សម្បហំសេសិ ។

[១៧៣] គេធិ ទោ បទ សមយេធិ អញ្ញាតវស្ស

ភិក្ខុយោ ឯវាញេតសោ បរិវិតត្តោ ឧធិធិ កថំ ឧ
ទោ ជាធិតោ កថំ បស្សតោ អធិធិ អាសវាធិ
ទយោ យោតិទិ ។ អធិទោ កកវា ធិស្ស ភិក្ខុនោ
ធិតសា ធិតោបរិវិតត្តមញ្ញាយ ភិក្ខុ អាមន្ត
សិ វិធិយសោ ធិសិតោ ភិក្ខុវេ មយោ ធិធិ
វិធិយសោ ធិសិតោ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា វិធិយ-
សោ ធិសិតោ សម្មប្បដ្ឋានា វិធិយសោ ធិសិតោ

ទន្ទស័យុន្ត មន្ត្រិមបណ្ណាសកេ ទន្ទិយវេន្ត ទី ៣

ទើបក្រាបថ្វាយចង្ហុំព្រះមានព្រះភាគ រួចគង្គយក្នុងទីដីសមគួរ ។ លុះពួក
ភិក្ខុនោះ គង្គយក្នុងទីដីសមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ពន្យល់
លោតាំ (ភិក្ខុទាំងនោះ) ឲ្យកាន់យក ឲ្យកាចហាន ឲ្យរីករាយ
ដោយធម្មិកថា ។

[១៧៣] សម័យនោះឯង ភិក្ខុមួយរូប មានសេចក្តីគ្រិះរិះកើត

ឡើងក្នុងចិត្ត យ៉ាងនេះថា កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេចហ្ន៎ ឃើញដូចម្តេច
ហ្ន៎ ទើបអស់ទៅវិនិច្ឆ័យ ជាលំដាប់ ។ គ្រានោះឯង
ព្រះមានព្រះភាគ ជ្រាបច្បាស់នូវចរិកក្នុងចិត្ត ភាមិក្នុងរបស់ភិក្ខុនោះ
ហើយ ទើបគ្រាន់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ហ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌
គថាធកសវម្លង់ហើយដោយការពិចារណា សតិប្បដ្ឋាន ៤ គថាធកសវម្លង់
ហើយដោយការពិចារណា សម្មប្បដ្ឋាន ៤ គថាធកសវម្លង់ហើយដោយ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយស្ស ១ទ្ធាវគ្គ

ចត្តារោ ឥន្ទ្រិហោ វិចយសោ ទេសិភានិ បញ្ចុទ្រ្តិ-
យានិ វិចយសោ ទេសិភានិ បញ្ចុ ពលានិ វិចយសោ
ទេសិភា សត្ត ពោជ្ឈង្គា វិចយសោ ទេសិភោ អ-
វិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ ។ ឯវិ វិចយសោ ទេសិ-
ភោ ភិក្ខុវេ មយោ នម្មោ ឯវិ វិចយសោ ទេសិភោ
ទោ ភិក្ខុវេ មយោ នម្មោ ។ អថ ច បដិទេកកុស្ម
ភិក្ខុនោ ឯវិ ទេតសោ បរិវិតត្តោ ឧទទានិ កាដិ
ទុ ទោ ជាទតោ កាដិ បស្សតោ អទទ្គក អាសវានិ
ទយោ ហោតិ ។

[១៧២] កថត្ថា ភិក្ខុវេ ជាទតោ កាដិ បស្សតោ
អទទ្គក អាសវានិ ទយោ ហោតិ ។ ឥទ ភិក្ខុវេ
អស្សតវា បុដ្ឋង្គនោ អវិយាទិ អទស្សវិ អវិយទម្មស្ស
អតោវិទោ អវិយទម្ម អវិទិតោ សប្បវិសានិ អទស្ស-
វិ ។ បេ ។ សប្បវិសទម្ម អវិទិតោ រូបំ អត្តតោ ស-
មទុបស្សតិ ។ យា ទោ បទ សា ភិក្ខុវេ សមទុបស្សនា
សង្ការោ សោ ។ សោ បទ សង្ការោ កំណិទានោ

សុត្តន្តបិដកេ សំយុត្តនិកាយ ១ទ្ធាវគ្គ

ការពិចារណា ឥន្ទ្រិហោ ២ ភថាគសវម្ពនិហើយ ដោយការពិចារណា
ឥន្ទ្រិយ ៥ ភថាគសវម្ពនិហើយ ដោយការពិចារណា ពលៈ ៥ ភថាគ
សវម្ពនិហើយ ដោយការពិចារណា ពោជ្ឈង្គ ៧ ភថាគសវម្ពនិហើយ
ដោយការពិចារណា មត្តច្រកបដោយគង្គ ៨ ដីប្រសើរ ភថាគសវម្ពនិ
ហើយដោយការពិចារណា ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ធម៌ដែលភថាគ
សវម្ពនិហើយ ដោយការពិចារណា យ៉ាងនេះ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ធម៌
ដែលភថាគសវម្ពនិហើយ ដោយការពិចារណា យ៉ាងនេះ ។ ច្បង
ទៀត ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មានសច្ចក្រិវិទេកកុស្ម ដោយចិត្ត
យ៉ាងនេះថា កាលបុគ្គលជីវដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបអស់ទៅនៃ
កាសវៈចាំនិទ្យាយដល់ដប់ ។

[១៧២] ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ចុះបុគ្គលជីវដូចម្តេច ឃើញដូច
ម្តេច ទើបអស់ទៅនៃកាសវៈចាំនិទ្យាយដល់ដប់ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិ-
ទ្យាយ ក្នុងលោកនេះ ចុះបុគ្គលមិនចេះជីវ មិនបានឃើញពួកព្រះ
អរិយៈ មិនឃ្លាសវិក្កនិធម៌ព្រះអរិយៈ មិនបានហាក់ក្នុងធម៌ព្រះអរិយៈ
មិនបានឃើញពួកសប្បវាស ។ បេ ។ មិនបានហាក់ក្នុងធម៌របស់សប្បវាស
វេទនិកិចារណាឃើញរួច ថាជាខ្លួន ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ការពិ-
ចារណាឃើញនោះ ឈ្មោះថាសង្ការ ។ ចុះសង្ការនោះ មានអ្វីជាហេតុ

វត្ថុសំយោគ ចម្បីចបណ្តាសក វត្ថុនិយមន្ត្រា គណិយោ

ក៏សមុទយោ ក៏ជាតិកោ ក៏បករោ ។ អវិជ្ជាសម្មស្សៈ
 វេទ កិក្ខវេ វេទយិភេទ ធុដ្ឋស្ស អស្សតវតោ បុ-
 ធុដ្ឋនស្ស ឧប្បន្ទា គណ្ណា គតោជា សោ សង្ខារោ ។
 ឥតិ ទោ កិក្ខវេ សោមិ សង្ខារោ អនិច្ចា សង្ខតោ
 បដិច្ចសមុប្បន្តោ សាមិ គណ្ណា អនិច្ចា សង្ខតា ក-
 ដិច្ចសមុប្បន្តា សាមិ វេទនា ។ សោមិ ជស្សោ ។
 សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្ខតា កដិច្ចសមុប្បន្តា ។
 ឃិវិមិ ទោ កិក្ខវេ ជាទតោ ឃិវិ បស្សតោ អនន្តរា
 អាសវាទំ ទយោ ហោតិ ។

(១៧៥) ទ ហៅ ទោ រូមិ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 អមិទ ទោ រូបវន្តំ អក្កាទំ សមនុបស្សតិ ។ យា
 ទោ បទ សា កិក្ខវេ សមនុបស្សនា សង្ខារោ
 សោ ។ សោ បទ សង្ខារោ ក៏និទានោ ក៏សមុទយោ

វត្ថុសំយោគ ចម្បីចបណ្តាសក វត្ថុនិយមន្ត្រា ៣

មានអ្វីនាំឱ្យកើត មានអ្វីជាតំណើត មានអ្វីជាដៃនាំកើត ។ ខ្នាលភិក្ខុ
 ចាំនិទ្យាយ គណ្ណាកើតឡើងដល់បុប្ផដ្ឋនអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនា
 តើគំរើសម្តីស្សនៃអំពូជចំណាស់ សង្ខារនោះក៏គំរើសគណ្ណានោះ ។
 ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ សង្ខារនោះក៏មិនទៀង មានច្រើនកាក់តែនឹកកើត
 ឡើងហើយ ព្រោះគាស្រ័យហេតុ គណ្ណានោះសាកក៏មិនទៀង មាន
 ច្រើនកាក់តែនឹកកើតឡើងហើយ ព្រោះគាស្រ័យហេតុ វេទនានោះ
 ក៏ (មិនទៀង) ដូចពាលមកយ៉ាងនេះ ។ ជស្សៈនោះក៏ដូច្នោះដែរ ។
 អវិជ្ជានោះក៏មិនទៀង មានច្រើនកាក់តែនឹកកើតឡើងហើយ ព្រោះ
 គាស្រ័យហេតុ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ
 ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនិកសំចៅវៃភាសាចាំនិទ្យាយជាលំដាប់ ។

(១៧៦) ចុក្កលមិនពិចារណាឃើញនូវរូបជាដំបូងទេ តែពិចារ-
 ណាឃើញនូវរូបមានរូប ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្យាយ ការពិចារណាឃើញនោះ
 ឈ្មោះថា សង្ខារ ។ ចុរសង្ខារនោះ តើមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីនាំឱ្យកើត

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិញ្ញា

ក៏ជាតិគោ ក៏បករោ ។ អវិជ្ជាសម្មស្សដេន កិក្ខុវេ
 វេនយិគេន ធុដ្ឋស្ស អស្សតវតោ បុដ្ឋដ្ឋនស្ស ឧប្បត្តា
 តណ្ហា តតោជា សោ សង្ខារោ ។ ឥតិ ទោ កិក្ខុវេ
 សោមិ សង្ខារោ អនិច្ចា សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បត្តា
 សាមិ តណ្ហា ។ សាមិ វេននា ។ សោមិ ធម្មស្ស ។
 សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បត្តា ។
 ឃិវិចិ ទោ កិក្ខុវេ ជានតោ ឃិវិ បស្សតោ អនន្តរា
 កសិវាទំ ទយោ ហោតិ ។

[១៧៦] ន ហេវ ទោ រូមិ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
 ន រូមវន្តំ អត្តាទំ សមនុបស្សតិ អមិច ទោ អត្តនិ
 រូមិ សមនុបស្សតិ ។ យា ទោ បន សា កិក្ខុវេ
 សមនុបស្សតា សង្ខារោ សោ ។ សោ បន សង្ខារោ
 ក៏និទានោ ក៏សមុនយោ ក៏ជាតិគោ ក៏បករោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិញ្ញា

មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាវដ្តនក៏ត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កណ្តា
 ភិក្ខុទៀត ដល់បុដ្ឋដ្ឋនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនាភិក្ខុអំពីសម្ពុស្ស
 នៃអវិជ្ជាបិកាល ។ សង្ខារនោះភិក្ខុភក្ខុភិក្ខុនោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ សង្ខារនោះភិក្ខុទៀត មានបច្ច័យភាគកែតិក្ខុភិក្ខុហើយ
 ព្រោះអាស្រ័យហេតុ កណ្តាភិក្ខុទៀត ដោយប្រការដូច្នោះ ។
 វេទនាភិក្ខុច្នោះវេទ ។ ផស្សៈភិក្ខុច្នោះវេទ ។ អវិជ្ជាភិក្ខុទៀត
 មានបច្ច័យភាគកែតិក្ខុភិក្ខុហើយ ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនស
 កាសវៈទាំងឡាយជាលំដាប់ ។

[១៧៦] បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញខ្លួនប្រដាប់ខ្លួន មិនពិចារណា
 ឃើញខ្លួនថាមានរូបទេ បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញខ្លួនថាមានក្នុងខ្លួន ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ការពិចារណាឃើញនោះ ឈ្មោះថាសង្ខារ ។ បុរសង្ខារនោះ
 មានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាឱ្យរក្សា មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាវដ្តនក៏ត ។

វត្ថុសំយោគ ចម្បងចណ្ណសក វត្ថុនិយមន្ត គតិយោ

អវិជ្ជាសម្មស្សនេន ភិក្ខុវេ វេទយិភេន ដុដ្ឋស្ស អស្សុ-
កវតោ បុដ្ឋជ្ជនស្ស ឧប្បន្តា គណ្ណា តតោជា សោ
សង្ខារោ ។ ភិក្ខុ ទោ ភិក្ខុវេ សោមិ សង្ខារោ អ-
និច្ចា សង្ខតោ ចដិទ្ធសមុប្បន្តោ សាមិ គណ្ណា ។
សាមិ វេទនា ។ សោមិ ឋាន្ត ។ សាមិ អវិជ្ជា
អនិច្ចា សង្ខតា ចដិទ្ធសមុប្បន្តា ។ ឯវិច្ចំ ទោ ភិក្ខុវេ
ជានតោ ឯវិ ចស្សតោ អនន្តក អាសវាទំ ទាយោ
ហោតិ ។

[១៧៧] ន ហោវ ទោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ន
រូបវន្តំ អត្តាទិ សមនុបស្សតិ ន អត្តនំ រូបំ សម-
នុបស្សតិ អបិណ ទោ រូបស្មំ អត្តាទិ សមនុបស្សតិ ។
យោ ទោ បណ សា ភិក្ខុវេ សមនុបស្សនា សង្ខារោ
សោ ។ សោរុចន សង្ខារោ កិចិដានោ កិសមុនយោ
កិជាតិកោ កិបកវោ ។ អវិជ្ជាសម្មស្សនេន ភិក្ខុវេ
វេទយិភេន ដុដ្ឋស្ស អស្សុកវតោ បុដ្ឋជ្ជនស្ស ឧប្បន្តា

វត្ថុសំយោគ ចម្បងចណ្ណសក វត្ថុនិយមន្ត ទី ៣

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កណ្តាកើតឡើងដល់បុព្វជនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែល
ត្រូវវេទនាកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃអវិជ្ជាបិណ្ឌាល សង្ខារនោះ កើតអំពីកណ្តា
នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារនោះមិនទៀងទេ មានបច្ច័យភាព
តែងកើតឡើងហើយ ព្រោះកាលស្រីយហេតុ កណ្តានោះក៏ដូច្នោះដែរ ។
វេទនានោះក៏ដូច្នោះដែរ ។ ធស្សៈនោះក៏ដូច្នោះដែរ ។ អវិជ្ជានោះមិនទៀង
មានបច្ច័យភាពតែងកើតឡើងហើយ ព្រោះកាលស្រីយហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនាសំ
ភាសាៈទាំងឡាយដាល់ដាច់ ។

[១៧៧] បុគ្គលមិនភិចារណាយើញ នូវរូបជាទ្វេ មិន
ភិចារណាយើញនូវទ្វេថាមានរូប មិនភិចារណាយើញនូវរូបថាមានក្នុង
ទ្វេទេ ប៉ុន្តែភិចារណាយើញទ្វេថាមានក្នុងរូប ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
ឡាយ ការភិចារណាយើញនោះ ល្មោះថា សង្ខារ ។ ចុះសង្ខារ
នោះ កើតមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាឱ្យកើត មានអ្វីជាករណីត មានអ្វីជា
ផែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កណ្តាកើតឡើង ដល់បុព្វជន
ជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនាកើតអំពីសម្ព័ស្ស នៃអវិជ្ជាបិណ្ឌាល

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវេក

តណ្ហា តតោជា សោ សង្ការោ ។ ឥតិ ទោ ភិក្ខុវេ
សោមិ សង្ការោ អនិច្ចោ សង្កតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ
សាមិ តណ្ហា ។ សាមិ វេទនា ។ សោមិ ធម្មេ ។
សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចោ សង្កតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ ។
ឃិវិចិ ទោ ភិក្ខុវេ ជាទតោ ឃិវិ បស្សតោ អនន្តរា
អាសវនំ ទយោ ហោតិ ។

(១៧៨) ន ហោវ ទោ រូមិ អត្តតោ សមុបស្សតិ
ន រូបវន្តំ អត្តនំ ន អត្តនិ រូមិ ន រូបស្មី អត្តនំ
សមុបស្សតិ អបិច ទោ វេទនំ អត្តតោ សមុប-
ស្សតិ ។ អបិច ទោ វេទនាវន្តំ អត្តនំ សមុប-
ស្សតិ ។ អបិច ទោ អត្តនិ វេទនំ សមុបស្សតិ ។
អបិច ទោ វេទនាយ អត្តនំ សមុបស្សតិ ។ អបិច
ទោ សញ្ញំ អត្តតោ ។ អបិច ទោ សង្ការេ អត្តតោ
សមុបស្សតិ ។ អបិច ទោ សង្ការវន្តំ អត្តនំ សមុ-
បស្សតិ ។ អបិច ទោ អត្តនិ សង្ការេ សមុបស្សតិ
អបិច ទោ សង្ការសុ អត្តនំ សមុបស្សតិ ។
អបិច ទោ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុបស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិវេក

សង្ការនារកើតអំពីតណ្ហានោះ ។ ខ្លួនភិក្ខុចាំនិទ្យាយ សង្ការនោះ
មិនទៀង មានច្រើនភាគរឹតតែឡើងហើយ ព្រោះការស្រ័យហេតុ
តណ្ហានោះ ក៏ដូច្នោះដែរ ។ វេទនាក៏ដូច្នោះដែរ ។ ធម្មៈក៏ដូច្នោះ
ដែរ ។ អវិជ្ជានោះ មិនទៀងទេ មានច្រើនភាគរឹតតែឡើងហើយ
ព្រោះការស្រ័យហេតុ ។ ខ្លួនភិក្ខុចាំនិទ្យាយ កាលបើបុគ្គល ដឹងយ៉ាង
នេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនាសំភាសវៈចាំនិទ្យាយជាលំដាប់ ។

(១៧៨) ខ្លួនភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បុគ្គលមិនពិចារណាយើញរូបថា
ជាខ្លួន មិនពិចារណាយើញខ្លួន ថាមានរូប មិនពិចារណាយើញរូប ថា
មានក្នុងខ្លួន មិនពិចារណាយើញខ្លួន ថាមានក្នុងរូបទេ ប៉ុន្តែពិចារណា
ឃើញវេទនា ថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាយើញខ្លួន ថាមានវេទនា ។ ពិចារ-
ណាយើញវេទនា ថាមានក្នុងខ្លួន ។ ពិចារណាយើញខ្លួន ថាមានក្នុង
វេទនា ។ ពិចារណាយើញសញ្ញា ថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាយើញ
សង្ការចាំនិទ្យាយ ថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាយើញខ្លួន ថាមានសង្ការ ។
ពិចារណាយើញសង្ការចាំនិទ្យាយ ថាមានក្នុងខ្លួន ។ ពិចារណាយើញ
ខ្លួន ថាមានក្នុងសង្ការចាំនិទ្យាយ ។ ពិចារណាយើញវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ។

វទ្ធសំយុត្តន្ត បដិមបណ្ណសក វដ្តនិយម្ពោ ធនិយោ

អមិច ទោ វិញ្ញាណវដ្តំ អត្តានំ ។ អមិច ទោ អត្តនិ
 វិញ្ញាណំ ។ អមិច ទោ វិញ្ញាណស្មំ អត្តានំ សមទុ-
 បស្សតិ ។ យោ ទោ មន សា ភិក្ខុវេ សមទុបស្សនា
 សង្ខារេ សោ ។ សោ មន សង្ខារេ កំនិទានោ
 ។ មេ ។ កំបករោ ។ អវិជ្ជាសម្មស្សនេន ភិក្ខុវេ
 វេទយិភេន ដុដ្ឋស្ស អស្សុតវតោ បុដ្ឋដ្ឋនស្ស ឧប្បន្ទា
 តណ្ហា ធតោជា សោ សង្ខារេ ។ ឥតិ ទោ ភិក្ខុវេ
 សោមិ សង្ខារេ អនិច្ចា សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្ទា ។
 សាមិ តណ្ហា ។ សាមិ វេទនា ។ សោមិ ធស្សោ ។
 សាមិ អវិជ្ជា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្ទា ។
 ឯវិមិ ទោ ភិក្ខុវេ ជាទតោ ឯវិ បស្សតោ អនន្តរ
 អាសវានំ ទយោ ហោតិ ។

[១៧៧] ម ហោវ ទោ រូមិ អត្តតោ សមទុ-
 បស្សតិ ។ ម វេទនំ ។ ម សញ្ញំ ។ ម សង្ខា-
 វេ ។ ម វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ អមិច
 ទោ ឯវិជ្ជិ ហោតិ សោ អត្តា សោ លោកោ

វទ្ធសំយុត្ត បដិមបណ្ណសក វដ្តនិយម្ព ទី ៣

ភិចារណាយេញ្ចន្ត ថាមានវិញ្ញាណ ។ ភិចារណាយេញ្ចវិញ្ញាណ ថា
 មានក្នុងខ្លួន ។ ភិចារណាយេញ្ចន្តថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ការភិចារណាយេញ្ចនោះ ឃ្លោះថាសង្ខារ ។ ចុះសង្ខារ
 នោះ មានអ្វីជាហេតុ ។ បេវ មានអ្វីជាផែនកើត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 តណ្ហាកើតឡើងដល់បុដ្ឋដ្ឋនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនាកើតអំពី
 សម្មស្សនិវេទនាបំបែក ។ សង្ខារនោះកើតអំពីតណ្ហានោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ សង្ខារនោះមិនទៀងទេ មានបច្ច័យភាគីភិក្ខុឡើងហើយ
 ព្រោះកាស្រ័យហេតុ ដូចជាលមកនេះ ។ តណ្ហានោះក៏ដែរ ។ វេទនា
 នោះក៏ដែរ ។ ធស្សនោះក៏ដែរ ។ អវិជ្ជានោះមិនទៀងទេ មានបច្ច័យ
 ភាគីភិក្ខុឡើងហើយ ព្រោះកាស្រ័យហេតុ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនិអសំភាសវៈទាំងឡាយ
 ជាលំដាប់ ។

[១៧៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលមិនភិចារណាយេញ្ចរូបថា
 ជាខ្លួន ។ មិនភិចារណាយេញ្ចវេទនា ។ មិនភិចារណាយេញ្ចសញ្ញា ។
 មិនភិចារណាយេញ្ចសង្ខារទាំងឡាយ ។ មិនភិចារណាយេញ្ចវិញ្ញាណ
 ថាជាខ្លួន វែទានសេចក្តីយល់យ៉ាងនេះថា នោះជាខ្លួន នោះជាលោក

សោ មេត្ត កវិស្សមិ ធិត្ថោ ធុរោ សស្សតោ អវិចារណា-
 មទឡោតិ ។ យោ ទោ មទ សា ភិក្ខុវេ សស្សតនិដ្ឋិ
 សង្ខារោ សោ ។ សោ មទ សង្ខារោ កីធិនាហោ
 ។ មេ ។ ឯវិចិ ទោ ភិក្ខុវេ ជាទតោ ឯវិ មស្សតោ
 អទន្តោ អាសវំនំ ទយោ ហោតិ ។

[១៤០] ទ ហោវ ទោ រូចំ អត្តតោ សមទុចស្សតិ ។
 ទ វេននំ ។ ទ សញ្ញំ ។ ទ សង្ខារេ ។ ទ វិញ្ញាណំ អត្ត-
 តោ សមទុចស្សតិ ធាមិ ឯវិចិដ្ឋិ ហោតិ សោ អត្តា សោ
 លោកោ សោ មេត្ត កវិស្សមិ ធិត្ថោ ធុរោ សស្ស-
 តោ អវិចារណាមទឡោតិ អមិទ ទោ ឯវិចិដ្ឋិ ហោតិ ទោ
 ចស្សំ ទោ ទ មេ សិយោ ទ កវិស្សមិ ទ មេ កវិស្សតីតិ ។

ភក្ខាអញ្ញោនាៈ នីតិវេវាទិមុខ កិទៀតិ បិកដេវ ពិកប្រាជដ មិនប្រ
 ប្រួលជាធម្មតា ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្ធកាយ សស្សតនិដ្ឋិនោះ ឈ្មោះថា
 សង្ខារ ។ ចុះសង្ខារនោះ មានអ្វីជាចេតក ។ មេ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្ធកាយ
 កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ វាមិនសម្រេចចាំនិទ្ធកាយ
 ជាលំដាប់ ។

[១៤០] បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញរូបថាជាខ្លួន ។ មិនពិចារណា
 ឃើញវេទនា ។ មិនពិចារណាឃើញសញ្ញា ។ មិនពិចារណាឃើញ
 សង្ខារចាំនិទ្ធកាយ ។ មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណថាជាខ្លួន ចាំនិទ្ធកាយ
 មានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា នោះជាខ្លួន នោះជាលោក ភក្ខា
 អញ្ញោនាៈ សុខេវាទិមុខ កិទៀតិ បិកដេវ ពិកប្រាជដ មិនបុទ
 ប្រែប្រួលជាធម្មតាឡើយ តែមានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា មេ
 ភក្ខាអញ្ញោនិមិទិកេតិ ចរិតុររបេសំភក្ខាអញ្ញោនិមិទិកេតិ មេភក្ខាអញ្ញ
 ោនិមិទិកេតិទៀតទេ ចរិតុររបេសំភក្ខាអញ្ញោនិមិទិកេតិទៀតដេវ ។

ខ្ពស់យុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសក ខ្ពង់ឃ្មៅតោ ភក្តិយោ

យោ ទោ មន សា ភិក្ខុវេ ឧច្ឆេទនិដ្ឋិ សង្ខារោ
សោ ។ សោ មន សង្ខារោ ភិក្ខុវេ ឧច្ឆេទនិដ្ឋិ ក៏សមុទយោ
ក៏ជាតិកោ ក៏មកដេ ។ អវិជ្ជាសម្មស្សដេន ភិក្ខុវេ
វេទយំភេន ធុដ្ឋស្ស អស្សតវតោ បុព្វជ្ជនស្ស ឧប្បត្តា
តណ្ហា តតោជា សោ សង្ខារោ ។ ឥតិ ទោ ភិក្ខុវេ
សោមិ សង្ខារោ អនិច្ចោ ។ មេ ។ ឃិវិចិ ទោ ភិក្ខុវេ
ជានតោ ឃិវិ បស្សតោ អនន្តរា អាសវាធំ ទយោ
ហោតិ ។

[១៨០] ន ហោវ ទោ រូមិ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។
ន វេទនំ ។ ន សត្វំ ។ ន សង្ខារេ ។ ន វិញ្ញាណំ
អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ មេ ។ ន វិញ្ញាណស្មី អត្តាធំ
សមនុបស្សតិ ឆាមិ ឃិវិចិដ្ឋិ ហោតិ សោ អត្តា សោ
លោកោ សោ មេច្ច ភវិស្សមិ មិច្ឆោ ធុរោ សស្សតោ
អវិវិណាមធម្មោតិ ឆាមិ ឃិវិចិដ្ឋិ ហោតិ ចោ ចស្សំ

ខ្ពស់យុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសក ខ្ពង់ឃ្មៅតោ ទី ៣

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ច្នៃទិដ្ឋិទោះ ឈ្មោះថា សង្ខារ ។ ចុះសង្ខារទោះ
កើតមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាទ្វិកើត មានអ្វីជាគំណើត មានអ្វីជាផែន
កើត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តណ្ហាកើតរឿងដល់បុព្វជ្ជនជាអ្នកមិនចេះ
ដឹង ដែលត្រូវវេទនាកើតអំពីសម្មស្សនៃអវិជ្ជាចំពោះសង្ខារទោះកើត
អំពីតណ្ហាទោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារទោះកើតរឿង ដោយ
ប្រការដូច្នោះ ។ មេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ
ឃើញយ៉ាងនេះ វេទនិអស់កាលវៈទាំងឡាយដល់ដប់ ។

[១៨១] បុគ្គលមិនពិចារណាឃើញរូបជាដំបូង ។ មិនពិចារណា
ឃើញវេទនា ។ មិនពិចារណាឃើញសញ្ញា ។ មិនពិចារណាឃើញ
សង្ខារទាំងឡាយ ។ មិនពិចារណាឃើញវិញ្ញាណជាដំបូង ។ មេ ។ មិន
ពិចារណាឃើញរូបជាទានកុរិញ្ញាណ ទាំងមិនមានសេចក្តីយល់ឃើញ
យ៉ាងនេះថា នោះជាដំបូង នោះជាលោក ភក្តិអញ្ចុរនោះលុបទៅទាំងមុខ
ក៏រឿងចាត់ បិកាថា ពិតប្រាកដ មិនមានការច្របូលជាធម្មតា
រឿយ ទាំងមិនមានសេចក្តីយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា បើភក្តិអញ្ចុរនឹងមិន
កើត ចាំត្រូវលុបភក្តិអញ្ចុរ ក៏នឹងមិនកើតវេទនា បើភក្តិអញ្ចុរនឹងមិន

សុត្តន្តបិដក សំយោគិកាយស្ស ខុទ្ទកវិទ្យា

លោ ឆ មេ សិយោ ឆ កវិស្សមិ ឆ មេ កវិស្សតិគី
 អមិច ទោ កុដ្ឋិ ហោតិ វិចិត្តិច្ឆិ អធិដ្ឋង្គតោ សទ្ធខេ ។
 យោ ទោ បទ សា ភិក្ខុវេ កុដ្ឋិតា វិចិត្តិច្ឆិតា អ-
 ធិដ្ឋង្គតោ សទ្ធខេ សង្ការោ សោ ។ សោ បទ សង្ការោ
 កតិណោ កសិមុនយោ កតិណោ កសិមុនោ ។
 អវិជ្ជាសម្មស្សដេន ភិក្ខុវេ វេនយិភេន ដុដ្ឋស្ស អស្ស-
 កវតោ បុដ្ឋដ្ឋនស្ស ឧប្បន្នា តណ្ហា តតោជា សោ
 សង្ការោ ។ ឥតិ ទោ ភិក្ខុវេ សោមិ សង្ការោ អធិច្ឆា
 សង្កតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ សាមិ តណ្ហា អធិច្ឆា
 សង្កតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ សាមិ វេនយា អធិច្ឆា សង្កតោ
 បដិច្ចសមុប្បន្នោ សោមិ ជស្សោ អធិច្ឆា សង្កតោ
 បដិច្ចសមុប្បន្នោ សាមិ អវិជ្ជា អធិច្ឆា សង្កតោ
 បដិច្ចសមុប្បន្នោ ។ ឯវិចិ ទោ ភិក្ខុវេ ជាទតោ ឯវិ
 បស្សតោ អនន្តរា អាសវាទិ ទយោ ហោតិគី ។

សុត្តន្តបិដក សំយោគិកាយ ខុទ្ទកវិទ្យា

កើតទៀតទេ បរិការរបស់គាតាអញគំនិតមិនកើតដែរ តែជាអ្នកបាន
 សេចក្តីសង្ឃឹមឆ្លើយឆ្លង មិនដល់ខ្ញុំសេចក្តីចូលចិត្តក្នុងព្រះសង្ឃ ។
 ខ្ញុំលក់កុំចាំឱ្យយ សេចក្តីសង្ឃឹមឆ្លើយឆ្លង មិនដល់ខ្ញុំសេចក្តីចូល
 ចិត្តក្នុងព្រះសង្ឃនោះ ឈ្មោះថាសង្ឃិក ។ ចុះសង្ឃិកនោះ មានអ្វីជាហេតុ
 មានអ្វីជាឱ្យកើត មានអ្វីជាកំណើត មានអ្វីជាវេទនកើត ។ ខ្ញុំលក់កុំ
 ចាំឱ្យយ គណ្តាកើតឡើងដល់បុព្វជនជាអ្នកមិនចេះដឹង ដែលត្រូវវេទនា
 កើតអំពីសម្មស្សន្តរដ្ឋចំពោះពាល់ សង្ឃិកនោះកើតមកអំពីគណ្តានោះ ។
 ខ្ញុំលក់កុំចាំឱ្យយ សង្ឃិកនោះមិនទៀងទេ មានច្រើនពាក់វែនកើត
 ឡើង ព្រោះគាស្រីយហេតុផល គណ្តានោះមិនទៀង មានច្រើនពាក់
 វែនកើតឡើង ព្រោះគាស្រីយហេតុផល វេទនានោះមិនទៀង មាន
 ច្រើនពាក់វែនកើតឡើង ព្រោះគាស្រីយហេតុផល ជស្សនោះក៏មិនទៀង
 មានច្រើនពាក់វែនកើតឡើង ព្រោះគាស្រីយហេតុផល អវិជ្ជានោះក៏មិន
 ទៀង មានច្រើនពាក់វែនកើតឡើង ព្រោះគាស្រីយហេតុផល ដោយ
 ប្រការផ្សេងៗ ។ ខ្ញុំលក់កុំចាំឱ្យយ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
 យ៉ាងនេះ វែនសំអាសវៈចាំឱ្យយជាប់ជាប់ ។

វត្ថុសំយោគ ចម្បីចបណ្ណសារ វត្ថុនិយមន្ត គតិយោ

[១៨២] ឯកំ សមយំ កកវា សាវត្ថុយំ វិហារនិ
បុព្វារមេ មិការមាតុប្បាសានេ មហាតា ភិក្ខុសង្ខេប
សន្តិ ។ តេន ទោ ចន សមយេន កកវា តនហុកោ-
សនេ បណ្ណារសេ បុណ្ណាយ បុណ្ណមាយ វត្តិយា ភិក្ខុ-
សង្ខបវុតោ អន្លោកាសេ ធិសិទ្ធា ហោតិ ។

[១៨៣] អថ ទោ អញ្ញតារេ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាយាសនា
ឯកំសំ ឧត្តរសន្តិ កវិទ្ធា យេន កកវា តេនញ្ញ-
លិម្បណារមេត្វា កកវន្តិ ឯតនកោច បុន្នយ្យាហំ កន្ត
កកវន្តិ កក្កិទេវ នេសំ សនេ មេ កកវា ឧកាសំ
កកេតិ បញ្ញស្ស វេយ្យករណាយាតិ ។ តេនហិ ច្នំ
ភិក្ខុ សកោ អាននេ ធិសិទ្ធិត្វា បុន្ន យនាកន្តសីតិ ។
ឯវិ កន្តតិ ទោ សោ ភិក្ខុ កកវតោ បដិស្សត្វា

វត្ថុសំយោគ ចម្បីចបណ្ណសារ វត្ថុនិយមន្ត ៣

[១៨៤] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងប្រាសាទ
របស់នាងវិសាខាជាមិការមាតា នាបុរាណម ជិតក្រុងសាវត្តិ មួយអង្វ
ដោយភិក្ខុសង្ឃច្រើនរូប ។ សម័យនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ មាន
ភិក្ខុសង្ឃចោមរាម ទ្រង់គង់ក្នុងទីវាល ពាក្រីមានព្រះចន្ទពេញវង់ ក្នុង
ថ្ងៃពេញចូណិមី ជាទេពសថ ទី១៨ ។

[១៨៥] គ្រាខាង ភិក្ខុមួយរូប ក្រោកចាកកាសនៈ ធ្វើចិករ
ទៀងស្មាម្នាក់ ប្រណម្យអញ្ជូនចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក្របបង្គំទូល
ព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បើព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ធ្វើការសច្ចៈនឹងដោះស្រាយច្រសោ របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គ
សូមទូលសួរហេតុនីមួយ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ក្រាស់ថា ខ្មាលភិក្ខុ បើដូច្នោះ អ្នកប្រាថ្នានឹងសួរច្រសោណា ចូរ
អ្នកអង្គុយលើកាសនៈថា របស់ខ្ញុំ ហើយសួរច្រសោនោះចុះ ។ ភិក្ខុខាង
ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ

សរោគ អាសវេន ទិសិទិក្ខា ភកវន្តំ ឯតទវោច ឥមេ ទុ
 ទោ កន្តុ បញ្ចបាណនក្កន្ទា ។ សេយ្យដីទំ ។ រដ្ឋបា-
 ណនក្កន្ទោ វេទន្ទបាណនក្កន្ទោ សញ្ញបាណនក្កន្ទោ
 សង្ហារ្យបាណនក្កន្ទោ វិញ្ញាណុបាណនក្កន្ទោតិ ។ ឥមេ
 ទោ ភិក្ខុ បញ្ចបាណនក្កន្ទា ។ សេយ្យដីទំ ។ រដ្ឋបា-
 ណនក្កន្ទោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណុបាណនក្កន្ទោតិ ។

[១៨៤] សាទុ កន្តុតិ ទោ សោ ភិក្ខុ ភកវតោ
 ភាសិតំ អភិទន្តិក្ខា អនុមោទិក្ខា ភកវន្តំ ទុត្តរំ បញ្ញំ
 អប្បុទ្ធិ ឥមេ ទោ បទ កន្តុ បញ្ចបាណនក្កន្ទា កម្មុល-
 កាតិ ។ ឥមេ ទោ ភិក្ខុ បញ្ចបាណនក្កន្ទា ធម្ម-
 ម្មុលកាតិ ។ បេ ។ តញ្ញោ ទុ ទោ កន្តុ ទុបាណនំ
 ភេ ច បញ្ចបាណនក្កន្ទា ទុបាណុ អញ្ញាត្រ បញ្ចហិ
 ទុបាណនក្កន្ទេហិ ទុបាណនន្តំ ។ ធម ទោ ភិក្ខុ តញ្ញោ
 ទុបាណនំ ភេ ច បញ្ចបាណនក្កន្ទា ធមំ អញ្ញាត្រ
 បញ្ចហិ ទុបាណនក្កន្ទេហិ ទុបាណនំ អបិច យោ តត្ថ
 ធម្មរកោ តំ តត្ថ ទុបាណនន្តំ ។

ហើយអង្គុយលើអាសនៈ ជាបេស្ម័ន្ត ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទុរុបាណនក្កន្ទនេះ មាន៤ ឬហ្នំ ។
 ទុរុបាណនក្កន្ទ៤ ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺទុរុបាណនក្កន្ទគឺប្រេ ទុរុបាណនក្កន្ទគឺ
 វេទនា ទុរុបាណនក្កន្ទគឺសញ្ញា ទុរុបាណនក្កន្ទគឺសង្ហារ្យ ទុរុបាណនក្កន្ទ
 គឺវិញ្ញាណ ។ ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ នេះឯងជា
 ទុរុបាណនក្កន្ទ៤ ។ ទុរុបាណនក្កន្ទ៤ ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺ ទុរុបាណនក្កន្ទគឺប្រេ ។
 ។ បេ ។ ទុរុបាណនក្កន្ទវិញ្ញាណ ។ ។

[១៨៤] ភិក្ខុនារ ត្រេកអរ អនុមោទនាចំពោះភាសិតរបស់ព្រះ
 មានព្រះភាគថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ រួចក្រាបបង្គំទូលសូមប្រសូន៍នឹងព្រះ
 មានព្រះភាគតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទុរុបាណនក្កន្ទ៤
 នេះ មានអ្វីជាបុស ។ ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ទុរុ-
 បាណនក្កន្ទ៤ នេះឯង មានន្ទុះជាបុស ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ទុរុបាណននោះឬហ្នំ ជាទុរុបាណនក្កន្ទចំនួន ៤ នោះ ឬជាទុរុបាណនផ្សេងអំពី
 ទុរុបាណនក្កន្ទចំនួន ៤ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ទុរុបាណននោះ ជាទុរុបាណនក្កន្ទចំនួន
 ៤ នោះឯង ក៏ទេ ទុរុបាណនផ្សេងអំពីទុរុបាណនក្កន្ទចំនួន ៤ ក៏ទៅដទៃ ឯ
 សេចក្តីត្រេកអរព្រះអង្គទុរុបាណនក្កន្ទចំនួន ៤ នោះទេ គឺ ជាទុរុបាណន ។

ខន្ធសំយង្ស ចង្ហិចបណ្ណសកៈ ខន្ធឈិយវន្ត ភតិយោ

[១៤៤] សាទុ កន្លែតិ ទោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។ ខត្តវិ
បញ្ញំ អប្បុច្ឆិ សិយា ថន កន្លែ បញ្ចុបាធានក្ខន្ធសុ
ធន្តរកវេមត្តតាតិ ។ សិយា ភិក្ខុតិ ភកវា អភេន ឥន
ភិក្ខុ ឯកទុស្ស ឯវិ ហោតិ ឯវិរូហោ សិយំ អនា-
កតមន្ទានំ ឯវិវេនោ សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិសញ្ញា
សិយំ អនាគតមន្ទានំ ឯវិសង្ការេ សិយំ អនាគតមន្ទានំ
ឯវិវិញ្ញាណោ សិយំ អនាគតមន្ទានន្តិ ។ ឯវិ ទោ ភិក្ខុ
សិយា បញ្ចុបាធានក្ខន្ធសុ ធន្តរកវេមត្តតាតិ ។

[១៤៥] សាទុ កន្លែតិ ទោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។
ខត្តវិ បញ្ញំ អប្បុច្ឆិ កត្តាវតា នុ ទោ កន្លែ ខន្ទានំ
ខន្ទានិវេនន្តិ ។ យំ កត្តំ ភិក្ខុ រូបំ អតីតាណា-
តមន្តុប្បន្នំ អជ្ឈតិ វា តហិដ្ឋា វា ឧប្បាវកំ វា
សុទ្ធមំ វា ហិទំ វា ថណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ
វា ។ អយំ វុច្ឆតិ រូបក្ខន្ធា ។ យា កាចិ វេនោ ។
យា កាចិ សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ការា ។

ខន្ធសំយង្ស ចង្ហិចបណ្ណសកៈ ខន្ធឈិយវន្ត ធិ ៣

[១៤៦] ភិក្ខុនាមក្រាបបន្តិទូលថា ប្រវៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
រូបក្រាបទូលស្សប្រស្នាគរវេទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះសេចក្តី
ត្រេកត្រអាលក្នុងវេទនាខន្ធចំពាក់ ៨ ផ្សេងទៀត មានវេទ ។ ព្រះ
មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ មាន រូបត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
បុគ្គលក្នុងក្រុងលោកនេះ មានសេចក្តីគ្រិះរិយ៉ាងនេះថា ក្នុងអនាគត-
កាល សូមឱ្យអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល សូមឱ្យអញ
មានវេទយ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល សូមឱ្យអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ
ក្នុងអនាគតកាល សូមឱ្យអញមានសង្ការ យ៉ាងនេះ ក្នុងអនាគតកាល
សូមឱ្យអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ សេចក្តីត្រេកត្រអាល
ក្នុងវេទនាខន្ធចំពាក់ ៨ ផ្សេងទៀត មាន យ៉ាងនេះឯង ។

[១៤៧] ភិក្ខុនាមក្រាបបន្តិទូលថា ប្រវៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
រូបក្រាបទូលស្សប្រស្នាគរវេទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដោយហេតុ
ដ្ឋានមួយ បានជាខន្ធចំពាក់ខ្សោយ មានឈ្មោះថា ខន្ធ ។ ព្រះមានព្រះ
ភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ប្រណសិមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកថាបក្តី ខន្ធបក្តី
ដែលមានក្នុងខ្លួនយូរក្នុងជីវិត ។ នេះ ហៅថាប្រក្ខន្ធ ។ វេទនាណា
និមួយ ។ សញ្ញាណនិមួយ ។ សង្ការចំពាក់ខ្សោយ ណានិមួយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយោគនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គ

យំ កំព្វំ វិញ្ញាណំ អតីតាបាភគប្បុរ្បុប្បន្នំ អដ្ឋង្គំ វា
 ធម៌ត្វា វា ឱន្ធហិកំ វា សុខុមំ វា ហិមំ វា បណីតិំ វា
 យំ ន្ទរ សន្តិកោ វា ។ អយំ វុត្តតិំ វិញ្ញាណក្កដោ ។
 ឃត្តាវតា ទោ ភិក្ខុ ទន្ធនំ ទន្ធនិវចនន្តំ ។

[១៨៧] សាទុ កន្ត្តតិំ ទោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។

អប្បន្តិ កោ នុ ទោ កន្ត្ត ហេតុ កោ បច្ចយោ រូប-
 ក្កុទ្ធស្ស បញ្ញាបនាយ ។ កោ ហេតុ កោ បច្ចយោ
 វេទនាទ្កុស្ស បញ្ញាបនាយ ។ កោ ហេតុ កោ
 បច្ចយោ សញ្ញាទ្កុស្ស បញ្ញាបនាយ ។ កោ ហេតុ
 កោ បច្ចយោ សង្ខារក្កុស្ស បញ្ញាបនាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយោគនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

វិញ្ញាណណនីមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាខាងក្នុងក្តី ខាង
 ក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ជោកចាបក្តី ទុក្ខមក្តី ដែលមាន
 ក្នុងទីនាយប្បកន្ត្រីជិត ។ នេះ ហៅថាវិញ្ញាណក្កុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុ ដោយ
 ហេតុច្បុល្លោះឯង ឆានជាទន្ធតាំងឡាយ មានឈ្មោះថាទន្ធ ។

[១៨៧] ភិក្ខុនោះក្រាបបង្គំខ្លួនថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។

ន្ទក្រាបខ្លួនសូមស្តាប់ទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ពង្រឹង ចុះអ្វីជា
 ហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ នៃការចេតនិចេតន្ត ។ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ
 នៃការចេតនិវេទនាទន្ធ ។ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ នៃការចេតនិ
 សញ្ញាទន្ធ ។ អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបច្ច័យ នៃការចេតនិសង្ខារទន្ធ ។

វត្ថុសំយោគ បញ្ញិបបណ្ណសារ វត្ថុនិយមន្ត ឧទេយោ

កោ ហេតុ កោ បទ្ទេយោ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វស្ស បញ្ញាបនា-
យាតិ ។ ចត្តារោ ទោ ភិក្ខុ មហាក្កតា ហេតុ ចត្តារោ
មហាក្កតា បទ្ទេយោ រូបក្ខន្ធទ្វស្ស បញ្ញាបនាយ ។
ដស្សោ ហេតុ ដស្សោ បទ្ទេយោ វេទនាទ្វស្ស បញ្ញា-
បនាយ ។ ដស្សោ ហេតុ ដស្សោ បទ្ទេយោ សញ្ញា-
ទ្វស្ស បញ្ញាបនាយ ។ ដស្សោ ហេតុ ដស្សោ បទ្ទេ-
យោ សង្ការក្ខន្ធទ្វស្ស បញ្ញាបនាយ ។ នាមរូបំ ហេតុ
នាមរូបំ បទ្ទេយោ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វស្ស បញ្ញាបនាយាតិ ។

(១៨៨) សាទុ កន្តតិ ទោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។
អប្បុត្តិ កតំ ទុ ទោ កន្ត សញ្ញាយនិដ្ឋិ ហោតិ ។
ឥន ភិក្ខុ អស្សុតា បុត្តុដ្ឋោ អរិយានំ អនស្សរិ
អរិយទធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយទម្មេ អវិទិតោ
សប្បវិសានំ អនស្សរិ សប្បវិសទធម្មស្ស អកោវិទោ
សប្បវិសទម្មេ អវិទិតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ

វត្ថុសំយោគ បញ្ញិបបណ្ណសារ វត្ថុនិយមន្ត ទី ៣

អ្វីជាហេតុ អ្វីជាបង្គំយ នៃការបញ្ញតិវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ មហាក្កតា
ទាំង៤ ជាហេតុ មហាក្កតាទាំង៤ ជាបង្គំយ នៃការបញ្ញតិបុគ្គន្ធ ។
ផស្សៈជាហេតុ ផស្សៈជាបង្គំយ នៃការបញ្ញតិវេទនាទ្វន្ធ ។ ផស្សៈ
ជាហេតុ ផស្សៈជាបង្គំយ នៃការបញ្ញតិសញ្ញាទ្វន្ធ ។ ផស្សៈជាហេតុ
ផស្សៈជាបង្គំយ នៃការបញ្ញតិសញ្ញារក្ខន្ធ ។ នាមរូប ជាហេតុ នាមរូប
ជាបង្គំយ នៃការបញ្ញតិវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។

(១៨៨) ភិក្ខុនាគ្រាបបង្គំទូលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
រូបគ្រាបទូលស្សប្រស្នាគាទៅទៀតថា ចតិគ្រាព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះអ្វីជា
សក្កាយទំដ្ឋិ ។ ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បុត្តុដ្ឋក្ក
លោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនធ្លាប់ឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនល្ងាស
វិក្កន្តិធមិរស័ព្វព្រះអរិយៈ មិនបានហ៊ុកហ៊ិនក្នុងធមិរស័ព្វព្រះអរិយៈ មិន
ធ្លាប់ឃើញពួកសប្បុរស មិនល្ងាសវិ ក្នុងធមិរស័ព្វសប្បុរស មិនបាន
ហ៊ុកហ៊ិន ក្នុងធមិរស័ព្វសប្បុរស វេទនិទិចារណាឃើញរូបថាជាទ្វន្ធា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ១ទូរវេទ្ធ

រូបវដ្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ ។ វេទនំ ។
សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ
វិញ្ញាណវដ្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី
វា អត្តានំ ។ ឯវំ ទោ ភិក្ខុ សក្កាយទិដ្ឋិ ហោតីតិ ។

[១៨៧] សាទុ កន្លតំ ទោ សោ ភិក្ខុ ។ បេ ។ អប្បដ្ឋិ
កាមំ បទ កន្លេ សក្កាយទិដ្ឋិ ទ ហោតីតិ ។ ៧១ ភិក្ខុ
សុតវា អរិយស្សវគោ អរិយានំ ទស្សវិ អរិយទធម្មស្ស
កោវិទោ អរិយទម្មេ សុវិធិតោ សច្ចុវិសានំ ទស្សវិ
សច្ចុវិសទធម្មស្ស កោវិទោ សច្ចុវិសទម្មេ សុវិធិតោ
ទ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ទ រូបវដ្តំ វា អត្តានំ ទ
អត្តនំ វា រូបំ ទ រូបស្មី វា អត្តានំ ។ ទ វេទនំ ។ ទ
សញ្ញំ ។ ទ សង្ខារេ ។ ទ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុ-
បស្សតិ ទ វិញ្ញាណវដ្តំ វា អត្តានំ ទ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ
ទ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ ឯវំ ទោ ភិក្ខុ សក្កា-
យទិដ្ឋិ ទ ហោតីតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១ទូរវេទ្ធ

ឃើញខ្លួនជាមានរូបខ្លះ ឃើញរូបជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនជាមានក្នុង
រូបខ្លះ ។ ឃើញវេទនា ។ ឃើញសញ្ញា ។ ឃើញសង្ខារចាំនិទ្យាយ ។
វេទនតិចារណាឃើញវិញ្ញាណ ជាដាខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនជាមានវិញ្ញាណខ្លះ
ឃើញវិញ្ញាណ ជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនជាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថាសក្កាយទិដ្ឋិ ។

[១៨៧] ភិក្ខុនោះក្រាបចង្អុលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ។ បេ ។
រួចក្រាបចូលសួរប្រសូតទៅទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះដូចម្តេច
ដែលមិនមែនជាសក្កាយទិដ្ឋិ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ
ជាអ្នកចេះដឹង ធ្លាប់បានឃើញតួក្រាមអរិយៈ ល្ងាសវៃ ក្នុងធម៌របស់
ព្រះអរិយៈ បានហ្វឹកហ្វឺនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ ជាអ្នកបានឃើញតួ
សច្ចុវេស ល្ងាសវៃ ក្នុងធម៌របស់សច្ចុវេស បានហ្វឹកហ្វឺនក្នុងធម៌របស់
សច្ចុវេស មិនតិចារណាឃើញរូប ជាដាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញខ្លួនជាមានរូប
ខ្លះ មិនឃើញរូបជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញខ្លួនជាមានក្នុងរូបខ្លះ មិន
ឃើញវេទនា ។ មិនឃើញសញ្ញា ។ មិនឃើញសង្ខារចាំនិទ្យាយ ។
មិនតិចារណាឃើញវិញ្ញាណជាដាខ្លួនខ្លះ មិនឃើញខ្លួនជាមានវិញ្ញាណខ្លះ
មិនឃើញវិញ្ញាណជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិនឃើញខ្លួន ជាមានក្នុងវិញ្ញាណ
ខ្លះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ យ៉ាងនេះ ប៉ិនមែនឈ្មោះថាសក្កាយទិដ្ឋិ ។

ទស្សនៈ មជ្ឈិមបដិកាយៈ វដ្តនិយមន្ត្រី ៣

(១៧០) សាទុ កន្ត្រៃតិ ទោ សោ ភិក្ខុ ។ យេ ។
 កោ នុ ទោ កន្ត្រៃ រូបស្ស អស្សនោ កោ អា-
 នីនេវេ កី ចិស្សនាណិ ។ កោ វេទនាយ ។ កោ
 សញ្ញាយ ។ កោ សង្ការនំ ។ កោ វិញ្ញាណស្ស
 អស្សនោ កោ អាទីនេវេ កី ចិស្សនាណិ ។ យំ
 ទោ ភិក្ខុ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ
 អយំ រូបស្ស អស្សនោ យំ រូបំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិច-
 រិណាមចន្ទំ អយំ រូបស្ស អាទីនេវេ យោ រូបស្មី
 ធន្តរកវិទយោ ធន្តរកប្បហានំ ឥទំ រូបស្ស ចិស្ស-
 នាណិ ។ យំ វេទនំ បដិច្ច ។ យំ សញ្ញំ បដិច្ច ។
 យំ សង្ការេ បដិច្ច ។ យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ
 សុខំ សោមនស្សំ អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សនោ យំ
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិចរិណាមចន្ទំ អយំ វិញ្ញាណស្ស
 អាទីនេវេ យោ វិញ្ញាណស្មី ធន្តរកវិទយោ ធន្តរ-
 កប្បហានំ ឥទំ វិញ្ញាណស្ស ចិស្សនាណិ ។

ទស្សនៈ មជ្ឈិមបដិកាយៈ វដ្តនិយមន្ត្រី ៣

(១៧០) ភិក្ខុនារៈ ក្រាបបង្គំចូលថា ប្រវត្តិហើយ ព្រះអង្គ
 ។ ថេ ។ រូបក្រាបចូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះអ្វីជាភានិសង្ស
 អ្វី ជាពោស អ្វី ជាការលាស់ចេញ នៃរូប ។ អ្វី ជាភានិសង្សរបស់
 វេទនា ។ អ្វីជាភានិសង្សរបស់សញ្ញា ។ អ្វីជាភានិសង្សរបស់សង្ការ
 ទាំងឡាយ ។ អ្វី ជាភានិសង្ស អ្វី ជាពោស អ្វី ជាការលាស់ចេញ
 នៃវិញ្ញាណ ។ ហួសភិក្ខុ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើង
 ព្រោះកាស្រ័យរូប នេះ ជាភានិសង្សរបស់រូប រូបណា ដែលមិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសភាពប្រែប្រួល នេះ ជាពោសរបស់រូប ការបោះបង្គំខ្លួន
 សេចក្តីត្រេកត្រកាល ការលះចង្អុលសេចក្តីត្រេកត្រកាល ក្នុងរូបណា
 នេះជាការលាស់ចេញនូវរូប ។ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើត
 ឡើងព្រោះកាស្រ័យវេទនា ។ ព្រោះកាស្រ័យសញ្ញា ។ ព្រោះកា-
 ស្រ័យសង្ការទាំងឡាយ ។ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា កើតឡើង
 ព្រោះកាស្រ័យវិញ្ញាណ នេះ ជាភានិសង្សរបស់វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ
 ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសភាពប្រែប្រួល នេះ ជាពោសរបស់
 វិញ្ញាណ ការបោះបង្គំខ្លួនសេចក្តីត្រេកត្រកាល ការលះចង្អុលសេចក្តីត្រេក
 ត្រកាល ក្នុងវិញ្ញាណណា នេះ ជាការលាស់ចេញនូវវិញ្ញាណ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញ

(១៧១) សាទុ ករុណ្ណតិ ខោ សោ ភិក្ខុ កកវតោ
 ភាសិតំ អភិទង្គិកា អនុរោមិកា កកវន្តំ ឧត្តរិ បញ្ញំ
 អប្បុច្ឆិ កាចំ នុ ខោ ករុណ្ណ ជាទតោ កាចំ បស្សតោ
 វេស្សិត្យ សវិញ្ញាណោ កាយេ ពហិទ្ធា ច សព្វនិ-
 មិត្តេសុ អហត្តារមមហារាជាទុសយា ន ហោន្តិកិ ។
 យំ កំព្វំ ភិក្ខុ រូបំ អតីតាធាតុច្បុច្បន្នំ អជ្ឈតិ វា
 ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហិរិ វា បណីតិ
 វា យំ ទ្វារ សន្និកោ វា សព្វំ រូបំ ទេតិ មម ទេសោ-
 ហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ វិវេទនំ យថាភូតំ សធម្ម-
 ញាយ បស្សតិ ។ យោ កាចិ វេទនា ។ យោ កាចិ
 សញ្ញា ។ យេ កាចិ សង្ខារា ។ យំ កំព្វំ វិញ្ញាណំ
 អតីតាធាតុច្បុច្បន្នំ អជ្ឈតិ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ
 វា សុខុមំ វា ហិរិ វា បណីតិ វា យំ ទ្វារ សន្និកោ វា
 សព្វំ វិញ្ញាណំ ទេតិ មម ទេសោហមស្មិ ន មេសោ
 អត្តាតិ វិវេទនំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ បស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញ

(១៧១) ភិក្ខុនោ ក្រេកអរ អនុរោមាចំ ពោរោភាសិតព្រមោ
 ព្រះភាគថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ រួចក្រាបទូលសូរប្រសូ ឆឹងព្រះ
 មានព្រះភាគពៅទៀតថា ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ចុះបុគ្គលកាលដឹង
 ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបអនុស័យនិសេចក្តីប្រកាន់អហត្តារមមហារា
 ជានោះ ក្នុងកាយដែលប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះ ឆឹងក្នុងនិមិត្តទាំងក្នុងថា
 រាងក្រៅ ។ ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ថា ណាភិក្ខុ រួចណានិមួយ
 ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ជាទាំងក្នុងក្តី រាងក្រៅក្តី គ្រោកគ្រោកក្តី
 ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ឧត្តមក្តី ដែលមានក្នុងទីត្បូងច្បុកដ៏ជិត បុគ្គល
 ឃើញរូបទាំងអស់នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ ភាមសេចក្តីពិតយ៉ាងនេះថា
 នុំមិនមែនរបស់អញ នុំមិនមែនជាអញ នុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញ
 ឡើយ ។ វេទនាណានិមួយ ។ សញ្ញា ណានិមួយ ។ សង្ខារ
 ទាំងឡាយ ណានិមួយ ។ វិញ្ញាណ ណានិមួយ ជាអតីត អនាគត
 បច្ចុប្បន្ន ជាទាំងក្នុងក្តី រាងក្រៅក្តី គ្រោកគ្រោកក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាប
 ក្តី ឧត្តមក្តី ដែលមានក្នុងទីត្បូងច្បុកដ៏ជិត បុគ្គលឃើញនូវវិញ្ញាណ
 ទាំងអស់នេះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ ភាមសេចក្តីពិតយ៉ាងនេះថា
 នុំមិនមែនរបស់អញ នុំមិនមែនជាអញ នុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ។

វន្តសំយដ្ឋុ បដ្ឋិបទ្បាសក វន្តសំយដ្ឋុ គង្គិយោ

ឃី ទោ កិក្កុ ជាទេតា ឃី បស្សតោ ឥមស្មិញ ស-
វិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិន្ទា ច សទ្ធិនិមិត្តសុ អ-
ហត្តិរមមត្តិវាទាទុសយា ទ ហោន្តិគី ។

[១៧២] តេជ ទោ ចជ សមយេជ អញ្ញាវស្ស
កិក្កុទោ ឃី ទេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទទាទិ ឥតិ កិរ
កោ រូមិ អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
វិញ្ញាណំ អនត្តា អនត្តកតាទិ កម្មាទិ កម្មត្តាទិ
ដុស្សិស្សន្តិគី ។ អថទោ កកវា តស្ស កិក្កុទោ
ទេតសា ទេតាបរិវិតក្កមញ្ញាយ កិក្កុ អាមទ្កេសិ
ហំទំ ទោ ចទេតំ កិក្កុវេ វិជ្ជតិ យំ ឥទេតាប្តា
នោយចុវសោ អវិជ្ជាតតោ តណ្ហាទិកតេជ ទេតសា
សត្តសាសទំ អតិទាវតតំ មញ្ញាយ្យ ឥតិ កិរ
កោ រូមិ អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខា-
រ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា អនត្តកតាទិ កម្មាទិ
កម្មត្តាទិ ដុស្សិស្សន្តិគី ។ បដិប្បត្តា វិជីតា ទោ មេ
តុត្តេ កិក្កុវេ តត្រ តត្រ តេសុ តេសុ ធម្មេសុ កំ
កំ មញ្ញាជ កិក្កុវេ រូមិ ទិទ្ធិ វា អទិទ្ធិ វាតិ ។

វន្តសំយដ្ឋុ បដ្ឋិបទ្បាសក វន្តសំយដ្ឋុ ទី ៣

ម្ចាស់កិក្កុ កាលបុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ទើបកុស្តយធិ
សេចក្តីប្រកាន់អហត្តិរ មមត្តិរ មិនមានក្នុងកាយ ដែលប្រកបដោយ
វិញ្ញាណនេះ នឹងក្នុងនិមិត្តទាំងឡាយជាទាត់ក្រៅ ។

[១៧២] សម័យនោះនឹង កិក្កុមួយប្រមាណនិងគ្រិះរិះកើតឡើង
យ៉ាងនេះថា ឧប្បំ ប្រជាអនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
ទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា កម្មទាំងឡាយដែលអនត្តាធ្វើហើយ
គង់នឹងបានខ្លួនអត្តា ព្រោះកម្ម ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ
ច្រើនជាប់នឹងគ្រិះរិះកើតឡើង របស់កិក្កុនោះហើយ ច្រើនត្រាស់នឹងកិក្កុ
ទាំងឡាយថា ម្ចាស់កិក្កុទាំងឡាយ ហេតុអ្វី វេទនាមានជាប្រាកដ ត្រង់
ដែល មោឃបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកប្រកប ដោយ
អវិជ្ជា មានចិត្តល្មះ ក្នុងអំណាចនៃពួក មុខជាសំគាល់ ខ្លួនសាសនា
នៃព្រះសាស្តាដែលខ្លួនត្រូវកាន់ថា ឧប្បំ ប្រជាអនត្តា ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា កម្មទាំងឡាយ
ដែលអនត្តាធ្វើហើយ គង់នឹងបានខ្លួនអត្តា ព្រោះកម្ម ។ ម្ចាស់កិក្កុទាំង
ឡាយ ការប្តេជ្ញាបណ្ណស្តី គឺជាគុណបទ្បាស្តីហើយ ម្ចាស់កិក្កុទាំង
ឡាយ ចុះអត្តទាំងឡាយ យល់សេចក្តីនោះ ក្នុងនិមិត្តទាំងនោះ ក្នុងទី
នោះ ។ ថាដូចម្តេច ម្ចាស់កិក្កុទាំងឡាយ ច្រឡើង ឬមិនច្រឡើង ។

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយស្ស ទន្ធាយវិញ្ញា

អនិច្ចំ កន្តោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ
 និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តោ ។ យំ បណានិច្ចំ
 នុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ នុក្ខំ កន្តោ ។ យំ បណានិច្ចំ
 នុក្ខំ វិបរិណាមនម្មំ កស្សំ នុ តំ សមទុបស្ស័តិ ឯតំ
 មម ឯសោហមស្សំ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ បោ ហេតិ
 កន្តោ ។ តស្មាតិហា ។ មេ ។ ឯវិ បស្ស័ ។ មេ ។ បាចរិ
 វត្តត្តាយាតិ បដាបាតិតិ ។

ទ្វេ ទប្បា តញ្ញោ សិយំ
 អនិច្ចំ ច ហេតុនា
 សញ្ញាយេន នុវេ វុត្តា
 មស្សានុវិញ្ញាណកេន ច
 ឯតេ នសវិបា វុត្តា
 ហោតិ កិក្ខុ បុត្តាយាតិ ។

ទន្ធាយវិញ្ញា ធម៌លោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ទន្ធាយវិញ្ញា

មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការចាំនិច្ចាយ ។
 វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់ណា
 មិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន របស់
 នោះជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណា មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា គួរនឹងយល់ឃើញ ខ្លះរបស់នោះជា ខ្លះជារបស់អញ ខ្លះ
 ជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹង
 យល់ឃើញយ៉ាងខ្លះទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ អរិយសាវ័កកុណសនា
 នេះ ។ មេ ។ កាលយល់ឃើញយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មន្ត-
 ការភាពិច្ចផវៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាទ្យសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។
 និយាយអំពីខន្ធ ២ លើក អំពីទុបាទាននោះឯង ដែលជា
 របស់គួរក្រេកអរ ១ អំពីឈ្មោះរបស់ខន្ធ ១ អំពីហេតុ ១ អំពី
 សក្កាយចិដ្ឋិ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្រវឹង ២ លើក
 អំពីគាត់សិរ្ស ១ អំពីវិញ្ញាណ ១ អំពីភិក្ខុស្សប្រសា ១ ចាំនិ
 ១០ នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ពោលហើយ ។

បច្ចំ ទន្ធាយវិញ្ញា ទី ៣ ។

វន្តសំយក្ខស្ស ឧត្តិវិចារណសក វន្តនិយមវិញ្ញា គតិយោ

តត្រ្រាតិ

អសន្ធា ទេ សមុធយា
អរហន្តោ អមរេ ទេ
សីហោ ទដ្ឋង្គិវិណ្ណាល្យ
ចាលិលយេ ធុណ្ណាមាតិ ។

វន្តសំយក្ខ ឧត្តិវិចារណសកៈ វន្តនិយមវិញ្ញា ទី ៣

ទុក្ខានក្នុងខន្ធនិយមវិញ្ញាតិ

និយាយអំពីគាតិសន្ស ១ អំពីការកើតវៃរូប មាន ២ លើក
អំពីការយល់ឃើញរបស់ព្រះអរហន្ត និងសមណព្រាហ្មណ៍
ដទៃទៀតមាន ២ លើក អំពីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធប្រៀបដូចស្តេច
សីហៈ ១ អំពីការទំពាស៊ីដោយសារប្រជារដីម ១ អំពីព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធគ្រង់ស្តេចរាជបិណ្ឌបាត ក្នុងក្រុងកម្ពុជសុខ ១
អំពីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធគ្រង់គង់ ក្នុងនគរបាលិលយេ ១ អំពីព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធ គ្រង់គង់ក្នុងទីវាល ភាគគ្រិរពញាបូណីមី ១ ។

បើវិគ្គ

[១៧២] សាវត្ថុយំ វិហារតិ ។ អារមេ ។ តត្រ
ទោ អាយស្មា អាណន្ទោ ភិក្ខុ អមន្តសិ អារុសោ
ភិក្ខុវេតិ ។ អារុសោតិ ទោ ភេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ
អាណន្ទស្ស បច្ចុស្សន្តស្សំ ។ អាយស្មា អាណន្ទោ ឯតទ-
រោច បុណ្ណោ ឆាម អារុសោ អាយស្មា មន្ទាធិបុត្តោ
អម្ពាភំ វេកាណំ សតិ ពហុបការោ ហោតិ សោ
អម្ពេ ឥមំចា ឱវណេន ឱវណេតិ ឧបាទាយ អារុសោ អា-
ណន្ទ អស្មីតិ ហោតិ ឆោ អនុបាទាយ ។ កិក្ខុ ឧបា-
ទាយ អស្មីតិ ហោតិ ឆោ អនុបាទាយ ។ រូបំ ឧបា-
ទាយ អស្មីតិ ហោតិ ឆោ អនុបាទាយ ។ វេណិ ។
សញ្ញំ ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ ឧបាទាយ អស្មីតិ ហោតិ
ឆោ អនុបាទាយ ។ សេយ្យថាមិ អារុសោ អាណន្ទ
ឥត្ថិ វា បុរិសោ វា ធម្មារោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ

បើវិគ្គ

[១៧៣] ច្រង់គង្គីនេវ ជីកក្រុងសាវត្ថិ ។ កុណិក្ខ ។ កុណិ
នោះ ព្រះគោនន្ទ មានកាយុ ហៅភិក្ខុចាំនិទ្យាយថា កាវុសាភិក្ខុ
ចាំនិទ្យាយ ។ ភិក្ខុអម្បាលនោះ ទទួលដេរោចនាបេស្សន្ត្រៃគោនន្ទមាន
កាយុថា កាវុសោ ។ ព្រះគោនន្ទមានកាយុនិយាយដូច្នោះថា កាវុសោ
ចាំនិទ្យាយ ព្រះបុណ្ណមន្ទាធិបុត្ត មានកាយុ លោកមានទេសការៈច្រើន
ដល់យើងចាំនិទ្យាយ ដែលជាភិក្ខុច្រើនរូប លោកនៃនិទ្ទានយើង
ចាំនិទ្យាយ ដោយឡែកនេះថា ម្នាលកាវុសាគោនន្ទ សេចក្តីប្រកាន់ថា
អញ វេមនមាន ព្រោះកាស្រ័យហេតុ មិនមាន ព្រោះមិនកាស្រ័យ
ហេតុ ។ ចុះសេចក្តីប្រកាន់ ថាអញ វេមនមាន ព្រោះកាស្រ័យ
ហេតុអ្វី មិនមាន ព្រោះមិនកាស្រ័យហេតុអ្វី ។ សេចក្តីប្រកាន់ថា
អញ វេមនមាន ព្រោះកាស្រ័យរូប មិនមាន ព្រោះមិនកាស្រ័យ
រូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការចាំនិទ្យាយ ។ សេចក្តី
ប្រកាន់ថាអញ វេមនមាន ព្រោះកាស្រ័យវិញ្ញាណ មិនមាន ព្រោះ
មិនកាស្រ័យវិញ្ញាណ ។ ម្នាលកាវុសាគោនន្ទ ស្រីបុរស កំពុង
ពេញកំឡោះ ពេញក្រមុំ មានជាតិជាអ្នកចូលចិត្ត នឹងការស្លឹកស្លាត

ខន្ធសិយ្យស្ស ឧត្តិមបណ្ណសក្ក លោកោ ចន្ទោ

អាណាសេ វា ចរិស្សន្ទេ បរិយោណាតេ អន្ទេ វា ឧ-
 នកាបត្តេ សកំ មុខនិមិត្តំ បច្ចុវេក្ខមាថោ ឧបាធាយ
 បរិស្សយ្យនោ អនុបាធាយ ។ វិវេសោ វោ អាវុសោ
 អាណន្ទ រូបំ ឧបាធាយ អស្មិតិ ហោតិ ថោ អនុបា-
 ធាយ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ
 ឧបាធាយ អស្មិតិ ហោតិ ថោ អនុបាធាយ ។ តំ
 កំ មញ្ញសំ អាវុសោ អាណន្ទ រូបំ វិទិត្តំ វា អនិទិត្តំ
 វាតិ ។ អនិទិត្តំ អាវុសោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ការា ។ វិញ្ញាណំ វិទិត្តំ វា អនិទិត្តំ វាតិ ។ អនិទិត្តំ
 អាវុសោ ។ កស្មាតិហា ។ ចេ ។ វិវេសំ ចស្សំ ។ ចេ ។
 ធាបរិស្សត្តាយាតិ បជាធាតិ ។ បុណ្ណា ធាម អាវុសោ
 អាយស្មា មន្ទានិបុត្តោ អម្ពានំ វេកានំ សតិ ពហុ-
 បកាហេ ហោតិ សោ អម្ពេ វិវេសោ ឧវេទនេ ឧវេទនិ
 វិវេសំ បទ មេ អាយស្មតោ បុណ្ណស្ស មន្ទានិបុត្តស្ស
 ធម្មទេសនំ សុត្តា ធាម្មា អភិសមិកោតិ ។

ខន្ធសិយ្យស្ស ឧត្តិមបណ្ណសក្ក លោកោ ចន្ទោ ទី ២

កាលនិទិត្តមិលនិមិត្តមុខរបស់ខ្លួន ក្នុងកត្តាដ៏បរិសុទ្ធស្អាតច្បាស់កាជនៈ
 ទឹកដីថ្នាំ ក៏ឃើញព្រោះកាស្រ័យកត្តា ឬកាជនៈទឹក មិនឃើញព្រោះ
 មិនកាស្រ័យកត្តាឬកាជនៈទឹក ដូចម្តេចមិញ ។ ខ្នាលកាវុសោកានន្ទ
 សេចក្តីប្រកាន់ ថាអញ វេទនមាន ព្រោះកាស្រ័យរូប មិនមាន
 ព្រោះមិនកាស្រ័យរូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការព័ន្ធហោយ ។
 សេចក្តីប្រកាន់ ថាអញ វេទនមាន ព្រោះកាស្រ័យវិញ្ញាណ មិនមាន
 ព្រោះមិនកាស្រ័យវិញ្ញាណ ក៏ដូច្នោះវេទនា ។ ខ្នាលកាវុសោកានន្ទ
 អ្នកយល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច ច្រឡើងឬមិនទៀង ។ ខ្នាលកាវុសោ
 មិនទៀងទេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការព័ន្ធហោយ ។ វិញ្ញាណ
 ទៀង ឬមិនទៀង ។ ខ្នាលកាវុសោ មិនទៀងទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ
 អរិយសាវកកសិសានានោះ ។ ចេ ។ កាយយល់ឃើញយ៉ាងនេះ ។ ចេ ។
 កំដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិភាគច្បងវិច ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាឡសកិច្ចនេះ
 ទៀត មិនមានឡើយ ។ ខ្នាលកាវុសោ ព្រះបុណ្ណមន្ទានិបុត្ត មាន
 កាយ លោកមានទេពការៈច្រើន ដល់យើងព័ន្ធហោយ វេទនាកិច្ចប្តី
 ច្រើនរូប លោកវេទនាខ្លាំងយើងដោយឧបទេនេ មួយទៀត ធម៌វេទន
 យើងបានសម្រេចហើយ ក៏ព្រោះវេទនាដ៏បរិសុទ្ធសា ចេស្ត្របុណ្ណ-
 មន្ទានិបុត្តមានកាយរូបនេះ ។

សុត្តន្តបិដក សំយដ្ឋនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

[១៧២] សាវត្ថិយំ វិហារតិ ។ អាណមេ ។ តេន ទោ
 បទ សមយេន អាយស្មា តិស្សោ ភកវតោ បិកុដ្ឋាបុត្តោ
 សម្ពហុលានំ ភិក្ខុនំ វរាហារោចតិ អបិ មេ អាវុសោ
 មទ្យកជាតោ វិយ កាយោ ទិសាបិ មេ ន បត្តាយន្តិ
 ធម្មាបិ មំ នប្បជិកន្តិ ដីនមិទ្ធក្ស មេ ចិត្តិ បវិយា-
 នាយ តិដ្ឋតិ អនភិរតោ ច ព្រហ្មទវិយំ ធលមិ ហោតិ
 ច មេ ធម្មេសុ វិចិត្តិដ្ឋាតិ ។

[១៧២] អថទោ សម្ពហុលា ភិក្ខុ យេន ភកវា
 តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្កមិត្តា ភកវន្តិ អភិវាទេត្តា វិក-
 មន្តិ ទិសិទិសុ ។ វិកមន្តិ ទិសិដ្ឋា ទោ តេ ភិក្ខុ
 ភកវន្តិ វតនរោទិ អាយស្មា កន្តេ តិស្សោ ភកវតោ
 បិកុដ្ឋាបុត្តោ សម្ពហុលានំ ភិក្ខុនំ វរាហារោចតិ អបិ
 មេ អាវុសោ មទ្យកជាតោ វិយ កាយោ ទិសាបិ
 មេ ន បត្តាយន្តិ ធម្មាបិ មំ នប្បជិកន្តិ ដីនមិទ្ធក្ស
 មេ ចិត្តិ បវិយាទាយ តិដ្ឋតិ អនភិរតោ ច ព្រហ្មទវិ-
 យំ ធលមិ ហោតិ ច មេ ធម្មេសុ វិចិត្តិដ្ឋាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយដ្ឋនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គោ

[១៧២] ច្រើនគឺនៅជិតគ្រូសាវត្ថិ ។ ក្នុងវគ្គ ។ កិសម័យ
 ខោនឯង ព្រះភិស្សៈមានអាយុជាបុគ្គលនៃព្រះបិកុដ្ឋា របស់ព្រះមានព្រះ
 ភាគ បាននិយាយប្រាប់គិតុំទាំងឡាយជាច្រើនរូប យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
 អាវុសោ កាយរបស់ខ្ញុំដូចជាសត្វដែលធ្វើឲ្យវាសវដ្ឋម (មានឃ្មុំជាដើម)
 ទិសទាំងឡាយមិនប្រាកដដល់ខ្ញុំ ធម៌ទាំងឡាយ មិនភ្លឺដល់ខ្ញុំ អ្វីក
 បើមិទ្ធាៈ គ្រូបសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនក្រេកអរនឹងប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈផង
 ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ឃឹយក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង ។

[១៧២] លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយច្រើនរូប ចូលទៅកាលព្រះ
 មានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយ
 អង្គុយក្នុងទិសមគ្គ ។ លុះភិក្ខុអម្បាលនោះ អង្គុយក្នុងទិសមគ្គហើយ
 ក៏ក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះ
 ភិស្សៈមានអាយុ ជាបុគ្គលនៃព្រះបិកុដ្ឋា របស់ព្រះមានព្រះភាគ មិយាយ
 ប្រាប់គិតុំទាំងឡាយច្រើនរូបយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោ កាយរបស់ខ្ញុំ
 ដូចសត្វដែលធ្វើឲ្យវាសវដ្ឋម ទិសទាំងឡាយមិនប្រាកដដល់ខ្ញុំ ធម៌ទាំង
 ឡាយមិនភ្លឺដល់ខ្ញុំ អ្វីកបើមិទ្ធាៈគ្រូបសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំមិនក្រេកអរនឹង
 ប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈផង ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ឃឹយក្នុងធម៌ទាំងឡាយផង ។

រដ្ឋសំយក្ស មជ្ឈិមនិកាយាម លោកិយ ឧបទ្វេយ្យ

អដា ទា ភកវា អញ្ញតវំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ ឃីហិ ភិ
 ភិក្ខុ មម វេទេន ភិស្សំ ភិក្ខុំ អាមន្តេហិ សត្តា ភិ
 អាវុសា ភិស្ស អាមន្តេភិ ។ ឃី កន្តេភិ ទោ សោ ភិក្ខុ
 ភកវតោ បដិស្សត្តា យេនាយស្មា ភិស្សោ តេនុបសង្កមិ
 ឧបសង្កមិត្តា អាយស្មន្តិ ភិស្សំ ឃីននរោច សត្តា
 ភិ អាវុសា ភិស្ស អាមន្តេភិ ។ ឃី អាវុសាភិ
 ទោ អាយស្មា ភិស្សោ ភស្ស ភិក្ខុហោ បដិស្សត្តា
 យេន ភកវា តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្តា ភកវន្តិ
 អភិវនេត្តា ឃីកមន្តិ ធិសិទិ ។ ឃីកមន្តិ ធិសិទិ
 ទោ អាយស្មន្តិ ភិស្សំ ភកវា ឃីននរោច សន្តិ កិ
 ភិ ភិស្ស សម្ពហុលានិ ភិក្ខុនិ ឃីវមារោទេសិ អមិ
 មេ អាវុសា មនុស្សាជាតោ វិយ កាវយា ។ មេ ។
 ហោភិ ច មេ ចន្ទេសុ វិចិត្តិច្ឆាភិ ។ ឃី កន្តេ ។

រដ្ឋសំយក្ស មជ្ឈិមនិកាយាម លោកិយ ឧបទ្វេយ្យ

លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ គ្រាស់ហៅភិក្ខុមួយរូបមកថា ខ្មាលភិក្ខុ
 អ្នកចូលមកកាយ អ្នកចូលហៅភិស្សភិក្ខុ តាមពាក្យរថាភកវា ខ្មាល
 កាវុសាភិស្សៈ ព្រះសាស្តាគ្រាស់ហៅលោក ។ ភិក្ខុនោះទទួលព្រះ
 ពុទ្ធដីតា របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ហើយចូល
 ទៅក្រុងភិស្សៈ មានកាយ លុះពូលទៅដល់ ភិក្រាប់ព្រះភិស្សៈ
 មានកាយ ដូច្នោះថា ខ្មាលកាវុសាភិស្សៈ ព្រះសាស្តាទ្រង់គ្រាស់
 ហៅលោក ។ ព្រះភិស្សៈមានកាយ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុនោះថា
 ករុណា កាវុសា ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូល
 ទៅដល់ ព្រះអង្គព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមន្ត ។
 លុះព្រះភិស្សៈមានកាយ អង្គុយក្នុងទីសមន្តហើយ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់គ្រាស់ដូច្នោះថា ខ្មាលភិស្សៈ ព្រះអង្គនិយាយនឹងភិក្ខុពំនិល្យយ
 អ្វីច្រើនយ៉ាងនេះថា ខ្មាលកាវុសា កាយរបស់ខ្ញុំ ដូចជាសត្វដែលធ្វើ
 ខ្លួនស្រវែង ។ មេ ។ ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ឃឹយក្នុងពិចារណាដល់ ដូច្នោះ
 ភិក្ខុ ។ ព្រះភិស្សៈមានកាយក្រាបចង្អុលថា យ៉ាងនេះមែន ព្រះអង្គ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ១នូវវិទ្ធោ

តិ តី មញ្ញសិ តិស្ស រូបេ អវិភវកស្ស អវិកច្ចុទ្ធស្ស
 អវិត្សេមស្ស អវិតបិថាសស្ស អវិតបរិណ្ឌហស្ស អ-
 វិតតណ្ហាស្ស តស្ស រូបស្ស វិបរិណាមញ្ញជាភាវំ ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ សោកមរិទេវទុក្ខោមទស្សុថាយាសាតិ ។ ឃិ
 កន្តេ ។ សាទុ សាទុ តិស្ស ឃិ ហេតិ តិស្ស ហោតិ
 យថា តំ រូបេ អវិភវកស្ស ។ វេទនាយ ។ សញ្ញាយ ។
 សង្ខារេសុ អវិភវកស្ស ។ មេ ។ ភេសំ សង្ខារំ
 វិបរិណាមញ្ញជាភាវំ ឧប្បជ្ជន្តិ សោកមរិទេវទុក្ខោ-
 មទស្សុថាយាសាតិ ។ ឃិ កន្តេ ។ សាទុ សាទុ តិស្ស ឃិ
 ហេតិ តិស្ស ហោតិ យថា តំ សង្ខារេសុ អវិភវកស្ស ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ១នូវវិទ្ធោ

ខ្នាលតិស្សៈ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច កាលបើបុគ្គលមានកម្រេក
 មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីពេញចិត្តមិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តី
 ស្រឡាញ់មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីស្រេកឃ្លានមិនទាន់ទៅប្រាស
 មានសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយមិនទាន់ទៅប្រាស មានកណ្តាមិនទាន់ទៅ
 ប្រាសចាករូបទេ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ពោឃនស្ស ការភានតិក៍
 ក្នុងចិត្តទាំងឡាយតែងកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីច្របូបច្រាមទៅជាយ៉ាងដទៃ
 នៃរូបនោះឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ខ្នាលតិស្សៈ ប្រពៃហើយ
 ប្រពៃហើយ ខ្នាលតិស្សៈ កាលបើបុគ្គលមានកម្រេកមិនទាន់ទៅប្រាស
 ចាករូប យ៉ាងណា ដំណើរខ្ញុំវេមនិទាន យ៉ាងខ្ញុំឯង ។ កាលបើ
 បុគ្គលមានកម្រេកមិនទាន់ទៅប្រាសចាកវេទនា ។ ចាកសញ្ញា ។ ចាក
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ មេ ។ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ពោឃនស្ស
 ការភានតិក៍ក្នុងចិត្តទាំងឡាយតែងកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីច្របូបច្រាមទៅជា
 យ៉ាងដទៃនៃសង្ខារទាំងនោះឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ខ្នាលតិស្សៈ ប្រ-
 ពៃហើយ ប្រពៃហើយ ខ្នាលតិស្សៈ កាលបើបុគ្គលមានកម្រេកមិនទាន់ទៅ
 ប្រាសចាកសង្ខារទាំងឡាយ យ៉ាងណា ដំណើរខ្ញុំវេមនិទាន យ៉ាងខ្ញុំឯង ។

វត្ថុសំយុង្គស្ស ចម្បីចបណ្ណសព ថេវវិញ្ញា ចនុញ្ញា

វិញ្ញាណោ អវិភកតស្ស អវិកច្ចុទ្ធស្ស អវិកម្យេមស្ស
អវិកចំធាសស្ស អវិកបវិទ្យាហស្ស អវិកតត្តស្ស
តស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបវិណាមញ្ញជាភាវា ឧប្បជ្ឈន្តិ
សោកចវិទេវទុក្ខោនស្សមាយាសាតិ ឃវិ កន្ថេ ។
សាទុ សាទុ តិស្ស ឃវិ ហេតិ តិស្ស ហេតិ យថា តិ
វិញ្ញាណោ អវិភកតស្ស ។

[១៧៦] តំ កំ មញ្ញសិ តិស្ស រូបេ វិភកតស្ស
វិកច្ចុទ្ធស្ស វិកម្យេមស្ស វិកចំធាសស្ស វិកបវិទ្យាហស្ស
វិកតត្តស្ស តស្ស រូបស្ស វិបវិណាមញ្ញជាភាវា ឧប្ប-
ជ្ឈន្តិ សោកចវិទេវទុក្ខោនស្សមាយាសាតិ ។ ហេ
ហេតិ កន្ថេ ។ សាទុ សាទុ តិស្ស ឃវិ ហេតិ តិស្ស

វត្ថុសំយុង្គ ចម្បីចបណ្ណសៈ ថេវវិញ្ញ ទី ៤

កាលបើបុគ្គល មានកម្រិតមិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីពេញចិត្ត
មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីស្រឡាញ់មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេច-
ក្តីស្រឡាត់មិនទាន់ទៅប្រាស មានសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយមិនទាន់
ទៅប្រាស មានកណ្តាមិនទាន់ទៅប្រាសចាកវិញ្ញាណ សេចក្តីសោក
ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ពោធិស្ស សេចក្តីកាន់កំណត់ចិត្តទាំងឡាយ កែងកើត
ឡើង ព្រោះសេចក្តីប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ ខែវិញ្ញាណនោះឬ ។
ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ
ម្នាលភិក្ខុៈ កាលបើបុគ្គល មានកម្រិតមិនទាន់ទៅប្រាសចាកវិញ្ញាណ
យ៉ាងណា ដំណើរនេះ វេទនាមិនយ៉ាងខ្លាំង ។

[១៧៦] ម្នាលភិក្ខុៈ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច កាល
បើបុគ្គល មានកម្រិតទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីពេញចិត្តទៅប្រាស
ហើយ មានសេចក្តីស្រឡាញ់ទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីស្រឡាត់
ទៅប្រាសហើយ មានសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយទៅប្រាសហើយ មាន
កណ្តាទៅប្រាសហើយ ចាកចេញ កើសេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ
ពោធិស្ស សេចក្តីកាន់កំណត់ចិត្តទាំងឡាយកើតឡើង ព្រោះសេចក្តី
ប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ ខែរូបនោះដទៃ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះ
អង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្នាលភិក្ខុៈ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធកវិញ្ញ

ហោតិ យថា ភិ រូមេ វិភវកស្ស ។ វេទនាយ ។ សញ្ញា-
 យ ។ សង្ការេសុ ។ វិញ្ញាណោ វិភវកស្ស វិគុដ្ឋទ្ធស្ស
 វិគម្យេមស្ស វិគមិទាសស្ស វិគមវិទ្យាហស្ស វិគតត្តា-
 ស្ស ភស្ស វិញ្ញាណស្ស វិបវណាមញ្ញជាតាភិ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 សោកេបវិទេវទុក្ខោមទស្សនាយាសាតិ ។ យោ ហោតិ
 កន្តេ ។ សាទុ សាទុ ភិស្ស ឃិវ ហោតិ ភិស្ស ហោតិ
 យថា ភិ វិញ្ញាណោ វិភវកស្ស ។ ភិ ភី មញ្ញសិ
 ភិស្ស រូមិ ធិទ្ធិ វា អធិទ្ធិ វាតិ ។ អធិទ្ធិ កន្តេ ។ មេ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ ធិទ្ធិ វា អធិទ្ធិ
 វាតិ ។ អធិទ្ធិ កន្តេ ។ មេ ។ ភស្មាតិហ ។ មេ ។ ឃិវ
 ចស្សំ ។ មេ ។ ធាបរិ ឥត្តត្តាយាតិ ចដាធាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធកវិញ្ញ

កាលបើបុគ្គលមានកម្រិតទៅប្រាសហើយចាករូប យ៉ាងណា ដំណើរនេះ
 វេទនាមានយ៉ាងនេះឯង ។ កាលបើបុគ្គល មានកម្រិតទៅប្រាសហើយ
 មានសេក្តិពញចំក្តៅប្រាសហើយ មានសេក្តិស្រឡាញ់ទៅប្រាស
 ហើយ មានសេក្តិស្រកយូនទៅប្រាសហើយ មានសេក្តិក្រហល់ក្រ-
 ហាយទៅប្រាសហើយ មានកល្យាណទៅប្រាសហើយ ចាកវេទនា ។ ចាក
 សញ្ញា ។ ចាកសង្ការចំណិទ្ធកាយ ។ ចាកវិញ្ញាណ សេចក្តីសោក ទ្វិក
 ទ្វិក ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីភានភ័ន្តចំក្ត ភែនភីកទៀន ព្រោះ
 សេចក្តីប្រែប្រួលទៅជាយ៉ាងដទៃ វិនិញ្ញាណនោះដទៃ ។ មិនដូច្នោះ
 ទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិស្សៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្នាលភិស្សៈ
 កាលបើបុគ្គល មានកម្រិតទៅប្រាសហើយចាកវិញ្ញាណយ៉ាងណា ដំ-
 ណើរនេះវេទនាមានយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលភិស្សៈ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ប្រទៀនឬមិនទៀន ។ មិនទៀនទេ ព្រះអង្គ ។ មេ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ការចំណិទ្ធកាយ ។ វិញ្ញាណទៀនឬមិនទៀន ។ មិន
 ទៀនទេ ព្រះអង្គ ។ មេ ។ ព្រោះហេតុនោះ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនា
 នេះ ។ មេ ។ យល់ឃើញយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ ក៏ដឹកច្បាស់ថា មន្តការនា-
 កិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោត្រូវសកិច្ចនោះទៀត មិនមានឡើយ ។

(១៧៧) សេយ្យជាចិ តិស្ស ទ្វេ បុរិសា ឯកោ
 បុរិសោ អមត្តកុសលោ ឯកោ បុរិសោ មត្តកុសលោ
 តមេចំ សោ អមត្តកុសលោ បុរិសោ អមុំ មត្តកុសលំ
 បុរិសំ មត្តំ បុទ្ធយ្យ សោ ឯវំ វទេយ្យ ឯវំ កោ
 បុរិស អយំ មត្តោ តេន មុហុត្តំ កច្ច តេន មុហុត្តំ
 កត្តា ទក្ខុស្សសំ ទ្វេនាបថិ តតុ វាមិ មុត្តិត្តា ទក្ខុណំ
 កណ្ណា តេន មុហុត្តំ កច្ច តេន មុហុត្តំ កត្តា ទក្ខុស្សសំ
 តិវុំ វទសណ្ណំ តេន មុហុត្តំ កច្ច តេន មុហុត្តំ កត្តា
 ទក្ខុស្សសំ មហន្តិ វិន្ទិ បល្លសំ តេន មុហុត្តំ កច្ច
 តេន មុហុត្តំ កត្តា ទក្ខុស្សសំ សោត្តិ បហាតំ តេន
 មុហុត្តំ កច្ច តេន មុហុត្តំ កត្តា ទក្ខុស្សសំ សមិ
 ភូមិភាគំ វមណីយំ ។ ឧបមា ទោ ម្យាយំ តិស្ស
 កកា អត្តស្ស វិញ្ញាបនាយ អយំ ពេវេតុ អត្តោ ។

(១៧៧) ព្រះនាមនាព្រះភាគក្រាស់ថា ម្នាលភិស្សៈ ដូចជាបុរស
 ពីរនាក់ បុរសម្នាក់ជាអ្នកមិនស្មានក្នុងផ្លូវ បុរសម្នាក់ជាអ្នកស្មានក្នុងផ្លូវ
 បុរសដែលមិនស្មានក្នុងផ្លូវនោះ សួរផ្លូវឯណោះ និងបុរសដែលស្មានក្នុង
 ផ្លូវនោះ បុរសដែលស្មានក្នុងផ្លូវប្រាប់យ៉ាងនេះថា ម្នាលបុរសដ៏ចម្រើន
 នេះផ្លូវ ចូរអ្នកទៅតាមផ្លូវនោះបន្តិចចុះ លុះអ្នកទៅតាមផ្លូវនោះបន្តិច
 ទៅ នឹងឃើញផ្លូវចែកជាពីរ បណ្តាផ្លូវចាំពីរនោះ ចូរអ្នកលះបង់ផ្លូវ
 ខាងឆ្វេង កាន់យកផ្លូវខាងស្តាំ ចូរអ្នកទៅតាមផ្លូវខាងស្តាំនោះបន្តិចទៀត
 លុះអ្នកទៅតាមផ្លូវខាងស្តាំនោះបន្តិចទៅ នឹងបានឃើញផងិតព្រៃស្រាវ
 ចូរអ្នកទៅតាមផងិតព្រៃស្រាវនោះ បន្តិចទៀត លុះអ្នកទៅតាមផងិតព្រៃ
 ស្រាវនោះ បន្តិចទៅ នឹងបានឃើញល្បាប់ទំនាបធំ ចូរអ្នកទៅតាម
 ល្បាប់ទំនាបធំនោះ បន្តិចទៀត លុះអ្នកទៅតាមល្បាប់ទំនាបធំនោះបន្តិច
 ទៅ នឹងបានឃើញអូរនិងជ្រោះ ចូរអ្នកទៅតាមអូរនិងជ្រោះនោះបន្តិច
 ទៀត លុះអ្នកទៅតាមអូរនិងជ្រោះនោះបន្តិចទៅ នឹងបានឃើញភូមិភាគ
 ដ៏រាបស្មើគួរជាទីគ្រកអរ ។ ម្នាលភិស្សៈ គឺជាគតិសេចក្តីរបស់នាមនា
 ដើម្បីឱ្យអ្នកយល់សេចក្តី នេះឯងជាសេចក្តីអធិប្បាយក្នុងដំណើរខ្ញុំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហារិទ្ធ

បុរិសោ អមត្តកុសលោតិ ទោ តិស្ស ពុជ្ជជ្ជនស្សតិ អ-
 ជិវចនំ ។ បុរិសោ មត្តកុសលោតិ ទោ តិស្ស ភជាត-
 តស្សតិ អជិវចនំ អរហនោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។ ទ្វេបាច-
 យោតិ ទោ តិស្ស វិចិត្តិយោតិ អជិវចនំ ។ វាមោ
 មត្តាតិ ទោ តិស្ស អដ្ឋង្គិកស្សតិ មិច្ឆាមត្តស្ស អជិ-
 វចនំ ។ សេយ្យដីទំ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋិយា ។ បេ ។ មិច្ឆាសមា-
 ធិស្ស ។ ធកុំណោ មត្តាតិ ទោ តិស្ស អរិយស្សតិ
 អដ្ឋង្គិកស្ស មត្តស្ស អជិវចនំ ។ សេយ្យដីទំ ។
 សម្មាធិដ្ឋិយា ។ បេ ។ សម្មាសមាធិស្ស ។ តិញ្ចា វន-
 សណ្តោតិ ទោ តិស្ស អរិយោតិ អជិវចនំ ។ មហន្តិ
 ធិដ្ឋិ ចល្លលន្តិ ទោ តិស្ស កាមាធិមេតិ អជិវចនំ ។
 សោត្តោ មហាតោតិ ទោ តិស្ស កោតុបាយាសស្ស-
 តិ អជិវចនំ ។ សមោ ភូមិភាតោ រមណីយោតិ
 ទោ តិស្ស ធិត្វានស្សតិ អជិវចនំ ។ អភិរម តិស្ស

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហារិទ្ធ

ម្នាលភិស្សៈ ពាក្យថា បុរសមិនស្ងាត់ក្នុងផ្លូវខ្លះ ជាឈ្មោះរបស់បុព្វជ្ជន ។
 ម្នាលភិស្សៈ ពាក្យថា បុរសស្ងាត់ក្នុងផ្លូវខ្លះ ជាឈ្មោះរបស់គ្រូគេជាគត
 អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ម្នាលភិស្សៈ ពាក្យថា ផ្លូវបកជាភិវិទ្ធ ជា
 ឈ្មោះរបស់វិចិត្តិយា ។ ម្នាលភិស្សៈ ពាក្យថា ផ្លូវវាធិដ្ឋិខ្លះ ជា
 ឈ្មោះរបស់ផ្លូវប្រកបដោយអន្តិដ ។ អន្តិដ តើដូចម្តេច ។ គឺ
 មិច្ឆាធិដ្ឋិ ។ បេ ។ មិច្ឆាសមាធិ ។ ម្នាលភិស្សៈ ពាក្យថា ផ្លូវវាធិស្តាំខ្លះ
 ជាឈ្មោះរបស់ផ្លូវ ប្រកបដោយអន្តិដ ។ អន្តិដ តើដូចម្តេច ។ គឺ
 សម្មាធិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ ម្នាលភិស្សៈ ពាក្យថា ផ្លូវព្រ
 ហ្មោតិខ្លះ ជាឈ្មោះរបស់វាដ្ឋិ ។ ម្នាលភិស្សៈ ពាក្យថា ល្ងាប់
 ខំនាចធិខ្លះ ជាឈ្មោះរបស់ភាមទាំងឡាយ ។ ម្នាលភិស្សៈ ពាក្យ
 ថា អូរខំនិវត្តិខ្លះ ជាឈ្មោះរបស់សេចក្តីគ្រោធិធិសេចក្តីកាតិធិ
 ក្នុងចិត្ត ។ ម្នាលភិស្សៈ ពាក្យថា អូរខំកាតិធិរបស់អ្នកជាទីគ្រោធិ
 ខ្លះ ជាឈ្មោះរបស់ព្រះវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិស្សៈ ចូរអ្នកគ្រោធិអនុ

ខន្ធសិយ្យស្ស មជ្ឈិមចណ្ណសមេ ថេរវគ្គោ ចន្ទគ្រោ

អភិរម តិស្ស អរោមោកំទេន អហនន្តុហោន អហម-
នុសាសនិយាតិ^(១) ។ នំធម៌កោត ភកកំ ។ អត្តមនោ
អាយស្មា តិស្សោ ភកកំតោ ភាសំតិ អភំនម្ពិតិ ។

[១៧៨] ឯកំ នាមយំ អាយស្មា សារីបុត្តោ សា-
វត្តិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្សាវរមេ ។ តេន
ទោ បន សមយេន យមកស្ស ឆាម ភិក្ខុនោ ឯវរូបំ
ឆាមកំ ធិដ្ឋកតំ ឧប្បជ្ជំ ហោតិ តថាហំ ភកកំតោ ធិដ្ឋ
នេសិកំ អាជាឆាមិ យថា ទិណាសវោ ភិក្ខុ កា-
យស្ស កេនា ឧច្ឆិដ្ឋតិវិនស្សតិ ១ ហោតិ បរម្មរណាតិ ។
អស្សោសុំ ទោ សម្ពហុលា ភិក្ខុ យមកស្ស កិរ
ឆាម ភិក្ខុនោ ឯវរូបំ ឆាមកំ ធិដ្ឋកតំ ឧប្បជ្ជំ
ហោតិ តថាហំ ភកកំតោ ធិដ្ឋ នេសិកំ អាជាឆាមិ
យថា ទិណាសវោ ភិក្ខុ កាយស្ស កេនា ឧច្ឆិដ្ឋ-
តិ វិនស្សតិ ១ ហោតិ បរម្មរណាតិ ។ អថទោ
តេ ភិក្ខុ យេនាយស្មា យមកោ តេនុបសង្កម្ពិស្ស

១. ឧ. អហមនិសម្ពាទុក្ខហោន មហោវិទេន មហានុសាសនិយាតិ ។

ខន្ធសិយ្យ មជ្ឈិមចណ្ណសមេ ថេរវគ្គ ទី ៤

ម្នាលភិក្ខុៈ ចូរអ្នកត្រេកអរចុះថា អាក្ខាអញ្ញត្រេកអរដោយឧក្រ អាក្ខ
អញ្ញត្រេកអរ ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ អាក្ខាអញ្ញត្រេកអរ ដោយ
ពាក្យប្រៀនប្រដៅ ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានគ្រាស់ព្រះសូត្រនេះ
ចប់ហើយ ។ ព្រះភិក្ខុៈមានកាយ មានចិត្តត្រេកអររីករាយនឹងភាសិត
របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

[១៧៨] សម័យមួយ ព្រះសារីបុត្តមានកាយ គង់នៅក្នុងវត្តជេត-
ពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ កិសម័យនោះឯង
ភិក្ខុឈ្មោះយមកៈ កើតខំដ្ឋិត្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញ្ជ្រាស់
ច្បាស់នូវធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាទិណាស្រព
តែខ្សោយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងដាច់ស្លូត
ទៅ មិនកើតទៀតទេ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយច្រើនរូប បានពូជា យមក-
ភិក្ខុ កើតខំដ្ឋិត្រក់មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញ្ជ្រាស់ច្បាស់នូវធម៌
ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាទិណាស្រព តែខ្សោយ
កាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងដាច់ស្លូតទៅ មិន
កើតទៀតទេ ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុអម្បាលនោះ ចូលទៅរកយមកភិក្ខុ

ឧបសង្កម្ភិកា អាយស្មតា យមកោន សន្និ សម្មា-
 ធិស្ស សម្មាធិយំ កងំ សារាណិយំ វិនិសារេត្វា
 ឯកមន្តិ ធិសីធិស្ស ។ ឯកមន្តិ ធិសីន្ទា ទោ តេ
 ភិក្ខុ អាយស្មន្តិ យមកំ ឯកនរោទំ សន្និ កិរ
 តេ អារុសោ យមក ឯវ្រំ ចាមកំ ធិដ្ឋកតិ
 ឧប្បន្តិ តថាហិ ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ
 យថា ទិណាសរោ ភិក្ខុ កាយស្ស កេតា ឧត្តិដ្ឋតិ វិ-
 ទស្សតិ ទ ហោតិ បរម្មណាតិ ។ ឯវិ ទ្វាហិ អារុសោ
 ភកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជាធាមិ យថា ទិណាសរោ
 ភិក្ខុ កាយស្ស កេតា ឧត្តិដ្ឋតិ វិទស្សតិ ទ ហោតិ
 បរម្មណាតិ ។ មា អារុសោ យមក ឯវិ អវច មា
 ភកវន្តិ អត្តាចិក្ខុំ ទ ហិ សាទុ ភកវតោ អត្តត្វាធិ
 ទ ហិ ភកវា ឯវិ វធម្យ ទិណាសរោ ភិក្ខុ

មានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ កំពុងពាក់ជាមួយនឹងយមកក្នុងកុមារ
 អាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យគួររីករាយនឹងពាក្យដែលគួរព្យាបាលហើយ ក៏អន្តិយ
 ក្នុងទីសមគួរ ។ លុះកិក្ខុអម្បាលនោះអន្តិយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើប
 កោលនឹងយមកក្នុងអាយុដូច្នោះ ម្ចាស់អារុសោយមកៈ ឮថា លោក
 កើតទិដ្ឋិអាក្រក់ មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់ខ្លះមិដែល
 ព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាទិណាស្រព តែម្ចាស់កាយ
 ហើយ បានមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមងងាប់សូន្យទៅ មិនកើត
 ទៀត ដូច្នោះធម្ម ។ យមកក្នុងកុមារអាយុ ឆ្លើយថា ម្ចាស់អារុសោ
 យ៉ាងហ្នឹងមែនហើយ ខ្ញុំយល់ច្បាស់ខ្លះមិដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែង
 ហើយថា ភិក្ខុជាទិណាស្រព តែម្ចាស់កាយហើយ បានមុខអំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមងងាប់សូន្យទៅ មិនកើតទៀតទេ ។ ម្ចាស់
 អារុសោយមកៈ លោកកុំពោលយ៉ាងនេះឡើយ លោកកុំពោលបង្គំចំ
 ព្រះមានព្រះភាគឡើយ ការពោលបង្គំចំព្រះមានព្រះភាគ មិនល្អទេ
 ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ មិនមែនព្រាស់យ៉ាងនេះថា ភិក្ខុជាទិណាស្រព

ខន្ធសំយង្គ មជ្ឈិមបដិកាយិកា លោកិយ ចតុត្ថេ

កាយស្ស ភេតា ឧច្ឆិដ្ឋតិ វិទស្សតិ ន ហោតិ បរម្មណាតិ ។ ឯវិចិ ទោ អាយស្មា យមកោ ភេហិ ភិក្ខុហិ វុទ្ធានោ តថេវ តំ ហាបកំ ធិដ្ឋិតតំ ជាមសា បរមាសា អភិវិស្សំ វេហាវតិ ភពាហំ កកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាណាបមិ យថា ទិណាសវេ ភិក្ខុ កាយស្ស ភេតា ឧច្ឆិដ្ឋតិ វិទស្សតិ ន ហោតិ បរម្មណាតិ ។ យតោ ទោ ភេ ភិក្ខុ ធាសក្ខីសុ អាយស្មុទ្ធិ យមកំ ឯតស្មា ហាបកា ធិដ្ឋិតតា វិវេចេតុំ ។ អថទោ ភេ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាយាសនា យេនាយស្មា សារិបុត្តោ ភេទុបសង្កមិសុ ឧបសង្កមិកា អាយស្មុទ្ធិ សារិបុត្តំ ឯតទវេតុំ យមកស្ស ធាម អារុសោ សារិបុត្តំ ភិក្ខុហោ ឯវិចិ ហាបកំ ធិដ្ឋិតតំ ឧប្បដ្ឋិតតាហំ កកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាណាបមិ យថា ទិណាសវេ ភិក្ខុ កាយស្ស ភេតា ឧច្ឆិដ្ឋតិ វិទស្សតិ ន ហោតិ បរម្មណាតិ សាធាយស្មា សារិបុត្តោ យេន យមកោ ភិក្ខុ ភេទុបសង្កមិកុ

ខន្ធសំយង្គ មជ្ឈិមបដិកាយិកា លោកិយ ទី ៤

តេទម្បាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ រមែងដាច់ស្លូន្យមិន កើតទៀត យ៉ាងនេះទេ ។ កាលភិក្ខុអម្បាលនោះ ពោល (ហាមឃាត់) យ៉ាងនេះហើយ យមកភិក្ខុមានកាយកំនៅតែក្នុងកាន់ ស្តេចអង្គែល ទិដ្ឋិកាគ្រប់នោះ ដូច្នោះដែល ហើយពោលថា ខ្ញុំយល់ច្បាស់ខ្លាំងមិ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាទិណាស្រព តែទម្បាយ កាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ រមែងដាច់ស្លូន្យបាត់ទៅ មិន កើតទៀតទេ ។ កាលភិក្ខុអម្បាលនោះ មិនអាចរំពោះយមកភិក្ខុមាន កាយ ចាកទិដ្ឋិកាគ្រប់នេះបានទេ ។ ទើបភិក្ខុអម្បាលនោះ ក្រោក ចាកភាសនៈ ចូលទៅក្រសែសារិបុត្តមានកាយ លុះចូលទៅដល់ ហើយ តំពោលនឹងព្រះសារិបុត្តមានកាយដូច្នោះថា ម្ចាស់ការសារិបុត្ត យមកភិក្ខុកើតទិដ្ឋិកាគ្រប់ មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់ ខ្លាំងមិដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាទិណាស្រព តែ ទម្បាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ រមែងដាច់ស្លូន្យទៅ មិនកើតទៀតទេ សូមព្រះសារិបុត្តមានកាយ និមន្តចូលទៅកេយមកភិក្ខុ

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយស្ស ទទ្ធកវិញ្ញា

អនុកម្មំ ឧបាសាយតិ ។ អនិវាសេសំ ទោ អាយស្មា
សារីបុត្តោ ភុណ្ណិកាវេទ ។

[១៧៧] អថទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ សាយណ្ណ-
សមយំ បដិសល្លាទា វុដ្ឋិនោ យេនាយស្មា យ-
មកោ ភេទុបសន្តមិ ឧបសន្តមិទ្ធា អាយស្មតា យ-
មកោធសទ្ធិ សម្មាទិ ។ ថេ ។ ឯកមន្តិ ទិសិវិញ្ញា
ទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អាយស្មន្តិ យមកំ ឯក-
វេទ សទ្ធិ កិវ ភេ អារុសោ យមកំ ឯវ្យមំ ចាបកំ
ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្តំ តថាហំ កកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អ-
ជាទាមិ យថា ទិណាសវេ ភិក្ខុ កាយស្ស កេ-
នា ឧច្ឆិដ្ឋតំ វិទស្សតិ ទ ហោតិ បរម្មរណាតិ ។
ឯវិ ទ្ធាហំ អារុសោ កកវតា ធម្មំ ទេសិតំ អ-
ជាទាមិ យថា ទិណាសវេ ភិក្ខុ កាយស្ស កេ-
នា ឧច្ឆិដ្ឋតំ វិទស្សតិ ទ ហោតិ បរម្មរណាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយ ទទ្ធកវិញ្ញា

ដើម្បីធ្វើឲ្យសេចក្តីអនុគ្រោះ ។ ព្រះសារីបុត្តមានកាយ ក៏ទទួលដោយ
ភុណ្ណិកាវេទ ។

[១៧៧] សំដាច់នោះ ព្រះសារីបុត្តមានកាយ ចេញអំពីទីសម្លុំ
ភ្នំសាយណ្ណសម័យ ហើយចូលទៅកេយមកភិក្ខុមានកាយ លុះចូល
ទៅដល់ ក៏ពោលពាក្យរត់ចាត់ដោយនឹងយមកភិក្ខុមានកាយ ។ ថេ ។
លុះព្រះសារីបុត្តមានកាយ គង់ភ្នំទីសមគួរហើយ ក៏ពោលនឹងយមក-
ភិក្ខុមានកាយ ដូច្នោះថា ខ្ញុំលក់សោយមកៈ ឮថាហោករកិរិដ្ឋិ
កាគ្រប់មានសភាពយ៉ាងនេះថា អញយល់ច្បាស់ខ្លះមិ ដែលព្រះមានព្រះ
ភាគសំដែងហើយថា ភិក្ខុជាទិណាស្រព តែទម្ងាយកាយហើយ ខាង
មុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែងដាច់សូន្យទៅ មិនកើតទៀត ដូច្នោះ
វែងធុ ។ យមកភិក្ខុមានកាយឆ្លើយថា យ៉ាងហ្នឹងវែងហើយ ខ្ញុំល
ក់សោ ខ្ញុំយល់ច្បាស់ខ្លះមិ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ថា
ភិក្ខុជាទិណាស្រព តែទម្ងាយកាយហើយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
វែងដាច់សូន្យទៅ មិនកើតទៀតទេ ។

វត្ថុសំយក្កស្ស មជ្ឈិមបដិក្កសិកេ ធម្មវគ្គោ ចតុត្ថោ

តំ ភី មញ្ញសិ អាវុសោ យមក រូបំ និច្ចំ វា
អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ អាវុសោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ
អាវុសោ ។ តស្មាតិហ ។ បេ ។ ឃី បស្សី ។ បេ ។
នាចរិ សត្តក្កាយាតិ បដានាតិ ។

[២០០] តំ ភី មញ្ញសិ អាវុសោ យមក រូបំ
តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតិ អាវុសោ ។
វេទនំ តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតិ
អាវុសោ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ
សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតិ អាវុសោ ។

[២០១] តំ ភី មញ្ញសិ អាវុសោ យមក រូបស្មី
តថាគតោតិ សមនុបស្សសីតិ ។ ឆោ ហេតិ អាវុ-
សោ ។ អញ្ញត្រ រូបា តថាគតោតិ សមនុបស្ស-
សីតិ ។ ឆោ ហេតិ អាវុសោ ។ វេទនាយ ។ បេ ។
អញ្ញត្រ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ អញ្ញត្រ
សញ្ញាយ ។ សង្ខារេសុ ។ អញ្ញត្រ សង្ខារេហិ ។

វត្ថុសំយក្ក មជ្ឈិមបដិក្កសិកេ ធម្មវគ្គ ទី ៤

ម្ចាស់ការសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច រូបទៀងឬមិន
ទៀង ។ មិនទៀងទេ ការសោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ
ចាំនិទ្សាយ ។ វិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ការសោ ។
ព្រោះហេតុនោះ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ។ បេ ។ ឃើញយ៉ាងនេះ
។ បេ ។ ក៏ដឹងច្បាស់ថា មគ្គការវិនិច្ឆ័យនៃ ប្រព្រឹត្តិការដើម្បីសោឡសុ-
កិច្ចានទៀត មិនមានឡើយ ។

[២០០] ម្ចាស់ការសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច
លោកតិចារណាឃើញរូប ថាជាសក្ខុឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ការសោ ។
ព្រះសាវ័ក្តស្មោះថា លោកតិចារណាឃើញវេទនា ថាជាសក្ខុឬ ។ មិន
ដូច្នោះទេ ការសោ ។ សញ្ញា ។ សង្ខារចាំនិទ្សាយ ។ លោកតិចារណា
ឃើញវិញ្ញាណ ថាជាសក្ខុឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ការសោ ។

[២០១] ម្ចាស់ការសោយមកៈ លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច
លោកតិចារណាឃើញ ថាសក្ខុមានក្នុងរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ការសោ ។
លោកតិចារណាឃើញថាសក្ខុផ្សេងពីរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ការសោ ។
ក្នុងវេទនា ។ បេ ។ ផ្សេងពីវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ផ្សេង
ពីសញ្ញា ។ ក្នុងសង្ខារចាំនិទ្សាយ ។ ផ្សេងពីសង្ខារចាំនិទ្សាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្តវគ្គ

វិញ្ញាណស្មី គឺជាគោតិ សមទុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អវុសោ ។ អញ្ញត្រ វិញ្ញាណ គឺជាគោតិ សមទុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អវុសោ ។

[២០២] តិ ភី មញ្ញសិ អវុសោ យមក រូបំ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ គឺជាគោតិ សមទុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អវុសោ ។

[២០៣] តិ ភី មញ្ញសិ អវុសោ យមក អយំ សោ អរូបំ អវេទនោ អសញ្ញំ អសង្ការោ អវិញ្ញាណោ គឺជាគោតិ សមទុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អវុសោ ។ ឯត្ថ ទ តេ អវុសោ យមក ទិដ្ឋេវ ទឌ្ឆេ សច្ចតោ គថតោ គឺជាគោតិ អទុបស្សសីតិ ។ នោ ហេតិ អវុសោ ។ ឯត្ថ ទ តេ តិ វេយ្យាករណំ គឺជាបំ ភកវតា ទម្មំ ទេសិទិ អាជានមិ យថា ទិណាសវោ ភិក្ខុ កាយស្ស កេនា ទុច្ឆិដ្ឋតិ វិនស្សតិ ទ ហេតិ បរម្មរណាតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្តវគ្គ

លោកភិបារណាយេញ ថាសត្វមានក្នុងវិញ្ញាណប្ត ។ មិនដូច្នោះទេ អវុសោ ។ លោកភិបារណាយេញថាសត្វផ្សេងវិញ្ញាណប្ត ។ មិនដូច្នោះទេ អវុសោ ។

[២០៤] ម្ចាស់អវុសោយមក លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច លោកភិបារណាយេញរូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណ ថាសត្វ ។ មិនដូច្នោះទេ អវុសោ ។

[២០៥] ម្ចាស់អវុសោយមក លោកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច លោកភិបារណាយេញសត្វនេះថា មិនមានរូប មិនមានវេទនា មិនមានសញ្ញា មិនមានសង្ការ មិនមានវិញ្ញាណប្ត ។ មិនដូច្នោះទេ អវុសោ ។ ម្ចាស់អវុសោយមក ក្នុងស្ថាននេះ កាលបើលោកកំណត់សត្វ ថាទៀង ថាពិត ក្នុងបច្ចុប្បន្នហើយ ការព្យាករណ៍របស់លោកនោះ គួរហើយឬ ថាអញ្ញយល់ច្បាស់ខ្លាំងមិ ដែលព្រះមានព្រះភាគ សម្តែងហើយថា គិតដោយទិណស្រព តែទម្ងាយកាយហើយ ទាន់មុខអំពីសេចក្តីស្ងាច់ទៅ វែមកដាច់ស្ងាច់ទៅ មិនទើបទៀត ។ ម្ចាស់

ខន្ធសំយុត្តស្ស បញ្ញិបបណ្ណសកៈ បើវេទ្ធ ចតុត្ថា

អហ្ម ទោ មេ តំ អកុសោ សារីបុត្ត បុត្រេ អវិទូសុ-
ដោ បាបកំ ធិដ្ឋិតតំ ឥនត្យ បទ មេ អាយស្ស-
តោ សារីបុត្តស្ស ធម្មទេសនំ សុត្វា តត្វោវ បាបកំ
ធិដ្ឋិតតំ បហំទំ ធម្មោ ច មេ អភិសម័តោតិ ។

[២០២] សទេ តំ អកុសោ យមក ឃីវ បុត្រេយ្យំ
យោ សោ អកុសោ យមក ភិក្ខុ អរហំ ទីណា-
សវោ សោ កាយស្ស កេតា បរម្មរណា តី ហោតីតិ
ឃីវ បុត្រោ ភី អកុសោ យមក ភិក្ខុ ព្យាករេយ្យា-
សីតិ ។ សទេ មំ អកុសោ ឃីវ បុត្រេយ្យំ យោ
សោ អកុសោ យមក ភិក្ខុ អរហំ ទីណាសវោ
សោ កាយស្ស កេតា បរម្មរណា តី ហោតីតិ ឃីវ
បុត្រោ អហាអកុសោ ឃីវ ព្យាករេយ្យំ រូបិ ទោ
អកុសោ អធិដ្ឋំ យធិដ្ឋំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តំ
ធិដ្ឋំ តនត្ថំ តតិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
វិញ្ញាណំ អធិដ្ឋំ យធិដ្ឋំ តំ ទុក្ខំ យំ ទុក្ខំ តំ ធិដ្ឋំ

ខន្ធសំយុត្តស្ស បញ្ញិបបណ្ណសកៈ បើវេទ្ធ ទី ២

អកុសោសារីបុត្ត កាលភីដើម ខ្ញុំមិនដឹងថា ខ្ញុំជីវិតខ្ញុំនោះ ជាខ្ញុំ
អាក្រក់ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំលះបង់ខ្ញុំអាក្រក់នោះហើយ ព្រោះបានស្តាប់
ធម្មទេសនារបស់ព្រះសារីបុត្តមានអាយុនេះ មួយទៀត ខ្ញុំក៏បានសម្រេច
ធម្មវិសេសហើយ ។

[២០២] ខ្ញុំលក្ខណៈយមក បើជនចាំឡាយស្ករលោកយ៉ាង
នេះថា ខ្ញុំលក្ខណៈយមក ភិក្ខុណាជាអរហន្តទីណាស្រព ភិក្ខុនោះ
ទម្ងាយកាយហើយ វាធម្មអំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅនឹងភិក្ខុទៀតឬ ខ្ញុំល
អកុសោយមក កាលបើគេស្នេយ៉ាងនេះ លោកត្រូវព្យាករ (ធ្វើយ)
ដូចម្តេចទៅ ។ ខ្ញុំលក្ខណៈ បើគេស្នេយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំលក្ខណៈ
យមក ភិក្ខុណាជាអរហន្តទីណាស្រព ភិក្ខុនោះ លុះទម្ងាយកាយ
ហើយ វាធម្មអំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ នឹងភិក្ខុទៀតឬ ខ្ញុំលក្ខណៈ
កាលបើគេស្នេយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំត្រូវព្យាករយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំលក្ខណៈ
ប្រមិនទៀងទេ ប្រណា មិនទៀង ប្រឆោះជាទុក្ខ ប្រណា ជាទុក្ខ
ប្រឆោះលត់ទៅ ផល់ខ្ញុំវិសេចក្តីវិវាសទៅ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
សង្ខារចាំឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀងទេ វិញ្ញាណណា មិនទៀង
វិញ្ញាណនោះជាទុក្ខ វិញ្ញាណណា ជាទុក្ខ វិញ្ញាណនោះលត់ទៅ

តទន្តំ កតន្តំ ឯវំ បុន្នោ អហំ អារុសោ ឯវំ ព្យាក-
រេយ្យន្តំ ។

(២០៥) សាទុសាទុ អារុសោ យមក ភេទហារុ-
សោ យមក ឧបមន្តេ កវិស្សាមិ ឯតស្សេវ អត្តស្ស
កិរយ្យោសោ មត្តាយ ញាណាយ ។ សេយ្យថាថិ អារុ-
សោ យមក កហមតិ វា កហមតិបុត្តា វា អន្តោ
មហន្តោ មហាកោតោ សោ ច អារក្ខុសម្បន្នោ តស្ស
កោចិទេវ បុរិសោ ឧប្បជ្ឈេយ្យ អនត្តកោមោ អហិត-
កោមោ អយោកក្ខេមកោមោ ជីវិតា វោរោមេតុកោមោ
តស្ស ឯវមស្ស អយំ ទោ កហមតិ វា កហមតិបុត្តា
វា អន្តោ មហន្តោ មហាកោតោ សោ ច អារក្ខុ-
សម្បន្នោ ច ហាយំ សុករោ បសយ្ហ ជីវិតា វោរោ-
មេតុំ យន្តណហំ អនុប្បទដ្ឋ ជីវិតា វោរោមេយ្យន្តំ ។
សោ តំ កហមតិ វា កហមតិបុត្តំ វា ឧបសន្តមិត្វា
ឯវំ វាទេយ្យ ឧបដ្ឋហេយ្យំ តំ កន្តេតិ ។ តមេតិ
សោ កហមតិ វា កហមតិបុត្តា វា ឧបដ្ឋាមេយ្យ

ជល់ខ្ញុំសេចក្តីវិទានទៅ ខ្ញុំលក្ខណៈសា កាលបើសេចក្តីយ៉ាងនេះ ខ្ញុំប្រើ
ព្យាករយ៉ាងនេះឯង ។

(២០៥) ខ្ញុំលក្ខណៈសាយមកៈ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ
ខ្ញុំលក្ខណៈសាយមកៈ បើដូច្នោះ ខ្ញុំនឹងធ្វើសេចក្តីបមាឱ្យលោកស្តាប់
ដើម្បីឱ្យដឹងសេចក្តីនោះ ច្បាស់លាស់ឡើងទៀត ។ ខ្ញុំលក្ខណៈ
សាយមកៈ ដូចជាកហមតិបុត្តនោះ ជាអ្នកស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន
មានភោគៈច្រើន កហមតិបុត្តនោះក៏ប្រកបដោយការរក្សាមាំមួន
រោះបីបុរសណាមួយ ចង់ឱ្យកហមតិបុត្តនោះវិទាន ចង់ឱ្យ
ទូចប្រយោជន៍ មិនចង់ឱ្យរក្សាទុកទុកយោគៈ ចង់សម្លាប់កហមតិ
បុត្តនោះ បុរសនោះ មានសេចក្តីក្រិះក្រិនយ៉ាងនេះថា កហមតិ
បុត្តនោះឯង ជាអ្នកស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានភោគៈច្រើន
កហមតិបុត្តនោះ ក៏ប្រកបដោយការរក្សាមាំមួន អញមិនដឹង
ខឹងក៏ហែងសម្លាប់កហមតិ បុត្តនោះបានទេ បើដូច្នោះមានវិក
អញចូលទៅលួងលោមហើយ សឹមសម្លាប់ ។ បុរសនោះក៏ចូលទៅកេ
កហមតិបុត្តនោះ ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា សូមម្ចាស់ប្រាស
ខ្ញុំបុរសម្រើលោក ។ កហមតិបុត្តនោះ ក៏ឱ្យបុរសនោះប្រើ

វគ្គសំយុត្ត មជ្ឈិមបដិកាលក ថេរវគ្គ ០១២

សោ ឧបដ្ឋហេយ្យ បុត្តុដ្ឋាយី បដ្ឋានិហាតិ កីកា.
 រឿងស្បូវ មធាបចារី មិយវនី ភស្ម ។ សោ ក-
 ហាបតិ វា កហាបតិបុត្តា វា មិត្តតោមិ នំ នហេយ្យ
 សុហដ្ឋតោមិ នំ នហេយ្យ ភស្មញ្ច វិស្សាសំ អា-
 បដ្ឋេយ្យ ។ យនា ។ អាវុសោ ភស្ម បុរិសស្ស វិវ-
 មស្ស សិវិស្សដ្ឋោ ។ ម្យាយី កហាបតិ វា កហាបតិ-
 បុត្តា វាតិ អថ នំ រហោកតិ វិនិត្តា តិណ្ណោន សត្តន
 ជីវិតា រោរោមេយ្យ ។ តំ កី មញ្ញសិ អាវុសោ យ-
 មក យនាមិ សោ បុរិសោ អម្មិ កហាបតិ វា កហា-
 បតិបុត្តិ វា ឧបសង្កមិត្តា វិវាហា ឧបដ្ឋហេយ្យំ តំ
 កន្តតិ តនាមិ សោ វជកោ វ វជកញ្ច មន សន្តិ
 ន អញ្ញសិ វជកោ មតិ ។ យនាមិ សោ ឧបដ្ឋាតិ
 បុត្តុដ្ឋាយី បដ្ឋានិហាតិ កីការឿងស្បូវ មធាបចារី

វគ្គសំយុត្ត មជ្ឈិមបដិកាលក ថេរវគ្គ ០២

សុបុរសនោះ ចូលទៅបម្រើ កំក្រោកឡើងមុន ដេកក្រោយ ទទួលធ្វើ
 ការអ្វីៗ ប្រព្រឹត្តជាទីគាប់ចិត្ត ពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់នៃគហបតីឬ
 គហបតីបុត្តនោះ សុគហបតីឬគហបតីបុត្តនោះ ធ្វើបុរសនោះជាមិត្ត
 ផង ធ្វើបុរសនោះជាបុគ្គលមានចិត្តល្អផង ហើយក៏ដល់ខ្ញុំសេចក្តីស្និទ្ធ
 ស្នាលនឹងបុរសនោះ ។ ម្នាលអាវុសោ កាលណាបើបុរសនោះគិតយ៉ាង
 នេះថា គហបតីឬគហបតីបុត្តនេះអញបានស្និទ្ធស្នាលល្អហើយ សុខវេលា
 រាងក្រោយផងថា គហបតីឬគហបតីបុត្តនោះនៅក្នុងទីស្ងាត់ ក៏សម្លាប់
 ដោយស្រ្តាដឹមុត ។ ម្នាលអាវុសោយមក លោកសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចអ្នក កាលដែលបុរសនោះ ចូលទៅគហបតីឬគហបតីបុត្តនោះ
 ហើយនិយាយ យ៉ាងនេះថា សូមមកប្រទាន ខ្ញុំបាទសូមបម្រើលោក
 គហបតីឬគហបតីបុត្ត ដែលត្រូវគេសម្លាប់នោះឯង មិនស្គាល់បុរសអ្នក
 សម្លាប់ថា ជាអ្នកសម្លាប់ខ្លួនទេ ។ កាលដែលបុរសនោះចូលទៅបម្រើ
 កំក្រោកឡើងមុន ដេកក្រោយ ទទួលធ្វើការអ្វីៗ ប្រព្រឹត្តជាទីរកញ្ជចិត្ត

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវិជ្ជា

ចិយកំដី គណបិ សោ វជគោ វ វជគោ បទ សន្តិ
ន អញ្ញាសិ វជគោ មេតិ ។ យនាបិ ទំ រហោកតំ
វិទិត្យា តិណ្ណោន សត្តោន ជីវិតា វេរោមេតិ គណបិ សោ
វជគោ វ វជគោ បទ សន្តិ ន អញ្ញាសិ វជគោ
មេតិ ។ ឯវោរុសោតិ ។

(២០៦) ឯវោរុសោ អស្សតកំ បុត្តុជ្ជោ
អរិយានិ អនស្សវី អរិយធម្មស្ស អតោវិទោ អរិយ-
ធម្ម អរិវិទោ សប្បវិសានិ អនស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស
អតោវិទោ សប្បវិសធម្ម អរិវិទោ រូមំ អត្តតោ សម-
ទុបស្សតិ រូបវន្តំ វ អត្តានំ អត្តនំ វ រូមំ រូបស្មំ
វ អត្តានំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
អត្តតោ សមទុបស្សតិ ។ មេ ។ វិញ្ញាណស្មំ វ អត្តានំ ។
សោ អនិច្ចំ រូមំ អនិច្ចំ រូបន្តិ យថាក្ខតំ ធម្មជាតាតិ
អនិច្ចំ វេទនំ អនិច្ចំ វេទនាតិ យថាក្ខតំ ធម្មជាតាតិ
អនិច្ចំ សញ្ញំ អនិច្ចំ សញ្ញាតិ យថាក្ខតំ ធម្មជា-

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវិជ្ជា

ពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់ គហបតីឬគហបតីបុត្រ ដែលត្រូវគេសម្លាប់
នោះឯង មិនស្គាល់បុរសអ្នកសម្លាប់ថា ជាអ្នកសម្លាប់ខ្លួនទេ ។ កាល
ដែលបុរសនោះដឹងថា គហបតីឬគហបតីបុត្រនោះ នៅក្នុងទីស្ងាត់ហើយ
ក៏សម្លាប់ដោយស្រ្តាដ៏មុត កើតហេតុឬគហបតីបុត្រ ដែលត្រូវគេ
សម្លាប់នោះឯង មិនស្គាល់បុរសអ្នកសម្លាប់ថា ជាអ្នកសម្លាប់ខ្លួនទេ ។
យ៉ាងហ្នឹងឯង ការសោ ។

(២០៦) ព្រះសាវ័ច្ឆករោលថា ម្ចាស់អាវុសោ បុត្តជ្ជោអ្នក
មិនចេះដឹង មិនធ្លាប់ឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនល្ងាសវៃ ក្នុងអរិយធម៌
មិនហ្វឹកហ្វឺនក្នុងអរិយធម៌ មិនឃើញពួកសប្បវេស មិនល្ងាសវៃ ក្នុង
សប្បវេសធម៌ មិនហ្វឹកហ្វឺនក្នុងសប្បវេសធម៌ វេមនឃើញរូបថាជាខ្លួនខ្លះ
ឃើញខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុង
រូបខ្លះ ។ ឃើញវេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណ ថា
ជាខ្លួន ។ មេ ។ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ បុត្តជ្ជោនោះ វេមនមិន
ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវរូបមិនទៀង ថារូបមិនទៀង វេមនមិនដឹង
ច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវវេទនាមិនទៀង ថាវេទនាមិនទៀង វេមន
មិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត នូវសញ្ញាមិនទៀង ថាសញ្ញាមិនទៀង

បាតិ អនិច្ចេ សង្ខារេ អនិច្ចា សង្ខារតិ យថា-
 ក្ខតំ ធម្មជាបាតិ អនិច្ចំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ វិញ្ញាណានិ
 យថាក្ខតំ ធម្មជាបាតិ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ រូបនិ
 យថាក្ខតំ ធម្មជាបាតិ ។ ទុក្ខំ វេទនំ ។ ទុក្ខំ
 សញ្ញំ ។ ទុក្ខំ សង្ខារេ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ
 វិញ្ញាណានិ យថាក្ខតំ ធម្មជាបាតិ ។ អនត្តំ រូបំ អនត្តំ
 រូបនិ យថាក្ខតំ ធម្មជាបាតិ ។ អនត្តំ វេទនំ ។ អ-
 នត្តំ សញ្ញំ ។ អនត្តំ សង្ខារេ ។ អនត្តំ វិញ្ញាណំ
 អនត្តំ វិញ្ញាណានិ យថាក្ខតំ ធម្មជាបាតិ ។ សង្ខតំ
 រូបំ សង្ខតំ រូបនិ យថាក្ខតំ ធម្មជាបាតិ ។ សង្ខ-
 តំ វេទនំ ។ សង្ខតំ សញ្ញំ ។ សង្ខតេ សង្ខារេ ។

វេទនមិនដឹងច្បាស់ ភាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំសង្ខារចាំឃើញយមិនទៀត ថា
 សង្ខារចាំឃើញយមិនទៀតឡើយ វេទនមិនដឹងច្បាស់ភាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំ
 វិញ្ញាណមិនទៀត ថាវិញ្ញាណមិនទៀតឡើយ ។ វេទនមិនដឹងច្បាស់
 ភាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំប្រដាទុក្ខ ថាប្រដាទុក្ខឡើយ ។ ខ្ញុំវេទនាជាទុក្ខ ។
 ខ្ញុំសញ្ញាជាទុក្ខ ។ ខ្ញុំសង្ខារចាំឃើញ ជាទុក្ខ ។ វេទនមិនដឹង
 ច្បាស់ ភាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណជាទុក្ខ ថាវិញ្ញាណជាទុក្ខឡើយ ។
 វេទនមិនដឹងច្បាស់ ភាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំប្រមិនមែនខ្លួន ថាប្រមិន
 មែនខ្លួនឡើយ ។ ខ្ញុំវេទនាមិនមែនខ្លួន ។ ខ្ញុំសញ្ញាមិនមែនខ្លួន ។
 ខ្ញុំសង្ខារចាំឃើញយមិនមែនខ្លួន ។ វេទនមិនដឹងច្បាស់ ភាមសេចក្តី
 ពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណមិនមែនខ្លួន ថាវិញ្ញាណមិនមែនខ្លួនឡើយ ។ វេទន
 មិនដឹងច្បាស់ ភាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំប្រមិនមែនខ្លួន ថាប្រមិន
 មែនខ្លួនឡើយ ។ ខ្ញុំវេទនាមិនមែនខ្លួន ។ ខ្ញុំសញ្ញា
 មិនមែនខ្លួន ។ ខ្ញុំសង្ខារចាំឃើញ មិនមែនខ្លួន ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកនិទាន

សង្កតំ វិញ្ញាណំ សង្កតំ វិញ្ញាណានិ យថាក្កតំ
 ឈឿជាធាតុ ។ វេទនំ រូបំ វេទនំ រូបនិ យថាក្កតំ
 ឈឿជាធាតុ ។ វេទនំ វេទនិ ។ វេទនំ សញ្ញំ ។ វេ-
 កេ សង្ការេ ។ វេទនំ វិញ្ញាណំ វេទនំ វិញ្ញាណានិ
 យថាក្កតំ ឈឿជាធាតុ ។ ភោ រូបំ ឧបេតិ ឧបាទិ-
 យតិ អធិដ្ឋាតិ អត្តា មេតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។
 សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ ឧបេតិ ឧបាទិយតិ អធិដ្ឋាតិ
 អត្តា មេតិ ។ តស្ស្រិមេ បព្ភហានានក្ខត្តា ឧបេតា
 ឧបាទិដ្ឋា ទិយរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ សិវត្តនិ ។

(២០៧) សុត្តកំ ច ខោ អវុសោ អរិយស្សវគោ
 អរិយានិ ទស្សវិ អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្ម
 សុវិនិគោ ។ បេ ។ សប្បវិសធម្មេ សុវិនិគោ ទ រូបំ
 អត្តតោ សមទុបស្សតិ ទ រូបវន្តិ កំ អត្តានិ ទ អត្តនិ
 កំ រូបំ ទ រូបស្មំ កំ អត្តានិ ។ ទ វេទនំ ។ ទ សញ្ញំ ។
 ទ សង្ការេ ។ ទ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិទាន

វេទនិមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណមានបច្ច័យភាគកែតង ថា
 វិញ្ញាណមានបច្ច័យភាគកែតងឡើយ ។ វេទនិមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
 ខ្ញុំប្រជាអ្នកសម្លាប់ ថាប្រជាអ្នកសម្លាប់ឡើយ ។ ខ្ញុំវេទនាជាអ្នក
 សម្លាប់ ។ ខ្ញុំវេទនាជាអ្នកសម្លាប់ ។ ខ្ញុំវេទនាជាអ្នកសម្លាប់
 សម្លាប់ ។ វេទនិមិនដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណជាអ្នកសម្លាប់
 ថាវិញ្ញាណជាអ្នកសម្លាប់ឡើយ ។ បុព្វជននោះ វេទនិច្ចលទៅប្រកាន់
 ភ្នំ កំណិតភ្នំសិបំ ខ្ញុំប្រថាប់ខ្លួនរបស់អញ ។ វេទនិច្ចលទៅប្រកាន់
 ភ្នំ កំណិតភ្នំសិបំ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំវេទនា ។ ខ្ញុំវេទនាជាអ្នកសម្លាប់ ។
 ខ្ញុំវិញ្ញាណថាជាខ្លួនរបស់អញ ។ ទុក្ខទានក្នុងទាំង ៥ នេះ ដែលបុព្វជន
 នោះ ចូលទៅប្រកាន់ភ្នំហើយ វេទនិប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនជា
 ប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក អស់កាលជាអនិច្ច ។

(២០៧) ព្រះសាវ័បុគ្គលោថ ម្នាលសាវុសោ ឯអរិយសាវក
 ជាអ្នកចេះដឹង បានឃើញពួកព្រះអរិយៈ ល្អាសវិ ក្នុងអរិយធម៌ ហ្វឹក-
 ហ្វឺនក្នុងអរិយធម៌ ។ បេ ។ ជាអ្នកហ្វឹកហ្វឺនក្នុងសប្បវិសធម៌ វេទនិមិន
 ឃើញប្រថាប់ខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានប្រទះ មិនឃើញប្រថាប់ខ្លួនក្នុង
 ខ្លួនខ្លួន មិនឃើញខ្លួនថាមានក្នុងប្រទះ ។ មិនឃើញវេទនា ។ មិនឃើញ
 សញ្ញា ។ មិនឃើញសង្ការទាំងឡាយ ។ មិនឃើញវិញ្ញាណថាជាខ្លួន

វត្ថុសំយោគៗ ធម្មិយបណ្ណសារ ថេរវិញ្ញា ធម្មតោ

១ វិញ្ញាណវដ្តំ វា អត្តានំ ២ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ ១
 វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ សោ អនិច្ចំ រូបំ អនិច្ចំ
 រូបន្តំ យថាក្ខតំ បដាបាតិ ។ អនិច្ចំ វេទនំ ។ អនិច្ចំ
 សញ្ញំ ។ អនិច្ចេ សង្ការេ ។ អនិច្ចំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ
 វិញ្ញាណន្តំ យថាក្ខតំ បដាបាតិ ។ ទុក្ខំ រូបំ ទុក្ខំ
 រូបន្តំ យថាក្ខតំ បដាបាតិ ។ ទុក្ខំ វេទនំ ។ ទុក្ខំ
 សញ្ញំ ។ ទុក្ខេ សង្ការេ ។ ទុក្ខំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខំ
 វិញ្ញាណន្តំ យថាក្ខតំ បដាបាតិ ។ អនត្តំ រូបំ អនត្តំ
 រូបន្តំ យថាក្ខតំ បដាបាតិ ។ អនត្តំ វេទនំ ។
 អនត្តំ សញ្ញំ ។ អនត្តេ សង្ការេ ។ អនត្តំ វិញ្ញាណំ
 អនត្តំ វិញ្ញាណន្តំ យថាក្ខតំ បដាបាតិ ។ សង្កតំ
 រូបំ សង្កតំ រូបន្តំ យថាក្ខតំ បដាបាតិ ។ សង្កតំ
 វេទនំ ។ សង្កតំ សញ្ញំ ។ សង្កតេ សង្ការេ ។

វត្ថុសំយោគ ធម្មិយបណ្ណសារ ថេរវិញ្ញា ទី ៤

មិនឃើញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ មិនឃើញវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ មិន
 ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ អរិយសាវកនោះ ដឹងច្បាស់តាមសេច-
 ក្តីពិត ខ្ញុំប្រមិនទៀងថា ប្រមិនទៀងមែន ។ ខ្ញុំវេទនាមិនទៀង ។ ខ្ញុំ
 សញ្ញាមិនទៀង ។ ខ្ញុំសង្ការចាំឯខ្សោយមិនទៀង ។ ដឹងច្បាស់តាមសេច-
 ក្តីពិត ខ្ញុំវិញ្ញាណមិនទៀងថា វិញ្ញាណមិនទៀងមែន ។ ដឹងច្បាស់តាម
 សេចក្តីពិត ខ្ញុំប្រដាខ្ញុំថា ប្រដាខ្ញុំមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
 ខ្ញុំវេទនាជាខ្ញុំ ។ ខ្ញុំសញ្ញាជាខ្ញុំ ។ ខ្ញុំសង្ការចាំឯខ្សោយជាខ្ញុំ ។
 ខ្ញុំវិញ្ញាណជាខ្ញុំថា វិញ្ញាណជាខ្ញុំមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
 ខ្ញុំប្រមិនមែនខ្លួនថា ប្រមិនមែនខ្លួនមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត
 ខ្ញុំវេទនាមិនមែនខ្លួន ។ ខ្ញុំសញ្ញាមិនមែនខ្លួន ។ ខ្ញុំសង្ការចាំឯខ្សោយ
 មិនមែនខ្លួន ។ ខ្ញុំវិញ្ញាណមិនមែនខ្លួនថា វិញ្ញាណមិនមែនខ្លួនមែន ។
 ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំប្រមិនមានបច្ច័យភាគកែតែងថា ប្រមិនមានបច្ច័យភាគ
 កែតែងមែន ។ ដឹងច្បាស់តាមសេចក្តីពិត ខ្ញុំវេទនាមានបច្ច័យភាគកែតែង ។ ខ្ញុំ
 សញ្ញា មានបច្ច័យភាគកែតែង ។ ខ្ញុំសង្ការចាំឯខ្សោយមានបច្ច័យភាគកែតែង ។

វន្តសំយក្កស្ស មជ្ឈិមបដិក្កសិកា វេរិវិញ្ញា ចតុត្ថោ

[២០៥] ឯកំ សមយំ ភក្កក វេសាលិយំ វិហារតិ
 បហារេន ក្កដាការសាលាយំ ។ តេវ ខោ មន សម-
 យេន អាយស្មា អនុរាជោ ភក្កតោ អវិទូរេ អវញ្ញត្ថុដិ-
 កាយំ វិហារតិ ។ អថខោ សម្មហុលា អញ្ញតិវិយា
 បរិព្វាជកា យេនាយស្មា អនុរាជោ តេនុបសង្កមីសុ
 ឧបសង្កមិត្តា អាយស្មតា អនុរាជេន សទ្ធិ សម្មោទីសុ
 សម្មោទីយំ កថំ សារាណិយំ វិតិសារេត្តា ឯកមន្តិ
 វិសិទ្ធិសុ ។ ឯកមន្តិ វិសិទ្ធា ខោ តេ អញ្ញតិវិយា
 បរិព្វាជកា អាយស្មន្តិ អនុរាជំ ឯកនវេទុំ យោ
 សោ អវុសោ អនុរាជ តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ
 បរមបុរិសោ បរមបតិបត្តោ តំ តថាគតោ វមេសុ
 ចត្វសុ ហំនេសុ មញ្ញាបយមាដោ មញ្ញាបេតិ ហោតិ
 តថាគតោ បរម្មណាតិ វំ ឧ ហោតិ តថាគតោ
 បរម្មណាតិ វំ ហោតិ ច ឧ ច ហោតិ តថាគតោ
 បរម្មណាតិ វំ ខេវ ហោតិ ច ឧ ហោតិ តថាគតោ
 បរម្មណាតិ វំតិ ។ ឯវិ វុត្ត អាយស្មា អនុរាជោ

វន្តសំយក្ក មជ្ឈិមបដិក្កសិកា វេរិវិញ្ញា ទី ៤

[២០៨] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នឹងទៅ ក្នុង
 ក្នុងគារសាលា នាមហារឹម ជិតក្រុងវេសាលី ។ សម័យនោះនឹង
 ព្រះអនុរាជមានកាយ ទៅក្នុងអវញ្ញកុដី ក្នុងទីជិតព្រះមានព្រះភាគ ។
 គ្រានោះ ពួកបរិព្វាជក ជាអនុវត្តិយច្រើនរូប ចូលទៅរកព្រះអនុរាជ
 មានកាយ លុះចូលទៅដល់ ក៏ធ្វើសេចក្តីរីករាយ ជាមួយនឹងព្រះអនុរាជ
 មានកាយ លុះបញ្ចប់ពាក្យគួររីករាយ និងពាក្យគួរព្យាបាយ ក៏អង្គុយ
 ក្នុងទីសមគួរ ។ លុះបរិព្វាជក ជាអនុវត្តិយអម្បាលនោះ អង្គុយក្នុងទី
 សមគួរហើយ ក៏និយាយនឹងព្រះអនុរាជមានកាយដូច្នោះថា ម្ចាស់ការសោ
 អនុរាជ ព្រះតថាគតណា ជាបុរសទុក្ខម ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ដល់នូវ
 តំណែងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះតថាគតនោះ កាលនឹងបញ្ចក្ខន្ធសត្វនោះ តែង
 ចញ្ជក្នុងស្ថាន៤នេះថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅ
 មិនកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ មិនកើតទៀតខ្លះក៏មាន
 សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ កាល
 បើពួកបរិព្វាជកជាអនុវត្តិយ ពោលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះអនុរាជមានកាយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទទ្ធកិច្ចោ

តេ អញ្ញតិភ្នំយេ បរិព្វាជកេ ឯតទេវេច យោ សោ
 អាវុសោ គដាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរម-
 បត្តិបត្តោ តំ គដាគតោ អញ្ញត្រ ឥមេហំ ចត្វហំ មា-
 ធម៌ បញ្ញាបយមាមោ បញ្ញាមតិ ហោតិ គដាគតោ
 បរម្មណាតិ វា ឧ ហោតិ គដាគតោ បរម្មណាតិ វា
 ហោតិ ច ឧ ច ហោតិ គដាគតោ បរម្មណាតិ វា
 ធម៌ ហោតិ ឧ ឧ ហោតិ គដាគតោ បរម្មណាតិ
 វាតិ ។ ឯវិ វុត្តេ តេ អញ្ញតិភ្នំយោ បរិព្វាជកោ អាយស្មន្តិ
 អនុរាជំ ឯតទេវេចំ សោ បាយំ ភិក្ខុ ធម៌ កវិស្សតិ
 អថេច្ឆត្វជិតោ ថេរោ វា បទ ពាលោ អត្សត្តោតិ ។
 អថទោ អញ្ញតិភ្នំយោ បរិព្វាជកោ អាយស្មន្តិ អនុរាជំ
 ធម៌វាធម៌ ច ពាលវាធម៌ ច អមសាធម្មោ ឧដ្ឋាយា-
 សោ បញ្ញមីសុ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទ្ធកិច្ចោ

កំនិយាយនឹងពួកបរិព្វាជក ជាអន្សតិរិយចាំនិរោះ ដូច្នោះថា ម្ចាស់អាវុសោ
 ព្រះគដាគតណា ជាបុរសដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ផល់ទូរតំណែង
 ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះគដាគតនោះ កាលនឹងបញ្ញាមស្សនោះ តែងបញ្ញា
 ក្រៅអំពីស្ថាន ៤ នេះថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅ
 មិនកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតច្រុះ មិនកើតទៀតច្រុះក៏មាន
 សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ កាល
 ព្រះអនុរាជ និយាយយ៉ាងនេះហើយ បរិព្វាជក ជាអន្សតិរិយចាំនិរោះ
 និយាយនឹងព្រះអនុរាជមានកាយ យ៉ាងនេះថា ភិក្ខុនេះជាភិក្ខុប្តី ចូល
 មិនទាន់បានយូរ កុំនោះសាត លោកជាថេរវេទ តែល្ងង់មិនល្ងាស
 វៃ ។ សំដាប់នោះ ពួកបរិព្វាជក ជាអន្សតិរិយ ក៏គិះដៀលព្រះអនុរាជ
 មានកាយ ដោយពាក្យថាទៅថ្មីផង ដោយពាក្យថាល្ងង់ផង ហើយ
 ក្រោកអំពីអាសនៈ ទៀសចេញទៅ ។

វត្តស្បែក មជ្ឈិមបណ្ឌិត ថេរវិញ្ញាណ ចក្រព្រា

[២០៧] អថទោ អាយស្មតោ អនុរាជស្ស អ-
 ចិវ្យក្កន្តេសុ ភេសុ អញ្ញតិភិយេសុ បរិព្វាជកេសុ
 ឯកទយោសិ សពេ ទោ មិ ភេ អញ្ញតិភិយា ប-
 រិព្វាជកា ឧត្តរិ ធុច្ឆេយ្យិ កេមិ ឡាករាមាដោ ឧ
 ទ្វាហំ ភេសំ អញ្ញតិភិយាចំ បរិព្វាជកាចំ វុត្តវាដិ ថេវ
 កកវតោ អស្សំ ឧ ច កកវត្ថំ អក្ខតេ អញ្ញចិក្ខេយ្យិ
 ធម្មស្ស ចាទុធម្មំ ឡាករេយ្យិ ឧ ច កោចិ សមា-
 ធម្មិកោ វាទាទុបាតោ^(១) ភារយ្ហិ ហំ ឯ អាគច្ឆេយ្យាតិ ។
 អថទោ អាយស្មា អនុរាជោ យេន កកវា ភេទុបសង្កមិ
 ឧបសង្កមិ វា ។ មេ ។ ឯកមន្តំ ចិសិទ្ធា ទោ អាយ-
 ស្មា អនុរាជោ កកវត្ថំ ឯកទរោច វិហារិ កន្ត កក-
 វតោ អវិទូរេ អញ្ញត្យុដិកាយិ វិហារមិ អថទោ កន្ត

១ វិទុរោតិមិ ឃាថោ ។

វត្តស្បែក មជ្ឈិមបណ្ឌិត ថេរវិញ្ញាណ ចក្រព្រា

[២០៧] កាលវេលបរិព្វាជកជាអនុភិយេចាំនោះ ចៀសចេញ
 ទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះអនុរាជមានកាយ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ ដូច្នោះថា
 ប្រសិនបើបរិព្វាជកជាអនុភិយេចាំនោះ ស្មោះត្រង់ទៅទៀត កាក្ខ
 អញ ខឹងព្យាបាលបរិព្វាជកជាអនុភិយេចាំនោះដូចម្តេច ទើបឈ្នះ
 ថាពោលភាគពាក្យ ដែលព្រះមានព្រះភាគពោលហើយផង មិនពោល
 បង្គាប់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយពាក្យមិនពិតផង ឈ្នះថាព្យាបាលដូចមិ
 ភាគមិនផង ពាក្យពោលនិមួយដែលប្រកបដោយធម៌ មិនមកកាន់ស្តាន
 ដែលបណ្តែតធម៌រិះរឿលផង ។ គ្រានោះ ព្រះអនុរាជមានកាយចូល
 ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ។ មេ ។ លុះព្រះអនុ-
 រាជមានកាយ គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះ
 ភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងទីឯណោះ ខ្ញុំព្រះអង្គសម្រាកនៅ
 ក្នុងអញ្ញត្យុដិ ជិតព្រះមានព្រះភាគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

សម្ពុហុណា អញ្ញតិភិយោ បរិព្វាជកា យេនាហំ គេ-
 ទុបសង្កមីសុ ។ បេ ។ មិ ឯតទភិទំ យោ សោ
 អាវុសោ អនុរាជ គថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ
 បរមបតិបត្តោ តំ គថាគតោ ឥមេសុ ធនុសុ ហំធនុ
 បញ្ញាបយមាថោ បញ្ញាមេតិ ហោតិ គថាគតោ បរម្មរ-
 ណាតិ វា ធន ហោតិ គថាគតោ បរម្មរណាតិ វា
 ហោតិ ធន ធន ហោតិ គថាគតោ បរម្មរណាតិ វា
 ទេវ ហោតិ ធន ធន ហោតិ គថាគតោ បរម្មរណាតិ
 វាតិ ។ ឯវិ វុត្តាហំ កន្តេ ភេ អញ្ញតិភិយោ បរិព្វាជ-
 កោ ឯតទភិទំ យោ សោ អាវុសោ គថាគតោ
 ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមបតិបត្តោ តំ គថាគតោ
 អញ្ញាត្រ ឥមេហំ ធនុហំ ហំធនុហំ បញ្ញាបយមាថោ
 បញ្ញាមេតិ ហោតិ គថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ។ បេ ។
 ទេវ ហោតិ ធន ធន ហោតិ គថាគតោ បរម្មរណាតិ
 វាតិ ។ ឯវិ វុត្តោ កន្តេ ភេ អញ្ញតិភិយោ បរិព្វាជកា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គោ

ពួកបរិព្វាជក ជាអន្យតិភិយោច្រើនប្រេ ចូលមកក្នុងព្រះអង្គ ។ បេ ។ បាទ
 និយាយនឹងខ្ញុំព្រះអង្គដូច្នោះថា ម្ចាស់អាវុសោអនុរាជ ព្រះគថាគតណា
 ជាបុរសដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ទុក្ខខ្ពស់ ដល់ខ្ញុំកំណែងដ៏ទុក្ខខ្ពស់ ព្រះ
 គថាគតនោះ កាលនឹងបញ្ញាកសត្វនោះ តែងបញ្ញាក ក្នុងស្ថានទាំង ៤
 នេះថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅមិនកើតទៀតក៏មាន
 សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតចុះ មិនកើតទៀតចុះក៏មាន សត្វស្លាប់ទៅកើត
 ទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 កាលចេះនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គក៏និយាយទៅនឹងបរិព្វាជក
 ជាអន្យតិភិយោទាំងនោះដូច្នោះថា ម្ចាស់អាវុសោ ព្រះគថាគតណា ជាបុរស
 ដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ទុក្ខខ្ពស់ ដល់ខ្ញុំកំណែងដ៏ទុក្ខខ្ពស់ ព្រះគថាគត
 នោះ កាលនឹងបញ្ញាកសត្វនោះ តែងបញ្ញាក ក្រៅពីស្ថាន ៤ នេះ
 ថា សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន ។ បេ ។ សត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិន
 មែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនក៏មាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
 ឃើញព្រះអង្គនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ទើបបរិព្វាជកជាអន្យតិភិយោទាំងនោះ

ទន្ទស័យុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាលក ថេរីត្តោ បុគ្គលោ

មំ ឯតទេវេន្ទំ សោ ហាយំ ភិក្ខុ ទេវា ភវិស្សតិ
 អចិរិយ្យត្រិដិគោ ថេរោ វា បទ ពាលោ អព្យត្តោតិ ។
 អថទោ មំ កន្តេ តេ អញ្ញតិក្ខិយា បរិព្វាជកា ទេវា-
 ទេទ ច ពាលវាទេទ ច អបសាទេទ្វា ទុដ្ឋាយាសថា
 បញ្ញមីសុ ។ តស្ស មយ្ហំ កន្តេ អចិរិយ្យត្តិទ្តសុ តេសុ
 អញ្ញតិក្ខិយេសុ បរិព្វាជកេសុ ឯតទេហោសិ សទេ ទោ
 មំ តេ អញ្ញតិក្ខិយា បរិព្វាជកា ទុត្តរិ បុច្ឆយ្យំ កខំ
 ព្យាគារមាទោ ទ ទ្វាហំ តេសិ អញ្ញតិក្ខិយាទំ បរិព្វាជ-
 កាទំ វុត្តវាទី ថេរី កកវតោ អស្សំ ទ ច កកវទ្តិ
 អក្ខតេទ អញ្ញចិត្តេយ្យំ ធម្មស្ស ចាទុទម្មំ ព្យាគារយ្យំ
 ទ ច កោចិ សហទម្មិកោ វាទាទុទាតោ ការយ្ហំ ហំទិ
 អាគច្ឆេយ្យតិ ។

ទន្ទស័យុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាលក ថេរីត្ត ទំ ៤

ខិយាយមកនឹងខ្ញុំព្រះអង្គវិញដូច្នោះថា ភិក្ខុនេះប្រហែលជាភិក្ខុថ្មី ឬសមិន
 ចាន់បានយូរ ពុំនោះសោត លោកជាថេរីវែរ តែល្ងង់មិនឃ្លាសវៃ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រោះនោះ បរិព្វាជក ជាអន្យតិយចាំនោះ
 គិះដៀលខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយពាក្យថាទៅថ្មីផង ដោយពាក្យថាល្ងង់ផង
 ហើយក្រោកចាកអាសនៈ ចៀសចេញទៅ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ពាលវាជបរិព្វាជកជាអន្យតិយចាំនោះ ចៀសចេញទៅមិនយូរចំនួន
 ខ្ញុំព្រះអង្គក៏មានសេចក្តីត្រូវវែរដូច្នោះថា បើបរិព្វាជកជាអន្យតិយចាំនោះ
 សូរភាគ្នាអញ្ញតទៅទៀត ភាគ្នាអញ្ញនឹងព្យាគារដល់បរិព្វាជកជាអន្យតិយ
 ចាំនោះដូចម្តេច ទើយ្យនោះថាពាលភាមពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ពាលហើយផង មិនឃ្លានថាពាលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយ
 ពាក្យមិនពិតផង ឃ្លានថាព្យាគារម្តេចមិកាមធម៌ផង ពាក្យពាលនិមួយ
 ដែលច្រកចេញដោយធម៌ មិនមកកាន់ស្តានដែលបណ្ឌិតប្រើគិះដៀលផង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហដ្ឋោ

[២១០] តំ ភី មញ្ញសិ អនុរាជ រូបំ ធិដ្ឋំ វា អធិដ្ឋំ
 វាតំ ។ អធិដ្ឋំ កន្តោ ។ យំ បចាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ
 វាតំ ។ ទុក្ខំ កន្តោ ។ យំ បចាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ វិបវណាមធម្មំ
 កាល្យំ ទុ តំ សមនុបស្សិតំ ឯតំ អភ ឯសោ ហេមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ចោ ហេតំ កន្តោ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ធិដ្ឋំ វា អធិដ្ឋំ វាតំ ។
 អធិដ្ឋំ កន្តោ ។ ថេ ។ កស្មាតិហា ។ ថេ ។ ឯវិ បស្សំ
 ។ ថេ ។ ចាបរិ ភីត្តត្តាយាតិ បជាចាតិ ។

[២១១] តំ ភី មញ្ញសិ អនុរាជ រូបំ តថាគតោតំ
 សមនុបស្សិតិ ។ ចោ ហេតំ កន្តោ ។ វេទនំ ។
 សញ្ញំ ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ សមនុ-
 បស្សិតិ ។ ចោ ហេតំ កន្តោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហដ្ឋោ

[២១០] ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់អនុរាជ អ្នកសំខាល់សេចក្តី
 រោងដូចម្តេច ប្រទៀតឬមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ ព្រះអង្គ ។ ចុះរបស់
 ណា មិនទៀត របស់រោងជាទុក្ខ ឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ ព្រះអង្គ ។
 ចុះរបស់ណា ដែលមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរ
 យល់ឃើញម្តេចរបស់រោងថា គុំជារបស់កញ្ច គុំជាកញ្ច គុំជាគូនកញ្ច
 ដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងរោងទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារចាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀត ឬមិនទៀត ។ មិន
 ទៀតទេ ព្រះអង្គ ។ ថេ ។ ព្រោះហេតុរោង ក្នុងសាសនារោង ។ ថេ ។
 អរិយសាវ័កកាលឃើញយ៉ាងរោង ។ ថេ ។ វេទន៍ដឹងច្បាស់ថា មន្តការវា
 កិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោឡសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[២១១] ម្ចាស់អនុរាជ អ្នកសំខាល់សេចក្តីរោងដូចម្តេច អ្នក
 ភិបារណាឃើញម្តេច ថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។
 អ្នកភិបារណាឃើញ ម្តេចវេទនា ។ ម្តេចសញ្ញា ។ ម្តេចសង្ខារចាំងឡាយ ។
 ម្តេចវិញ្ញាណ ថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។

ខន្ធស្បុរស្ស មជ្ឈិមនិកាយោ វេទនា បទដ្ឋក

[២៧២] តំ កី មញ្ញសិ អនុរាជ រូបស្មី តថាគ-
តោតិ សមទុបស្សសីតិ ។ ខោ ហេតំ កន្តោ ។ អញ្ញត្រ
រូបា តថាគតោតិ សមទុបស្សសីតិ ។ ខោ ហេតំ កន្តោ ។
វេទនាយ ។ បេ ។ អញ្ញត្រ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញា-
យ ។ អញ្ញត្រ សញ្ញាយ ។ សង្ការេសុ ។ អញ្ញត្រ
សង្ការោ ។ វិញ្ញាណស្មី ។ អញ្ញត្រ វិញ្ញាណ តថា-
គតោតិ សមទុបស្សសីតិ ។ ខោ ហេតំ កន្តោ ។

[២៧៣] តំ កី មញ្ញសិ អនុរាជ រូបំ ។ វេទនា ។
សញ្ញា ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ តថាគតោតិ សមទុ-
បស្សសីតិ ។ ខោ ហេតំ កន្តោ ។

[២៧៤] តំ កី មញ្ញសិ អនុរាជ អយំ សោ អរូបំ
អវេទនោ អសញ្ញំ អសង្ការោ អវិញ្ញាណោ តថាគតោតិ
សមទុបស្សសីតិ ។ ខោ ហេតំ កន្តោ ។ ឯតុ ច តេ
អនុរាជ ធិដ្ឋវ ធិដ្ឋេ សទូតោ តថតោ តថាគតោ
អនុបលភ្ល័យនាខោ កល្លំ ទុ តេ តំ វេយ្យាករណំ

ខន្ធស្បុរស្ស មជ្ឈិមនិកាយោ វេទនា បទដ្ឋក

[២៧៥] ខាលអនុរាជ អកសំគាលំសេចក្តីនារ ដូចម្តេច អក
ភិចារណារយើញថា សត្វមានក្នុងរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ អក
ភិចារណារយើញថា សត្វផ្សេងអំពីរូបឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ក្នុង
វេទនា ។ បេ ។ ផ្សេងអំពីវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ។ ផ្សេងអំពីសញ្ញា ។
ក្នុងសង្ការចាំខ្សោយ ។ ផ្សេងអំពីសង្ការចាំខ្សោយ ។ ក្នុងវិញ្ញាណ ។
អកភិចារណារយើញថា សត្វផ្សេងអំពីវិញ្ញាណឬ ។ មិនដូច្នោះទេ
ព្រះអង្គ ។

[២៧៦] ខាលអនុរាជ អកសំគាលំសេចក្តីនារ ដូចម្តេច អក
ភិចារណារយើញរូប ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការចាំខ្សោយ ។
អកភិចារណារយើញវិញ្ញាណថាជាសត្វឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។

[២៧៧] ខាលអនុរាជ អកសំគាលំសេចក្តីនារដូចម្តេច អកភិ-
ចារណារយើញថាសត្វនេះ មិនមានរូប មិនមានវេទនា មិនមានសញ្ញា
មិនមានសង្ការ មិនមានវិញ្ញាណឬ ។ មិនដូច្នោះទេ ព្រះអង្គ ។ ខាល
អនុរាជ កំក្នុងរឿងនេះ កាលបើអ្នកកំណត់ថា ជាលេសទៀង ជា
លេសពិត ក្នុងចម្បងរូបរាង កាលព្យាករណ៍លេសអ្នកនោះអ្នកហើយឬ ថា

សុត្តន្តបិដក សំយដ្ឋនិកាយស្ស ខន្ធលវគ្គ

យោ សោ អារុសោ តថាគតោ ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមចត្តិវគ្គោ ភិ តថាគតោ អញ្ញត្រ ឥមេហិ ទត្ថហិ ហិទេហិ បញ្ញាបយមាដោ ចញ្ញបេមិ ហោតិ តថាគតោ បរាជ្ជណាភិ វា ទ ហោតិ តថាគតោ បរាជ្ជណាភិ វា ហោតិ ទ ទ ទ ហោតិ តថាគតោ បរាជ្ជណាភិ វា ទេវ ហោតិ ទ ទ ហោតិ តថាគតោ បរាជ្ជណាភិ វា ភិ ។ ឆោ ហោតិ កន្លេ ។ សាទុ សាទុ អនុរាជ បុត្រោ ហោតិ អនុរាជ ឯតរាហិ ទ ទុក្ខញ្ចវ ចញ្ញបេមិ ទុក្ខស្ស ទ ទិរោចន្តិ ។

[២៧៤] ឯកំ សមយំ កកវា វាជតហោ វិហារតិ វេទ្យវាទ កាលទុក្ខនិវាសេ ។ តេន ទោ ចន សមយេន អាយស្មា វត្តលិ កុត្តការទិវេសនេ វិហារតិ អាពាធិតោ ទុក្ខតោ ពាទ្យតិលាដោ ។ អថទោ អាយស្មា វត្តលិ ទុចដ្ឋានេ អាមន្តេសិ ឯដ កុម្មេ អារុសោ យេន កកវា តេនុបសន្តមថ ទុចសន្តមិក្ខា បម វាទនេន កកវតោ មាទេ សិរសា វទុថ វត្តលិ កន្លេ ភិក្ខុ អាពាធិតោ

សុត្តន្តបិដក សំយដ្ឋនិកាយ ខន្ធលវគ្គ

មាលភារុសោ ព្រះគោតគណោ ជាបុរសដ៏ទុក្ខម ជាបុរសដ៏ទុក្ខស្រស់ ដល់ទូកំណែនដ៏ទុក្ខស្រស់ ព្រះគោតគណោ កាលនឹងបញ្ចក្ខន្ធសក្ខ ដោះ តែនិបញ្ញក្រៅពីស្ថាន ២ នេះថា សក្ខស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន សក្ខស្លាប់ទៅមិនកើតទៀតក៏មាន សក្ខស្លាប់ទៅកើតទៀតច្រុះ មិនកើត ទៀតច្រុះក៏មាន សក្ខស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ក៏មាន ។ មិនគួរទេ ព្រះអង្គ ។ មាលអនុរាជ ប្រវែកហើយ ប្រវែក ហើយ មាលអនុរាជ ក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលដេញវិទ្យុនក្តី កថាគត បញ្ញា ដូចក្នុងនិរសចក្កិលតទុក្ខ ។

[២៧៥] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើននឹងនៅក្នុងវត្ត វេទ្យវិទ ជាបុរសទុក្ខនិវាសន្ត ជិតគ្រូនិរាជគ្រិះ ។ សម័យនោះ ៦៨ ព្រះក្តល់មានកាយ មានអាពាធ ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺ ជាទម្ងន់ នៅក្នុងសាលារបស់ស្វម្ពធានី ។ ព្រះក្តល់មានកាយ គិរហវ ពួកក៏កុំជាបង្ហាតមកថា មាលភារុសោទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ បក ចូរអ្នកទាំងឡាយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ហើយ ចូរងាយបង្ខំព្រះបាទារបស់ព្រះមានព្រះភាគដោយគ្រូនី កាម ពាក្យរបស់ខ្ញុំថា ហេតុព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុឈ្មោះក្តលិ មានអាពាធ

ខ្ពស់យុទ្ធសាស្ត្រ ឧប្បមហោស្សនៈ វេជ្ជ បណ្ឌិត

ទុក្ខិតោ ពាធិប្បតិលាថោ សោ ភគវតោ ហោនេ សិ-
 វសា វន្តតិវិ ឯវត្ថុ វិនេជ សាទុ កិវ កន្តេ ភគវ
 យេន វត្តលិ ភិក្ខុ តេទុបសន្តមតុ អនុកម្មំ ឧបា-
 ធាយាតិ ។ ឯវត្ថុសោតិ ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ
 វត្តលិស្ស បដិស្សតោ យេន ភគវ តេទុបសន្តមិសុ
 ឧបសន្តមិតោ ។ បេ ។ ភគវន្តិ ឯតនេវេនំ វត្តលិ កន្តេ
 ភិក្ខុ អពាធិតោ ទុក្ខិតោ ពាធិប្បតិលាថោ សោ
 ភគវតោ ហោនេ សិវសា វន្តតិ ឯវត្ថុ បទ វិនេជ សាទុ
 កិវ កន្តេ ភគវ យេន វត្តលិ ភិក្ខុ តេទុបសន្តមតុ
 អនុកម្មំ ឧបាធាយាតិ ។ អនិវសេសិ ភគវ តុណ្ហិ-
 កាវេន ។

ខ្ពស់យុទ្ធសាស្ត្រ ឧប្បមហោស្សនៈ វេជ្ជ បណ្ឌិត

ដល់ខ្ញុំសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺជាទម្ងន់ លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះបាទ
 ព្រះភាគដោយភ្នំ ហើយអ្នកទាំងឡាយ ចូរពាលយ៉ាងនេះទៀត
 បត់គ្រូព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគស្តេចទៅកេត្រវត្តលិ
 ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ ។ ភិក្ខុអម្បាលនោះទទួលបានព្រះវត្តលិ
 មានអាយុថា កុរុណា កវុសា ហើយចូលទៅទាល់ព្រះមានព្រះភាគ
 លុះចូលទៅដល់ហើយ ។ បេ ។ គឺគ្រាបង្គំទទួលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះ
 ថា បត់គ្រូព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុឈ្មោះវត្តលិ មានអាយុ ដល់ខ្ញុំសេចក្តី
 ទុក្ខ មានជម្ងឺជាទម្ងន់ លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះបាទព្រះភាគដោយ
 ភ្នំ មួយទៀត លោកពាលយ៉ាងនេះថា បត់គ្រូព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 សូមព្រះមានព្រះភាគស្តេចទៅកេត្រវត្តលិ ដោយសេចក្តីអនុគ្រោះ ។
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទទួល ដោយកុណ្ឌិកាត ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

[២១៦] អថាទា ធម្មតា វិវាសេនា ចក្កញ្ជិវរមាណ-
 យ យេនាយស្មា វត្តលី តេជុបសុត្តិបិ ។ អនុសា
 ទោ អាយស្មា វត្តលី កកវន្តំ ទូរោ វ អាតច្ចន្តំ
 ធិស្វាន មញ្ជុកេ សមត្យោបិ^(១) ។ អថាទា កកវ
 អាយស្មន្តំ វត្តលី ឯតដោត អលី វត្តលី មា ភិ
 មញ្ជុកេ សមត្យោបិ សន្តិមាធិ អាសនាបិ ចញ្ញត្តាធិ
 តត្តាហំ ធិសីធិស្សមីតិ ។ ធិសីធិ កកវ ចញ្ញត្តេ
 អាសនេ ។ ធិសដ្ឋ ទោ កកវ អាយស្មន្តំ វត្តលី
 ឯតដោត កត្តិ តេ វត្តលី មមធិយំ កត្តិ យាចធិយំ
 កត្តិ ទុត្តា វេននា ចដិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តិ
 ចដិក្កមោសាធិ ចត្តាយតិ នោ អភិក្កមោតិ ។ ធី
 មេ ករុន្ត មមធិយំ ធី យាចធិយំ កាធូ មេ ទុត្តា
 វេននា អភិក្កមន្តំ នោ ចដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសាធិ
 ចត្តាយតិ នោ ចដិក្កមោតិ ។ កត្តិ តេ វត្តលី ធី
 កត្តិ កុត្តក្កំ ធី តោចិ វិប្បដិសារោតិ ។ កត្ត មេ
 ករុន្ត អមធូតិ កុត្តក្កំ អធិប្បតោ វិប្បដិសារោតិ ។

១ ឃ. សមត្ថេបិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

[២១៦] លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ស្ស្រង់ប្រដាប់ប្រាស
 ធិតិវិហើយ ទ្រង់ស្តេចទៅក្រៅព្រះវត្តលីមានកាយ ។ ព្រះវត្តលីមាន
 កាយ បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ កំពុងស្តេចមកអំពីចម្ងាយ លុះ
 ឃើញហើយ ក៏សំដែងកិរិយាករណ៍គេគេលើគ្រែ ។ ទើបព្រះមានព្រះ
 ភាគប្រាសនឹងព្រះវត្តលីមានកាយដូច្នោះថា ម្ចាស់វត្តលី ភ្លើយចុះ អ្នក
 កុំករណ៍គេលើគ្រែឡើយ គឺថាគេនឹងអង្គុយលើកាសនៈដែលគេក្រាល
 បំពុងហើយនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏គង់លើកាសនៈដែលគេក្រាល
 ហើយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគគង់ហើយ ទើបប្រាសនឹងព្រះវត្តលីមាន
 កាយដូច្នោះថា ម្ចាស់វត្តលី អ្នកល្មមអត់ធ្ងន់បានខ្លះឬ អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅ
 បានខ្លះឬ ទុក្ខវេទនាចូរថយមិនចម្រើនឡើយ សេចក្តីចូរថយវែងប្រាកដ
 មិនចម្រើនឡើយខ្លះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គអត់ធ្ងន់មិន
 បានទេ ខ្ញុំព្រះអង្គប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនាជាទម្ងន់ចម្រើនឡើយ
 ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនចូរថយទេ សេចក្តីចម្រើនប្រាកដឡើយ មិនចូរថយ
 ទេ ។ ម្ចាស់វត្តលី អ្នកឥតមានសេចក្តីរង្ស៊ីសម្តីបន្តិចឬ អ្នកឥត
 មានសេចក្តីរង្ស៊ីគ្រហាយអ្វីទេឬ ។ សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាក្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គ
 មានសេចក្តីរង្ស៊ីសព្វចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេចក្តីរង្ស៊ីគ្រហាយជាចម្រើន ។

វន្តសំយន្តស្ស មជ្ឈិមចណ្ណសារេ យេវត្តោ ចក្កតោ

កាត្វំ បទតំ វត្តលំ អត្តា សីលតោ ទ ឧបវន្តតិ ។
 ទ ទោ មំ កន្តុ អត្តា សីលតោ ឧបវន្តតិ ។
 ទោ ទេ កំ វត្តលំ អត្តា សីលតោ ឧបវន្តតិ
 អដ កំ តុ តេ កុក្កុ កោ ទ វិច្ឆិដិសារេតិ ។
 វិច្ឆិដិសារេតិ កន្តុ កកវន្តំ ទស្សនាយ ឧបសន្តមិ-
 តុកាមោ នត្ថំ ទ មេ កាយស្មី កវតិកា ពលមត្តា
 យាវតាហំ កកវន្តំ ទស្សនាយ ឧបសន្តមយ្យន្តំ ។
 អលំ វត្តលំ កំ តេ ភមិទា បូតិកាយេន និដ្ឋេន ។
 យោ ទោ វត្តលំ នម្មំ បស្សតិ សោ នម្មំ បស្សតិ យោ
 មំ បស្សតិ សោ នម្មំ បស្សតិ ។ នម្មំ ហិ វត្តលំ
 បស្សន្តោ មំ បស្សតិ មំ បស្សន្តោ នម្មំ បស្សតិ ។
 តំ កំ មត្តាសិ វត្តលំ រូបំ និច្ចំ វ អនិច្ចំ វតិ ។

វន្តសំយន្ត មជ្ឈិមចណ្ណសារេ យេវត្ត ទំ ២

ម្ចាស់វត្តលំ ខ្លះអ្នកមិនគំរេដៀលអ្នកឯង ដោយសីលទេ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្លួនខ្ញុំមិនគំរេដៀលខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយសីលទេ ។ ម្ចាស់
 វត្តលំ បើខ្លួនអ្នកមិនគំរេដៀលអ្នកឯងដោយសីលទេ ចុះអ្នកឯងរក្សៀស
 ដូចម្តេច ក្រៅក្រហាយដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ចង់ចូលទៅចូលព្រះធានព្រះភាគ តាំងពីយូរយារហើយ ប៉ុន្តែខ្ញុំព្រះអង្គ
 មិនមានកម្លាំងកាយ ល្មមចូលទៅចូលព្រះធានព្រះភាគបានសោះឡើយ ។
 កុំឡើយ វត្តលំ ប្រយោជន៍អ្វីដោយកាយសម្បុយ ដែលអ្នកឃើញហើយ
 នេះ ។ ម្ចាស់វត្តលំ បុគ្គលណាមួយឃើញធម៌ បុគ្គលនោះឈ្នះថា
 ឃើញធម៌ធម៌ បុគ្គលណាឃើញធម៌ធម៌ បុគ្គលនោះឈ្នះថាឃើញ
 ធម៌ ។ ម្ចាស់វត្តលំ ព្រោះថា កាលបើបុគ្គលឃើញធម៌ ឈ្នះថា
 ឃើញធម៌ធម៌ កាលបើបុគ្គលឃើញធម៌ធម៌ ឈ្នះថាឃើញធម៌ ។
 ម្ចាស់វត្តលំ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ដូចម្តេច ច្រឡំ ច្រឡំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយស្ស ខុទ្ទកនិទ្ទេ

អនិច្ចំ កង្កេ ។ យំ បយានិច្ចំ បុត្តំ ក ធី សុខំ ភវិ ។
 ទុត្តំ កង្កេ ។ យំ បយានិច្ចំ បុត្តំ វិបវណាមធម្មំ កាលំ
 ទុត្តំ សមទុបស្សំវិ ឯតិ មម ឯសោហមស្សិ ឯសោ
 មេ អត្តាតិ ។ យោ យោតិ កង្កេ ។ វេយោ ។ សញ្ញា ។
 សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ ជិច្ចំ ក អនិច្ចំ ភវិ ។ អនិច្ចំ
 កង្កេ ។ មេ ។ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ យោ យោតិ កង្កេ ។
 តស្មាតិមា ។ មេ ។ ឯវិបស្សំ ។ មេ ។ យាថវិ ឥន្ទត្តាណាតិ
 បយានីតិ ។ អថតា ភគវ អាយស្មន្តំ វុត្តុលី ឥមិយា
 ឡិកំទេន ឡិវតិកា ឧដ្ឋាយាសនា យេន កិជ្ឈត្តដោ
 បព្វតោ ទេយ បុត្តមិ(១) ។

១ ម. គេតុបស្សមិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយក្កនិកាយស្ស ខុទ្ទកនិទ្ទេ

បតិក្រច្រះអន្តិជ្ជប្រិម មិមទៀងវេ ។ បុរេសំណាទិស្សេន យេវ
 ហោនោទុក្ខទុណសុខ ។ បតិក្រច្រះអន្តិជ្ជប្រិម ធាតុក ។ បុរេសំណា
 មិទទៀង ធាតុក មានសេចក្តីប្រែប្រួលធាតុក យេវនោះគួរដើម្បី
 យល់ឃើញថា ទុំរបស់អញ ទុំនោះអញ ទុំនោះខ្លួនអញដែរឬ ។
 បតិក្រច្រះអន្តិជ្ជប្រិម មិមគួរដើម្បីយល់ឃើញយ៉ាងនោះ ។ វេយោ ។
 សញ្ញា ។ សន្តិទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទាំង ប្រាំបីទាំង ។ បតិក្រ
 ច្រះអន្តិជ្ជប្រិម មិមទៀងវេ ។ យេ ។ បុរេសំណាទិស្សេន ។ បតិក្រ
 ច្រះអន្តិជ្ជប្រិម មិមគួរដើម្បីយល់ឃើញ យ៉ាងនោះ ។ បព្វតោ
 នោះ ភវិយសាវ័កកនិសាសនានេះ ។ យេ ។ យល់ឃើញយ៉ាងនេះ
 ។ មេ ។ កិដ្ឋិត្តសំចា បុត្តការទានិច្ចនិវ ប្រតិក្រច្រះអន្តិជ្ជប្រិមសាស្ត្រស
 កិច្ចខេនទៀត មិមមានឆ្មេយ ។ បុរេសំណាទិស្សេន ប្រតិក្រច្រះ
 ច្រះអន្តិជ្ជប្រិម មានប្រះទុរេមេនហិយ កំប្រាកតាភស្ត
 ស្តេចខេត្តទៅតាំងភ្នំគិដ្ឋិកុល ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ មន្ទីរចក្ខុវិស័យ យោធា ចក្ខុវិស័យ

[២១៧] អដទោ អាយស្មា វក្កលី អនិវរណ្ណក្កនិស្ស
 កកវតោ ឧបដ្ឋានោ អាមន្តេសិ ឯដ ទី អាវុសោ មញ្ច
 កំ អាណេមត្វា យេន វសិកិលិបស្សំ កាឡសិលា
 តេនុបសង្កមិសុ កកិ ហិ ធាម មាទិសោ មន្តរយេ
 កាលិ កក្កុំ មញ្ញេយ្យតិ ។ ឯវនាវុសាតិ ទោ តេ
 កិក្កុ អាយស្មតោ វក្កលីស្ស បដិស្សុត្វា អាយស្មន្តំ
 វក្កលី មញ្ចកំ អាណេមត្វា យេន វសិកិលិបស្សំ
 កាឡសិលា តេនុបសង្កមិសុ ។ អដទោ កកវ តញ្ច
 វត្តិ តញ្ច ធិវសាវសេសំ កិជ្ឈក្កដេ មត្វតេ វិហាសំ ។
 អដទោ ទេ ទេវតាយោ អកិក្កន្តាយ វត្តិយា អកិក្ក
 ន្តវណ្ណា កេវលកម្មំ កិជ្ឈក្កដំ ឱកាសត្វា យេន
 កកវ តេនុបសង្កមិសុ ។ បេ ។ ឯកមន្តំ អដ្ឋិសុ ។

ឧទ្ទិសយុទ្ធសាស្ត្រ មន្ទីរចក្ខុវិស័យ យោធា ទី ៤

(១១៧) កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញទៅ មិនយូរ

ចំនួន ព្រះក្រលី គឺហៅពួកកិក្កុជាមេដ្ឋានកម្មជា ម្នាលអាវុសាចាំ
 ខ្យាយ ចូរអ្នកចាំខ្យាយមកកាយ ចូរអ្នកចាំខ្យាយ លើកង្កែបឡើង
 កាន់គ្រែ ហើយនាំទៅឯក្រុងកាឡសិលា ក្បែរក្នុងសិគិលិ ព្រោះចុក្កល
 ដូចជាខ្ញុំមិនសមរម័ននឹងធ្វើកាលកិរយា ក្នុងចន្លោះផ្ទះឡើយ ។ កិក្កុចាំ
 នោះ ទទួលកាត្យវេស្សព្រះក្រលីមានអាយុដូច្នោះថា កុលា កាវុសា
 ហើយលើកព្រះក្រលីមានអាយុឡើងកាន់គ្រែ សែននាំទៅឯក្រុងកាឡសិលា
 ក្បែរក្នុងសិគិលិ ។ ព្រោះនោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គន់លើក្នុង
 គិជ្ឈក្កដស្តវគ្រិះនាវនិវិជ្ជនោះ ។ កាលព្រឹ (បឋមយាម) កន្លង
 ហើយ ទេវតា ២ អង្គ មានសិរីវិស័យ ញ៉ាំងក្នុងគិជ្ឈក្កដចាំខ្យាយឡើង
 ហើយចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ ។ បេ ។ ឯកនាវុសាចាំខ្យាយ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ

ឯកមន្តិ វិហា ទោ ឯកា ទេវតា ភកវន្តិ ឯតទរោច
វក្កលិ កន្តេ កិក្កុ វិហោត្តាយ ទេវតតិ ។ អពា
ទេវតា ភកវន្តិ ឯតទរោច សោ ហិ ទ្ធន សោ(១) កន្តេ
សុវិមុត្តា វិមុត្តិស្សតិ ។ ឥទបរោជិ តា ទេវតាយា
ឥទិ វត្តា ភកវន្តិ អភិវទេត្តា បទត្តិលំ តាត្តា តាត្ត-
វន្តិយេសុ ។

(២០៨) អថទោ ភកវា តស្សា វត្តិយោ អទ្ធកយេន
កិក្កុ អាមន្តេសិ ឯថ តុម្ពេ កិក្កុវេ យេន វក្កលិ
កិក្កុ តេទុបសន្តមេ ឧបសន្តមិត្តា វក្កលិ កិក្កុ ឯវិ
វទេថ សុណាវសោ ភិ វក្កលិ ភកវតោ វទេនិ ទ្ធនិ
ទេវតានិ ឥមំ អាវសោ វត្តិ ទ្វេ ទេវតាយា អភិក្កត្តា-
យ វត្តិយោ អភិក្កន្តវន្តា តេវលកប្ប កិជ្ឈក្កនិ
ឧកាសេត្តា យេន ភកវា តេទុបសន្តមិសុ ឧបសន្ត-
មិត្តា ភកវន្តិ អភិវទេត្តា ឯកមន្តិ អដ្ឋិសុ ឯកមន្តិ
វិហា ទោ អាវសោ ឯកា ទេវតា ភកវន្តិ ឯតទរោច

១ ឧ. អយំ សព្វា ន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គោ

លុះទេវតាមួយអង្គបិតនៅក្នុងទីដីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមាន
ព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វក្កលិកិក្កុកុំពុំគ្រឿងដើម្បី
មគ្គវិហារ ។ ទេវតាមួយអង្គទៀត ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វក្កលិកិក្កុនោះ ជាអ្នកចង្អុលស្រឡះ
ចាកកិលេស មុខជាទីដ៏រួចរាល់យំក ។ ទេវតាទាំងនោះបានពោល
ពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏អភិវទេព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើ
ប្រទក្សិណ ហើយបាត់ទៅក្នុងទីនោះឯង ។

(២០៨) លុះក្រិះនោះ កន្លងទៅហើយ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ហៅកិក្កុទាំងឡាយថា ខ្ញុំលកិក្កុទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ
មកកាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយចូលទៅកេរក្កលិកិក្កុ លុះចូលទៅដល់ហើយ
ត្រូវប្រាប់វក្កលិកិក្កុយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំលកាវសោវក្កលិ ចូរអ្នកស្តាប់ព្រះពុទ្ធ-
ដីការបស់ព្រះមានព្រះភាគ និងពាក្យរបស់ទេវតាទាំងពីរអង្គ ខ្ញុំល
កាវសោ អ្វីកយប់មិញនេះ កាលដែលក្រី (បឋមយាម) កន្លងហើយ
ទេវតាពីរអង្គ មានស្មើជើងរឿង ញ៉ាំងកិក្កុដូចទាំងមូលឲ្យក្រី ចូលមក
គាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលមកដល់ហើយ ក៏វាយបង្គំព្រះមានព្រះ
ភាគ ហើយបិតនៅក្នុងទីដីសមគួរ ខ្ញុំលកាវសោ លុះទេវតាមួយអង្គ
បិតនៅក្នុងទីដីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះថា

វត្តលី កន្លែ ភិក្ខុ វិមាត្យាយ ទេតេតិ ។ អបក
 ទេវតា ភកវន្តំ ឯតនកោច សោ ហំ ទូន សោ(១) កន្លែ
 សុវិមុត្តា វិមុត្តិស្សតិ ។ ភកវ ច តិ អាវុសោ
 វត្តលី ឯវិមាតា មា កាយំ វត្តលី មា កាយំ វត្តលី
 អបាចកន្លែ មរណំ ភវិស្សតិ អបាចិកា កាល-
 កវិយាតិ ។ ឯវិ កន្លែតិ ទោ តេ ភិក្ខុ ភកវតា
 ចជិស្សតា យេហយស្មា វត្តលី តេទុចសន្តមិសុ ឧ-
 ចសន្តមិត្វា អាយស្មន្តំ វត្តលី ឯតនកោចំ សុណា-
 វុសោ វត្តលី ភកវតា វចនំ ម្លិន្ទញ ទេវតានន្តិ ។

(២៧៧) អថទោ អាយស្មា វត្តលី ឧបដ្ឋានេ
 អាមន្តសិ ឯថ មំ អាវុសោ អញ្ញកា ឧរោបេថ កថិ
 ហំ ចាម មាទិសោ ឧទេ អាសនេ ចិសិទិត្វា តស្ស
 ភកវតា សាសនំ សោតទិ មញ្ញយ្យាតិ ។ ឯវ-
 មាវុសោតិ ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតា វត្តលីស្ស
 ចជិស្សតា អាយស្មន្តំ វត្តលី មញ្ញកា ឧរោបេសំ

១. ឧ. អយំ ន ទិស្សនិ ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលីភិក្ខុ កំពុងត្រិះរិះដើម្បីវិមាត្វ ។ ទេវតា
 មួយអង្គទៀត ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន វត្តលីភិក្ខុនោះ ជាអ្នកចង់រួចស្រឡះចាត់កិលេស មុនជាងគេរួច
 ដោយឆាប់ ។ ម្ចាស់អាវុសោវត្តលី ទាំងព្រះមានព្រះភាគ ក៏បានក្រាស់
 ទឹកអ្នកយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់វត្តលី អ្នកកុំខ្លាចឡើយ ម្ចាស់វត្តលី អ្នកកុំ
 ខ្លាចឡើយ មរណៈរបស់អ្នក មុនជាមិនកាត្រក់ទេ កាលកិរិយា ក៏មុន
 ជាមិនកាត្រក់ទេ ដូច្នោះដែរ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
 របស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ហើយចូលទៅក្រុង
 វត្តលីមានកាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏និយាយទឹកព្រះវត្តលីមានកាយុ
 ដូច្នោះថា ម្ចាស់អាវុសោវត្តលី អ្នកចូរស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា របស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទឹកពាក្យរបស់ទេវតាទាំងពីរអង្គ ។

(២៧៨) លំដាប់នោះ ព្រះវត្តលីមានកាយុ ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ
 ជាទម្រង់កថា ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ មកកាយ
 ចូរអ្នកទាំងឡាយ ដាក់ទ្វារកំព័រគ្រ ព្រោះចុក្កលដូចជាទ្វារ មិនសមថើ
 ទឹកអង្គុយលើកាសនៈខ្ពស់ ស្តាប់ពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះមានព្រះ
 ភាគអង្គុយនោះទេ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់ព្រះវត្តលីមាន
 កាយុថា ករុណា អាវុសោ ហើយដាក់ព្រះវត្តលីមានកាយុចុះកំព័រគ្រ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធវដិវារ

ឥមំ អាវុសោ វត្តំ ទ្វេ ទេវតាយោ អភិក្កន្តាយ វត្តិយា
 ។ ថេ ។ ឯកមន្តំ អដ្ឋិសុ ឯកមន្តំ បិតា ទោ អាវុសោ
 ឯកា ទេវតា ភកវន្តំ ឯកទេវតោ វត្តលិ កន្តេ ភិក្ខុ
 វិមាត្រាយ ទេវតតិ ។ អថវា ទេវតា ភកវន្តំ ឯក-
 ទេវតោ សោ ហិ ទ្វេ សោ(*) កន្តេ សុវិមាត្រា វិមុច្ចិស្ស-
 តិ ។ ភកវា ថ តិ អាវុសោ វត្តលិ ឯវមាហា មា
 ភាយិ វត្តលិ មា ភាយិ វត្តលិ អថាមកន្តេ មរណំ
 ភវិស្សតិ អថាមិកា កាលកិរិយាតិ ។ តេនហវុ-
 សោ មម វិទនេន ភកវតោ ចាទេ សិវសា វន្តថ
 វត្តលិ កន្តេ ភិក្ខុ អាពាធិកោ ទុក្ខុតោ ពាណ្ឌ-
 គិលាចោ សោ ភកវតោ ចាទេ សិវសា វន្តតិ
 ឯវត្ថុ វនេតិ រូមំ អនិច្ចតាហំ កន្តេ ទ កម្មាមិ

។ ឧ. អយំ វិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធវដិវារ

រូមពោលថា ខ្មាលអាវុសោ យបមិញ្ញាទេ កាលវេលាកត្រី (បឋមយាម)
 កន្លងហើយ ទេវតាភិក្ខុ ។ ថេ ។ បានបិតេនៅក្នុងទិសមគ្គ ខ្មាល
 អាវុសោ លុះទៅតាមយកន្ត បិតេនៅក្នុងទិសមគ្គហើយ ក្រាបបង្គំទូល
 ព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលិភិក្ខុ កំពុងត្រូវវិ
 ដើម្បីមន្តវិមាត្រ ។ ទេវតាមួយអង្គទៀត ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលិភិក្ខុនោះ ជាអ្នកចង់រួចស្រឡះ
 ចាកកិលេស មុខជាមិនរួចដោយពិភ ។ ខ្មាលអាវុសាវត្តលិ ទាំង
 ព្រះមានព្រះភាគ គ្រាន់នឹងអ្នកយ៉ាងនេះថា ខ្មាលវត្តលិ អ្នកកុំខ្លាច
 ឡើយ ខ្មាលវត្តលិ អ្នកកុំខ្លាចឡើយ មរណៈរបស់អ្នក មុខជាមិន
 កាត្រក់ទេ កាលកិរិយារបស់អ្នក ក៏មុខជាមិនកាត្រក់ទេ ដូច្នោះថា ។
 ព្រះវត្តលិពោលថា ខ្មាលអាវុសាទាំងឡាយ បើដូច្នោះ ចូរអ្នកទាំង
 ឡាយព្រមបង្គំព្រះបាទ របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយក្សត្រ តាមពាក្យ
 របស់ខ្ញុំថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វត្តលិភិក្ខុ មានភាពរាជ ផល់ទូរ
 សេចក្តីទុក្ខ មានដើម្បីជាម្តង លោកព្រមបង្គំព្រះបាទ របស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ដោយក្សត្រ មួយទៀត លោកពោលយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិននឿនឡើយទេ ត្រង់ពាក្យថា ប្រមិនទៀត

យេនធីត្តំ តំ ទុក្ខន្តំ ន វិចិត្តក្កាមិ យេនធីត្តំ ទុក្ខំ
 វិបរិណាមធម្មំ នត្ថិ មេ តត្ថ ធម្មោ វា វាតោ វា
 យេមំ វាតិ ន វិចិត្តក្កាមិ ។ វេទនា អធិដ្ឋាតាហំ
 កន្តំ ន កាម្មាមិ យេនធីត្តំ តំ ទុក្ខន្តំ ន វិចិត្ត-
 ក្កាមិ យេនធីត្តំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ នត្ថិ មេ
 តត្ថ ធម្មោ វា វាតោ វា យេមំ វាតិ ន វិចិត្តក្កាមិ ។
 សញ្ញា អធិដ្ឋាតាហំ កន្តំ ន កាម្មាមិ យេនធីត្តំ
 តំ ទុក្ខន្តំ ន វិចិត្តក្កាមិ យេនធីត្តំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ
 នត្ថិ មេ តត្ថ ធម្មោ វា វាតោ វា យេមំ វាតិ ន
 វិចិត្តក្កាមិ ។ សង្ខារ អធិដ្ឋាតាហំ កន្តំ ន កាម្មាមិ

ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា ប្រណាមិមទៀន ប្រធានជាទុក្ខ
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា ប្រណាមិមទៀន ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងច្រើននោះឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនភ្លឺនឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា វេទនាមិមទៀន ខ្ញុំ
 ព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វេទនាណាមិមទៀន វេទនានោះជា
 ទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វេទនាណាមិមទៀន ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេច-
 ក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងវេទនានោះឡើយ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនភ្លឺនឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញាមិមទៀន
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញាណាមិមទៀន សញ្ញានោះ
 ជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សញ្ញាណា មិមទៀន ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
 ត្រេកត្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងសញ្ញានោះឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនភ្លឺនឆ្ងល់ទេ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងសង្ខារមិមទៀន

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

យននិច្ចំ តំ ទុក្ខន្តំ ន វិចិត្តិច្ឆាមិ យននិច្ចំ ទុក្ខំ
 វិបរិណាមនម្មំ នត្ថំ មេ ភត្ត ធម្មោ វា ភគោ វា
 មេមិ វាតិ ន វិចិត្តិច្ឆាមិ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចតាហំ
 កន្ត ឯ កង្ខាមិ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខន្តំ ន វិចិត្តិច្ឆាមិ
 យននិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមនម្មំ នត្ថំ មេ ភត្ត ធម្មោ
 វា ភគោ វា មេមិ វាតិ ន វិចិត្តិច្ឆាមិ ។ ឯវ-
 ហវុសោតិ ទោ ភេ កិក្ខុ អាយស្មតោ វគ្គលិស្ស
 បដិស្សត្វា បក្កមិសុ ។ អថទោ អាយស្មា វគ្គលិ
 អចិរ្យក្កាន្តសុ ភេសុ កិក្ខុសុ សន្តិ អហារេសិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សង្ខារណាមិនទៀង សង្ខារ
 នោះជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា សង្ខារណាមិនទៀង
 ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត
 ឬសេចក្តីត្រេកត្រកាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងសង្ខារទាំងនោះឡើយ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនភ្លឺភ្លឺច្បាប់ទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណ
 មិនទៀង ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណណាមិនទៀង
 វិញ្ញាណនោះជាទុក្ខ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសង្ស័យទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណណា
 មិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេច-
 ក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តីត្រេកត្រកាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងវិញ្ញាណ
 នោះឡើយ ។ កិក្ខុអន្សាវនោះ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់ប្រវត្តិករមាន
 អាយុថា កុណា ហវុសា ហើយក៏ទៀសចេញទៅ ។ កាលកិក្ខុទាំង-
 ឡាយទៀសចេញទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ប្រវត្តិករមានអាយុ ក៏ទាញយក
 កាំបិតមក ។

វត្ថុសំយុត្តន្ត បដិច្ចបណ្ណសាស្ត្រ លោក្ខណ៍ បុគ្គល

[២២០] អដទោ តេ ភិក្ខុ យេន ភពវា តេនុ-
 បសន្តិមីសុ ឧបសន្តិមិទ្ធា ឯកមន្តិ ឯសិទ្ធិសុ ។ ឯ-
 កមន្តិ ឯសិទ្ធា ទោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តិ ឯតនរោទិ៍
 វក្កលំ កន្តេ ភិក្ខុ អាតាធិតោ ទុក្ខំតោ ពាន្តុកំលា-
 លោ សោ ភពវតោ កាធម សិវសា វដ្ឋតិ ឯវិញ វនទិ
 រូចំ អនិច្ចំតាហំ កន្តេ ន កម្មាមិ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខន្តិ
 ន វិចិត្តិទ្ធាមិ យននិច្ចំ ទុក្ខំ វិបវិណាមនន្តិ នត្ថំ មេ
 តត្ថ ធន្ទោ វា កតោ វា យមំ វាតិ ន វិចិត្តិទ្ធាមិ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ-
 តាហំ កន្តេ ន កម្មាមិ យននិច្ចំ តំ ទុក្ខន្តិ

វត្ថុសំយុត្ត បដិច្ចបណ្ណសាស្ត្រ លោក្ខណ៍ ២

[២២០] លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងអម្បាលនោះ បានចូលទៅគាល់
 ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។
 លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះ
 ភាគដូច្នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វក្កលំភិក្ខុ មានភាពដល់
 ខ្ញុំសេចក្តីទុក្ខ មានដើម្បីជាខ្ញុំម្តង លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទ របស់ព្រះ
 មានព្រះភាគដោយក្បួន មួយទៀត លោកគោលយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិននឿនឡើយទេ គ្រងពាក្យថា រូបមិនទៀន
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសន្សំយេ គ្រងពាក្យថា រូបណាមិនទៀន រូបនោះជាទុក្ខ
 ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសន្សំយេ គ្រងពាក្យថា រូបណាមិនទៀន ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
 ក្រេកក្រេពាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងរូបនោះឡើយ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 មិននឿនឡើយទេ គ្រងពាក្យថា វិញ្ញាណមិនទៀន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 សន្សំយេ គ្រងពាក្យថា វិញ្ញាណណាមិនទៀន វិញ្ញាណនោះជាទុក្ខ

ន វិចិត្តិញ្ញាមិ យេននិច្ចំ ទុក្ខំ វិចារិណាមនម្មំ នត្ថំ មេ
តត្ថ ទណ្ហា វា វាតោ វា មេមិ វាតំ ន វិចិត្តិញ្ញា-
មិតំ ។

[២២៦] អដទោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ អាយាម
ភិក្ខុវេ យេន ឥសិគិលិចសន្នំ កាឡសិលា តេទុច-
សន្តមិស្សនម យត្ថ វក្កលិណ កុលបុត្តេន សត្ថំ អាហារិ-
តន្តំ ។ ឃីវ កន្តេតិ ទោ តេ ភិក្ខុ ភកវតោ បទ្ធកស្សា-
សំ ។ អដទោ ភកវា សម្មហុលេហិ ភិក្ខុហិ សទ្ធិ
យេន ឥសិគិលិចសន្នំ កាឡសិលា តេទុចសន្តមិ ។
អន្តសា ទោ ភកវា អាមស្មន្តិ វក្កលិ ទូរកោ វ
មក្កកោ វិក្កកុទ្ធិ សេយ្យនាទិ ។ តេន ទោ បន
សមយេន ទូហយិតត្ថំ តិមិវយិតត្ថំ កច្ឆកេវ បុរិមទិសិ
កច្ឆតិ បច្ឆិមទិសិ កច្ឆតិ ទុត្តរទិសិ កច្ឆតិ នក្ខិណទិ-
សិ កច្ឆតិ ទុទ្ធិទិសិ កច្ឆតិ អនោទិសិ កច្ឆតិ អនុទិ-
សិ ។ អដទោ ភកវា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ បស្សេយ ទោ
កុដ្ឋេ ភិក្ខុវេ ឃីវ ទូហយិតត្ថំ តិមិវយិតត្ថំ កច្ឆកេវ
បុរិមទិសិ ។ មេ ។ កច្ឆតិ អនុទិសន្តិ ។ ឃីវ កន្តេ ។

ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសន្សំយទេ ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ឬសេចក្តី
គ្រេកគ្រអាល សេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងវិញ្ញាណនោះឡើយ ។

[២២៧] ព្រះនារឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុ
ទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មក យើងនឹងទៅកាន់ភិក្ខុកាឡ-
សិលា ក្សែរក្នុងសិគិលិ ត្រង់ទីដែលវត្តលិកុលបុត្តទាញយកកាំបិតមក ។
ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះពុទ្ធដីការបេសព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា
ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចសំដៅទៅកាន់ភិក្ខុកាឡសិ-
លា ក្សែរក្នុងសិគិលិ មួយអង្គដោយពួកភិក្ខុជាច្រើនរូប ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគ បានឃើញព្រះវត្តលិមានកាយអំពីចម្ងាយ កំពុងដេកនឹកកលើ
គ្រែ ។ សម័យនោះឯង ផ្សែងអ័ព្វ ក៏ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងកើត ទៅ
កាន់ទិសខាងលិច ទៅកាន់ទិសខាងជើង ទៅកាន់ទិសខាងត្បូង ទៅ
កាន់ទិសខាងលើ ទៅកាន់ទិសខាងក្រោម ទៅកាន់ទិសត្រង់ ។ លំដាប់
នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ត្រាស់នឹងភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយឃើញផ្សែងអ័ព្វ ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងកើត
។ មេ ។ ទៅកាន់ទិសត្រង់ យ៉ាងនេះដែរ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

ខ្ញុំសំយុង្គ មជ្ឈិមបណ្ណាល័យ ថេរវិជ្ជា ចតុត្ថោ

ឯសោ ទោ ភិក្ខុវេ ហោរោ ភាមិហា វត្តលិស្ស កុ-
លបុត្តស្ស វិញ្ញាណំ សមទ្វេសតិ កត្ត វត្តលិស្ស
កុលបុត្តស្ស វិញ្ញាណំ បតិដ្ឋិតិ ។ អប្បតិដ្ឋិតេន ក
ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោន វត្តលិ កុលបុត្តោ បរិនិទ្ធាតិ ។

[២២២] ឯកំ សមយំ កកវា រាជកហោ វិហរតិ
វេទ្យុវេន កលទ្ធកនិវាមេ ។ តេន ទោ បទ សមយេន
អយស្មា អស្សជិ កស្សបតារាមេ វិហរតិ អាតា-
និកោ ទុក្ខិកោ ពាទ្ធកិលានោ ។ អថទោ អយស្មា
អស្សជិ ឧបច្ឆាកោ អាមទ្តសិ ឯថ កុម្មេ អាវុសោ
យេន កកវា តេទុបស្ត័មថ ឧបស្ត័មិត្វា មថ
វេនេន កកវាតោ ហោនេ សិវសា វន្តថ អស្សជិ
កន្តេ ភិក្ខុ អាតានិកោ ទុក្ខិកោ ពាទ្ធកិលានោ

ខ្ញុំសំយុង្គ មជ្ឈិមបណ្ណាល័យ ថេរវិជ្ជា ទី ៤

ព្រះមានព្រះភាគគ្រាប់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្ញុំឯង ជាមានបានចិត្ត
បាច ស្វែងរកវិញ្ញាណរបស់ក្តីលក្ខណ៍បុគ្គល វិញ្ញាណរបស់ក្តីលក្ខណ៍បុគ្គ
ប្រតិស្នាន ក្នុងទីណាអែះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯក្តីលក្ខណ៍បុគ្គ
មានវិញ្ញាណ កុំបានប្រតិស្នានទៅ (ក្នុងទីណា) ទេ បរិនិព្វានហើយ ។

[២២២] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើននឹងនៅក្នុងវត្ត
វេទ្យុវេន ជាកលទ្ធកនិវាមន្ត ជិតគ្រូនិរាជគ្រូ ។ សម័យនោះឯង
ព្រះអស្សជិមានកាយ ទៅក្នុងភារាម របស់សេដ្ឋីឈ្មោះកស្សប មាន
ភារាម ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺជាទម្ងន់ ។ គ្រានោះ ព្រះអស្សជិ
មានកាយ បានហៅភិក្ខុទាំងឡាយ ជាទម្រង់កម្មកថា ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ មកកាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ទៅគាល់
ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់
ព្រះមានព្រះភាគ ដោយភ្លេង ភាមពាក្យរបស់ខ្ញុំថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏
ចម្រើន អស្សជិភិក្ខុ មានភារាម ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានជម្ងឺជាទម្ងន់

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកវគ្គ

សោ ភកវតោ ចានេ សិវសា វន្តតិ ឯវត្ត វនេត
 សាទុ កិវ ភន្ត ភកវា យេន អស្សជិ ភិក្ខុ តេនុប-
 សន្តមតុ អនុកម្យំ ឧបាទាយាតិ ។ ឯវត្តសោតិ
 ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ អស្សជិស្ស វេជិស្សត្វា
 យេន ភកវា តេនុបសន្តមីសុ ឧបសន្តមីត្វា ភកវន្តំ
 អភិវនេត្វា ឯកមន្តំ ជិសីទិសុ ។ ឯកមន្តំ ជិសីទិ
 ទោ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯកមន្តំ អស្សជិ ភន្ត ភិក្ខុ
 អពាជិតោ ទុក្ខិតោ ពាឡិតិលាទោ សោ ភកវតោ
 ចានេ សិវសា វន្តតិ ឯវត្ត វនេតិ សាទុ កិវ ភន្ត
 ភកវា យេន អស្សជិ ភិក្ខុ តេនុបសន្តមតុ អនុកម្យំ
 ឧបាទាយាតិ ។ អទិវសេសិ ភកវា តុណ្ណិភាវេន ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកវគ្គ

លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយភ្នែក មួយទៀត
 ចូរអ្នកទាំងឡាយពោលយ៉ាងនេះទៀតថា បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូម
 ព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើឲ្យសេចក្តីអនុគ្រោះ ចូលទៅរកអស្សជិភិក្ខុ ភិក្ខុ
 ទាំងនោះទទួលស្តាប់ពាក្យ របស់ព្រះអស្សជិមានអាយុថា កុណា កា-
 វុសា ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ
 ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំង
 នោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នោះថា បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អស្សជិភិក្ខុ មានភាពាទ ដល់ខ្ញុំ
 សេចក្តីទុក្ខ មានដំបូងជាដំបូង លោកថ្វាយបង្គំព្រះបាទា របស់ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ដោយភ្នែក មួយទៀត លោកពោលយ៉ាងនេះថា បតិក្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើឲ្យសេចក្តីអនុគ្រោះ ចូលទៅ
 រកអស្សជិភិក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលដោយតុណ្ណិភាព ។

[២២៣] អដទោ ភកវា សាយស្សសម្មយំ ចដិ-
 សល្លាតា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្សា អស្សជិ តេនុបសន្តមិ ។
 អនុសា ទោ អាយស្សា អស្សជិ ភកវន្តំ ទូរោ វ អា-
 កច្ឆន្តំ ធិស្វាទ មញ្ចកេ សមញ្ចាមិ ។ អដទោ ភកវា
 អាយស្សន្តំ អស្សជិ(*) ឯតទោទ អលំ អស្សជិ មា ភំ
 មញ្ចកេ សមញ្ចាមិ សន្តិមាធិ អាសនាធិ បញ្ញត្តាធិ
 តត្តាហំ ធិសីធិស្សមីតំ ។ ធិសីធិ ភកវា បញ្ញត្តេ អា-
 សនេ ។ ធិសន្តំ ទោ ភកវា អាយស្សន្តំ អស្សជិ ឯត-
 ទោទ កក្កំ តេ អស្សជិ ទមនីយំ កក្កំ យាចនីយំ
 ។ បេ ។ បដិក្កោសាធិ បញ្ញាយតំ ទោ អភិក្កោសា-
 តំ ។ ធម កន្តំ ទមនីយំ ធម យាចនីយំ ។ បេ ។
 អភិក្កោសាធិ បញ្ញាយតំ ទោ បដិក្កោសាតំ ។

* ធម. អាយស្សតោ អស្សនិស្ស ។

[២២៣] គ្រោះខានឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចរេញអំពី
 ទិសមុំក្នុងសាយស្សសម័យ ហើយស្តេចទៅក្រែងអស្សជិមានកាយ ។
 ព្រះអស្សជិមានកាយ ក៏បានឃើញព្រះមានព្រះភាគ កំពុងវិសេស
 មកពីចម្ងាយ លុះឃើញហើយ ក៏សំដែងកិរិយាគរេតករេលើគ្រែ ។
 លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់នឹងព្រះអស្សជិមានកាយ
 ដូច្នោះថា ល្អណ្ហែ អស្សជិ អ្នកកុំសំដែងកិរិយាគរេតករេលើគ្រែឡើយ
 នេះភាសនៈទាំងឡាយ ដែលគេតែងតាំងបម្រុងទុក មានស្រាប់ហើយ
 ក្នុងគន្លងអង្គុយលើភាសនៈនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគក៏លើភាសនៈ
 ដែលគេតែងតាំងបម្រុងទុក ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ក៏ស្រេចហើយ
 ទ្រង់ត្រាស់សួរព្រះអស្សជិមានកាយ ដូច្នោះថា ឱវាអស្សជិ អ្នកល្មម
 អត់ចំបានទ្រុឌ អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានទ្រុឌ ។ បេ ។ សេចក្តីចូរយ
 ប្រាកដ មិនបម្រើទៀងទេ ។ ព្រះអស្សជិ ក្រាបបង្គំទូលថា
 បរិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គអត់ចំមិនបានទេ ខ្ញុំព្រះអង្គប្រព្រឹត្ត
 ដេរមិនបានទេ ។ បេ ។ សេចក្តីចម្រើនប្រាកដទៀង មិនចូរយទេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

កក្កដំ តេ អស្សជិ ធន កក្កដំ កក្កដំ ធន កោតិ វិច្ឆជិ-
 សារោតិ ។ តត្ថ មេ កន្ត អធិប្បតំ កក្កដំ អធិប្ប-
 កោ វិច្ឆជិសារោតិ ។ កក្កដំ ចធនំ អស្សជិ អត្តា សីល-
 កោ ធន ឧបវន្តតិ ។ ធន មេ កន្ត អត្តា សីលកោ
 ឧបវន្តតិ ។ ធន ចេ កក្កដំ អស្សជិ អត្តា សីលកោ
 ឧបវន្តតិ អធិ កក្កដំ តេ កក្កដំ កោ ច វិច្ឆជិសា-
 រោតិ ។ មុទ្ធ ទ្វាហំ កន្ត តេលញ្ញោ បស្សអ្កេត្វា កាយ-
 សង្ការេ វិហារមិ សោហំ សមាធិ ធិប្បជិលភាមិ តស្ស
 មយ្ហំ កន្ត តំ សមាធិ អធិប្បជិលកោ ឯវិ ហោតិ
 ធន ច ទ្វាហំ បរិហាយាមីតិ ។ យេ តេ អស្សជិ
 សមណាប្រាហ្មណា សមាធិសារកា សមាធិសាមញ្ញា
 តេសន្តំ សមាធិ អធិប្បជិលកតំ ឯវិ ហោតិ ធន ចស្ស
 មយ្ហំ បរិហាយាមាតិ ។ តំ កិ មញ្ញសិ អស្សជិ
 រូមិ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្ត ។ ចេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គោ

ម្នាលអស្សជិ អ្នកមិនមានសេចក្តីរឿសបន្តិចបន្តួចទេ អ្នកមិនមាន
 សេចក្តីក្តៅក្រហាយអ្វីទេ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេច-
 ក្តីរឿសជាច្រើន មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយជាច្រើន ។ ម្នាលអស្សជិ
 ចុះខ្លួនមិនគំរងៀលអ្នកឯង ដោយសីលទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 ខ្លួន (របស់ខ្ញុំព្រះអង្គ) មិនគំរងៀលខ្ញុំព្រះអង្គដោយសីលទេ ។ ម្នាល
 អស្សជិ ចុះខ្លួនមិនគំរងៀលអ្នកឯង ដោយសីលទេ ចុះអ្នកឯងមាន
 សេចក្តីរឿសដូចម្តេច មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយដូចម្តេច ។ បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំព្រះអង្គរម្ងាប់ខ្ញុំសេចក្តីលំបាក ក្នុងកាយ-
 សង្ការ (អស្សាសញ្ញស្សសៈ) ក៏ខ្ញុំព្រះអង្គនៅតែមិនបានសមាធិ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលដែលខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានសមាធិនោះហើយ ក៏មាន
 សេចក្តីគ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អញមិនសាចស្នូន្យ (ចាកសាសនា) ទេ ។
 ម្នាលអស្សជិ ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ណា ក៏ដោយ ដែលមានសមាធិ
 ជាខ្លីម មានសមាធិ ជាសាមញ្ញាសីល កាលបើសមណប្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 មិនបានសមាធិនោះហើយ ក៏រមែងមានសេចក្តីគ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា យើង
 មិនសាចស្នូន្យ (ចាកសាសនា) ទេ ។ ម្នាលអស្សជិ អ្នកយល់សេចក្តី
 នោះដូចម្តេច រួចទៀត ឬមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ ព្រះអង្គ ។ ចេ ។

វន្តសំយុង្គស្ស មជ្ឈិមបទ្គសាសនេ លោកិយោ បទុក្ខោ

វិញ្ញាណំ និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្តោ ។ តស្មាតិហ
 ។ មេ ។ ឃី មស្សំ ។ មេ ។ ឆាបរិ ឥត្តក្កាយាតិ បជា
 ឆាតិ ។ សោ សុទ្ធតោ វេទនំ វេទយតិ សា អនិច្ចាតិ
 បជាឆាតិ អនន្ទ្រាសិកាតិ បជាឆាតិ អនភិទន្ទិកាតិ
 បជាឆាតិ ធុក្កុតោ វេទនំ វេទយតិ សា អនិច្ចាតិ
 បជាឆាតិ អនន្ទ្រាសិកាតិ បជាឆាតិ អនភិទន្ទិកាតិ
 បជាឆាតិ អធុក្កុមសុទ្ធតោ វេទនំ វេទយតិ សា
 អនិច្ចាតិ ។ មេ ។ អភិទន្ទិកាតិ បជាឆាតិ ។ សោ
 សុទ្ធតោ វេទនំ វេទយតិ វិសញ្ញត្តោ នំ វេទយតិ
 ធុក្កុតោ វេទនំ វេទយតិ វិសញ្ញត្តោ នំ វេទយតិ អ
 ធុក្កុមសុទ្ធតោ វេទនំ វេទយតិ វិសញ្ញត្តោ នំ វេទយតិ
 សា អនិច្ចាតិ បជាឆាតិ ។ មេ ។ អនភិទន្ទិកាតិ បជា
 ឆាតិ ។ សោ កាយបរិយន្តិកតោ វេទនំ វេទយមាឆា

វន្តសំយុង្គ មជ្ឈិមបទ្គសាសនេ លោកិយោ ទី៤

វិញ្ញាណោទៀតប្រមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ ព្រះអង្គ ។ មេ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ។ ម៉េច គឺចារណាយើញយ៉ាងនេះ
 ។ មេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មគ្គភាវនាគឺចូលទៅប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសោត្រសកិច្ច
 នេះទៀតមិនបានឡើយ ។ បើអរិយសាវ័កនោះទទួលសុខវេទនា ក៏
 ដឹងច្បាស់ថា សុខវេទនានោះមិនទៀត ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរជ្រប់ ដឹង
 ច្បាស់ថា មិនគួរក្រេកអរ បើដឹងច្បាស់ថា ក៏ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខវេទនា
 នោះមិនទៀត ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរជ្រប់ ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរក្រេកអរ
 បើដឹងអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនានោះមិន
 ទៀត ។ មេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មិនគួរក្រេកអរ ។ បើអរិយសាវ័កនោះ
 រើសុខវេទនា ក៏មិនប្រកបសុខវេទនានោះហើយរើទេ បើរើទុក្ខ
 វេទនា ក៏មិនប្រកបទុក្ខវេទនានោះហើយរើទេ បើរើអទុក្ខមសុខ
 វេទនា ក៏មិនប្រកបអទុក្ខមសុខវេទនានោះហើយរើទេ រើមន្តដឹង
 ច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនានោះមិនទៀត ។ មេ ។ ដឹងច្បាស់ថា មិន
 គួរក្រេកអរ ។ បើអរិយសាវ័កនោះ កំពុងរើកាយបរិយន្តិកវេទនា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមីតិ បដាបាតិ ជីវិត-
បរិយន្តិកាញ វេទនំ វេទយាហោ ជីវិតបរិយន្តិកំ
វេទនំ វេទយាមីតិ បដាបាតិ កាយស្ស ភេតា ឧទ្ធិ
ជីវិតបរិយាបាទា វេទនំ សត្វវេទយំ កាចំ អនកិច្ច-
កាចំ សីតិ ភវិស្សន្តិកំ បដាបាតិ ។

(២២២) សេយ្យជាថិ អស្សជិ តេលត្ថ បដិទ្ធ
វន្តិកា បដិទ្ធ តេលឃ្មនិហោ ឈាយេយ្យ តស្សវ
តេលស្ស ច វន្តិយា ន បរិយាបាទា អនាហារោ និព្វា-
យេយ្យ ។ ឯវាថ ទោ អស្សជិ កិក្កុ កាយបរិយន្តិកំ
វេទនំ វេទយាហោ កាយបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយា-
មីតិ បដាបាតិ ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាហោ
ជីវិតបរិយន្តិកំ វេទនំ វេទយាមីតិ បដាបាតិ កាយស្ស
ភេតា ឧទ្ធិ ជីវិតបរិយាបាទា វេទនំ សត្វវេទយំ កាចំ
អនកិច្ចកាចំ សីតិ ភវិស្សន្តិកំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវគ្គ

(វេទនាវេទយប្រព្រឹត្តាទៅ ក្នុងទីបំផុតកាយ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាត្មាអញ
កំពុងរើនូវកាយបរិយន្តិកវេទនា បើកំពុងរើនូវជីវិតបរិយន្តិកវេទនា (វេទ-
នាវេទយប្រព្រឹត្តាទៅក្នុងទីបំផុតវេទនា) ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាត្មាអញកំពុង
រើនូវជីវិតបរិយន្តិកវេទនា លុះទម្លាយរាងកាយខាងលើអំពីទីបំផុតវេទនា
ទៅ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ការម្នាក់ទៀតក្នុងវេទនាដែលបុគ្គលរកក្នុងលោកនេះ មិន
ជាការម្នាក់ទៀតក្នុង គ្នាប្រករណ៍ ។

(២២២) ម្នាលអស្សជិ ដូចប្រទិចប្រេត លុះតែកស្រីយប្រេត
ផង កស្រីយប្រេតនេះផង ទើបនេះទ្រើតបាន បើប្រទិចមិនមានការ
ប្រោះអស់ប្រេតនិងប្រេតនោះឯង ក៏លក់ទៅ ដូចម្តេចមិញ ។ ម្នាល
អស្សជិ កាលភិក្ខុរើនូវកាយបរិយន្តិកវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាត្មា
អញ រើនូវកាយបរិយន្តិកវេទនា កាលរើនូវជីវិតបរិយន្តិកវេទនា
ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាត្មាអញ រើនូវជីវិតបរិយន្តិកវេទនា លុះទម្លាយរាង
កាយ ខាងលើអំពីទីបំផុតវេទនាទៅ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ការម្នាក់ទៀតក្នុង
វេទនាដែលបុគ្គលរកក្នុងលោកនេះ មិនជាការម្នាក់ទៀតក្នុង គ្នាប្រករណ៍ ។

(២២៤) ឯកំ សមយំ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខុ
 កោសម្ពិយំ វិហារន្តំ យោសិកាភមេ ។ តេន ទោ បទ
 សមយេន អាយស្មា ទេមកោ ពទិកាភមេ វិហារតិ
 អាពាធិកោ ទុក្ខិកោ ពាធិកិលានោ ។ អថេទោ ថេរា
 ភិក្ខុ សាយស្កាសមយំ ចជិសល្លាទា វុធិតា អាយស្មន្តំ
 ធាសកំ អាមន្តេសុំ ឯហិ ភិ អាវុសោ ធាសក យេន
 ទេមកោ ភិក្ខុ តេនុបសន្តម ឧបសន្តមិទ្ធា ទេមកំ ភិក្ខុ
 ឯវិ វេនេហិ ថេរា តំ អាវុសោ ទេមក ឯវេហេហិសុ កក្កិ
 តេ អាវុសោ ទមន្តយំ កក្កិ យាចន្តយំ កក្កិ ទុក្ខា
 វេនេហា ចជិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ ចជិក្កមេសាទំ
 ចញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមេតិ ។ ឯវេហាវុសោតិ ទោ
 អាយស្មា ធាសកោ ថេរាទំ ភិក្ខុទំ ចជិស្សុត្វា យេ-
 នាយស្មា ទេមកោ តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិទ្ធា អ-
 យស្មន្តំ ទេមកំ ឯតទភេច ថេរា តំ អាវុសោ ទេមក

(២២៤) សម័យមួយ ភិក្ខុទាំងឡាយ ជាថេរៈច្រើនរូប ទៅ
 ក្នុងយោសិកាភម ជិតក្រុងកោសម្ពិ ។ សម័យនោះឯង ព្រះទេមកៈ
 មានកាយនៅក្នុងទិកាភម មានអាពាធ ដល់ខ្ញុំសេចក្តីទុក្ខ មាន
 ដម្ងីជាម្លប់ ។ គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងឡាយ ជាថេរៈ ចេញអំពីទីសម្ងំ
 ក្នុងសាយស្កាសម័យ ហើយហៅព្រះពាសកៈមានកាយមកថា អាវុសោ
 ពាសកៈ ចូរលោកមកកាយ ចូរលោកទៅកេរទេមកភិក្ខុ លុះចូលទៅ
 ដល់ហើយ ចូរព្រាប់ទេមកភិក្ខុយ៉ាងនេះថា អាវុសោទេមកៈ ព្រះថេរៈ
 ទាំងឡាយ សួរលោកយ៉ាងនេះថា អាវុសោ អ្នកល្មមអត់ទំនុកចិត្ត
 អ្នកល្មមប្រព្រឹត្តទៅបានឬ ទុកវេទនាចូរថយ មិនចម្រើនឡើយ ករុណ
 ថយព្រាកដ មិនចម្រើនឡើយ ។ ព្រះពាសកៈមានកាយ ទទួល
 ស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈថា ករុណា អាវុសោ ហើយ
 ចូលទៅកេរព្រះទេមកៈមានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ កិរោលនឹង
 ព្រះទេមកៈមានកាយដូច្នោះថា អាវុសោទេមកៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

ឯវិហារិសុ កត្តិ នេ អាវុសោ ទមនីយំ កត្តិ យាប-
នីយំ កត្តិ ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តំ នោ អភិក្កមន្តំ
បដិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ នោ អភិក្កមោតិ ។ ន មេ
អាវុសោ ទមនីយំ ន យាបនីយំ កាណ្ណំ មេ ទុក្ខា
វេទនា អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសាទំ
បញ្ញាយតិ នោ បដិក្កមោតិ ។

(២២៦) អថេតោ អាយស្មា នាសកោ យេន ដេវ
ភិក្ខុ តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិត្វា ដេវេ ភិក្ខុ ឯកនរោ-
ច ទេមកោ អាវុសោ ភិក្ខុ ឯវិហារិ ន មេ អាវុសោ
ទមនីយំ ន យាបនីយំ កាណ្ណំ មេ ទុក្ខា វេទនា
អភិក្កមន្តំ នោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញា-
យតិ នោ បដិក្កមោតិ ។ ឯហិ ភ្នំ អាវុសោ នាសក
យេន ទេមកោ ភិក្ខុ តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិត្វា
ទេមកំ ភិក្ខុ ឯវិវេទនា ដេវេ ភិ អាវុសោ ទេ-
មក ឯវិហារិសុ បញ្ញមេ អាវុសោ ឧបាទានក្ខត្តា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

សូរោភយិណិនេថា អាវុសោ អកល្មមអតំធនំបាមខ្លះឬ អកល្មម
ប្រព្រឹត្តិទៅបាមខ្លះឬ ទុក្ខវេទនាធូរថយ មិនបម្រើទៀត ការធូរថយ
ប្រាកដ មិនបម្រើទៀតទេឬ ។ ព្រះទេមកៈពោលថា អាវុសោ ភ្នំ
អតំធនំមិនបាមខ្លះ ភ្នំប្រព្រឹត្តិទៅមិនបាមខ្លះ ទុក្ខវេទនាបស់ភ្នំបម្រើទៀត
ភ្នំនិរោសំ មិនធូរថយទេ សេចក្តីបម្រើប្រាកដទៀត មិនធូរថយទេ ។

(២២៦) ឯវិហារិ នោះ ព្រះពាស្តកៈមានអាយុ ចូលមកកត់ក្នុ
ចំនិច្ចាយជាថេរវិញ លុះចូលមកដល់ហើយ ក៏ពោលនឹងភិក្ខុចំនិច្ចាយ
ជាថេរៈដូច្នោះថា ខ្ញុំលក្ខណៈចំនិច្ចាយ ទេមកភិក្ខុពោលយ៉ាងនេះថា
អាវុសោ ភ្នំអតំធនំមិនបាមខ្លះ ភ្នំប្រព្រឹត្តិទៅមិនបាមខ្លះ ទុក្ខវេទនាបស់
ភ្នំបម្រើទៀតភ្នំនិរោសំ មិនធូរថយទេ សេចក្តីបម្រើប្រាកដទៀត
មិនធូរថយទេ ។ ភិក្ខុចំនិច្ចាយជាថេរៈ ពោលថា អាវុសោពាស្តកៈ
ចូរលោកមកអាយុ ចូរលោកចូលទៅទេមកភិក្ខុ លុះចូលទៅដល់
ហើយ ចូរពោលនឹងទេមកភិក្ខុយ៉ាងនេះថា អាវុសោទេមកៈ ព្រះថេរៈ
ចំនិច្ចាយប្រាប់លោកយ៉ាងនេះថា អាវុសោ ទុបាទានក្ខត្តាចំនិច្ចាយ

ទន្ទសំយុត្ត ចង្រ្កិមបណ្ណាសារ ថេរវិញ្ញា ចក្កោ

វិញ្ញាណករកា ។ សេយ្យដីដំ ។ រូប្យាណាណក្កោ ។ វេទន្ត-
 ណាណក្កោ សញ្ញាណាណក្កោ សង្ខារ្យាណាណក្កោ
 វិញ្ញាណ្យាណាណក្កោ ។ ឥមេសុ អាយស្មា ទេមកោ
 មញ្ជុសុ ឧបាណាណក្កោ កិញ្ចិ អត្តំ វា អត្តនិយំ វា
 សមុបស្សតិ ។ ឯវាហុសោតិ ទោ អាយស្មា ធា-
 សកោ ថេរវិ កិញ្ចិ បដិស្សតិ យេនាយស្មា ទេ-
 មកោ តេនុបស្សតិ ។ មេ ។ ថេរវិ កិញ្ចិ អកុសោ ទេមក
 ឯវាហុសុ មញ្ជិមេ អកុសោ ឧបាណាណក្កោ វិញ្ញា
 ករកា ។ សេយ្យដីដំ ។ រូប្យាណាណក្កោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណ្យាណាណក្កោ ។ ឥមេសុ អាយស្មា ទេមកោ
 មញ្ជុសុ ឧបាណាណក្កោ កិញ្ចិ អត្តំ វា អត្តនិយំ វា
 សមុបស្សតិ ។ មញ្ជិមេ អកុសោ ឧបាណាណក្កោ
 វិញ្ញា ករកា ។ សេយ្យដីដំ ។ រូប្យាណាណក្កោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណ្យាណាណក្កោ ។ ឥមេសុ ម្ចាហំ អកុសោ
 មញ្ជុសុ ឧបាណាណក្កោ កិញ្ចិ អត្តំ វា អត្តនិយំ
 វា សមុបស្សតិ ។

ទន្ទសំយុត្ត ចង្រ្កិមបណ្ណាសារ ថេរវិញ្ញា ១ ២

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ទុបាទានក្នុងទាំង ៥ តើដូចម្តេច
 ខ្លះ ។ គឺប្រដាប់ទានក្នុង ១ វេទន្តទានក្នុង ១ សញ្ញាទានក្នុង ១ សង្ខារទុ-
 បាទានក្នុង ១ វិញ្ញាណ្យាទានក្នុង ១ ។ ក្នុងទុបាទានក្នុងទាំង ៥ នេះ ព្រះ
 ទេមកៈមានកាយ យល់ឃើញរបស់អ្វីបង្កិចបង្កួចជាខ្លួន ឬជាជាបរិក្ខារ
 របស់ខ្លួនដែរ ។ ព្រះពោសកៈ មានកាយ ទទួលស្តាប់ពាក្យរបស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈថា កុសល អកុសល ហើយក៏ចូលទៅក្រែ
 ទេមកៈមានកាយ ។ មេ ។ អកុសលៈទេមកៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយប្រាប់
 លោកយ៉ាងនេះថា អកុសល ។ ទុបាទានក្នុងទាំង ៥ នេះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ទុបាទានក្នុងទាំង ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺប្រដាប់ទុ-
 បាទានក្នុង ១ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ្យាទានក្នុង ១ ។ ក្នុងទុបាទានក្នុងទាំង ៥ នេះ
 ព្រះទេមកៈមានកាយ យល់ឃើញរបស់អ្វីបង្កិចបង្កួចជាខ្លួន ឬជាជា
 បរិក្ខាររបស់ខ្លួនដែរ ។ ព្រះទេមកៈពោលថា អកុសល ទុបាទានក្នុង
 ទាំង ៥ នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហើយ ។ ទុបាទានក្នុងទាំង ៥ តើ
 ដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺប្រដាប់ទុបាទានក្នុង ១ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ្យាទានក្នុង ១ ។
 អកុសល ក្នុងទុបាទានក្នុងទាំង ៥ នេះ ទុំមិនយល់ឃើញរបស់អ្វីបង្កិច
 បង្កួចជាខ្លួន ឬជាជាបរិក្ខាររបស់ខ្លួនឡើយ ។

[២២៧] អថតោ អយេស្មា ធាសតោ យេន
 ថេរា ភិក្ខុ តេទុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្តា ថេរា ភិក្ខុ
 ឯតនរោច ទេមតោ អារុសោ ភិក្ខុ ឯវមាហា បញ្ចមេ
 ឧបាទានក្ខត្តា វុត្តា ភកវតា ។ សេយ្យដំទំ ។ វុប្បទា-
 នានក្ខត្តោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណុបាទានក្ខត្តោ ។ ឥមេ-
 សុ ទ្វាហំ អារុសោ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខត្តេសុ ន
 កំត្វំ អត្តំ វា អត្តនិយំ វា សមទុបស្សនិ ។
 ឯហិ ភំ អារុសោ ធាសតោ យេន ទេមតោ ភិក្ខុ
 តេទុបសង្កម ឧបសង្កមិត្តា ទេមតំ ភិក្ខុ ឯវិ វេនហិ
 ថេរា ភំ អារុសោ ទេមតោ ឯវមាហំសុ បញ្ចមេ អារុ-
 សោ ឧបាទានក្ខត្តា វុត្តា ភកវតា ។ សេយ្យដំទំ ។
 វុប្បទានានក្ខត្តោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណុបាទានក្ខត្តោ ។
 ទោ ទេ កំរាយស្មា ទេមតោ ឥមេសុ បញ្ច-
 សុ ឧបាទានក្ខត្តេសុ កំត្វំ អត្តំ វា អត្តនិយំ
 វា សមទុបស្សនិ តេនហាយស្មា ទេមតោ អវហំ

[២២៧] ឯដាបំនោះ ព្រះពោធិសត្វៈមានកាយ ចូលទៅរកភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ដាច់រោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ ពោលនឹងភិក្ខុទាំងឡាយ
 ដាច់រោះដូច្នោះថា ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ទេមតភិក្ខុពោលយ៉ាងនេះថា
 ទុបាទានក្ខត្តទាំង ៥ នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ក្រាស់ហើយ ។ ទុបាទា-
 នក្ខត្តទាំង ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គិរិប្បុប្បាទានក្ខត្ត ១ ។ បេ ។ វិញ្ញាណុបា-
 ទានក្ខត្ត ១ ។ អារុសោ ក្នុងទុបាទានក្ខត្ត ទាំង ៥ នេះ ភ្នំមិនយល់
 ឃើញរបស់អ្វីបង្កិចបង្កួចជាខ្លួន ឬថាជាបរិក្ខាររបស់ខ្លួនឡើយ ។ ព្រះ
 ថេរៈទាំងឡាយពោលថា អារុសោពោធិសត្វៈ ចូរលោកមកកាយ ចូរលោក
 ចូលទៅរកទេមតភិក្ខុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូរពោលនឹងទេមតភិក្ខុ
 យ៉ាងនេះថា អារុសោទេមតៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយប្រាប់លោកយ៉ាងនេះ
 ថា អារុសោ ទុបាទានក្ខត្តទាំង ៥ នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ក្រាស់
 ហើយ ។ ទុបាទានក្ខត្តទាំង ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គិរិប្បុប្បាទានក្ខត្ត ១
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណុបាទានក្ខត្ត ១ ។ បាទព្រះ ក្នុងទុបាទានក្ខត្តទាំង ៥ នេះ
 បើព្រះទេមតៈមានកាយ មិនយល់ឃើញរបស់អ្វីបង្កិចបង្កួច ថាជាខ្លួន
 ឬថាជាបរិក្ខាររបស់ខ្លួនទេ មានតែព្រះទេមតៈមានកាយ ជាព្រះអរហន្ត

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកិរិយា

[៦៦៨] អថេតា អយស្មា ធាសកោ យេន ថេរ
 កិក្ខុ តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិទ្ធា ថេរេ កិក្ខុ ឯតទេវេន
 ទេមកោ អារុសោ កិក្ខុ ឯវេហេហ ចត្តិមេ អារុសោ
 ឧបាធានក្កុទ្ធា វុត្តា កតវតា ។ សេយ្យដំនំ ។ វុប្បចា-
 ធានក្កុទ្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណុបាធានក្កុទ្ធា ។ ឥមេសុ
 ទ្ធាហំ អារុសោ ចញ្ចសុ ឧបាធានក្កុទ្ធាសុ ន កិក្ខុ
 អត្តំ វា អត្តនិយំ វា សមនុបសន្តមិ ន ធម្មំ អវេហំ ចំ-
 ណាសវេ អមិច មេ អារុសោ ចញ្ចសុ ឧបាធានក្កុទ្ធា-
 សុ អស្មិតិ អនិកតំ អយមហមស្មិតិ ច ន សមនុ-
 បសន្តមិតិ ។ ឯហំ ភិ អារុសោ ធាសកោ យេន ទេម-
 កោ កិក្ខុ តេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិទ្ធា ទេមកំ កិក្ខុ ឯវិ-
 វេហេហ ថេរេ ភិ អារុសោ ទេមកោ ឯវេហេហសុ យ-
 មេតិ អារុសោ ទេមកោ អស្មិតិ វេទសំ កិមេតំ អស្មិតិ
 វេទសំ ។ វុប្ប អស្មិតិ វេទសំ ។ អញ្ញាត្រ វុទា អស្មិតិ
 វេទសំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សន្តារេ ។ វិញ្ញាណំ អ-
 ស្មិតិ វេទសំ ។ បេ ។ អញ្ញាត្រ វិញ្ញាណា អស្មិតិ វេទសំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធកិរិយា

[៦៦៨] ឯដាថាខា ព្រះពាសកៈមានកាយ ចូលទៅកេតិកុ
 តាំងឡាយជាថេរៈ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលនឹងកិក្ខុតាំងឡាយ
 ជាថេរៈដូច្នោះថា ម្ចាស់អារុសោតាំងឡាយ ទេមកកិក្ខុយ៉ាងនេះ
 ថា អារុសោ ឧបាធានក្កុទ្ធា តាំង៧នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
 ហើយ ។ ឧបាធានក្កុទ្ធាតាំង៧ គឺដូចម្តេចនេះ ។ គឺច្រើនឧបាធានក្កុទ្ធា
 ១ ។ បេ ។ វិញ្ញាណុបាធានក្កុទ្ធា ។ អារុសោ ក្នុងឧបាធានក្កុទ្ធាតាំង៧ នេះឯង
 ខ្ញុំមិនយល់ឃើញរបស់អ្វីមិនចម្លង ថាជារបស់ខ្លួន ឬថាជាបរិក្ខាររបស់
 ខ្លួនទេ តាំងខ្ញុំមិនមែនជាអរហន្តទ្រង់ស្រពិច្ចរិត អារុសោ ខ្ញុំត្រាស់តែប្រ-
 កាន់ថា អញមានក្នុងឧបាធានក្កុទ្ធាតាំង៧ ចុះណោះ តែខ្ញុំមិនយល់ឃើញ
 ថាឧបាធានក្កុទ្ធាតាំង៧នេះជាអញឡើយ ។ ព្រមទៀតតាំងឡាយពោល
 ថា អារុសោពាសកៈ ចូលលាភមកកាយ ចូលលាទៅកេតិកុ
 លុះចូលទៅដល់ហើយ ចូលពោលនឹងទេមកកិក្ខុយ៉ាងនេះថា អារុសោ
 ទេមកៈ ព្រះថេរៈតាំងឡាយ សូរលោកយ៉ាងនេះថា អារុសោទេមកៈ
 ដែលលោកហៅថា អញខ្ញុំ គឺលោកហៅអ្វីថាអញ ។ លោកហៅ
 ប្រថាប់អញឬ ។ ចូលលាហៅរបស់ដទៃអំពីប្រថាប់អញ ។ លោក
 ហៅវេទនា ។ សញ្ញា ។ សន្តារេតាំងឡាយ ។ លោកហៅវិញ្ញាណ
 ថាអញឬ ។ បេ ។ ចូលលាហៅរបស់ដទៃអំពីវិញ្ញាណថាអញ ។

ខ្ពស់យុទ្ធស្ន មជ្ឈិមចណ្ណសកៈ លើវិញ្ញា បុគ្គល

យមេតំ អវុសោ ទេមក អស្មិតំ វិនិច្ឆ័យ កំមេតំ អស្មិតំ
 វិនិច្ឆ័យ ។ ឯវុសោ វិនិច្ឆ័យ ទោ អាយស្មា ធាសកោ មេ-
 ភនំ កិក្ខុនំ មជ្ឈិមចណ្ណ យេនាយស្មា ទេមកោ តេនុ-
 សង្កមិ ឧបសង្កមិ ធា អាយស្មនំ ទេមកំ ឯវុសោ វិនិ-
 ច្ឆ័យ តំ អវុសោ ទេមក ឯវុសោ យមេតំ អវុសោ
 ទេមក អស្មិតំ វិនិច្ឆ័យ កំមេតំ អស្មិតំ វិនិច្ឆ័យ ។ រូបំ
 អស្មិតំ វិនិច្ឆ័យ ។ អញ្ញត្រ រូបា អស្មិតំ វិនិច្ឆ័យ ។
 វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អស្មិតំ វិនិច្ឆ័យ ។
 អញ្ញត្រ វិញ្ញាណា អស្មិតំ វិនិច្ឆ័យ ។ យមេតំ អវុសោ
 ទេមក អស្មិតំ វិនិច្ឆ័យ កំមេតំ អស្មិតំ វិនិច្ឆ័យ ។
 អសំ អវុសោ ធាសក កំ វិចាយ សន្ធាវិនិច្ឆ័យ
 អហវុសោ ធាសកំ អហមេវ យេន មេក កិក្ខុ តេនុ-
 បសង្កមិស្សមិ ។

ខ្ពស់យុទ្ធស្ន មជ្ឈិមចណ្ណសកៈ លើវិញ្ញា ទី ៤

អវុសោទេមកៈ ដែលលោកហៅថាជាអញ្ញត្រ គឺលោកហៅអ្វីថាជា
 អញ ។ ព្រះធាសកៈមានកាយ ខ្ពស់ស្តុបតាក្សរបស់កិក្ខុទាំងឡាយ
 ជាថេរៈ កុណា អវុសោ ហើយចូលទៅក្នុងព្រះទេមកៈមានកាយ
 យុវចូលទៅដល់ហើយ កំពោលនឹងព្រះទេមកៈមានកាយដូច្នោះថា អវុ-
 សោទេមកៈ ព្រះថេរៈទាំងឡាយសូរលោកយ៉ាងនេះថា អវុសោទេ-
 មកៈ ដែលលោកហៅថាអញ្ញត្រ គឺលោកហៅអ្វីថាអញ ។ លោក
 ហៅប្រថាជាអញ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអំពីប្រថាជាអញ ។
 លោកហៅវេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ លោកហៅ
 វិញ្ញាណាថាអញ ។ ឬលោកហៅរបស់ដទៃអំពីវិញ្ញាណាថាអញ ។
 អវុសោទេមកៈ ដែលលោកហៅថាអញ្ញត្រ គឺលោកហៅអ្វីថាជា
 អញ ។ ព្រះទេមកៈពោលថា កុំឡើយ អវុសោធាសកៈ ប្រយោជន៍អ្វី
 ដោយការត្រឡប់ទៅ ត្រឡប់មកនេះ អវុសោ ចូរលោកហៅប្រថា
 ប្រគំមក ខ្ញុំនឹងនឹងចូលទៅក្នុងកិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ ។

(២២៧) អថេវា អាយស្មា ទេមកោ ធន្តារោ-
 លង្គ យេន ថេវា ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ ឧបសង្កមិត្តា
 ថេវេហិ ភិក្ខុហិ សន្និ សម្មោទិ សម្មោទធិយិ កតំ
 សារាណិយំ វិភិសារេត្តា ឯកមន្តំ ចិសីទំ ។ ឯកមន្តំ
 ចិសីទំ ថា អាយស្មន្តំ ទេមតំ ថេវា ភិក្ខុ ឯកនវេទិ
 យមេតំ អារុសោ ទេមក អស្មិតិ វទេសិ កំមេតំ
 អស្មិតិ វទេសិ ។ រូបំ អស្មិតិ វទេសិ ។ អញ្ញត្រ រូថា
 អស្មិតិ វទេសិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ការេ ។
 វិញ្ញាណំ អស្មិតិ វទេសិ ។ អញ្ញត្រ វិញ្ញាណា អស្មិតិ
 វទេសិ ។ យមេតំ អារុសោ ទេមក អស្មិតិ វទេសិ
 កំមេតំ អស្មិតិ វទេសិតិ ។ ន ទ្វាហិ អារុសោ រូបំ
 អស្មិតិ វទេសិ ធមំ អញ្ញត្រ រូថា អស្មិតិ វទេ-
 មិ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ការេ ។

(២២៧) លំដាប់នោះ ព្រះទេមកៈមានអាយុ ច្រើនឈឺច្រក់
 ដើរចូលទៅកក់កុំទាំងឡាយជាថេរៈ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ធ្វើ
 សេចក្តីរីករាយជាមួយនឹងកិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួរ
 រីករាយនឹងពាក្យដែលគួររក្សាហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះ
 ទេមកៈមានអាយុអង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏កុំទាំងឡាយជាថេរៈកំសួរ
 ដូច្នោះថា អារុសោទេមកៈ ដែលលោកហៅថាអញ្ញុះ តើលោកហៅអ្វី
 ថាជាអញ ។ លោកហៅរូបថា ជាអញ ។ ឬលោកហៅថេសីវដិទ
 អំពីរូបថាជាអញ ។ លោកហៅវេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការទាំងឡាយ ។
 លោកហៅវិញ្ញាណថាជាអញ ។ ឬលោកហៅថេសីវដិទអំពីញាណ
 ថាជាអញ ។ អារុសោទេមកៈ ដែលលោកហៅថាអញ្ញុះ តើលោក
 ហៅអ្វីថាជាអញ ។ ព្រះទេមកៈឆ្លើយថា អារុសោ ខ្ញុំមិនហៅរូប
 ថាជាអញទេ សូម្បីថេសីវដិទអំពីរូប ក៏ខ្ញុំមិនហៅថាជាអញដែរ ។ ខ្ញុំ
 មិនហៅវេទនា ។ មិនហៅសញ្ញា ។ មិនហៅសង្ការទាំងឡាយ ។

ខន្តសំយុត្តស្ស ធម្មិមបណ្ណាសកៈ ថេរវន្ត បក្កតោ

ន វិញ្ញាណំ អស្មីតិ វធាមិ នបិ អញ្ញត្រ វិញ្ញាណា
 អស្មីតិ វធាមិ អបិច មេ អារុសោ បញ្ចសុ ឧបាធា-
 នក្ខន្ធទេសុ អស្មីតិ អធិកតំ អយមហមស្មីតិ ន ច សម-
 ទុបស្សាមិ ។ សេយ្យថាមិ អារុសោ ឧប្បលស្ស វ បទុ-
 មស្ស វ បុណ្ណារិកស្ស វ កន្ធា យោ ទុ ទោ ឯវិ វធាយ្យ
 បក្កស្ស កន្ធាតិ វ វណ្ណស្ស កន្ធាតិ វ កិញ្ញក្កស្ស
 កន្ធាតិ វ សម្មា ទុ ទោ សោ វធានោ វធាយ្យតិ ។
 ទោ ហេតំ អារុសោ ។ យថាកមិ បនារុសោ សម្មា
 អារុសោ ព្យាករនោ ព្យាករេយ្យតិ ។ បុប្ផស្ស កន្ធាតិ
 សម្មា ព្យាករនោ ព្យាករេយ្យតិ ។ ឯវមេវ ទ្វាហិ
 ទោ អារុសោ ន រូមិ អស្មីតិ វធាមិ នបិ អញ្ញត្រ វុចា
 អស្មីតិ វធាមិ ។ ន វេទនំ ។ ន សញ្ញំ ។ ន សង្ការេ ។
 វិញ្ញាណំ អស្មីតិ វធាមិ នបិ អញ្ញត្រ វិញ្ញាណា អស្មីតិ
 វធាមិ អបិច មេ អារុសោ បញ្ចសុ ឧបាធានក្ខន្ធទេសុ
 អស្មីតិ អធិកតំ អយមហមស្មីតិ ន ច សមទុបស្សាមិ ។

ខន្តសំយុត្ត ធម្មិមបណ្ណាសកៈ ថេរវន្ត ទី ៤

មិនហៅវិញ្ញាណ ថាជាអញ្ញទេ សូម្បីរបស់វិទអំពីវិញ្ញាណ ក៏មិនហៅ
 ថាជាអញ្ញដែរ អារុសោ ខ្ញុំគ្រាន់តែប្រកាន់ថា អញ្ញមានក្នុងទុក្ខតា-
 នក្នុងចំណង់ ៥ ប៉ុណ្ណោះ តែមិនយល់ឃើញថា ទុក្ខមានក្នុងចំណង់ ៥ នេះ
 ជាអញ្ញទេ ។ អារុសោ ដូចជាក្លិននៃក្តៅក្រហម ក្តៅឈ្មួញក្រហម
 ក្តៅឈ្មួញក្រហម បុគ្គលណាខំយាយយ៉ាងនេះថា ក្លិនរបស់ក្របកក្តី ក្លិន
 របស់ពិណ្ឌិក្តី ក្លិនរបស់កេសក្តី បុគ្គលនោះកាលបើខំយាយ (យ៉ាង
 នេះ) ឈ្នះថាខំយាយត្រូវដែរឬ ។ យ៉ាងនេះមិនត្រូវទេ អារុសោ ។
 អារុសោ ចុះកាលបើបុគ្គលខំនឹងព្យាករឱ្យត្រូវ តើគប្បីព្យាករដូចម្តេចវិញ ។
 អារុសោ កាលបើបុគ្គលខំនឹងព្យាករឱ្យត្រូវ គប្បីព្យាករថា ក្លិនរបស់ក្តៅ ។
 អើអារុសោ យ៉ាងនោះមែន ឯមិនហៅរូប ថាជាអញ្ញទេ សូម្បី
 របស់វិទអំពីរូប ក៏មិនហៅថាជាអញ្ញដែរ ។ មិនហៅវេទនា ។
 មិនហៅសញ្ញា ។ មិនហៅសង្ការចំណង់ទ្រុយ ។ មិនហៅវិញ្ញាណ
 ថាជាអញ្ញទេ សូម្បីរបស់វិទអំពីវិញ្ញាណ ក៏មិនហៅថាជាអញ្ញដែរ
 អារុសោ ខ្ញុំគ្រាន់តែប្រកាន់ថា អញ្ញមានក្នុងទុក្ខតា-
 នក្នុងចំណង់ ៥ ប៉ុណ្ណោះ តែមិនយល់ឃើញថា ទុក្ខមានក្នុង ចំណង់ ៥ នេះ ជាអញ្ញទេ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធិវគ្គ

កិញ្ញាបិ ភារុសោ អរិយស្សាវកាស្ស បញ្ចារន្តាភិយា ចិ
 សញ្ញាជនាបិ បហិទា ចិ ភវន្តិ អថទុស្ស ហោតិ យេវ
 បញ្ចសុ ឧបាទានក្កុទ្ធសុ អនុសហកតោ អស្មីតិ មា-
 នោ អស្មីតិ ធម្មោ អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហតោ ។
 សោ អបវេន សមយេន បញ្ចសុ ឧបាទានក្កុទ្ធសុ
 ឧទយទ្ធយោ ទុបស្សី វិហារតិ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស
 សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្តន្តមោ ។ ឥតិ វេទនា។
 ឥតិ សញ្ញា ។ ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញា-
 ណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្តន្តមោតិ ។
 តស្សីមេសុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្កុទ្ធសុ ឧទយទ្ធយោ-
 ទុបស្សីនោ វិហារតោ យោបិស្ស ហោតិ បញ្ចសុ ឧបាទា-
 នក្កុទ្ធសុ អនុសហកតោ អស្មីតិ មាទោ អស្មីតិ ធម្មោ
 អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហតោ សោបិ សមុត្តាតិ
 កច្ចតិ ។ សេយ្យដាបិ ភារុសោ វត្តិ សង្កិសំដ្ឋិ
 មលក្កហិតិ តមេធំ សាមិកោ វជកស្ស អនុច្ឆន្តិ
 តមេធំ វជកោ ឧស វិ ទាវេ វិ តោមយេ វិ សម្មន្តិកា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធិវគ្គ

ភារុសោ ពួកទម្រង់តិយសំយោជនៈ (សំយោជនៈជាចំណែកខាងក្រោម)
 ៥ ប្រការ ដែលអរិយសាវ័កលះចង់បាទ ក៏មិនកិរហឹយ តែជាពាន
 (សេចក្តីប្រកាន់) ជាអញ ឆន្ទៈ (សេចក្តីតាប់ចិត្ត) ជាអញ អនុស័យ
 (កិរិលសាវ័កដែលដេកគ្រប់ក្នុងចិត្ត) ជាអញ យ៉ាងល្អិត នៅក្នុងទុបាទា-
 នក្កុទ្ធចំពង ៥ លោកមិនខាន់គាស់រំលើងបាទនៅឡើយ ។ លុះសម័យខាង
 ក្រោយមក លោកតិចារណាយើញ ខ្លះសេចក្តីកើត និងសេចក្តីរលត់ ក្នុង
 ទុបាទានក្កុទ្ធចំពង ៥ ជា ដូច្នោះជា រូប ដូច្នោះជា រូបកុឡិកើតរូប ដូច្នោះជា
 សេចក្តីរលត់រូប ។ ដូច្នោះជា វេទនា ។ ដូច្នោះជា សញ្ញា ។ ដូច្នោះជា
 សង្ខារចំពងឡើយ ។ ដូច្នោះជា វិញ្ញាណ ដូច្នោះជា ហេតុឡិកើតវិញ្ញាណ
 ដូច្នោះជា សេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ ។ កាលលោកតិចារណាយើញ ខ្លះ
 សេចក្តីកើតសេចក្តីរលត់ក្នុងទុបាទានក្កុទ្ធចំពង ៥ នេះហើយ មានថាជា
 អញ ឆន្ទៈជាអញ អនុស័យជាអញ ជាកិរិលសយ៉ាងល្អិត ដែល
 លោកគាស់រំលើង មិនខាន់បាទនៅឡើយ ក៏ដល់ខ្លះកិរិយាគាស់រំលើង
 ឡើងបាទ ។ ភារុសោ ដូចសំពត់ដីសៅហ្មង ប្រឡាក់ក្តីរល គួកដង
 ជាម្ចាស់យកសំពត់នោះទៅប្រគល់ឲ្យជាងជ្រលក់ ជាងជ្រលក់ក៏ប្របាច់
 ប្រគល់សំពត់នោះ ក្នុងទឹកប្រក្តី ក្នុងទឹកក្បូងក្តី ក្នុងទឹកគោម័យក្តី

ឧទ្ទិសយុត្តស្ស ឧទ្ទិសបណ្ណសារៈ ថេរវត្ត ៤

អន្ទេ ឧទកោ វិញ្ញាលេតិ កកិញ្ចាមិ ធិ ហោតិ វត្តិ បរិ-
 ស្សន្តិ បរិយោជានិ អថទ្ធស្ស ហោតិ យោ ធិ អនុស-
 ហតតោ ឧសតទ្ធា វា ទារតទ្ធា វា កោមយតទ្ធា
 វា អសម្មហតោ តមេធំ វជកោ សាមីកាធំ ធិតិ
 តមេធំ សាមីកា កទ្ធិបរិភាវិតេ កវណ្ណកេ ធិត្តិបដ្ឋិ
 យោមិស្ស ហោតិ អនុសហតតោ ឧសតទ្ធា វា
 ទារតទ្ធា វា កោមយតទ្ធា វា អសម្មហតោ សាមី
 សម្មត្តាភិ កទ្ធិតិ ។ ឯវមេវ ថោ អវុសោ កកិញ្ចាមិ
 អរិយស្សវកស្ស បញ្ចារម្ពាតិយាធិ សញ្ញាជនាធិ ប-
 ហីនាធិ កវត្តិ អថទ្ធស្ស ហោតិ យេវ បញ្ចសុ ឧហា-
 នានក្កុទ្ធសុ អនុសហតតោ អស្មីតិ ហោនោ អស្មីតិ
 ចរោ អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហតោ សោ អចរេន
 សមយេន បញ្ចសុ ឧហានានក្កុទ្ធសុ ឧទយត្តយា-
 នុបស្សិ វិហារតិ វតិ រូបិ វតិ រូបស្ស សមុទយោ
 វតិ រូបស្ស អត្តន្តមោ ។ វតិ វេទនា ។ វតិ
 សញ្ញា ។ វតិ សង្ការ ។ វតិ វិញ្ញាណំ វតិ វិញ្ញា-
 ណស្ស សមុទយោ វតិ វិញ្ញាណស្ស អត្តន្តមោតិ ។

ឧទ្ទិសយុត្ត ឧទ្ទិសបណ្ណសារៈ ថេរវត្ត ៤ ២

ហើយយកទៅនក់ក្នុងទឹកដីថ្នាំ សំពត់នោះត្រឡប់ជា សំពត់ស្អាត ដូ-
 ផង ក៏មិនពិតហើយ តែថាសំពត់នោះ គង់មានក្លិនទឹកប្រៃ ក្លិនទឹក
 ក្បួន ក្លិនទឹកតាមយវដែលជ្រូកជ្រាបមិនទាន់បាក់នៅឡើយ លុះតែជាន់
 ជ្រលក់ ឱ្យសំពត់នោះដល់ពួកជនជាម្ចាស់ ពួកជនជាម្ចាស់ក៏ដាក់សំពត់
 នោះក្នុងទូដែលគប់ដោយក្លិន ឯក្លិនទឹកប្រៃក្លិន ក្លិនទឹកក្បួនក្លិន ក្លិនទឹក
 តាមយវក្លិន ដែលជ្រូកជ្រាបនៅ ក៏ហើបាក់អស់ទៅ យ៉ាងណាមិញ ។
 តាមសេ ពួកឧទ្ធករិយសំយោជនៈ ៨ ប្រការ ដែលអរិយសាវ័កលះបង់
 បាន ក៏មិនពិតហើយ តែថា មានថាជាអញ ធនៈថាជាអញ អនុសីយ
 ថាជាអញ ជាភិលេសយ៉ាងល្អិត នៅក្នុងទុក្ខទានក្នុងចំនួន ៨ ក៏លោក
 គាស់វិលើនិមិត្តទាន់បាននៅឡើយ លុះសម័យទាន់ក្រោយមក លោកចិ-
 បារណាយើងខ្លួនសេចក្តីកើត និងសេចក្តីលែក ក្នុងទុក្ខទានក្នុងចំនួន ៨ ថា
 ដូច្នេះជាបូ ដូច្នេះជាហេតុឱ្យកើតបូ ដូច្នេះជាសេចក្តីរលត់បូ ។ ដូច្នេះជា
 វេទនា ។ ដូច្នេះជាសញ្ញា ។ ដូច្នេះជាសង្ការចាំងឡាយ ។ ដូច្នេះជា
 វិញ្ញាណ ដូច្នេះជាហេតុឱ្យកើតវិញ្ញាណ ដូច្នេះជាសេចក្តីរលត់វិញ្ញាណ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

តស្សីមេសុ បញ្ចសុ ឧហោណាតត្ថេសុ ទុទយត្វយានុ-
បស្សីនា វិហារតោ យោមិស្ស ហោតិ បញ្ចសុ ឧហោ-
ណាតត្ថេសុ អនុសហគតោ អស្មីតិ មាណោ អស្មីតិ
ឆាត្រោ អស្មីតិ អនុសយោ អសម្មហារតោ សោមិ ស-
មុក្កាតំ ឥច្ឆតិតិ ។

[២៣០] ឃីវ វុត្តោ ដេវា ភិក្ខុ អាយស្មន្តិ ទេមកំ
ឯតនរោច្ឆំ ទ ទោ មយំ អាយស្មន្តិ ទេមកំ វិហោ-
សាបេក្ខា អប្បច្ឆិម្ហា^(១) អមិ អាយស្មា ទេមកោ បហោតិ
តស្ស ភកវតោ សាសនំ វិគ្គារោ អាចិក្ខុតំ ទេសេតំ
បញ្ញបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវិតំ វិកជិតំ ឧត្តាជិតតំ យជិជំ
អាយស្មតា ទេមកេន តស្ស ភកវតោ សាសនំ វិគ្គារោ
អាចិក្ខុតំ ទេសិតំ បញ្ញបិតំ បដ្ឋបិតំ វិវិតំ វិកជិតំ^(២)
ឧត្តាជិតតន្តិ ។ ឥនមរោច អាយស្មា ទេមកោ ។

១ ឧ. ឆ. ប្បិម្ហា ។ ២ ឧ. វិវិតំ វិកជិតំ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិញ្ញា

កាលបើលោកពិចារណាឃើញខ្លួនសេចក្តីកើត និងសេចក្តីរលត់ ក្នុង
ទុក្ខទានក្នុងទាំង៥ ហើយ មានថាជាអញ ឆន្ទៈថាជាអញ អនុស័យ
ថាជាអញ ជាតិលេសយ៉ាងល្អិត ក្នុងទុក្ខទានក្នុងទាំង៥ ដែលលោក
ភាសិរលើនិមិត្តទាន់បាននៅឡើយ ក៏ដល់នូវកិរិយាភាសិរលើនិមិត្តទាន់
យ៉ាងនោះឯង ។

[២៣០] លុះព្រះទេពៈពោលយ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុទាំងឡាយជា
ថេរៈក៏ពោលនឹងព្រះទេពៈមានកាយ ដូច្នោះថា យើងទាំងឡាយមិនសូវ
ព្រះទេពៈមានកាយព្រះប្រាថ្នានឹងចៀកចៀនទេ បានជាសូវ (ដោយ
យល់ឃើញថា) ព្រះទេពៈមានកាយតាមនឹងប្រាប់ សំដែង បញ្ញត្ត
តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យពាក់ ខ្លួនសាសនាបេសព្រះមានព្រះភាគអង្គ
នោះ ដោយពិស្តារបាន ដូចជាសាសនាបេសព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ
ដែលព្រះទេពៈមានកាយ បានប្រាប់ បានសំដែង បានបញ្ញត្ត បាន
តែងតាំង បានបើក បានចែក បានធ្វើឲ្យពាក់ហើយ ដោយសេចក្តីពិស្តារ
នេះឯង ។ ព្រះទេពៈមានកាយ បានពោលភាសិរលើនិមិត្តទាន់ហើយ ។

វត្តសំយុង្គស្ន ឧដ្ឋិមបណ្ណាសក ថេរវត្ត ចតុត្តោ

អត្តមនា ថេរា ភិក្ខុ អាយស្មតោ ខេមកស្ស ភាសិតំ
អភិទន្ធិ ។ ឥមស្មិត្តា បទ វេយ្យាករណស្មី កត្តាមារេ
សដ្ឋិមត្តានំ ថេរានំ ភិក្ខុនំ អនុនាធាយ អាសវេហិ
ចិត្តានំ វិមុត្តិសុ អាយស្មតោ ច ខេមកស្សានំ ។

(២៣១) ឯកំ សមយំ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខុ
ពារណសិយំ វិហារន្តំ ឥសិចតទេ អិកនាយេ ។ អថ-
ទោ អាយស្មា ធម្មោ សាយណ្ណសមយំ បដិសល្លាតា
វុដ្ឋិតោ អហាចារណំ អាធាយ វិហារេន វិហារិ ឧច-
សន្តមិត្តា ថេរា ភិក្ខុ ឯតទកេច ឧវទន្តំ មិ អាយស្មតោ
ថេរា អនុសាសន្តំ មិ អាយស្មតោ ថេរា កកេន្តំ មេ អា-
យស្មតោ ថេរា ធម្មំ កដំ យថាហំ ធម្មំ បស្សយ្យន្តំ ។

វត្តសំយុង្គ ឧដ្ឋិមបណ្ណាសក ថេរវត្ត ទំ ៤

ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ មានចិត្តគ្រេកអរិកាយ ខឹងភាសិតរបស់ព្រះ
ខេមកៈមានកាយុក្រែលែង ។ ក៏កាលដែលព្រះខេមកៈមានកាយុ ភិក្ខុ
ពោលវេយ្យាករណ៍នេះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយជាថេរៈ ច្រមាណ ៦០ ច្រ
ព្រមទាំងព្រះខេមកៈមានកាយុ ក៏រួចជុំស្រឡះចាកភាសិតៈទាំងឡាយ ។

(២៣១) សម័យមួយ ភិក្ខុទាំងឡាយ ជាថេរៈច្រើនរូប នៅ
ក្នុងឥសិចតមិនខាយវ៉ែន អិកក្រុងពារណសិ ។ ព្រះនារេង ព្រះនន្ទៈ
មានកាយុ ចេញអំពីទីសម្លំ ក្នុងសាយណ្ណសម័យ ហើយកាន់កូនសា
ដើរចេញពីវិហារមួយ ចូលទៅកាន់វិហារមួយ មិនយាងនឹងភិក្ខុទាំងឡាយ
ជាថេរៈដូច្នោះថា សូមព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានកាយុ ទូន្មានខ្ញុំកុរុណា
សូមព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានកាយុ ច្រៀនច្រដៅខ្ញុំកុរុណា សូមព្រះ
ថេរៈទាំងឡាយ មានកាយុ ធ្វើធម្មិតថាដល់ខ្ញុំកុរុណា សមគួរតាមធម៌
ដែលខ្ញុំកុរុណាស្រមៃលំបាក ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុណ្ឌវិគ្គោ

[២៣២] ឃីវិ វុត្តេ ថេរា ភិក្ខុ អាយស្មន្តំ ធន្តិ
 ឯកទេវេន្តំ រូបំ ទោ អារុសោ ធន្ត អនិច្ចំ វេទនា
 អនិច្ចា សញ្ញា អនិច្ចា សង្ខារ អនិច្ចា វិញ្ញាណំ អ-
 និច្ចំ ។ រូបំ អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនត្តា សទ្ធេ សង្ខារ អនិច្ចា សទ្ធេ ធម្មា
 អនត្តានិ ។ អថទោ អាយស្មនោ ធន្តស្ស ឯកទេវោសិ
 មយ្ហំមិ ទោ ឃីវិ កោតិ រូបំ អនិច្ចំ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ។ រូបំ អនត្តា ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា សទ្ធេ
 សង្ខារ អនិច្ចា សទ្ធេ ធម្មា អនត្តានិ អថ ច បទ
 មេ សត្វសង្ខារសមថេ សត្វបដិច្ចដិច្ចិស្សត្តេ តណ្ហាត្វ-
 យេ វិរាគេ ធិរោធនេ ធិត្វាទេ ធិត្តំ ទ បក្កុទ្ធតិ ធម្ម-
 សីទតិ ទ សន្តិដ្ឋតិ ទ វិមុទ្ធតិ បរិកស្សនា ទ ចា-
 នានិ ទ ប្បដ្ឋតិ បច្ចុដាវត្តតិ មាទសិ អថ កោចរហិ
 មេ អត្តានិ ។ ទ ទោ បទេតិ ធម្មំ បស្សតោ ហោតិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុណ្ឌវិគ្គោ

[២៣២] កាលវេលាព្រះធម្មៈនិយាយយ៉ាងនេះហើយ ភិក្ខុទាំង-
 ឡាយជាថេរៈ និយាយនឹងព្រះធម្មៈមានកាយដូច្នោះថា ការសោធន្តៈ ប្រ-
 មិនទៀត វេទនាមិនទៀត សញ្ញាមិនទៀត សង្ខារទាំងឡាយ មិន
 ទៀត វិញ្ញាណមិនទៀត ។ ប្រជាអនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិន
 ទៀត ធម៌ទាំងឡាយទាំងពួងជាអនត្តា ។ លំដាប់នោះ ព្រះធម្មៈមាន
 កាយ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា គាត្រាអញក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាង
 នេះដែរថា ប្រមិនទៀត ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។
 វិញ្ញាណមិនទៀត ។ ប្រជាអនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំង
 ឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀត ធម៌
 ទាំងឡាយទាំងពួងជាអនត្តាដែរ ប៉ុន្តែចិត្តរបស់អញ មិនស្តុះ មិនប្រេះថ្លា
 មិនកម្រល់ខ្លប់ មិនបរិភ្លាមទៅក្រចេះនិរ្ទាន ដែលមានការរម្ងាប់រម្ងួត
 សង្ខារទាំងពួង ជាទីរលាស់ចេញនូវទមនិទានព្រំ ជាទីអស់ទៅនៃកណ្តា
 ជាទីប្រាសពាក្យម្រេក ជាទីរលាស់ទេ ទើបសេចក្តីកត់ស្តុក សេចក្តីប្រ-
 កាន់ចាំ កំភើតទៀត ចិត្តរបស់អញក៏ត្រឡប់គិតថា អ្វីហ្ន៎ ជាខ្លួនរបស់
 អញអេះ ។ មួយទៀត កាលបើអញ មិនទាន់ឃើញចក្ខុស្សន្តធម៌នេះ

ខ្ពស់យុទ្ធស្ន មជ្ឈិមច្បុស្តាសក លើដីធ្លា ចេត្តា

កោ ទុ ទោ មេ ភជា ធម្មំ នេសេយ្យ យថាហំ ធម្មំ
បស្សេយ្យន្តិ ។

[២៣៣] អថទោ អាយស្មតោ ធម្មស្ស ឯកទ-
យោសិ អយំ ទោ អាយស្មា អាទន្ទោ កោសម្ពិយំ
វិហារតិ យោសិតារមេ សត្តុ ទេវ សិវណ្ណិកោ សម្ពា-
វិតោ ច វិញ្ញំ សព្វហ្មតាវិនិ ចហោតិ ច មេ អាយ-
ស្មា អាទន្ទោ ភជា ធម្មំ នេសេតុំ យថាហំ ធម្មំ
បស្សេយ្យំ អត្ថំ ច មេ អាយស្មន្តោ អាទន្តោ តាវតិកា
វិស្សន្តិ យទ្ធាហំ យេនាយស្មា អាទន្ទោ តេទុបសង្ក-
មេយ្យន្តិ ។ អថទោ អាយស្មា ធម្មោ សេនាសទំ
សិសាមេត្តា ចត្តចិវាមាយ យេន កោសម្ពិ យោ-
សិតារមោ យេនាយស្មា អាទន្ទោ តេទុបសង្កមិ
ឧបសង្កមិត្តា អាយស្មតា អាទន្តោ សន្តិ សម្មាទិ
សម្មាទិយំ កតំ សារណិយំ វិតិសារេត្តា ឯកមន្តិ
ទិសិទិ ។ ឯកមន្តិ ទិសិទ្ធា ទោ អាយស្មា ធម្មោ

ខ្ពស់យុទ្ធស្ន មជ្ឈិមច្បុស្តាសក លើដីធ្លា ទំ២

ហើយនរណាឡើយ នឹងសំដែងធម៌ដល់អញ សមគួរតាមធម៌ដែលអញ
ល្មមយល់បាន ។

[២៣៣] លំដាប់នោះ ព្រះគ្រូមានកាយុ មានសេចក្តីត្រិះរិះ
ដូច្នោះ ព្រះគោនុ មានកាយុនេះ នៅក្នុងយោសិតារម ជិតក្រុង
កោសម្ពិ ជាអ្នកដែលព្រះសាស្តាច្រើនសរសើរផង ជាអ្នកដែលពួកវិញ្ញ-
ផនជាសព្វហ្មតាវិលីកតំកើផង មានវិញ្ញាណនុមានកាយុទើបកាច
សំដែងធម៌ដល់អញ សមគួរតាមធម៌ដែលអញល្មមយល់បាន ចំណីអញ
ក៏មានសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល នឹងព្រះគោនុមានកាយុជាដរាបបក ចើដូច្នោះ
គួរតែអញ ចូលទៅក្រែកាននុមានកាយុចុះ ។ ចើព្រះគ្រូមាន
កាយុរៀបចំទុកដាក់សេនាសនៈ រួចស្រេចហើយ កាន់យកបាត្រនិងបិវ
ចូលទៅក្រែកាននុមានកាយុ ឯយោសិតារម ជិតក្រុងកោសម្ពិ លុះ
ចូលទៅដល់ហើយ ធ្វើកិរិយាវិកាយ ជាមួយនឹងព្រះគោនុមានកាយុ
លុះបញ្ចប់ពាក្យ ដែលគួរកែកយនិងពាក្យដែលគួរព្យកហើយ ក៏អង្គុយ
ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះគ្រូមានកាយុ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ

សុត្តន្តបិដក សំយដ្ឋនិកាយ ១ទ្វារវគ្គ

អាយស្មន្តិ អាទន្តិ ឯតទភោត ឯកមិណាហិ អាវុ-
 សោ អាទន្ត សមយំ ពារណសិយំ វិហារមិ វ-
 សិបតទេ មិគទាយេ អធិទ្ធាហិ អាវុសោ សាយណ្ណ-
 សមយំ មនិសល្លាជា វុដ្ឋិគោ អហាបុរណំ អាទាយ
 វិហារេន វិហារិ ឧបស្មន្តមិត្តា ថេវេ ភិក្ខុ ឯតទភោតិ
 ឧវុទន្ត មិ អាយស្មន្តោ ថេវេ អនុសាសន្ត មិ អាយ-
 ស្មន្តោ ថេវេ ករោន្ត មេ អាយស្មន្តោ ថេវេ ធម្មិ កមិ
 យថាហិ ធម្មិ មស្សយ្យន្តិ ។ ឯវិ វុត្តេ មិ អាវុ-
 សោ ថេវេ ភិក្ខុ ឯតទភោតិ រូមិ ទោ អាវុសោ ធន្ធ
 វនិទ្ធិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ
 វនិទ្ធិ ។ រូមិ អនត្តា ។ មេ ។ វិញ្ញាណំ អនត្តា សទ្ធ
 សង្ការ អនិច្ចា សទ្ធ ធម្មា អនត្តាតិ ។ កស្ស មយ្ហិ
 អាវុសោ ឯតទភោតិ មយ្ហិមិ ទោ ឯវិ ហោតិ រូមិ
 អនិទ្ធិ ។ មេ ។ វិញ្ញាណំ អនិទ្ធិ ។ រូមិ អនត្តា ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ។ វិញ្ញាណំ អ-
 នត្តា សទ្ធ សង្ការ អនិច្ចា សទ្ធ ធម្មា អនត្តាតិ

សុត្តន្តបិដក សំយដ្ឋនិកាយ ១ទ្វារវគ្គ

កិពាលនិទ្ធិព្រះភានន្តមានកាយ ដូច្នេះថា អាវុសោ ភានន្ត សម័យមួយ
 ខ្ញុំនៅក្នុងសិបកមិគទាយេវន ជិតក្រុងពារណសិ អាវុសោ ព្រះនោះ
 ខ្ញុំរេញពាតិសម្ល ក្នុងសាយណ្ណសម័យ ហើយកាន់កូនសោដើរចេញ
 ពីហារមួយ ចូលទៅកាន់ហារមួយ មិយាយនឹងភិក្ខុទាំងឡាយជាដរាបៈ
 ដូច្នេះថា សូមព្រះដរាបៈទាំងឡាយមានកាយ ខ្ញុំខ្លាចខ្ញុំកុណា សូមព្រះ
 ដរាបៈទាំងឡាយមានកាយ ច្រៀនច្រាដើរខ្ញុំកុណា សូមព្រះដរាបៈទាំង
 ឡាយមានកាយ ធ្វើធម្មិកថាដល់ខ្ញុំកុណា ឱសមគួរតាមធម្មិដល់ខ្ញុំ
 កុណា ឬមួយលំបាក ។ អាវុសោ កាលខ្ញុំមិយាយយ៉ាងនេះហើយ
 ភិក្ខុទាំងឡាយជាដរាបៈ មិយាយនឹងខ្ញុំកុណាដូច្នេះថា អាវុសោធន្ធៈ រូម
 មិនទៀត ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិន
 ទៀត ។ រូមជាអនត្តា ។ មេ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា សង្ការទាំងឡាយ
 ទាំងពួងមិនទៀត ធម្មិទាំងឡាយទាំងពួង ជាអនត្តា ។ អាវុសោ ខ្ញុំ
 នោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះ ដូច្នេះថា កាក្កអញក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ
 យ៉ាងនេះថា រូមមិនទៀត ។ មេ ។ វិញ្ញាណមិនទៀត ។ រូមជា
 អនត្តា ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណជាអនត្តា
 សង្ការទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀត ធម្មិទាំងឡាយទាំងពួងជាអនត្តាដរាបៈ

៣០៧

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសារេ ថេរវគ្គោ បុគ្គលោ

អថ ច បទ មេ សត្វសង្ខារសមដេ សត្វបដិច្ចដិ-
 ធិស្សត្តេ កណ្ណក្កយេ វិរាគេ ធិរោធនេ ធិត្វានេ ធិត្តំ ឧ
 បក្ខទ្ធកិ ធិច្បសិធកិ ឧ សន្តិដ្ឋតិ ឧ វិមុត្តតិ ចរិ-
 កស្សនា ឧបាធានិ ឧច្បដ្ឋតិ បក្កុណាវត្តតិ មាណសិ អថ
 កោចរហិ មេ អត្តាតិ ។ ឧ ទោ បរិទតិ ធម្មំ ចស្ស-
 តោ ហោតិ កោ ធុ ទោ មេ កថា ធម្មំ ទេសេយ្យ យ-
 ថាហិ ធម្មំ ចស្សេយ្យន្តិ ។ កស្ស មយ្ហិ អារុសា ឯ-
 កទាហាសិ អយំ ទោ អាយស្មា អាទន្ទោ កោសម្ព័យំ
 វិហារតិ យោសិ តារមេ សត្តុ ទេវ សិវណ្ណំ តោ សម្ពាវិកោ
 ច វិញ្ញំ បព្រហ្មចារិទំ ចហោតិ ច មេ អាយស្មា
 អាទន្ទោ កថា ធម្មំ ទេសេតុំ យថាហិ ធម្មំ ចស្សេយ្យ
 អត្ថំ ច អាយស្មន្តេ អាទន្តេ តាវតិកា វិស្សដ្ឋិ យទ្ធុ-
 បាហិ យេនាយស្មា អាទន្ទោ កេតុសស្ត្រមេយ្យ-
 ន្តិ ។ ឧវនតុ មំ អាយស្មា អាទន្ទោ អនុសាសតុ
 មំ អាយស្មា អាទន្ទោ ករោតុ មេ អាយស្មា អាទន្ទោ
 ធម្មំ កដំ យថាហិ ធម្មំ ចស្សេយ្យន្តិ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសារេ ថេរវគ្គ ទំ ៤

បុំនៃចិត្តរបស់ខ្ញុំ មិនសូវ មិនជ្រះថ្លា មិនតំកល់ភ្ជាប់ មិនបង្កើនទៅ
 ក្នុងព្រះគិរិយា ដែលមានការរាប់រង់រង់ស្នាដៃចំពោះ ជាចំណែក
 ចេញខ្លួនបដិច្ចក្នុង ជាមិត្តរស់នៅនៃកណ្តា ជាចិត្តប្រាសចាកកម្រក
 ជាចំណែកទេ ទើបសេចក្តីកក់ស្លុត សេចក្តីច្រកាន់មាំ កើតឡើង ចិត្ត
 របស់ខ្ញុំក៏ត្រឡប់គិតថា អ្វីហ្នឹងជាខ្លួនរបស់អញអេះ ។ មួយទៀត កាល
 ចើងមិនទាន់យើងចុះចុះស្រួចមិនទេ នរណាឡើយ នឹងសំដែងធម៌ដល់ខ្ញុំ
 សមគួរដល់ធម៌ ដែលខ្ញុំល្អម្តងយល់បាន ។ អារុសា ខ្ញុំក៏មានសេចក្តី
 គ្រិះរិះដូច្នោះថា ព្រះអាទន្តមានកាយុគន្តិ៖ នៅក្នុងយោសិភាវម ដឹក
 ក្រុងកោសម្ពិ ជាអ្នកដែលព្រះសាស្ត្រាទ្រង់សរសើរផង ជាអ្នកដែលពួក
 វិរាជនជាសព្វហ្មធារិលើកកំភើងផង មានព្រះអាទន្តមានកាយ អាច
 នឹងសំដែងធម៌ដល់អញ សមគួរតាមធម៌ដែលអញល្អម្តងយល់បាន ទាំង
 អញក៏មានសេចក្តីស្និទ្ធស្នាល នឹងព្រះអាទន្តមានកាយ ជាដរាបមក បើ
 ដូច្នោះ គួរតែកត្តាអញ ចូលទៅក្រុងអាទន្តមានកាយចុះ ។ សូម
 ព្រះអាទន្តមានកាយ ទូន្មានខ្ញុំកុណា សូមព្រះអាទន្តមានកាយ ប្រៀន
 ប្រដៅខ្ញុំកុណា សូមព្រះអាទន្តមានកាយ ធ្វើធម៌កថាដល់ខ្ញុំកុណា
 សមគួរតាមធម៌ដែលខ្ញុំកុណាល្អម្តងយល់បាន ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទទួរវង្ខោ

[២៣៤] ឯកុកោធិ មយំ អាយស្មតោ ធន្ទស្ស
 អត្តមជា អភិវប្បា ភំ អាយស្មា ធន្ទោ អវិអកាសិ
 ចំលំ បភិច្ចំ ឱធមហាវុសោ ធន្ទសោតិ កត្វោសិ ធម្មំ
 វិញ្ញាតុទ្ធំ ។ អដទោ អាយស្មតោ ធន្ទស្ស ភាវត-
 កោធនេ ឱធូវំ មីតិប្បមោជ្ជំ ឱប្បជ្ជតិ កត្វា កិវស្មិ
 ធម្មំ វិញ្ញាតុទ្ធំ ។ សម្មទា មេតំ អវុសោ ធន្ទ កកវតោ
 សុតំ សម្មទា បដិក្កហិតំ កក្កាធកោត្តំ កិក្កុំ ឱវធន-
 ត្តស្ស ទ្ធិយទិស្សតោ ទោយំ កក្កាធន លោកោ យេ-
 កុយេ្យទ អត្តិកញ្ចេវ ធម្មិកញ្ច ។ លោកសមុធិយំ ច
 ទោ កក្កាធន យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ បស្សតោ យា

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទទួរវង្ខោ

[២៣៤] ព្រះអាទន្ទពោលថា ភិក្ខុវរុកយោគ្រោមេវេនិព្រះធម្មៈ
 មានកាយ ដោយហេតុដែលព្រះធម្មៈមានកាយ ធ្វើសេចក្តីមានឱ្យដាច់
 ច្បាប់ ទុក្ខយោសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ កាវុសោធម្មៈ ចូរលោកអង្គុនសោគប្រ-
 សាទចុះ លោកជាបុគ្គលនូវយល់ធម៌បានហើយ ។ ព្រះធម្មៈមានកាយ
 កិរិកិបិគិនិច្ឆិកាពោជ្ជជីវិត្រវែង ដោយហេតុគ្រាន់តែពូជាទុក្ខបុគ្គល
 នូវយល់ធម៌បានហើយប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះអាទន្ទមានកាយ ពោលថា
 កាវុសោធម្មៈ សូត្រនេះទុំបានស្តាប់មក ទុំបានទទួលមក ក្នុងចំនំពោះ
 ព្រះក្រ្តុនព្រះមានព្រះភាគ កាលដែលទ្រង់ទូន្មានកិក្កុយកក្កាធកោត្រង់
 ម្ចាស់កក្កាធមៈ សក្ខុលោកនេះ ច្រើនតែកស្រីយខ្លាចខ្លាច ២ ប្រការ គឺ ការ
 ប្រកាន់ថាមាន (សស្សកចំដ្ឋិ) ១ ការប្រកាន់ថាមិនមាន (ទេរុទ្ធជិដ្ឋិ) ១ ។
 ម្ចាស់កក្កាធមៈ កាលបើគេពិចារណាយើង កាយសេចក្តីតិក ដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃស ខ្លាចហេតុដែលខ្លាចកិក្កុយលោក ការប្រកាន់ថាមិនមាន ណា

វត្ថុសំយុត្តស្ស បដិច្ចបណ្ណាសក ថេរីន្ត ទី៤

លោកេ ឧត្តិកា សា ន ហោតិ ។ លោកេនិរោជំ ទោ
 កក្កាទ្ធ យជាត្ថតំ សម្មប្បញ្ញាយ វស្សតោ យា លោ-
 កេ អត្តិកា សា ន ហោតិ ។ ឧបាយុបាណាណិជំ-
 វេសវិចិត្តោ ទ្វាយំ កក្កាទ្ធ លោកោ យេកុយ្យេន
 តក្កាយំ ឧបាយុបាណិជំ ធមតសោ អនិច្ចាទំ អភិ-
 ជំវេសានុសយំ ន ឧបេតិ ន ឧបាទិយតិ បាទិដ្ឋាតិ
 អត្តា មេតិ ។ ធុក្កាមេវ ឧប្បជ្ឈមាទំ ឧប្បជ្ឈតិ ធុក្កំ
 ជិវុជ្ឈមាទំ ជិវុជ្ឈតិ ន កក្កតិ ន វិចិត្តិ ។ អបវ-
 ប្បទូយា ញាណមេវស្ស ឯត្ថ ហោតិ ។ ឯត្តាវតា ទោ
 កក្កាទ្ធ សម្មាទិដ្ឋំ ហោតិ ។ សត្វមត្តិទិ ទោ កក្កាទ្ធ
 អយមេកោ អន្តោ សត្វំ នត្តិទិ អយំ ធុតិយោ អន្តោ ។

វត្ថុសំយុត្ត បដិច្ចបណ្ណាសក ថេរីន្ត ទី៤

ក្នុងលោក គេមិនមានការប្រកាន់ថា មិនមាននោះទេ ។ ម្ចាស់ក្នុងខ្លួន
 កាលបើគេចិញ្ចាញយើង កាលសេចក្តីពិត ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃ ខ្ញុំ
 សេចក្តីលេងលេងលោក ការប្រកាន់ថាមាន ណា ក្នុងលោក គេមិន
 មានការប្រកាន់ថា មាននោះឡើយ ។ ម្ចាស់ក្នុងខ្លួន សត្វលោកនេះ
 ច្រើនតែជាប់ជំពាក់ដោយទុក្ខ (កណ្តាទិដ្ឋិ) ទុក្ខបាន និងកតិវិសៈ
 គឺកណ្តាទិដ្ឋិ ចំណែកអរិយសាវ័កនេះ វេទន៍មិនផ្គុំផ្គួល មិនប្រកាន់
 មិនកំណត់ក្តី ខ្ញុំទុក្ខនិងទុក្ខបាននោះ ដែលជាអធិដ្ឋាន (ចំ
 ឈរ) ជាអភិវិសៈ (ចំអង្គុយ) និងជាអនុស័យ (ចំជេក) ខែចិត្តថា
 ទូនរបស់អញឡើយ ។ អរិយសាវ័កនោះមិនសង្ឃឹម មិនជឿនិទ្ទល់
 ថា ខ្ញុំក្នុងទុក្ខបានក្នុងពិសេស កាលកើតឡើង វេទន៍កើតឡើងពិត ខ្ញុំ
 កាលលេងលេង វេទន៍លេងលេងពិត ។ ព្រះអរិយសាវ័កនោះ មាន
 សេចក្តីយល់ចំពោះខ្លួន ក្នុងទុក្ខបានក្នុងខ្លួន មិនបាច់មានបុគ្គលដទៃ
 ជាចម្លើយ ។ ម្ចាស់ក្នុងខ្លួន សម្មាទិដ្ឋិ វេទន៍កើតមាន ដោយហេតុ
 មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះនឹង ។ ម្ចាស់ក្នុងខ្លួន សេចក្តីយល់ថា អ្វីទាំងអស់
 មាន នេះជាសេចក្តីយល់ដឹងលាមកទី ១ គឺសស្សតទិដ្ឋិ សេចក្តីយល់ថា
 អ្វីទាំងអស់មិនមាន នេះជាសេចក្តីយល់ដឹងលាមកទី ២ គឺទុក្ខទិដ្ឋិ ។

ឯទេ គេ កាត្មាន ទុកោ អន្ត អនុបកម្ម មជ្ឈិម
 តតាកតា ធម្មំ ទេសេនំ អវិជ្ជាបទ្ធវយា សង្ការំ សង្កា-
 រម្បទ្ធវយា វិញ្ញាណំ ។ មេ ។ ឯវមេតស្ស កោវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុធមោ ហោតិ ។ អវិជ្ជាយ ត្រូវ
 អសេសវិភក្តិវេទនា សង្ការវេទនា ។ មេ ។ ឯវមេតស្ស
 កោវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស វិវេកោ ហោតិ ។ ឯវមេតំ
 អារុសោ អនន្ត ហោតិ យេសំ អាយស្មញ្ញានំ តាធិសា
 សម្រហ្មចារិយោ អនុកម្មតា អត្តកាមា ឱវាទតា
 អនុសាសតា ឥនត្យ ចន មេ អាយស្មតោ អនន្តស្ស
 ធម្មទេសនំ សុត្វា ធម្មោ អភិសម័តោតិ ។

[២៣៨] សាវត្ថិយំ ។ អថទោ អាយស្មា វា-
 ហុលោ យេន កកវំ តេនុបសង្កមិ ទុបសង្កមិក្ខា
 កកវន្តំ អភិវាទេត្វា វិកមន្តិ ធិសីនិ ។ វិកមន្តិ
 ធិសីន្តោ ទោ អាយស្មា វាហុលោ កកវន្តំ ឯតទ-
 វោច កតន្ត ទោ កន្ត ជាទតោ កតំ ចស្សតោ

ខ្មាលក្ខន្ធនៈ កថកតសំវេនិធមិ ប្រាប់អ្នកតាមផ្លូវកណ្តាល មិនច្រឡំ
 ច្រឡំក្នុងសេចក្តីយល់ ដំលាមកចំនួន ២ ទៅឡើយថា សង្ការចំនួន
 កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាច្រើន វិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះសង្ការជា
 ច្រើន ។ មេ ។ ហេតុជាវែងកើត ខែកន្ត្រៃចំនួនសំខាន់ វែងកើត
 មាន ដោយច្រកាដូច្នោះ ។ មួយទៀត សេចក្តីលក់ខ្លះសង្ការ ព្រោះ
 វិនាសនឹងលក់មិនសេសសល់ ខែអវិជ្ជា ។ មេ ។ សេចក្តីលក់ខែ
 កន្ត្រៃចំនួនសំខាន់ វែងកើតមាន ដោយច្រកាដូច្នោះ ។ ព្រោះនេះ
 ពោលថា អារុសោកានន្ត សេចក្តីខ្លះយ៉ាងហ្នឹងវែងហើយ ចណ្តាលោក
 មានកាយចំនួនណា លោកមានកាយចំនួននោះ ប្រាកដដូចលោក
 ខ្មាស់ ឈ្មោះថាជាសម្រហ្មចារិ ជាអ្នកគន្លឹះ អ្នកប្រយោជន៍
 អ្នកទ្រទ្រង់ អ្នកប្រៀនប្រដៅមែន ចំណែកទំរង់ចំនួនយល់ធម៌ច្បាស់
 ព្រោះបានស្តាប់ធម៌ទេសនា របស់ព្រះកានន្តមានកាយនេះឯង ។

[២៣៩] ជិតគ្រុន្តសាវត្ថិ ។ ត្រាវោ ព្រះវាហុលមានកាយ
 ចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
 មានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះព្រះវាហុល មាន
 កាយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបុគ្គលដ៏ដ៏ដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច

វត្ថុសំយុង្គ មជ្ឈិមនិកាយកៈ ថេរវិទ្យា ចតុត្ថោ

ឥមសិញ្ចុ សវិញ្ញាណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សត្វនិ-
 មិត្តេសុ អហត្តារមមញ្ញារមាជាទុសយា ន ហោន្តិតិ ។
 យំ កិញ្ចិ វហុល រូបំ អតីតាតតប្បច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈន្តិ
 វ ពហិទ្ធា វ ឱណ្ណវិកំ វ សុទ្ធមំ វ ហិំ វ បណីតំ
 វ យំ ទ្វារ សន្តិកេ វ សត្វំ រូបំ នេតំ មម នេសោ-
 ហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ វិវេទនំ យថាក្កំ សឌ្ឍប្ប-
 ញាយ បស្សតិ ។ យា កាចំ វេទនា ។ យា កាចំ
 សញ្ញា ។ យេ កេចិ សង្ខារ ។ យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ
 អតីតាតតប្បច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈន្តិ វ ពហិទ្ធា វ ។ បេ ។
 សត្វំ វិញ្ញាណំ នេតំ មម នេសោហមស្មិ ន មេសោ
 អត្តាតិ វិវេទនំ យថាក្កំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ បស្សតិ ។ វិ
 ទោ វហុល ជាទេតោ វិ បស្សតោ ឥមសិញ្ចុ សវិញ្ញា-
 ណកេ កាយេ ពហិទ្ធា ច សត្វនិមិត្តេសុ អហត្តារម-
 មញ្ញារមាជាទុសយា ន ហោន្តិតិ ។

វត្ថុសំយុង្គ មជ្ឈិមនិកាយកៈ ថេរវិទ្យា ទី ២

ទើបមិនមានអនុស័យ គឺសេចក្តីប្រកាន់អហត្តារមមញ្ញារ ក្នុងកាយវិសេស
 ប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ក្នុងនិមិត្តគ្រប់ចំណុចជាខាងក្រៅផង ។ ព្រះ
 មានព្រះភាគគ្រាន់ថា ម្ចាស់វហុល រូបណាមួយ ជាអតីត អនាគត
 បច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោកគ្រោកក្តី ល្អិតក្តី ថោកខាបក្តី
 ឡូមក្តី ឬរូបណា មានក្នុងទីឆ្ងាយ ក្នុងទីជិត ឬក្តលឃើញទូរចំណង
 អស់នុ៎ះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រណិកាយសេចក្តីពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែន
 របស់អញ នុ៎ះមិនមែនជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ។ វេទ-
 នាណានិមួយ ។ សញ្ញាណានិមួយ ។ សង្ខារទាំងឡាយណានិមួយ ។
 វិញ្ញាណណានិមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី ខាង
 ក្រៅក្តី ។ បេ ។ ឬក្តលឃើញទូរវិញ្ញាណទាំងអស់នុ៎ះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏
 ប្រណិកាយសេចក្តីពិត យ៉ាងនេះថា នុ៎ះមិនមែនរបស់អញ នុ៎ះមិនមែន
 ជាអញ នុ៎ះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ។ ម្ចាស់វហុល កាល
 ឬក្តលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ទើបមិនមានអនុស័យ គឺសេចក្តី
 ប្រកាន់អហត្តារមមញ្ញារ ក្នុងកាយវិសេសប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ក្នុង
 និមិត្តគ្រប់ចំណុចជាខាងក្រៅផង ។

(២៣៦) សាវត្ថិយី ។ រករមេ ។ ឯកមន្តំ ចិសិដ្ឋាន
 ទោ អាយស្មា វាហុលោ កកវន្តំ ឯកនរោច កាចិ
 ទុ ទោ កន្តំ ជាទតោ កាចិ ចស្សតោ ឥមស្មិត្ត
 សវិញ្ញាណោ កោ កាយេ ពហិទ្ធា ច សទ្ធវិមិត្តសុ
 អហត្តារមមត្តារមាបាចកតំ មានសិ ហោតិ វិបា ស-
 មតិក្កន្តំ សន្តំ សុវិមុត្តន្តំ ។ យំ កំត្យំ វាហុល រូមិ
 អតិកាចាកកម្មទ្ធម្មន្តំ អជ្ឈតិ វា ពហិទ្ធា វា ទិ-
 ឡារិកំ វា ។ មេ ។ យំ ទ្ធករ សន្តិកោ វា សទ្ធិ រូមិ
 ទេតំ មម ទេសោបាមស្មិ ទ ទេសោ អត្តាតិ ឯ-
 វាមតំ យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ ទិស្វា អនុបាទា
 វិឡុត្តោ ហោតិ ។ យា កាចិ វេទនា ។ យា កាចិ
 សញ្ញា ។ យេ កោចិ សម្មាស ។ យំ កំត្យំ វិញ្ញា-
 ណំ អតិកាចាកកម្មទ្ធម្មន្តំ អជ្ឈតិ វា ពហិទ្ធា វា
 ទិឡារិកំ វា សុទ្ធមំ វា ហិទំ វា មណីតំ វា យំ

(២៣៦) ជីកក្រុស្សាភី ។ ក្រុស្សាភី ។ លុះព្រះរាហុលមានអាយុ
 អង្គុយក្នុងទីដីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះថា
 បរិក្រព្រអង្គុយមើល កាលបុគ្គលដឹងដូចម្តេច ឃើញដូចម្តេច ទើបមាន
 ចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហត្តារមមត្តារ ក្នុងកាយដែលប្រកបដោយ
 វិញ្ញាណនេះផង ក្នុងនិមិត្តគ្រប់ចំពូកជាទានក្រៅផង ហើយកន្លងផុត
 ស្ងប់រង្ស៊ី រួចស្រឡះដោយចំណែក ។ ព្រះមានព្រះភាគស្រាស់ថា
 ម្នាលរាហុល ប្រណាទិមួយ ជាអតីត អនាគត ចចុប្បន្ត ទានក្នុងក្តី
 ទានក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ។ មេ ។ ចូរច្រណា មានក្នុងទីឆ្ងាយ ក្នុងទី
 ជិត បុគ្គលឃើញខ្លួនរូបទាំងសស្តីនេះ ដោយប្រាជ្ញាជំនុំប្រៃស ភាសសេចក្តីពិត
 យ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួន
 របស់អញឡើយ ទើបជាអ្នកផុតស្រឡះចាកសេចក្តីប្រកាន់ចាំ ។ វេទនា
 ណាទិមួយ ។ សញ្ញាណាទិមួយ ។ សម្មារទាំងឡាយណាទិមួយ ។
 វិញ្ញាណណាទិមួយ ជាអតីត អនាគត ចចុប្បន្ត ជាទានក្នុងក្តី ទាន
 ក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ស្តីក្តី ចោកទាបក្តី ទុក្ខក្តី ចូរវិញ្ញាណណា

ខន្តស័យុត្តស្ស ធម្មិច្ឆបណ្ណសារៈ ថេរវន្ត ចតុត្តោ

ធូរ សន្តិកោ វាសន្តំ វិញ្ញាណំ ទេតំ មម ទេសោ ហមស្មិ
ន មេសោ អត្តាភំ វិវាមតំ យជាត្តំ សធម្មញ្ញាយ
ទិស្វា អនុបាទា វិគុត្តោ ហោតិ ។ វិវា ទោ វាហុល
ជាទតោ វិវា បស្សតោ ឥមស្មិញ សវិញ្ញាណកោ
កាយេ ពហិដ្ឋា ច សត្វនិមិត្តេសុ អហត្តិរមមត្តិរ-
មាទាបកតំ មាទសំ ហោតិ វិទា សមតិក្កន្តំ សន្តិ
សុវិមុត្តន្តំ ។

ថេរវន្ត ចតុត្តោ ។

ត្រៃបិដកំ វិវិ

អាទន្ទោ គិស្សោ យមកោ
អនុរាទោ ច វត្តលំ
អស្សជិ ទេមកោ ធន្ទោ
វាហុលា អបវេ ធូវេ
ថេរវន្តាតិ វ្រូតិ ។

ខន្តស័យុត្ត ធម្មិច្ឆបណ្ណសារៈ ថេរវន្ត ទី ៤

វេលាទានក្នុងចំពោះ ក្នុងទីនីត បុគ្គលឃើញខ្លឹមញ្ញាណចាំអស់ខ្លះ
ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃពាមសេចក្តីពិត យ៉ាងនេះថា ខ្លះមិនមែនរបស់អញ
ខ្លះមិនមែនជាអញ ខ្លះមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញឡើយ ទើបផុតស្រឡះ
ចាកសេចក្តីប្រកាន់ចំ ។ ខ្នាលវាហុល បុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
យ៉ាងនេះ ទើបមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីប្រកាន់អហត្តិរមមត្តិរ ក្នុង
កាយវេលាប្រកបដោយវិញ្ញាណនេះផង ក្នុងនិមិត្តគ្រប់ចំពោះវាទាំងក្រៅផង
ហើយកន្លងផុត ស្ងប់ស្ងប់ ទ្រស្រឡះដោយចំណែក ។

ចប់ ថេរវន្ត ទី ៤ ។

ទុត្តានក្នុងថេរវន្តនោះ គឺ

និយាយអំពីព្រះភានន្ទ ១ ព្រះគិស្សៈ ១ ព្រះយមកៈ ១ ព្រះ
អនុរាទ ១ ព្រះវត្តលំ ១ ព្រះអស្សជិ ១ ព្រះទេមកៈ ១
ព្រះធន្ទៈ ១ និងព្រះវាហុល ២ រឿងទៀត លោកហៅថា
ថេរវន្ត ។

បុប្ផវិគ្គ

(២៣៧) សាវត្ថុយំ ។ កម្រ ទោ ។ ថេ ។ សេយ្យ-
 ជាថិ កិត្តេវ ធនិ បទ្ធកេយ្យា ឧហារិចិ ទ្ធរត្ត្តា
 សីយសោតា តស្សា ឧរាតោ(១) តិវេសុ កាសា ទេមិ
 ជាតា អស្សុ តេ ទំ អន្លោលម្ពេយ្យំ កុសា ទេមិ
 ជាតា អស្សុ តេ ទំ អន្លោលម្ពេយ្យំ បទ្ធជា ទេមិ
 ជាតា អស្សុ តេ ទំ អន្លោលម្ពេយ្យំ វិរលា ទេមិ
 ជាតា អស្សុ តេ ទំ អន្លោលម្ពេយ្យំ រុក្ខា ទេមិ
 ជាតា អស្សុ តេ ទំ អន្លោលម្ពេយ្យំ តស្សា ចុរិសោ
 សោតេន វុយ្យាណោ កាសេ ទេមិ កណ្តោយ្យ តេ ប-
 លុដ្ឋេយ្យំ សោ កតោទិណទំ អធមត្យសទំ អា-
 បដ្ឋេយ្យ ។ កុសេ ទេមិ កណ្តោយ្យ ។ បទ្ធជេ
 ទេមិ កណ្តោយ្យ ។ វិរលោ ទេមិ កណ្តោយ្យ ។

១ ឧ. ឧ. ឧហារិចិ ។

បុប្ផវិគ្គ

(២៣៧) ជិត្រុនិណាភិ ។ កុនិទិរោធនិ ។ ប ។ ខាល
 ភិកុចិវិទ្យាយ ដូចជាស្ម័គ្រជាប់មកអំពីកុល្យភ្នំ មានប្រក្រតីនាំសំណាត់
 ញូចុះមក ញូរៅកាន់ទីតាំង មានទ្រូងករប៉ាស ប្រសិនបើមានក្រុង
 ដុះនៅទ្រូងដីតាំងពីដើមស្ម័គ្រនោះ ក្រុងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅកេស្ម័ន
 នោះ ប្រសិនបើមានស្បូវដុះនៅ ស្បូវតាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅកេស្ម័ន
 នោះ ប្រសិនបើមានស្បូវដំណេកទន្សាយដុះនៅ ស្បូវដំណេកទន្សាយ
 តាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅកេស្ម័ននោះ ប្រសិនបើមានស្បូវវណ្ណសដុះ
 នៅ ស្បូវវណ្ណសតាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅកេស្ម័ននោះ ប្រសិនបើ
 មានឈើដុះនៅ ឈើតាំងនោះ នឹងសំយុងចុះទៅកេស្ម័ននោះ កាលបើ
 មានបុរស អវណ្ណតទៅកាន់ទ្រូងកេស្ម័ននោះ ទុកជាចាប់កាន់ក្រុងភ្នំ
 ក្រុងនោះក៏ដកទៅ បុរសនោះ នឹងដល់ខ្លួនវិសេសក្នុងចំណោមមនុស្ស
 ក្លិនិទាស ព្រោះដំណើរនោះជាហេតុ ។ ទុកជាចាប់កាន់ស្បូវភ្នំ ។ ទុក
 ជាចាប់កាន់ស្បូវដំណេកទន្សាយភ្នំ ។ ទុកជាចាប់កាន់ស្បូវវណ្ណសភ្នំ ។

ខុសយុត្ត ចម្លើយបណ្តាសារ បុរាណ ចក្ខុមោ

ក្រុម ចេច កណ្តោយ្យ កេ ចលុដ្ឋយ្យ ។ សោ កតោនិជា-
 នំ អនយត្យសនំ អាបដ្ឋយ្យ ។ ឯវេទេ ទោ ភិក្ខុវេ
 អស្សតវា បុដ្ឋដ្ឋោ អវិយានំ អនស្សវិ អំ ។ ស្ស
 អកោវិទោ អវិយទេ អវិទំតោ សច្ចុវិសានំ អនស្សវិ
 សច្ចុវិសទេ អកោវិទោ សច្ចុវិសទេ អវិទំតោ
 រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតំ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ
 វា រូបំ រូបស្មំ វា អត្តានំ តស្ស តំ រូបំ ចលុដ្ឋតំ
 ។ សោ កតោនិជានំ អនយត្យសនំ អាបដ្ឋតំ ។ វេទនំ ។
 សត្តំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតំ
 វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មំ
 វា អត្តានំ តស្ស តំ វិញ្ញាណំ ចលុដ្ឋតំ ។ សោ ក-
 តោនិជានំ អនយត្យសនំ អាបដ្ឋតំ ។

ខុសយុត្ត ចម្លើយបណ្តាសារ ចេវេន្ត ទំ ៤

ទុកថាបំភាន់ដើមរឿង ឃើញទាំងនោះក៏ដេកទៅ បុរសនោះនឹងដល់
 ខ្លួនសេចក្តីមិនចម្រើននឹងសេចក្តីវិនាស ព្រោះដំណើរនោះជាហេតុ យ៉ាង
 ណាមិញ ។ ខ្លួនគិតចាំខ្សោយ បុគ្គលដែលមិនចេះដឹង មិនបាន
 ឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឃ្លាសវែក្តងអរិយធម៌ មិនសិក្សាក្នុងអរិយធម៌
 មិនបានឃើញពួកសច្ចុវេស មិនឃ្លាសវែក្តងសច្ចុវេសធម៌ មិនបាន
 សិក្សាក្នុងសច្ចុវេសធម៌ វេទនំចារណាឃើញខ្លួនរូបថាខ្លួន ឃើញខ្លួន
 ខ្លួនថាមានរូបខ្លះ ឃើញខ្លួនរូបថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនខ្លួនថាមានក្នុង
 ខ្លួនខ្លះ រូបនារបស់បុគ្គលនោះ វេទនំលុបរលាយទៅ បុគ្គលនោះក៏
 ដល់ខ្លួនសេចក្តីមិនចម្រើននឹងសេចក្តីវិនាស ព្រោះដំណើរនោះជាហេតុ ។
 វេទនា ។ សត្តា ។ សង្ខារចាំខ្សោយ ។ ឃើញខ្លួនវិញ្ញាណថា
 ខ្លួន ឃើញខ្លួនខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញខ្លួនវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ
 ឃើញខ្លួនខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ វិញ្ញាណនារបស់បុគ្គលនោះ វេទនំ
 លុបរលាយទៅ បុគ្គលនោះក៏ដល់ខ្លួនសេចក្តីមិនចម្រើននឹងសេចក្តីវិនាស
 ព្រោះដំណើរនោះជាហេតុ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខុទ្ទកនិទាន

(២៣៥) ឯ ភិ មញ្ញាថ ភិក្ខុវេ រូបំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ
 ភតិ ។ អធិត្ថំ កន្តោ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ ភតិ ។ អធិត្ថំ កន្តោ ។ តស្មា-
 តិហា ភិក្ខុវេ ។ បេ ។ ឃី មស្សំ ។ បេ ។ ធាបរិ វត្តត្តា-
 យានិ បជាធាតីតិ ។

(២៣៧) សាវត្ថិយំ ។ តត្រ ទោ ។ បេ ។ ធាហិ
 ភិក្ខុវេ លោកេន វិវធាមិ ។ លោកេន ច ទោ ភិក្ខុវេ
 មយា វិវធាតិ ។ ន ភិក្ខុវេ ធម្មវាដិ កេនចិ លោ-
 កស្សិ វិវធាតិ ។ យំ ភិក្ខុវេ ធម្មិសម្មតិ លោកេ
 បណ្ឌិតានំ អហិមិ តំ អត្ថិតិ វធាមិ ។ យំ ភិក្ខុវេ
 អត្ថិសម្មតិ លោកេ បណ្ឌិតានំ អហិមិ តំ អត្ថិតិ
 វធាមិ ។ កិញ្ច ភិក្ខុវេ ធម្មិសម្មតិ លោកេ បណ្ឌិ-
 តានំ យមហិ ធម្មិតិ វធាមិ ។ រូបំ ភិក្ខុវេ ធិត្ថំ ធុរិ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិទាន

(២៣៨) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សំគាល់ខ្ញុំសេចក្តី
 នោះ ដូចម្តេច រូបទៀង ឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណទៀង ឬមិនទៀង ។
 មិនទៀងទេ ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុង
 សាសនានេះ ។ បេ ។ កាលបើភិក្ខុឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ វេទនដឹង
 ច្បាស់ថា មគ្គការនាកំពុងដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាទ្យសកិច្ចនេះទៀតមិន
 មានឡើយ ។

(២៣៩) ជិតក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងទីនោះឯង ។ បេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ គថាគតមិនដែលពោលទាន់នឹងសត្វលោកទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តែសត្វលោកតែនឹងពោលទាន់នឹងគថាគត ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ បុគ្គលជាធម្មវិវធានមិនពោលទាន់នឹងបុគ្គលនីមួយៗក្នុងលោក ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ របស់ណាដែលបណ្ឌិតសន្មតហើយថា មិនមានក្នុង
 លោក គថាគតក៏ពោលនូវរបស់នោះថាមិនមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ របស់ណាដែលបណ្ឌិតសន្មតហើយថាមានក្នុងលោក គថាគត
 ក៏ពោលនូវរបស់នោះថាមានដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គថាគតពោល
 នូវរបស់ណាថាមិនមាន ចុះរបស់នោះ ដូចម្តេច ដែលបណ្ឌិតសន្មត
 ហើយថាមិនមានក្នុងលោក ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបដែលទៀងទាត់

ខន្ធសយុត្តស្ស មន្ទិមបណ្ណសារៈ បុប្ផវិញ្ញ បក្ខមា

សស្សតំ អវិបរណាមទម្មំ អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ
 អហិមិ តំ អត្ថិភិ វនាមិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ សស្សតំ អវិបរណាមទម្មំ អត្ថិសម្មតំ
 លោកេ បណ្ឌិតានំ អហិមិ តំ អត្ថិភិ វនាមិ ។ ឥន្ទំ ទោ
 ភិក្ខុវេ អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ យមហំ អត្ថិភិ
 វនាមិ ។ កិញ្ច ភិក្ខុវេ អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ
 យមហំ អត្ថិភិ វនាមិ ។ រូមិ ភិក្ខុវេ អនិច្ចំ ទុក្ខំ
 វិបរណាមទម្មំ អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ អហិមិ
 តំ អត្ថិភិ វនាមិ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។
 វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរណាមទម្មំ អត្ថិសម្មតំ លោ-
 កេ បណ្ឌិតានំ អហិមិ តំ អត្ថិភិ វនាមិ ។ ឥន្ទំ ទោ
 ភិក្ខុវេ អត្ថិសម្មតំ លោកេ បណ្ឌិតានំ យមហំ អត្ថិភិ
 វនាមិ ។

ខន្ធសយុត្ត មន្ទិមបណ្ណសារៈ បុប្ផវិញ្ញ ទី ៨

បិកថេ មិនប្រប្រលជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមិនមានក្នុងលោក
 ភថាគតកិពាលនូវប្រទោះថាមិនមានដែរ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។
 សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណដែលទៀងទាត់ បិកថេ មិនប្រប្រល
 ជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមិនមានក្នុងលោក ភថាគតកិពាលនូវ
 វិញ្ញាណនោះថាមិនមានដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភថាគតកិពាលនូវ
 របស់ណាថាមិនមាន របស់នោះឯង ក៏បណ្ឌិតសន្មតថាមិនមានក្នុង
 លោកដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភថាគតកិពាលនូវរបស់ណាថាមាន
 ចុះរបស់នោះដូចម្តេច ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមានក្នុងលោក ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ប្រមិនទៀង ជាទុក្ខ ប្រប្រលជាធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មត
 ថាមានក្នុងលោក ភថាគតកិពាលនូវប្រទោះថាមានដែរ ។ វេទនា ។
 សញ្ញា ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ វិញ្ញាណមិនទៀង ជាទុក្ខ ប្រប្រលជា
 ធម្មតា ដែលបណ្ឌិតសន្មតថាមានក្នុងលោក ភថាគតកិពាលនូវវិញ្ញាណ
 នោះថាមានដែរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភថាគតកិពាលនូវរបស់ណា
 ថាមាន របស់នោះឯង ក៏បណ្ឌិតសន្មតថាមានក្នុងលោកដែរ ។

[២២០] អត្ថំ ភិក្ខុវេ លោកេ លោកេនខ្មោ តំ^(១)
 តថាគតោ អំភិសម្ពុជ្ឈតិ អភិសមេតំ អភិសម្ពុជ្ឈិត្វា
 អភិសមេត្វា អាចិក្កុតិ ទេសេតិ បញ្ញាបេតិ បដ្ឋបេតិ
 វិវេតិ វិភជតិ ឧត្តាទិករោតិ ។ កំព្វ ភិក្ខុវេ លោកេ
 លោកេនខ្មោ តំ តថាគតោ អភិសម្ពុជ្ឈតិ អភិសមេតំ
 អភិសម្ពុជ្ឈិត្វា អភិសមេត្វា អាចិក្កុតិ ទេសេតិ បញ្ញា-
 បេតិ បដ្ឋបេតិ វិវេតិ វិភជតិ ឧត្តាទិករោតិ ។ រូបំ
 ភិក្ខុវេ លោកេ លោកេនខ្មោ តំ តថាគតោ អភិ-
 សម្ពុជ្ឈតិ ។ បេ ។ ឧត្តាទិករោតិ ។ យោ ភិក្ខុវេ
 តថាគតោ ឯវិ អាចិក្កិយមារេ ទេសិយមារេ បញ្ញា-
 ចិយមារេ បដ្ឋចិយមារេ វិវិយមារេ វិភជិយមារេ
 ឧត្តាទិករិយមារេ ទ ជាបាតិ ទ បស្សតិ តម-
 ហំ ភិក្ខុវេ ពាលំ បុដ្ឋដ្ឋំ អន្តំ អចក្កុកំ អជា-
 ទន្តំ អបស្សន្តំ កំន្តំ ករោមិ ។ វេទបា ភិក្ខុ-
 វេ ។ សញ្ញា ភិក្ខុវេ ។ សង្ខារ ភិក្ខុវេ ។

១ ឧ. សុទ្ធិវេសុ យន្តិ វិ បាណិ ។

[២២០] ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ លោកធម៌^(១) វេសិណានកុណិលោក
 ព្រះភោគកុណានចាត់ពុះប្រាសដីនី ខ្ញុំលោកធម៌នោះ លុះចាត់ពុះប្រាស
 ដីនិហើយ គឺវេសិណប្រាប់ សំដែង បញ្ញា ភិក្ខុតាំង បើក វែកវែក ធ្វើឱ្យ
 រាក់ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ ចុះធម៌ជាដូចម្តេច ជាលោកធម៌កុណិលោក
 ដែលព្រះភោគកុណានចាត់ពុះប្រាសដីនិខ្ញុំធម៌នោះ លុះចាត់ពុះប្រាសដីនិ
 ហើយ គឺវេសិណប្រាប់ សំដែង បញ្ញា ភិក្ខុតាំង វែកវែក ធ្វើឱ្យរាក់ ។
 ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ រូបជាលោកធម៌កុណិលោក ព្រះភោគកុណានចាត់ពុះ
 ខ្ញុំរូបនោះ ។ បេ ។ ធ្វើឱ្យរាក់ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ កាលបើរូបដែល
 ព្រះភោគកុណានប្រាប់ សំដែង បញ្ញា ភិក្ខុតាំង បើក វែកវែក ធ្វើឱ្យរាក់
 យ៉ាងនេះ បុគ្គលណាទៅតែមិនដឹងមិនយល់ទៀត ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ
 ភោគកុណានធ្វើដូចម្តេច ខ្ញុំបុគ្គល ដែលល្ងង់ ជាបុប្ផដូច ខ្វាក់ មិន
 មានចក្ខុ មិនដឹង មិនយល់នោះ ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ វេទនា ។ ខ្មាល
 ភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ សញ្ញា ។ ខ្មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ សង្ខារចាំនិទ្ធាយ ។

១ សំដៅយកខុទ្ធចក្ខុនោះ ។

[២២២] ឯកំ សមយំ ភកកំ អយុជ្ឈយំ វិហរតិ
 កង្កាយ ទទិយា តិវេ ។ គត្រ ទោ ភកកំ ភិក្ខុ អា-
 មន្តសិ សេយ្យជាមំ ភិក្ខុវេ អយំ កង្កាយ ទទិ មហន្តំ ដេ-
 ណាបិណ្ឌំ អាវហេយ្យ គមេទំ ចក្កុមា បុរិសោ បស្សេយ្យ
 ទិជ្ឈាយេយ្យ ។ យោធិសោ ឧបបវិក្កុយ្យ តស្ស បស្សតោ
 ទិជ្ឈាយតោ យោធិសោ ឧបបវិក្កុតោ វិន្តកតោ ទា-
 យេយ្យ តុច្ឆកតោ ទាយេយ្យ អសារកតោ ទា-
 យេយ្យ កិញ្ញិ សិយា ភិក្ខុវេ ដេណាបិណ្ឌោ សារោ ។
 ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ យំ កិញ្ញិ រូបំ អភិពាបាភក្កប្បុច្ឆន្តិ
 ។ បេ ។ យំ ទ្បវ សន្តិកោ វំ ភិក្ខុ បស្សតិ ទិជ្ឈាយតិ
 យោធិសោ ឧបបវិក្កុតិ តស្ស បស្សតោ ទិជ្ឈាយតោ
 យោធិសោ ឧបបវិក្កុតោ វិន្តកតោ ទាយតិ តុច្ឆកតោ
 ទាយតិ អសារកតោ ទាយតិ កិញ្ញិ សិយា ភិក្ខុវេ
 រូបេ សារោ ។

[២២២] សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនផ្សេង
 ស្ថិតគ្នា ជិតគ្រូអយុជ្ឈ ។ ក្នុងទីនោះ ព្រះមានព្រះភាគក្រាស់
 ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាស្ថិតគ្នានេះ
 បន្ទាប់ទៅ ខ្ញុំដុំនៃពុទ្ធិកដំ បុរសមានភ្នែកព្រឡកមើលឃើញ
 ដុំនៃពុទ្ធិកនោះ ហើយពិចារណា ដោយទុបាយ កាលបើបុរស
 នោះព្រឡកមើលឃើញ ពិចារណាដោយទុបាយ ដុំនៃពុទ្ធិកនោះក៏
 ប្រាកដជាបេសសោះសូន្យ ប្រាកដជាបេសទេវ ប្រាកដជាបេសមិនមាន
 ទ្វិម ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទ្វិមនឹងមានក្នុងដុំនៃពុទ្ធិក ដូចម្តេចបាន
 យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រណនិមួយ ជាអតីត
 អនាគត ចន្ទប្បន្ន ។ បេ ។ ប្រណា ក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ភិក្ខុ
 ព្រឡកមើលឃើញប្រោះ ពិចារណាដោយទុបាយ កាលបើភិក្ខុនោះ
 ព្រឡកមើលឃើញ ពិចារណាដោយទុបាយ ប្រោះក៏ប្រាកដជាបេស
 សោះសូន្យ ប្រាកដជាបេសទេវ ប្រាកដជាបេសមិនមានទ្វិម ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ទ្វិមនឹងមានក្នុងប្រដូចម្តេចបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបដិកាយិកា បុព្វបទ បទដ្ឋកថា

[២២៣] សេយ្យថា បិ ភិក្ខុវេ សវនសមយេ ធុល្លដ្ឋ-
 សិកកេ ទេវេ វស្សន្តេ ឧទកេ ឧទកេ បុព្វដ្ឋិ^(១) ឧប្បដ្ឋតិ
 ទេវេ ធុវុដ្ឋតិ ច កមេទំ ចក្កុមា បុរិសោ បស្សយ្យ
 ធិដ្ឋាយេយ្យ យោធិសោ ឧបថវិក្កេយ្យ ភស្ស^(២) ចស្ស-
 តោ ធិដ្ឋាយតោ យោធិសោ ឧបថវិក្កេតោ វិក្កកេត្តោ
 ទាយេយ្យ កុច្ឆកេត្តោ ទាយេយ្យ អសារកេត្តោ ទា-
 យេយ្យ កំត្តិ សិយា ភិក្ខុវេ ឧទកេ បុព្វដ្ឋិ សារោ ។
 ឯវេ វេ វា ភិក្ខុវេ យា កាធិ វេ ធានា អតីតា ធានា-
 ភយ្យច្ចុប្បត្តា ។ ឯវេ ។ យា កុវេ សន្តិកេ វា តំ ភិក្ខុ
 បស្សតិ ធិដ្ឋាយតិ យោធិសោ ឧបថវិក្កតិ ភស្ស ចស្ស-
 តោ ធិដ្ឋាយតោ យោធិសោ ឧបថវិក្កតោ វិក្កកេត្តោ
 ទាយតិ កុច្ឆកេត្តោ ទាយតិ អសារកេត្តោ ទាយតិ
 កំត្តិ សិយា ភិក្ខុវេ វេ ធានាយ សារោ ។

១ ឧទកេ បុព្វដ្ឋិ ពាក្យ ។ ២ ភស្ស កថាស្ស ពាក្យ ។

ខន្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបដិកាយិកា បុព្វបទ ទី ៥

[២២៣] ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ ដូចជាក្រៀងមានគំណក់ដី ថ្លោស
 បង្ហូរចុះមក ក្នុងសរសៃសម័យ ឯក្រពេញទឹកភ្នែកក៏ឆ្លងក្នុងទឹកផង
 បែកគ្នាយៈទៅក្នុងទឹកផង បុរសមានភ្នែក ក្រឡេកមើលឃើញក្រពេញ
 ទឹកនោះ ពិចារណាដោយទុក្ខ កាលបើបុរសនោះ ក្រឡេកមើល
 ឃើញ ពិចារណាដោយទុក្ខ ក្រពេញទឹកនោះ ក៏ប្រាកដជាបេស
 សោស្មេច្យ ប្រាកដជាបេសទេ ប្រាកដជាបេសមិនមានភ្នំម ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភ្នំមិនមានក្នុងក្រពេញទឹកដូចម្តេចបាន យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ វេទនាណាខ្លះមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
 ។ ឯវេ ។ វេទនាណា ក្នុងទិដ្ឋាយក្តី ក្នុងទិដ្ឋិកក្តី ភិក្ខុវេ ក្នុងក្រឡេកមើល
 ឃើញវេទនានោះ ពិចារណាដោយទុក្ខ កាលបើភិក្ខុនោះក្រឡេក
 មើលឃើញ ពិចារណាដោយទុក្ខ វេទនានោះ ក៏ប្រាកដជាបេស
 សោស្មេច្យ ប្រាកដជាបេសទេ ប្រាកដជាបេសមិនមានភ្នំម ម្នាល
 ភិក្ខុ ទាំងឡាយ ភ្នំមិនមានក្នុងវេទនាដូចម្តេចបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

ទស្សនៈ មជ្ឈិមបដិកាយៈ បុព្វវិញ្ញាណ បញ្ចកោ

វិញ្ញាណំ ភិក្ខុវេ លោកេ លោកាធម្មោ ភិ តថាគតោ
អភិសម្ពុជ្ឈតិ អភិសមេតិ អភិសម្ពុជ្ឈត្វា អភិសមេត្វា
អាចិក្ខុតិ នេសតិ បញ្ចបេតិ បដ្ឋបេតិ វិវាតិ វិភជតិ
ឧត្តាធិការេតិ ។ យោ ភិក្ខុវេ តថាគតោ ឃី អាចិក្ខុ-
យមាទេ នេសិយមាទេ ឧត្តាធិការិយមាទេ ន ជាធាតុ
ន បស្សតិ តមហំ ភិក្ខុវេ ពាលំ បុដ្ឋជ្ជនំ អន្ធិ អ-
ចក្កតំ អជាទន្តំ អបស្សន្តំ កំន្តំ ករេមិ ។

[២៤០] សេយ្យជាបិ ភិក្ខុវេ ឧប្បាលំ វា បទុមំ វា
បុណ្ណវិកំ វា ឧទកេ ជាតំ ឧទកេ សិវុទ្ធិំ^(១) ឧទកេ
អទុក្កម្ម ហតិ^(២) អនុបលិតំ ឧទកេន ។ ឃីវេវ
ចោ ភិក្ខុវេ តថាគតោ លោកេ ជាតោ លោកេ
សិវុទ្ធិ^(៣) លោកំ អភិកុយ្យ វិហារតិ អនុបលិតោ
លោកេជាតិ ។

១ ម. សិវុទ្ធិ ២ ភិក្ខុ ៣ សិវុទ្ធិ ។

ទស្សនៈ មជ្ឈិមបដិកាយៈ បុព្វវិញ្ញាណ ទី ២

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វិញ្ញាណជាលោកនមិកនិរលោក ព្រះភព៌កតោកំ
ចុះគ្រាសំដឹងឱវិញ្ញាណនោះ លុះចាក់ចុះគ្រាសំដឹងហើយ ក៏វេចន៍ប្រាប់
សំដឹង បញ្ញា កែងកាំង ចើក វែកវែក ធ្វើឱ្យរាក់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ កាលបើវិញ្ញាណដែលព្រះភព៌កតប្រាប់ សំដឹង បញ្ញា
កែងកាំង ចើក វែកវែក ធ្វើឱ្យរាក់យ៉ាងនេះ ចុះគុណភាវីកែមិនដឹង
មិនយល់ទៀត ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភព៌កតនឹងធ្វើដូចម្តេចកើត ឱ្យ
ចុះគុណនោះ ដែលល្ងង់ ជាបុដ្ឋជ្ជន ភ្នាក់ មិនមានចក្ខុ មិនដឹង មិន
យល់នោះ ។

[២៤១] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាព្រលឹកក្តី ឈូកក្រហមក្តី
ឈូកសក្តី ដែលដុះក្នុងទឹក ចម្រើនឡើងក្នុងទឹក លូកដុះកំពិទឹក មិន
ទំករដោយទឹក យ៉ាងណាម៉េញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះភព៌កត
ដែលកើតក្នុងលោក ចម្រើនក្នុងលោក វេចន៍គ្របសន្តិក្តីខ្លះលោក មិន
ជាប់ចំកាក់ដោយលោក ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយសុខ ខន្ធហវគ្គ

[២២២] សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនិ បដិមេ មាសេ

មិភេ មជ្ឈដ្ឋិតេ កាលេ មរិទិ(១) មទ្ធិតិ តមេទំ

ចក្កុនា បុរិសោ បស្សយ្យ និជ្ឈាយេយ្យ យោនិសោ

ឧបបរិក្កេយ្យ តស្ស បស្សតោ និជ្ឈាយតោ យោនិសោ

ឧបបរិក្កុតោ វិន្តកត្តោ ទាយេយ្យ ។ បេ ។ កំត្តិ

សិយា ភិក្ខុវេ មរិទិកាយ សារេ ។ ឯវមេវ ទេ

ភិក្ខុវេ យា កាចិ សញ្ញា ។ បេ ។

១ ឧ. ឆ. ឧបិដក ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

[២២២] ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រេញថ្ងៃវេទន៍ញាប់ញ័រក្នុងវេលា

ថ្ងៃត្រង់ ក្នុងខែជាខាងត្បូងនៃគិម្ភុរដ្ឋ បុរសមានភ្នែក ក្រឡេកមើល

ឃើញព្រេញថ្ងៃនោះ ពិចារណាដោយឧបាយ កាលបើបុរសនោះក្រឡេក

មើលឃើញ ពិចារណាដោយឧបាយ ព្រេញថ្ងៃនោះគឺប្រាកដជាចាស់

សោស្ស្យ ។ បេ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភ្នំមនីន៍មានក្នុងព្រេញថ្ងៃ

ដូចម្តេចបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ខ្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាណានី-

មួយ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ បេ ។

ខន្តស័យុត្ត បដិច្ចបណ្ណសក បុរេវេទ បញ្ចមេ

(២២៩) សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ បុរិសោ សារត្តិកោ
 សារកវេសី សារបរិយេសនំ ជរមាថោ ភិក្ខុំ កុដារិ
 អាធាយ វនំ បរិសេយ្យ សោ តត្ថ បសេយ្យ មហន្តិ
 កណលិក្ខន្ធនំ ឧជំ វនំ អក្កក្កដកជាតំ^(១) តមេនំ ម្ល-
 លេ ជិន្ទយ្យ ម្លលេ ធម្មា អក្កេ ជិន្ទយ្យ អក្កេ ធម្មា
 បត្តវដ្ឋិ វិនិក្ខុដ្ឋយ្យ សោ តត្ថ បត្តវដ្ឋិ វិនិក្ខុដ្ឋោ
 ដេក្កិមិ ជាជិន្ទយ្យ កុកោ សារិ តមេនំ ជក្កុមា
 បុរិសោ បស្សយ្យ ជិន្នាយេយ្យ យោជិន្ទសោ ឧបប-
 រិក្ខុយ្យ តស្ស បស្សតោ ជិន្នាយតោ យោជិន្ទសោ
 ឧបបរិក្ខុតោ វិក្កកញ្ញោ ទាយេយ្យ កុដ្ឋកញ្ញោ ទា-
 យេយ្យ អសារកញ្ញោ ទាយេយ្យ កិញ្ញិ សិយា
 ភិក្ខុវេ កណលិក្ខន្ធនំ សារោ ។ បរិមេវ ទោ ភិក្ខុវេ
 យេ កេជិ សង្ខារ អភិពាទាតតប្បទុប្បនា ។ បេ ។
 យេ ទូរេ សន្តិកេ វា តំ ភិក្ខុ បស្សតិ ជិន្នាយតិ

១ ឧ. អក្កក្កនិ ។

ខន្តស័យុត្ត បដិច្ចបណ្ណសក បុរេវេទ ទី ៥

(២២៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាបុរសត្រូវការដោយទ្វិមាលី
 ស្វែនកេទ្វិមាលី គ្រាប់ទៅកាន់ទីស្វែនកេទ្វិមាលី បានកាន់យកជីវិតដ៏មុត
 ចូលទៅកាន់ព្រៃ បុរសនោះឃើញដើមរោងកង់ ក្រង់ ទៅទ្វិ មិនទាន់
 មានក្រយូន ក្នុងព្រៃនោះ ក៏កាត់ដើមរោងកង់រលំ លុះកាត់រលំ
 ហើយ ក៏កាត់បុន លុះកាត់បុនហើយ ក៏បកស្រទេប កាលបើបុរសនោះ
 បកស្រទេប ក៏មិនបានសូម្បីតែស្រាយក្នុងដើមរោងកង់ទេ ទើបបាន
 ខ្វីទ្វិមាលីណា បុរសមានភ្នែក ត្រឡកមើលឃើញដើមរោងកង់ ពិបារ-
 ណារដោយឧបាយ កាលបើបុរសនោះត្រឡកមើលឃើញ ពិបារ-
 ណារដោយឧបាយ ដើមរោងកង់ប្រាកដជាបស់សោះសូន្យ ប្រាកដ
 ជាបស់ទេ ប្រាកដជាបស់មិនមានទ្វិម ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទ្វិមនឹង
 មានក្នុងដើមរោងកង់ដូចបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 សង្ខារណាមួយ ជាអតីត ឧទាតត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ សង្ខារ
 ណា ក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី ភិក្ខុត្រឡកមើលឃើញសង្ខារនោះ

សុត្តនិបិដក សម្មនិកាយស្ស ខុទ្ទកនិកាយ

យោធិសោ ឧបបរិក្កុតិ ឧស្ស បស្សតោ ជិដ្ឋាយតោ
យោធិសោ ឧបបរិក្កុតោ វិក្កកញ្ញោ ទាយតិ កុដ្ឋ-
កញ្ញោ ទាយតិ អសារកញ្ញោ ទាយតិ កិញ្ញិ សិយា
កិក្កុវេ សង្ការេសុ សារោ ។

[២២៦] សេយ្យជាថី កិក្កុវេ មាយាការោ វា មា-
យាការទ្កកាសី វា ចាកុម្មហាមថេ មាយី វិទ្ធិសេយ្យ
តទេជំ ចក្កុមា បរិសោ បស្សេយ្យ ជិដ្ឋាយេយ្យ យោ-
ធិសោ ឧបបរិក្កុយ្យ ឧស្ស បស្សតោ ជិដ្ឋាយតោ
យោធិសោ ឧបបរិក្កុតោ វិក្កកញ្ញោ ទាយេយ្យ កុដ្ឋ-
កញ្ញោ ទាយេយ្យ អសារកញ្ញោ ទាយេយ្យ កិញ្ញិ
សិយា កិក្កុវេ មាយាយ សារោ ។ ឯវេមេ ទោ កិក្កុវេ
យំ កិញ្ញិ វិញ្ញាណំ អតីតានាភតច្បទ្បទ្បន្តំ ។ ចេ ។ យំ
ទ្បវេ សន្តិកោ វា តំ កិក្កុ បស្សតិ ជិដ្ឋាយតិ យោធិសោ
ឧបបរិក្កុតិ ឧស្ស បស្សតោ ជិដ្ឋាយតោ យោធិសោ
ឧបបរិក្កុតោ វិក្កកញ្ញោ ទាយតិ កុដ្ឋកញ្ញោ ទាយតិ

សុត្តនិបិដក សម្មនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ពិចារណាដោយទុបាយ កាលបើកិក្កុនោះត្រូវទ្រុកមើលឃើញ ពិចារ-
ណាដោយទុបាយ សង្ការនោះប្រាកដជាបេសសោសូន្យ ប្រាកដជា
បេសទេវ ប្រាកដជាបេសមិនមានភ្លឹម ម្ចាស់កិក្កុទាំងឡាយ ភ្លឹមនឹង
មានក្នុងសង្ការដូចម្តេចបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២២៦] ម្ចាស់កិក្កុទាំងឡាយ ដូចជាបុគ្គលអ្នកធ្វើកិច្ចកលក្តី ក្នុង
សិស្សរបស់បុគ្គលអ្នកធ្វើកិច្ចកលក្តី បញ្ចេញទូកិច្ចកល ក្នុងផ្លូវជីវិត
ជា ៤ ឯបុរសមានវិក្កក្រឡេកមើលឃើញទូកិច្ចកលនោះ ពិចារណា
ដោយទុបាយ កាលបើបុរសនោះត្រូវទ្រុកមើលឃើញ ពិចារណាដោយ
ទុបាយ កិច្ចកលនោះក៏ប្រាកដជាបេសសោសូន្យ ប្រាកដជាបេសទេវ
ប្រាកដជាបេសមិនមានភ្លឹម ម្ចាស់កិក្កុទាំងឡាយ ភ្លឹមនឹងមានក្នុងកិច្ច
កលដូចម្តេចបាន យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់កិក្កុទាំងឡាយ វិញ្ញាណ
ណាមួយ ជាអតីត អនាគត ចចប្បន្ត ។ ចេ ។ វិញ្ញាណណា ក្នុង
ទីន្ទាយក្តី ក្នុងទីជីវិតក្តី កិក្កុត្រូវទ្រុកមើលឃើញវិញ្ញាណនោះ ពិចារណា
ដោយទុបាយ កាលបើកិក្កុនោះត្រូវទ្រុកមើលឃើញ ពិចារណាដោយ
ទុបាយ វិញ្ញាណនោះក៏ប្រាកដជាបេសសោសូន្យ ប្រាកដជាបេសទេវ

វន្តសំយោគ មជ្ឈិមបទស្ថាបនា បុព្វវគ្គ បញ្ចមោ

អសារកត្តោ ខាយតិ កិច្ចា សិយា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណ
 សារោ ។ ឯវិ មស្សំ ភិក្ខុវេ សុតតា អរិយសន្ធាវគោ
 រូបស្មីចំ ធិត្តិទ្ធិតិ វេទនាយមិ ។ សញ្ញាយមិ ។ សង្ខា-
 វេសុមិ ។ វិញ្ញាណស្មីចំ ធិត្តិទ្ធិតិ ធិត្តិទ្ធិ វិវដ្តតិ វិវាតា
 វិមុត្តតិ ។ វិមុត្តស្មី វិមុត្តមិតំ ញាណំ ហោតិ ។ យេ ។
 យាបរិ ឥន្ទត្តាយាតិ បដាណាតិ ។ ឥន្ទរោ កតតា
 ឥនិ វត្តា ឥន្ទតោ អថាបរិ ឯតនរោ ឥន្ទ

(២២៧) ខេណាចិណ្ឌបមិ រូបំ
 វេទនា បុគ្គល្យមមា
 មរិចិក្ខុមមា សញ្ញា
 សង្ខារ កេនល្យមមា
 មាយ្រមមញ្ច វិញ្ញាណំ
 ធនសិកាធិត្តិទ្ធិតា ។
 យថា យថា ធិត្តិទ្ធិយតិ

វន្តសំយោគ មជ្ឈិមបទស្ថាបនា បុព្វវគ្គ ទី ៥

ប្រាជដោយេសមិច្ឆាខន្ធិម ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ ទ្វិមនិវាទ ក្នុង
 វិញ្ញាណដូចម្តេចបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ កាល
 បើគោយសាវិត្តអនុចរេនី ឃើញយ៉ាងនេះហើយ វេមនិទ្ធិយណាយ
 ក្នុងរូបផង ក្នុងវេទនាផង ។ ក្នុងសញ្ញាផង ។ ក្នុងសង្ខារផង ។
 វេមនិទ្ធិយណាយក្នុងវិញ្ញាណផង កាលចេះទ្វិយណាយហើយ វេមនិ
 ប្រាសចាកកម្រេក ចិត្តកិដ្ឋកស្រឡះ ព្រោះប្រាសចាកកម្រេក ។
 កាលបើចិត្តកិដ្ឋកស្រឡះហើយ សេចក្តីដឹងថា ចិត្តកិដ្ឋកស្រឡះកិរិក្ខា
 ។ យេ ។ ដឹងច្បាស់ថា ឥន្ទកាវិចារិក្ខុដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាឡសកិច្ច
 នេះទៀត មិនមានឡើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរគ្រូនេះ
 ហើយ លុះព្រះសុគតជាសាស្ត្រទ្រង់ត្រាស់សួរគ្រូនេះហើយ ទ្រង់ត្រាស់
 គាថានេះទៅទៀតថា

(២២៨) ព្រះគុដ្ឋាននេវេវនិទ្ធិដូចជាព្រះកាចិត្យ សំដែង
 ហើយថា ប្រដូចជាដុំខែពុទ្ធិក វេទនាដូចជាគ្រុកព្រឡា
 សញ្ញាដូចជាព្រឡាថ្ងៃ សង្ខារដូចជាដើមចេក វិញ្ញាណ
 ដូចជាភិក្ខុកល ។ បុគ្គលគ្រូទ្រង់ត្រាស់សួរដោយប្រការណា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គោ
 យោ និសោ ឧបបរិក្ខតិ
 វិគ្គកំ តុច្ឆកំ ហោតិ
 យោ ធិ បស្សតិ យោ និសោ ។
 ឥមញ្ច កាយំ អារត្ត
 ក្ខវិប្បក្ខោន ទេសិតំ
 បហានំ តិណ្ណំ ធម្មានំ
 រុដំ បស្សថ ធម្មិតំ ។
 អាយុ ឧស្មា ច វិញ្ញាណំ
 យទា កាយំ ជហន្តិមំ
 អបរិដ្ឋោ តទា សេតិ
 បរកត្តិ អទេតនំ ។
 ឯតានិសាយំ សន្តានោ
 មាយាយំ ពាលលាមិទិ
 វទកោ ឯកោ អត្តាកោ
 សារោ ឯតុ ទ វិជ្ជតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គោ

វេទនិចារណាដោយទុបាយ ដោយប្រការនោះៗ បុគ្គល
 ណាយើញ្ញត្តិខន្ធបញ្ចកៈនោះដោយទុបាយ ខន្ធបញ្ចកៈនោះ
 ជាបសំសោស្សន្យទេវ ភិក្ខុប្រាជដ (ដល់បុគ្គលនោះ)។ ការ
 លះបង់ខ្ញុំធម៌ទាំង ៣ ដែលព្រះមានព្រះភាគមានបញ្ញាដូច
 ជាវេទនិ ទ្រង់ប្រាជ្ញាខ្ញុំកាយនេះហើយសំដែង អ្នកទាំង
 ខ្យល់ចូរឃើញខ្ញុំរូបដែលគេចោលហើយ ។ កាយក្តី ភ្លើង
 ធាតុក្តី វិញ្ញាណក្តី ភិក្ខុលះបង់ខ្ញុំកាយនេះដែលជាចំណី
 នៃសក្កជ័ទ មិនមានចេតនា ក្នុងកាលណាហើយ កាយ
 ដែលគេចោលហើយ វេទនិវេទនិវេទនិ ក្នុងកាលនោះ ។
 ធម៌ជាតំណ(១)នេះ ប្រាកដដូច្នោះឯង កិច្ចកលនេះជារឿង
 ប្រឡូមខ្ញុំជនពាល ខ្លួននេះអ្នកប្រាជ្ញពាលហើយ ជា
 ជាករណ៍យាដមួយ ឯទ្វីមវេទនិមិនមានក្នុងខ្លួននេះឡើយ ។

១ ធម៌ជាតំណ ។

ខ្ញុំសំយុង្គស្ស មន្ទិមណ្ឌសរេ ប្បវេន្ត ចក្កមេ

ឯវំ ខន្ធ អវេត្តេយ្យ
ភិក្ខុ អវេត្តិយេ
ធិវំ វា យធិ វា វត្តិ(១)
សម្បជានោ បដិស្សតោ ។
មជេហោ សត្វសំយោកំ
កមេយ្យេ សវណត្តោ
ធមេយ្យាធិត្តសិសោវ
បត្តយំ អត្ថុតិ បទន្តិ ។

[២២៨] សាវត្តិយំ ។ អដិទោ អញ្ញតោ ភិក្ខុ
។ បេ ។ ឯកមន្តំ ធិសិទ្ធា ទោ សោ ភិក្ខុ ភកវន្តិ
ឯតទរោច អត្ថុ ទុ ទោ កន្ត កតិញ្ច រូបំ យំ រូបំ
ធិទ្ធិ ទុវំ សស្សតិ អវិចារណាមទម្មំ សស្សតិសមំ
តដេវ វស្សតិ ។ អត្ថុ ទុ ទោ កន្ត កាចិ វេទ
នា យា វេទនា ធិប្តា ទុវំ សស្សតា អវិចារណា
មទម្មា សស្សតិសមំ តដេវ វស្សតិ ។ អត្ថុ ទុ
ទោ កន្ត កាចិ សញ្ញា យា សញ្ញា ។ បេ ។

១. ឧ. វត្តិ ។

ខ្ញុំសំយុង្គ មន្ទិមណ្ឌសរេ ប្បវេន្ត ទី ៨

ភិក្ខុមានព្យាយាមគឺឯតែង មានសេចក្តីជំនុំខ្លួន មានសក្តិដ៏មាំ
ធម្មតិចារណា ទូរខ្លួនយ៉ាងនេះ ចាំយប់ចាំថ្ងៃ ។ ធម្ម
លះបង់ ទូរសំយោគទាំងក្នុង ធម្មតិចារណាសម្រាប់ខ្លួន
កាលបើប្រាថ្នាទ្រង់ព្រះនិព្វានដែលមិនមានចុកិ ធម្មតិចារណា
រូសកន់ ដូចជាបុគ្គលមានភ្នំនិរន្តរក្សាល ។

[២២៨] ដឹកក្រុងសាវត្តិ ។ ត្រាតោ ភិក្ខុមួយរូប ។ បេ ។ លុះ
ភិក្ខុនោះ អន្តរក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ក្រាបចង្អុលទូលព្រះមានព្រះភាគ
ដូច្នោះ បត់ក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិកាថេរ
មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិកាទៅទិសដែល ស្មើដោយសស្សតិវត្ត រូប
នោះ បន្តិចបន្តួច មានវេទ ។ បត់ក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វេទនាណា
ដែលទៀងទាត់ បិកាថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិកាទៅទិសដែល
ស្មើដោយសស្សតិវត្ត វេទនាតោ បន្តិចបន្តួច មានវេទ ។ បត់ក្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន សញ្ញាណា ។ បេ ។ សញ្ញានោះ បន្តិចបន្តួច មានវេទ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

អត្ថិ ទុ ទោ កន្ត កោចិ សង្ការ យេ សង្ការ ទិដ្ឋា
 ទុវា សស្សតា អវិចារិណាមទម្មា សស្សតិសមំ គថេវ
 មស្សន្តិ ។ អត្ថិ ទុ ទោ កន្ត កត្តំ វិញ្ញាណំ យំ
 វិញ្ញាណំ ទិដ្ឋិ ទុវំ សស្សតំ អវិចារិណាមទម្មំ សស្សតិ-
 សមំ គថេវ មស្សតីតិ ។ ទត្ថិ ទោ កិក្កុ កត្តំ រូបំ យំ
 រូបំ ទិដ្ឋិ ទុវំ សស្សតំ អវិចារិណាមទម្មំ សស្សតិសមំ
 គថេវ មស្សតិ ។ ទត្ថិ ទោ កិក្កុ កោចិ វេទនា ។
 កោចិ សញ្ញា ។ កោចិ សង្ការ ។ កត្តំ វិញ្ញាណំ យំ
 វិញ្ញាណំ ទិដ្ឋិ ទុវំ សស្សតំ អវិចារិណាមទម្មំ សស្សតិ-
 សមំ គថេវ មស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

មតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សង្ខារណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេវ មិនប្រ-
 ប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សតិកុ សង្ខារនោះ
 ចន្តិចចន្ត មានផែរេ ។ មតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វិញ្ញាណណា
 ដែលទៀងទាត់ បិតថេវ មិនប្រប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែលស្មើ
 ដោយសស្សតិកុ វិញ្ញាណនោះ ចន្តិចចន្ត មានផែរេ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ប្រណា ដែលទៀងទាត់ បិតថេវ មិនប្រប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹង
 ដដែល ស្មើដោយសស្សតិកុ ប្រនោះ ចន្តិចចន្ត មិនមានទេ ។
 ម្នាលភិក្ខុ វេទនានោះ ចន្តិចចន្ត មិនមានទេ ។ សញ្ញានោះ ចន្តិច
 ចន្ត ។ សង្ខារនោះ ចន្តិចចន្ត ។ វិញ្ញាណណា ដែលទៀង
 ទាត់ បិតថេវ មិនប្រប្រួលជាធម្មតា បិតនៅនឹងដដែល ស្មើដោយ
 សស្សតិកុ វិញ្ញាណនោះ ចន្តិចចន្ត (មិនមានទេ) ។

[២៤៤] អនិទា ភក្កា បរិក្កិ តោមយថិណ្ណំ ពា-
 ណិថា កហេត្វា ភិ ភិក្កុំ ឯតទរោច ឯត្តកោចិ ទោ
 ភិក្កុំ អត្តការប្បដិណារោ ទត្តិ ឯត្វោ ធុរោ សស្សតោ
 អវិបរិណាមទម្មោ សស្សតិសមំ កថេវ មស្សតិ ។
 ឯត្តកោ ចេចិ ភិក្កុំ អត្តការប្បដិណារោ អភិស្ស
 ឯត្វោ ធុរោ សស្សតោ អវិបរិណាមទម្មោ ទ យំទិ
 ព្រហ្មចរិយវសោ បញ្ញាយេន សម្មាទុក្ខក្កយាយ ។
 យស្មា ទ ទោ ភិក្កុំ ឯត្តកោចិ អត្តការប្បដិណារោ
 ទត្តិ ឯត្វោ ធុរោ សស្សតោ អវិបរិណាមទម្មោ តស្មា
 ព្រហ្មចរិយវសោ បញ្ញាយតិ សម្មាទុក្ខក្កយាយ ។

[២៤៥] ក្ខតមុត្តាហំ ភិក្កុំ រាជា អហោសិ ទត្តិ-
 យោ មុត្តាវសិត្តោ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្កុំ រញ្ញោ សតោ
 ទត្តិយស្ស មុត្តាវសិត្តស្ស ចតុកសីតិ ទករសហស្សាទិ
 អហោសិ កុសាវតិកជនាទិប្បមុទាទិ ។ តស្ស មយ្ហំ
 ភិក្កុំ រញ្ញោ សតោ ទត្តិយស្ស មុត្តាវសិត្តស្ស ចតុ-
 កសីតិ ទាសាទសហស្សាទិ អហោសិ ទម្មប្បសា-

[២៤៤] គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ យកព្រះហស្តទៅចាប់ផ្តុំ
 កាចម៌តាបន្តិចរហើយ ទ្រង់មានព្រះក្បួនដីកាន់ដីភិក្កុំនោះម្តងៗ ម្នាល
 ភិក្កុំ (ការបោះបង្គោលអត្តភាពណា) ដែលទៀងទាត់ បិកាថេរ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា បិកាទៅនឹងដីដែល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ការបោះបង្គោល
 (នោះ) សូម្បីប៉ុន្មានកាចម៌នោះទេ មិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្កុំ ប្រសិនបើ
 ការបោះបង្គោលអត្តភាពចំណេះ ជាប់ស្រទៀងទាត់ បិកាថេរ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា នឹងមានហើយ ការអប់រំព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដ ដើម្បី
 អស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រពៃទៀត ។ ម្នាលភិក្កុំ ព្រោះការបោះបង្គោល
 អត្តភាពចំណេះ ជាប់ស្រទៀងទាត់ បិកាថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា
 មិនមានទេ បានជាការអប់រំព្រហ្មចរិយៈ ប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ
 ដោយប្រពៃពុំបាន ។

[២៤៥] ម្នាលភិក្កុំ កាលតំព្រងនាយ គេដកដាច់ទត្តិយកដ
 បានមុត្តាភិសេកហើយ ។ ម្នាលភិក្កុំ កាលដែលគេដកដាច់ទត្តិយកដ
 បានមុត្តាភិសេកហើយនោះ មាននគរ ៨៤.០០០ (ប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់)
 មានកុសាវតិកជនាទិប្បនាម ។ ម្នាលភិក្កុំ កាលដែលគេដកដាច់
 ទត្តិយកដបានមុត្តាភិសេកហើយនោះ មានប្រាសាទ ៨៤.០០០ មានធម្ម-

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិទ្យា

ធម្មមុខាធិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ រញ្ញោ សតោ ទត្តិយស្ស
 មុទ្ធាវសិក្ខស្ស ចតុកសីតិ ក្យដាការសហស្សនិ អហោ-
 សំ មហាព្យហក្យដាការម្មមុខាធិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ
 រញ្ញោ សតោ ទត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិក្ខស្ស ចតុកសីតិ
 បល្ល័សហស្សនិ អហោសំ ទន្ធមយាធិ សាវមយាធិ
 សោវណ្ណមយាធិ រូចិយមយាធិ កោណកត្តតាធិ បដិក-
 ត្តតាធិ បដលិកត្តតាធិ កណលិមិកប្បវប្បទុក្ខណាធិ
 សទុក្ខច្ឆនាធិ^(១) ទុកតោ លោហិតក្យចជាធាធិ ។ តស្ស
 មយ្ហំ ភិក្ខុ រញ្ញោ សតោ ទត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិក្ខស្ស
 ចតុកសីតិ ធាតសហស្សនិ អហោសំ សោវណ្ណាលង្កា-
 រាធិ សោវណ្ណជជាធិ ហោមជាលប្បដិច្ចនាធិ ទោស-
 ថធាករាជម្មមុខាធិ ។ តស្ស មយ្ហំ ភិក្ខុ រញ្ញោ សតោ
 ទត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិក្ខស្ស ចតុកសីតិ អស្សសហស្សនិ
 អហោសំ សោវណ្ណាលង្ការាធិ សោវណ្ណជជាធិ ហោម-
 ជាលប្បដិច្ចនាធិ វលាហកអស្សរាជម្មមុខាធិ ។ តស្ស
 មយ្ហំ ភិក្ខុ រញ្ញោ សតោ ទត្តិយស្ស មុទ្ធាវសិក្ខស្ស

១. សទុក្ខច្ឆនាធិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកវិទ្យា

ប្រាសាទជាប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែលគេជាគតជាទត្តិយរាជ បាន
 មុទ្ធាវសិក្ខសេកហើយនោះ មានផ្ទះកំពូល ៨៤.០០០ មានផ្ទះកំពូលរយ្យោះ
 មហាព្យហៈជាប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែលគេជាគតជាទត្តិយរាជ
 បានមុទ្ធាវសិក្ខសេកហើយនោះ មានបល្ល័ស ៨៤.០០០ ធ្វើអំពីភ្នំក ធ្វើអំពី
 ឈើខ្លឹម ធ្វើអំពីមាស ធ្វើអំពីប្រាក់ ក្រាលដោយព្រំមានរោមវែងជាន់ ៤
 គ្នាប់ ក្រាលដោយកម្រាលមានពណ៌ស ធ្វើដោយរោមសត្វ ក្រាល
 ដោយកម្រាលធ្វើអំពីរោមសត្វដាច់ច្រើន មានកម្រាលដ៏ប្រសើរធ្វើអំពី
 ស្បែកឈ្នួស មានខ្នើយពណ៌ក្រហមពណ៌ខ្មៅ គឺខ្នើយក្បាលនិងខ្នើយ
 ជើង ព្រមព័ន្ធពីនាន មានពណ៌ក្រហម ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែល
 គេជាគតជាទត្តិយរាជ បានមុទ្ធាវសិក្ខសេកហើយនោះ មានដំរី ៨៤.០០០
 មានគ្រឿងប្រដាប់ធ្វើអំពីមាស មានទង់ធ្វើអំពីមាស ក្រោបដោយ
 បណ្ណាញមាស មានស្តេចដ៏រយ្យោះទេបានថជាប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 កាលដែលគេជាគត ជាទត្តិយរាជ បានមុទ្ធាវសិក្ខសេកហើយនោះ មាន
 រសះ ៨៤.០០០ មានគ្រឿងប្រដាប់ធ្វើអំពីមាស មានទង់ធ្វើអំពីមាស
 ក្រោបដោយបណ្ណាញមាស មានស្តេចរសះរយ្យោះវលាហកជាប្រធាន ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែលគេជាគត ជាទត្តិយរាជ បានមុទ្ធាវសិក្ខសេកហើយនោះ

៣៣១

វត្តសំយុង្គ សង្ឃបណ្ឌិតសភា បុព្វវង្ស បញ្ចមោ

ធនុកសីតិ វេសសហស្សនិ អហេស៊ី សោវណ្ណាលង្ការនិ
 សោវណ្ណនដានិ ហេមជាលប្បដិច្ចនាមិ វេសយន្តវេសប្បធុ-
 ទានិ ។ តស្ស មយ្ហិ ភិក្ខុ រត្តោ សតោ ទត្តិយស្ស
 មុទ្ធាវសត្តិស្ស ធនុកសីតិ មណីសហស្សនិ អហេស៊ី
 មណីវគទប្បធុទានិ ។ តស្ស មយ្ហិ ភិក្ខុ រត្តោ សតោ
 ទត្តិយស្ស មុទ្ធាវសត្តិស្ស ធនុកសីតិ ឥត្តិសហស្សនិ
 អហេស៊ី កត្តាធរវប្បធុទានិ(១) ។ តស្ស មយ្ហិ ភិក្ខុ ។ បេ ។
 ធនុកសីតិ ទត្តិយសហស្សនិ អហេស៊ី អទុយន្តានិ
 បរិទាយកវគទប្បធុទានិ ។ តស្ស មយ្ហិ ភិក្ខុ ។ បេ ។
 ធនុកសីតិ ធរទុសហស្សនិ អហេស៊ី ទុក្កុលសន្ធានាមិ
 កិស្សបទរណានិ ។ តស្ស មយ្ហិ ភិក្ខុ ។ បេ ។ ធនុក-
 សីតិ វត្តកោដិសហស្សនិ អហេស៊ី ទោមសុទុទានិ
 កោសេយ្យសុទុទានិ កម្ពុលសុទុទានិ កប្បសិក-
 សុទុទានិ ។ តស្ស មយ្ហិ ភិក្ខុ ។ បេ ។ ធនុកសីតិ
 ជាលិចាកសហស្សនិ អហេស៊ី សាយិ ទានិ កត្តាភិ-
 ហារោ អភិហរិយិត្ត ។

១ ន. ឃ. សុព្វវង្សវេសប្បធុទានិ ។

វត្តសំយុង្គ សង្ឃបណ្ឌិតសភា បុព្វវង្ស ទី៥

មានថេ ៨២.០០០ មានគ្រឿងប្រដាប់ធ្វើអំពីមាស មានទង់ធ្វើអំពីមាស
 បីទំព័រដោយបណ្តាញមាស មានវេសយន្តដោយប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 កាលដែលគេជាគត ជាទត្តិយកដបានមុទ្ធាវសត្តិសេកេហិយនោះ មានមណី
 ៨២.០០០ មានមណីវគទជាប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែលគេជាគត
 ជាទត្តិយកដបានមុទ្ធាវសត្តិសេកេហិយនោះ មានស្រ្តី ៨២.០០០ មានទាន
 កត្តាទៅជាប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែលគេជាគត ។ បេ ។ មាន
 ក្បួន ៨២.០០០ ជាចំណុះ មានចរិទាយកវគទជាប្រធាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 កាលដែលគេជាគត ។ បេ ។ មានមេតា ៨២.០០០ សម្រាប់រឹកបង្ហូរ
 យកទឹកដោះ មានកាដៈប្រាក់សម្រាប់គ្រឿង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែល
 គេជាគត ។ បេ ។ មានសំពត់ ៨២.០០០ កោដិ គឺសំពត់សម្បករឃី
 មានសាច់ដំល្ហិត សំពត់ស្បែកមានសាច់ដំល្ហិត សំពត់កម្ពុលមានសាច់
 ដំល្ហិត សំពត់អម្បូរមានសាច់ដំល្ហិត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលដែលគេជាគត
 ។ បេ ។ មានសម្រាប់ ៨២.០០០ ជាកត្តាភិហារ ដែលកដបុរសនាំមក
 ផ្ទុយ កាលដែលល្អច្រើក ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ។ ទ្វាវជ្ជ

[២៧០] ភេសិ ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា
 នករសហស្សនំ ឯកោយេវ តំ នករំ ហោតិ យមហំ
 តេន សមយេន អជ្ឈាវសាមិ កុសាវតិ រាជបាទិ ។
 ភេសិ ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា បាសាទ-
 សហស្សនំ ឯកោយេវ សោ បាសាទោ ហោតិ
 យមហំ តេន សមយេន អជ្ឈាវសាមិ នម្មោ បា-
 សាទោ ។ ភេសិ ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា
 ក្សតាការសហស្សនំ ឯកោយេវ តំ ក្សតាការំ ហោតិ
 យមហំ តេន សមយេន អជ្ឈាវសាមិ មហាក្សតរំ
 ក្សតាការំ ។ ភេសិ ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា
 បល្ល័ង្កសហស្សនំ ឯកោយេវ សោ បល្ល័ង្កោ ហោតិ
 យមហំ តេន សមយេន មរិកុញ្ញមិ ឧទ្ធមយោ វា
 សារមយោ វា សុវណ្ណមយោ វា រូបិយមយោ វា ។
 ភេសិ ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា បាគសហស្សនំ
 ឯកោយេវ សោ បាគោ ហោតិ យមហំ តេន ស-
 មយេន អភិរូហមិ ឧចោសថោ បាគរាជា ។ ភេសិ
 ទោ បទ ភិក្ខុ ចតុរាសីតិយា អស្សសហស្សនំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ។ ទ្វាវជ្ជ

[២៧១] ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណានុកោលំ ៧២.០០០ ខោរ មានវិភាគខេ
 ដែលគេចាត់តែងនៅក្រសួងយុត្តិសម័យនោះ គឺកុសាវតិកជនាមិ ។
 ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណាប្រាសាទទាំង ៧២.០០០ ខោរ មានវិភាគប្រាសាទ ១
 ដែលគេចាត់តែងនៅក្រសួងយុត្តិសម័យនោះ គឺបុប្ផប្រាសាទ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុ បណ្ណាផ្ទះកំពូលទាំង ៧២.០០០ ខោរ មានវិភាគផ្ទះកំពូល ១ ដែលគេ-
 ចាត់តែងនៅក្រសួងយុត្តិសម័យនោះ គឺផ្ទះកំពូលឈ្មោះមហាក្សតរៈ ។
 ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណាបល្ល័ង្កទាំង ៧២.០០០ ខោរ មានវិភាគបល្ល័ង្ក ១ ដែល
 គេចាត់តែងប្រើប្រាស់ក្នុងសម័យនោះ គឺបល្ល័ង្កធ្វើអំពីភ្នំ ឬបល្ល័ង្កធ្វើអំពី
 ភ្នំមឈើ បល្ល័ង្កធ្វើអំពីមាស ឬបល្ល័ង្កធ្វើអំពីប្រាក់ ។ ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណាដំរី
 ទាំង ៧២.០០០ ខោរ មានវិភាគដំរី ១ ដែលគេចាត់តែងដឹកក្នុងសម័យនោះ
 គឺស្នូបដំរីឈ្មោះទេវបាសថ ។ ម្នាលភិក្ខុ បណ្ណាលេខទាំង ៧២.០០០ ខោរ

ទ្រព្យសម្បត្តិ មជ្ឈិមបណ្ណសារ បុព្វវគ្គ បញ្ចមោ

ឯកោយេវ សោ អស្សោ ហោតិ យេមហំ ភេទ
 សមយេន អភិក្ខុហោមិ ពលាហោ^(១) អស្សរាជា ។
 ភេសំ ទោ បទ ភិក្ខុ ធនុកសីតិយា វជសហស្សនំ
 ឯកោយេវ សោ វថោ ហោតិ យេមហំ ភេទ សម-
 យេន អភិក្ខុហោមិ វេជយន្តោ វថោ ។ ភេសំ ទោ
 បទ ភិក្ខុ ធនុកសីតិយា ឥត្តិសហស្សនំ ឯកោយេវ
 សា ឥត្តិ ហោតិ យេមហំ ភេទ សមយេន បទ្ធពន្ធាតិ
 ទត្តិយេន វា វេលាមិកា វា ។ ភេសំ ទោ បទ
 ភិក្ខុ ធនុកសីតិយា វត្តកោដិសហស្សនំ ឯកោញ្ញា
 តិ វត្តយុតិ ហោតិ យេមហំ ភេទ សមយេន
 បវិជហោមិ ទោមសុទ្ធមិ វា កោសេយ្យសុទ្ធមិ វា
 កម្មលសុទ្ធមិ វា កម្មសិកសុទ្ធមិ វា ។ ភេសំ
 ទោ បទ ភិក្ខុ ធនុកសីតិយា ជាលិមាភសហ-
 ស្សនំ ឯកោយេវ សោ ជាលិមាភោ ហោតិ យេតោ
 បាជ្ឈិកោននបរមំ កុញ្ញាមិ កុណិយំ ច សូបន្យញ្ញ-
 នំ^(២) ។ ភតិ ទោ ភិក្ខុ សុត្វេ ភេ សុត្វាក អតីតា

១ ឧ. វិលហោតោ ។ ឧ. វិលហោតស្សរាជា ។ ២ ឧ. ឧ. សូបេយ្យំ ។

ទ្រព្យសម្បត្តិ មជ្ឈិមបណ្ណសារ បុព្វវគ្គ ទី ៨

មានភែសេ ១ ដែលគេថាគតភែតិជិក្ខុសម័យនោះ គឺស្តេចសេន្ទេន្ទៈ
 វិលហោតៈ ។ ខ្នាលភិក្ខុ បណ្ណាសម្រាប់ទាំង ៨៤.០០០ នោះ មានភែសេ ១
 ដែលគេថាគតភែតិជិក្ខុសម័យនោះ គឺវេជយន្តេន្ទៈ ។ ខ្នាលភិក្ខុ បណ្ណ
 ស្រ្តីទាំង ៨៤.០០០ នោះ មានភែស្រ្តី ១ ដែលជាអ្នកបម្រើផ្ទាល់គេគេ
 ក្នុងសម័យនោះ គឺស្រ្តីជាទត្តិយា ឬស្រ្តីជាវេលាមិកា^(១) ។ ខ្នាលភិក្ខុ
 បណ្ណាសម្រាប់ទាំង ៨៤.០០០ កោដិនោះ មានភែសំពត់ ១ គូ ដែលគេថាគត
 ភែតិស្យៀកដណ្តប់ក្នុងសម័យនោះ គឺសំពត់សម្បកលើមានសាច់ដីល្អិត
 ឬសំពត់ស្រកមានសាច់ដីល្អិត សំពត់កម្ពុលមានសាច់ដីល្អិត ឬសំពត់
 អម្បូរមានសាច់ដីល្អិត ។ ខ្នាលភិក្ខុ បណ្ណាសម្រាប់ទាំង ៨៤.០០០
 នោះ មានភែសម្រាប់ ១ ដែលគេថាគតភែតិចារោត គឺបាយដែលគេ
 ចិញ្ចឹមដោយអង្ករ ១ គាត្រី ជាតំណក់ ទាំងសម្បត្តិមួយច្រើនដ៏សមគួរផល
 បាយនោះ ។ ខ្នាលភិក្ខុ សត្វទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែកន្លងហើយ

១ ឯស្រ្តីមានចិញ្ចឹមច្រើន មានជាតិព្រាហ្មណ៍ ឬចិញ្ចឹមព្រាហ្មណ៍ មានជាតិព្រាហ្មណ៍ (កន្លងហើយ) ។

និទុក្ខា វិបរិណាតា ឯវិ អនិច្ចា ទោ ភិក្ខុ សង្ខារ ឯវិ
អនុភ ទោ ភិក្ខុ សង្ខារ ឯវិ អនស្សសិកា ទោ
ភិក្ខុ សត្វេ សង្ខារ ។ យាវត្ថុនិ ភិក្ខុ អលមេវ
សត្វសង្ខារេសុ និព្វិន្ទតិ អលំ វិនិព្វិតិ អលំ វិមុច្ចិកុន្តិ ។

[២៥២] សាវត្ថិយំ ។ អាកមេ ។ ឯកមន្តំ និសិទ្ធា
ទោ សោ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯតនកេច អត្ថិ ទុ ទោ កន្ត
កិញ្ច រូមំ យំ រូមំ និព្វំ ទុវំ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មំ
សស្សតិសមំ តថេវ វស្សតិ ។ អត្ថិ ទុ ទោ កន្ត កាចិ
វេននា យា វេននា និច្ចា ទុវំ សស្សតា អវិបរិណាម-
ធម្មា សស្សតិសមំ តថេវ វស្សតិ ។ អត្ថិ ទុ ទោ
កន្ត កាចិ សញ្ញា ។ បេ ។ កេចិ សង្ខារ យេ សង្ខារ
និច្ចា ទុវំ សស្សតា អវិបរិណាមធម្មា សស្សតិសមំ
តថេវ វស្សតិ ។ អត្ថិ ទុ ទោ កន្ត កិញ្ច វិញ្ញាណិ
យំ វិញ្ញាណំ និព្វំ ទុវំ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មំ

លេតំហើយ មានសេចក្តីប្រែប្រួលទៅហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ខ្លួន
ភិក្ខុ សង្ខារមិនទៀងយ៉ាងនេះឯង ខ្លួនភិក្ខុ សង្ខារមិនបិកាថា យ៉ាង
នេះឯង ខ្លួនភិក្ខុ សង្ខារចាំត្បូង មិនមានត្រៀមទំនុកចម្រុះ យ៉ាង
នេះឯង ។ ខ្លួនភិក្ខុ ហេតុនេះ គួរដើម្បីទៀងណាយ គួរដើម្បីត្រួត
ច្រាន គួរដើម្បីជំនួស ក្នុងសង្ខារចាំត្បូង ។

[២៥២] ជិតក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងវគ្គ ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុង
ទីជម្រកហើយ ក៏ក្រាបចង្អុលទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះ
អង្គជំរកម្រៃ រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិកាថា មិនប្រែប្រួលជា
ធម្មតា បិកាថាទីនឹងដដែល ស្មើដោយសស្សតិកុ រូបនោះ បន្តិចបន្តួច
មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គជំរកម្រៃ វេទនាណា ដែលទៀងទាត់
បិកាថា មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិកាថាទីនឹងដដែល ស្មើដោយសស្ស-
តិកុ វេទនានោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គជំរកម្រៃ
សញ្ញានោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរឬ ។ បេ ។ សង្ខារណា ដែលទៀងទាត់
បិកាថា មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិកាថាទីនឹងដដែល ស្មើដោយសស្ស-
តិកុ សង្ខារនោះ បន្តិចបន្តួច មានដែរឬ ។ បពិត្រព្រះអង្គជំរកម្រៃ
វិញ្ញាណណា ដែលទៀងទាត់ បិកាថា មិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា

វន្តសំយុង្គស្ស ធម្មិមបណ្ណាសារេ បុប្ផវន្តា បក្ខុមោ

សស្សតិសមំ គថេវ វស្សតិគំ ។ ធម្មំ ទោ ភិក្ខុ
 កំត្យំ រូបំ យំ រូបំ ធិត្ថំ ធុរិ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មំ
 សស្សតិសមំ គថេវ វស្សតិ ។ ធម្មំ ទោ ភិក្ខុ កាចិ
 វេទនា ។ កាចិ សញ្ញា ។ កាចិ សង្ខារា ។ កំត្យំ
 វិញ្ញាណំ យំ វិញ្ញាណំ ធិត្ថំ ធុរិ សស្សតិ អវិបរិណាម-
 ធម្មំ សស្សតិសមំ គថេវ វស្សតិគំ ។

[២៥៣] អថទោ ភក្កវា បរិភ្នំ ធនសិទាយំ ចំសុំ
 អាណេមត្យា តំ ភិក្ខុំ ឯតនេវាច ឯត្តកំមិ ទោ ភិក្ខុ រូបំ
 ធម្មំ ធិត្ថំ ធុរិ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មំ សស្សតិសមំ
 គថេវ វស្សតិ ។ ឯត្តកំមិ ទេ ភិក្ខុ រូបំ អភវិស្ស ធិត្ថំ
 ធុរិ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មំ ន យំធិ ព្រហ្មចរិយវាសោ

វន្តសំយុង្គ ធម្មិមបណ្ណាសារេ បុប្ផវន្ត ទី ៨

បិកោនិទិដវិដល ស្មីដោយសស្សតិវន្ត វិញ្ញាណនោះ បន្តិចបន្តួចមាន
 វិដេវ ។ ម្នាលភិក្ខុ រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិកថេវ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា បិកោនិទិដវិដល ស្មីដោយសស្សតិវន្ត រូបនោះ បន្តិច
 បន្តួច មិនមានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ វេទនានោះ បន្តិចបន្តួច មិនមានទេ ។
 សញ្ញានោះ បន្តិចបន្តួច ។ សង្ខារនោះ បន្តិចបន្តួច ។ វិញ្ញាណណា
 ដែលទៀងទាត់ បិកថេវ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា បិកោនិទិដវិដល
 ស្មីដោយសស្សតិវន្ត វិញ្ញាណនោះ បន្តិចបន្តួច មិនមានទេ ។

[២៥៣] គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភោគ ច្រើនក្នុងកាលបរិច្ឆេទ
 ដោយចុកព្រះនា ហើយច្រើនមានព្រះពុទ្ធដីកានិទិក្កនោះ ដូច្នោះជា
 ម្នាលភិក្ខុ រូបណា ដែលទៀងទាត់ បិកថេវ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា
 បិកោនិទិដវិដល ស្មីដោយសស្សតិវន្ត រូបនោះសូម្បីច្រើនកាលបរិច្ឆេទមិន
 មានទេ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រសិនបើប្រចុះឈ្នោះជារបស់ទៀងទាត់ បិកថេវ
 មិនប្រែប្រួលជាធម្មតានឹងមានហើយ ការអប់រំព្រហ្មចរិយវេន មិន

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិទាន

បញ្ញាយេជ សម្មាទុក្ខក្កយាយ ។ យស្មា ច ។ ទា កិក្ក
 ឯត្តកាចិ រូបំ នត្ថំ និព្វំ ទុកំ សស្សតំ អវិចារណាមទម្មិ
 តស្មា ព្រហ្មចរិយវសោ ចញ្ញាយតិ សម្មាទុក្ខក្ក-
 យាយ ។ ឯត្តកាចិ ។ ទា កិក្ក វេទនា នត្ថំ និព្វំ
 ទុកំ សស្សតា អវិចារណាមទម្មា សស្សតិសមំ តថេវ
 វស្សតិ ។ ឯត្តកាចិ ចេ កិក្ក វេទនា អភវិស្សនិព្វំ ទុកំ
 សស្សតា អវិចារណាមទម្មា ន យិទំ ព្រហ្មចរិយវសោ
 បញ្ញាយេជ សម្មាទុក្ខក្កយាយ ។ យស្មា ច ។ ទា
 កិក្ក ឯត្តកាចិ វេទនា នត្ថំ និព្វំ ទុកំ សស្សតា
 អវិចារណាមទម្មា តស្មា ព្រហ្មចរិយវសោ ចញ្ញាយតិ
 សម្មាទុក្ខក្កយាយ ។ ឯត្តកាចិ ។ ទា កិក្ក សញ្ញា
 ។ ចេ ។ ឯត្តកាចិ ។ ទា កិក្ក សង្ការំ នត្ថំ និព្វំ ទុកំ

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខុទ្ទកនិទាន

ប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រព្រឹត្តឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះប្រ
 ប៉ុណ្ណោះជាចេញទៅនៃទុក្ខ បិតាថេរ មិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា មិនមាន
 បានជាការអប់រំព្រហ្មចរិយៈ ប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រព្រឹត
 បាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ វេទនាណា ដែលទៀងទាត់ បិតាថេរ មិនប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា បិតាទាំងនឹងដែល ស្មើដោយសស្សតិក្ក វេទនាខាងសូម្បី
 ប៉ុន្មានកាលមិននេះ មិនមានទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ប្រសិនបើវេទនាប៉ុណ្ណោះ
 ជាចេញទៅនៃទុក្ខ បិតាថេរ មិនប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា នឹងមានហើយ
 ការអប់រំព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រព្រឹត
 ឡើយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះវេទនាប៉ុណ្ណោះជាចេញទៅនៃទុក្ខ បិតាថេរ មិន
 ប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា មិនមាន បានជាការអប់រំព្រហ្មចរិយៈ ប្រាកដ
 ដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រព្រឹតបាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ សញ្ញាខាង
 សូម្បីប៉ុន្មានកាលមិននេះ ។ បេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ សង្ការណា ដែលទៀងទាត់

វន្តសំយោគ មជ្ឈិមបដិកាយោ បុព្វវិញ្ញាណោ

សស្សតា អវិចារណាមទដ្ឋា សស្សតិសមំ តថេវ
 វស្សតំ ។ ឯត្តតា ទេមិ ភិក្ខុ សង្ខារា អភវិស្សិស្ស
 ទិច្ឆា ទុកំ សស្សតា អវិចារណាមទដ្ឋា នយំទំ ព្រហ្មចរិ-
 យវាសោ បញ្ញាយេថ សម្មាទុក្ខក្កយាយ ។ យស្មា ច
 ទោ ភិក្ខុ ឯត្តតាមិ សង្ខារា នត្ថំ ទិច្ឆា ទុកំ សស្សតា
 អវិចារណាមទដ្ឋា តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយតិ
 សម្មាទុក្ខក្កយាយ ។ ឯត្តតំមិ ទោ ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ
 នត្ថំ ទិច្ឆំ ទុកំ សស្សតិ អវិចារណាមទដ្ឋំ សស្សតិសមំ
 តថេវ វស្សតិ ។ ឯត្តតំ ទេមិ ភិក្ខុ វិញ្ញាណំ អភវិស្ស
 ទិច្ឆំ ទុកំ សស្សតិ អវិចារណាមទដ្ឋំ នយំទំ ព្រហ្មចរិយ-
 វាសោ បញ្ញាយេថ សម្មាទុក្ខក្កយាយ ។ យស្មា ច
 ទោ ភិក្ខុ ឯត្តតំមិ វិញ្ញាណំ នត្ថំ ទិច្ឆំ ទុកំ សស្សតិ
 អវិចារណាមទដ្ឋំ តស្មា ព្រហ្មចរិយវាសោ បញ្ញាយតិ
 សម្មាទុក្ខក្កយាយ ។

វន្តសំយោគ មជ្ឈិមបដិកាយោ បុព្វវិញ្ញាណោ

បិគថេ មិនវប្រប្បលជាធម្មតា បិគថេវិនិដវល ស្មីដោយសស្សតិ-
 វត្ថុ សង្ខារោ សម្មិប្តិភាចមីនេ មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ប្រសិនបើសង្ខារចុះឈ្មោះជាបេស្រៀងទាក់ បិគថេ មិនវប្រប្បលជាធម្ម-
 តា នឹងមានហើយ ការអប់រំព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃ
 ទុក្ខដោយប្រពៃឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះសង្ខារចុះឈ្មោះជាបេស្រៀង
 ទាក់ បិគថេ មិនវប្រប្បលជាធម្មតា មិនមាន បានជាការអប់រំព្រហ្ម-
 ចរិយៈ តែងប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ដោយប្រពៃបាន ។ ម្នាលភិក្ខុ
 វិញ្ញាណណា ដែលទៀងទាក់ បិគថេ មិនវប្រប្បលជាធម្មតា បិគថេ
 នឹងដវល ស្មីដោយសស្សតិវត្ថុ វិញ្ញាណោ សម្មិប្តិភាចមីនេ
 មិនមានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុ ប្រសិនបើវិញ្ញាណចុះឈ្មោះ ជាបេស្រៀង
 ទាក់ បិគថេ មិនវប្រប្បលទៅជាធម្មតា នឹងមានហើយ ការអប់រំ
 ព្រហ្មចរិយៈនេះ មិនប្រាកដដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃបានឡើយ ។
 ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះវិញ្ញាណចុះឈ្មោះ ជាបេស្រៀងទាក់ បិគថេ មិនវប្រ-
 ប្បលជាធម្មតា មិនមាន បានជាការអប់រំព្រហ្មចរិយៈ តែងប្រាកដ
 ដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃបាន ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វត្តវារីវគ្គ

[២៥៤] តិ កិ មញ្ញសិ កិកុ រូបំ វា អនិច្ចំ
 វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្ត ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ។
 វិញ្ញាណំ ឯច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្ត ។ មេ ។
 ភស្មតិហ ។ មេ ។ ឃី វិ មស្សំ ។ មេ ។ ធាបរិ សត្តត្តា-
 យាតិ បជាបាតិ ។

[២៥៥] សាវត្ថិយំ ។ អារមេ ។ ឯកមន្តំ ធិ-
 សិទ្ធា ទោ សោ កិកុ កកវន្តំ ឯកនភោទ អត្ថំ ទុ
 ទោ កន្ត កិកុ រូបំ យំ រូបំ ឯច្ចំ ទុរិ សស្សតិ អវិប-
 វិណាមធម្មំ សស្សតិសមំ តថេវ មស្សតិ ។ អត្ថំ ទុ ទោ
 កន្ត កាចិ វេទនា ។ កាចិ សញ្ញា ។ កាចិ សង្ការ ។
 កិកុ វិញ្ញាណំ យំ វិញ្ញាណំ ឯច្ចំ ទុរិ សស្សតិ
 អវិបវិណាមធម្មំ សស្សតិសមំ តថេវ មស្សតិ ។
 ធាតុ ទោ កិកុ កិកុ រូបំ យំ រូបំ ឯច្ចំ ទុរិ សស្ស-
 តិ អវិបវិណាមធម្មំ សស្សតិសមំ តថេវ មស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ វត្តវារីវគ្គ

[២៥៦] ម្នាលភិក្ខុ អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច រូបទៀត
 ឬ មិនទៀត ។ មិនទៀតទេ ព្រះអង្គ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ការ ។
 វិញ្ញាណទៀត ឬ មិនទៀត ។ មិនទៀតទេ ព្រះអង្គ ។ មេ ។ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ ។ មេ ។ កាលបើអរិយសាវកឃើញយ៉ាង
 នេះ ។ មេ ។ វេទនាដឹងច្បាស់ថា មគ្គការនាកិច្ចដទៃប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 សោទ្យសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[២៥៧] ជិតគ្រុនិសាវត្តិ ។ កុរិវត្ត ។ លុះភិក្ខុនោះអង្គុយក្នុង
 ចំងើលមគ្គហើយ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ ដូច្នោះថា បតិគ្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន រូបណា ដែលទៀតទាត់ បិកថេ មិនប្រប្រួល
 ជាធម្មតា បិកោនីនិដវដល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ រូបនោះ បន្តិច
 បន្តួច មានដែរឬ ។ បតិគ្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន វេទនាបន្តិចបន្តួចមានដែរ
 ឬ ។ សញ្ញាបន្តិចបន្តួច ។ សង្ការបន្តិចបន្តួច ។ វិញ្ញាណណា
 ដែលទៀតទាត់ បិកថេ មិនប្រប្រួលជាធម្មតា បិកោនីនិដវដល
 ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ វិញ្ញាណនោះ បន្តិចបន្តួចមានដែរឬ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 រូបណា ដែលទៀតទាត់ បិកថេ មិនប្រប្រួលជាធម្មតា បិកោនី
 និដវដល ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ រូបនោះ បន្តិចបន្តួចមិនមានទេ ។

ព្រះបាទ

វន្តសំយុង្គស្ស មជ្ឈិមបណ្ណសកេ បុព្វវគ្គោ បព្វហេ

នត្ថិ ទោ ភិក្ខុ កាចិ វេទនា ។ កាចិ សញ្ញា ។
កោចិ សង្ខារ ។ កំភិវ្ហិ វិញ្ញាណំ យំ វិញ្ញាណំ និព្វិ
ធុរំ សស្សតំ អវិបវណាមធម្មំ សស្សតិសមំ កថេវ
វស្សតីតិ ។

(២៥៦) សាវត្ថិយំ ។ អារមេ ។ អនមតត្តោយំ
ភិក្ខុវេ សំសារោ-មុត្តា កោចិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជានិវ-
រណានំ សត្តានំ តណ្ហាសញ្ញាជនាចំ សន្ទារតំ សំស-
រតំ ។ ហោតិ សោ ភិក្ខុវេ សមយោ យំ មហា-
សមុទ្រោ ទស្សស្សតិ វិសុស្សតិ ន កវតិ ។ ន ត្រេវាហិ
ភិក្ខុវេ អវិជ្ជានិវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសញ្ញាជនា-
ចំ សន្ទារតំ សំសរតំ ធុក្ខុស្ស អន្តកំវិយំ វនាមិ ។
ហោតិ សោ ភិក្ខុវេ សមយោ យំ សំនេរុ មទ្ធករជា

វន្តសំយុង្គ ចជ្ជិមបណ្ណសកេ បុព្វវគ្គ ទី ៥

ម្នាលភិក្ខុ វេទនាបន្តិចបន្តួចមិនមានទេ ។ សញ្ញាបន្តិចបន្តួច ។ សង្ខារ
បន្តិចបន្តួច ។ វិញ្ញាណណា ដែលទៀងទាត់ បិតាផង មិនច្របូបូល
ជាធម្មតា បិតាទៅនឹងផងដែរ ស្មើដោយសស្សតិវគ្គ វិញ្ញាណៈមានបន្តិច
បន្តួច (មិនមានទេ) ។

(២៥៦) ជីកក្រុងសាវត្ថិ ។ ក្នុងវគ្គ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្សយ
សង្សារនេះ មានទីបំផុតគេមិនអាចដឹងបាន គឺទីបំផុតមានដើម របស់
សត្វចាំនិទ្សយ ដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានកណ្តាជាចំណង
អន្ទោលទៅ គ្រាប់ភ្លើងទៅ មិនប្រាកដឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្សយ
មានសម័យដែលត្រូវមហាសមុទ្រនៃស្នូត មិនមានសល់ទៅ ។ ម្នាល
ភិក្ខុចាំនិទ្សយ ពួកសត្វដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានកណ្តាជា
ចំណង អន្ទោលទៅ គ្រាប់ភ្លើងទៅ គឺជាគតមិនពាលជាធ្វើនូវទីបំផុត
នៃទុក្ខបានឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្សយ មានសម័យដែលស្លេចក្នុង

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ឧប្បតិ វិទស្សតិ ឧ កវតិ ។ ឧ ត្រេវហំ ភិក្ខុវេ
អវិជ្ជាបិវណាណំ សត្តានំ តណ្ហាសញ្ញាជនាណំ សន្ទាវតំ
សំសវតិ ទុក្ខុស្ស អន្តកិរិយំ វនាមិ ។ ហោតិ សោ
ភិក្ខុវេ សមយោ យំ មហាបថវិ ឧប្បតិ វិទស្សតិ
ឧ កវតិ ។ ឧ ត្រេវហំ ភិក្ខុវេ អវិជ្ជាបិវណាណំ សត្តានំ
តណ្ហាសញ្ញាជនាណំ សន្ទាវតំ សំសវតិ ទុក្ខុស្ស
អន្តកិរិយំ វនាមិ ។

(២៩៧) សេយ្យថាបិ ភិក្ខុវេ សា កុល្លតោ(១)
ទន្ស៊ី ទំល វា ជន្ត វា ឧបទំតោ តមេវ ទំលំ វា ជន្ត
វា អនុបវិជាវតិ អនុបវិត្តតិ ។ ឃវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ
អស្សុតវា ឫដុដ្ឋោ អវិយាណំ អនស្សវិ ។ មេ ។ សប្បុរិ-
សំទម្ម អវិទំតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ មេ ។
វេទំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារ
អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុ-
បស្សតិ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ

១. ឧ. ឧប្បតិ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

ឈ្មោះសិវេ ក្រូក្រីនិធរេវិទាសេវេ មិនមានសល់នៅ ។ ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានកណ្តាជា
បំណង អន្ទោលទៅ គ្រាប់ភ្លើងទៅ ភថាគមិនពោលជាធ្វើដូរទីបំផុត
នៃទុក្ខបារម្ភ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានសម័យដែលមហាប្រិបតិ
ក្រូក្រីនិធរេវិទាសេវេ មិនមានសល់នៅ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួក
សត្វដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងបិទបាំង មានកណ្តាជាបំណង អន្ទោលទៅ
គ្រាប់ភ្លើងទៅ ភថាគមិនពោលជាធ្វើដូរទីបំផុតនៃទុក្ខបារម្ភ ។

(២៩៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាត្រីដែលគេចង់ ដោយ
ជនដោយ ចង់ក្លាប់នឹងបង្កោលឫសសដើមាំ វេសស្មុះក្រឡឹង ដើរ
ក្រឡឹងបង្កោលឫសសរោះងង យ៉ាងណាមិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
បុប្ផនជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនឃើញពួកព្រះអរិយៈ ។ មេ ។ មិនបាន
សំគាល់សប្បុរសធម៌ វេសនិពិចារណាឃើញខ្ញុំរូប ថាជាខ្លួន ។ មេ ។
ពិចារណាឃើញខ្ញុំវេទនា ថាជាខ្លួន ។ ខ្ញុំសញ្ញា ។ ពិចារណា
ឃើញខ្ញុំសង្ខារថាជាខ្លួន ។ ពិចារណាឃើញខ្ញុំវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន
ឃើញខ្ញុំខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញខ្ញុំវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ

ខន្តសយុត្តស្ស មន្ទិមចណ្ណសារៈ បុប្ផវិទ្ធិ បញ្ចមោ

វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ សោ រូបញ្ញាវ អនុបរិចារតិ
 អនុបរិវត្តតិ ។ វេទនញ្ញាវ ។ សញ្ញញ្ញាវ ។ សង្ខារេយេវ ។
 វិញ្ញាណញ្ញាវ អនុបរិចារតិ អនុបរិវត្តតិ ។ សោ រូបំ
 អនុបរិចារិ អនុបរិវត្តំ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។
 វិញ្ញាណំ អនុបរិចារិ អនុបរិវត្តំ ។ បរិមុទ្ធតិ រូបម្ហា ។
 បរិមុទ្ធតិ វេទនាយ ។ បរិមុទ្ធតិ សញ្ញាយ ។ បរិមុទ្ធតិ
 សង្ខារេហិ ។ បរិមុទ្ធតិ វិញ្ញាណម្ហា ។ បរិមុទ្ធតិ ជាតិយា
 ជរាយ មរណោ ។ សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ
 ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ ។ បរិមុទ្ធតិ ទុក្ខស្មាតិ
 វធាមិ ។ សុតវា ។ ទោ ភិក្ខុវេ អរិយស្សវកោ អរិ-
 យានំ ទស្សវិ ។ ថេ ។ សម្បវិសទម្មេ សុវិទិតោ ។ រូបំ
 អត្តោ ។ សមនុបស្សតិ ។ ។ វេទនំ ។ ។ សញ្ញំ ។
 ។ សង្ខារេ ។ ។ វិញ្ញាណំ អត្តោ សមនុបស្សតិ ។
 វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ ។ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ ។
 វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ សោ រូបំ ធានុបរិចារតិ
 ធានុបរិវត្តតិ ។ វេទនំ ។ សញ្ញំ ។ សង្ខារេ ។ វិញ្ញាណំ
 ធានុបរិចារតិ ធានុបរិវត្តតិ ។ សោ រូបំ អនុបរិចារិ

ខន្តសយុត្ត មន្ទិមចណ្ណសារៈ បុប្ផវិទ្ធិ ទី ៥

ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ បុប្ផជន្តនោះ វេទនសុក្រឡឹង ដើរ
 ក្រឡឹងខ្លួនរូបដដែល ។ ខ្លួនវេទនាដដែល ។ ខ្លួនសញ្ញាដដែល ។
 ខ្លួនសង្ខារដដែល ។ វេទនសុក្រឡឹង ដើរក្រឡឹង ខ្លួនវិញ្ញាណ
 ដដែល ។ កាលដែលបុប្ផជន្តនោះ សុក្រឡឹង ដើរក្រឡឹងខ្លួនរូប ។
 ខ្លួនវេទនា ។ ខ្លួនសញ្ញា ។ ខ្លួនសង្ខារ ។ សុក្រឡឹង ដើរក្រឡឹង
 ខ្លួនវិញ្ញាណ គឺជាអតោលថាមិនរួចចាករូប មិនរួចចាកវេទនា មិនរួច
 ចាកសញ្ញា មិនរួចចាកសង្ខារ មិនរួចចាកវិញ្ញាណ មិនរួចចាកជាតិ ជរា
 មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីទុក្ខស្ស ។ សេចក្តីលំបាកកាយ លំបាក
 ចិត្ត ឆន្ទិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តទាំងឡាយ មិនរួចចាកទុក្ខឡើយ ។
 ម្ចាស់កិច្ចទាំងឡាយ ចំណែកខាងអរិយសាវកជាអ្នកចេះដឹង ឃើញពួក
 ព្រះអរិយៈ ។ ថេ ។ បានសិក្សាដោយប្រពៃ ក្នុងសម្បវិសទមិ វេទន
 មិនគំចារណាឃើញខ្លួនរូប ថាជាខ្លួន ។ មិនឃើញខ្លួនវេទនា ។ មិន
 ឃើញខ្លួនសញ្ញា ។ មិនឃើញខ្លួនសង្ខារ ។ មិនឃើញខ្លួនវិញ្ញាណថាជា
 ខ្លួន ខ្លួនខ្លួនថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ខ្លួនវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ខ្លួនខ្លួនថាមាន
 ក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ។ អរិយសាវកនោះ វេទនមិនសុក្រឡឹង មិនដើរក្រឡឹង
 ខ្លួនរូប ។ ខ្លួនវេទនា ។ ខ្លួនសញ្ញា ។ ខ្លួនសង្ខារ ។ មិនសុក្រឡឹង មិនដើរ
 ក្រឡឹង ខ្លួនវិញ្ញាណ ។ កាលដែលអរិយសាវកនោះ មិនសុក្រឡឹង

អនុបវរវត្ថុ ។ វេទនំ ។ សញ្ញា ។ សង្ការេ ។ វិញ្ញាណំ
 អនុបវរិយា អនុបវរវត្ថុ បរិមុត្តនំ រូបម្ហា បរិមុត្តនំ
 វេទនាយ បរិមុត្តនំ សញ្ញាយ បរិមុត្តនំ សង្ការេហិ
 បរិមុត្តនំ វិញ្ញាណម្ហា បរិមុត្តនំ ជាតិយោ ជរាយ មរ-
 ណោ ណសោភេហិ បរិទេវេហិ ធុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ
 ឧបាយាសេហិ បរិមុត្តនំ ធុក្ខេស្មាតិ វនាមិ ។

[២៥៨] សាវត្ថិយំ ។ អារមេ ។ អនុមតក្កោយំ
 កិក្ខវេ សំសារោ បុត្តា កោដិ ទ បញ្ញាយតិ អ-
 វិជ្ជាជីវណាទំ សត្តាទំ តណ្ហាសញ្ញាជនាទំ សត្តាវតិ
 សំសារតំ ។ សេយ្យដាមិ កិក្ខវេ សា កន្ទុលតទ្វោ
 ឧឡេ ទិលេ វា ជង្គុ វា ឧបនិទទ្វោ សោ កន្ទតិ
 ចេមិ តមេវ ទិលំ វា ជង្គុ វា ឧបកន្ទតិ តិដ្ឋតិ
 ចេមិ តមេវ ទិលំ វា ជង្គុ វា ឧបតិដ្ឋតិ និសិទតិ
 ចេមិ តមេវ ទិលំ វា ជង្គុ វា ឧបនិសិទតិ និបដ្ឋតិ
 ចេមិ តមេវ ទិលំ វា ជង្គុ វា ឧបនិបដ្ឋតិ ។ ឃរ-
 មេវ ចោ កិក្ខវេ អស្សុត្តវា បុដ្ឋុដ្ឋនោ រូបំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតិ ។

មិនដើរក្រឡឹងឡើយ ។ ខុទ្ធវេទោ ។ ខុវសញ្ញា ។ ខុវសង្ការ ។
 មិនស្ទុះក្រឡឹង មិនដើរក្រឡឹងខ្លួនវិញ្ញាណ ភថាគរកាលថា រួចចាក
 រូប រួចចាកវេទនា រួចចាកសញ្ញា រួចចាកសង្ការ រួចចាកវិញ្ញាណ រួច
 ចាកជាតិ ជរា មរណៈ សេចក្តីសោក សេចក្តីទ្រាំទ្រឡូល សេចក្តី
 លំបាកកាយ លំបាកចិត្ត និនិសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្តចាំនិទ្ធាយ រួច
 ចាកទុក្ខបាទ ។

[២៥៨] ជីកក្រដសាវត្ថិ ។ កុដិភុ ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំនិទ្ធាយ
 សន្សំរានៈ មានទីបំផុតអនិមិត្តកាលជីវិតបាទ គឺទីបំផុតភាវិយមេ ចេសំ
 សត្វចាំនិទ្ធាយ ដែលមានអវិជ្ជាជាគ្រឿងចិបចំបាំង មានកណ្តាជាចំណង
 អន្ទោលទៅ ក្រាបក្តីកំទៅ មិនប្រាកដឡើយ ។ ម្ចាស់កិក្ខុចាំនិ-
 ទ្ធាយ ដូចជាត្រូវដែលគេចង់ដោយដងដោយ ចង់ភ្ជាប់នឹងចង្កើលចូ
 សសរដីបំ ប្រសិនបើត្រូវនោះដីរាវ វែមនិដីជិតចង្កើលចូសសរនោះដីដែល
 ប្រសិនបើអង្គុយ វែមនិអង្គុយជិតចង្កើលចូសសរនោះដីដែល ប្រសិន
 បើដេក វែមនិដេកជិតចង្កើលចូសសរនោះដីដែល យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្ចាស់កិក្ខុចាំនិទ្ធាយ បុព្វជនអ្នកមិនចេះដឹង វែមនិចំបារណាឃើញឡើយ
 ថា ខ្ញុំជាបេសកក្ខត្តអញ ខ្ញុំជាភាគ្គាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនរបស់អាក្ខអញ ។

ខន្តស័យុត្តស្ស ឧដ្ឋិមបណ្ណសកេ ញវត្តោ បញ្ចមោ

វេទនំ ។ សត្តំ ។ សត្តារ ។ វិញ្ញាណំ ឯតិ មម ឯសោ-
 ហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តានិ សមទុបស្សនំ ។ សោ កច្ឆតិ
 ធម៌ ឥមេវ បញ្ចហនានក្កទ្ធេ ឧបកច្ឆតិ តិដ្ឋតិ ធម៌
 ឥមេវ បញ្ចហនានក្កទ្ធេ ឧបតិដ្ឋតិ ធម៌សីទតិ ធម៌ ឥ-
 មេវ បញ្ចហនានក្កទ្ធេ ឧបធម៌សីទតិ ធម៌ដ្ឋតិ ធម៌ ឥមេវ
 បញ្ចហនានក្កទ្ធេ ឧបធម៌ដ្ឋតិ ។ ភស្មានិហ ភិក្ខុវេ
 អភិក្ខុណំ សកំ ចិត្តំ បទ្ធវេក្ខតត្វំ ធិយវត្តមិទំ ចិត្តំ
 សន្តិសិដ្ឋំ រកេន ធាសេន មោហេនានិ ។

[២៥៧] ចិត្តសន្តិលេសា ភិក្ខុវេ សត្តា សន្តិ-
 លិស្សន្តិ ចិត្តរោនាថា សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ ។ ទិដ្ឋិ រកេ
 ភិក្ខុវេ ចរណេនម ចិត្តន្តិ ។ ឯវម្ពទ្ធេ ។ ភម្មិ ទោ
 ភិក្ខុវេ ចរណំ ធាម ចិត្តំ ចិត្តេនេវ ចិត្តតំ ។ កេនថ
 ទោ ភិក្ខុវេ ចរណេន ចិត្តេន ចិត្តញោវ ចិត្តតវ ។

ខន្តស័យុត្ត ឧដ្ឋិមបណ្ណសកេ បុប្ផន្ត ទី ៥

នូវវេទនា ។ នូវសត្តា ។ នូវសត្តារ ។ ពិចារណាយេញនូវវិញ្ញាណថា
 ឌុះជាបស់កត្តាអញ ឌុះជាកត្តាអញ ឌុះជាខ្លួនរបស់កត្តាអញ ។
 ប្រសិនបើបុគ្គលនោះដើរទៅ វេទនាដើរទៅជីវទុបាទានក្ខន្ធានំ ៥ នេះ
 ដដែល ប្រសិនបើឈរ វេទនាឈរជីវទុបាទានក្ខន្ធានំ ៥ នេះដដែល
 ប្រសិនបើអង្គុយ វេទនាអង្គុយជីវទុបាទានក្ខន្ធានំ ៥ នេះដដែល ប្រសិន
 បើដេក វេទនាដេកជីវទុបាទានក្ខន្ធានំ ៥ នេះដដែល ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ គួរពិចារ-
 ណានូវចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យជឿយ ។ ថា ចិត្តនេះសៅហ្មងដោយពន្លឺ ទោសៈ
 មោហៈ អស់កាលជាអវិជ្ជនំ ។

[២៥៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានចម្រើន
 សៅហ្មងនៃចិត្ត វេទនាជ្រកជ្រក ពួកសត្វដែលមានចម្រើនដូរ
 ផងនៃចិត្ត វេទនាបរិសុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រគំនូវ អ្នកទាំង-
 ឡាយបានឃើញហើយឬ ។ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ប្រគំនូវនោះ គោរពដោយការវិចិត្រជាប្រាកដ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ចិត្តនេះឯង វិចិត្រដោយវិសេសជាងប្រគំនូវដែលគោរព ។

ឆស្មាតិហ កិក្កុវេ អកិក្កុណំ សកំ ចិត្តំ បទ្ធកេត្តិកត្ថំ
 ធីយវត្តមិទំ ចិត្តំ សង្កិលិដ្ឋិ រកេន ឆោសេន មោហេ-
 នាតិ ។ ចិត្តសង្កិលេសា កិក្កុវេ សត្តា សង្កិលិស្សន្តិ
 ចិត្តកេនាណា សត្តា វិសុដ្ឋន្តិ ។ ឆាហំ កិក្កុវេ អញ្ញំ
 ឯកានិកាយមិ សមាទុបស្សមិ ឯវំ ចិត្តំ យដយិទំ
 កិក្កុវេ តិវច្ឆានកតា ចាលា ។ ភេមិ ទោ កិក្កុវេ តិវ-
 ច្ឆានកតា ចាលា ចិត្តេវេ ចិន្តិតា ។ ភេហិមិ ទោ
 កិក្កុវេ តិវច្ឆានកតេហិ ចាលោហិ ចិត្តញ្ញេវ ចិត្ត-
 តវំ ។ ឆស្មាតិហ កិក្កុវេ អកិក្កុណំ^(១) សកំ ចិត្តំ
 បទ្ធកេត្តិកត្ថំ ធីយវត្តមិទំ ចិត្តំ សង្កិលិដ្ឋិ រកេន
 ឆោសេន មោហេនាតិ ។ ចិត្តសង្កិលេសា កិក្កុវេ
 សត្តា សង្កិលិស្សន្តិ ចិត្តកេនាណា សត្តា វិសុដ្ឋ-
 ន្តិ ។ សេយ្យតាមិ កិក្កុវេ រជគោ វា ចិត្តតារគោ
 វា សតិ រជនាយ វា លាទាយ វា ហលិទ្ធិយា វា

១ ឧ. កិក្កុតាភិក្កុណំ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ឆប្បិ
 គិចារណាខ្ញុំចិត្តចេស្ត់ខ្លួនឲ្យរឿយ ។ ថា ចិត្តនេះសៅហ្មងហើយ ដោយ
 រកៈ ចោសៈ មោហៈ អសំកាលជាអវិជ្ជនំ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ពួកសត្វដែលមានធម៌ជាគ្រឿងសៅហ្មងនៃចិត្ត វេមន៍ជ្រោកជ្រោក ពួក
 សត្វដែលមានធម៌ជាគ្រឿងផ្សេងនៃចិត្ត វេមន៍ចរិសុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ពួកសត្វតិរច្ឆាននេះ ដើរចិត្ត យ៉ាងណា ចិត្តណាដែល
 វិចិត្រ យ៉ាងនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គេថាគមមិនដែលឃើញ សូម្បី
 ខ្ញុំពួកធម៌មួយ ដទៃអំពីចិត្តនោះឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វ
 តិរច្ឆានទាំងនោះឯង តែងគិតដោយចិត្តដូចគ្នា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ចិត្តនេះឯង វិចិត្រដោយវិសេសជាងពួកសត្វតិរច្ឆាននោះ ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ឆប្បិគិចារណាខ្ញុំ
 ចិត្តចេស្ត់ខ្លួនឲ្យរឿយ ។ ថា ចិត្តនេះសៅហ្មងដោយរកៈ ចោសៈ មោហៈ
 អសំកាលជាអវិជ្ជនំ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលមានធម៌ជា
 គ្រឿងសៅហ្មងនៃចិត្ត វេមន៍ជ្រោកជ្រោក ពួកសត្វដែលមានធម៌ជា
 គ្រឿងផ្សេងនៃចិត្ត វេមន៍ចរិសុទ្ធ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាជាន់
 ជ្រលក់ក្តី ជាន់អំបូក្តី កាលារចិទិត្តជ្រលក់ក្តី ទឹកល័ក្តី ទឹករទៀតក្តី

វទ្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសារៈ បុព្វវគ្គ បញ្ចមោ

ធីណាយ វា មញ្ញោធាយ វា សុចរិមដ្ឋេ^(១) វា ធល-
 កេ ភិក្ខុយា វា ទុស្សបដេ^(២) វា ឥត្តិរូបំ វា បុរិសរូបំ
 វា^(៣) អភិធិម្មិនេយ្យ សព្វដ្ឋប្បទ្ធនំ ។ ឯវំ ទោ ភិក្ខុវេ
 អស្សតវា បុត្តដ្ឋោ រូបញ្ញាវ អភិធិត្ថត្ថោ អភិធិត្ថ-
 ត្ថេតិ ។ វេទនញ្ញាវ ។ សញ្ញាញ្ញាវ ។ សង្ខារេយេវ ។
 វិញ្ញាណញ្ញាវ អភិធិត្ថត្ថោ អភិធិត្ថត្ថេតិ ។ តំ កី
 មញ្ញាថ ភិក្ខុវេ រូបំ ធិត្ថំ វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ
 កន្តេ ។ វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណំ ធិត្ថំ វា
 អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តេ ។ តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ ។ បេ ។
 ឯវំ បស្សំ ។ បេ ។ ឆាបរំ ឥត្តន្តាយាតិ បដាឆាតីតិ ។

១ ឧ. ម. សុចរិមដ្ឋេ ។ ២ ទុស្សបដេតិ វា ឆាយ ។ ៣ ឧ. ធិត្តន្តរ កោមិធិ ទិស្សតិ ។

វទ្ធសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសារៈ បុព្វវគ្គ ទី ៥

ទឹកមានតំណិទៀត្តិ ធិណិហន្តិបាទក្តិ វេទនាវេសេវាតំល្អហើយក្តិ
 ដញ្ញាត្តិ ថ្នាំងសំណត្តិ មានហើយ គប្បីភាគកំភងឡូបស្រ្តីប្រូបបុរស
 មានអយវៈក្នុងចិនអយវៈធិសព្វគ្រប់បាម យ៉ាងណាមិញ ។ ខ្នាល
 ភិក្ខុចាំទ្បាយ បុព្វដ្ឋានជាអ្នកមិនរចនេដឹង កាលបើចង់ឱ្យប្រកើត វេស
 ញ្ញាត្តិប្រឡាតិកាទៀតបាម ។ ញ្ញាត្តិវេទនា ។ ញ្ញាត្តិសញ្ញា ។ ញ្ញាត្តិ
 សង្ខារ ។ កាលបើចង់ឱ្យវិញ្ញាណកើត វេសញ្ញាត្តិវិញ្ញាណឱ្យកើតទៀត
 បាម ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំទ្បាយ អ្នកចាំទ្បាយសំខាល់
 សេចក្តីនោះដូចម្តេច ប្រទៀតប្រមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ ព្រះអង្គ ។
 វេទនា ។ សញ្ញា ។ សង្ខារ ។ វិញ្ញាណទៀតប្រមិនទៀត ។ មិន
 ទៀតទេ ព្រះអង្គ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំទ្បាយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុង
 សាសនានេះ ។ បេ ។ អយសាវកកាលបើឃើញយ៉ាងនេះ ។ បេ ។
 វេសដឹងច្បាស់ថា មគ្គការនាកុំចូលទេ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាទ្បសកិច្ច
 នេះទៀត មិនមានទៀយ ។

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធសិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

[២៦០] ហវត្តិយំ ។ ជាងតោហំ ភិក្ខុវេ បស្សតោ
អាសវាទំ ទយំ វនាមិ វោ អជាងតោ វោ អបស្ស-
តោ ។ កិញ្ច ភិក្ខុវេ ជាងតោ កី បស្សតោ អាសវាទំ
ទយោ ហោតិ ។ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ
ឥតិ រូបស្ស អត្តង្គមោ ។ ឥតិ វេទនា ។ ឥតិ សញ្ញា ។
ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទ-
យោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្តង្គមោតិ ។ ឯវិ ទោ ភិក្ខុវេ
ជាងតោ ឯវិ បស្សតោ អាសវាទំ ទយោ ហោតិ ។

[២៦១] ភាវនាទុយោតិ អនុទយន្តស្ស ភិក្ខុវេ
ភិក្ខុវោ វិហារោ កិញ្ចាចិ ឯវិ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ឈេយ្យ
អហោ វត មេ អនុចាទាយ អាសវេហំ ចិក្ខុំ វិមុត្ត-
យ្យាតិ អថទុស្ស វេវ អនុចាទាយ អាសវេហំ ចិក្ខុំ
វិមុត្តតិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អភាវិតត្តាតិស្ស
វចនីយំ ។ កិស្ស អភាវិតត្តា ។ អភាវិតត្តា ចតុដ្ឋិ
សតិប្បដ្ឋានាទំ អភាវិតត្តា ចតុដ្ឋិ សម្មប្បដ្ឋានាទំ

សុត្តន្តបិដកេ សម្មាសម្ពុទ្ធសិកាយស្ស ខុទ្ទកវគ្គោ

[២៦០] ជំនុត្តិសាវត្តិ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្សយ កថាគរោសោល
នូវកិរិយាអសំទៅខែកាសវៈ ចំពោះបុគ្គលដែលដឹងច្បាស់ ឃើញច្បាស់
មិនពោលចំពោះបុគ្គលដែលមិនដឹងច្បាស់ មិនឃើញច្បាស់ឡើយ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្សយ ការអសំទៅខែកាសវៈ វាមនីមានផលបុគ្គលដែល
ដឹងអ្វី ឃើញអ្វី ។ (ផលបុគ្គលដឹងឃើញ) ថាបូជ្ជដូច្នោះ ហេតុឲ្យកើតឡើង
ខែបូជ្ជដូច្នោះ សេចក្តីអសំទៅខែបូជ្ជដូច្នោះ ។ វេទនាដូច្នោះ ។ សញ្ញា
ដូច្នោះ ។ សង្ខារដូច្នោះ ។ វិញ្ញាណដូច្នោះ ហេតុឲ្យកើតឡើងខែវិញ្ញាណ
ដូច្នោះ សេចក្តីអសំទៅខែវិញ្ញាណដូច្នោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្សយ ការ
អសំទៅខែកាសវៈ វាមនីមានផលបុគ្គលដែលដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញ
យ៉ាងនេះឯង ។

[២៦១] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្សយ ភិក្ខុកាលមិនប្រកបឡើយ ។ នូវ
ភាវនាទុយោត ទុកជាមានសេចក្តីប្រាថ្នា កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧប្បិ
ចិត្តរបស់អាក្ខាអញធម្មិទ្ធស្រឡះចាកកាសវៈចាំនិទ្សយ ព្រោះមិនបាន
ប្រកាន់ម៉ាត់ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះក៏នៅតែមិនទ្រេប្រទ្រោះចាកកាសវៈ
ចាំនិទ្សយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់ម៉ាឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុ
ដូចម្តេច ។ ធម្មិវត្តិយថា ព្រោះភិក្ខុនោះមិនបានចម្រើន ។ មិនបានចម្រើន
អ្វី ។ មិនបានចម្រើនសតិប្បដ្ឋានចាំនិ ៤ មិនបានចម្រើនសម្មប្បដ្ឋានចាំនិ ៤

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បុព្វវគ្គោ បញ្ចមោ

អភាវិតត្តា ចតុដ្ឋំ ឥទ្ធិចាណំ អភាវិតត្តា បញ្ចដ្ឋំ
 ឥន្ទ្រិយោនំ អភាវិតត្តា បញ្ចដ្ឋំ ពលានំ អភាវិតត្តា
 សត្តដ្ឋំ ពោជ្ឈង្គានំ អភាវិតត្តា អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស
 មគ្គស្ស ។ សេយ្យថាបិ កិក្ខុវេ កុក្កដិយា អណ្ណានំ
 អដ្ឋ វា នស វា ទ្វាទស វា តានស្ស កុក្កដិយា
 ន សម្មាអធិសយីតានំ ន សម្មាបរិសេនីតានំ ន
 សម្មាបរិភាវិតានំ កិក្ខុវេ តស្ស កុក្កដិយា ឃីរិ
 ឥន្ទ្រា ឧប្បវេជ្ជយ្យ អហោ វត មេ កុក្កដិយោតតា
 ចាននទសិទាយ វា មុទុត្តណ្ណោកេន វា អណ្ណោកោសិ
 បទាលេត្វា សោត្តិចា អភិទិព្វិជ្ជេយ្យន្តំ អដិទោ អកត្វា
 វ តេ កុក្កដិយោតតា ចាននទសិទាយ វា មុទុ-
 ត្តណ្ណោកេន វា អណ្ណោកោសិ បទាលេត្វា សោត្តិចា
 អភិទិព្វិជ្ជេត្ថំ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ តថា ហិ បទ
 កិក្ខុវេ កុក្កដិយា អណ្ណានំ អដ្ឋ វា នស វា ទ្វា-
 ទស វា តានស្ស^(១) កុក្កដិយា ន កសម្មាអធិសយី-
 តានំ ន សម្មាបរិសេនីតានំ ន សម្មាបរិភាវិតានំ ។

១. ឧ. ឧ. កខិ កុក្កដិយា ។

ខន្ធសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បុព្វវគ្គ ទី ៥

មិនបានចម្រើនកិច្ចការទាំង ៤ មិនបានចម្រើនវគ្គនិយ័តាំង ៥ មិនបាន
 ចម្រើនពលៈទាំង ៥ មិនបានចម្រើនពោជ្ឈង្គទាំង ៧ មិនបានចម្រើនអរិយ-
 មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាមេមាន់មានស៊ឹម ៨ ក្តី
 ១០ ក្តី ១២ ក្តី ឯស៊ឹមទាំងនោះបើមេមាន់មិនបានក្រាបដោយប្រពៃ មិនបាន
 ឲ្យចំហាយដោយប្រពៃ មិនបានអប់រំដៅដោយប្រពៃទេ មេមាន់នោះ
 ទុកជាមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឡើ កូនមាន់របស់វា
 អញ្ជាឬឡើយឲ្យសម្បកស៊ឹម ដោយចុងក្រចកដើរ ឬដោយចុងចំពុះ
 ហើយញាស់មកដោយស្ម័គ្រដូច្នោះក៏ដោយ កូនមាន់ទាំងនោះ ក៏មិន
 គួរដើម្បីឲ្យម្ចាស់ឲ្យសម្បកស៊ឹម ដោយចុងក្រចកដើរ ឬដោយចុងចំពុះ
 ហើយញាស់មកដោយស្ម័គ្របានឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុ
 អ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះជាមេមាន់វេលាមានស៊ឹម ៨ ក្តី ១០ ក្តី
 ១២ ក្តី ឯស៊ឹមទាំងនោះ មេមាន់មិនបានក្រាបដោយប្រពៃ មិនបានឲ្យ
 ចំហាយដោយប្រពៃ មិនបានអប់រំដៅដោយប្រពៃ យ៉ាងណាមិញ ។

សុត្តនិបិដក សុយន្តនិកាយស្ស ១ទ្ធាវគ្គោ

ឃ្លាតកុំចាំឡាយ ឯភិក្ខុវេសិយមិនប្រកបរឿយ ។ ឡូវភាវនានុយោគ
 ទុកជាមានសេចក្តីប្រាថ្នាភិក្ខុឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្មិ ចិត្តរបស់ភាគាអញ
 ឥឡូវស្រឡះចាកភាសវៈចាំឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នោះក៏
 ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះក៏នៅវិកមិនប្រឡូចចាកភាសវៈចាំឡាយ
 ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ឥឡូវ
 ឆ្លើយថា ព្រោះភិក្ខុនោះមិនបានបម្រើមិន ។ មិនបានបម្រើអ្វី ។ មិន
 បានចម្រើនសតិប្បដ្ឋានចាំឯ ៤ មិនបានចម្រើនសម្មប្បធានចាំឯ ៤ មិនបាន
 ចម្រើនវិជ្ជាចាំឯ ៤ មិនបានចម្រើនវិជ្ជាចាំឯ ៤ មិនបានចម្រើនពលៈ
 ចាំឯ ៤ មិនបានចម្រើនពោជ្ឈន្តចាំឯ ៧ មិនបានចម្រើនភិយមន្តប្រកប
 ដោយអន្ត ៨ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ឃ្លាតកុំចាំឡាយ ភិក្ខុវេសិយប្រកប
 រឿយ ។ ឡូវភាវនានុយោគ ទុកជាមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាភិក្ខុឡើងយ៉ាង
 នេះថា ឧហ្មិ ចិត្តរបស់ភាគាអញឥឡូវស្រឡះចាកភាសវៈចាំឡាយ
 ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នោះក៏ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ វេសិយប្រ
 ឡូចចាកភាសវៈចាំឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំដោយពិត ។

សុត្តនិបិដក សុយន្តនិកាយសុត្តនិបិដក

ឃ្លាតកុំចាំឡាយ ឯភិក្ខុវេសិយមិនប្រកបរឿយ ។ ឡូវភាវនានុយោគ
 ទុកជាមានសេចក្តីប្រាថ្នាភិក្ខុឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្មិ ចិត្តរបស់ភាគាអញ
 ឥឡូវស្រឡះចាកភាសវៈចាំឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នោះក៏
 ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះក៏នៅវិកមិនប្រឡូចចាកភាសវៈចាំឡាយ
 ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំឡើយ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ឥឡូវ
 ឆ្លើយថា ព្រោះភិក្ខុនោះមិនបានបម្រើមិន ។ មិនបានបម្រើអ្វី ។ មិន
 បានចម្រើនសតិប្បដ្ឋានចាំឯ ៤ មិនបានចម្រើនសម្មប្បធានចាំឯ ៤ មិនបាន
 ចម្រើនវិជ្ជាចាំឯ ៤ មិនបានចម្រើនវិជ្ជាចាំឯ ៤ មិនបានចម្រើនពលៈ
 ចាំឯ ៤ មិនបានចម្រើនពោជ្ឈន្តចាំឯ ៧ មិនបានចម្រើនភិយមន្តប្រកប
 ដោយអន្ត ៨ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ឃ្លាតកុំចាំឡាយ ភិក្ខុវេសិយប្រកប
 រឿយ ។ ឡូវភាវនានុយោគ ទុកជាមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាភិក្ខុឡើងយ៉ាង
 នេះថា ឧហ្មិ ចិត្តរបស់ភាគាអញឥឡូវស្រឡះចាកភាសវៈចាំឡាយ
 ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នោះក៏ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ វេសិយប្រ
 ឡូចចាកភាសវៈចាំឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំដោយពិត ។

ខុសយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសិក្ខា បុព្វវគ្គ បញ្ចមោ

តំ កិស្ស ហេតុ ។ ភាវិតត្តាភិស្ស វចនិយំ ។ កិស្ស
 ភាវិតត្តា ។ ភាវិតត្តា ទេត្តំ សតិប្បដ្ឋានានំ ភាវិតត្តា
 ទេត្តំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ភាវិតត្តា ចត្តំ វេទិចានានំ
 ភាវិតត្តា បញ្ចំ វេទិចានានំ ភាវិតត្តា បញ្ចំ ពលានំ
 ភាវិតត្តា សត្តំ ពោជ្ឈង្គំ ភាវិតត្តា អរិយស្ស
 អដ្ឋង្គិកស្ស មត្តស្ស ។ សេយ្យថាចិ ភិក្ខុវេ កុក្ក-
 ដិយា អណ្ណានិ អដ្ឋ វា ទស វា ម្នាទស វា តា-
 ទស្ស កុក្កដិយា សម្មាអនិសយិកានិ សម្មាបរិសេ-
 ទិកានិ សម្មាបរិភាវិតានិ កិញ្ចាចិ កស្ស កុក្កដិយា
 ទ ឃិ វេទិ ឧប្បជ្ឈេយ្យ អហោ វត មេ កុក្កដ-
 ហោតកា ហានទទសិទាយ វា មុទត្តណ្ណកោទ វា
 អណ្ណកោសិ បណាលេត្តា សោត្តិយា អភិទិក្ខិដ្ឋេយ្យន្តិ
 អថោ ភញ វ តេ កុក្កដហោតកា ហានទទសិ-
 ទាយ វា មុទត្តណ្ណកោទ វា អណ្ណកោសិ បណាលេត្តា
 សោត្តិយា អភិទិក្ខិដ្ឋេយ្យន្តិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ តថា
 ហិ បទ ភិក្ខុវេ កុក្កដិយា អណ្ណានិ អដ្ឋ វា

ខុសយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណសិក្ខា បុព្វវគ្គ ទី ៥

សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ គប្បីឆ្លើយថា ព្រោះភិក្ខុនោះបានចម្រើន ។
 បានចម្រើនអ្វី ។ បានចម្រើនសតិប្បដ្ឋានតាំង ៤ បានចម្រើនសម្មប្បដ្ឋាន
 តាំង ៤ បានចម្រើនវេទិចានតាំង ៤ បានចម្រើនវេទិចានតាំង ៤ បានចម្រើន
 ពលៈតាំង ៤ បានចម្រើនពោជ្ឈង្គតាំង ៧ បានចម្រើនអរិយមគ្គប្រកបដោយ
 អង្គ ៨ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ដូចជាមេមាន់មានស៊ុត ៨ ក្តី ១០ ក្តី
 ១២ ក្តី ឯស៊ុតតាំងនោះ មេមាន់ក៏បានក្រាបដោយប្រពៃ បានឲ្យចំហាយ
 ដោយប្រពៃ បានអប់កំដៅដោយប្រពៃ ទុកជាមេមាន់នោះ មិនមាន
 សេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧហ្មិ កូនមាន់របស់តាគ្នាអញគប្បី
 ទទ្ធាយនូវសម្បកស៊ុត ដោយចុកក្រចកជើង ឬដោយចុកចំពុះ ហើយ
 ញាស់ចេញមកដោយស្ម័គ្រដូចតំដោយ កូនមាន់តាំងនោះក៏ដូចដើម្បី
 ទទ្ធាយនូវសម្បកស៊ុត ដោយចុកក្រចកជើង ឬដោយចុកចំពុះ ហើយ
 ញាស់ចេញមកដោយស្ម័គ្រដូចដោយពិត ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ព្រោះថាមេមាន់វិសមានស៊ុត ៨ ក្តី

សុត្តនិបិទ សម្មាសម្ពុទ្ធិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

នស វា ទ្វាទស វា តាទស្ស កុក្កដិយោ សម្មាអនិ-
 សយិតានិ សម្មាចរិសេទិតានិ សម្មាចរិការិតានិ ។ ឯវ-
 មេវ ទោ ភិក្ខុវេ ភាវនាទុយោគី អនុយុត្តស្ស ភិក្ខុ-
 លោ វិហារតោ ភិក្ខុវេ ធម៌ ឯ ឯវី វេទា ទុប្បជ្ជេយ្យ
 អហោ វត មេ អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចេយ្យ-
 តិ អថទ្ធស្ស អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ ។
 តិ ភិក្ខុវេ ហេតុ ។ ការិតត្តាភិក្ខុវេ វចនិយំ ។ ភិក្ខុវេ
 ការិតត្តា ។ ការិតត្តា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានិ ការិតត្តា
 ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានិ ការិតត្តា ចតុន្នំ វិជ្ជាដ្ឋានានិ
 ការិតត្តា ចតុន្នំ វិជ្ជាដ្ឋានានិ ការិតត្តា ចតុន្នំ វិជ្ជាដ្ឋានានិ
 ការិតត្តា សត្តន្តំ ពោជ្ឈន្តានិ ការិតត្តា អរិយស្ស
 អដ្ឋន្តិកស្ស មគ្គស្ស ។

(២២២) សេយ្យដាចិ ភិក្ខុវេ ផលកណ្ណស្ស(១) វា ធម៌
 ផលកណ្ណន្តេវាសិស្ស វា វាសិជដេ ទិស្សន្តេ វា អន្ត-
 លិបទានិ ទិស្សន្តិ អន្តជ្ជបទា លោ ធម៌ ទ្ធស្ស ឯវមស្ស
 ញាណំ ហោតិ ឯវត្តតំ វា(២) មេ អដ្ឋ វាសិជដស្ស
 ទីណំ ឯវត្តតំ ហិយេវ ឯវត្តតំ បរេតិ អថទ្ធស្ស

១. ផលកណ្ណស្ស វា ២ ឯវត្តតំ វេ មេ ។

សុត្តនិបិទ សម្មាសម្ពុទ្ធិកាយ ខុទ្ទកនិកាយ

ខ័ណ្ឌិ ខ័ណ្ឌិ ឯសុភតាំងនោះ មេមាន់បាទគ្រាបដោយប្រពៃ បានឲ្យ
 ចំហាយដោយប្រពៃ បានអប់កំដៅដោយប្រពៃ យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឯភិក្ខុអ្នកប្រកបរឿយៗ ឲ្យការងារទុរយោគ ទុកជា
 មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើងយ៉ាងនេះថា ឧប្បិ ចិត្តរបស់អាក្ខាអញ
 គប្បីច្រឡំច្រឡោចកាសាវៈទាំងឡាយ ព្រោះមិនបានប្រកាន់មាំ ដូច្នោះក៏
 ដោយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះ វេចន៍ច្រឡំច្រឡោចកាសាវៈទាំងឡាយ ព្រោះ
 មិនបានប្រកាន់មាំ បានដោយពិត ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។
 គប្បីដើម្បីថា ព្រោះភិក្ខុនោះបានចម្រើន ។ បានចម្រើនអ្វី ។ បាន
 ចម្រើនសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ បានចម្រើនសម្មប្បដ្ឋានទាំង ៤ បានចម្រើន
 វិជ្ជាទាំង ៤ បានចម្រើនវិជ្ជាទាំង ៥ បានចម្រើនពលៈទាំង ៥ បាន
 ចម្រើនពោជ្ឈន្តិទាំង ៧ បានចម្រើនអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ។

(២២២) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដូចជាជានិយម ឬកូនសិស្ស
 របស់ជានិយម វេចន៍យកម្រាមដៃទិសដៅដោយចាប់កាន់គ្រង់ម្រៀនកាំបិតជា
 ប្រាកដ ប៉ុន្តែជានិយមនោះក៏មិនមានសេចក្តីដឹងយ៉ាងនេះថា ក្នុងវិជ្ជា
 ម្រៀនកាំបិតរបស់អាក្ខាអញ សឹកអស់ទៅប៉ុណ្ណោះ ម្សិលមិញសឹកអស់
 ប៉ុណ្ណោះ ម្សិលមិញសឹកអស់ប៉ុណ្ណោះ ដូច្នោះឡើយ ជានិយមនោះគ្រាន់តែ

វន្តសំយុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុព្វវគ្គោ បញ្ចមោ

ចិណ្ណាចិណ្ណោន្តរ(១) ញ្ញាណំ ហោតិ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ
 ភាវនាទុយោកមទុយុត្តស្ស ភិក្ខុនោ វិហារតោ ភិញ្ញាបិ
 ន ឯវំ ញ្ញាណំ ហោតិ ឯត្តកំ វា មេ អដ្ឋ អាសវាធិ
 ចិណ្ណំ ឯត្តកំ ហិយេក ឯត្តកំ បវេតិ អថទ្ធស្ស ចិណ្ណា
 ចិណ្ណោន្តរ ញ្ញាណំ ហោតិ ។ សេយ្យជាបិ ភិក្ខុវេ សា-
 មុទ្ធិកាយ ធាវាយ វេត្តនទ្ធនទាយ ធម្មាសវាធិ(២) ឧ-
 នកេ បរិយោទាយ ហេមទ្លិកេន(៣) ថលំ ឧត្តិក្កាយ
 វាតាតបបវេតាធិ វេត្តនទ្ធជាធិ តាធិ វេស្សកេន មេ-
 យេន អភិប្បវត្តាធិ អប្បកសិវេនេវ បដិច្ចស្សម្ពុទ្ធិ
 បូតិកាធិ ភវន្តិកំ ។ ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ភាវនាទុយោ-
 កមទុយុត្តស្ស ភិក្ខុនោ វិហារតោ អប្បកសិវេនេវ
 សញ្ញាជនាធិ បដិច្ចស្សម្ពុទ្ធិ បូតិកាធិ ភវន្តិកំ ។

១ ទិណ្ណំ ទិណ្ណោន្តរ ។ ២ ម. វិស្សមាសាធិ ។ ៣ ទ. ហេមទ្លិកេ ។

វន្តសំយុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុព្វវគ្គ ទី ៥

មានសេចក្តីដឹងថាអស់ទៅ ។ កែប្តូរឈ្មោះ ដោយគិត យ៉ាងណាមិញ ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុវេសប្រកបរឿយ ។ ខ្ញុំភាវនាទុយោក ក៏មិនទាន់
 សេចក្តីដឹងយ៉ាងនេះថា ក្នុងវិជ្ជាខ្លះភាសាវិចេស្តវេទនាអញ្ញាសំពៅប្តូរឈ្មោះ
 ម្យ៉ាងមិញអស់ទៅប្តូរឈ្មោះ ម្យ៉ាងម្តេចអស់ទៅប្តូរឈ្មោះ ដូច្នោះដែរ ភិក្ខុនោះ
 គ្រាន់តែទានសេចក្តីដឹងថាអស់ទៅ ។ ប្តូរឈ្មោះ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាខ្ញុំនៅក្នុងសមុទ្រ ដែលគេចង់ដោយ
 ចំណង់ផ្តាំគ្រាន់នៅក្នុងទឹកអស់ ៦ ខែ ទើបគេស្រង់ឡើងដាក់លើគោកក្នុង
 ហេមទ្លិកេ ឯចំណង់ដៅទាំងនោះ ត្រូវខ្យល់ខឹងកំដៅថ្ងៃត្របសង្កត់
 មេឃបង្កើតភ្លៀងត្របសង្កត់ ក៏រោសពុកផុយទៅ ដោយមិនយូរ
 យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុវេសប្រកបរឿយ ។ ខ្ញុំ
 ភាវនាទុយោក ក៏មិនទាន់សញ្ញាជនស្តាប់ទៅ ពុកផុយទៅដោយ
 មិនលំបាក ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៦៣] សាវត្ថុយំ ។ អនិច្ចសញ្ញា ភិក្ខុវេ ភាវិតា
 ពហុលីកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ
 រូបរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ កវរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ
 អវិជ្ជំ បរិយាធិយតិ សត្វំ អស្មំមាទំ^(១) សម្មហទតិ ។
 សេយ្យដាថិ ភិក្ខុវេ សវនសមយេ កស្សកោ មហា-
 នត្តលេន កស្សត្ថោ សព្វាទិ មូលសន្តានកាទិ សម្ម-
 ទាលេត្ថោ កស្សតិ ។ ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា
 ភាវិតា ពហុលីកតា សត្វំ កាមរាគំ បរិយាធិយតិ
 សត្វំ រូបរាគំ បរិយាធិយតិ សត្វំ កវរាគំ បរិយាធិយតិ
 សត្វំ អវិជ្ជំ បរិយាធិយតិ សត្វំ អស្មំមាទំ សម្មហទតិ ។

[២៦៤] សេយ្យដាថិ ភិក្ខុវេ ចត្វជលាយកោ
 ចត្វជំ លាយិត្តា អក្កេ កហេត្តា ឱទុចាតិ វិទុចាតិ
 វិញ្ញាដេតិ^(២) ។ ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិ-
 តា ។ ថេ ។

១ បរិយាធិយតិ សម្មហត្ថិ ។ ២ ឧ. វិញ្ញាដេតិ ម. វិញ្ញាដេតិ ។

[២៦៥] ជីកក្រុន្តិសាវត្ថិ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្សាយ អនិច្ចសញ្ញា
 ដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ បានធ្វើឱ្យច្រើនហើយ វេទន៍គ្របសន្តិក៍
 នូវកាមរាគ^(១)ចាំនិទ្សាយ គ្របសន្តិក៍នូវរូបរាគ^(២)ចាំនិទ្សាយ គ្របសន្តិក៍
 នូវកវរាគ^(៣)ចាំនិទ្សាយ គ្របសន្តិក៍នូវអវិជ្ជាចាំនិទ្សាយ ផកាឡើងនូវអស្មិ-
 មានចាំនិទ្សាយ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្សាយ ដូចជាបុរសអ្នកក្នុង កាលក្នុង
 ដោយនឿយលំបាកសរសេរមួយ កែងក្នុងខ្លោយនូវចណ្តាញ្ចីនៃបុរសចាំនិ-
 ក្នុង យ៉ាងណាមិញ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្សាយ ឯអនិច្ចសញ្ញាដែល
 បុគ្គលបានចម្រើនហើយ បានធ្វើឱ្យច្រើនហើយ វេទន៍គ្របសន្តិក៍នូវកាម-
 រាគចាំនិទ្សាយ គ្របសន្តិក៍នូវរូបរាគចាំនិទ្សាយ គ្របសន្តិក៍នូវកវរាគចាំនិ-
 ទ្សាយ គ្របសន្តិក៍នូវអវិជ្ជាចាំនិទ្សាយ ផកាឡើងនូវអស្មិមានចាំនិទ្សាយបាន
 ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៦៦] ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្សាយ មួយទៀត ដូចជាបុរសអ្នកច្រក
 ស្មៅដំណេកខ្លោយ បានច្រកស្មៅដំណេកខ្លោយ ចាប់ចុះហើយ
 រលាស់គ្រវីកំបោក យ៉ាងណាមិញ ។ ខ្នាលភិក្ខុចាំនិទ្សាយ អនិច្ច-
 សញ្ញាដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។ ថេ ។

១ សេចក្តីច្រកអរក្កនិកាយរា ។ ២ សេចក្តីច្រកអរក្កនិកាយរា ។ ៣ សេចក្តីច្រកអរក្កនិកាយរា ។

វន្តសំយាទ្ត មជ្ឈិមបទ្កានិក បុព្វវគ្គោ បក្កោ

[២៦៤] សេយ្យដាមី ភិក្ខុវេ អម្ពចិណ្ឌិយា វណ្ណ-
ជ្ជិញាយ^(១) យានិ គត្រ អម្ពានិ វណ្ណឃ្មដិពទ្ធានិ សទ្ធានិ
តានិ តទ្ធយានិ^(២) កវន្តំ ។ ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ អនិច្ច-
សញ្ញា ការិកា ពហុលីកកា ។ បេ ។ ^(៣)

[២៦៦] សេយ្យដាមី ភិក្ខុវេ ក្យដាតារស្ស យា
កាចិ តោហានសិយោ សទ្ធា កា ក្យដន្តមា ក្យដនិញា
ក្យដសមោសារណា ក្យដំ តាសំ អត្តមត្តាយតិ ។ ឯ-
វមេវ ទោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ការិកា ។ បេ ។ ^(៤)

[២៦៧] សេយ្យដាមី ភិក្ខុវេ យេ កោចិ មូលតទ្ធា
កាណ្យទុសារី តេសំ អត្តមត្តាយតិ ។ ឯវមេវ ទោ
ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ការិកា ។ បេ ។

១ វណ្ណជ្ជិញាយ ។ ២ វ. ម. និទ្ធយានិ ។ ៣ ឯ ម. សព្វ អស្មិមនំ សប្បននំ ។

វន្តសំយាទ្ត មជ្ឈិមបទ្កានិក បុព្វវគ្គ ទី ៨

[២៦៥] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ មួយទៀត ដូចជាចរក្ដិម
ស្វាយដែលចុក្កលកាក់ទងហើយ ចណ្តាវដ្ឋស្វាយចាំនិទ្ធានៈ ផ្លែស្វាយ
ចាំនិទ្យាយណា ដែលជាប់នៅនឹងបង ផ្លែស្វាយចាំនិទ្ធានៈ វេបង
ទៅតាមចរក្ដិមស្វាយនោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ
អនិច្ចសញ្ញាដែលចុក្កលបានចម្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ។ បេ ។
ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៦៦] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ មួយទៀត ដូចជារឈើបង្កង់ណា
នីមួយៗរបស់ផ្ទះមានកំពូល ឯបង្កង់ចាំនិទ្ធានៈបាញ់ទៅកេកំពូល គោក
ទៅកេកំពូល ប្រជុំចុះក្នុងកំពូល ឯកំពូលប្រាកដជាប្រសើរ ជាងបង្កង់
ចាំនិទ្ធានៈ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ អនិច្ចសញ្ញាដែល
ចុក្កលបានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៦៧] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ មួយទៀត ដូចជារក្ដុមានក្ដិនតិ
ឫសណានីមួយ ស្មៅស្តា ប្រាកដជាប្រសើរ ជាងរក្ដុមានក្ដិនតិឫសចាំនិ
ទ្ធានៈ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ អនិច្ចសញ្ញាដែលចុក្កល
បានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ទន្ធហវគ្គោ

[២៦៨] សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ យេ កេចិ សាវ-
កន្តា លោហិតចន្ទំ ភេសំ អក្កមត្តាយតិ ។ ឯវមេវ
ទោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ មេ ។

[២៦៩] សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ យេ កេចិ បុប្ផកម្មា
វស្សីកំ ភេសំ អក្កមត្តាយតិ ។ ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ
អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ មេ ។

[២៧០] សេយ្យជាមិ ភិក្ខុវេ យេ កេចិ កុដ្ឋក-
ជាតោ(១) សទ្ធវេ តេ វញ្ញា ចក្កវត្តិស្ស អនុយត្តា(២)
កវន្តំ វជា ភេសំ ចក្កវត្តិ អក្កមត្តាយតិ ។ ឯវមេវ
ទោ ភិក្ខុវេ អនិច្ចសញ្ញា ភាវិតា ។ មេ ។

១ វ. ម. កុដ្ឋកជាតោ ។ ២ អនុយត្តានិមិ ធារា ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ទន្ធហវគ្គោ

[២៦៨] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាវត្តមានភ្នំនភី
ភ្នំមណនីមួយ ចន្ទគ្រហម ប្រាកដជាប្រសើរ ជាងវត្តមានភ្នំនភី
ទាំងនោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែល
បុគ្គលបានចម្រើនហើយ ។ មេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៦៩] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាវត្តមានភ្នំនភី
ផ្កាណនីមួយ ម្លិះលា ប្រាកដជាប្រសើរ ជាងវត្តមានភ្នំនភីផ្កាទាំងនោះ
យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឯអនិច្ចសញ្ញាដែលបុគ្គលបាន
ចម្រើនហើយ ។ មេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៧០] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ដូចជាពួកស្តេច
ខ្សោយអំណាចណាមួយ ស្តេចទាំងអស់នោះ ជាចំណុះស្តេចចក្រភត្តិ
ឯស្តេចចក្រភត្តិ ប្រាកដជាប្រសើរជាងស្តេចទាំងនោះ យ៉ាងណាមិញ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អនិច្ចសញ្ញាដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ ។ មេ ។
ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

វត្ថុសំយោគ បញ្ជីបញ្ជីសករ បញ្ជីបញ្ជី បញ្ជីបញ្ជី

[២៧០] សេយ្យដាច់ កិច្ចវេ យា កាចិ កាភក្ក-
ចាទិ បកា សព្វា កា ចន្ទិមប្បកាយ កុសិ ធាក្សន្តិ
សោឡសិ ចន្ទប្បកា កាសិ អត្តមត្តាយតិ ។ ឃរមេវ
ទោ កិច្ចវេ អនិច្ចសញ្ញា កាវិកា ។ មេ ។

[២៧២] សេយ្យដាច់ កិច្ចវេ សវទសមយេ វិសុទ្ធា^(១)
វិភតតលាហកេ ទេវេ អាទិទោ ធីកំ អត្តស្សញ្ញាហោ
សត្វំ អាតាសតតំ តមតតំ អភិវិហាទូ កាសតេ ច
តមតេ ច វិរោចតេ ច ។ ឃរមេវ ទោ កិច្ចវេ អនិច្ច-
សញ្ញា កាវិកា ពហុលីកតា សត្វំ កាមរតំ បរិ-
យោទិយតិ សត្វំ រូបរកំ បរិយោទិយតិ សត្វំ កវរកំ
បរិយោទិយតិ សត្វំ អវិជ្ជិ បរិយោទិយតិ សត្វំ អស្មិមាទិ
សម្មហាទតិ ។

១ ឧ. ឧ. វិទ្ធា ។

វត្ថុសំយោគ បញ្ជីបញ្ជីសករ បញ្ជីបញ្ជី ៧

[២៧១] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ មួយទៀត ដូចជាពន្លឺនៃពួកផ្កាយ
ណាមួយ ពន្លឺចាំងអស់នោះ វេមនមិមដល់ខ្លួនចំណែកដែលបុគ្គលចែក
ជាដប់ប្រាំមួយ ។ លើកនៃពន្លឺព្រះចន្ទ ពន្លឺព្រះចន្ទ ប្រាកដជាប្រសើរ
ជាងពន្លឺចាំងនោះ យ៉ាងណាមិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ អនិច្ចសញ្ញា
ដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ ។ ចេ ។ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[២៧២] ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ មួយទៀត ដូចជាព្រះភាគីគ្យ
កាលបើមេឃដ៏ស្អាត ប្រាសចាកពពកហើយ ក្នុងសម័យមួយ ក៏ស្ទុះ
ឡើងទៅកាន់ភាគាស កំចាត់បង់ខ្លួននឹង ដែលគាំងនៅក្នុងភាគាស
ចាំនិទ្ធាយហើយ ក៏វេមនក្លីផង ក្តៅផង រៀនផង យ៉ាងណាមិញ ។
ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ អនិច្ចសញ្ញាដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ បាន
ធ្វើឱ្យច្រើនហើយ វេមនគ្របសន្តិក៏ខ្លួនកាមរតចាំនិទ្ធាយ គ្របសន្តិក៏ខ្លួន
រូបរកចាំនិទ្ធាយ គ្របសន្តិក៏ខ្លួនកវរកចាំនិទ្ធាយ គ្របសន្តិក៏ខ្លួនអវិជ្ជា
ចាំនិទ្ធាយ ដកឡើងខ្លួនអស្មិមាទិចាំនិទ្ធាយបាន ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយស្ស ខន្ធហវគ្គ

(២៧៣) កង្កី ភាវិតា ច ភិក្ខុវេ អធិទ្ធសញ្ញា
 កង្កី ធិហុលីកតា សព្វំ កាមរាគំ បរិយាធិយតិ
 ។ បេ ។ សព្វំ អស្មំមាធិំ សម្មហនតិ ។ ឥតិ រូបំ ឥតិ
 រូបស្ស រូបមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្តដ្ឋំមោ ។ ឥតិ
 វេទនា ។ ឥតិ សញ្ញា ។ ឥតិ សង្ខារ ។ ឥតិ វិញ្ញា-
 ណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស រូបមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស
 អត្តដ្ឋំមោតិ ។ ឯវិ ភាវិតា ចោ ភិក្ខុវេ អធិទ្ធសញ្ញា
 ឯវិ ធិហុលីកតា សព្វំ កាមរាគំ បរិយាធិយតិ សព្វំ
 រូបរាគំ បរិយាធិយតិ សព្វំ កវរាគំ បរិយាធិយតិ សព្វំ
 អវិជ្ជំ បរិយាធិយតិ សព្វំ អស្មំមាធិំ សម្មហនតិ ។

បុព្វវន្តោ ចត្វាមោ ។

សុត្តន្តបិដក សំយុត្តនិកាយ ខន្ធហវគ្គ

(២៧៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះអធិទ្ធសញ្ញា ដែលបុគ្គលបាន
 ចម្រើនហើយ ដូចម្តេច ដែលបុគ្គលបានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ដូចម្តេច
 ទើបគ្របសង្កត់ឲ្យកាមរាគតាំងអស់ ។ បេ ។ ដកឡើងឲ្យអស្មិមាធិមតាំង
 អស់បាន ។ បានចម្រើនថា រូបដូច្នោះ ហេតុឲ្យកើតឡើងរូបដូច្នោះ
 សេចក្តីអស់ទៅនៃរូបដូច្នោះ ។ វេទនាដូច្នោះ ។ សញ្ញាដូច្នោះ ។ សង្ខារ
 ដូច្នោះ ។ វិញ្ញាណដូច្នោះ ហេតុឲ្យកើតឡើងវិញ្ញាណដូច្នោះ សេចក្តី
 អស់ទៅនៃវិញ្ញាណដូច្នោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អធិទ្ធសញ្ញាដែល
 បុគ្គលបានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ យ៉ាងនេះឯង វែមនៃគ្របសង្កត់ ឲ្យកាមរាគ
 តាំងអស់ គ្របសង្កត់ឲ្យប្រាកដតាំងអស់ គ្របសង្កត់ឲ្យកាមរាគតាំងអស់
 គ្របសង្កត់ឲ្យអវិជ្ជាតាំងអស់ ដកឡើងឲ្យអស្មិមាធិមតាំងអស់បាន ។

ចប់ បុព្វវន្តទី ៥ ។

ខុស័យុត្តស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុប្ផោ បក្ខមោ

តិស្សទ្ធានំ

នទី បុប្ផក្ខ ដេណក្ខ
កោមយក្ខ នទសំទំ
សាឡុក្ខកំ(១) ទ្វេ ច កន្ទុលា
នាវសញ្ញាយ ភេ នសាភិ(២) ។

មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ សមញ្ញោ ។

តិស្ស មជ្ឈិមបណ្ណាសកស្ស វិគ្គទ្ធានំ

ទបាយោ អរហន្តោ ច
ទដ្ឋង្គិវេរស្សយំ(៣)
បុប្ផកេន បណ្ណាស
នុតិយោ ភេន បុប្ផកិ ។

១ ទ. ម. សទ្ធកំ ។ ២ វិសិដ្ឋនំ អនិច្ចកាតិ ។ ៣ ទដ្ឋង្គិវេរស្សយំ ។

ខុស័យុត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ បុប្ផក្ខ ទី ៥

ទុទ្ធាននៃបុប្ផក្ខនោះគឺ

និយាយអំពីស្មីនី ១ ផ្កាជលជាតិ ១ ពតុះទឹក ១ អាចម៍
គោ ១ បុន្ត្រះខោ ១ សម្បទ្ធ ១ ផងដោយសម្រាប់ចង
ត្រៃពីលើក ទូក ១ សញ្ញា ១ ក្រវ៉ាង ១០ ។

ចប់ មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ ។

ទុទ្ធាននៃវិគ្គរបស់មជ្ឈិមបណ្ណាសកេនោះគឺ

ទបាយវគ្គ ១ អហន្តវគ្គ ១ ទដ្ឋង្គិវេរវគ្គ ១ ថេរវគ្គ ១
បុប្ផវគ្គ ១ លោកឱ្យឈ្មោះថា ទុតិយបណ្ណាសកេ ។

សេចក្តីផ្តើម

សំយត្តនិកាយសូ ខន្ធហិវេក្ខ

បញ្ចមោ ភារគា

មាតិកា

អង្គ

ខន្ធសំយត្តសូ មូលបណ្ណាសកេ	នកុលបិដក្ខេ បដមោ . . .	៣
	អនិច្ចវគ្គោ ទុតិយោ	៤៧
	ភារវគ្គោ តតិយោ	៥៧
	នគមាភវគ្គោ បគរគោ	៧៥
	អត្ថទីបវគ្គោ បញ្ចមោ	៧៦
ខន្ធសំយត្តសូ មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ	ទបាយវគ្គោ បដមោ	១២២
	អហោន្តវគ្គោ ទុតិយោ	១៧៣
	ខន្ធនិយវគ្គោ តតិយោ	១៧១
	ថេរវគ្គោ បគរគោ	២២២
	បថវគ្គោ បញ្ចមោ	៣១២

សេចក្តីផ្តើម

សំយត្តនិកាយ ខន្ធហិវេក្ខ

បញ្ចមភាគ

មាតិកា

លេខទំព័រ

ខន្ធសំយត្ត មូលបណ្ណាសកេ	នកុលបិដក្ខេ ទី ១	៣
	អនិច្ចវគ្គ ទី ២	៤៧
	ភារវគ្គ ទី ៣	៥៧
	នគមាភវគ្គ ទី ៤	៧៥
	អត្ថទីបវគ្គ ទី ៥	៧៦
ខន្ធសំយត្ត មជ្ឈិមបណ្ណាសកេ	ទបាយវគ្គ ទី ១	១២២
	អហោន្តវគ្គ ទី ២	១៧៣
	ខន្ធនិយវគ្គ ទី ៣	១៧១
	ថេរវគ្គ ទី ៤	២២២
	បុប្ផវគ្គ ទី ៥	៣១២

វិទ្យាវិទ្ធិបត្តិ

វិទ្យាបាលី	អវិទ្យាបាលី	អង្ក	រដ្ឋលេខាយំ
អដ្ឋកសាយ	អដ្ឋកសាយ	៣៤	៧
នាដ្ឋកសាយ	នាដ្ឋកសាយ	៣៥	៥
កត្តចិ បោសក	កត្តចិ បោសក	៥៧	១២
បញ្ចក្ខន្ធ	បញ្ចក្ខន្ធ	៥៧	២
ឧត្តិ បាទិ	ឧត្តិ បាទិ	៦៧	៧
វិហ យ្យ	វិហ យ្យ	៧៣	១៥
វុច្ឆិ	វុច្ឆិ	១០១	៤
រូបំ	រូបំ	១១៧	៥
មជ្ឈិមបណ្ណសកេ	មជ្ឈិមបណ្ណសកេ	១៣៣	១
វិញ្ញាណស្ស	វិញ្ញាណស្ស	១៤៣	៨
ផស និរោធា	ផស្សនិរោធា	១៤៥	៧
ឯវំ	ឯវំ	១៥០	១៤
មជ្ឈិមបណ្ណសកេ	មជ្ឈិមបណ្ណសកេ	១៥៧	១

វិទ្យាវិទ្ធិបត្តិ

វិទ្យាបាលី	អវិទ្យាបាលី	អង្ក	រដ្ឋលេខាយំ
ឯវំ បស	ឯវំ បស្សំ	១៦៦	៤
មជ មបណ្ណសកេ	មជ្ឈិមបណ្ណសកេ	១៦៧	១
មជ មបណ្ណសកេ	មជ្ឈិមបណ្ណសកេ	១៦៧	១
វិញ្ញាណញ	វិញ្ញាណញ	២០១	១៧
សុខំ វតិ បុត្តំ កន្ត ។	សុខំ វតិ ។ បុត្តំ កន្ត ។	២០៧	៥
ភិក្ខុហិ សុទ្ធិ	ភិក្ខុហិ សុទ្ធិ	២២០	១៦
វិបរណាមនាថាភាព	វិបរណាមនាថាភាព	២៤៧	២
កេនុបសន្តិម្មសុ	កេនុបសន្តិម្មសុ	២៧៧	៧
កេវលកប្ប	កេវលកប្បំ	២៧៨	១៣
វិញ្ញាណំ	វិញ្ញាណំ	៣១៥	១២
វិញ្ញាណំ	វិញ្ញាណំ	៣១៧	១១
អភិសម្មជំ តា	អភិសម្មជ្ឈិតា	៣១៧	៣
បដ្ឋបេត	បដ្ឋបេតិ	៣១៧	៤

សន្និកម្មប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
កាលបើ	កាលបើ	៤	១៥
តែមានចិត្តសោហ៊ុំសល់	តែមានចិត្តមិនសោហ៊ុំសល់	៥	៥
មនឃើញ	មិនឃើញ	១០	១៦
សូមឲ្យមាន	សូមឲ្យមាន	២៧	១៤
ការភ័យខ្លាច	ការភ័យខ្លាច	៣៣	១០
(៥២)	(៤២)	៥១	២
ជាអន្តរា	ជាអន្តរា	៥៥	៥
សេចក្តីលេត់	សេចក្តីលេត់	៧៣	១៧
ធម៌ទាំងនេះ	ធម៌ទាំងនេះ	៨៧	១៥
ឲ្យបាទានក្នុង	ឲ្យបាទានក្នុង	១០៥	១៣
ព្យាយាមគឺ	ព្យាយាមគឺ	១០៦	១៥
ប្រសើរ	ប្រសើរ	១១១	៥
ថា ទោស	ថា ទោស	១៤៨	១១
នៃវិញ្ញាណ	នៃវិញ្ញាណ	១៥០	៥
សង្កេតហើយ	សម្តែងហើយ	១៨៥	១៣

សន្និកម្មប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
(១៤៥)	(១៤៦)	១៨៦	៤
ប្រហ័នឯង	ប្រហ័នឯង	„	១១
បានចាក់ចុះ	បានចាក់ចុះ	១៧៦	៧
សេដ្ឋកិច្ច	សេដ្ឋកិច្ច	២០៤	២
មិនសន្សំ	មិនសន្សំ	២១០	„
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ	ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ	២២២	១២
មជ្ឈិមបណ្ឌិត :	មជ្ឈិមបណ្ឌិត :	២២៧	១
ទើបឈ្លោះថា ពោល	ទើបឈ្លោះថា មិនពោល	២៦៧	៥.៦
ទើបឈ្លោះថា ពោល	ទើបឈ្លោះថា មិនពោល	២៦៧	១០
មិនសន្សំ យ	មិនសន្សំ យ	២៨១	២
ហើយនរណាឡើយ	ហើយ នរណាឡើយ	៣០៥	„
ក្នុង	ក្នុង	៣១៣	៦
ព្រោះដំណើរនោះ	ព្រោះដំណើរនោះ	៣១៥	១៥
បាទានក្នុង	បាទានក្នុង	៣៤៣	៧